Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Sermones de adventu

https://hdl.handle.net/1874/340777

2

Sermones per aduentū domini cū multis aliis incluſis. ſermocionanti per vtiles. famoſiſſimi predicatoris Magiſtri Ruberti de licio italici ordinis minorū.

(Argent c 1490)

Incipit tabula predicationum de aduentu criſti Magiſtri Ruberti ordinis minorum cum nõnullis alijs predicationibus in hoc libro contentis

Primus fructus
Scd̃us fructus
Tertius fructus
Quartus fructus
Quartus fructus
Quintus fructus
Sextus fructus
Septimus fructus
Octauus fructus
Nonus fructus
Decimus fructus
Undecimus fructus
Duodecimus fructus
Tredecimus fructus
Decimuſquartus fructus
Quindecimus fructus
Sedecimus fructus
Decimus ſeptimus fructus
Decimus octauus fructus
Decimus nonus fructus
Uiceſimus fructus
Uiceſimus primus fructus
Uiceſimus ſcd̃us fructus
Uiceſimus tertius fructus
Uiceſimus quartus fructus
Uiceſimus quintus fructus
Uiceſimus ſextus fructus
Uiceſimus ſeptimus fructus
Uiceſimus octauus fructus
Uigilia natiuitatis dñi
Sermo de beatitudine
Sermo primus de diuina caritate
Sermo.ij.de diuina caritate
Sermo.iij.de diuina caritate
Sermo.iiij.de diuina caritate
Sermo.v.de diuina caritate
Sermo.vi.de diuina caritate
Sermo.vij.de diuina caritate
Jeſus ab Adam cognitus
Jeſus deſideratus
Jeſus a prophetis eſt cognitus
Jeſu maria mater dicitur
Jeſu matris virginitas
Jeſus annunciatus
Jeſus vero clauditur
Jeſus eſt filius dei
Jeſus criſtus magnificatus
Jeſus homo perficitur
Jeſus in mundum mittitur
Jeſus veniſſe viſtis eſt
Jeſus fide cognoſcitur
Jeſus eſt imitandus
Jeſum Johannes predicat
Jeſus ſatiſfactor
Jeſus defectus ſubſtinẽs
Jeſus rectus moribus
Jeſus caput proponitur
Jeſus eſt ſciens omnia
Jeſus potenter operans
Jeſum Johannes clamitat
Jeſus letanter naſcitur
Jeſum Stephanus videns lapidatur
Jeſus Johannem diligit
Innocentes pro xp̄o occiduntur
Jeſus ſacerdotes approbat cum virtute
Jeſus eſt circũciſus
Jeſum adorant reges
Sermo de ſancto Joſeph

Sermo primus de imortalitate anime:in quo tractatur de vita in cõmuni
Sermo ſecundus de vita hominis ante ſuam beatitudinem.
Sermo tertius iterum de probatione imortalitatis anime

Tractatus de conceptione virginis Marie.

Dominica prima Aduentus.

¶ Ruberti de licio ordine minoꝝ in
theologia peritiſſimi: verbi dei in hac
etate oratoris eloquentiſſimi: predica//
tiones a prima dñica de aduentu quo
tidie īcluſiue vſqꝫ ad quartã: ⁊ de feſti
uitatibus a natiuitate dñi vſqꝫ ad epi
phaniam cũ nonullis alijs ſuis predi//
cationibus feliciter incipiunt. Prima
dñica de aduentu de lapſu hominis ⁊
de cognitione Ade: qua cognouit xp̄m
eſſe incarnandũ pro ſalute generis hu
mani: que aliter haberi nõ poterat niſi
criſtus incarnaretur

Primus fructus Jeſus ab Adam co//
gnitus

Nox preceſ
ſit dies aũt appropi
quauit. Verba ſunt
doctoris gentiũ ad
Ro. xiij. c. et in epi//
ſtola hodierna. Nihil vnicuiqꝫ tam cõ
ueniens eſſe poteſt ad ſeipſum incitan
dum ad dilectionem ſummi dei: q̃ꝫ fre
quens cogitatio ſuorũ beneficiorum q̃
ex munere libertatis ſue concedere vo//
luit rationali creature. Inter que illud
vnum ꝑfecto ſtupendum ac memoria
eſſe dignum cenſeo: ꝙ ſeipſum veſtire
forma mortalitatꝭ noſtre voluit: ſtupen
dum quippe eſt in carne viſibili appa
ruiſſe deũ pro redemptione ⁊ ſalute ho
minum quapropter ſtatuit ſancta ma//
ter eccleſia hoc tp̄e aduẽtus huius mi//
ſterij colẽdiſſima ⁊ deuotiſſima celebra
re: vt fideles cũcti vigiles fiant ne quip
piam velint: deſiderẽt. ament preter di
lectum Jeſum omniũ ſaluatorem. Ob
qđ in ſequentibus ſermonibus equum
eſſe arbitratꝰ ſum aliquid dicere de ad
uentu dñi noſtri ieſu criſti in carnẽ. ho
dierna vero die mentem reuocabo ad
incarnationis natiuitatẽ quam intelli
gemus ſub vna tm̄ propoſitiõe que eſt
Jeſus ab Adam cognitus. In ip̄o em̄
pater generis humani initiũ cepit om
nium perditio. ꝙ nox preceſſit: ⁊ tñ per
criſtum inuenta eſt ſalus ⁊ ſibi ⁊ omni
bus electis: qui ciues eſſe debent in cele
ſti hieruſalem: qđ Paulus declarat: cũ
dicit. dies autem. ſ. lumen gratie ⁊ gau
dium reſurrectionis appropinquauit
ad qđ melius intelligendũ in preſenti
tres concluſiones erunt declarande
Prima dicitur veritatis.
Scđa dicitur qualitatis.
Tertia dicitur remiſſibilitatis.

Capitulum primum qualiter verũ eſt
ꝙ deus non cõdidit hominẽ in his pe
nalibus et miſerijs: quas videmus: ſed
ꝑpter peccatum in illas cecidit ſic exi//
gente diuina iuſticia

Prima concluſio dicitur verita
tis in q̃ philoſophantium quo
rundam impugnandus eſt er//
ror: inter quos et ſi pleriqꝫ varia dixe//
runt: vel de mundi eternitate: vt Ariſ. vt
de infinitate vt anaſarcꝰ ⁊ Democritꝰ
qui ꝑut Valerius cõmemorat de cupi
ditate glorie infinitos mũdos fore di
xerunt: vel de mundi nouitate: vt quod
alij: ⁊ fuere tñ nõnulli qui profeſſi ſunt
ex tp̄e a deo mundum factum fuiſſe: ho
mines vero iniqui ꝑ peccatũ cecidiſſe:
ſed eos a principio generationis fuiſſe
eiuſdem cõditionis cuius ſunt hoc tp̄e
calamitatis ⁊ luctus: qđ ſi verũ eſſet fa
cilime ſequereť ob nullam culpã neceſ
ſarium erat ex ꝑte hominis īcarnari fi//
lium dei. Dicunt ergo omnes doctores
catholici humanam naturã lapſam ab
illo ſtatu in q̃ fuit ab opifice ſummo cõ
dita: qđ probatur quadruplici rõne
Primo ratione clementie.
Scđo ratione ſapientie.
Tertio ratione diuine iuſticie
Quarto ratione diuine cõdecentie.
¶ Prima ratio dicitur diuine clemen
tie nam nihil ꝓcedere debet a ſumma
clementia ⁊ bonitate: qđ non ſit magis
inclinabile ad iuſticiam ⁊ veritatem q̃ꝫ

ad malitiaꝫ: et magis propinquam ad
bonum ꝙ̄ ad malum. ſed ſenſus et co//
gitationes hominū proni ſunt ad ma
lum ab adoleſcentia ꝓut ſcribitur gen̄.
viij. c. ⁊ notatur. xij. q. i. c. Omnis etas.
ergo in illa corruptione in qua nō fuit
humana natura a ſumma bonitate ꝓ//
ducta inſuꝑ nihil ꝓcedit a ſumma bo//
nitate dignū maledictione: ſed multe
ſunt in nobis paſſiones maledictionē
digne: ſicut patet in Job. iij. c. ⁊ in lege
maledicebantꝛ ſteriles mulieres. Non
apparet itaqꝫ humanam naturaꝫ in hͦ
ſtatu fuiſſe cōditam ſed in alio a q̊ ceci
dit per peccatum. Secunda rō dici
tur ſapientie. vbicūqꝫ eñ eſt ſumma ſa
pientia ibi eſt ſumma pulcritudo: ſicut
Aug̃. exponit in li. de trini. ſed a ſum//
ma pulcritudine nihil procedit fedum
aut turpe: nihil qđ rationaleꝫ offendit
intellectum. Sed in homine ratione
vtente ſunt defectus naturales: de qui
bus naturaliter erubeſcit: ⁊ multa dete
ſtabilia ſm rationē. ergo talia non fue
runt condita in humana natura relin//
quitur ꝙ eſt lapſa. Tertia ratio
dicitur diuine iuſticie: nam nullus af//
fligitꝛ pena niſi precedat culpa ſed paſ
ſio inuoluntaria in rationali creatura
eſt pena. g̊ nullo modo talis paſſio fuiſ
ſet in homine anteꝙ̄ preceſſiſſet culpa.
Quarta ratio dicitur diuine conde
centie: dicit enim Anſ. in primo libro
Cur deus homo. c. ix. Deo aūt nequa
ꝙ̄ extimatur cōuenire vt creaturā quā
fecit iuſtam ad beatitudinem ſine pec
cato miſeram eſſe cogat. hominem aūt
inuitum mori miſerum eſt. ſi ergo deuſ
exigit mortē ab homine ſub ſtatu q̊ eſt
ergo eſt ſub culpa. Sed contra has
rōnes arguūt phi primo ſic Omne cō
poſitum ex cōtrarijs eſt diſſolubile. di
cit eñ Auic Contraria ſemꝑ appetūt
ire i regiones diuerſas ſꝫ corpus Ade
in ſtatu prime conditionis fuit cōpoſi
tum ex contrarijs. ergo ꝑ naturam fuit
diſſolubile ⁊ corruptibile: ſꝫ tale eſt mō

corpus humanū. ergo per corruptibili
tatem nō probatur ſtatus nature lapſe
Iteꝫ omne contrariū eſt diuiſibile. cor
pus Ade in prima cōditione erat con
trarium. ergo erat diuiſibile. Scdo
arguunt ꝙ corpus illud erat ſenſifica//
tum: ergo erat ſenſitiuū doloris: quia ſi
cut dicit Aug̃. dolor eſt ſenſus diuiſio
nis impatiens. nō ergo ſenſus doloris
⁊ pene ꝓbat ſtatū nature lapſe. Ter
tio arguunt: qꝛ dicit Aug̃. ſuꝑ gen̄. ad
lr̄am Adam nō manducauit de pomo
eo ꝙ crederet eſſe deum ſed ne ſuas de
litias contriſtaret. ſ. vxorem: ſicut Sa
lomon adorauit idola: iij. Re. xi. ne cō
triſtaret vxores ſuas. Ex his patet ꝙ
Eua erat triſtabilis in ſtatu prime cō//
ditionis: ſed triſticia eſt paſſio affligēs
animā: relinquitur ergo ꝙ ſtatus pri//
me cōditionis eſt ſtatus paſſibilitatis
anime et corporis. Quarto arguunt
qꝛ ſicut dicit Jo. Damaſcenus. ꝯcedit
deus iuſtos incidere in calamitates ꝓ
pter multas cauſas: vna eſt vt ea que i
ipſo iuſto latet virtutem alijs manife//
ſtam faciat: vt Job primo libro. Alia
eſt vt nō ex recta cōſcientia excitatur ꝑ
ſuꝑbiaꝫ: vt in Paulo. ij. ad Cor̃. xij. c.
Alia propter eruditionem aliorum vt
alij cruciantur vt in Lazaro Luce. xvi
Alia propter gloriam dei nō propter
proprium aut parentum peccatum: vt
in ceco a natiuitate. Jo. ix. Alia propt
zelum alterius vt i martiribus ad He
breos. ix. Ergo nō eſſet inconueniens
etiam ſi homo nō peccaſſet habere pe//
nalitates que eum ordinarent ad ma
iorem gloriaꝫ ad maius meritum ⁊ ad
maioreꝫ coronam. Verum hec omnia
friuola ſunt ſi cōſideremus illud quod
Hugo de ſancto victore dicit i libro de
ſacramentis. vbi diſtinguit tres ſtatus
humane nature. Primus eſt nature a
deo condite. ſcdus eſt nature lapſe. ter
tius ē nature beate. In primo ſtatu ha
buit homo ptātem peccare et poſſe nō
peccare et in eodem ſtatu habuit poſſe

mori ⁊ poſſe non mori: ſicut poſſe pec-
care ⁊ poſſe nõ peccare: quoniã in hoc
ſtatu non eſt peccandi ⁊ moriendi ne-
ceſſitas: ⁊ hec fuit prima humani cor-
poris imortalitas. In ſecũdo ſtatu ha-
buit poſſe mori ⁊ non poſſe nõ mori: ſi-
cut poſſe peccare ⁊ non poſſe non pec-
care: quoniam in hoc ſtatu eſt peccan-
di ⁊ moriendi neceſſitas. In tertio vo
ſtatu habebit poſſe non mori ⁊ nõ poſ-
ſe mori: ſicut ⁊ poſſe non peccare ⁊ non
poſſe peccare: quoniam ad hunc ſtatũ
pertinet moriendi et peccandi ĩpoſſibi
litas. Ad primum ergo obiectuȝ dicen
dum eſt ſm Hugo. prefatum: ꝙ homo
ante peccatum natura mortalis ⁊ paſſi
bilis fuit que tñ ex beneficio creationis
precedente ⁊ proprio ſtudio ſubſequẽ-
te facere potuiſſet: vt nõ moreret̃: adeo
ꝙ in Adam erat poſſibilitas ad diſſo-
lutionem ⁊ corruptionem tñ cum po-
tentia euitandi omnem defectum. In
ſtato vero moderno eſt poſſibilitas cũ
neceſſitate ineuitabili hec idem. Dicit
Aug. in libro de q̃ſtionibus noui ⁊ vete
ris teſtamẽti. Deus inquit hominẽ fe
cit qui ꝗdiu nõ peccaret ĩmortalitate
vigeret: vt ip̃e ſibi auctor eſſet aut ad vi
tam aut ad morteȝ. Et idem de baptiſ
mo paruuloꝝ ait. Fiebat ordo iuſticie
vt ſicut aĩa dñ̃o ſuo ita corpus ei obedi
ret. Et iterum. xiij. li. de ciui. dei. c. iij. di
cit Fatendum eſt quidem primos ho-
mines ita fuiſſe inſtitutos vt ſi nõ pec-
caſſent nulluȝ genus mortis experiren
tur Sed eoſdem primos peccatores a
deo fuiſſe mulctatos vt etiaȝ quicquid
ex ipſorum ſtirpe exortum eſſet eadem
pena teneretur obnoxium. Non enim
aliud ex eis ꝗ̃ qđ ipſi fuerant naſceret̃
Per magnitudinem quippe culpe ip-
ſius naturam damnatiõ mutauit ĩ pe
nis: vt qđ penaliter preceſſit in peccan
tibus hominib⁹ primis naturaliter ſe-
queretur in naſcentibus ceteris hec ille
Et idem in hyponoſticõ. Vide mortẽ
non a deo auctore: ſed errore vite veniſ
ſe hominibus in paradiſo delitiarum
poſitis. Idipſum cõfirmat auctoritas
ſacre ſcripture. Vñ ſap. i. c. dicitur. de⁹
mortem non fecit ſed impij manibus
et verbis accerſierunt illam. Et in. ij. c.
geñ. clara eſt ſententia cõminant̃ dei.
Quacunqȝ die comederis ex eo morte
morieris. i. morti obligatus eris vel ad
mortem incurres ſm Aug. ſup geñ. ad
lram. Et ideȝ. xiiij. li. de ciui. dei. c. xxvi
Viuebat itaqȝ homo ĩ paradiſo ſicut
volebat. ꝗdiu h̃ volebat qđ deus iuſſe
rat: bonus viuebat fruens deo: ex q̃ bo
no bonus erat: viuebat ſine vlla egeſta
te: ita ſemper viuere in poteſtate hñs.
Cibus aderat ne eſuriret: potus ne ſiti
ret lignum vite ne illum ſeneca⁹ diſſol-
ueret: nihil corruptionis ĩ corpore nul
lus moleſtias vllis eius ſenſibus inge
rebat nullus intrinſecus morbus: nul
lus ictus metuebatur extrinſecus: ſum
ma ĩ carne ſanitas erat: in animo tran
quillitas. hec ille. Neqȝ habebat ĩpaſſi
bilitatem glorie quia ſm Scotum illa
impaſſibilitas glorie priuat actuȝ ⁊ po
tentiam patiẽdi. hec vero tantum actũ
et non potentiam Hec magiſter. di. xx.
ſcđi li. Neqȝ inſuper credere debemus
in eo ſtatu impaſſibilem hominem om
nino fuiſſe: quia vt ſanctus Tho. decla
rat prima parte. q. xcvij. duplex eſt paſ-
ſio vna cõmuniter dicta ſm quãcunqȝ
ĩmutationem etiã ſi pertineat ad perfe
ctionem nature condite ſicut intellige
re et ſentire dicitur pati. ꝙ hoc igitur ſe
cundo modo in ſtatu innocentie paſſi
bilis erat homo ⁊ ſm animaȝ ⁊ ſm cor
pus. Scđa eſt paſſio proprie dicta: et
ſic pati dicitur qđ a ſua naturali diſpo
ſitione remouetur. Paſſio eñ eſt effe-
ctus illatioqȝ actionis: vt inquit Gil-
bertus porretanus: in rebus aũt natu-
raliter cõtraria agunt ⁊ patiunt̃ ad in-
uicem quorũ vnum remouet alteruȝ a
ſua naturali diſpõne. et de hac paſſiõe
dicit Dam. ꝙ paſſio eſt motus ꝑter na
turã hoc mõ in ſtatu innocentie homo

impaſſibilis fuit· qđ videtur impoſſibi
le:tñ oſtẽdere poſſumus ex multis ſan
ctorum exemplis qui diſpenſatiue et
etiam ſpeciali priuilegio h̃ impaſſibili
tatis donum diuinitus acceperunt·
Quid nam fuit illud ſtupendum ꝓdi
gium de tribus pueris ĩ ardentem for
nacem miſſis quos tñ flamma nedum
cõbuſſit· ſed mens eſt accenſa nimis:
nec in minimo leſi plaudebant deũ in
medio flammarum poſiti· Dañ·iij· c.
Quid đ Jona dicemus:qui in ventre
ceti diebus tribus ⁊ noctibus habita//
uit tandeꝫ poſt triduum illeſus exiuit
Jone·ij·c·Quid de Moyſe qui·xl·die
bus ⁊·xl·noctibus habitauit in monte
ſine cibo:vt legem dñi mereret̃ accipe//
re·vt Exo·xxiiij·c·Quid de Jo·euãge.
qui ĩ doleo feruentis olei miſſus nocu
mentum vllum nec ſenſit: ⁊ venenum
fortiſſimum bibens q̊ duo ante ipſum
bibentes interempti fuerant ſine detri
mento eſt inuentus· Hijs et alijs tam
veteris q̃ꝫ noui teſtamenti ducimur vt
credamus nõ eſſe impoſſibile vt de na
tura inſtituta in ſcripturis narratur.
Fuit ergo primus homo creat⁹ in ſta
tu impaſſibilitatis ſicut viſum eſt pri⁹
qui per peccatum ſe ⁊ omnes morta//
les fecit et morti ſubiugauit. His viſis
⁊ declaratis exeat in campum primus
humani generis pater ipſeqꝫ lamenta
biliter dicat· O filij generis humani·o
mortales cuncti paſſibiles miſeri igno
rantes pleni luctu:calamitatibus labo
ribus:anguſtijs:amaritudinibus:infir
mitatibus:moleſtijs:curis:ꝑturbatio//
nibus:varijs feditatibus: et erubeſcen
tia· Quis vos mecũ ad tot mala dam
nauit Quid nam exprimini in hac vita
erumnoſa preter gemitus et ſuſpiria·
vnde tot incõmoda venerũt nobis· O
deus benigne· O creator admirabilis
talia non pertractaſſes nobiſcum niſi
me peccatorem cum omni poſteriori//
tate mea iuſticia tua punire voluiſſes·
Heu me· Ego ſum ille pctõr magnus
ego ſum ille diuine maieſtatis cõt em//
ptor· ego qui tantam ruinam ſuꝑ om//
nes induxi generationes mundi. Erã
a deo mire cõditus ſapientia naturali
luſtrat⁹:collocatus in ꝑadiſo deliciaꝝ
dñs aĩalium piſcium et volatiliũ: liber
abſqꝫ oĩ ſeruitute:ad deũ ꝯtemplandũ
habil' ⁊ idone⁹ ad ꝓcreandũ filios bñ
dictos· At ego q͛ deũ meũ deſerui: de
ꝑadiſo eiect⁹ ſum in hãc vallẽ lacrima
rum vt cũ ſudore veſcar pane meo ⁊c.
Ego ⁊ omẽs qui a me deſcenſuri ſunt
Quibus oĩbus ſicut ⁊ mihi clauſa eſt
porta celi;: ⁊ nõ poſſumus aliq̊ merito
noſtro videre faciẽ filij dei· Cecidit er
go dignitas noſtra: ⁊ natura bene in//
ſtituta corrupta eſt nõ tm̃ penaliter ſꝫ
culpaliter:qđ omnes indubitanter cre
dere tenent de neceſſitate ſalutis

Capitulũ ſcđm de qualitate pcti pri
morum parentum ⁊ principale pecca
tum hominis eſt qđ lapſus fuit in om
nibus licet alia peccata cõcurrerint·

Secũda ꝯcluſio đ qlitat̃· Nam
ſolet quorundã anim⁹ non ſine
rõne mirari quale fuit illud pri
morũ ꝑentũ pctm̃:ob qđ tam ſeue cru
deliterqꝫ de⁹ humanũ genus puniuit
de q̊ quatuor opĩoes inueniunt̃ a do//
ctorib⁹ ſacre theologie aſſignate ⁊ de//
notate·ſ· Prima eſt ꝙ fuit ſuꝑbia
Scđa eſt ꝙ fuit auaritia Ter//
tia eſt ꝙ fuit gula· Quarta eſt ꝙ
fuit inobedientia: Prima opinio
q̃ eſt ꝙ fuit ſuꝑbia ꝯfirmat̃ eccl'iaſtici.x
c· Initium oĩs peccati eſt ſuperbia Et
iteꝝ eccl'iaſtici·xxv·c· A muliere initiũ
peccati·g̊ mlier ꝑpetrauit pctm̃ ſuꝑbie
Itẽ Aug'.in li.de ꝟginitate· Diabol⁹
inquit ĩ celo,volũt eſſe ſicut de⁹ cadẽs
aũt ꝑſuaſit homini ſiĺitudinẽ ſue volũ
tatis. Itẽ Aug'·ad doroſium. Elatus
Adã ſuaſioni ſerpent' obediẽs p̄ceptũ
ꝯtẽpſit ⁊ idẽ ſuꝑ gen̄· Inſuit mẽti Ade
amor quidẽ ꝓprie ptãtis: ⁊ quedaꝫ de
ſe ſuꝑba p̄ſumptio Scđa opinio
ꝓbat̃ primo ꝑ tex·gen̄· iij · Eritis ſicut

dij ꝛc̄. h̄ primo cecidit ī mentē mlieris
ſcʒ appetere multitudinem ſcie pluſqȝ
oportʒ: qđ eſt pctm̄ auaricie ſm Greg.
ꝗ illđ fuit pctm̄ auaritie. Tertia opi
nio ꝯfirmat̄: qꝛ vt dicit tex. in geñ. iij. c.
vidit igit̄ mulier ꝙ bonū eēt lignū ad
veſcendū ꝛ pulcrū oculis ꝛ. xxxvij. di. ī
c. ſcribit̄. Deus gula regnante hoīem a
ꝑadiſo expulit. Et Jeronimus ꝯ Jo=
uinianū Sollicite ꝓuidendū eſt: vt quos
ſaturitas a paradiſo expulit eſuries re
ducat. Quarta opīo habet̄ ex eo qđ
dicit Paulꝰ ad Ro. v. ꝙ vnius hoīs
inobediētia pctōres cōſtituti ſunt mul
ti. Et Aug. in li. de vera religione Adā
ꝓpter tranſgreſſionē obedientie de pa
diſo eiectus eſt. Et ſup geñ. ad lr̄aʒ ite
rum dicit. Nō potuit melius ꝛ diligen
tius cōmendari qȝtuʒ malū ſit inobedi
entie. Cū iō reus iniquitat̄ factus eſt
hō qꝛ eam rem tetigit ꝯ ꝓhibitionē quā
ſi nō prohibitus tetigiſſet nō vtiqȝ pec
caſſet. Has opiniones veras cōcordat
dñs Boñ. in. ij. di. xxij. vbi oſtendit ꝙ
principale pctm̄ hoīs ꝑ qđ lapſus eſt:
fuit inobedientia Ade. Diabolus co=
natus eſt ſeducere hoīeʒ. Sed qm̄ ne=
mo opat̄ ad malū aſpiciens nec appe
tit malū: niſi ſub ſpē boni: iō clare deꝑ
hendens diabolus ꝙ nō poſſet mulie
rem ꝑcipitare niſi apponeret aliqđ ap
petibile illā temptando ꝓpoſuit ea ad
q̄ omnis hō naturaliter inclinat̄. Na=
turaliter em̄ omnis hō inclinat̄ ad bea
titudinem q̄ eſt bonū glorioſuʒ delicio
ſum ꝛ copioſum. vñ hō naturalr̄ appe
tit excellentiā ſufficientiaʒ ꝛ leticiam ꝛ
in ordinato appetitu taliū conſiſtit iu
ſticia: in īordinato vero culpa. Gula. em̄
eſt inordinatus appetitꝰ cibi ſuauitat̄
reficient̄. Auaritia eſt inordinatꝰ ap=
petitus ſufficientie. Sup̄bia eſt inordi
natus amor excellētie. Diabolus ꝗ pri
mo ꝓmiſit mlieri dignitat̄ excellentiā
cū dixit. eritis ſicut dij. Scđo ſubiun=
xit cognitionis abundantiaʒ ſcientes
bonū ꝛ malū. Poſtremo ꝑtendit ſua=
uitatis experientiam cū oſtendit ligñuʒ
pulcrū viſu ꝛ ad veſcenduʒ ſuaue: qꝛ ꝗ
mulier diabolo cōſenſit in appetendo
primo eſſe ſicut deus: fuit ſup̄ba. Dein
de appetendo ſcire bonū et maluʒ fuit
auara. Poſtremo experiendo ſuauita
tem ligni vetiti. fuit guloſa: et in h̄ fuit
trāſgreſſionis rea: ꝛ inobedientie culpe
inuoluta: nec eſt incōueniens plura ge
nera pctōꝝ ſm ꝓgreſſum cōcurrere ad
vnū flagitium ꝑpetrandū. Hec Boñ.
Comedit itaqȝ Adā de ligno vetito ꝯ
imperium diuine maieſtat̄ ꝑuipendit
ꝑceptum altiſſimi dei: qui ei mandaue
rat vt ei obediret: et cognoſceret ipm̄ re
gem celoꝝ. ꝛ omniū creaturaꝝ: qđ equi
dem nō minimū nō ꝑuum nō deniqȝ
leue crimē putandū eſt. Vñ aug. xiiij
de ci. dei. c. xij. ait. Nō debet exiſtimare
quiſqȝ leue ac ꝑuum illud fuiſſe cōmiſ
ſum: qꝛ in eſca facta eſt nō quidē mala
nec noxia: ſed qꝛ ꝓhibita: neqȝ em̄ quic
qȝ mali deus in illa tante felicitat̄ pa
radiſo crearet atqȝ plantaret: obīa cō=
mendata eſt in ꝑcepto q̄ virtus in crea
tura rōnabili mater eſt omniū cuſtoſqȝ
vtutū. hec itaqȝ de vno cibi genere nō
edendo vbi alioꝝ tanta copia ſubiace
bat tam leue ꝑceptū ad obſeruandū tā
breue ad memorie retinendū: vbi ꝑſer
tim nōdum volūtati cupiditat̄ reſiſte
bat: qđ de pena tranſgreſſionis poſtea
ſubſequutū eſt: tanto maiori iniuſticia
violatū eſt: qȝto feliciori poſſet obſeruā
tia cuſtodiri: hec ille: Cur itaqȝ mira=
mur ſi indignatus eſt deus: q̄ magnꝰ
imenſus glorioſus ſapientiſſimꝰ oīpo
tens colēdus adorādus ꝛ timendꝰ tot
bñficia induxerat ꝓthoplauſtro ſi ab
ipo ꝯtēptꝰ eſt. O reproba humana ſu=
perbia quid fuit ꝯtēpnere deū O teme
raria ꝑſumptio humane mentis quid
quid eſt calcare ꝑceptū atqȝ mandatū
regis eterni. Nōne lex ipa nature cla=
mat ꝙ diuinoꝝ mandatoꝝ ꝑuaricato
res digni ſunt morte. Preuaricatꝰ eſt
Adam ꝛ ꝓpter inobedientiā ad mortē

eſt condemnatus

Capitulum tertium qualiter deus remittere voluit peccata hominis ꝛ nō angeli ꝛ qualiter miſterium incarna// tionis fuit ade reuelatum

TErtia ꝯcluſio dꝛ remiſſibilitatꝭ. licꝫ em̄ tam enorme fuerit illd delictū vt ꝑ illd diuina iuſticia dānauit totū genus humanū veruntñ voluit clementiſſim⁹ deus ī ira ꝯtinere miſericordias ſuas qm̄ decreuit ac deli berauit homini ꝑdito ꝛ penitenti ꝑ filij ſui incarnationē ſucurrere: ſuꝑ q̄ dubi⁹ ſolet eſſe aīum⁹: cur magis humanū ge nus ſaluū factū eſt: ꝛ remiſſioneꝫ acce// pit quā angelica natura preuaricatrix: qd rōnabile eſſe demōſtrant doctores dicētes pctm̄ hoīs fuiſſe remiſſibile: an geli ꝟo oīo irremiſſibile. Qd ꝓbat̄ qua tuor cōueniētijs. Prima eſt pro prietas liberi arbitrij: Scda con// ditio nature Tertia ordo diuine iuſticie. Quarta cōgruitas miſeri cordie Prima ꝯgruentia dꝛ liber tas arbitrij. in libro arbitrio ſm̄ mgr̄m xxiiij. di. ij. eſt facultas volūtatꝭ ꝛ rōnis tam in hoīe q̄ȝ in angelo tñ differenter Nā quantū ad voluntatē differt hō et angelus: qꝛ liberꝫ arbitriū hoīs añ ele// ctioneꝫ voluntatꝭ ꝛ poſt electionē ſe hꝫ mutabiliter. angelus ꝟo ꝛ ſi añ electio nem ſe hꝫ mutabil'r. poſt electioneꝫ aūt ſe hꝫ īmutabiliter: ꝛ hac rōne ī ſummo gradu eſt liberū arbitriū in deo infimo aūt gradu eſt in hoīe. Si ꝰ eſt liberū ar bitriū in angelo neceſſe eſt vt ſit medio mō ſe hñs: ꝛ ita cū dꝛ li. ar. ī angelo mu tabiliter ſe habere ad bonū añ electiōeꝫ ꝛ īmutabiliter poſt. pōt em̄ eligere ꝛ nū eligere ſed quicquid illud ſit ſiue bonō ſiue malū nō pōt illud deteſtari poſtq̄ȝ elegerit. Ex q̄ ptꝫ ꝙ nō pōt penitere ſi ue ꝑ pniam culpā delere: q̄ eſt delecta// ctio mali: ꝛ ita relinquit̄ ꝙ culpa ei⁹ nō pōt deleri ſicut culpa hoīs. Iteꝫ q̄ȝtuꝫ ad ꝓprietatē rōnis ptꝫ qꝛ in libero arbi trio eſt iudiciū de bono: ſed differūt in hoīe ꝛ angelo qꝛ ſicͭ dicit Dio. ītellect⁹ angeli deformis eſt: ꝛ h̄ eſt qꝛ ſuꝑ tp̄s: ꝛ ita accipit totū ſimul: ꝛ nō poſt h̄ illd vel illud ex illo. Et iō dicit̄ angelus in tellectualis ſuba. Sꝫ intellectus hoīs eſt in tpe: ꝛ iō ꝯferendo accipit. Vñ nō accipit totū ſimul: ſed vnū poſt aliud: et vnum ex alio ſicut ex p̄miſſis accipit ꝯcluſionē: ꝛ iō hō dꝛ rōnal' ſuba: qꝛ rō ē ꝟtus collatiua vnius ab alio. qualis ꝰ cōꝑatio ē ſimplicis ad cōpoſitū: ꝛ pun cti ad lineā in eſſendo: talis cōꝑatio eſt intellectus angelici ad intellectū hoīs in intelligēdo ꝛ iudicando. Cū ꝰ iudi cium fiat ab ītellectu ptꝫ ꝙ angel⁹ ſm̄ ſtatū ſue ꝯditiōis iudicat de re non in tpe ꝛ de re tota ſimul ꝛ in iudicando d̄ ip̄a videt eaꝫ totā ſimul: ꝰ rectiſſime iu dicat: ꝛ ī iudicādo peccat ex certiſſima malicia: ex q̄ nullo mō p̄t excuſari. Nō aūt ſic eſt de hoīe qui cū totaꝫ rē ſimul nō videat: p̄t decipi in ſuo iudicio: ꝛ iō cum pctm̄ eius aliq̄ mō poſſet excuſari nō eſt irremediabile. Vñ geñ. vi Nō re manebit ſpūs meus in hoīe ineternuꝫ quia caro eſt Secunda conuenien// tia eſt cōditio nature: quā tangit Anſ. in. ij. li. cur deus homo. Homo ꝑ aliuꝫ hominem qui non eſſet ſui generis nō debuit reparari et cum non ſint oēs angeli euiſdem generis patꝫ ꝙ nō fuit poſſibilis hec reparatio in angelo ſicut in homine. Inſuꝑ ex conditione pecca ti tam hominis q̄ȝ angeli variat̄ pctm̄ et quantum ad genus et quantum ad circunſtantiam ꝛ quantum ad occaſio nes. Quantum ad genus fuit peccatū in Adam in appetitu ſcientie dei. In angelo fuit peccatum in appetitu om nipotentie Omnipotentiam aūt ſuam nunq̄ȝ voluit deus cōmunicare alicui creature: ideo angel⁹ appetit illud ad quod nullo mō erat ordinatus. Scien tiam autem ſuam noluit deus cōmu// nicare creature: ad illam tamen eſt ho mo ordinatus in gloria: ideo peccatuꝫ hominis eſt remiſſibile: peccatum vero

angeli non. Quantum vero ad circū//
ſtantiaꝫ peccati eſt differentia: quia in
Adam fuit aliqua ignorantia: qꝛ pec//
catum qđ erat mortale credidit eſſe ve
niale ſm Aug'. et habuit propoſitum
penitendi et petendi veniā de illo pec
cato angeli vero non. Quantum ad oc
caſioneꝫ peccati eſt differentia: quia an
gelus per ſe peccauit: Adam vero alio
ſuggerente.

Tertia cōuenientia dicitur cōgrui//
tas diuine iuſticie. Nā in homine vno
erat tota ſpecies humana multiplicā
da: ſed in angelo peccante non erat to
ta natura angelica: et propter hoc diui
ne iuſticie congruum fuit hominem ex
pectare et non angelum

Quarta cōuenientia ex parte diui//
ne miſericordie: cui non erat condecēs
vt nihil beatificaret in humana natu//
ra ad beatitudinem ordinatam. Datū
ergo eſt tēpus ex dei liberaliſſima mi//
ſericordia homini lapſo petendi veniā
de peccato agendi penitentiam. Pu//
to enim ꝙ poſt expulſionem de para//
diſo Adam pater noſter conuertit ſe
ad lamenta penitentie et criſtum ven//
turum ſumma deuotione excoluit: quē
incarnandum cognoſcebat. Nam eccle
ſia ſancta ponit eum i numero ſancto//
rum: quod eſſe non poſſit ſine fide me
diatoris: quod Aug'. in libro de cor//
reptione et gratia teſtatur dicens Illa
fides ſana eſt qua credimus nulluꝫ ho
minem ſiue maioris ſiue parue etatis
liberari a cognitione mortis ⁊ obliga
tione peccati niſi per vnum mediato//
rem dei et dominum noſtrum Jeſum
criſtum. ſm autem doctrinam ſancti
Tho. ij. ij. q. ij. ar. vij. via hominibus ve
niendi ad beatitudinem eſt miſterium
xpi incarnationis: qđ ante ſtatum pec
cati homo cognouit: ſed non explicite:
quia non ſm ꝙ ordinabatur ad libe//
rationem a peccato ꝑ paſſionem et re//
ſurrectionem quia homo non fuit pre
ſcius peccati futuri. Videtur auteꝫ in
carnationis criſti pſcius fuiſſe ex eo ꝙ
dixit. ꝓpter hoc relinquet homo prēm
ſuū ⁊ matreꝫ ſuā ⁊ adherebit vxori ſue
geñ. ij. Et h̄ ab aplo Paulo ad Ephe.
v. dr. Sacramentū magnū eſſe in xpo
⁊ eccl'ia: qđ quidē ſacramentū non eſt
credibile primuꝫ hominem ignoraſſe.
Poſt pctm̄ vero explicite illud miſte//
rium cognouiſſe nulli dubium eſſe de
bet ſm ꝙ ordinabat' ad ſalutem hoīs
ꝑ paſſionem ⁊ reſurrectionem. Vn̄ et
habuit adam cognitionē ſalutis ſue in
Jeſum naſciturū de carne ſua. Quis
nā explicet quāta deuotione omni tpe
vite ſue adam cum lacrimis ⁊ ſuſpirijs
deum incarnari expoſtulauerit. O adā
cōmunis pater quid feciſti. Cur pecca
ſti: cur offendiſti legeꝫ dei. Heu me in
qui ⁊ peccaui. Erraui: ſed dei filius bo
nitate ſua reſtituet vobis incarnatione
ſua benedicta quicquid ego perdidi p̄
ſumptione mea. O pctōres non paueā
tis: habemus reparationem: nō cōque
ramus amplius de adam imo cante//
mus cum Greg'. O felix culpa que ta
lem ac tātum meruit habere redempto
rem: fuimus in tenebris ꝑ peccatum et
iam ſumus in luce gratie per verbum
incarnatū. Cui⁹ bñficio cōſequi valea
mus ſplendorē glorie in q̄ xp̄s viuit et
regnat in ſecl'a ſecl'oꝝ amē. Feria
ſcda ſmo đ ardēti deſiderio ſcōꝝ patꝝ
veteris teſti auide cupientiuꝫ xp̄m in//
carnari. Scđus fructus deſiderat⁹.

Nox preceſſit

Iterum ibi ſ. Cogimur ad
cor noſtruꝫ inflāmandū ſin
amorē bñdicti ieſu xp̄i in celo ſedent'
ad dexterā pr̄is ex vehemēti đſiderio il
lo q̄ ſci prēs veter' teſti ꝑ mlt'a curricl'a
annoꝝ ſuccenſi ardentiſſimis ſuſpirijs
depcabant' ipm̄ icarnandū. Qđ deuo
tus Ber. ꝯſiderās ſmōe. ij. ſup cantica
ait. Ardorē deſiderij patꝝ ſuſpirantiū
criſti in carne preſentiam frequētiſſi//
me cogitās cōpungor ⁊ cōfundor i me

metipſo: ⁊ vix cõtineo lacrimas: ita pu
det tpis corpiſq miſabiliuz tpoꝝ hoꝝ
Cui nanq noſtrũ tm̃ ingerat gaudiũ
gr̃e huius exhibitio: q̃ztum ſanctis ve//
teribus accenderit deſideriũ pmiſſorũ
hec ille. Idcirco noſtra incitatione pſe
qui volentes incarnationis bñficium i
pñti ſermõe de ipſa dicturi ſumus ſub
vno fructu qui eſt Jeſus deſideratus
Pro cuius declaratione tres cõcluſio
nes occurrunt proponende
Prima occaſionis
Secunda retardationis
Tertia meditationis.

Capitulum primũ qualiter xp̃s vo
luit incarnari: et ſi non peccaſſet hõ an
fuiſſet incarnatus: Prima con
cluſio dicitur occaſionis in qua viden
dum eſt ſi pctm̃ ſolũ fuit incarnatiõis
occaſio: ⁊ pcipua ratio vel ſi adhuc hõ
nõ peccaſſet aliqua alia cauſa dei filius
incarnaſſet. Et circa hoc adhuc tres ſunt
opiniones Prima dr̃ ſuſtẽtabilis
Scd̃a pbabilis Tertia ꝯmendabilis
Prima opinio dicit̃ ſuſtentabilis q̃
eſt quorundã mgr̃oꝝ dicentiũ q de in
carnatione eſt loqui dupl'r. Eſt em̃ in
carnatio carnis aſſumptio. Põt ergo eſſe
ſermo de carne aſſumpta: aut q̃ztuz ad
ſubaz aut q̃ztuz ad defectũ paſſibilita
tis ⁊ mortalitatis Dicũt q ſi hõ nõ pec
caſſet xp̃s carnem mortalem nõ aſſum
pſiſſet. Sed ſi loquamur de incarna//
tione ſm q dicit aſſumptionem huma
ne nature ſimpl'r ⁊ ſi hõ non peccaſſet
xp̃s incarnatus eſſet. Nam incarnatio
facit ad pfectionem totius vniuerſi in hoc
q cõpletionez dat humano generi q̃n
tum ad tria. Primo quantũ ad illd
qd reſpicit naturã Scd̃o quantũ ad il
lud q reſpicit gr̃am. Tertio quantum
ad illud q reſpicit gloriam.
Quantuz ad primũ in icarnatione eſt
cõſumatio modoꝝ educendi hominez in
eſſe: quadruplex nanq eſt modus edu
cendi hominem in eſſe: nec de viro nec
muliere: vt Adam De viro ſine mu//
liere vt Eua De viro ⁊ muliere vt ce
teri hoies De muliere ſine viro: vt xp̃s
Sed tres iſtoꝝ modoruz fuiſſent ſi hõ
ſtetiſſet ſicut planũ eſt ergo videt̃ q ⁊ q̃r//
tus fuiſſet q̃ eductus eſt de ſola muliere
ſed hic quartus eſt in incarnatione: ergo
ſi hõ ſtetiſſet incarnatio adhuc fuiſſet
aut ſi nõ fuiſſet tunc vnus modus pro
ductionis hominũ deficeret ⁊ ſic vniũ
ſus eſſet impfectus: qd eſt maximũ in//
conueniens. vñ dicit Aug. q vniuer
ſum habet tantam pfectionez: q nemo
põt rõnabiliter in eo aliquã impfectio
nẽ inuenire: vt dicit etiã in li. de libero
ar. Scd̃o incarnatio facit impfectionẽ
hominis q̃ztuz ad illud qd reſpicit gr̃a
tiam. Nam xp̃s eſt caput eccleſie nõ ſo
lum ſm diuinã naturam: ſed etiam ſm
humanã vt oſtendit Aug. ſup Jo. Sz
ſi hõ non peccaſſet adhuc xp̃s eſſet ca//
put eccleſie. ergo aut filius dei ſe incarnaſ
ſet: aut caput eccleſie remanſiſſet ad ce
phalum. Inſup ſi hõ lapſus non eſſet
nihilominus fuiſſet ſacramentum ma
trimonij. Si igit̃ ſacramentum matri
monij in coniunctione ſexuum ſignifi
cat coniunctionẽ xp̃i et eccleſie q̃ztum
ad naturaꝝ vnionem pp̃ter inſepera//
bilitatẽ. vt dr̃ ad Ephe. v. ergo ſi hõ ſtetiſ
ſet aut ſacm̃ mr̃imonij eſſet falſum ſi//
gnum: vel filius dei fuiſſet incarnatus
Tertio icarnatio facit ad cõplementũ
hois q̃ztuz ad illud qd reſpicit gl'iam.
Nã ſm Aug. de ſpũ et aĩa totũ hoiez
aſſumpſit xp̃s vt totũ btificaret. Sz ſi
hõ nõ eſſet lapſus erat totus beatificabi
lis: ergo xp̃s fuiſſet incarnatus. His rõnibus
adherentes dicũt quidã indubitanter
q ſtante adhuc natura in terminis ſue
conditionis ⁊ ſi nunq̃ fuiſſet lapſa q
dei filius fuiſſet incarnatus non vt re
demptor ſed vt glorificator.
Scd̃a opinio dr̃ pbabilis: q̃ primã oĩo
negat. dicit em̃ q ſi homo nõ peccaſſet
nunq̃ criſtus carnez ſumpſiſſet: q2 hec
magis concordat pietati fidei. Nam
precedens opinio que dicit q deum

cōueniebat incarnari ꝓpter ꝑfectionē
vniuerſi:deū inter ꝑfectionē vniūſi cō
cluditq: qđ incōuenientiſſimū eſt : qꝛ in
carnationis miſteriū eſt ſuꝑ oīe vniū
ſum ſiue q̄ꜩtuꝫ ad naturā ſiue q̄ꜩtuꝫ ad
gloriā. Dicit nanq3 phs i.xi. pme phie
Deus ſuꝑ omnē vniūſi ordinē ponen
dus eſt. Et ad illud qđ adducit̄ đ mō
educēdi hominē dicere poſſum⁹ ꝙ q̄r
tus ille modus q̄ educt⁹ eſt xp̄s nō eſt
de ꝑfectiōe vniuerſi:ſed ſuꝑ̄ ꝑfectioneꝫ
vniuerſi.nec ex h̄ ſequit̄ ꝙ ſi talis mo//
dus nō fuiſſet ꝙ vniuerſum ſua ꝑfecti
one careret. Sicut em̄ nō p̄t argui. im
ꝑfectio vniuerſi q̄ꜩtuꝫ ad ſuſcitationeꝫ
mortui quā deus nō feciſſet ſi hō ꝑſte
tiſſet. Poſſet etiā dici ꝙ de illo mō ꝓ//
ductionis nō arguit̄ ꝟitas incarnatio
nis:qꝛ deus potuiſſet ꝓducere hoīem
de muliere abſq3 vir:oqui tm̄ non eſſet
deus. Ad illud qđ dicebat̄ ꝙ incarna
tio facit ad ꝑfectionē hoīs q̄ꜩtum ad il
lud qđ reſpicit gr̄am : qꝛ xp̄s eſt caput
eccleſie dicere poſſumus ꝙ duplex eſt
capitis ꝓprietas. Una q̄ attendit̄ ſm
cōformitatē ad mēbra.alia q̄ attendit̄
ſm donoꝝ g̃tuitoꝝ influentiā. Rōne
prime ꝓprietat̄. xp̄s eſt caput inq̄ꜩtuꝫ
hō.rōne aūt ſcđe proprietat̄ xp̄s eſt ca
put eccleſie inq̄ꜩtum deus ⁊ rōne hu//
ius principaliter tenet rōneꝫ capitis.
Et ideo dato ꝙ incarnatus nō eſſet ec
cleſia hoīum capite nō careret habuiſ
ſet tūc caput deū ſicut nūc eccleſia an
gelorum. De alio vero qđ adducebat̄
de m̄rimonio r̄ndere poſſumus ꝙ ma
trimoniū duplicem habet ſignificatio
nem ſig̃t em̄ coniunctionē dei ad eccle
ſiam ſm caritatē:⁊ ſignificat ꝯiunctio
nem ſm vnionem in ꝑſone vnitatem.
Utrāq3 haꝝ ſignificationū habet ſm
ſtatū lapſum:alterā ꝟo habuiſſet ſi hō
ſtetiſſet:⁊ ideo nō eſſet falſum ſignū ſi
cut em̄ matrimoniū nunc eſt in officiū
⁊ in remediū.tunc aūt ſolū in officiuꝫ
ſic habet duplex ſignificatū nunc:tunc
aūt vnum. De eo vero qđ vltimo dice

batur.ſ.de gloria qꝛ totū aſſumpſit: di
cunt iſti q̄ tenent hāc opinionē ſcđam
ꝙ illa nō eſt rō p̄cipua: ſꝫ annexa prin
cipali.ꝓ eo ꝙ ſi nunq3 deus incarnat⁹
eſſet: hō glorificationē corꝑis ſui ex vi
ſione dei ꝑfecte ⁊ totalr̄ habuiſſet. Ui
ſio em̄ xp̄i corꝑalis ſpectat nō ad eſſen
tialem ꝯpletioneꝫ btitudinis:ſꝫ ad qđ
dam accidētale gaudiū. Et h̄ patet qꝛ
alij ſenſus btificant̄ vt viſus et tn̄ obie
cta ſibi correſpōdentia nō habebūt ſi
cut tact⁹ guſtus ⁊c̄. Gloria nanq3 ſen
ſuum exterioꝝ ꝑ redundātiaꝫ dilectio
nis venient̄ ex ꝑte ſuꝑiori a viſiōe dei
cui⁹ viſio adeo reficit:vt nihil vltra ne
ceſſariū ſit aīe ad eius btitudineꝫ. Unū
multū derogare videt̄ ſummo bōno q̄
dicit ip̄m nō ſufficere abſq3 bono crea
to ſibi adiūcto ad hominem ꝑfecte bea
tificandū.hec Boū.i.di.iij.libri.arti.ij
q.ij. Tertia opinio đr cōmendabilis:q̄
dicit xp̄m natū fuiſſe vt hominē ꝑditū
redimeret:nec curat iueſtigare ea que
potuiſſent euenire hoīe ſtante. Sꝫ gra
tias dat deo q̄ tam benigne voluit ꝓ//
uidere homini ꝑdito Dicit nanq3 Au
gu.in li.de ꝟbis dn̄i. Uenit fili⁹ hoīs
q̄rere ⁊ ſaluū facere: qđ ꝑierat. Si hō
nō peccaſſet filius hoīs nō veniſſet Et
idē ſuꝑ io.nulla cā fuit veniēdi xp̄o do
mino niſi pctōres ſaluos facere:tolle
morbos:tolle vulnera ⁊ nulla eſt cā me
dicine. Et Aug̃.ſuꝑ illo verbo Ma.i.
Ipſe em̄ ſaluū faciet populū ⁊c̄. Si g̊
hō nō peccaſſet:ꝟgo nō peꝑiſſet.et Au
gu.ſuꝑ illo. Io.xi.dn̄e ecce quē amas.
Si pctōres dn̄s nō amaret ad terram
de celo nō deſcendiſſet. Et Aug̃. ſu//
per pſalmos ſuper illo verbo infirmus
ſum : vt maneret homo in eo quod de
us fecit. Si enim manet ī eo quod de
us fecit:non in limo infixus eſſet queꝫ
de⁹ genuerit. Et Leo papa in ſermōe
Si hō ad imaginē et ſimilitudinē dei
factus in ſuo honore manſiſſet:creatoꝛ
mūdi ceratura nō fieret:neq3 ſempiter
nus temporalitatem ſubiret:aut equa

lis deo patri dei filius formam ſerui
aſſumeret. Et. Paul9.i.ad Thi.i. xp̄s
Jeſus venit in mundum ſaluos facere
peccatores. Iſta nobis corde eſſe de//
bent quia damnato humano genere p
pter peccatum voluit dei filius incar//
nari vt ipſum redimeret O īmenſa am
plitudo diuine caritatis. O profunda
bonitas ſummi dei: pecauimꝰ nos om
nes cecidimuſqꝫ in captiuitatem infer
ni: ꝛ ipſe vt nos redimeret miſit nō an
gelum non archangelum: non deniqꝫ
aliam creaturam ſed vnigenitum filiū
ſuū Audiat terra: intelligat celum īmo
audiāt Jo.iij. Nouum iocundū nouū
feliciſſimum nouum amoroſiſſimum.
Sic deus dilexit mundum vt filium
ſuū vnigenituꝫ mitteret vt omnis qui
credit in illum non pereat: habeat vitā
eternam. Et apoſtolus Paulus dicit
ꝙ propter nimiam ſuam caritateꝫ qua
dilexit nos deus miſit filium ſuum in
mundum vt mundus ſaluetur ꝑ ip̄m.
Vñ Greg. conſiderans admirando
cantabat. O inextimabilis dilectio ca//
ritatꝰ vt ſeruum redimeres filium tra//
didiſti. Quid ſuauius: q̄d dulcius po
teſt audiri. O peccatores ingrati dili//
gite criſtum: quos iam redemit: quem
patres antiqui illum redempturum ex
pectantes toto corde dilexerunt

Capitulum ſecundum qualiter cri
ſtus conuenienti tempore incarnatus
eſt. et q̄ꝫ rationabiliter tantum diſtulit
incarnari

Secunda concluſio dicitur re//
tardationis. Incarnari equi//
dem volens dei filius nō id fe
cit illico poſt peccatum: nec paulo poſt
ſed poſt ſextum millenariū in ſexta eta
te mundi. Mirum certe quare hoc lar
gum donū nō accelerauerit: veruntam̄
non ſine ratione credendum eſt factuꝫ
eſſe: quia vt ſcribitur eccl'iaſtes.iij. om//
nia tempus habent. Poſſunt autē hu
ius tarditatis rōnes tres aſſignari

Prima ratio fuit propter peccati
punitionem.
Scd̄a ꝑpter morbi curationem.
Tertia propter criſti incarnandi cō
mendationem

Prima ratio ꝛc. Nam in hoc mani
feſtatur diuine vltionis ſeueritas cōtra
peccatum ꝙ clamores ꝛ luctus homi//
num tāto tempore ſuſtinuit anteq̄ꝫ vel
let deſcendere: fecit hoc quia diuina iu
ſticia nihil inultum reliquit Secun
da ratio fuit propter morbi curationeꝫ
Nam ꝑpter peccatum qd̄ homo cōmi
ſerat ex ſuperbia prouenerat: ideo ꝑ hu
militatem liberandus erat: qd̄ fieri de
buit vt homo ſe infirmuꝫ agnoſceret et
liberatore indigere. vn̄ glo. ſuper epl'aꝫ
ad Gal. dicit magno conſilio factū eſt
vt poſt hominis cauſam non illico dei
filius mitteretur. Reliquit enim deus
hominem prius in libertate arbitrij in
lege naturali vt ſic vires ſuas cognōſce
ret. Vbi cum deficeret legeꝫ accepit q̄
data inualuit morbus non legis ſꝫ na
ture vitio. vt ita cognita īfirmitate ſua
clamaret ad medicum: et gratie quere
ret auxilium

Tertia fuit propter criſti incarnan//
di cōmendationem. debebat nanqꝫ il//
lud beneficium cōmendari q̄ꝫ neceſſa//
rium erat debebat cōmendari per mul
tos pronuntiatores: ob qd̄ debebant p̄
cedere figure ꝑphetice ꝛ alia: que in ve
teri teſtamēto relato digna ſuntꝰ de qui
bus in ſequentibus diffuſius dicemus
quibus impletis miſit deus filiuꝫ ſuū
ſm̄ illud apoſtoli ad Gala.iiij. ſic vbi
venit plenitudo tp̄is miſit deꝰ filiū ſuū
et non īmerito tempus incarnationis
dicitur tempus plenitudinis q̄m in in
carnatiōe eſt facta plena participatio
diuinitatꝰ. Vn̄ ad colo.ij. In ipſo ha//
bitat omnis plenitudo diuinitatꝰ. In
incarnatione repata eſt angeloꝝ ruina
ī incarnatiōe hō plene a culpa liberatꝰ
ad colo.i. In ip̄o placuit omēꝫ plenitu
dinem inhabitare ꝛ ꝑ eum reconciliari
In īcarnatiōe fcā eſt plena ꝑticipatio

boni neceſſarij q̃ntū ad bonū veritatis
ad intelligendum:et gratie quantū ad
effectuz. Jo.i. De plenitudine eius ac
cepimus omnes. O q̃ felix ⁊ beata di//
ci poteſt hic etas noſtra. O vere aureuz
ſeculum in quo experimur dulcedinez in
carnati verbi filij tui quā per multa an
norū milia expectātes petierūt Adam
pater nr̃e gentꝰ. Noe vir iuſtus. Abra//
am per obedientiam placēs deo Iſaac
manſuetus. Jacobꝰ ꝯtemplator Moy
ſes rectus et dilectus deo. Dauid ſm
cor dn̄i electus. Iſaias ſerra ſecatꝰ. Da
niel in lacu leonū miſſus. Ubiqz ami
ci dei patriarche ⁊ ꝓphe: Reges in po
pulo dei diuinitus ꝑfecti:alij qz q̃plu
rimi illoꝝ tpe. Hinc eſt ꝙ ſaluator di
cebat loquēs diſcipulis ſuis. veſtri bea
ti oculi quia vident:⁊ aures veſtre que
audiunt. Amen quippe dico vobis qꝛ
multi ꝓphe et iuſti cupierunt videre q̄
vos videtis et audire que vos auditis
et non audierūt Sed eo inquā eſt ſom
nolenta mens humana ad talia cōtem
plandum. Pauci equidem reperiunt̄
qui cogitare velint copioſum fructum
quem ſuſceperūt ſuſcipiunt ⁊ ſuſcipe//
re poſſent ex beneficio incarnati Jeſu.
O mens dura. O creatura rationalis.
O negligens anima. O anima ſomno
lenta. O anima dormiēs. O anima pi
gra expergiſcere queſo ⁊ contemplare ꝙ
Adam vixit annis nongentis triginta
vt ſcribitur Gen̄.v. ⁊ ſemper in ſacrifi//
cijs in ordinibus in diuino cultu cla//
mabat veni Jeſu et nō potuit ip̄m vi//
dere:quinīmo moriens ad loca tene//
brarum deſcendit. Idip̄m fecit ſeth fi//
lius eius viuens annis nongentis.xij
in eadem fide ⁊ deſiderio meditatiōis
hoc omnes alij iuſti ab Adā vſqz Noe
clamauerūt:et non potuerunt obtine//
re. Interficitur Abel inocens:⁊ clama
uit eius ſanguis ad viuentem deum:⁊
tn̄ celum conſcendere non valuit: ⁊ de
truſus eſt in limbo. Indignatus eſt de
us cōtra iniquitatem mundi tpe Noe
ob quā omnis diluuio ꝑdidit ⁊ tamen
Noe cum ſuis ob iuſticiam munditiaz
et puritatem in archa ſaluatus eſt. Et
cū omnibus diebus vite ſue criſtū deſi
deraſſet. videre nō potuit: ⁊ nōgenteſi
mo ⁊ quinquageſimo anno etatis ſue
moriēs. gen̄.xi. nec diuina priuatus eſt
Abraā vt deo ꝓmptus obediat filiū ꝓ
prium īmolare ſatagit:xp̄m incarnan//
dum ſemper deſiderās:⁊ qđ voluit nō
obtinuit:⁊ centeſimo ſeptuageſimo q̄n
to anno moriens ī ſenectute bona gen̄.
xxv. deſcendit ad inferos. ibi Iſaac: ibi
Jacob ibiqz oēs illoꝝ tpe vſqz ad mor
tez xp̄i. O felix pctōr vis cognoſcere ſe
renitatē tranquillitatem ⁊ gratiaz tpis
noſtri vide finem eorum qui criſto vo//
lunt adherere. Lapidatur Stephanꝰ
et clamat video celos aptos Cōburit̄
Laurentius. ⁊ igne morit̄: ⁊ ſtatim vo
lat ad celum longum ꝓ facto ſatis eſſet
aplōꝝ omnium martirum cōfeſſorum
atqz virginum ſimilia narrare. Sed il
lud vnum p̄tereundum nō eſt:qđ om//
nes ad imitationē deuotionemqz gra
tioſiſſimi Jeſu criſti inducere pōt Cru
cifigitur latro qui multa flagitia ꝑpe//
trauerat: et ipſe ſe cōmendans eadem
die in paradiſo recipitur Currite pec//
catores ad fontem gratie Jeſum xp̄m
qui clamabat in templo Jo.vij. Si q̄s
ſitit veniat ad me:et bibat:nō obeſt no
bis preced ens tarditas rationalis in//
carna tionis ieſu criſti.

Capitulum tertium de imenſitate
beneficij incarnationis: et qualiter ſe
habent ad illud merita ſanctoꝝ patrū.

Tertia concluſio dicitur merita
tionis in qua ꝑte videre poſſu
mus an criſti īcarnatio fuit ex
mera gr̄a an illā impetrauerint ſancto
rum patrū et eccl'ie merita Nam Pau
lus dicit ad Titum.iij. Apparuit beni
gnitas et humanitas ſaluatoris noſtri
nō ex opibus iuſticie que fecimus nos

Veruntñ dicere poſſumus ƥm doctri
nam Boneuen.in.iij.di.iiij.de benefi//
cio incarnationis tripliciter rñdendo.
Primo q̄ntum ad circūſtantiam
Scd̄o quantum ad efficatiam
Tertio q̄ʒtum ad ſubſtantiā vl' eſſentiā
Primo ſi loquamur q̄ntum ad cir//
cūſtantiam tp̄is poteſt cōcedi abſq; ca
lumnia ſub merito precedentis eccleſie
Sancti enim patres fragrantiſſimis
deſiderijs meruerunt incarnationis ac
celerationem Scd̄o ſi loquamur de
beneficio incarnationis quantum ad
efficaciam que erat a ſeruitute diaboli
et a reatu carētie viſionis dei cadit ſub
merito Tertio ſi loquamur de illo be
neficio quantum ad ſubſtantiam vel eſ
ſentiam eſt dicendū ꝙ cadat ſupra ſan
ctorum patrum merita propter qd̄ nō
eſt iuſte retributionis ſed dignationis
eminentiſſime. Nam ſi congregetur in
vnum humilitas omnium ſanctorum:
nunq̄ʒ potuit ī minimo operari illi hu
militati qua dei filius apparere voluit
in forma ſerui ⁊ habitu inuentus vt ho
mo. Si colligātur omnia ſuſpiria: om
nes lacrime: omnes pene: omnes cru//
ciatus: omnes penitentie: omnia gene
ra mortis etiā quecunq; paſſi ſunt ſan
cti propter xp̄m: et collocentur ex vna
pte: ex altera vo latere ponatur vna la//
crima criſti vl' naſcent⁹ vel fugientis p
egipti nemora vel orantis vel paciētis
vel morientis plus illa lacrima vna va
let ex fornaceo illo corde prouenies q̄ʒ
omnia illa bona q̄ diximus: ⁊ cogitare
poſſumus in quibuſcūq; ſanctis et ele
ctis ⁊ amicis dei. Hinc Jero. ad Da//
maſum papaʒ de filio pdigo ait' Que
maior poteſt eſſe clementia q̄ʒ vt dei fi
lius. filius hominis putaretur: nouem
menſium faſtidia ſuſtineret partus: ex
pectaret aduentus p ſingulas adole//
ſcentie etates: ⁊ poſt contumelias ala//
phas ⁊ flagella crucis pro nobis fieret
maledictus vt nos a maledictione leg̃
abſolueret. hec ille. Juſteq; ⁊ rōnabili
ter anima noſtra ſitire debet ad Jeſuʒ
in gloria coronatum quē ſancti patres
in nocte legis deſiderauerunt incarnā
dum: qr dies gratie nobis appropin//
quauit qua mediante facilis eſt nobis
acceſſus ad beatam eternam vitam: in
qua criſtus ſaluator ſeculi viuit et re//
gnat in eternum

Feria tertia prime dn̄ice aduentus
ſermo de reuelationibus factis menti
bus pphetarum de incarnationis mi
ſterijs ⁊ qualiter prophete predixerūt
multipliciter xp̄m fore venturum

Tertius fruct⁹ Jeſus a prophetis eſt
cognitus.

Nox preceſſit

Placuit quondam altiſſi
mo deo celi incarnationiſ
miſteria pphetarum mentibus reuela
re vt p ipoꝝ voces inſtrueret humanū
genus de veritate incarnati verbi Nul
lus equidē excuſare ſe pōt ſi Jeſum nō
credat: ſi eum nō colat: ſi illum toto cor
de nō amplexat̃. Huius aduentū pceſ
ſerunt tot pphaꝝ oracula ⁊ teſtimonia
Firmat̃ em̄ vniuſcuiuſq; mens in fun
damento veritatis cū ſenſerit de criſto
venturo pphas clamare ac predicare q̄
ppter in preſenti ſermone de incarna//
tione verbi loqui volentes conſidera//
mus illas ſupnas reuelationes q̄s ha
buerunt pphete: colligemuſq; ea q̄ di//
cturi ſumus ſub vno fructu: qui eſt Je
ſus cognitus eſt pphetis Ad cuius de
clarationē tres concluſiones occurrūt
declarande. Quarum prima vocat̃
diffinitio. Secunda vocatur multi
plicatio. Tertia vocatur teſtificatio

Capitulum primū de pphetia quid
eſt ⁊ q̄liter non pt eſſe naturaliter ꝯ opi
nionē illoꝝ qui dixerūt ꝙ homo poſſet
naturaliter pphetare: qd̄ ſi verum eſſet
propheticum teſtimonium nō eſſet cō
ueniens.

Prima cõcluſio vocatᷣ diffinitio: in
qua cõueniens eſt ſcire quid eſt ꝓphe//
tia: quia niſi hoc clare intelligeretᷣ non
ſatis eſſet incarnationẽ criſti magnifa
cere ex quo fuit a ꝓphetis prenunciata
Scõm ꝗ Caſſiodoꝝ ꝓphetia eſt diui
na inſpiratio: rerũq; euentus imobili
veritate demonſtrans. Ex qua diffini
tione habemus ꝙ illa cognitio quã ha
buerũt prophete eſt ſupnaturalis ꝛ di
uinitus inſpirata. Unde. i. Pe. i. Non
enĩ voluntate humana ablata eſt aliqñ
ꝓphetia: ſed ſpiritu ſancto inſpirati lo
cuti ſunt ſancti dei homines: et in h̃ in
terimitur error ipſorum qui dixerunt ꝓ
phetiã eſſe a natura. Nã vt dicit Aug.
xij. ſuper Geñ. ad lr̃am quidam volue//
runt dicere ꝙ humana natura haberet
quandã vim diuinationis in ſeipã Et
hoc videtur eſſe ſm opinionez Plato
nis: qui poſuit ꝙ anime hñt omnium
rerum cognitionem ꝑ participationez
ideaꝝ Sed iſta cognitio obumbratᷣ in
eis ꝑ coniunctionẽ corꝑis in quibuſdã
plus: in quibuſdã vero minus ſm cor
poris puritatez diuerſam: ꝛ ſm hoc di
cunt ꝙ corꝑa habẽtia animas nõ mul
tum obtenebratas ex corporuz vnione
poſſunt futura p̄cognoſcere ſm primã
ſcientiã. Sed contra hoc obijcit Aug.
ꝙ nõ ſemper poteſt vim diuinationis
habere anima cum ſemper velit Et cũ
verius videtur ꝙ anima ex ſenſibus co
gnitionem acquirat. Omnis enim co//
gnitio ortum habet a ſenſu ſm Ariſ. in
ꝓlogo li. poſterioꝝ. ideo melius eſt di//
cendum ꝙ precognitionem futuroruz
homines nõ habent ſed acquirere poſ
ſunt per viam experimentalem in qua
iuuantur per naturalem diſpoſitionez
ſm quã in homine inuenitur perfectio
virtutis imaginatiue: ꝛ claritas intelle
ctiue. ꝛ tamen huius precognitio futu
rorum differt a prima que habent ex re
uelatione diuina. primo quidem quia
prima poteſt eſſe circa quoſdã effectus
ad quos ſe poteſt extẽdere humana ex
perientia. Scd̃o quia prima prophe//
tia eſt circa imobilem veritatem. nõ au
tem ſecunda: ſed poteſt ſubeſſe falſum
Hinc eſt qḋ dicit Nicolaus de lira ſu
pra pſalmos ĩ principio ꝙ prophetia
ſermonis interp̃tationem d᷑ quaſi pro
cul fans: qꝛ denuntiat ea que ſunt pro
cul ſeu remote a naturali cognitiõe hu
mana. Iſidorus li. x. ethimologiarum
dicit ꝙ prophete in veteri teſtamento
vocabantur videntes: quia videbãt ea
que abſcondita erant: ꝛ gentilitas ap
pellabat eos vates ã iumentis: ſm ve//
ro Nicolaum de lira triplex eſt gradus
eorum que excedunt cognitionem no
ſtram. Primus propter rei cognoſcen
de cognitionem. Scd̃us ꝓpter cogno
ſcentis conditionem. Tertius propter
modum cognoſcendi. Primus gra
dus eorum que ſunt remotã a natura
li conditione cognitionis cognoſcen//
de qui etiaz in triplici gradu ſubdiſtin
guitur Primus gradus eſt propter
rei cognoſcende ſuper eminentiam cu
iuſmodi ſunt diuina maxime circa per
ſonarum propria. Ideo de talibus fa//
cte ſunt reuelationes prophetice Iſa.
per ſeraphi ſanctus clamantia: et cla//
rius in nouo teſtamento prime Io. v.
tres ſunt qui ꝛc̃. Secundus graduſ
eſt propter rei cognoſcende latentia cu
iuſmodi ſunt cordium ſecreta ſoli deo
cognita. Unde ꝛ cognitionem Simo
nis magi per reuelationem fuit cogni
ta Petro actuũ. viij. Ideo dixit ei Pe
trus in felle amaritudinis video te eſſe
Cogitabat namq; gratiaz ſpiritus ſan
cti vendere. Tertius gradus eſt ꝓ//
pter rei cognoſcende diſtantiaz que di
ſtantia vno modo accipitur ex parte lo
ci: Ut ſic Heliſeus ꝑ ſpritum propheti
cum diſtans per magnum ſpaciũ gieci
miſit ad Sunamitem mulierẽ poſtu
lans an cuncta circa ſe ꝛ virum eius ꝛ
filium eius agerentᷣ. iiij. Re. iiij. c. Alio
modo accipitur diſtãtia ex pte preteri
tpis vel futuri. preſens enim nõ diſtat

a nobis. De diſtantibus aūt ſm̄ prete//
ritū facta fuit reuelatio Moyſi de crea
tione mundi: vt dicit Greg᷑. ſuꝑ Eze//
chielem. De diſtantibus ſm̄ futurum
fuerunt alie reuelationes prophetie.

Secundus gradus eorū que ſunt a
naturali noſtra cognitione remota eſt
ꝓpter conditionem cognoſcentis et ꝓ//
pter hoc aliq̄n cognoſcētis defect⁹ ſup//
pletur per ſpiritum ꝓpheticuꝫ et h᷒ mō
Abias ſolonites cognouit vxorem Jo
robiam domum ſuam ingredienteꝫ q̄ꝫ
uis eſſet cecus. iij. Re. xiiij. c. Tertius
gradus eoꝝ que ſunt remota a condi//
tione humana ē ꝓpter cognoſcēdi mo//
dum: ſicut Salomon habuit cogniti//
onem animalium et piſciuꝫ vt habet᷑. iij
Re. iiij. non per exemplum ſtudij ſed ꝑ
inſpirationē ſpiritusſancti. Fuerunt er//
go prophetarum reuelationes non ex
naturali ingenio ſed diuinitus inſpira
te qđ facile ē inueſtigare: quia vt inquit
Scotus in prologo primi libri ſenten
tiaꝝ q̄ōne. ij. ꝙ et in non euidentibus
ex terminis nec pr̄icipia ſic euidētia ex
terminis habentibus non cōſonant fir
miter et infallibiliter diuerſimode di//
ſpoſiti niſi a cauſa ſuperiori ipo intel:
lectu iuuet᷑ ad aſſenſum. Sed ꝓphete
vario mō diſpoſiti exñtes in diuerſis
tꝑibus in talibus non euidentibus om
nino non conſonabant. Hanc etiā ma
teriam ꝑtractat Aug᷑. xviij. c. xli. de ci.
dei. vbi ait: auctores noſtri pauci eſſe
debuerūt ne multitudine vileſcerēt. nec
ita ſunt pauci: vt coꝝ non ſit miranda
conſenſio: Neq̄ꝫ enim in multitudine
pħorū quis inuenitur inter quos cun//
cta que ſenſerunt conueniant: Nam re
ſurrectionem carnis nullus ꝓbare poſ
ſet ex exterioruꝫ euidentia: Et tñ ꝓphe
in diuerſis locis et in diuerſis tꝑibus
eam proueſſi ſunt vno conſenſu ſicut ⁊
d' alijs fidei noſtre miſterijs dicere poſ
ſumus qđ nunq̄ꝫ eſſet: niſi vnus ſpiri//
tus fuiſſet in omnibus. Qđ lactantius
firmianus in primo libro diuinarū in//
ſtitutionū aduerſus gentes ait. O miſ
ſis terrenis huius prophetie auctorib⁹
nihil certe aſſerentib⁹ aggrediamur viā
rectam quos equidem ſi putarem ſatis
idoneos ad bene viuenduꝫ duces eſſe
et ipſe ſequeret et alios vt ſequerentur
hortaret. Sed cum magis inter ſe cum
ſertatione deſidiant ſecunq̄ꝫ ipſe ple//
rūq̄ꝫ diſcordēt: apparēt eoꝝ iter nequa
q̄ꝫ eſſe directum: ſiquidē ſibi vt eſt libitū
proprias vias īpreſſerint ꝯfuſionemq̄ꝫ
maximam inquirentib⁹ veritatem reli
querunt. Nobis autem qui ſacramen//
tū religionis accipim⁹ cū ſit veritas re//
uelata diuinitus om̄s ſine vllo diſcri//
mine ad celeſte pabulū conuocantur.
Hec ille. Mira ergo dementia eſt pro
phetaꝝ teſtimōia vilipēdere: q̄ nihil lo
cuti ſunt de criſto niſi ꝙ celitus accepe
rūt. O ꝑfida iudeoꝝ nequitia qui criſto
credere noluerunt. O ſtulta gentilium
ſcia qui criſtū inpugnāt. O reprobāda
criſtianoꝝ malitia qui criſtū non imi//
tant᷑ de quo vt patebit nihil legimus
neq̄ꝫ audiuim⁹. nihilq̄ꝫ confitemur ni//
ſi qđ prouiderunt propete.

Capitulum ſecunduꝫ ꝙ futura poſ
ſunt multipliciter pronuntiari: et quō
ſit vera prophetia accipienda et de pro
phetie veritate.

SEcunda concluſio dicit᷑ multi
plicatio. pōt nanq̄ꝫ multiplex
prophetia intelligi et accipi
Prima dicitur apparens.
Secunda dicitur iꝑpropria.
Tertia dicitur vera.

Prima dicitur apparens que eſt in
precognitione futurorum que poſſunt
ex ſuis cauſis precognoſci: ſicut medi//
cus precognoſcit ſanitatem aut morteꝫ
futuram quia ordo eſt ad tales effect⁹
in cognoſcendo in aliquibus cauſis.

Secunda eſt prophetia improprie
dicta q̄n alicui cōicatur aliquid ad pro
phetiam pertinens abſq̄ꝫ tamen tali in
telligeutia: q꞉ ſm̄ ꝙ habetur Danielis

pmo.c. intelligētia opus eſt in viſione
Hoc ipm tenet Jero. ſup Iſa. in pun
cipio Contingit aūt illud fieri tripli
ter. Uno mō in viſione ſicut Pharao
vidit ſpicas geñ.xli. ꝛ Baldaſar manū
ſcribentem in pariete. Dañ.v. ille dor//
miens iſte vigilans: neuter tñ eoꝝ fuit
ppheta. Sed Daniel ꝛ Joſeph qui vi
ſiones intellexerūt. ſcd̄o cōtingit in lo
cutione ſicut Caiphas. Jo.xi. dixit q̄d
ppheticum intendens ſolū dare conſi
lium de morte xpi qđ eſſet expediens
q̄uis eſſet inocens ne occaſione ipſius
venirent romani ꝛ tollerent locū ꝛ gen
tem ſed a ſpiritu ſancto factum eſt ꝙ h̄
conſilium ſic ꝓtulit: q: mors xpi futu//
ra pro ſalute foret ſpūali totius mun//
di ipo Caipha h̄ ignorante et ꝓpter h̄
non fuit ꝓpheta ꝓprie loquendo. ſicut
nec aſina. Balaan fuit rōnale animal
q̄uis ꝑ linguam eius fuerit prolatum
verbum rōnale angelo linguā eiꝰ mo//
uente: abſqꝫ tñ cognitione aſine. tertio
contingit h̄ in oꝑatione: qñ ſcꝫ ſpūs .ſ.
impellit aliquē ad aliquid agendū qđ
pſperum euentum: q̄uis homo motuſ
h̄ ignorat ſicut Judicum.xi. dicitur de
Iepte ꝙ irruit ſpiritus dñi ſup ipm ſcꝫ
ad pugnandū contra filios. Amon tñ
non fuit ſibi reuelata victoria futura: ꝛ
talis motus vocat̄ ſpūs ſancti inſtin//
ctus qui ē caſus ꝓphetie ſm̄ doctores
ideſt aliquid deficiens a rōne ꝓphetie
ꝛ talis motus ſimilis eſt motui bñfor//
tunati qui mouetur ad aliquid bñ mo
uendū: ſine tñ rōne ꝛ cognitione ꝓuia:
vt habet̄ in libro de bona fortuna. Dif
fert tñ q: motus bene fortunati a cau//
ſa naturali. ſ. ab influentia orbis vel in
telligentia motoris vt dicūt aliqui vel
ab vtraqꝫ ſimul vt dicunt alij. Motus
autem Iepte et conſiliū eſt a cauſa ſuꝑ
naturali. ſ. ex motione ſpiritus diuini.
Iſte tñ inſtinctus magis appropinq̄t
ad rōnem prophetie q̄ꝫ alij duo modi
predicti ¶ Tertia eſt ꝓphetia vera ꝛ
proprie dicta in qua ꝓphetizans intel
ligit qđ ꝓphetizat: que etiam in multi
plici gradu reꝑit̄: q: ille altero eſt ex//
cellentior. vñ ceterꝭ paribus eſt intelli//
gentia clarior. ¶ Primus iſtius ꝓphe
tie gradus qñ cū viſione alicui cōmu//
nicata datur viſionis intelligētia: ſicut
Jeremias vidit ollam ſuccenſam et fa
cies eius a facie aquilonis Jere.i. ꝛ in
tellexit ꝑ hoc ſignificari exercitū regis
babilonis venturū ad conburendum ci
uitatem Jeruſalem
¶ Secūdus gradus eſt qñ non fit ta
lis viſio ſeu apparitio ſed auditur vox
inſtruens de aliq̄ ſuꝑnaturali. i. Re.iij
Samuel audiuit vocem dñi loquentꝭ
nec tñ vidit aliquā effigiem ſibi appa//
rentē: qđ patet ex h̄ ꝙ credidit eſſe vo
cem Helie ipm vocantꝭ vt habet̄ ibidē
et iſte gradus ꝓphetie eſt excellentior
ꝓdicto: q: voces ſunt ſigna magis ex//
preſſiua veritatis q̄ꝫ figure.
¶ Tertius gradus eſt qñ non auditur
ſolū vox inſtruens: ſed etiam cum hoc
apparet ꝑſona aliqua loquens: ꝓpter
qđ iſte gradus eſt excellentior duobuſ
primis. variatur tñ tripl̄r: quia perſona
ſic inſtruens vel apparēs in effigie ali
liqua: aliqñ eſt homo ſanctus ſicut. ij.
Machabeoꝝ. xv.c. habetur: ꝙ Onias
iam defunctꝰ apparuit Jude macha//
beo. d. ei de Hieremia ꝓpheta ſibi ap//
parente. hic eſt qui multum orat ꝓ po//
pulo ꝛ vniuerſa ſancta ciuitate hieru
ſalem. Aliqñ perſona apparens eſt an
gelus ꝛ ſic cōmuniter leguntur facte re
uelationes noui et veteris teſtamenti.
Aliquando eſt effigies repreſentās ip
ſum deum ſicut Iſa.vi. dicitur. Uidi
dominum ſedentem ſuꝑ ſolium excel
ſum ꝛc. et iſte tertius gradus eſt excel//
lentior ſcd̄o ꝛ ſcd̄us primo: ſicut deus
eſt excellentior angelo et angelus ho//
mine. ¶ Notandum aūt ꝙ omnes iſti
gradus variantur dupliciter. quia ta//
les apparitiones aliquando fiunt per
ſomnum et etiam vocantur reuelatio//
nes per ſomnia. Aliqñ in vigilia: ꝛ tūc

ꝓprie vocant̃ viſiones:⁊ iſte ſecundus modus:qui vocat̃ viſio eſt excellentior altero:quia maior illuſtratio mẽtis requiritur ad h̃ ꝙ ipſa diſtracta per opationem ſenſuum exterioꝝ in vigilia capiat intelligibilem veritatẽ de ſupnaturalib⁹ q̃z in ſomno ĩ q̃ ſenſibus exterioribus quietat̃ anima magis diſponit̃ ad capiendũ huius veritatem. Ecõtrario eſt in cognitione accepta via naturali:que accipit̃ per viã ſenſus memorie ⁊ expimenti vt dicitur.i.methaphi. et ideo talis cognitio non põt accipi ĩ ſomno Quartus gradus ꝓphetie eſt qñ ſine apparitione alicuius figure vl̃ ſigni ſenſus veritas intelligibilis ꝺ occultis ꝑ diuinam reuelationem manifeſtatur:⁊ h̃ modo facte ſunt reuelationes ipſi Dauid:vt habet̃ in prin. glo. ſuꝑ pſal. et iſte gradus eſt excellentior predictis.ſicut enĩ ille diceretur melioris ingenij ⁊ clarioris qui caperet veritatem cõcluſionum geometricalium ſine deſcriptione figurarum ſenſibilium q̃z ille qui capere nõ poſſet ſine tali deſcriptione:ſic etiam in cognitione prophetica illa mens dicitur excellentius diuinitus illuſtrata: q̃ veritatem intelligibilẽ capit abſq; ſenſibilibus ſignis que ſunt figure et voces ſupradicte q̃z illa que capit ſub talibus ſignis. Hec Nicolaus de lira in prologo ſuꝑ pſalmiſta. Hos autem gradus voluimus hic interſerere:vt intelligamuſ q̃z grande ſit prophetie donũ:qꝺ deus ſapientiſſimus tam multipliciter cõmunicat ratiõali creature: vt ſic mens humana edocta nullo modo de prophetarũ dictis dubitare queat

Tertium capitulum de his que per criſtum incarnatum geſta ſunt qualiter prophete illa predixerunt.

Tertia cõcluſio dicitur teſtificatio inhil enim legimus de verbo incarnato in nouo teſtamẽto qꝺ teſtimonijs ꝓphetarũ non fuerit pronunciatum. Tria enĩ ſunt illa que cõprehendunt totam vitam benedicti Jeſu

Primum eſt incarnatio.
Secundum eſt conuerſatio
Tertium eſt conſummatio.

Primum eſt eius ĩcarnatio: in qua multa cõcurrunt que diſtinguendo videamus. Legimus enĩ Ma. i. xp̃m ex genere Abrae ⁊ ex ſemine Dauid. In ſemine tuo benedicent̃ omnes gentes geñ.xxij. Et Dauid in pſal. cxxxi. Jurauit dñs Dauid in veritate de fructu ventris tui ponam ſuper ſedem tuam. Legimus xp̃m de virgine natum Luce.ij.c. qꝺ predixit Iſaias. vij.c. Ecce virgo concipiet ⁊ pariet filium Et Jere.xxxi.c. Creauit dñs nouum .i. incarnationis miſterium ſm Nico. de lira. ⁊ loquitur de futuro ꝑ modũ preteriti ꝓpter certitudinem ꝓphie femina circũdabit virum:qꝛ beata virgo xp̃m virum ꝑfectum ſanctis virtutibus ab inſtanti incarnationis in vtero ſuo circũdedit. Legimus de xp̃o ꝙ ſit in Bethleem natus. Luce.ij.c.hoc prenunciatum a Michea.v.c.Tu bethleem effrata puus es.i.locus effrata.i.alio nomine ſic nominatus.geñ.xxxv.in milibus iuda.i.reſpectu populi tui in dignitate ⁊ multitudine:quia inde fuit tribus Juda:qñ enĩ fuit nat⁹ Dauid.R.pumi.xvi. Et qꝛ nobilitas ciuitatis magl̃ conſiſtit in populo q̃z in ſpatio Ma.ij c. Allegat iſtam auctoritatez ſic. Et tu bethleem terra iuda nequaq̃z minima es in principibus iuda. Legimus de xp̃o ꝙ beata virgo reclinauit ĩpuerum Jeſum in preſepio. Luce.ij.c.qꝺ p̃dixit Iſaias.i.c. Cognouit bos poſſeſſorem ſuum ⁊ aſinus preſepe dñi. Legimus de xp̃o ꝙ fuit adoratus a magis Mat.ij.c.⁊ hoc prenunciatum eſt per ꝓphetam.pſal.lxxi. Adorabũt euz omnes reges terre oĩes gentes ſeruiẽt ei. Et pſal.lxxxv. Omnes gentes quaſcũ q̃z feciſti venient ⁊ adorabunt coraz te domine. Legimus de criſto ꝙ fugerit

perſecutionē Herodis in egiptū: qđ ꝓphetiſatū erat Iſa.xix. Aſcendit dominus ſuꝑ nubem leuem.ſ.aſſumendo ſibi carnem humanam ſm̄ Nico. de lira: que dicit͛ nubes: quia formatā fuit ſpūs ſancti virtute ſicut nubes ſurſum generatur ī aere. Et leuis quia nō fuit aggrauata ponderis peccati originalis. Subditur. Et ingredietur egyptū ⁊ mouebuntur ſimulacra egypti a facie eius: quia ipſo ingrediente egyptū ſimulacra corruerunt: vt ſcribitur in hiſtoria ſcolaſtica. Legimus de xp̄o: qꝫ xij. anno etatis ſedit in medio doctorū in templo. hoc preoſtendit ꝓpha pſal. lxxxi. Deus ſtetit in ſinagoga deorum in medio autem deos diiudicat.

Scḋm qđ continetur in vita criſti eſt eius conuerſatio: quā multa dicuntur ab euangeliſtis de qua tn̄ prophete p̄dixerunt. Qđ autē dicitur Ma. iij. c. ꝓphetizatum eſt a Zacharia.iij.c. Uidi Jeſum ſacerdotem magnū: ⁊ ſequitur ſathanas ſtabat aduͤſus eū vt aduͤſaretur ei. Qđ dicitur de xp̄o diſcipulos pauꝑes congregat. hoc habetur ab Iſa.lxi.c. Spūs dn̄i miſit me vt euangelizarē pauperibus.i.apoſtolis Qđ ſcribitur de criſto multa miranda fecit habetur ab Iſa.xxxv. Deus ipſe veniet ⁊ ſaluabit nos cū aperient͛ oculi cecorum ⁊ aures ſurdorum patebunt. Qđ inuenitur de criſto de eius perſecutionibus predixerūt prophete. vnde Dauid in pſal. ij. Aſtiterunt reges terre et principes conuenerūt in vnum aduerſus dn̄m ⁊ aduerſum xp̄m eius. De ꝓditione eius predixit ꝓpha pſ.xl. Qui edebat panes meos. magnificauit ſuꝑ me ſupplantationem. Tertiū qđ inuenitur in vita xp̄i eſt eius conſummatio ipſius nanqꝫ mortem vituperoſam predixit Iſa.liij.c. ⁊ Daniel.ix.c. Ipſi⁹ deſcēſum ad limbum predixit Zacha.ix.c. Tu autē in ſanguine teſti tui eduxiſti vinctos de lacu. Et vt breuiter concludam ipſius reſurrectionis aſcenſionē in celum: ⁊ miſſionem ſpūs.ſ. aliaqꝫ geſta ꝑ prophetas veteris teſtamenti predicta fuere. Ex quo neſcio cur ita ebetat quorundam animus: vt in xp̄m incarnatū credere noluit. Quidnam verius eſſe poteſt qꝫ qđ a deo reuelatum eſt ipſis prophetis ⁊ a ꝓphetis predicatum eſt nobis. Non fuerunt certe vane voces eorū. Incarnatus dei filius: vt omnes ſaluet omnes inuitat ad paradiſi delitias: ſed nō omnes ad ipſū aſpicere nolunt: quinimo qui humano generi tam larga contulit bn̄ficia contemnitur vilipenditur: blaſphematur: o munde neqꝫ: o munde ꝑuerſe: o munde peſſime: qs explicare poſſet qꝫ grandis eſt numerus inimicorū xp̄i. Inimici eius ſunt omnes idolatre ⁊ heretici pagani infideles iudei. Etiam tot falſi criſtiani tn̄ velint nolint mūdus ipe qui incarnatus eſt inimicos ſuos crudeliter puniet. Amicos vero qui in eū crediderunt corde ⁊ ope illi ſeruiendo merito ſue incarnationis adducet ī vitam eternam et lucem future glorie in qua viuit et regnat ꝑ infinita ſecula ſeculorum amen

Feria quarta prime dn̄ice de aduentu. Sermo de electione virginis beate in matrem xp̄i: ex qua ſola naſci voluit que magis grata deo fuit qꝫ quecūqꝫ alie ſancte mulieres

Quartus fruct⁹ maria Jeſu mater dr̄

Nox preceſſit vbi.ſ. Excelſus cōditor orbis q̄ mundū ieffabili ſapiētia ſua diſpoſuit et ordinauit voluit incarnationem ſui dilecti in omnibus ordinatā eſſe: vt tam mirabile oꝑe nihil reprehenſibile. nihil improbabile: nihilqꝫ cōfuſibile inueniretur. Si em̄ quiſpiā aures animi ſtrinxerit ⁊ intelligere voluerit tanti miſterij profunditatem inueniet ꝑfecto vn̄ merito admirari poſſet. Idcirco in pn̄ti ſermone incarnationem xp̄i volentes magnificare que in

omnibus ordinatiſſima fuit dicemus
de ip̄ius ordine q̄ꝫtuꝫ ad matrem cōci
pientem: q̄ eſt glo̊ſa virgo Maria. fir//
mabimus aūt omnia q̄ dicturi ſumus
in vno fructu qui eſt Maria Jeſu ma
ter dr̄ Ad qđ melius intelligendū tres
concluſiones ponemus
Prima ꝯcluſio dicitur conformitatis
Secunda dicitur congruitatis.
Tertia dicitur ſingularitatis

Capitulum primū qualiter xp̄s aſ//
ſumpſit carnem de maſſa noſtre perdi
tionis ⁊ đ genere Adā. ⁊ q̄liter noluit
illam aliunde formatam ſuſcipere

PRima concluſio dr̄ conformi//
tatis in q̄ ſm doctores catholi
cos ꝯfitemur xp̄m aſſumpſiſſe
humanā naturam de maſſa nobis con
formi: ſiue de genere adam ⁊ nō alteri⁹
generis vel qualitat᷑ ſm illud ap̄li ad
Hebre. ij. Qui eñ ſanctificat ⁊ ſanctifi
cantur ex vno omnes. Sumit̄ aūt con
uenientia hui⁹ aſſumptiōis ex triplici
rōe ſm Bon̄. di. xij. iij. li. ſententiarum:
Prima ratio dicitur iuſtificationis
Secunda dicitur oſtenſionis.
Tertia dicitur ordinationis.

Prima rō. dicitur iuſtificationis. nā
quāuis dei filius potuiſſet carneꝫ aliū
de q̄ꝫ de maſſa ade aſſumere: voluit tñ
illam aſſumere de adam ad ſeruandā
rectitudinem iuſticie. vt videlicꝫ eiuſdē
generis eſſet ſatiſfactor et p̄uaricator.
nā ſi alterius gener᷑ eſſet ſm Anſ. non
attribuet̄ eidem generi ſatiſfactio ac ꝑ
h̄ non recte ſeruaretur iuſticie rectitu//
do q̄ ab illo genere requirit emendam
in q̄ reperit offenſam precedenteꝫ. In
ſuper deus cōdidit humanam naturā
in tanta altitudine: vt nulli alij creatu
re eſſet obnoxia redemptori decens eſt
vt redemptor aut ſolus eſſet deus. aut
ſi haberet in ſe aliquid gener᷑ vere crea
ture h̄ eſſet de genere illius maſſe q̄ or
tum habet de lumbis ade. Si autē di
ceret ꝙ īproperium pētum redundat
in prolem ⁊ xp̄s debuit eſſe mund⁹ ab
omni improperio: ḡ non debuit eſſe đ
genere ſerui. Reſpondere poſſumus
ꝙ eſt verum qñ filius eſt imitator pa//
terni ſceleris: cum aūt eſt contrarius q̄
ad mores nō debet in eū patris īpro//
perium iuſte redundare niſi ip̄e filius
mera ſua benignitate portare velit ⁊ ſu
ſtinere. vt ponit̄. lvi. di. c. Undecunq̄ꝫ
c. Nunq̄ꝫ. c. Naſci. c. Sponſus. Unde
xp̄s nō ex neceſſitate ſuſtinuit īprope//
rium ade: ſed ex mera ſua benignitate
vt dū ipſe ſuſtineret ꝓ alio qđ ip̄e non
meruit alius liberaret̄ improperio: qđ
ipſe ꝓmeruit Hoc eſt qđ Jero. i omel.
ſuꝑ Mat. Notandū in genealogia ſal
uatoris naturam ſanctaꝝ mulieꝝ aſſu
mi: ſed eas quas ſacra ſcriptura repre
hendit qui propter pctōres venerat de
peccatricibus naſcens omniū peccata
deleret. Scđa ratio quare fuit con//
uenīes xp̄m aſſumere carnem dr̄ oſten
ſionis vt oſtenderetur nobis dulcedo
miſericordie dei: vt videlicet ipſe deus
q̄ ab homīe ꝯtemptus fuerat tanq̄ꝫ ab
aduerſio ⁊ inimico ip̄e ideꝫ generi hu
mano viuret̄ in xp̄o in vnitate perſone
in q̄ manifeſtatur mira diuine pietat᷑
condeſcenſio in h̄ ꝙ ip̄m genus huma
num ſibi inimicū ſibi cōiungere voluit
ꝑ indiſſolubile vinculum. Si aūt obij
ciatur ꝙ alterius nature ⁊ qualitat᷑ eſt
morbus ⁊ medicina: ḡ ſi xp̄s rōe aſſum
pte nature fuit humani gener᷑ medici
na videt̄ ꝙ eius caro nō debuit forma
ri de maſſa corrupta. Dicere poſſumus
ꝙ verum eſt qñ medicina ſentit corru
ptionē morbi: qđ nullo mō fuit in xp̄o
qr non erat infectus corruptione cōcu
piſcentie. ſed erat repletus plenitudi//
ne grē. Uñ ⁊ Paul⁹. i. ad cor᷑. xv. c. ait
Factus eſt primus hō adam in aīam
viuentē: nouiſſimus autē adam in ſpū
viuificantem. ⁊ īfra. Primus homo đ
terra terrenus. Scđus de celo celeſtis
qđ intelligit̄ non q̄ꝫtum ad diuerſitatē
nature ſed ꝓpter differentiaꝫ q̄ꝫtuꝫ ad
qualitatem virtutis vitij culpe ⁊ grē

Tertia aūt ratio vocatur ordinatio nis. Ordinauit em̄ deus vt genus humanum totum multiplicaretur ex vno ꝓpter repreſentationem illius vniuerſalis principij qd deus eſt: nec propter pctm̄ infringi debuit: ꝛ ideo xp̄s mediator dei et hominū homo verus non aliunde ſed de maſſa humani generis debuit formari. Ita tñ debemus ſentire de carne xp̄i ꝙ fuerit ď maſſa noſtri generis vt ſemꝑ ſentiamus carneȝ illā bñdictam ab omni corruptione ꝛ feditate cōcupiſcentie alienam per virtutē ſpūs. ſ. vt plenius in ſequētibus declarabitur. hec Boñ.

Secundum capl̄m qualiter xp̄s voluit aſſumere adam in vnione perſone quia non conueniebat ſibi: nec adam erat ad hoc dignus nec humano generi erat expediens

Secunda ꝯcluſio ď congruitatis. Appetit em̄ mens intelligere cur ipe adaȝ nō eſt aſſumpt⁹ a verbo: qd declarant doctores Alex. iii. iij. Boñ. ꝑfata. xij. di. non fuiſſe congruum triplici ratione

Prima reſpicit deū Scda Adaȝ Tertia humanum genus.

Prima reſpicit deū. non em̄ cōpetebat creatori omniū vt ꝑſona dei hominem pctōrem aſſumeret: cū ipſe in forma aſſumpta debuit pctōres ceteros iudicare: ꝛ ď pctō nullo mō deberet argui ſiue ꝑm naturam aſſumentem ſiue ꝑm naturā aſſumptaȝ ꝑm quaȝ vtrūqȝ ſibi cōpetebat ptās iudiciaria ſicut patet Iob. vij. c. ꝛ Ma. xxv. ꝛ ad phariſeis loquendo Jo. viij. dicebat quis ex vobis arguet me de pctō: quaſi dicat nullus. Scda ratio reſpicit ipm adam Non em̄ conueniebat: vt ille qui tm̄ ſe deiecerat per culpaȝ tm̄ exaltaretur vt eſſet deus ſufficiebat em̄ ſibi vt tantū a deo reconciliaretur. Tertia ratio reſpicit humanum genus Non em̄ conueniebat humano generi adam aſſumi: quia cum eſſet ille homo pene debitor vtpote qui reus erat omniū animaruȝ noſtraȝ nō eſſet eius paſſio adeo grata ſicut ſi omnino eſſet innocens: ꝛ vix etiam ſufficeret ad ſatiſfaciendū pro ſe nedū ꝙ poſſet ſuam ſatiſfactionē alijs cōmunicare

Tertiū capl̄m ꝙ xp̄s voluit vir de muliere naſci vt oſtenderet muliebrem ſexū fore ſaluandū ꝛ ſe verum hominē ac redderet vniuerſum ꝑfectum

Tertia cōcluſio ď ſingularitat⁹. Cū em̄ xp̄s carnē aſſumere deberet voluit illam nō inconuenienter de muliere tm̄ accipe. Cur nā xp̄m credimus ſic facere voluiſſe: certe nō ſine rōnabili cauſa. nā vt dicit ſcūs Tho. in. iij. ꝑte. q. xxxi. arg. iiij. in corpe qōnis. in ſolone. iij. arg. xp̄s bñdictus voluit tm̄ de femina naſci trib⁹ rōibus

Prima propter muliebrem ſexum cōmendandum.

Secunda ꝓpter veritatem aſtruendaȝ

Tertia propter vniuerſalitatem generationis implendam

Prima rō eſt ꝓpter muliebrē ſexum cōmendandū: quā tangit Aug. lxxxiij q. d. ꝙ hoīs liberatio ī vtroqȝ ſexu debuit apparere. Nā q̄ſ ſexus maſculin⁹ eſt nobilior q̄ꝫ femininus. iō humanaȝ naturā in ſexu maſculino aſſumpſit: q̄ꝛ vero ſexus femininus liberandus erat hinc apparet ꝙ vir ille de feīa natus ē Et aug. in li. de agone xp̄iano. Nolite inquit voſipos cōtemnere viri filius dei virū ſuſcepit. Nolite voſipas contemnere feīe: qm̄ ex vobis filius dei natus eſt. ne indignent̄ mlieres ſi ſentiāt ſe nō eſſe tante dignitat⁹ quāte eſt vir. q̄ꝛ vt dicit Boñ. virilis ſex⁹ excedit muliebrem in tribus Primo quantū ad dignitatem principiando

Secundo q̄ꝫtum ad ꝟtutem in agēdo

Tertio q̄ꝫtum ad auctēȝ in ꝑſidendo

Primo ḡ q̄ꝫtum ad dignitatē principiando q̄ꝛ omnes tam viri q̄ꝫ mulieres ex vno viro fuerūt in q̄ expreſſa repreſentatio vt. ſ. egreſſus reruȝ ab vno

et vnico principio ⁊ ſummo. Scd̄o ex
cedit quantum ad virtutez in agendo:
quia viri eſt agere: ⁊ mulierꝭ eſt pati vñ
plus hꝫ de virtute actiua ſexus virilis
ꝑpter qd̄ ph̄s in li. de aialibus dicit ꝙ
femina eſt vir occaſionatus. i. impfect⁹
Tertio p̄cedit ſexus virilis q̄ꝫtum ad
auctem in p̄ſidendo. nam ſm ordinez
nō mulier viro ſed vir mulieri p̄figitur
ſicut caput corꝑi. Vñ apl'us. i. ad corꝭ.
ij. c. caput aūt mulieris eſt vir. Cū hec
ita ſint ſimpliciter nobilioris conditio
nis eſt vir q̄ꝫ mulier. tñ ꝑpter h̄ non au
fertur ab ip̄is mulieribus i eſſe ſuo no
bilitatis ꝑprie conditio: eſt em̄ mulie//
bris ſexus valde honorabilis cū ex fe//
mina natus eſt xp̄s. Scd̄a rō quare
xp̄s voluit de femina naſci eſt ꝑpter ve
ritatem aſtruendam. vt videlicet veri//
tas incarnationis oſtenderetꝰ: quā tan
git Aug. in ep̄la ad Voluſianū. d. Si
omnipotens deus hominem vndecū//
q̄ꝫ formatū ex materno vtero crearet: ſꝫ
repentinum inferret a ſpeciebus nōne
opinionem cōfirmaret erroris: vt ho//
minem verꝫ nullo mō ſuſcepiſſe crede
retur. ⁊ dū omnia mirabiliter facit au//
ferret qd̄ miſericorditer fecit. Nunc au
tem inter deū ⁊ hominez mediatoꝛ ap
paruit vt in vnitate perſone copulans
vtrāq̄ꝫ naturam: ⁊ ſolita ſublimaret in
ſolitis ⁊ inſolita ſolitis temperarꝫ. hec
ille. Tertia ratio quare xp̄s voluit d̄
femina naſci dicitur ꝑpter vniuerſita//
tem generationis ad implendā: vt im
plicatur. quartus modus educēdi ho//
minem in eſſe: de q̄ dictum eſt in ſmo
ne. ij. cōſideratione. ij. ⁊ pma opinione
Quid igitur dicere ſufficiemus de il//
lius laudibus q̄ electa eſt vt de ea fili⁹
dei naſceretꝰ: deficit ſenſus: ꝓſternitꝰ ani
mus ⁊ intellect⁹ obnubilatꝰ. quis nam
colliget vllis verbis ⁊ enarrabit quāta
fuit illius virginis ſingularꝭ excellētia
q̄ placuit deo magꝭ q̄ꝫ oīs illa creatu//
ra. Multe em̄ fuerūt in mundo mulie
res digne ſancte virtutibus adoꝛnate
⁊ ſempiternis ſeculis glorioſe. Omitto
eas quas pagani laudant: ⁊ de eis di//
co q̄s ſcriptura ſacra cōmendat nōne
magna fuit fides mulieris ſareptane
credentis verbis Helie ꝓphe. iij. Re.
xvij. c. qui perſuaſit ei multiplicationez
farine in idria ⁊ olei in lechito tp̄e quo
clauſum eſt celum ⁊ penuria terram in
uaſit. Quid dicemus de prudentia ſar
re que intellexit ludū inter Iſaac ⁊ Iſ
mahelem ñ eſſe bonū: neq̄ꝫ ſm dn̄i vo
luntatem: dixitq̄ꝫ Abrae. Eijce ancillā
⁊ filium eius. nō em̄ erit heres fili⁹ an
cille cum filio meo Iſaac. Geñ. xxi. c.
Quid de Rebecca ſollicita ad ꝓcuran
dum quō Iacob bn̄dictionem a patre
q̄ debebatꝰ primogenito obtineret gen.
xxvij. c. Quid de auctē delboꝛa que dei
populum iudicauit docuitq̄ꝫ filiū ba//
rath qualiter populum dei d̄ manu ſi
ſare liberaret iudicum. iiij. c. Quid de
Berſabe matris ſalomonis ꝓudentia
q̄ ad regem Dauid ſeneſcentem nimis
tam pulcra oꝛone expetiuit. vt fili⁹ eī⁹
ſalomon regnaret poſt ip̄m. iij. Re. i. c.
Quid de ſarra filia Raguelis deuo//
tione: q̄ tam dn̄m deuote oꝛauit vt ſeaꝫ
liberaret de improꝑio. qd̄ audierat ab
ancilla dicens. Ad te dn̄e faciē meā cō
uerto: ad te oculos meos erigo. peto
dn̄e vt d̄ vinculo īꝓperij hui⁹ abſol//
uas me: aut certe deſuꝑ terraꝫ eripias
me. Thobie. iij. c. Quid de iudith que
populū cōfoꝛtauit: ⁊ holofernem tiran
num interfecit. vt habetꝰ iudith. xiij. c.
Quid de Heſter regine cautela q̄ regē
placauit eo tp̄e q̄ illū ſenſerit fore lectū
in cōuiuio. vt habetꝰ heſter. vij. c. quid d̄
Abigal ingenio ſiue induſtria q̄ cū vi
diſſet virū ſuū Nabal dure r̄ndiſſe nu
ptijs Dauid feſtinauit: ⁊ tulit diuīſa ex
ſenia. ⁊ Dauid iratū placauit. i. R. xxv.
c. multe nempe fuerūt mulieres ꝑſtan
tes fide: prudētia ſolicitudine: auctē: ꝓ
uidētia: deuotione: cōſtantia: cautela: i
genio: pietate: benignitate: liberalitate:
humanitate: pudicicia: ſobrietate: cōti//

nentia:manſuetudīe:hoſpitalitate : ca
ritate:religione q̄s ſcriptura cōmemo
rat tam veteris q̄ȝ noui teſti. ⁊ tñ nulla
eligit͛ vt xp̄m concipiat niſi ſola Ma/
ria O igitur virgo in eternū bn̄dicta. o
gloſa bn̄dicta excelſa ſup̄ ſidera tibi cō
uenit illud puer. vlt. Multe filie con
gregauerūt diuitias: tu ſupgreſſa es
vniuerſas:q2 in te incarnatus eſt ſalua
tor mundi q̄ ſit benedict9 p̄ infinita ſe
cula ſeculoꝝ Amen

Feria quinta p̄me dn̄ice. ꝺ aduen
tu ſmo de ꝑpetua ꝟginitate ſcē marie
ꝟginis q̄ fuit ꝟa mater dn̄i nr̄i. J. xp̄i.
Fructus q̄rtus Jeſu matris ꝟginitas

Nox preceſſit
dies aūt appropinquauit
Jteꝝ vbi ſ. Admirabile in
carnationis miſteriū ex omni p̄te con
uertit animū in ſtuporē ⁊ potiſſimū cū
nobis occurrit xp̄m dei filiū eſſe de vir
gine natū. quis audiuit vnq̄ȝ tale:aut
quis vidit vnq̄ȝ q2 natura talē effectū
p̄ducere potuit:nec pōt deus ipſe illō
fecit potētia ſua inextimabili:⁊ qm̄ ma
tris priuilegia in filij honorē deueniūt
idcirco in p̄nti ſmone de incarnatione
loqui volētes ſtilū dirigemus ad ea q̄
dicta ſunt vt ex ip̄a dei filius naſceret͛
dicemuſq̄ȝ de ipſius ꝟginitate ꝑpetua
ſub vno fructu qui eſt Jeſu matris vir
ginitas:p̄ cuius declaratione tres con
cluſiones proponimus declarandas.
Prima dicitur probationis.
Secunda dicitur rationis.
Tertia dicitur decorationis

Qd̄ ex teſtimonio ꝓphetico āgelico
⁊ eccl'iaſtico appet matrē xp̄i fuiſſe ꝟgi
nem:⁊ q̄liter cōfundunt͛ iudei et hereti
ci ꝯrium ſentientes. Cap'm.i.

Prima concluſio d͛r ꝓbationis
in q̄ fundamentaliter ꝓbandū
eſt Jeſu xp̄i matrē fuiſſe ꝟginē
qd̄ quidem triplex auctas manifeſtat.
Prima auctoritas eſt prophetica
Secunda eſt angelica
Tertia eſt catholica

Prima auctoritas ꝟginitatē marie
manifeſtans d͛r ꝓphetica. dicit nanq̄ȝ
Iſa.vij.c. Ecce virgo concipiet et p̄iet
filium. Sȝ hanc auctoritatē iudei di/
cunt nō poſſe intelligi de xp̄o. dicūt. p̄
primo q2 ibi d͛r. dabit dn̄s vobis ſignū
ſcȝ liberalitatis Achaz et populi ſui a
duobus regibus regnū eius deſtruere
volentibus Jeſus aūt nazarenus nat9
eſt poſt tp̄s Achaz p̄ quingentos an/
nos vel amplius q̄ cōceptio vel natiui
tas Jeſu nazareni nullo mō fuit ſignū
dicte liberationis. ſcdo arguunt q2 in
hebreo dicit͛. Ecce alma:qd̄ nomen nō
ſiḡt ꝟginem ſed adoleſcentiā:⁊ indiffe
renter ſumit͛ de ꝟgine corrupta. tertio
arguunt q2 in dicta ꝓphia ponitur Et
vocabit͛ nomen eius Emanuel:et i he
brea habet͛ ⁊ vocabitur ipſa. ſ. alma no
men eius Emanuel Jeſus aūt nō fuit
vocatus a matre ſua Emanuel ſed Je
ſus vt patet in euangelio. ergo hoc ſm̄
liam non pōt intelligi de xp̄o. quarto
arguunt ex h̄ qd̄ ſubditur in h̄.c. Ante
q̄ȝ ſciat puer vocare patrem ⁊ matrē ex
q̄ patet q2 de puero de q̄ hic eſt ſermo
fuit ignorantia: qd̄ criſtiani negant de
Jeſu nazareno:in quo fuit plenitudo
ſcientie ab inſtanti ſue cōceptionis: iō
dicūt iudei q2 hec ſcriptura exponitur
de Ezechia filio regis Achaz qui poſt
dictum ꝓph̄e natus eſt. Sed h̄ dictū
īpugnat rabi Salomon p̄ h̄ Ezechi/
as erat. xxv. annorum qn̄ cepit regnare
poſt Achaz patrem ſuum īmediate vt
habetur. iiij. Re. xviij. Achaz regnauit
tm̄. xvi. annis:vt habet͛. iiij. Re. xvi. c. q̄
in principio regni achaz anteq̄ȝ dicere
tur ꝓphia Ezechias erat natus et erat
ix. annoꝝ. Et propter h̄ dicit rabi Sa
lomon q2 hec ꝓphetia intelligenda de
filio Iſaie. Acceperat eīm Iſaias in vxo
rem q̄ndā iuuenculam:et iam cōceperat
d eo. ⁊ q2 de puero exn̄te in matris vte
ro neſcit͛ ſi ſit maſculus vel femina: idō
qd̄ certitudinaliter predicit͛ ſignum eſt

credibile:ꝙ illud q̄d promittitur ad ta
le ſignum ſit futurum·eſt ſ̄ ſenſus pa//
riet filium q̄n in natiuitate eius vide//
bitis verbum meum verificatum:ſcias
te a duobus regibꝰ te inuadere diſpo//
nentibus cito liberandum . et ita fuit
poſt appetionem achar rex aſſyrioꝝ
venit in Damaſcum contra raſim regē
ſirie:⁊ eum interfecit:et populum eius
tranſtulit in cinerem vt habet̃.iiij·Re·
xvi·c·⁊ eodeꝫ anno Oſee filius hela cō
iuitauit cōtra facere filium Romelie re
gem iſrael·⁊ euꝫ interfecit. Sed iſta ex
poſitio non poteſt ſtare quia in·c. ſe//
quenti dicit̃ ac puero nato·Et erit ex//
tenſio alarum eius implens latitudi//
nem terre tue o Emanuel Et loquitur
ibi de terra regni iudee:cuiꝰ nunq̄ꝫ do
minꝰ fuit Iſaias nec filius etiaꝫ Ema
nuel de quo fit ſermo non fuit filius
Iſaie·Inſuper in·ca.viij.dicitur An//
teq̄ꝫ ſciat puer vocare patrem ⁊ matrē
auferetur fortitudo damaſci et ſpolia
ſamarie coram rege aſſyrioꝝ.Nam an
te nonum annum reg̃ oſee fuit capta
ſamaria a ſalmaſar rege aſſyriorum:vt
habetur.iiij.Re.xviij·c·licet Oſee fue//
rit tributarius reg̃ aſſyrioꝝ: ⁊ ſic a na
tiuitate pueri de quo hic eſt ſermo: ſi
fuit filius Iſaie vſq̄ꝫ ad captionem ſa
marie fluxerūt anni·xvij.ſ·viij·ḋ regno
achaꝫ·⁊.ix·de oſee· quia puer fuit natꝰ
iiij·āno achaꝫ:ante ꝟo·vij·annos puer
ſcit vocare:patrem ⁊ matrem:⁊ propte
rea nos cōfitemur ꝙ hec ſcriptura lo//
quitur de dn̄o noſtro Ieſu xp̄o: vt pꝫ
Mat.i.⁊ exponit̃ a doctoribus catho
licis·Ecce virgo concipiet et pariet fi
lium·i·beata virgo ⁊ vocabitur nomen
eius Emanuel: q̄d eſt interpretatū no
biſcu. ꝫ deus·Ad primum autē q̄d iu//
dei opponebant dicendum eſt ſm̄ Ni
co.de lira ꝙ in ſacra ſcriptura ponitur
duplex ſignificatum reſpectu alicuius
euentus·vnum p̄noſticum q̄d eſt indi
catiuum effectus futuri:vt iudicum· c.
vi.Datum fuit ſignum gedeoni in vel
lere indicatiū actoris ſalut̃ fuit Aliud
eſt ſignum rememoratiuū effectus pre
teriti.ſicut exo.iij.dixit dn̄s Moyſi ha
bebis ſignum ꝙ miſerim te cum tu in//
duxeris populū meū de egypto:īmo//
labis deo ſup̱ monteꝫ iſtū:iſtud ſignū
eſt rememoratiuum nō reſpicit preteri
tum in magna diſtantia ſicut ī parua
vt etiaꝫ ſignum p̄noſticum reſpectu fu
turi:Dicendo ꝙ liberatio regni iudee
a ꝑſecutionibus fuit ſignum ſaluatio//
nis mundi fiende ꝑ criſtum:⁊ q2 achaꝫ
erat incredulꝰ ꝟbo ꝓphie:ꝯueniēs fuit
vt ſibi daretur ſignum rememoratiuꝫ
futuri in longinquū:vt ipſe in ꝓpria ꝑ
ſona non videret ſicut in mente nō cre
debat illi tn̄ qui deſcenderunt ab eo vi
derunt vt Maria ⁊ ioſeph ⁊ iō ſignitur
ꝓphia nō dixerit verbum ad achaꝫ di//
cens.audi achaꝫ:ſed ad domū Dauid
d.audite ſ̄ domus Dauid de qua do
mo fuit ioſeph ⁊ maria:non tn̄ ad eos
refertur q̄d ibi dicitur.Nunquid paru̅
eſt ⁊c̄·ſꝫ q̄d ſubditur dabit dn̄s ipſe vo
bis ſignum Ad ſm̄ dicendum ꝙ alma
in hebreo ſig̃t abſconſionem:⁊ inde di
citur alma abſconditatē que ſig̃t iuuē
culam aſpectibus hominum abſcondi
tam.ita ꝙ de eius pudicicia ⁊ integri//
tate nō dubitatur:maxime q̄n ponitur
litera h·⁊ tunc ſonat ſicut helona·⁊ ſic
non inueniuntur in tota ſcriptura ſcri
pte niſi tm̄ tres.ſ·rebecca.gen̄.xxiiij.vbi
dicitur de ea puella decora nimis vir
goq̄ꝫ pulcerrima ⁊c̄·⁊ ſequitur· puella
que egredietur· in hebreo habet̃ alma
que egredietur · ſc̄da fuit Maria ſoror
Moyſi.de q̄ exo·ij·dicitur. ꝑrexit puel
la·ī hebreo dicitur iuit alma·⁊ iſte due
fuerunt due virgines puriſſime q̄ fue//
runt ſic nominate.tertia fuit beata vir
go Maria.in hac ꝓphia Iſaie Ad ter
tium dicendum ꝙ duplex eſt nomen
alicuius·ſ·impoſitionis ⁊ nature·ſicut
petrus eſt nomen alicuius·ſ.impoſitio
nis.hō autem vel hic homo eſt nomen
nature·Ieſus fuit nomen impoſitum

ipi xp̄o vt patet Luce.ij. Emanuel au
tem eſt nomen nature ſeu ꝓprietatis.
ſigt em̄ nobiſcum deus: vt dictū eſt. ſ.
et h̄ eſt ꝓprium xp̄i: in quo diuina na⸗
tura et humana ſunt coniuncte in eo⸗
dem ſuppoſito. et hoc mō vocatum eſt
pluribus alijs nominibus ꝓprietates
em̄ ſignificantibus ſicut vocatus eſt la
pis. Dan̄. ij. Ad quartum dicenduz ꝙ
licet in xp̄o non fuit aliqua ignorantia
fuit tn̄ homo in tp̄e: ⁊ ſicut habuit ſcie⸗
tiam infuſam in tp̄e: ⁊ anteq̄ illā habe
ret: liberatio populi liberata ꝑ Iſa. cō⸗
pleta fuit. Scd̄a ſcȝ auctoritas mani⸗
feſtans virginitatem Marie dr̄ angeli
ca. Nam Luce. ij. cum beata virgo di⸗
xiſſet: quō fiet iſtud ⁊c̄. angelus reſpon
dit. ſ. ſ. ſupueniet ī te ⁊ ꝟtus altiſſimi ob
umbrabit tibi: ideoq̄ ⁊ qd̄ naſcetur ex te
ſanctum vocabitur filius dei. Sed cō
tra iſtam veritatem inſurgunt heretici
dicentes beatam virgineȝ nō fuiſſe vir
ginē. ⁊ arguūt primo quia deuterono.
vij. c. Non erit apud te ſterilis vtriuſq̄
ſexus tam in hominibus q̄ iumentis
ſed beata virgo nihil debuit facere qd̄
eſſet contrarium legi: ḡ beata virgo vir
ginitatem non debuit acceptare. ſcd̄o
arguunt qꝛ Math. i. dicitur de ioſeph
non cognoſcebat eam donec pe̾pit fi⸗
lium ſuum primogenitū: ḡ poſt cogno
uit eam. tertio arguunt qꝛ Io. ij. dicit̄
de xp̄o ꝙ deſcendit in capharnaū ipſe
et mater eius ⁊ fratres eius ⁊ diſcipuli
eius. ḡ habuit fratres carnales: qꝛ ali⸗
ter nō poneret̄ copula inter fratres et
diſcipulos. quarto arguūt qꝛ Luce. ij.
dr̄ dixit mater eius ad illū. Ecce pater
tuus ⁊ ego dolētes q̄rebamꝰ. ḡ ioſeph
fuit pater xp̄i Iſta dogmatizauit Elui
dius hereticꝰ peſſimꝰ: queȝ validiſſime
deijcit hiero. in quodā libello quē edit
ↄ eū: verūtn̄ ne nos ꝑ multa vagemus
rn̄demus ad prima ob̄a ſm̄ doctrinaȝ
magrī ſnīaꝝ di. xxx. iiij. li. ꝙ btā ꝟgo ma
ria ex īſtinctu. ſ. ſ. ꝓpoſuit ſe ſeruaturaȝ
ꝟginitateȝ ſi deo placeret: cū autē volū
tatem dei cognouit votū exp̄ſſit. h̄ con
firmat̄. xxvij. q. ij. c. Sufficiat. ⁊ btā vir
go. ↄ. vt in quibuſdā libris. Ad ſcd̄m
dicendū ſm̄ Nic. in. iiij. di. xxx. ꝙ ī illa
auctē Mat. donec accipit̄ ſicut in pſal.
cix. ſede a dextris meis donec ⁊c̄. quod
nō intelligit̄ ꝙ poſtea ſedeat ſȝ ꝙ vſqȝ
tūc et poſtea. Nam ſicut dicit Nico. d̾
lira ſuꝑ Math. donec ſigt̄ aliqn̄ tp̄s de
terminatum q̊ tranſacto ſit aliquid: ali
qn̄ ꝓ ſemper ⁊ ſic accipit̄ hic. ⁊ in auctē
pſalmiſte p̄allegata. primogenitꝰ etiaȝ
in ſcriptura nō ſolum dicit̄ poſt quem
alij. ſed etiā anteq̄ nullꝰ etiā ſi nullus
alius ſequat̄. Ad tertium dicenduȝ ꝙ
fratres nō ſolum dicunt̄ qui eiſdeȝ pa
rentibus naſcunt̄. ſed etiam cōſangui
nei germani. vn̄ Paulꝰ ad galla. i. dicit
alium apl̄oꝝ vidi neminem niſi Iaco
bum fratrē dn̄i Erat em̄ Ia. cōſangui
neus Ieſu xp̄i filius ſororis beate ma
rie: ſicut et alij vt Iohannes et ſimon
cananeus: de quibus loco ſuo dicemꝰ
Ad quartū dicendum eſt ꝙ ioſeph ibi
ītelligitur pater xp̄i putatiue. vn̄ Iero.
ſuꝑ Mat. in illo verbo genuit ioſeph
virum Marie Cum virū inquit audie
ris: ſuſpitio tibi nō ſubeat nuptiaꝝ: ſed
recordatio cōſuetudinis ſcripturaꝝ: qꝛ
ſponſi viri ⁊ ſponſe vocant̄ vxores: vo
luit nanq̄ xp̄s ſuam matrem virgineȝ
fuiſſe deſponſatam: tum vt eius genea
logia conſueto modo texeretur ꝑ virū
vt Ambr̄. dic̄ ſuꝑ Lucā: tū vt puer na
tus a ioſeph nutriretur tum vt virgo li
beraretur ab infamia: ſic ne tanq̄ adul
tera lapidaret̄. tū etiā vt dicit Ambr̄.
ſuper Lucam vt ab ipſo Ioſeph teſti
moniuȝ haberemus de ſua ſponſa vxo
re virgine pregnante. vt em̄ dicit Ma.
Poſtq̄ vidit Ioſeph virginem filiuȝ
dei in vtero tenentem volebat dimitte
re eam non ꝙ aliquid mali de ea ſu⸗
ſpicaretur ſm̄ Criſ. ſȝ quia ignorabat
miſteriū: ⁊ eo ſic cogitante angelꝰ dn̄i
apparuit ſibi in ſomnis. d. Ioſeph fili

Dauid noli timere accipe Mariã cõ
iugem tuã.ſ.ad habitationem tecũ: q
ibi in ea natũ eſt a ſpũ.ſ.eſt ꝛc. ptʒ ergo ex
teſtimonio angeli tam virginitatis ioſeph
apparent ipſam virginem glorioſam in//
tactam omnino permanſiſſe. Tertia
auctoritas dicit catholica.fides equi//
dem ꝛ imaculata dicit xpm in ſymbo//
lo conceptũ de ſpũ.ſ.natũ ex maria vir
gine.et eccleſia cantat. Sancta virgo
virginum ora pro nobis.

Qđ conueniens fuit xpi matrẽ vir
ginem eſſe ꝑ conſeruationem paterne
dignitatis ꝛ puritatis filij ac propter
incarnationis. Capitulum.ij.

Secunda cõcluſio dicit rõnis: ĩ
qua videre debemꝰ quare xps
debuit virginẽ matrem habere
ad qđ adducimus tres rõnes quas al
legat.ſ.Tho.in.iij.pte.q.xxvij.arti.ij.
Prima eſt ꝑpter dignitatem patris.
Secunda eſt ꝑpter puritatem filij
Tertia eſt propter incarnationis finẽ.

Prima rõ eſt propter dignitatẽ pa
tris.ſ.conſeruandũ. Cũ em̃ xps ſit ve
rus deus nõ debuit habere aliũ patrẽ
q̃ deũ.nam filius alicuꝰ nobiliſſimi
patris non debuit attribui alteri patri
ignobili: ꝛ indigno Cũ ergo xps eſſet eter
ni patris verbũ.deus verus: naturalis
ꝛ cõſubſtantialis filius.nõ fuit conue//
niens aliũ patrem habere. Scđa rõ
eſt ꝑpter puritatem filij. Nam videmꝰ
q flos a radice oritur ſine radicis cor
ruptione: ꝛ ſplendor a luce vel ſole ſine
lucis vel ſolis leſione: ꝛ verbum a cor//
de vel mente abſq3 mentis cõtagione.
Cum ergo xps ſit flos a radice patris de
ſcendens: ꝛ candor lucis eterne: et dei
patris verbum: ꝯñs fuit q ſine corru//
ptione matris cõciperet: nam ſi conce
ptio verbi noſtri: qđ eſt imꝑfectum cor
ruptionem nõ patit multomagis con
ceptio verbi ꝑfecti: q2 igit caro ſic fuit
a verbo dei aſſumpta: vt eſſet caro ver//
bi dei.cõueniens fuit q ipſa caro ſine
corruptiõe matris cõcipetur Tertia
rõ ꝑpter incarnationis finẽ. Nam ad
h fuit incarnatio vt hoĩes renaſcerent
in filios dei.vt Jo.i. dedit eis ptãtem
filios dei fieri his qui credũt in nomi
ne eius: qui non ex ſanguinibꝰ: neq3 ex
voluntate carnis: neq3 ex volũtate viri
ſed ex deo nati ſunt.ꝑ carnẽ ſm Nico.
de lira intelligenda eſt hec mulier geñ.
ij.c.hoc nũc os ex oſſibus meis et caro
đ carne mea aſſumpta eſt.filij ergo dei nõ
debebant naſci volũtate carnis et viri
i.cõiunctione maris ꝛ feĩe ob quã cãm
xps debebat naſci de virgine. vñ Aug.
li.de virginitate ait. Oportebat caput
noſtrum in ſigni miraculo ſm corpus
naſci de virgine vt ſignificaret ſua mem
bra ſm ſpiritum de virgine etiam na//
ſcitura. Sed cur vitamus iſta predica
re de virginitate Marie: quã Ezechiel
xliij.c.preuidit in porta clauſa.de qua
dicit porta hec clauſa erit ꝛ nõ apietur
ꝛ vir nõ tranſiet per eam: quia dñs de
us Iſrael ingreſſus eſt ꝑ eam. Qđ ex//
ponens Aug.in quodam ſermone di
cit. Quid porta in domo dñi clauſa: ni
ſi q Maria erit ſemꝑ intacta. ꝛ quid ẽ
q vir non tranſibit per eam: niſi q.ſ.ſ.
impregnauit eam: dominus angelo//
rum naſceretur per eã.et quid eſt clau
ſa erit in eternum: niſi q Maria virgo
eſt ante partum: virgo in partu: ꝛ poſt
partum.

Qđ ſola virgo Maria fuit mater ꝛ
virgo et qualiter fuit vera et ꝓpria ma
ter vt patet ex dictis ſacre ſcripture: et
rationibus doctoꝝ. Capitulum.iij.

Tertia concluſio dicit decora//
tionis Fuit nanq3 beata virgo
in ſua virginitate decorata pri
uilegio quodam ſingulari vt eſſet vir//
go ſimul et mater. Qđ autem ipſa ve//
ra fuerit mater Jeſu criſti atq3 realis
declaratur tripliciter
Primo auctoritate.
Scđo rõne
Tertio inuocatione.

Primo declarat q beata virgo fue

rit vera mater Jeſu xp̄i auctē. Nā Lu
ce.i.dixit ei angelus paries filiū.⁊ iterū
ibidem beata virgo audiuit beatā He
liſabeth dicentē. Vñ h̄ mihi vt veniat
mater dñi mei ad me. Et Luce.ij. pe⸗
perit filiū ſuum primogenitū. ⁊ eodē
c.dixit mater eius ad illum.⁊ Mat. ij.
Et intrantes domū inuenerūt puerū
cum maria matre eius.⁊ eo.c. Angelus
apparēs Joſeph dixit ei. Surge et ac
cipe puerum ⁊ matrem eius. Et Jo.ij.
c. Nuptie facte ſunt in cana galilee. et
erat mater Jeſu ibi. ⁊ Jo.xix.c. Stabat
autem iuxta crucem mater eius ⁊ ſoror
matris eius. Sc̄do probatur ꝙ bea
ta virgo fuerat vera mater Jeſu xp̄i.nā
vt colligitur ex dict⁹ ſancti Tho.in.iij.
pte.q.xxxij.ar.iij.⁊ pte.i.q.xxvij.arti.ij.
ꝙ ad h̄ ꝙ aliq̄s ſit pater: vel aliqua ſit
mater: vel aliquis ſit filius quatuor re
quirunt̄.ſ.vite generatio. ſub̄e collatio
materie ꝑparate adminiſtratio: ⁊ natu
re ſpecifice aſſimilatio. primo eñi requi
ritur vite generatio. nam nō ex quacun
q̄ generatione ſequitur paternitas vl̄
maternitas vel filiatio. ſed ex genera⸗
tione viuentiū. ⁊ ideo ſi aliqua inaīata
ex aliqua materia fiant nō ꝓpter h̄ ſe⸗
quitur in eis rō paternitatis: vel mater
nitatis vel filiationis: ſicut ſi ex ligno
fiat ſcamnum nō ꝓpter hoc: hoc lignū
dicitur pater ſcamni. Similiter non d̄r
ꝙ ignis generat⁹ ex igne ſit fili⁹ ignis
generantis. Sc̄do requiritur collatio
ſub̄e. nam ſi aliquis facit aliquid nō cō
ferendo de ſua ſub̄a nō d̄r pater vl̄ ma
ter ſicut artifex q̇ facit ſcamnū nō d̄r pa
ter ſcamni nec ſcamnum filius. Tertio
requiritur materie ꝑparate adminiſtra
tio. nō eñi ſimpliciter ꝑbere materiā ad
generationē alicuius facit p̄rem vl̄ ma
trem. ſed ꝑbere materiā ſic ꝑparatā. ſi
cut terra nō d̄r proprie mater hominis
nec hō pater vermis vñ formatur. Quar
to requiritur materie ſpecifice aſſimila
tio. nam ſi genitum nō aſſimiletur ge⸗
neranti in natura ſpecifica: generans
nō dicitur pater: nec genitum dicit̄ fi⸗
lius ſicut capillus qui ab homine ge⸗
neratur. Cum ḡ hic quatuor cōditiones
fuerunt in beata virgine patet ꝙ fuerit
vera mater xp̄i. primo nanq̄ genuit cri
ſtum viuum. vñ damaſcenus li.iij. Fi⸗
lius dei cōtraxit ex caſtiſſimis et puriſ
ſimis ſanguinibus virginis marie car
nem aīatam anima rōnali. ſc̄do beata
virgo xp̄o de ſua ſub̄a ꝑbuit. nā vt di⸗
cit.ſ. Tho.i.iij.di.iiij. dicit ꝙ beata vir
go in generatione xp̄i contulit quicq̄d
alia mater conferre debet ad generati⸗
onem filij. Si ergo alie mulieres vere
dicunt̄ matres: ⁊ beata virgo vere po⸗
terit dici mater. tertio beata virgo non
ſolum materiam ꝑbuit ad conceptio⸗
nem xp̄i: ſed materiam ſic preparatam
quarto ꝓduxit ſibi ſimile in ſpecie ſuū
ſpecioſiſſimum filium. Tertio proba
tur ꝙ beata virgo fuerit vera mater cri
ſti inuocatione. nam eccleſia ſancta di
cit ipſam reginam miſericordie inuo⸗
cat vt ibi. Aue maris ſtella dei mater
alma. Et alma redemptoris mater. Et
ꝑfecto eſt valde gratiſſimum hoc ver⸗
bum mater virgini glorioſe cū ſibi di
citur: q2 in hoc exprimitur omnis ſua ꝑ
fectio laus ⁊ gloria. Hinc eſt q̄d eccle⸗
ſiaſtici.xxiiij. de ſeipā dicit. Ego mater
ſcʒ ſingulari modo: mater virgo mater
intacta: mater inuiolata: mater pulcre
dilectiōis timoris magnitudinis ⁊ ſc̄e
ſpei ī me oīs grā vite ⁊ v̄tutis in me oīs
ſpes vite ⁊ veritatis: tranſite ad me oēs
q̇ concupiſcitis me et a generationibus
meis īplemini: ſpiritus meus ſup mel
dulcis et hereditas mea ſup mel. ⁊ fa⸗
uum. O q̄ dulce vocabulū ad dicēdū
m̄r xp̄i. o q̄ fructuoſū ꝓ oībus ad alle
gandū. Jō in aduſitatib⁹ ⁊ anguſtijs: ī
ꝑiculis: ī omni tribulatiōe ad v̄ginē tā
decorā recurram⁹ q̄ hīc meruit ī vtero
ſuo regē celoꝝ ⁊ dñm: a q̄ vt a filio īpe
trat nobis grām quā nobis concedat
ipſe Jeſus xp̄s piiſſimus qui eſt .b. et
laudabilis ꝑ infi. ſe. ſeculoꝝ amen.

Feria ſexta poſt primam dñicam de
aduentu. Sermo de anũciatione dñi
noſtri Jeſu criſti facta ꝑ angelum glo
rioſe virgini Marie de ſtupendis mi//
ſterijs huius annũciationis ⁊ preco//
nijs digniſſimis virginis benedicte
Quintus fructus Jeſus annũciatus

Nox preceſſit
dies aũt appropinquauit
Iterũ vbi ſ. Sacramentũ
ineffabile incarnationis filij dei ita ſo
lenniter celebratũ eſt vt omnes angeli
ci chori conuerterent ad leticiam ⁊ exul
tationem: eo. ſ. tempore quo ꝑ ſanctam
trinitatẽ facto conſilio angelicus nun
cius eſt deputatus vt mitteret ad vir
ginem ad annuntiandũ ſibi deſponſa
tionẽ eterni regꝭ. ex qua ſequi debebat
pax humani generꝭ: ⁊ ſalus totius mũ
di: ⁊ qm̃ tale miſterium ſatis efficaciſſi
mum eſt corda dura mollire ac liquefa
cere in amorem dilecti Jeſu. Idcirco
in pñti ſermone de ipſius annunciatio
ne dicemus ſub vno fructu qui eſt Je
ſus annũciatus. pro cuius declaratio
ne tres concluſiones erunt notande.
Prima concluſio dicitur cõgruitatis.
Secũda concluſio dicitur virtuoſitatꝭ
Qd angelus debuit annuntiare vir
gini conceptionẽ filij dei: vt ex h̾ ſerua
retur ordo ex ꝑte dei ⁊ ꝯformitas repa
tionis cum lapſu ⁊ virgo puriſſima ar
dentius ſe diſponeret ad criſtum ſuo
vtero recipientes Capitulum. i.

Prima ꝯcluſio dicit ꝯgruitatꝭ
in q̃ videndum qualiter angelꝰ
ꝯgruet ad ꝟginẽ miſſus eſt ad
annũciandũ dei filiũ cõceptũ triplici
rõne Prima ratio ex ꝑte dei
Secunda ratio ex parte angeli
Tertio: ratio ex ꝑte virginis
Prima rõ ſumitur ex ꝑte dei: vt ſer
uaretur ordo quem ipſe ſtatuit ꝙ me//
diantibꝰ angelis diuina hoĩbus nun
ciantur: ⁊ h̾ eſt regula Dio. li. de ange
lica ierarchia. c. iiij. vbi ait. diuinum ie
ſu benignitatis miſteriũ angeli primo
edocti ſunt poſtea ꝑ ipſos ad nos co//
gnitionis gratia. tranſiuit. Si autem
obijceret ꝙ beata virgo ſuꝑior fuerat
angelis non debebat ſibi tale miſte//
rium ab angelo reuelari. vt dicit Dio.
ſuꝑmis angelis fit reuelatio ĩmediate
a deo. Ad h̾ reſpondere poſſumus ſm̃
Tho. in. iij. ꝑte. q. xxx. ꝙ beata virgo ſu
perior erat angelis quantuꝫ ad digni
tateꝫ. ad quã diuinitus eligebatur: ſed
quantum ad ſtatuꝫ preſentis vite erat
inferior: quia et ipẽ criſtus ratione paſ
ſibilis vite modico ab angelis eſt mi//
noratus. vt dicitur ad Hebre. ij. c. ⁊ no
tatur in. i. ſñiarum di. xvi. c. iiij. veruntñ
quia xp̃s fuit ſimul viator ⁊ cõprehen
ſor quantũ ad cognitionem diuinorũ
non indigebat ab angelis inſtrui. ſed
mater dei non erat in ſtatu cõprehen//
ſorum: adeo de diuino conceptu ꝑ an
gelos inſtruẽda erat. Et ſi ad hec obij
ciatur ꝙ beata virgo ex lumĩe fidei co
gnoſcebat dei filium incarnandum: qꝛ
tanta copia gratie inhabitabat in aĩa
eius: ergo videtur ꝙ nõ debebat ĩſtrui
de eo qđ iam ſciebat. Ego dico ꝙ licꝫ
fidem de mediatore habuerit ante an
nunciationem: veruntñ ex humilitate
cordis ſui nunꝗ̃ cognouit ſeipſam fo//
re in matrem eligendam tanti filij. ⁊ ex
h̾ angelus debuit ſibi annuntiare ꝙ fi
lius dei erat in ſuo vtero venturꝰ et ſu
ſcepturus carneꝫ ex puriſſimis ſangui
nibus ſuis ꝑ opationeꝫ. ſ. ſ. qđ ⁊ fecit ſi
cut patet Luce. i. c. Secunda rõ ſu
mitur ex parte angeli. vt ſeruaretur or
do in reparatione qui ſeruatus fuerit i
lapſu. Cecidit nanꝗ̃ hõ angelo mala
Euã temptante reuelari debebat ange
lo bono Marie nũtianti. Et h̾ inquit
Beda in omel. Aptũ humane reſtau//
rationis principium vt angelus a deo
mitteret ad ꝟgineꝫ ꝑtu ꝯſecrando diui
no: qꝛ prima ꝑditionis humane cauſa
fuit cũ ſerpens a diabolo mittebat ad
mulierem ſpiritu ſuꝑbie decipiendam

Tertia rō ſumitur ex ꝑte virginis:⁊
primo vt ex tali nuntio mens eius ele
uaret̄ in deū vt ſic.ardenti caritate fla
meſceret:priuſq̄ xp̄m cōciperet amore
q̄ in mente.nam vt aug.li.de virgini//
tate ait. materna propinquitas nihil
Marie ꝓfuiſſet niſi felicius xp̄z corde
q̄ carne geſtaſſet.ſcd̄o vt eius puritas
oſtenderet̄.hinc Jero.in ſmone aſſum
ptionis.Bn̄ angelus ad virginē mitti
tur q̄ꝛ eſt ſemper angelis cognata vgi
nitas.Tertio vt eſſet certioꝛ teſtis hui⁹
ſacramenti qn̄ ſup h̄ diuinitus eſſet in
ſtructa ſic itaq̄ ordinatū fuit vt angel⁹
ad virginē mitteret̄.q̄s excogitare poſ
ſet q̄nta tūc fuerit leticia in celeſti ierar
chia q̄ꝫtum gaudiū:quanta exultatio.
cum ordinabat̄ legatio tam ſolennis ⁊
grata fienda ꝑ angelum fluxerunt tot
annoꝝ milia quibus non ſolum homi
nes ſed ipſi angeli expectauerant vide
re diem illum. O benignitas. o pietas
⁊ magna dulcedo ſummi dei.ecce ap//
ta eſt vena miſericordie tue. angel⁹ vo
cat̄ a tota trinitate. ambaſiata ſibi īpo
nitur.vade inquit pater vade ad virgi
nem illam Mariam ⁊ dic ei q̄ꝛ illaz in
meam ſponſam vnicam eligo.ip̄am di
ligo ſup omnes creaturas ip̄ius amo
re vulneratum eſt coꝛ meū. Vade ait
filius ⁊ dic ei.q̄ꝛ ego ipſam in matrem
eligo:⁊ paſſibilem carnem de ipſa ſu//
ſcipiaz:eroq̄ ei amoroſus filius ip̄aq̄
dulciſſima mea mater. Sp̄us ſanctus
ſubiunxit. Vade ⁊ dic ei.q̄ꝛ ego ſecum
ero ⁊ oꝑatione mea virgo cōcipiet vir//
go ꝑturiet:⁊ virgo in eternuz manebit
O q̄nta fuere tūc cantica. o q̄t laudes:
quotue tripudia in regno celoꝝ Mul
ta pōt humana mens de ipſis pie con
templari que nos breuitatis cauſa di//
mittimus:diximus tn̄ iſta vt intellige
remus q̄ congruum fuerit q̄ angelus
criſtum virgini annunciaret.

Q̄d angelus annūtians virgini cō
ceptum filij fuit de ordine archangelo
rum gabriel vocatus qui virgini appa
ruit viſione coꝛꝑali Capl̄m.ij.

Secunda cōcluſio dicit̄ qualita
tis in qua videre debem⁹ qua
litatem angeli nūciant̄.⁊ ſi nō
in oīb⁹ ſaltez q̄ꝫtum ad.iij. valet
Primo quantum ad ordinem
Secundo quantum ad nomen
Tertio quantum ad apperitionem

Primo.in quā conſideremus cuiuſ
cōditionis fuerit angelus qui nuncia
uit incarnationem xp̄i:et vt colligit̄ ex
dictis.ſ.Tho.iij.di.iij.libri. ⁊.iij. parte
ſumme.q.xxx.ille angelus fuit de me//
dio ordine in fine ierarchie qui eſt oꝛ//
do archangeloꝝ.Q̄d cōueniens videt̄
eſſe verū vt ſaluaretur proprietas oꝛdi
num quia ad angelos ꝑtinet dirigere
actus alicuius hominis qui ad ipſum
tm̄ ꝑtinet:vn̄ dicūtur miſteri anuntiare
Ad archangelos vero non ꝑtinet diri
gere actus hominis qui in totam mul
titudinem redundat:vn̄ ⁊ medij. ſ.ar//
changeli dicunt̄ quaſi principes ange
li: q̄ꝛ ergo cōſenſus beate virginis qui
ꝑ angelū requirebatur erat actus ſin//
gularis ꝑſone redundantis in vtilita//
tem multitudinis imo totius humani
gener᷑.iō angelus ille debuit eſſe d̄ oꝛ
dine archangeloꝝ:et credibile q̄ fuerit
ſummus in illo ordine.Aliqui v̄o alij
dicūt illum fuiſſe de ſummo ordine ſu
preme ierarchie:quia ꝓprietas illoꝛuz
eſt in dei amore ardere:et q̄ꝛ ī incarna
tione ſuccedēte erat amor᷑ flāma ī tota
eccl̄ia:⁊ ſingulariter in aīa virginis. iō
angelus ille debebat eſſe de ordine ſe
raphin.nec ꝓpter h̄ peruertit̄ oꝛdo: q̄ꝛ
ſicut ſingulare erat opus incarnatio//
nis cōplendū in virgine nullo mō poſ
ſibile ſm̄ ordinem create nature ita ſin
gular᷑ debat eſſe nunti⁹ ille q̄ mittebat̄
ad tāia nūtiandū.Quicq̄d ſit ſat᷑ ē no
bis q̄ d̄ ſūmis angeloꝝ angel⁹ miſſus
ē ſiue fuerit d̄ ſcd̄o ſiue d̄ ſupmo oꝛdīe
celeſtis ierarchie.ſcd̄o cōſiderem⁹ cui⁹
ꝯditiōis fuerit āgel⁹ q̄ꝫtuz ad nomē q̄
vocat̄ gabriel:quod ſuo officio cōgruit

nam ſm̃ Greg. gabriel fortitudo dei in
terp̄tatur ad oſtendendum ꝙ incarna
tionis miſteriũ eſſet ꝑ dei fortitudinē
nuntiandũ. ⁊ ſimiliter ad oſtendendũ
ꝙ dñs v̄tutũ veniebat ad debellandũ
aereas ꝑtātes: ita ꝙ gabriel annuncia
uit virgini ꝙ fort' de⁹ veniebat ad for
tem mulierē de qua ꝓuer. vlt̃. Mulierē
fortem q̃s inueniet. Tertio cõſiderem⁹
in angelo nuntiāte cuius conditionis
fuerit q̃ntum ad viſionē ⁊ appitionem
⁊ ad h̃ dicit Criſ. ſup Ma. ꝙ angelus
apparuit virgini viſione: corꝑali quod
conueniens fuit triplici ratione

Primo ratione ſimilitudinis.
Secundo ratione celſitudinis.
Tertio ratione certitudinis.

Prima ratio fuit ſimilitudinis: q: il
lud qđ annũciabat erat incarnatio in//
uiſibilis dei. vñ conueniens fuit vt ad
huius rei declarationē inuiſibilis crea
tura formam aſſumeret in qua viſibili
ter appareret. Scđa ratio dicit̃ celſi
tudinis cõueniebat eñ matri dei ꝙ nõ
ſolũ in mente ſed etiã in corporeo ven
tre erat filium dei receptura vt angelũ
corꝑaliter videret. Sed ſi aliquis obij
ceret ꝙ magis faceret ad dignitatē vir
ginis ſi angelus apparuiſſet ei viſione
intellectuali: q: vt Aug. dicit. xij. ſuper
gen. ad l̃ram dignior eſt intellectualis
viſio q̃ corꝑalis quia viſione intelle//
ctuali videtur in ſui ſubſtantia: viſione
vero corꝑorali videtur in aſſumpta fi//
gura. ḡ dignius fuiſſet apparere viſio
ne intellectuali. Reſpondere poſſum⁹
ꝙ intellectualis viſio eſt potior q̃ ſit
imaginaria vel corꝑalis ſi ſit ſola: ſed
ipſe Aug. dicit ꝙ eſt excellētior ꝓpħia
que habet intellectualē ⁊ imaginariã
viſionem q̃ illa que habet alteram tm̃
ideo beata virgo nõ ſolum pepercit vi
ſionem corꝑalem in angeli appitione:
ſed etiam intellectualem illuminatio//
nem. vnde appitio nobilior fuit Fuiſ//
ſet tamē nobilior ſi ipſum angelum in
tellectuali viſione in propria ſpecie vi//
diſſet ſiue in ſui ſubſtantia: ſed hoc nõ
patitur ſtatus viatoris vt angelum ꝑ
eſſentiam videat. Tertia ratio qua//
re angelus apparuit corporali viſione
dicitur certitudinis. ea enim que ſunt
oculis ſubiecta certius cõprehendimus
q̃ ea que imaginamur propter h̃ om//
nia Aug. in quodam ſermone virgi//
nem introducentem loquentē ait. Ve
nit ad me quidam ꝑanimphus x̄pi nõ
patriarcha primus autem ꝓpħa egre//
gius ſed Gabriel archangelus facie ni
tilans: veſte coruſcans greſſu mirabiliſ
et aſpectu terribilis: qui viſitauit ⁊ per
turbauit me. hec ille. Felix illa appitio
et iocunda nimis in qua mittebatur ꝑ
angelum vl' nuntiabatur ab angelo no
uum letiſſimum nouum gratiſſimum
nouum propiquiſſimum de ſalute hu
mani generis. Quid audiſti. O puella
formoſa. o mulier ſancta. o virgo vir//
tuoſa quid audiſti: quid angelus tibi
retulit. certe nulla vnq̃ creatura fuit q̃
habuerit talem reuelationem: qualem
tu habuiſti. Tibi dicit̃ ſine ve. tibi ple
na gratia. tibi benedictio datur in mu
lieribus: tibi prenũtiat angelus ex tuo
vtero in mundum dei filium egreſſurũ
O beata femina longum eſſet narrare
cuncta que angelus dixit: que virgo re
ſpondit de quibus plane loco ſuo dice
mus. nunc autem veniamus ad tertiũ
qđ erat videndum in tertia cõcluſione
prepoſita Nõ glorioſa virgo ⁊ ſi nõ
merito condigni tñ merito congrui et
digni meruit eſſe mater filij dei

Capitulum. iij.

Tertia cõcluſio dicit̃ v̄tuoſitas
in q̃ ↄtēplari libet ſi ex v̄tutib⁹
meruit virgo ↄcipe x̄pm: ⁊ ne ꝑ
mlta vagent̃ dicim⁹ ad h̃ ſm̃ doctrinã
dñi Bon. i. ij. di. iiij. ꝙ triplex ē meritũ

Primum dicitur condignu
Scđm đr ↄgrui Tertiũ đr digni.

Primũ eſt meritum cõdigni q̃ quis
ex tanta caritate meretur tantam gl'iã
et hoc merito virgo non potuit mereri

Sabbato poſt primã dominicã.

concipere filium dei ꝓ eo ꝙ hoc excé=
dit om̄e meritũ. ſiue em̄ dicamus deuȝ
fieri hominē ſiue dicamus mulierē fie
ri matrem dei vtrunq̄ʒ eſt ſup̄ ſtatum q̄
debetur creature. et tam̄ h̄ q̄ʒ illud fuit
benignitatis ⁊ gratie. Scd̄m eſt meri
tum cōgruum q̄ pctōr dicitur gratia ſi
bi mereri cum ad gratiam ſe diſponit.
⁊ ſic beata virgo meruit ante incarna=
tionem cōcipere filium dei q̄m̄ pre ni=
mia ſua puritate benignitate ⁊ humili
tate idonea erat vt efficeret̄ mater dei
Tertium eſt meritum digni: quo ſcʒ
vir iuſtus orat pro alio vt mereatur ex
audiri: ⁊ hoc merito meruit beata vir=
go concipere criſtum poſt annuncia=
tionem: quia. ſ. ſ. in eaȝ copioſiſſime de
ſcendit non indiſpoſitam ſi bene con
ſideramus quid continet̄ in verbis il=
lis q̄ virgo ſanctiſſima cōcludendo an
gelo dixit non indiſpoſita. Ecce ancil
la dn̄i: certe eam dignam iudicabimuſ
cōceptione filij dei. Nam cum dixit ec
ce promptitudinē obedientie oſtendit
que tanta fuit: ꝙ nunq̄ʒ de eo gratior ac
ceptiorq̄ʒ in aliqua alia creatura ſiue
homine ſiue angelo inueniri poterit.
Cum ſubiunxit ancilla dn̄i: profundiſ
ſimam eius humilitatem oſtendit ſiue
manifeſtauit. Nō em̄ potuit ea que eli
gebatur vt eſſet mater dei efficatius ſi
bi ipſi vileſcere: deũq̄ʒ magnificare: q̄ʒ
ſe ancillam dn̄i nuncupando Cum di
xit Fiat mihi. fidem ſuã declarauit: cu
ius lumine fuit adeo illuſtrata vt nihil
de criſto incarnando ſentiret diminutuȝ
Cum tandem dixit ſm̄ verbum tuum
caritatem ſuaȝ aperuit: qua ad deum di
ligendum ita cum illo ardenter coniũ
cta fuit vt creatura nō ſufficiat illud co
gitare. Nunq̄ʒ ī hac vita iuentus ē nec
inuenieť qui tanto feruore amoris cor
ſuum dederit deo quantuȝ tribuit tũc
ipſa virgo beata nullus etem̄ eorum q̄
dilexerũt deũ fuit in eo exceſſu dilecti=
onis: in quo ipſa feruebat adeo ꝙ illis
verbis prolatis merito digna meruit
eſſe mater dei. O armariuȝ diuinē grã
tie: o armarium diuine miſericordie: o
fons pietatis. o fons caſtitatis. o pute
us humilitatis. o plenitudo prudētie
o plenitudo gratie. que tm̄ meruiſti ꝓ=
pter que altiſſimi impetra nobis gra=
tiam filij tui vt valeamus illius amo=
re recolere: qd̾ ipſe pro nobis dignatuſ
eſt facere: qui eſt. b. ⁊ laudabilis per in
finita ſecula ſeculorum amen.

Sabbato poſt primam dn̄icam de
aduentu: ſmo d̾ mirabili conceptione
filij dei ieſu xp̄i: ⁊ q̄liter virgo glorioſa
ip̄m cōcepit ī vtero ſuo verȝ deũ ⁊ verȝ
hoīeȝ ⁊ de his q̄ occurrerunt circa hãc
conceptionem conſideranda.

Sextus fructus Jeſus vtero claudit̄.

Nox preceſſit
dies autem appropinqua
uit. Iterũ vbi ſ̄ Letať ani
ma ſupra modum in cognitione veri
tatis eius potiſſimum q̄ ingenij ꝓprij
vires ac facultatem excedit: nec haberi
poteſt niſi aliq̄ lumine diuine gratie ī
teruenienté ſiue illud ſit lumen appi=
tionis ſiue viſionis ſiue fidei. Et quia
h̄ nobis veritas p̄dicatur monſtratq̄ʒ
fidei radio. ſ. ꝙ xp̄s filius dei concep=
tus fuerit de. ſ. ſ. in ventre virginali: id
circo in preſenti ſermone pro tante ve
ritatis claritate intelligenda ac deuo=
tione dicemus de conceptione mirifi
ca ac ſtupenda. d. cm̄ J. xp̄i ⁊ more ſo
lito ꝓponim⁹ fructũ ſuauiſſimũ et dul
ciſſimũ hui⁹ ſmonis q̄ eſt ieſus vtero
claudit̄. in q̄ tres concluſiones princi
pales declarabimus videlicȝ.

Prima cōcluſio d̾r. ſ. ſ. ſuꝑuentio
Scd̄a concluſio dicit̄ xp̄i conceptio
Tertia cōcluſio dicit̄ corpis conditio.
Qd̾ virgo ſacratiſſima concepit criſtũ
ſuꝑueniente in eo. ſ. ſ. et quia talis con
ceptio attribuitur. ſ. ſ. cuius filius nul=
lo modo dictus eſt xp̄s. atq̄ʒ quō expo
nitur illud angelicum dictum. ſ. ſ. ſuꝑ=
ueniet in te. Capitulum. i.

Prima cõcluſio dicitur ſpiritꝰ
ſancti ſupuentio:qꝛ ſm angeli
cum pmiſſum in xp̄i conceptio
ne ſpũſſancti ſupuenit in virgine ex q̃
videt̃ attribui.ſ.ſ.ſpecial'r corpis xp̄i cõ
ceptio.qd̛ cõueniens oñdit.ſ.Tho.di.
iiij.ij.li.ꝛ iij.pte ſumme.q.xxxij:tripli//
ci ratione
Primo ratione caritatis
Secundo ratione liberalitatis
Tertio ratione ſanctitatis
¶Primo conuenienter attribuit̃ ſpi//
ritui ſancto talis cõceptio ratione ca//
ritatis.ſpũs eñ ſanctus eſt caritas vel
amoꝛ dei patris ꝛ filij.ex maximo aũt
amore dei pуenit vt filius dei ſibi car
nem aſſumeret in vtero virginali.vt di
citur a Jo.iij.c. ¶Secundo conue
nienter dicit̃ xp̄s conceptus de.ſ.ſ.ra//
tione liberalitatis vt eñ dictum eſt.s.
fructu.ij.ꝛ cõcluſione.iij.nõ aliquibus
meritis:ſed ſola liberalitate et gr̄a dei
filius carnem aſſumpſit Jõ.ſ.ſ. eſt ipſa
gratia conceptio xp̄i attribuit̃ vt dicit
Aug⁹.in encheridion ¶Tertio conce
ptio criſti attribuit̃.ſ.ſ.ratione ſanctita
tis quia.ſ.ſ.eſt ſpiritus ſanctificationiſ
vt dicit̃ ad Ro.i.ꝛ ideo ſicut alij p ſpi
ritum ſanctum ſanctificant̃ ſpirituali
ter vt ſint filij dei adoptiui:ita xp̄s per
ſpiritũ ſanctũ eſt in ſanctitate ꝯceptꝰ
vt eſſet filius dei naturalis. Et ppter
hoc angelus dixit beate virgini. Jõq3
ꝛ qd̛ naſcetur ex te ſanctum vocabitur
filius dei.Nec3 criſtus qꝛ de ſpũ ſan//
cto conceptus dicit̃ filius eſt ſpiritus
ſancti putandus:qꝛ vt inquit Aug.na
tus eſt de ſpũ ſancto xp̄s:nõ ſicut filiꝰ
ꝛ de Maria virgine ſicut filiꝰ h̄ in en//
cheridion.Doctoꝛ autẽ ſeraphicꝰ dñs
Boñ. in.iij.di.iiij. dicit ꝙ hec locutio
xp̄s eſt filius ſpiritus ſancti nullo mõ
eſt admittenda:tũ ppter vitandum er
rorem circa generationem tpale3 tum
circa generationem eternã. Circa ge//
nerationem tpalem debet vitari erroꝛ
qꝛ cum ſm illam ſi diceret xp̄s ꝯceptuſ
de virgine.ſ.ſ.ac ſi ſpũs ſanctꝰ eius eſ//
ſet pater et virgo eius mater:iam vide
retur ex h̄ ꝙ criſtus natus eſſet de ma
ria ꝛ.ſ.ſ.ſicut naſcit̃ ples de viro ꝛ mu
liere:quod falſum eſt:quia proles par
tem accipit a patre et pte3 accipit a ma
tre:in q̃.aſſimilatur patri et matri in ea
de3 forma ꝛ natura qd̛ nullo mõ eſt re
perire in criſto qui ſoli matri aſſimilat̃
in materia aſſumpta. Circa generatio
nem eternã vitandus eſt erroꝛ:ne fiat
confuſio eternaꝝ relationum ꝛ ppзie//
tatum.vñ cum ppзiu3 ſit pſone patris
generare reſpectu pſone filij nullatenꝰ
admittitur xp̄m eſſe filium ſpũs ſancti
Jn q̃ non eſt alia pſona vl' hypoſtaſis
q3 illa quã pater ab eterno genuit hinc
Aug⁹.vt dicit magiſter in.iij.di.iiij.c.
iij.ait.Quis dicere audebit xp̄m eſſe fi
lium.ſ.ſ.cum h̄ ita ſit abſurdũ vt nulle
fidelium aures valeant ſuſtinere:iõ ca
tholice inferenda eſt auctas illa ange
li:vt ſpũs.ſ.ſupueniet in te: non eñ ſu
peruenit i virgine3 ſanctus ſpũs vt eet
pater criſti:ſed vt dicit Tho.in.iij.ſen.
di.iij.hec ſuperuentio põt multipl'r in
telligi:primo ſpũs.ſ.ſupueniet in te.i.
ſup poſſibilitatem et curſum nature ve
niet in te dando fecunditatem ꝛ cõſer
uando virginitatẽ.ſcd̛o.ſ.ſ.ſupueniet i
te.i.ſupra illud qd̛ habes de plenitudi
ne eiꝰ in te:qꝛ ſicut olim impleuit men
tem:nunc pñtia filij ſui implebit ven//
trem operando filij dei conceptione3.ter
tio exponit̃.ſ.ſ.ſupueniet in te.i. deſup
celis veniet in te:qꝛ omne datum opti
mum deſurſum eſt Jaco.i. ¶Quarto
exponitur. Spũs ſanctus ſupueniet i
te.i.ſupra merita tua et ſup̄ merita om
nium creaturaꝝ. ¶Quinto exponitur
ſpũs.ſ.ſupueniet in te.i.ſup omẽs qui
ante te fuerũt ꝛ erunt:vt ſis eius taber
naculum templũ ꝛ ſacrariũ. Ex his cũ
audimus ſpũm ſanctũ ſupueniſſe ſta//
tim opis magnitudinem admiremur:
veneremurq3 in virgine fecunda am//
pliſſimum munus plenitudinis gratie

ſibi conceſſe: que tanta fuit vt ſola eſſet
illius mater in terris qui ſolum habet
patrem in celis
¶ Qz xp̄i conceptio fuit admirabilis
valde tn̄ propter tp̄s: quia facta eſt in
inſtanti: tum ꝓpter virginē in qua ē fa
cta: tum propter gratiam anime criſti

Capitulum. ij.

Secundo cōcluſio dr̄ cōceptio-
nis. Fuit equidem xp̄i ꝯceptio
admirabilis valde triplici rōe.
Prima ratio dicitur temporis
Secunda ratio dicitur virginis.
Tertia ratio dicitur gratie.
Primo fuit admirabilis cōceptio xp̄i
ratione tp̄is: quia fuit ſubitanea: et in
ſtanti: noſtra aūt eſt ſucceſſiua ⁊ in tp̄e
vt dicit Jo. Dam̄. ꝙ ſic fuerit talis cō-
ceptio declarat. ſ. Tho. in. iij. ſen. d. iij.
q. xxiij. ⁊ in. iij. pte ſumme. q. xxxiij. arti.
i. Tali rōne conceptio criſti facta fuit
virtute diuina. virtus aūt diuina cum
ſit infinita effectum ſuū ſubito et in in
ſtanti ꝑducere poteſt. Jō in conceptio
ne xp̄i quatuor eodem inſtanti fuerūt.
primo: ſ. cōuerſio ſanguinis puriſſimi
beate virginis in carnem et alias ptes
corpis criſti. ſcd̄o formatio membrorū
organicoꝝ. tertio animatio corpis or-
ganici. quarto aſſumptio corporis ani
mati in vnitatem diuine pſone. Jn no
bis aūt per virtutem finitam ⁊ defectū
agentis: ⁊ ꝓpter diſpoſitionem patien
tis hec ſucceſſiue cōtingunt: ita ꝙ ma
ris conceptio non pficitur niſi vſqz ad
certum diem. vt phs dicit. ix. de anima
libus. Et ſimiliter femine: in xp̄i autē
conceptione materia quā virgo mini-
ſtrauit ſtatim formam ⁊ figuram hu-
mani corpis accepit. Secundo xp̄i cō
ceptio fuit mirabilis ratione virginis
magnum nanqz miraculum contingit
eſſe duobus modis vno modo quādo
agens nec eſt naturale: nec materia eſt
naturaliter ꝓportionata ad talem for-
mam vt formatio hominis de limo ter
re: que eſt miraculoſa: tam ex pte agen
tis qꝫ ex pte materie patiētis. Alio mō
cōtingit miraculum qn̄ materia eſt na
turalis agens aūt ē ſupnaturale: ſicut
qn̄ aliquis a febre ſanatur: qr ergo ma
teria quā virgo adminiſtrauit ad for-
mationem corpis xp̄i fuit naturalis ex
qua corpus hominis naturaliter for-
mari poteſt. Et ꝓpter hanc materiam
naturalem quā virgo p̄parauit ad con
ceptionem corpis xp̄i: criſtus dicit̄ na
turalis filius virginis. Sed virtus for
mans fuit diuina. ſ. virtus ſpūs. ſ. et qr
vnūquodqz magis iudicat̄ ſm formā
qꝫ ſm materiā magis ſm agens qꝫ ſm
patiens: inde eſt ꝙ conceptio corporis
criſti debet dici ſimpliciter miraculoſa
⁊ ſupnaturalis: ſm quid vero ſcz ex p-
te materie quā virgo p̄parauit pōt di-
ci naturalis. Sed forte aliquis argue
ret ꝙ conceptio criſti etiam ex pte vir-
tutis actiue ſit naturalis tali ratione. i
illuminatione ceci quāuis potentia vi
ſiua miraculoſe detur: tn̄ poſt acceptā
potentiam cecus naturaliter videt: ſed
ſpiritus ſanctus virgini potentiam ge
neratiuam dedit. ergo poſtea naturali
ter generauit. Ad h̄ reſpondet ſanctus
Tho. in. iij. d. iij. duobus modis. pri-
mo ꝙ non eſt ſimile exemplū eo ꝙ ce
co illuminato datur potentia viſiua ſi
ne omni diſpoſitione cōtraria viſioni.
et ideo opatio ſeu viſio ſequens eſt na
turalis. Sed potentia generandi da-
ta eſt virgini manente virginitate q̄ eſt
diſpō contraria ad conceptū. Alio mō
poteſt dici ꝙ exemplum non eſt ſimile
eo ꝙ ceco illuminato datur potentia
paſſiua: cuius opatio eſt ꝓpter h̄ ꝙ mo
uetur ab agente naturali. ſ. colore ⁊ idō
illa viſio eſt naturalis: ſed v̄gini detur
potentia generandi p h̄ ꝙ mota eſt eiꝰ
potentia paſſiua ad generandū ab agē
te ſupnaturali: iō conceptio corpis xp̄i
eſt miraculoſa. Hinc Anſ. ait li. d̄ con
ceptu virginali. Spūs. ſ. virtus altiſſi-
mi virum virginē de muliere virgine
mirabiliter ꝓpagauit. Tertio xp̄i con-

ceptio fuit mirabilis. rōne gratie: q2 vt
dicit Alex. in. iij. xp̄s ab inſtanti ſue cō
ceptionis fuit ita plenus gratia: ꝙ ei⁹
gratia augeri nō poteſt. nam augmen
tum non cōpetit rei ſm ꝙ res eſt in ter
mino: ⁊ tota potentialitas capacitatis
alicuius eſt īpleta ex fine īplente: et iō
nō habet vlterius ꝙ creſcat ⁊ q2 anima
xp̄i ab initio conceptionis fini vltimo
eſt vnita nō ſolum ꝑ fruitionē vt eſſet
ꝑfectus cōprehenſor ſed etiam ꝑ verbi
vnionem: ideo gratia eius augeri non
potuit Qđ corpus dn̄i noſtri ieſu
xp̄i fuit in inſtanti formatū ⁊ aſſumptū
et quare illud nō fuit productum in ꝑ
fecta quantitate Capl'm. iij.

Tertia ꝯcluſio dicitur corpis cō
ditio. Fuit em̄ corpus dn̄i no-
ſtri ieſu xp̄i vtero ꝟginis clau-
ſum in cōceptione triplici conditione
ſociatum. videlʒ.
Prima dicitur formatio.
Secunda dicitur animatio.
Tertia dicitur aſſumptio
Prima ꝯditio dicit̄ formatio: q2 cor
pus xp̄i in inſtanti cōceptionis ꝑfecte
fuit formatū quantum ad ꝑfectam or-
ganiſationem ⁊ diſpōnem membrorū
qđ probat̄ ꝑ Aug. li. de fide ad petrū
dicens. Firmiſſime tene et nullatenus
dubites nō carnem criſti ſine diuinita
te in vtero virginis fuiſſe ꝯceptaʒ pri⁹
ꝗꝫ ſuſciperent ambo. et h̄ dicimus ſm
magiſtrum in. iij. di. iij. ꝙ verbum non
ſuſcepit niſi carnem formataʒ. dn̄s aūt
Boñ. ſ. ꝑfata di. iij. arti. iij. q. ij. dicit h̄
fuiſſe conueniens triplici ratione
Primo ex ꝑte verbi aſſumentis
Scđo ex ꝑte virtutis oꝑantis
Tertio ex parte virginis cōcipientis
Prima rō ſumitur ex parte verbi aſ
ſumentis. q2 non debebat verbum aſſu
mere ꝑtem humane nature vt eſſet hō
ſm quid ſed ſm totam humanam na-
turam: ⁊ ita carneʒ ⁊ animam maxime
cum anima det carni congruentiam. vt
vniatur cū diuina ⁊ humana natura: ⁊
qm̄ anima non eſt nata vniri niſi carni
formate ⁊ organiſate. iō ī primo inſtan
ti conceptionis neceſſe fuit corpus cri
ſti ad perfectam organiſationem addu
ci. vñ Aug. li. đ trinitate. non ex vtero
virginis prius caro concepta eſt vt po
ſtea diuinitas in carnem: ſed mox dei
verbum in vterum venit factum eſt ca
ro ſeruata ꝓprietate nature: ⁊ ꝑfectus
homo ī vnitate carnis humane. Se
cunda rō ſumitur ex ꝑte virtutis oꝑan
tis quia virtus diuina oꝑatur mirabi
liter. hoc aūt eſt miraculum miraculo-
rum ꝙ femina concipiat deū. ideo ad
ſue mirabilis potētie oſtenſionē ſubito
formauit illud pro qđ forte natura nō
poteſt niſi ſucceſſiue Tertia rō ſumi
tur ex parte virginis concipientis que
ſtatim vt cōſenſit: repleta fuit. ſ. ſ. et ma
ter dei effecta: ⁊ qm̄ mater dei non erat
niſi deus vnitus eſſet carni quā conce
perat: ⁊ caro nec deo nec anime debe-
ret vniri niſi haberet membrorū diſtin
ctionem cōuenientem: hinc eſt ꝙ ab in
ſtanti conceptionis in membrorum di
ſtinctione corpus criſti debuit eſſe per
fectum. Sed tunc hic remanet mens
dubia: cur corpus illud ꝑfectum quan
tum ad organiſationem nō fuit produ
ctum ſiue formatum ī ꝑfectione ꝗtum
ad quantitatē. Nō em̄ fuit corpus ade
nobilioris conditionis ꝗꝫ corpus criſti
et tn̄ illud in inſtanti creationis fuit ꝑ-
fecte a deo formatum ꝗtuʒ ad quanti
tatem molis. ⁊ hoc dicit dn̄s Boñ. vbi
ſ. q. i. rñdetur ꝙ ꝑfectio ꝗtitatis illius
corpis fuit oꝑatione nature: cuius eſt
oꝑari ſm tp̄is ſucceſſionē et licet deus
aliter de illo corpe facere potuiſſet: no
luit tn̄ ſic eſſe triplici rōne Primo
ꝓpter legis vniuerſitat̄ cōſeruationeʒ.
Scđo ꝓpter fidei confirmationem.
Tertio ꝓpter humilitat̄ xp̄i ꝯmenda-
tionem Prima ḡ ratio fuit pro
pter leḡ vniuerſitat̄ conſeruationem.
Nam deus vnicuiqꝫ nature cōceſſit ꝓ
priam oꝑationeʒ: nec vtitur miraculis

Dominica ſecũda aduentus

vbi natura ꝑ ſe põt ſufficient̃ oꝑari: ⁊ qꝛ
natura in xp̃o ſatis ſufficienter poterat
corpus xp̃i ad ꝑfectam q̃ꝫtitatẽ dedu
cere. ita ꝙ in nullo derogabat̃ eius di
gnitati. ıõ noluit deus tp̃s anticipare
tanq̃ꝫ iuſtus vniuerſitat̃ adminiſtra=
tor: vt vnũqꝺq̃ꝫ iuxta ꝟtutem ſibi cõue
nientem oꝑari ſineret: ⁊ h̃ quidẽ conue
niebat: qꝛ naturã nolebat ꝑimere: ſꝫ re=
ꝑare Scꝺa rõ fuit ꝓpter fidei cõfir=
mationẽ. In h̃ em̃ veritas fidei confir
matur ad firmiter credendũ ꝙ xp̃s nõ
fantaſticã ſed veram carnẽ aſſumpſit ⁊
h̃ quidẽ fuit valde optimũ: qꝛ ſine fidei
veritate nullus eſt ĩcarnationis fruct⁹
Tertia rõ fuit ꝓpter humilitatis xp̃i
cõmendationẽ. Cõmendatur nanq̃ꝫ
ſua humilitas qñ ñ ſolũ dei fili⁹ factuſ
eſt hõ: ſed natus eſt ꝑuulus materno
lacte nutritus ĩ cuna vagiens in ma
tris brachia geſtatus ⁊ officia q̃q̃ꝫ ſu=
ſcipiens quib⁹ infantuli indigere ſolẽt
Scꝺa cõditio corꝑis xp̃i dꝛ aĩatio.
Fuit nempe illud corpus p̃ter morem
alioꝝ: vt dictũ eſt ĩ inſtanti: aĩatum aĩa
rõnali: de qua aĩatione diffuſius dictu
ri ſumus in ſequentibus Tertia cõ=
ditio illius corꝑis fuit aſſumptio qꝛ in
eodẽ etiam inſtanti fuit a verbo aſſum
ptum. vñ Gre. viij. li. mor̃. Angelo an
nunciante ⁊ ſ. ſ. adueniente mox ꝟbuꝫ
in vtero: ⁊ mox intra vterũ verbũ caro:
quibus diligenter ꝯſideratis ſi xp̃m in
ſpicere voluerim⁹ in vtero virginis re
cluſum deducemur ad ingentes gr̃as
ei ꝑſoluendas: qui ꝓ nobis pctõꝛibus:
ꝓ nobis miſeris ⁊ viliſſimis vermiculiſ
ꝓ nobis inimic̃ eterni patris. ix. menſi
bus habitare voluit in thalamo virgi=
nali. Sed quid dicemus de ꝟgine illa
g̃ioſiſſima q̃ talem filiũ tenebat ĩ ven
tre. O res digna miratu. o ſtupendũ ꝓ
digiũ. o ineffabile ſacramentũ Stat ĩ
ſua cellula virgo deuota: ⁊ ĩ ventre ſua
baiulat quem celi ⁊ terra caꝑe non pñt
Sciebat ſe ꝟginẽ eſſe. exꝑiebat̃ ſe iam
cõcepiſſe. Certiſſima erat ex angelica ĩ
ſtructione ⁊ nouitate tanti miraculi q̃
cõceꝑat filiũ dei humani gener̃ redẽp
torem. Multa erat in corde eius ſuaui
tatis repletio. multa in mente dulcedo
⁊ copia iocunditat̃. Leue pondus le
tumq̃ꝫ ſuſtinebat. O q̃t lacrime fluebãt
ex oculis illius ꝟginis humil̃ in tali ge
ſtatione tanti filij iubilant̃. O quid di
cebat. quid loquebat̃: quid cogitabat.
Certe humana mens ſecreta hui⁹ p la
ne excogitare nõ vꝫ. Poſſumus tñ pie
credere puellã illã deo dilectã die no=
ctuq̃ꝫ in ſemetip̃a dixiſſe: filiũ dei ĩ ven
tre habeo: ip̃m teneo quẽ ꝓph̃e p̃dixe=
rũt: quẽ patriarche p̃nunciauerũt: quẽ
ſancti patres deſiderauerũt: qui mun=
dum ſaluare debet: qui infernũ expoli
abit: qui ꝑadiſum apuit: q̃ angelos leti
ficauit. ip̃e eſt dei filius. ip̃e eſt meus fi
lius O fili mi dulciſſime. o fili amantiſ
ſime. o fili piĳſſime: quẽ corde credo: cor
pore teneo: qñ te oculis ꝓprĳs aſpiciã
qñ te infantulũ natũ lacte depaſcã. vñ
h̃ mihi vt tu me in tuã matrem eleger̃.
Gratias tibi ago deus meus qui ſis ĩ
eternũ bñdictus. h̃ ⁊ ſimilia poterat vir
go mente reuoluere. Nos autẽ debiles
et infirmi eã p̃cemur humilibus p̃cib⁹
vt ꝓ nobis intercedere velit apud ſuũ
dilectũ filiũ regnantẽ in celis: quẽ ip̃a
tenuit in vtero incarnatũ in terris qui
eſt beatus ⁊c̃. amen.

Dñica ſcꝺa de aduentu. Sermo de
diuinitate Iheſu xp̃i: qui ſicut fuit ve=
rus ⁊ ꝑfect⁹ hõ: ita fuit ver⁹ et ꝑfectus
deus. quod ſi quis non crederet abſq̃ꝫ
dubio periret. quia ita debemus crede
re xp̃m deũ vt etiã nõ negemuſ hoĩem
⁊ ita ip̃m hominẽ tenemur cõfiteri: vt
etiam deum non dubitemus.

Septimus fructus Ieſus eſt fili⁹ dei

Beatus ẽ qui
nõ fuerit ſcandalizatus in
me. Verba ſunt redẽptor̃
nr̃i originalit. Mat. xj. c. et in euãgelio
pñtis dñice. Conat̃ antiquus hoſtis

q̄tum pōt mentē euertere a luce v̄itat̄
vt errore diſſeminato in aīam ſibi cre
dentez eā facile decipiat atq̄ȝ deducat
ꝑ ſemitā vitioꝝ:et inter cetera conatur
ſuggerere his q̄ vel curioſi vel inertes
fuerint opiniones varias falſas et im//
pias q̄rentes circa incarnationis ſacra
tiſſime miſteria:de quibus q̄ male ſen//
tit de xp̄o redemptore vere ſcandaliſat̄
et a ſua ſalute ꝓcul efficit̄ alienus. Id
circo redemptor noſter diſcipulos Jo
hannis inſtruxit dicens.eos fore bea//
tos q̄ non ſcandeliſant̄ in ip̄o.i. qui bn̄
ſapiūt de ſua diuinitate ⁊ humanitate
Et qm̄ xp̄m incarnatū ita ꝯfiteri debe
mus hoīez:vt nō negemus deū:idō in
p̄n̄ti ſermone de ieſu xp̄i diuinitate di
cturi ſumus de q̄ nullus in criſto ſcan//
daliſari debet q2 oēs ip̄m credere tene
mur verū hominez ⁊ verū deū. Ad qđ
plenius intelligendū:veritatē hanc cu
rabimus declarare ſub vno fructu.ſ. Je
ſus eſt filius dei:ꝑ q̄ notabimus tres
cōcluſiones principales.

Prima cōcluſio đr teſtificationis.
Scđa cōcluſio dicitur attributionis
Tertia cōcluſio dicitur opationis

Qđ xp̄s deus ſit:q2 h̄ habetur ex te
ſtimonio humano angelico et diuino:
ita q2 tam ſcripture iudeoꝝ q̄ȝ gentiliū
ſiue etiam criſtianorū clamant xp̄m eſ
ſe verum deum   Capitulū.i.

Prima ꝯcluſio đr teſtificatiōis
Colligimus nāq̄ȝ xp̄m eſſe
filiū dei ex multiplici teſtimo//
nio ſcripturaꝝ q̄ de ip̄o loquunt̄ d̄ qui
bus aliquas adducamus:ꝑ quaꝝ or//
dinatione annotabimus triplex teſti//
monium in ſcriptura inuentum ſiue re
pertū de dn̄o.J.xp̄o

Primum dicitur humanum
Secundum dicitur angelicum
Tertium dicitur diuinum

Primū teſtimoniū dicitur humanum
qđ ꝓferunt iudei ⁊ teſtificantur genti//
les ⁊ inimici xp̄i manifeſtant.prio nan
q̄ȝ iudei teſtificant̄ diuinitatez xp̄i Ec
ce iam. Iſa.incipit loqui dicit em̄.ix. O
Paruulus filius natus eſt nobis. Ec//
ce humanitas Et ſequit̄ Et vocabitur
nomen eius admirabilis cōſiliari⁹ de⁹
fortis pater futuri ſeculi:princeps pac̄
Ecce diuinitas:q2 ſicut dicit Nico. de
lira ſuꝑ h̄ paſſu. Tranſlatio.lxx. interp̄
tum habet.⁊ vocabit̄ nomen eius ma//
gni ꝯſilij angelus. In trāſlatione vero
caldaica habet̄.vocabit̄ nomen eius ꝑ
manens ī ſecula ſeculoꝝ meſſias. Itez
Jere.xxiij.ecce dies veniunt dicit dn̄s
⁊ ſuſcitabo Dauid germen meū iuſtuȝ
Tranſlatio caldaica habet ſtatuā meſ
ſiam iuſtū:⁊ ſubdit̄ ⁊ vocabūt euȝ dn̄s
iuſt⁹ noſter:in hebreo ponit̄ nomē dei
thethagramaton.vt dicit Nicola.de li
ra:qđ eſt non ſolā eſſentiam dei ſignifi
cans ꝑ rabi Salomonē. Itez baruch.
iij.c. Hic eſt de⁹ noſter:⁊ nō extimabit̄
ali⁹ aduerſus eū:ecce diuinitas.et infra
poſt hec in terris viſus eſt ⁊ cū hoībus
cōuerſatus eſt.ecce humanitas. Item
Jo.baptiſta qui xp̄m baptizauit dicit
Jo.i.vidi ſp̄m deſcendentez quaſi co
lūbam d̄ celo:⁊ manentez ſuꝑ eū ⁊ ego
neſciebā eum.ſed qui me miſit baptiſa
re in aqua ille mihi dixit.ſuꝑ quē vide
ris ſp̄m deſcendentē ⁊ manentez ſuꝑ
eū:hic eſt qui baptiſat in.ſ.ſ.et ego vidi
⁊ teſtimoniū ꝑhibui q2 hic eſt fili⁹ dei.
Itē Nathanael dixit xp̄o Jo.i. Tu es
filius dei. Et petrus ap̄loꝝ princeps.
Mat.xvi.a xp̄o interrogat⁹ r̄ndit. Tu
es xp̄s fili⁹ dei viui.⁊ ſancta Martha
Jo.xj.ca.dixit xp̄o:ego credidi q2 tu es
xp̄s fili⁹ dei viui q̄ in hunc mundū ve
niſti Et centurio. Mat.xxvij.c. dicit d̄
xp̄o vere fili⁹ dei erat iſte. Et Joſeph⁹
iudeus de xp̄o loquens in.xviij.li.anti
quitatū ait. Fuit p̄dictis tp̄ibus ſapiēſ
vir:ſi viꝝ noīare fas eſt. Erat em̄ mira
biliū opum effector ⁊ doctor oīuȝ eoꝝ
qui libenter ea q̄ v̄a ſunt audiūt ⁊ mul
tos quidē iudeoꝝ multos q̄ȝ ex genti//
bus ſibi adiunxit:xp̄s h̄ erat.hūc accu//
ſatione primoꝝ n̄re gentis viroꝝ cum

Pilatus eum in cruce agendū decreuiſ
ſet nō deſeruerūt hi qui ab initio dile//
xerunt eū. apparuit eīm eis. iij. die iterū vi
uens ſm̄ q̄ diuinitus inſpirati pphe
vel hec vel alia de eo īnumera miraci//
la pdixerunt. ſed ⁊ in hodiernum diē
xpianoꝝ qui ab ipō noīati ſunt et no//
men pſeuerat et gens. Hec ioſephus.
Itē rabi Moyſes in li. de iudicibus d̄
xpo loquēs dicit Jeſus nazarenus vi
ſus eſt eſſe meſſias. Et paulus apoſto
lus ad hebreos. i. c. inquit Multipha
riam multiſq̄ mōis olim deus loq̄ns
patribꝰ in pphis nouiſſime diebꝰ iſtis
locutus eſt nobis in filio: quem con//
ſtituit heredem vniuerſoꝝ: p quem fe//
cit ⁊ ſecula. ⁊ ad ro. i. qd̄ ante pmiſerat
in ſcripturis ſanctis de filio ſuo. Et ad
Titū. ij. c. apparuit gratia dei ſaluatoris
noſtri dei. Inſup teſtimonium aſſe//
runt de xpi diuinitate gentiles ⁊ paga
ni. Nā: Calcidius ſup. ij. thimei plato
nis ponit de ſtella creata in xpi natiui
tate. dixit q̄ ſtella illa nō fuit morbos
⁊ mortem denuntians ſed aduentum
dei venerabilis ad humane conſuma
tionis rerū mortalium gratiam. Quā
ſtellam cū nocturno tpe īſpexiſſent cal
deorum pfcō viri ſapientes. et in conſi
deratione rerū celeſtiū ſatis exercitati
ſignificaſſe dicunt recentem ortum dei.
Itē in li. quodam reperto apud thole
tum in quodam ſaxo tpe Fernandi re
gis caſtelle: qui ſcriptus erat litera he
braica greca ⁊ latina loquens de tripli
ci mundo ponens xp̄m in tertio mun
do. Dicebatur in tertio mundo filius
dei naſcet ex virgine Maria ⁊ p ſalute
omnium patiet. Et erat ibi ſcriptuꝫ q̄
liber ille tpe dicti regis deberet inueni
ri. Item Sibilla herithea vt Aug. di
cit. viij. li. de ci. dei. verſus quoſdam cō
poſuit de fine mundi. quorum prime
litere iuncte ſonāt. Jeſus xps theuyos
ſother: qd̄ eſt latine Jeſus xps filiꝰ dei
ſaluator. De alijs aūt ſybillis q̄ de xpo
pphaꝛunt dicentes ip̄m eſſe filiuꝫ dei:

ad p̄ns taceo: qm̄ ipaꝝ dicta nō potui
autentice inuenire: licet de ipis inueni
atur. Iſidorꝰ. viij. ethimologiaꝝ li. lo//
quēte quas decē fuiſſe cōmemorat. pri
ma pſica: que fuit de perſis. ſcd̄a libica
tertia delphica in templo delphy apo
linis genita q̄ ante troiana bella vatici
nata eſt: cuius plurimos verſus operi
ſuo. Homerus inſeruit. quarta chime
ria in italia. quinta herithea nomie he
rophila in babilone orta: q̄ grecꝭ ilion
petentibus vaticinata eſt perituā eſſe tro
iam: ⁊ Homeꝝ mendacia ſcripturū di
cta aūt herithea: q2 in eadem inſula eiꝰ
inuenta ſunt carmina. ſexta ſamia a ſa
mo inſula vn̄ fuit cognominata. ſepti//
ma cumana nomine almethea: q. ix. li//
bros attulit tarquino priſco: in quibus
erant decreta romana ꝯſcripta. ipa eīm
cumea eſt de qua Virgilius Ultima
cumei venit iam carminis etas. Dicta
aūt fuit cumana a cuma ciuitate: q̄ eſt
in cāpania: cuius ſepulcrū in Sicilia
adhuc manet. octaua eliſpōthia ī agro
troiano nata: q̄ ſcribit ſolonis et Ciri
fuiſſe tpibus. nona phrigia. decima ti//
burtina. De his fert q̄ in ſuis carmini
bus de deo xpo ⁊ homine multa pdixe
runt. Item in hiſtorijs romanoꝝ inue
nitur q̄ tpe Conſtantini impatoris et
helene matris eius īuentū fuit qd̄ daꝫ
ſepulcrum Conſtantinopoli in q̄ iace
bat hō auream laminam hn̄s in q̄ ſcri//
ptum erat xps naſcet de vgine credo in
eum. O ſol ⁊ luna ſub Helene et Con
ſtantini temporibꝰ iterū me videbitis.
Poſtremo xpi diuinitateꝫ teſtant in//
imici ſui. Si loquamur de iudeis: ecce
q̄ diſperſi ſunt p vniuerſum mundum
dati in opprobriū cunctis gentibus. ſi
dicamus de romanis impatoribus cri
ſtum pſequentibus in martiribus ſuis
nōne oēs perierunt crudeli morte. Pateꝫ
de Nerone qui ab impio depoſitus ext
vrbem miſerabiliter mortuus eſt. Do//
mitianus a ſenatu romano interfectuſ
eſt Decius a diabolo eiectus deceſſit.

Dioclitianus primo ab impio deposi
tus deinde ſtrangulatus eſt. Maximi
nian⁹ occiſus eſt. ſic alij : vt Maſenti⁹
Sall⁹ Valeri⁹ Seruius Voluſian⁹
Conſtans Julianus Theodoric⁹ : et
ceteri qui xp̄m male impugnātes male
finierūt. Si hereticos attendamus in
uenimus de ip̄is ꝙ manu dei fuerunt
ꝑcuſſi: ⁊ ceteris dimiſſis ne ꝓlixitas te
dium generet ꝯ Arriū illuꝫ maledictū
dirigamus ſermonē: qui ob impietateꝫ
ſuā damnatus eſt in generali ꝯcilio ni
ceno vt notatur. xv. di. c. Canones. iſte
fuit ille maledictus neq̄ꝫ qui multa fal
ſa de xp̄i diuinitate peſſime dogmati//
ſauit. vt em̄ dicit Caſſiodor⁹ li. i. hiſto
rie tiptite. Et Euſebius in. x. li. hiſtorie
eccl'iaſtice Arrius fuit p̄ſpiter Alexan
drinis i ſacr̄ literis eruditiſſimus: cu//
pidus gl'ie ⁊ hipocrita magnus qui vi
dens Alexandrū ordinatū in ep̄m ale
xandrinū: qđ ip̄e cupiebat eidē inuidit
⁊ cū Alexander filiū equaleꝫ patri eſſe
diceret: vt ip̄m ip̄ugnaret cepit contra
rium aſſerere: dicebatq̄ꝫ filiū creaturaꝫ
a ſuba patris ſeꝑatuꝫ. Hoc t̄pe Silue
ſter Rome ⁊ Conſtantinus magnus
impator in Cōſtantinopolitana vrbe
qui ꝯcilium ordinari fecit i nicena in q̊
cōcilio vt dictū eſt reprobatus eſt Ar//
rius ⁊ ſequaces eius Mortuo ∘o Cō
ſtantino conſtantium fili⁹ impiuꝫ orien
tis tenuit: qui Arrium in gr̄am recepit
deceptus ab eo : q̄m fatebat̄ ſe credere
ſymbolū ap̄loꝝ: ⁊ malitioſe h̄ iureiurā
do ꝯfirmauit reuerſuſq̄ꝫ eſt h̄ mō con//
ſtantinopolim cū cōplicibus ſuis: ⁊ vo
lebant cōcilium celebrare : qđ ſentiens
Alexander conatus eſt impedire: ſꝫ ne
quiens apte dixit Arrium non eſſe ca
tholicū: nec licere infringi ſn̄iam ep̄oꝝ
Tunc Euſebius quidā fauens Arrio
dixit Alexandro iureiurādo ꝙ niſi pu
blica cōmunione arrium cuꝫ vniuerſis
apud ſe ſuſcipet tertia die ip̄e ad exiliū
mitteret̄. Diſcedens g̊ meſtus Alexan
der orabat ne Euſebij verba ſortiret̄
effectū Igit̄ vna die ſub altare pronus
iacuit tota nocte rogans deū vt impe
diret maliciam inimicoꝝ ſuorū. Poſt
hec ad palatiū impator vocauit arriuꝫ
petens an cōcilij decreta ſeruaret. Cui
r̄ndit ita. credens g̊ verbis arrij ſuſcipi
eū ab alexandro i coīone p̄cepit. Erat
em̄ tunc ſabbatū ante paſca reſurrecti
onis. Itaq̄ꝫ dum arrius egreſſus eſſet
impator̄ aulā: et honoraret̄ obſequijs
ſatellitum Euſebij ac populi: ſicq̄ꝫ ma
gnificus incederet ꝑ vrbem: tandeꝫ ad
locum venit cui nomen eſt foꝝ cōſtan//
tini ibi totus tremefactus eſt: et ventr̄
ſui ſolutio facta cū coegit ſeceſſuꝫ que
rere: ⁊ non tm̄ ſeces: ſed fluxum ſangui
nis cū inteſtinis emiſit: ſplen etiaꝫ flu
xit et iecur: et in tam fetido actu mors
ſubſecuta eſt. Audiuim⁹ g̊ ex hmōi ex//
emplis q̄ꝫta ſit potentia huius crucifi//
xi: qui niſi deus fuiſſet: nō feciſſet talia

Scđm teſtimonium manifeſtās cri
ſti diuinitateꝫ dicit̄ angelicū. Ab ip̄is
nanq̄ꝫ angelis habemus ꝙ xp̄s fuerit
filius dei. ſ. ab angelo Gabriele dicen//
te virgini Marie. Concipies ⁊c̄. Qđ
em̄ ex te natum eſt ſanctum vocabit̄ fi
lius dei: ⁊ ab angelo premonente Jo
ſeph. Mat. i. ⁊ ab angelis qui poſt ieiu
nium. xl. dierum acceſſerūt ⁊ miniſtra//
bant ei. Mat. iiij. c.

Tertium teſtimonium ad cōprobā
dam xp̄i diuinitatem dicitur diuinuꝫ
nam Mat. xvij. audita eſt vox đ celo a
Petro Jacobo ⁊ Johāne Hic eſt fili⁹
meus dilectus in q̊ mihi bn̄ cōplacui.
et iterū inſtante t̄pe paſſionis Jo. xij. c
ip̄o ieſu dicente patri: Pater clarifica
filium tuum : et vox patris audita eſt.
Et clarificaui ⁊ iterū clarificabo. Suf
ficiant igitur tot teſtimonia licet poſſu
mus dicere ꝙ quecunq̄ꝫ martirum ge//
ſta: doctorum ⁊ ſanctorum exempla cri
ſtum deum eſſe declarant : de quibus
alias dicturi diffuſius erimus donan
te deo omnipotenti in tractatu de do
ctrina criſtiana.

Qđ xp̄s deus ſit: qꝛ ſibi attribuunt̃
i ſcriptura diuina q̄ ſoli deo ꝯueniūt. ſ.
ſanctificatio aīarum. remiſſio pctōrum
productio mundi Caplm ij:

Secunda cõcluſio dicit̃ attribu
tionis. attribuunt̃ nanqꝫ i ſcri-
ptura dn̄o ieſu xp̄o q̄daꝫ q̄ ſoli
deo cōueniunt Primum dicit̃
animaꝝ ſanctificatio Scd̄m dici
tur peccatorum remiſſio.
Tertium dicitur mundi productio

Primum qđ deo cōuenit đr aīaruꝫ
ſanctificatio: vt patꝫ Leuitici. xxi. c. vbi
đr Ego dn̄s qui ſanctifico vos. ⁊ h̄ di
citur ad Heb. ij. Qui ſanctificat ⁊ q̄ ſan
ctificantur ex vno omnes ⁊c. ⁊ ad heb.
vlt̄. Jeſus vt ſanctificaret populum ꝑ
ſanguinem extra portam paſſus eſt.

Scd̄m qđ deo cōuenit dicit̃ pctōꝝ
remiſſio. vn̄ Jſa. xliij. Ego ſum qui de
leo iniquitates veſtras. vnde Mat. i. c.
angelus dicit ioſeph Jpſe saluū faciet
populū ſuū a peccatis eoꝝ. ⁊ Mat. ix.
Cū quidaꝫ ex ſcribis inter ſe murmu-
rauerāt: qꝛ xp̄s dixit ꝑalitico. cōfide fi
li remittunt̃ tibi pctā tua. xp̄s dixit vt
quid cogitat̄ mala in cordibus veſtr̄
quid eſt facilius dicere. remittunt̃ tibi
pctā tua: an ſurge ⁊ ambula: vt ſciatis
aūt qꝛ filius hoīs habet ptātem dimit
tendi pctā: tunc ait ꝑalitico. Surge et
tolle lectum tuū: ⁊ vade in domū tuaꝫ

Tertium qđ deo cōuenit eſt mundi
ꝓductio iux̄ illud Jſa. xlviij. Ego ipſe
ego primus ⁊ ego nouiſſimus: manuſ
quoqꝫ mea fundauit terram: ⁊ dextera
mea menſa eſt celos. ⁊ h̄ attribuit̃ xp̄o.
Jo. i. cum dicit̃ Jn principio erat ver
bum ⁊c. oīa ꝑ ipſum facta ſunt: et infra
mundus ꝑ ipm̄ fact⁹ eſt: qđ đ filio dei
dn̄o ieſu xp̄o dicitur: ſicut poſtea dicit̃
in concluſione. Et verbum caro factuꝫ
eſt ⁊ habitabit in nobis ⁊c.

Qđ xp̄s ſit deus: qꝛ fecit mirabilia
q̄ fuerunt ſufficiens teſtimoniū diuini
tatis ſue ꝓpter ſpēꝫ opeꝝ: ꝓpter modū
⁊ propter documentū Caplm iij.

Tertia cõcluſio dicit̃ oꝑationis
Monſtrant xp̄m eſſe deuꝫ oꝑa
miraculoſa ꝑ ipm̄ facta: de qui
bus dicebat Jo. v. c. Opera q̄ ego facio
in nomine patris mei: ipa teſtimoniuꝫ
ꝑhibēt de me Miracula quoqꝫ xp̄i ſm̄
tho. iij. pte. q. xliij. ar. iij. fuerūt teſtimo-
niuꝫ diuinitat̄ ſue maxime ꝓpter tria.
Primo propter ſpeciem operum
Secundo propter modum
Tertio propter documentum

Primo propter ſpēm operum: quia
tranſcendebāt omnem ptātem creatu
re vere ꝓpterea fieri non poterant niſi
diuina virtute. vn̄ cum cecus dicebat.
a ſeculo non eſt auditum ꝙ aꝑuit quiſ
oculos ceci nati niſi eſſet hic hō a deo
non poſſet facere quicqꝫ Scđo pro
pter modum: qꝛ xp̄s faciebat miracula
propria virtute ⁊ auc̄te vn̄ Luc̄. vi. ſcri
ptum eſt. virtus de illo exibat et ſana-
bat oīes. ⁊ Mat. viij. c. Jmꝑauit ven
tis ⁊ mari et facta eſt tranquillitas ma
gna. ⁊ Luc̄. vij. c. reſuſcitans adoleſcē
tulum dixit Adoleſcens tibi dico ſur-
ge. ⁊ Jo. ij. c. in reſurrectõe Lazari di
xit. Lazare veni foras ⁊ ſic de alijs mi
raculis eius Alij vero qui miracula fe
cerunt ipa nō virtute ꝓpria ſed virtute
diuina: vel virtute ipĩus xp̄i incarnati
vn̄ Petrus vt ſcribit̃ in actibus aplōꝝ
Act̄. iij. c. dixit ei qui. xl. annis ꝑ ipſuꝫ
nō poterat ambulare: ⁊ ſedebat ad por
tam templi. Jn nomīe ieſu ſurge ⁊ am
bula: ⁊ ſi dicat̃ ꝙ in reſurrectione La
zari xp̄s egerit gratias deo patri. reſpō
detur aliud eſt gratias referre et aliud
eſt gratias impetrare. primum non p̄-
ſupponit ſcd̄m: ſed bene ecōuerſo Jn
ſuper quare xp̄s gratias egerit habet̃
ibi Joh. ij. Ego eñ ſciebam ꝙ ſemper
me audis: ſed propter populum circū
ſtantem dixi vt credat ꝙ tu me miſiſti.
Et ſi dicatur ꝙ deus orauit: dicit Be
da ꝙ non orauit ad petendū ſuffragi
um: ſed ad dandum exemplum Ter
tio miracula eius fuerunt teſtimoniuꝫ

ſufficiens diuinitatꝪ ſue propter docu
mentū: quia ſe filium dei p̄dicabat qđ
niſi verum fuiſſet: nequaquā ei aſtitiſ//
ſet diuina virtus in miraculorum operatione. Nam impoſſibile eſt tam ſcele
ſto mendacio quantuꝫ eſt illud ſi nō eſ
ſet verum ip̄m deū ferre teſtimoniuꝫ ꝑ
opa infinite virtutis q̄ ſunt miracula
vera. ⁊ ꝑpter h̄ conueniens fuit xp̄i re//
ſponſio: quā fecit his qui a Johe incar
cerato fuerunt miſſi quos Johes miſit
ad xp̄m vt interrogarent eū Tu es qui
venturus es: an alium expectamus qđ
ſm̄ Gregꝫ. Johes fecit non dubitans
ip̄m eſſe mundi ſaluatorē: ſed ignorās
an ad infernū eſſet i ꝑpria perſona de
ſcenſurus. Sciebat em̄ ꝙ v̄tus paſſio
nis extendenda erat vſqꝫ ad eos qui ī
limbo erant ſm̄ Ambrꝫ. ſuꝑ Lucā que
non fuit ex ignorantia ſꝫ ex quadā pie
tate: vł ſicut dicit Chry. voluit vt ſatiſ
faceret in hac q̄one diſcipulis ſuis: qui
bus durum videbatꝛ melius de xp̄o cre
dere ꝙꝫ de Johe: iō xp̄s ſe deū ꝯteſtās
euntes renuntiate iohanni que audi//
ſtis ⁊ vidiſtis. Ceci vident: claudi am
bulant: leproſi mundantur: ſurdi audi
unt: mortui reſurgunt: pauperes euan
gelizantur: in quibus omnibus ſe deū
declarabat. Nō indiget ḡ gentilis nec
idolatra nec infideles quiſqꝫ xp̄o ſub//
dere: quia videt eum vel vagientem in
chuna vł lacrimanteꝫ in brachijs mr̄is
vel faſſia p̄cinctum: vel fameſcenteꝫ: vł
ſudantem: vł cōtumelias patienteꝫ: vł
in cruce pendenteꝫ: vel morientē in me
dio latronum: quia hec omnia in ipſo
fuerunt ſm̄ aſſumptam naturā ſerua//
ta tn̄ in eodem ſuppoſito ꝑprietate na
ture diuine. O mundi ſuperbia dete//
ſtāda. o temeraria mentis humane cu
rioſitas: certe ille qui cum hominibus
viſus eſt videbitur in gloria maieſtatꝫ
ſue qm̄ congregabuntꝛ ante eum om̄es
gentes: ⁊ qui ei deriſerunt et qui ei nō
crediderunt: ⁊ qui eū n̄ adorauerūt cō
demnabuntur in ignem eternum: qui
autem amici eius eſſe voluerint accipi
ent benedictionem ſeu beatitudinem
etiam promiſſam: ad quam nos ꝑdu//
cat: qui eſt b. in ſecula ſecloꝝ amen.

Feria ſc̄da poſt dn̄icam ſc̄dam de
aduentu Sermo ꝺ gloria ⁊ ſublimita
te verbi incarnati contra hereticos qui
xp̄m dei filium ita cōfeſſi ſunt: vt tn̄ in//
feriorem patre ac minorem dixerunt.

Fructus octauus xp̄s magnificatꝰ.

B Eatus ē qui
Inſurrexerunt quidā ſpiri
tu maligno inflati q̄ verbi
incarnati gloriam ⁊ honorem paruiſa
cere ſtuduerunt. Nam cum audierunt
xp̄m dei filium nominari ꝑ varias er//
rorum opiniones hanc in xp̄o filiatio
nem cōtempſerunt. Ob qđ cū xp̄o ſcan
daliſati ſunt vt cum talibus erroribus
nullo pacto potuerunt incarnationis
beneficium ꝑticipare: cōtra quos diri//
gemus ſtilum: ⁊ dicemus de magnitu
dine incarnationis ieſu criſti: q̄ tanta
eſt vt nihil ſibi maius accōmodari poſ
ſit idem em̄ filium dei eſſe deum verū
⁊ dn̄m omnium creaturaꝝ: idcirco fru
ctum noſtrum cōponemus qui eſt xp̄s
magnificatus. pro cuius declaratione
tres cōcluſiones occurrūt declarande.
Prima concluſio dr̄ ſingularitatis.
Sc̄da concluſio dicitur eternitatis
Tertia concluſio dicitur equalitatis
Qđ xp̄s filius dei fuit verus ⁊ natu
ralis: contra opinionem Cheritij. Fo
tini Ebiōis: Pauli Samoſatheni: q̄
dixerunt criſtum eſſe filium dei per ad
optionem. Capitulum .i.

P Rima concluſio dicitur ſingu
laritatis in qua magnificamꝰ
dn̄m Jeſum criſtum quia ip̄m
confitemur verum et naturalem dei fi
lium: contra quam opinionem venīūt
heretici videlicet Cheritius Ebion:
Paulꝰ ſamoſathenus: Fotinus: ⁊ alij
ſm̄ tho. in. iiij. ſum: contra gentiles qui
dixerunt nō eſſe verum filium dei: qđ

Sermo ii.

probat᷑ tripliciter Primo rõne ad
optionis Sc͂do rõne inhabitatiõis
Tertio ratione deprecationis
Prima rõ dicitur adoptionis: nam
qui ꝑ adoptionem filij ſunt dicũtur fi
lij non vere ſed nuncupatiue: ſi ergo ꝺ
xp̃o inuenitur ꝙ vocet᷑ filius dei. h̄ de
bet intelligi ꝑ adoptionem ꝑ nuncupa
tionem: ſicut in ſcriptura de homini//
bus ſanctis habet᷑. Nam Jo. i. ſcribit᷑:
Dedit eis ptãtez filios dei fieri: his q̃
credunt ĩ nomine eius. z. i. Jo. iij. Vi
de qualem caritatem dedit nobis de//
us: vt filij dei nominemur z ſimus et
idem eodem loco. Omnis qui nat⁹ eſt
ex deo nõ habet pctm̃ z Jo. x. Illos di
xit deos: ad q̃s ſermo factus eſt et ad
Ro. viij. c. Ipſe em̃ ſpũs teſtimonium
reddit ſpiritui noſtro ꝙ filij dei ſumuſ
Et Jacobi. i. c. Voluntarie em̃ genuit
verbo veritatis. Ecce ꝙ in his auctori
tatib⁹ nos filij dei nuncupamur: ñ qui
dem per naturam ſed ꝑ adoptionẽ: ſic
etiam de criſto infertur: ita ꝙ non ſit
naturalis dei filius. ſed h̄ falſiſſimuȝ et
hereticum eſſe conſtat. Inquit em̃ Au
gu. li. ꝺ eccleſiaſticis dogmatibus. Na
tus eſt ſm veritatem nature ex deo fi//
lius ſm veritatem nature ex homine
hominis filius: z non adoptione non
appellatione: ſed natura in vtraqȝ na//
tiuitate naſcendo vt filij nomen habe
ret Ex quo dicit dominus Boñ. ꝙ hec
locutio ſcȝ criſtum eſſe filium dei ꝑ ad
optionem non admittitur ſiue profera
tur ſimpliciter ſiue cum determinatio
ne: vtpote ſi addatur inq̃ȝtum hõ: quia
filiatio reſpicit perſonam: adoptio au
tem preſupponit quandam extraneita
tem. hec Boñ. x. di. iij. ar. ij. q. i. ſ. autem
tho. impugnat fundamentum per he//
reticos introductum: quia aliter loqui
tur ſcriptura de filio dei criſto: z aliter
de nobis. De ip̃o em̃ dicitur ꝙ deſcen
dit de celo. Jo. iij. et. vi. z. xvi. ergo erat
anteqȝ de celo deſcendiſſet. Dixit etiaȝ
eum miſſum: vt per eum adoptionem
filioꝝ reciperemus ad Gal. iiij. Dicit᷑
em̃ eum vnigenitum. Jo. i. Dicit eum
equalem patri. ad phi. ij. c. Inſuꝑ eum
diuina ſcriptura xp̃m dei filium: et an
gelos dei filios nominat: tñ alia z alia
ratione. vñ apl̃us ad Hebre. i. Cui ali
qñ angelorum dixit. Filius meus es
tu ego hodie genui te Item inter cete
ros qui dei gratiam habuerunt Moy
ſes habuit eam copioſe. de quo Exo.
xxxiij. c. dicitur ꝙ loquebatur ei domi
nus facie ad faciez: ſicut loqui ſolet ho
mo ad amicum ſuum. ſi ergo criſtus ie
ſus non diceretur dei filius niſi ꝑ gra//
tiam adoptionis ſicut z alij ſancti ea//
dem ratione Moyſes filius et xp̃s di
ceretur: licet etiam abundantiori mo//
do gratia xp̃s fuerit dotat⁹: nã et inter
alios ſanctos vnus alio maiori grã re
plet᷑ z tñ eadem rõne omnes filij dicũ
tur Moyſes aũt nõ eadem rõne dr̃ fi//
lius q̃ xp̃s: qr diſtinguit apl̃us xp̃m a
moyſe ſicut filiuȝ a ſeruo. vñ dicitur ad
Heb. iij. c. Moyſes quideȝ fidelis erat
in tota domo eius tanq̃ȝ famulus ĩ te
ſtimonium eoꝝ q̃ dicenda erant: criſt⁹
vero tanq̃ȝ filius in domo ſua. vnde di
ctum hereticoꝝ ex ſcripturis conuincit᷑
nullam habere firmitatem: quia vt di//
cit apoſtol⁹. ad colloſ. i. In ip̃o compla
cuit inhabitare omnez plenitudinẽ di
uinitatis: z ex hoc conſecuta eſt vlteri⁹
quedam vnio inter hominem z deum
dum et homo ille bona ſua voluntate
deo inheſit z deus ſuam voluntatẽ ac
ceptauit ſm illud Joh. viij. Qui miſit
me mecũ eſt: z non relinquit me ſolum
Et ego q̃ placita ſunt illi facio ſemꝑ vt
ſic intelligat᷑ talis vnio eſſe hoĩs illius
ad deum: qualis eſt vnio ꝺ q̃ apl̃us. i.
corĩ. vi. Qui adheret deo vnus ſpũs ẽ
Sȝ ſi quis diligenter cõſideret p̄dicta
põ ꝟitatez excludit. nã vt dicit. ſ. tho. in
iiij. ſum. ꝯ gentiles ſm p̄dictam põnez
nõ fuit ꝟbuȝ dei homini illi vnitũ: niſi
ſm habitationẽ ꝑ grãm. Ex qua conſe
quit᷑ vnio voluntatum: inhabitatio aũt

verbi dicit in ſanctis ſuis a ꝯſtõne mū
di:q̄ tñ inhabitatio incarnatio dici nõ
põt.alioquin ab initio mundi deus in
carnatus fuiſſet ꝑpter inhabitationem
verbi diuini in ſanctis hoĩbus conſue
uit ſacra ſcriptura his modis ſignifica
re.locutus eſt dñs ad Moyſen. Dixit
dñs ad Moyſen. Factũ eſt verbũ dñi
ad Jere.vel ad alios ꝑphas. Nunq̃
tñ legit̃ ꝙ verbũ dñi factuꝫ ſit moyſes
vel Jere.vel aliquis alius:et tñ de xp̄o
dr̄:verbũ caro factuꝫ eſt. Inſup ꝓnoĩa
demonſtratiua ad ꝑſonam referunt̃ vl̃
hipoſtaſim vl̃ ſuppoſituꝫ. Nemo eñi di
ceret ego curro alio currente niſi figu-
ratiue:vtpote q2 alius loco eius curre-
ret:ſed ille hõ qui dr̄ ieſus dicit de ſe.
Anteq̃ Abraã fieret ego ſum. Jo.viij.
⁊ Jo.x. Ego ⁊ pater vnũ ſumus:⁊ plu
ra alia q̄ maxime ad diuinitatẽ ꝑtinẽt
ḡ manifeſtũ eſt ꝙ ꝑſona illius hoĩs lo
quentis eſt ꝑſona filij dei Tertio ar
guunt heretici rõne depcationis quia
criſt⁹ orans ad patrẽ Jo.xvij.dicebat.
Ego claritatem quã dediſti mihi dedi
eis vt ſint vnũ ſicut et nos ſumus. Si
cut ḡ pater ⁊ filius vnũ ſunt:ita diſci-
pulos vnum eſſe volebat.ſed ſi volebat
eſſe vnũ cũ patre:ḡ qualis eſt vnio di-
ſcipuloꝝ ⁊ alioꝝ ſcõꝝ ad ip̄m patrẽ:ta
lis fuit vnio ip̄ius filij:ḡ xp̄s dictus eſt
filius ꝑ q̃ndaꝫ vnionem ⁊ amiciciaꝫ cũ
deo. Ad h̄ rñdet.ſ.tho.vbi ſ̄.ad gẽtiles
ꝙ argumentũ nõ cõcludit:q2 eſſe vnũ
põt intelligi dupl'r:aut in eſſentia:aut ĩ
amore. Cũ xp̄s dicebat.vt ſint vnum ſi
cut ⁊ nos ſumus:loquebat̃ de vnione
amoris:q2 vt patet in textu precedenti
ſancti euangelij.c.v.multiplicatis vici
bus cõmendauerat xp̄s diſcipul' ſuis
amorẽ ⁊ caritatẽ. Remanet igit̃ catho
licũ documentũ ꝙ xp̄s ſingulariter eſt
dei filius verus vt ptꝫ ꝑfectus eiuſdeꝫ
nature cum patre

Q𝔡 xp̄s eſt dei filius non ex tp̄e ſed
ab eterno a patre genitus. Ca. ij.

Secunda cõcluſio dicit̃ eterni-
tatis Apparet quidem q̃ ma
gnus ſit filius dei nõ ex tp̄e ſꝫ
ab eterno a patre genitus eſt. Vñ Au
gu.li.de tri. et ponit̃ a mgr̄o.ix.di.i.li.
Si primus erat deus et poſtea pater
fuit vtiq̃ generationis acceſſione mu-
tatus eſt:aduertat deus hãc dementiã
Et Hilari⁹ Inter gignere ⁊ gigni nul
lum eſt mediũ.ſ.durationis.vñ ſi patri
eſt ꝓpriũ ſemꝑ genuiſſe filio ꝓpriuꝫ eſt
ſemꝑ fuiſſe genitũ. Sꝫ Eunomi⁹ here
reticus aliter male ſentit.ſ.ꝙ filius añ
incarnationis miſteriũ non extiterit:⁊
etiã ante mundi ꝯſtõneꝫ. Ponebat nã
q̃ ſm dicta platonicoꝝ ſummũ deum
patrẽ creatorẽ omniũ reꝝ. A q̄ primit⁹
effluxiſſe dicebat quandã menteꝫ:in q̄
eſſent omniũ reꝝ forme ſuꝑiorẽ oĩbus
alijs rebus quã primũ intellectum no
minabat.⁊ poſt hec dicebat eſſe animã
mundi nõ localiter ſed intelligibiliter
extenſam a centro terre vſque ad ſum-
ma celi.vt teſtat̃ Gregor9. Niſenus li
bro de natura hominis Et de hac etiã
dicebat Macrobius ſuꝑ ſomnium ſci
pionis Anima mundi nihil poſt au-
ctorem deum poteſt eſſe ꝑfectius.dein
de ponebat alias creaturas. Q𝔡 auteꝫ
in ſcripturꝭ ſacris de filio dei dicitur.h̄
de mente p̄dictaꝫ Eunomius volebat
intelligi. Cui opinioni ꝯſonat poſitio
auic.qui ſupra primũ celũ ponit intelli
gentiam primã mouentẽ primũ celũ ſ̄
quã vlteri⁹ deũ in ſummo ponebat q̄s
oẽs catholica fides proſternit:q2 non
intellexerũt illius generationis ineffa
bilis ſacramentum q𝔡 Jo. predicauit
in euãgelio ſuo. In principio erat ver
bum:h̄ erat in principio apud deũ:vbi
coeternitas patris ⁊ filij declarat̃. Nã
vt dicit Nico.de li.ſuꝑ h̄ paſſu tripliciter
ter contingit vt procedẽs ſit poſterius
duratione eo a quo procedit
Primo rõne liberationis potentie.
Scđo ratione modi producendi
Tertio ratione libertatis

Sermo ii.

Primo rōne liberationis potētie qñ
pducens nō habet a pricipio ſue dura
tionis potentiā pductiuā pfectā3. ſicut
hō a pricipio pueritie nō habet poten
tiam generandi pfectā: ꝛ eius filius ne
ceſſario poſterioꝛ eſt duratione. Scđo
ꝯtingit p modū pducendi: qꝛ qñ aliq̄d
pducit p motum: qui motus eſt in tpe
opoꝛ3 ꝙ pductu3 ſit poſterius pducē
te duratione qꝛ pductum habet primo
eſſe in illo inſtanti: in q̄ terminat mot⁹
Tertio ꝯtingit rōne libertatꝭ: qñ aliq̄d
pducitur libere ꝛ nō de neceſſitate na//
ture: qꝛ tale agens pōt expectare ad p//
ducendū ſuum effectū. ſicut cāre a deo
cuius potētia eſt pfectiſſima ꝛ ſine trāſ
mutatione ꝛ motu: tñ creatura nō eſt ſi
bi coeterna: qꝛ ſi ab eterno potuit pdu//
cere creaturā: tñ noluit: Nullo aūt iſto
rum mōꝝ pōt poni in diuinis ꝙ filius
ſiue verbū ſit poſterioꝛ patre: qꝛ in diui
nis nulla pōt eſſe potētia pductiua im
pfecta vt de ſe patet: nec verbum in di//
uinis pcedit p mutationē3 et motū qꝛ
in diuinis nō hab3 locū ſm illud Jac.
i.c. Apud quē non eſt tranſmutatio: et
filius pcedit a patre de neceſſitate na//
ture: qꝛ deus neceſſario intelligit ſe. ſic
ḡ relinquit ꝙ filius ſit equalis patri ī
duratione. Et h̄ expſſit iohes. h̄. ſ. ver//
bum erat apud deum a principio eter
nitatis. Concoꝛ. his Scđo. et Bon. et
Tho. di. ix. i. li. ſen.

Qđ filius eſt equalis patri cōtra he
reticos qui dicunt criſtu3 patre eſſe mi
noꝛem Capitulum. iij.

Tertia ꝯcluſio dicit equalitatiſ
Ex dictis etem̄ in prima et ī ſe
cunda ꝯcluſione deducimur fi
lium dei magnificare: qꝛ eſt eq̄lis patri
h̄ tñ quidā heretici negāt dicentes xp̄3
patre eſſe minoꝛē. Adducūt autē in ful
cimentū errorꝭ ſui primo illud dictum
Jo. xiiij. pater maioꝛ me eſt: ꝛ illđ. i. ad
corꝭ. xv. Cū oia ſubiecta illi fuerint tūc
ꝛ ipſe filius ſubiectus illi erit ſcꝫ patri.
Scđo dicūt ꝙ natura patrꝭ nō patit
indigentiā neq3 defectū. neq3 igꝛantiā
ſ3 in filio hec repiunt qꝛ a patre recepit
iux̄ illud Mat. ij. Omia q̄ mihi tradita
ſunt a pr̄e meo nota feci vob. et nō pōt
ea q̄ pōt pater: iux̄ illud Ma. xx. Sede
re ad dexterā meā vel ad ſiniſtrā nō eſt
meū dare vob ꝛc. vñ nō eſt eiuſde3 na//
ture cu3 pr̄e: vñ nec eq̄lis patri. Tertio
arguūt qꝛ p̄ceptū recipe: obedire: oꝛare
ꝛ mitti inferiorꝭ eſſe videt. De obedien
tia xp̄i dicit Jo. xiiij. Sicut mandatū
dedit mihi pater ſic facio. Et ad phi. ij.
Factus obediens ꝛc. De oꝛōne habet
Jobis. xiiij. c. Ego rogabo patrē đ miſ
ſione ad Gal. iiij. Igit filius minoꝛ eſt
patre ꝛ ei ſubiectus. Et ad h̄ reſpōdet
Athanaſius dicēs Eq̄lis patri ſm di
uinitatem: minoꝛ patre ſm humanita
tem. ſic em̄ xp̄s q̄tu3 ad humanitate3
paſſus eſt moꝛtuus eſt. oꝛauit ꝛ alia fe
cit: fuit obediens ꝛ ſilia de ſeip̄o loq̄ns
dñs ieſus xp̄s Jo. dicebat Oues mee
vocē meā audiunt: ꝛ vitā eternā do eis
vbi oſtendit ſe eq̄le3 auctē3 habere cu3
ip̄o patre. Hoc idē expſſit p h̄ Philip
pe qui videt me videt ꝛ pr̄e3 meū Cre
ditis in deū ꝛ in me credite Jo. xiiij. c.
vñ ſm oꝛthodoxe fidei documēta eccīa
ſancta catholica ꝯfitet xp̄m veꝝ ꝛ na//
turalē dei filiū eternū eq̄le3 patri ꝛ veꝝ
deū eiuſdē eſſentie ꝛ nature cu3 pr̄e nō
factū nec creatū ſed genitū Mirum eſt
certe q̄ta ſit quoꝛundā mentibus pti//
nacia: q̄ta duricies q̄ta malicia: q̄ po
tius volūt cū pprio ſenſu pire q̄3 ſe ſa//
pientioꝛibus credētes p luminoſa3 ve
ritatꝭ viā ambulare. Optimū ſalubreq3
ē vnicuiq3 remediu3: vt ſemp q̄ magna
q̄ alta ſunt ita ſapiāt ſicut ſapiētes tra
dūt: h̄ eſt qđ ſcribit ex̄ de ꝯſtōnibus. c.
Nō imitaris. ꝛ. c. Canonū. ꝛ. viij. q. i. c.
Sciendū ꝛ. iij. q. ix. c. Pura Ne interꝭ
prudentie tue. prudentie ſue inīit q̄ ea
q̄ ſibi agenda vl' dicenda vident patꝝ
decretꝭ p̄ponit. inquit ꝛ Salon. puer.
xxviij. Qui confidit in coꝛde ſuo ſtult⁹
eſt. Non debemus ḡ confidere in nob

ſed vocibus credere pphariũ: p̄dica-
tiones audire aploꝝ: ſaluberrimã q3 do
ctrinam intelligere multoꝝ ſanctoꝝ: q̄
oẽs vna voce pclamant xp̄m dei filiũ
magnum excelſum glorioſum: qui licet
ſm diuinã naturã eſſet impaſſibilis ⁊
imortalis infinitus: voluit tñ in aſſum
pta natura infirm⁹ mortalis ⁊ ſubdit⁹
apparere vt nos redimeret: quos deie
cerat ⁊ captiuauerat primorũ pentum
ſupbia: idcirco null⁹ ſcandaliſet i xp̄o
qui eſt benedictus in eternum amen

¶ Feria tertia poſt ſcdã dñicam de
aduentu. Sermo de humanitate criſti
contra hereticos qui dicunt criſtũ nõ
fuiſſe hominem

Fructus .ix. Jeſus homo pficitur

Beatus ẽ qui vbi. s. Exaltata eſt magno
ope dignitas humani ge-
neris in incarnatione filij dei: qñ ille q̄
imperat ventis ⁊ mari: germinare facit
terram: ſolis ac lune greſſum diſponit
ſiderũq3 curſum miro ordine ordinat:
dignatus eſt hoiem aſſumere in vnio
nem pſone verbi. Sz hoc ampliſſimũ
munus maledicti quidã aſſerentes de
criſti humanitate quedã nõ ſana: nõ
vera: non deniq3 ad credendum vtilia
ↄtra q̄s in pñti ſermone dicturi ſumus
de criſti humanitate: explicabimuſq3
rem iſtam in vno fructu: qui eſt Jeſus
homo pficitur. pro cuius declaratione
tres cõcluſiones erunt notande

Prima concluſio dicitur corpis veri
aſſumptio Secunda cõcluſio di-
citur animatio. Tertia conclu
ſio dicitur pprietatis vere cõſeruatio.

¶ Qd xp̄s aſſumpſit verã carnem: et
fuit verus homo contra manicheos et
valentinianos Capitulum. i.

Prima cõcluſio dicit̃ corpis ve
ri aſſumptio: in qua notandũ
eſt ſm catholicam veritatẽ q͛
dñs noſter ieſus xp̄s aſſumpſit hoiem
cum vero corpe: et cum vera carne veꝝ
tñ circa h̓ contingit tripliciter ſentire
Primo ſm manicheos
Secundo ſm valentinianos.
Tertio ſm catholicos

¶ Primo nanq3 fuere manichei q̄ di
xerunt xp̄m aſſumpſiſſe corpus fanta-
ſticum ⁊ apparẽs: ⁊ ea q̄ ſm hominem
geſſit. ſ. q͛ natus eſt: q͛ comedit: q͛ mor
tuus eſt i veritate nõ fuerunt: ſed i qua
dam apparentia. ⁊ hec opinio beſtialiſ
⁊ irrõnalis totũ incarnationis miſte-
rium ad q̄dam fictionem deducit: iõ
ſacre ſcripture euacuant̃ auctes. Nam
Jo. i. d͛r verbum caro factum eſt: et nõ
dicit ſm apparentiam ſz ſm exñtiam.
Et iter Luc. vlti. c. dixit xp̄s apparẽs
diſcipulis. Palpate et videte q͛ ſpũs
carnem ⁊ oſſa nõ habet: ſicut videtiſ me
habere. nõ em̃ carnis ſimilitudo caro ẽ
neq3 ambulationis ſimilitudo ambu-
latio eſt: g̃ ſi xp̄s nõ ambulauit: nõ co-
medit: nõ paſſus ẽ: nõ vẽ redemit nos
ↄtra illud Apoc. i. Dilexit nos: ⁊ lauit
nos a pctĩs noſtris in ſanguine ſuo. et
Apoc. v. Redemiſti nos dñe in ſan-
guine tuo. Et. i. petri. i. c. Nõ corrupti-
bilibus auro vel argẽto redempti eſtis
ſed p̄cioſo ſanguine agni imaculati ⁊ i
contaminati dñi noſtri ieſu criſti. et ad
ro. iij. Juſtificati i ſãguine ipſius. Se
queretur q͛ criſtus non vere reſurrexe-
rit: et q͛ omnes apoſtoli et euangeliſte
fuerunt mendaces teſtes q̄ virtute ma
gna reddebant teſtimonium reſrectio
nis Jeſu chriſti. vt ſcribitur Actuũ. iiij. c.
Sequeretur et q͛ criſtus fuerit decep-
tor ⁊ ſeductor eorum qui ei regratiãtur
de tot laboribus q̄s dignatus eſt ſuſti
nere: ⁊ ſic nihil eẽt nr̃a redemptio. Sz
heretici ſeip̄os roborãt p illud qd͛ pau
lus ait ad ro. viij. c. Miſit de⁹ filiũ ſuũ
i ſilitudinẽ carnis pcti. ⁊ iter ad phi. ij.
In ſimilitudinẽ hoiũ factus. g̃ videt̃
q͛ xp̄s nõ fuit hõ ſed i ſilitudinẽ ſm ap
parentiã. Ad h̓ rñdet. ſ. Tho. i. iiij. ſum.
ↄ gentiles. xxxij. c. q͛ q̄tum ſpectat ad

propoſitū quedã eſt ſimilitudo appa
rentie vt qñ adapparet eſſe aliquid qd
nō eſt. q̄dam eſt ſimilitu do ſpecifica ſi
cut oēs hoīes ſimiles ſpecie dicunt̄ ⁊ h̄
mō ſumit̄ hec ſimilitudo in auct̄ib⁹ al
legat̄. Nā vt dicit Hilarius. ⁊ ponit̄ d̄
verbo. ſigni. c. Intelligētia. Intelligen
tia verboꝝ ex cauſis eſt aſſumēda. pau
lus loquebat̄ de xp̄o homine ſm veri
tatem: qd patet q⁊ ſubiunxit q̄ fuit fa
ctus obediens vſq̄ ad mortem crucis.
Scd̄a opinio fuit valentinianoꝝ: q̄
dixerūt ⁊ male q̄ xp̄s habuit corp⁹ ve
rum: nō tñ terrenum q⁊ portauit illud
de celo: ⁊ nihil de matre v̄gine accepit
⁊ p̄ eā quaſi aqueductū tranſiuit Oc
caſionem ſui erroris accipiebāt ex qui
buſdam verbis ſacre ſcripture male in
tellectis. nā ſcribit̄ Jo. iij. Nemo aſcen
dit in celū niſi qui de celo deſcendit fi
lius hoīs qui eſt in celo. ⁊ Jo. vi. Deſcē
dit de celo. i. ad cor. xv. c. primus hō d̄
terra terrenus. ſcd̄us de celo celeſtis. h̄
oīa ſic volebant intelligi vt xp̄s de celo
ſm corpus deſcendiſſe etiā crederetur
Sed talis veritatem carnis excludit a
xp̄o: q⁊ caro v̄a nō format̄ ex celeſti ma
teria: ſed ex element̄. Inſup̄ ap̄l'us di
cit ad ro. i. c. Factus ex ſemine Dauid
ſm carnē. ⁊ Mat. i. ſcribit̄ eius genea
logia. ⁊ beata v̄go d̄r eius mater: q⁊ ex
ipa natus eſt: vt in ſup̄ioribus dixim⁹
Auct̄es ḡ intelligende ſunt q⁊ xp̄m de
celo deſcendiſſe nō intelligit̄ ſm carnē
aut animā: ſed ſm q̄ deus. Et h̄ ex his
verbis intelligi pōt: q⁊ dixit filius ho
minis qui eſt de celo oſtendens ita ſe
deſcendiſſe de celo: q̄ tñ in celo eſſe nō
deſierit. Qd̄ p̄priū diuinitatis eſt vt
ita i terris ſit q̄ celū repleat. Jere. xxiij.
Celū ⁊ terram ego impleo: nec etiā fi
lio dei in q̄tū deus eſt deſcendere de
celo cōpetit ſcd̄m motū localem. Nam
qd localiter mouet̄ ſic ad vnum locū
accedit q̄ ab altero recedit: nō filius dei
dicit̄ deſcendiſſe ſm h̄ q̄ terrenā ſub
ſtantiā ſibi copulauit. ſicut et apoſtol⁹
eum exinanitum dicit in q̄tum forma
ſerui accepit: ita tñ q̄ diuinitatis natu
ram non perdidit. Tertio catholici
dicunt q̄ xp̄s naturam carnis habuit
conſimilem noſtre nature. non enim
decebat in ipſa veritate inuenire dece
ptionem et oculorum ludificationem
quia veritas non nouit fallere. nec de
cebat in perfectiſſimo dei filio inueni
re imp̄fectionē: q⁊ p̄fectiſſimus nō no
uit deficere. et ideo ſicut apparebat ſic
verum corpus et p̄fectum de noſtro ge
nere. et de vtero beate virginis aſſum
pſit veriſſime.

Qd̄ criſtus fuit verus homo ſm ani
mam contra Arrium ⁊ Apolinarem
Capitulum ſecundum

Secunda concluſio dicitur ani
matio. voluit nanq̄ xp̄s ani
mam rationalem aſſumere vt
eſſet verus homo ſm illud Mat. xxvi.
Triſtis eſt anima mea vſq̄ ad mortē.
Circa quā concluſionē occurrit triplex
modus dicendi.
Primus ſm Arrium
Secundus ſm Apolinarem
Tertius ſm doctrinam eccleſie
Primus modus dicēdi fuit ſm Ar
rium qui dixit q̄ in criſto non fuit ani
ma: ſed loco anime fuiſſe eius diuini
tas. Sed hec poſitio firmitatē nō ha
bet: q̄m deus forma corporis eſſe nō pōt
Manifeſtum eſt aūt animā p̄ncipali
ter de ratione hominis eſſe cum ſit ei⁹
forma. Si ḡ xp̄s animam non habuit
verus homo non fuit. cum tamen apo
ſtolus hoīem eſſe aſſerat. i. ad Thi. ij.
vn⁹ eſt mediator dei ⁊ hominū hō xp̄s
ieſus. adhuc ampli⁹ triſticia ira ⁊ h⁰ mōi
paſſiones ſunt anime ſenſitiue vt p⁊ p
p. ij. de aīa. h̄ aūt in xp̄o fuiſſe euāge
lijs approbat̄ oportz ḡ i xp̄o fuiſſe ani
mam ſenſitiuā d̄ q̄ planū eſt q̄ differt
a natura diuina filij dei. hec tho. xxiij.
c. ij. ſuārum veruntā qui hanc opioē
hereticam ſubſtinere volunt: arguūt ꝯ

veritatez eo ꝙ ſcribit̄ Jo.i.verbuz caro factū eſt.vbi Johes ī ſumma exprimit miſteriū incarnationis et tñ nihil dicit de aīa. Jtez vnio diuine nature ad humanam dr̄ incarnatio ſed denominatio ſemꝑ debet fieri a nobiliori:⁊ cū aīa ſit dignior ꝗ̄ caro et incarnatio nō dicatur animatio videt̄ ꝙ aīa non ſit aſſumpta a verbo. Jtez natura nō facit ꝑ plura q̄ pōt facere ꝑ pauciora inquit phs in.i.phiſico.ſed in xp̄o pſona diuina potēs erat in actu intelligēdi ⁊ amādi ⁊ viuificandi cū ipē filius dei nō careat volūtate nec intelligentia nec vita.ḡ videt̄ ꝙ rōnalem aīam xp̄s nō habuit. Ad primuz rñdetur ſm Boñ.di.ij.iij.li.ar.ij.q.ij.ꝙ dictū Jo.eſt ꝑ ſynodochen:⁊ accipit̄ ibi caro ꝓ tota natura.vſus eſt aūt tali locutione qr natura aſſumpta notior eſt nobis ex ꝑte ſubſtātie corpalis ꝗ̄ ſpūalis.⁊ cognitio nr̄a icipit ab his q̄ ſunt nobis magis nota: vt vult phs in ꝓlogo li.phiſico.et in aſſumptione carnis includit̄ aſſumptio anime rōnalis.qr ſi aſſumpſiſſet carnē multomagis ⁊ aīam Ad ſcd̄m rñdetur ꝙ denominatio debet fieri a digniori niſi alia interueniat noticia:⁊ qr rōnabiliter dat̄ nobis noticia ꝑ ea q̄ ſunt nobis magis nota:nō potius dicimus incarnationez ꝗ̄ aīationez. Ad tertium rñdetur ꝙ pſona verbi viuificat ꝑ modum efficientis nō tñ conuenit ſibi viuificare ꝑ modū pficient̄ forme:⁊ hoc rōne ſumme pfectionis q̄ eſt ꝓpter quā nō pōt eſſe alicuius ps cōſtitutiua Secundo modus dicendi fuit Apolinaris qui dixit ꝙ xp̄s habuit animaz ſenſitiuaz:tñ ſine mente ⁊ intellectu:ita ꝙ verbum dei fuit illi anime loco intellectus ⁊ mentis.ſed hoc non ſufficit nec verū eſt:quia homo ſpeciem ſortit̄ humanam ex h̄ ꝙ mentem humanā ⁊ rōnem habet. Si ḡ xp̄s hoc non habuit: verus homo nō fuit:nec eiuſdem ſpeciei nobiſcuz qr anima rōne carens ad aliā ſpeciem ꝑtinet ꝗ̄ aīa rōnem hñs. ſm em̄ phm̄.viij.methaphiſice.in diffinitionibus ⁊ ſpēbus q̄libet differentia eſſentialis addita vel ſubtracta variat ſpēm ſicut in numer̄ vnitas. Rōnale aūt eſt drīa ſpecifica. Si ḡ in xp̄o fuit aīa ſenſitiua ſine rōne nō fuit eiuſdem ſpeciei cū anima noſtra q̄ eſt rōnez habens hec Tho. Tertius modus dicendi eſt ſm doctrinam eccleſie ꝙ xp̄s aſſumpſit aīam rōnalez de nouo creataz vñ Athanaſius.pfectus deus pfectus homo ex anima rationali et humana carne ſubſiſtens

Tertia ꝯcluſio dr̄ conſeruatiōis nā ita xp̄m deū ⁊ hominē confitemur:vnā tñ pſonam ⁊ nullo mō confundat̄ ꝓprietas vtriuſq̄ nature:qd̄ Leo papa teſtificat̄ in ſermone d̄ natiuitate.inq̄t em̄ Verbū dei de⁹ filius dei q̄ i pncipio apd̄ deū:ꝑ quē oīa facta ſunt:⁊ ſine q̄ factum eſt nihil propter liberandū ab eterna morte hoīem factus eſt hō.ita ſe ad ſuſceptionez humilitat̄ noſtre ſine mutatione ſue maieſtatis inclinans ⁊ manens qd̄ erat aſſumenſq̄ qd̄ nō erat verā formam ſerui forme in q̄ deo patri equalis eſt vnire ⁊ tāto federe naturā vtraq̄ ꝯſereret: vt nec inferiorē cōſumeret glorificatio: nec ſupiorez minueret aſſumpto. ſalua igit̄ ꝓprietate vtriuſq̄ ſube ⁊ in vnā coeuntem pſonā ſuſcipit̄ a maieſtate humilitas:a virtute infirmitas:ab eternitate mortalitas.⁊ ad ꝯponendū noſtre ꝯditionis debitū.natura inuiolabilis: natura eſt iufuſa paſſibili.hec ille. Sz Apolinarius male ꝯ hanc veritatez locutus eſt dicens. Jpm verbū in carnē ꝯuerſum.ſicut cū dr̄ Jo.ij. Vt guſtauit architriclinus aquā vinū factuz:qd̄ ea rōne dicitur qr eſt cōuerſa in vinum ſed hic error impoſſibilitatez habet ſm doctrinaz ſcz Tho.in.iiij.ſumme contra gentiles.c.xxvij.triplici ratione

Primo ratione imutabilitatis
Secundo ratione ſimplicitatis

Tertio rõne incõmunicabilitatis
Primo rõne imutabilitatis. nã de-
us eſt imutabilis. Omne autem qđ in
aliud conuertitur mutat̃. Cum ergo ver-
bum dei ſit verus deus: impoſſibile eſt
ꝙ verbum dei fuerit in carnem muta-
tum Sc̃do rõne ſimplicitatis Cum
enim verbum dei ſit deus: ſimplex eſt et
nulla in ipſo cõpoſitio eſſe poteſt. Si ergo
aliquid verbi ſit conuerſum in carnem
oportet totum verbum eſſe ↄuerſuꝫ: qđ
autem in aliud conuertit̃ deſinit eſſe il
lud qđ prius fuit: ſicut aqua conuerſa
in vinum iam non eſt aqua ſed vinum
ergo poſt incarnationem ſm rõnem p̃di-
ctam verbum dei penitus non erit: qđ
falſiſſimuꝫ eſt: tũ ex h ꝙ verbum dei in
eternum ſit: tum q2 poſt incarnationeꝫ
xp̃s verbum dei dicit̃ ſm illud Apoc.
xix. c. Veſtitus erat veſte aſꝑſa ſangui
ne: ꝛ nomen eius verbum dei. Ter-
tio rõne incõicabilitat᷒ eoꝝ que nõ cõ-
ueniunt in materia ꝛ in genere vno im
poſſibile eſt fieri conuerſionem ꝛ viuri
inuicem vt ex linea nõ fit albedo quia
ſunt diuerſorum generum: neqꝫ corpꝰ
elementale poteſt conuerti ĩ aliqđ cor
pus celeſte vel in aliquã incorpoream
ſubſtantiam. vel econuerſo. q2 non con
ueniunt in materia nec in genere cum
quocunqꝫ alio. Eo ꝙ deus nec in ge-
nere eſt. nec materiã habet. impoſſibile
eſt ergo verbum in carnem fuiſſe cõuer
ſum vel in qđcunqꝫ aliud. Diximꝰ q̊d
de criſto ſentimus ſm traditiones pa
trum: ꝛ expugnauimus rõnibus mani
feſtis hereticoꝝ omniũ obiecta nephã
da: ſatis eſt clara xp̃i noticia Ideo nul
lus ꝑ ignorantiam voluntariam et af-
fectataꝫ ſi enim nõ credit excuſare poteſt
ſe. Tñ quibus licet doctrina ſuſcipien
da eſt: vt de verbo incarnato fide ceda
tur: qđ verbum explicare non poteſt. h
dicit elegantiſſime Leo papa in ſmo
ne de natiuitate. Excedit quidem dile
ctiſſimi multumqꝫ ſupeminet humani
colloquij facultatem diuini opꝰis ma-
gnitudo: ꝛ inde oritur difficultas fan
di. vñ adeſt ratio non tacendi: q2 in Je
ſu criſto filio dei non ſolum ad diuinã
eſſentiam: ſed etiam ad humanam ſpe
ctat naturam: qđ dictum eſt ꝑ prophe
tam Generationem eius quis enarra
bit: vtrãqꝫ enim ſubſtantiam in vnã con
ueniſſe ꝑſonam niſi fides credat ſermo
nõ explicat Et ideo materia nunqꝫ de
ficit laudis quia nunqꝫ copia fuit lau-
datoris. Gaudeamus igit̃ ꝙ ad tante
miſericordie ſacramentum impares ſu
mus: ꝛ cum ſalutis noſtre altitudinem
attingere nõ valeamus: ſentiamus bo
num eſſe ꝙ vincimur. Nemo ad cogni
tioneꝫ veritatis magis appropinquat
qꝫ qui intelligit in rebus diuinis etiaꝫ
ſi multum ꝓficiat ſemper ſibi intereſſe
qđ querat Nam qui ſe ad quod tendit
perueniſſe p̃ſumit non queſita reperit:
ſed inquiſitione deficit: ne autem infir
mitatis noſtre perturbemur anguſtijs
euangelice nos et ꝓphetice adiuuant
voces. hec ille. Inherentes igit̃ nos di
ctis ſanctoꝝ xp̃m deum ꝛ homineꝫ ad
oremus: qui viuit ꝛ regnat in ſecula ſe
culorum amen

Feria q̃rta poſt ſc̃daꝫ dñicam de ad
uentu Sermo ꝙ ſolus filꝰ dei carneꝫ
aſſumpſit ꝛ nõ alie ꝑſone trinitatis
Fructus. x. Jeſus in mundũ mittitur.

BEatus qui
nõ ꝛc. Cupientes
quidã miſteriuꝫ incar
nationis incõſiderate
inueſtigare confundunt̃ in mente: qm̃
credũt totam trinitatem fore incarna
tam neſcientes diſtinguere diuinaruꝫ
ꝑſonarum pluralitatem: ꝛ quia h tene
re falſum eſt et impium: idcirco in pre
ſenti ſermone videbimus qualiter ſo-
la perſona verbi carneꝫ aſſumpſit Col
ligemus ea que dicturi ſumus ſub vno
fructu. ſ. Jeſus in mundũ mittitur pro
cuiꝰ declaratione tres ↄcluſiones erũt
notãde Prima ↄcluſio ẽ expꝛſſionis

Secunda ꝯcluſio dicit̃ terminationis
Tertia ꝯcluſio dicitur extenſionis
Q̃ꝺ perſona incarnata nominatur
verbum Capitulum.i.

PRima concluſio expreſſionis.
ꝙnam pſona incarnata exprimi
tur ⁊ nominatur nomine verbi
Jo.i.c.ideo vt aliqualiter huius verbi
habeamus noticiam tria ſunt notãda
Primum qualiter verbum inuenitur ĩ
nobis. Secundum qualiter ver//
bum in deo ponitur. Tertium
qualiter ꝓprietas filiationis in verbo
diuino reperitur.

Primum qualiter verbum inuenit̃
in nobis. Circa hoc dicit. Nicolaus ꝺ
lira ſuper Jo. ꝙ vox ſignificatiua dici
tur verbum ſed h̃ tantũmõ large et de
nominatiue inquantum ſignificat in//
teriorem mentis cõceptum: ſicut vrina
dicitur ſana inq̃ʒtum eſt ſanitatis iudi
catiua. Et iđo ſicut illud proprie dicit̃
verbum qꝺ ꝑ vocem ſignificatur ſcʒ in
terior mentis ꝯceptus ſm ꝙ dicit phs
i. ꝑiermeniarũ. Voces ſunt note. i. ſig
eaꝝ que ſunt in anima paſſionum no
te. Et ideo conceptus mentis interior
⁊ antequã ꝑ vocem deſignet̃ ꝓprie ver
bum dicit̃. Et h̃ eſt qꝺ dicit Augꝰ. xvij
de trinitate. Quiſquis poteſt intellige
re verbum non ſolum anteq̃ʒ ſonet: ve
rum etiam anteq̃ʒ ſonoꝝ eius imagĩes
cogitatione inuoluat: poteſt videre ali
quã illius verbi ſimilitudinem de q̊ di
ctum eſt in principio erat verbum. Ve
runtñ duplex eſt ĩ nobis interior men
tis conceptus. Unus imꝑfectus et in
formis. Alius formatus ⁊ ꝑfectꝰ. Cu//
ius ratio eſt: qꝛ cognitio noſtra ꝓcedit
de imꝑfecto ad perfectum. ⁊ ideo de re
primo habemus conceptũ cõfuſum ⁊
imꝑfectum vt dicit̃ in ꝓlogo libri phi//
ſicoꝝ. Et talis conceptus nõ dicitur ꝓ
prie verbum: ſed cogitatio. ꝓcedendo
aũt ꝑuenimus ad habendum cõceptũ
rei et determinatum: qui a phis vocat̃
diffinitio ⁊ a ſanctis vocatur verbum.

Secundũ videndũ eſt qualiter ver
bum ponit̃ in deo. Circa qꝺ eſt ꝯſi//
derandũ ꝙ deus eſt intellectualis na
ture vt ab omnibus tam ſanctis q̃ʒ ꝓ//
phetis ſupponit̃ manifeſtum. Ideo in
ipſo verbum ad ſimilitudinẽ verbi lar
ge dicti qꝺ eſt ipſa vox ſignificatiua vl
conceptus rei nõ eſt imꝑfectum: quia
in deo nihil eſt imꝑfectum. Et propter
hoc vox ſignificatiua que eſt ſenſibilis
et ip̃a cogitatio que licet ſit intellectua
lis: tñ importat ꝑfectionem: non habet
ibi locum: ſed ibi ponitur verbum in//
quantũ importat ꝯceptũ rei ꝑfectũ: qꝛ
deus de vnico actu intelligendi ſeipm
⁊ omnia cõcipit ꝑfecte: ex q̊ patet diffe
rentia verbi noſtri ad verbum diuinũ
quia verbum noſtrum in mente multi
plicatur. quot eñ ſunt ibi cõceptus im
perfecti vel formati tot ſunt ibi verba.
In deo aũt vnicum eſt verbum qꝛ nõ
poteſt eſſe ibi niſi vnicus conceptus ꝑ
fectiſſimus. Item verbum in nobis eſt
accñs ⁊ quid tranſiens. quia non ſem
per actu intelligimus. Sed in deo eſt
quedam ſubſtantia diuina: que nõ pa
titur admixtionẽ alicuius accñtis ſeu
cuiuſcunq̃ʒ eſſentie creature ⁊ eſt ver//
bum qꝺ ſemꝑ actu permanet et eternũ

Tertium videndum eſt qualiter ꝓ//
prietas filiationis in verbo diuino re//
peritur. Ad qꝺ ſciendum eſt ꝙ de rõne
filiationis eſt ꝙ ibi ſit ꝓceſſus viuent//
a viuente ſm rõnem ſimilitudinis in
idemptitate natura ſaltim ſpecifice: vl
propinquo genere vt declaratũ eſt ſer
ctu quarto p̃ntis oꝑis: ⁊ quia verbum
in diuinis procedit ſicut viuens a vi//
uente ⁊ in idemptitate nature non ſo//
lum ſpecifica: ſed etiam numerali. et
procedit etiam ſm rationem ſimilitu//
dinis: quia de ratione verbi eſt ꝙ ſit ꝑ
fecta ſimilitudo illiꝰ cuius eſt verbũ io
verbuʒ in diuinis et filius idẽ ſunt ꝑ oĩa
modum. Ideo Augu. in. vi. li. de trini. et
ait. Verbum ſolus filius accipitur. et
in eo loco dicitur verbum quo filius.

De quo verbo idem dicit Aug᷑. xij. li. de trini. ꝙ ipſa ꝓprietas filij ꝑſonalis diverſis nominibus ſignificatur. Ad exprimendam diverſimode ꝑfectionēȝ eius: vt em̄ oſtendatur patri naturalis dicitur filius: vt oſtēdatur patri ꝑ omnia ſimilis: dicitur ſplendor: vt oſtendatur imaterialiter genit⁹ dicitur verbum. nam verbuȝ eſt ſecunda perſona in ſanctiſſima trinitate

Q͛ incarnatio determinatur ad ſolam perſonam verbi Capl'm: ij.

Secunda cōcluſio dicitur terminatio. Incarnatio nāqȝ terminať ad ſolam perſonaȝ verbi ex triplici convenientia.

Primo inquantum filius eſt imago.
Scd̄o inquantum filius eſt verbum.
Tertio inquantum eſt filius

Primo cōveniens fuit vt ſola ꝑſona verbi incarnaret inquantū eſt imago: quia homo aſſumptibilis erat rōne dignitatꝭ imaginis: et q꞉ filius eſt imago patris magis conveniens erat perſonam filij aſſumere creaturam. Secundo fuit magis cōveniens inquantum eſt verbum: quia filius dei eſt verbum patris ſic procedit ab ipſo vt pater ſe manifeſtat per ipſuȝ: ⁊ ideo ſicut ad intentionis manifeſtationeȝ verbū intelligibile copulatur voci ſenſibili ſic ad divinitatis revelationem verbū patris congruū fuit viniri carni Tertio fuit cōveniens. q꞉ filius. nam filius ſolus eſt genitus ab eterno. Et ſic ꝯgruebat eum carnem aſſumere: vt eſſet ꝺ genere hominum: et ita filius hominis. Et hoc eſt ꝙ dicit Augu. li. de trini. c. xv. quem allegat magiſter ſniaꝝ di. i. li. iij. c. i. Dei filius non queſivit niſi matrem in terris: q꞉ iam habebat patrem in celis. Inſuꝑ ſi loquamur de incarnatione per compationem ad humani generis redemptionem magis conveniēs fuit filium incarnari q̄ȝ patrem et ſpiritum ſanctum. Et hoc apparet ſi cōſideremus hominis lapſum: reparādi modum: ⁊ reꝑationis fructum. primo cōſideremus hominis lapſum videm⁹ ꝙ lapſus fuit appetendo dei ſimilitudinem ⁊ equalitateȝ: q̄ proprie filio attribuitur. Ideo quaſi directe cōtra filium peccavit. Hoc eſt ꝙ dicit Anſ. libro cur deus et homo. Homo pro quo erat oraturus: ⁊ diabolus queȝ erat expugnaturus ambo falſam dei ſimilitudinem ſumpſerunt: vn̄ ſpecialius adverſus filium peccaverunt. ſcd̄o conſideremus modum reparationis: filio ī carnari conveniens fuit Reparati em̄ ſumus ꝑ mediatorꝭ obedientiam et ſupplicationem: quod magis filio q̄ȝ alij cōpetit: vnde Anſ. li. cur deus ⁊ homo convenientius ſonat filium ſupplicare patri q̄ȝ aliam ꝑſonam. Tertio ſi cōſiderem⁹ reparationis fructum: incarnatio em̄ eſt ad hoc vt ſimus dei filij. Si ergo poſterius per illud habet reducit quod eſt prius in eodem genere congruum fuit vt filij efficeremur ꝑ illum qui eſt filius naturalis. vn̄ Augu. iij. li. de trini. ait. Ut homo ex deo naſceretur. primo ex ipſo natus eſt deus Oportuit enim vt per eum efficeremur filij adoptivi: qui eſt filius naturalis. Hec Bon̄. di. i. iij. li. Alexander in. iij. ⁊ Tho. in. iij. ꝑte ſumme. q. iij. arti. viij.

Q͛ nulla perſona incarnari potuit niſi ꝑſona filij. Capitulū. iij.

Tertia concluſio dicitur extenſionis in q̄ nō imerito querūt doctores ſi alia ꝑſona a filio. ſ. patris vl' ſpūs. ſ. potuit ſe extendere ad poſſibilitatem incarnationis. Et ad h̄ ſm̄ doctrinaȝ Bon̄. di. i. iij. li. ar. i. q. iiij dixerunt quidam ꝙ nulla perſona incarnari potuit niſi ꝑſona verbi: quod probāt triplici ratione.

Prima ratio ꝓpter ꝑſonaꝝ ordinationem. Scd̄a ratio ꝓpter perſonaꝝ conditionem. Tertia ratio ꝓpter oppoſitoꝝ diſtinctionē

Prima ratio propter perſonarum

ordinationem Ita em̄ ordinate ſunt ꝑ
ſone diuine vt nulla in eis ſit admixta
confuſio: ſed ſi alia perſona incarnaret̄
naſceretur quedam confuſio trinitatis
q꞉ plures filij in trinitate dicerentur.
Secunda ratio eſt ꝓpter ꝑſonarum
diuinarum conditionem q̄ talis eſt vt
vna ꝑſona ſit alteri ſimilis et equalis.
Si ergo incarnaret̄ vel pater vl' ſpirit⁹
ſanct⁹ naſceretur. ſ. quedam equalitatꝭ
diminutio: dum duo filij eſſent in di//
uinitate: quoꝝ vnus haberet excellen//
tiorem natiuitatem altero. Tertia
ratio propter oppoſitoꝝ diſtinctionē
debent nanq꞉ oppoſita eſſe diſtincta.
Si alia ꝑſona a filio incarnaret̄ naſce
retur quedā oppoſitoꝝ indiſtinctio q꞉
tunc ibi eſſent due ꝑſone quarum que
libet genita et filius diceret̄ vel vnus
⁊ idem filius genitus ⁊ ingenitus dice
retur ſi pater incarnaret̄. Et ideo q̇ vo
lunt hanc pōnē tenere dixerūt ꝙ nul
la alia perſona niſi filij poterat incar//
nari nō propter defectum ſed propter
dignitatem potentie: que nō admittit
aliqđ indecens. Sed dn̄s Bon̄. dicit
ꝙ pater ⁊ ſpūs. ſ. potuiſſent incarnari
abſq꞉ aliqua repugnantia. potuiſſent
em̄ formare corpus qđ ſibi vnirent de
genere humano nō per viam generati
onis ſicut formare corpus Eue: q̄ non
dicitur eſſe filia ade: propterea dato ꝙ
alia ꝑſona aſſumpſerit carnem. adhuc
ibi nō eſt confuſio nec equalitatis di//
minutio ſm̄ rem: quia ex h̄ nulla fieret
tranſmutatio circa perſonas diuinas.
Nulla em̄ eſt cōfuſio qn̄ nos credimus
ꝙ vnus ⁊ idē eſt tēporalis et eternus
īmortalis et mortuus. Nullum em̄ eſt
incōueniens cum dicimus filium eſſe
equalē patri ⁊ minorē patre ſm̄ natu
rarum dualitatē. Sufficiat itaq꞉ no//
bis ꝙ filius eſt incarnatus non imꝑfe
cte nō diminute: quinīmo cum omni//
bus requiſitis ad ſalutem ⁊ redemptio
nem noſtram. Ipm̄ audiamus: ipſum
imitemur: qui pro nobis in mundo ve
nire dignatus eſt: qui ſemꝑ ꝑatum ſe
offert ad nos ſaluandū qui eſt bn̄dict⁹

Feria. v. poſt ſcđam dn̄icam de ad//
uentu. Sermo cōtra iudeos: qui dicūt
criſtum eſſe venturum

Fructus. xi. Ieſus veniſſe viſus eſt

Beatus qui nō
fuerit ⁊c. Generatio ꝑuerſa
iudeoꝝ hodierna die ꝑ totū
orbē terraꝝ diſperſa ⁊ diſſeminata in
xp̄o ſcandalizat̄: q꞉ per ipſos de criſto
dulciſſimo ⁊ Ieſu noſtro negatur: qđ
ꝑ nos p̄dicatur. dicuntq꞉ eū venturū
quē veniſſe omnino clarū eſt. Quibus
tanto fortius viriliter eſt reſiſtendū q̄n
to ipſis fides maior exhiberi poſſet: q꞉
ad eos de criſto facta eſt reuelatio. ha
bent em̄ xp̄i ꝓpharum documenta et
ſanctoꝝ patꝝ exēpla ī ſcripturis veterꝭ
teſtamēti: quarum ſenſum ꝑuertentes
facile ignorantibus perſuadent qđ vo
lunt. idcirco in preſenti ſermone cōtra
iudeos dicturi ſumus de criſti aduen//
tu in mundū ſiue in carnem cuius tem
pus p̄teritum eſt ⁊ nō futurum dice//
muſq꞉ hanc veritatē ſub vno fructu. ſ.
Ieſus veniſſe viſus eſt. Ad cuius de//
clarationem tres cōcluſiones erunt ꝑ
tractande

Prima concluſio dicitur iudeoꝝ di
ſperſio ſiue captiuitas
Scđa cōcluſio dꝛ eccleſie ſtabilitas
Tertia cōcluſio: dꝛ miraculoꝝ claritas

Prima cōcluſio dicit̄ iudeoꝝ
diſperſio ſeu captiuitas. Nam
mille ⁊ quadringentis ⁊. xxiiij
annis iudei diſperſi vagant̄ ꝑ omnes
nationes mundi. nō habent ciuitatem
nō templum: nō regnum: nec aliq꞉ am
plius dignitatem. Certe ſi eos interro
gare voluerimus. Cur tanto tempore
ſeuit ira dei contra eos neſciunt reſpō
dere: niſi q꞉ xp̄m in lege ꝓmiſſum ſuſci
pere noluerunt: quinīmo ꝑſecuti ſunt
eum vſq꞉ ad condemnationem mortꝭ.
Sed vltima ꝓphetia patriarche Ia//

cob.geñ.xlix.c. ſatꝭ autẽtice manifeſtat
xp̃m veniſſe annuntians tunc naſcitu
rũ cum iudeis regale ſceptrũ deficeret
ait enĩ Nõ auferetur ſceptrum de iuda
nec dux de femore eius: donec veniat
qui mittendus eſt: ⁊ ipſe erit expecta-
tio gentiũ. veruntñ aliqui iudei dicũt
ꝙ hec auctoritas nõ intelligiẗ de criſto
ſed de Nabuchodonoſor rege babylo
nis qui miſſus eſt ex ordinatione diui
na cõtra Hieruſalez ꝓpter peccata po
puli: vt habeẗ. iiij. Re. xxv. c. et extunc
deficit regnum iudeoꝝ: quia nabucho
donoſor cepit Sedechiam regem ⁊ fi
lios ſuos corã eo occidit ⁊ oculos ipſiꝰ
effodit vinxitqꝫ eum cathenis ⁊ addu
xit in babilonem: nec poſtea aliquis ð
eius ſtirpe regnauit. Quibus reſpõdet
Nico. de lira ꝙ h̄ eſt falſum: quia poſt
captiuitatem babilonicaz iudei habue
runt duces ⁊ principes ſicut ptz de zo
robabel Eſdre. i. c. iij. ⁊ de nehemia ne
hemie. vij. ⁊ xij. ⁊ Machabeis: vt habe
tur machabeoꝝ habuerũt etiam reges
quia Johẽs ircanus filius Simonis
machabei ĩpoſuit ſibi diadema regni
Et extunc regnauerũt filij vſqꝫ ad He
rodem. Auguſ. aũt. viij. li. de ci. dei. c. xlv
dicit ꝙ primus poſt babilonicaz capti
uitatem rex fuit Ariſtobolus primus
apud iudeos Ariſtobolus aſſumpto
diademate ⁊ rex ⁊ pontifex factus eſt.
Nam antea nõ reges ſed principes et
duces habuerũt. Huic ariſtobolo ſuceſ
ſit alexãder etiã ipſe rex ⁊ põtifex. Poſt
hunc vxor eius Alexandra regina iu-
deorum fuit ex cuius tẽpore mala ſunt
eos ſecuta grauiora. Nam filij huius
Alexandre Ariſtobolus ⁊ Ircanus in
ter ſe de imperio dimicantes vires ad
uerſus iſraeliticam gentem prouocaue
rũt romanas Ircanus nanqꝫ a roma
nis contra fratrem popoſcit auxilium
venitqꝫ pompeius preclariſſimꝰ prin-
ceps: qui iudeam cum exercitu ingreſ-
ſus ciuitatem cepit templum reſera-
uit nõ deuotione ſupplicis ſed iure vi
ctoris. Et ad ſancta ſanctorũ: quo niſi
ſacerdotem ſummum intrare licebat:
non vt venerator: ſed vt ꝓphanator ac
ceſſit. Confirmatoqꝫ Ircani pontifica
tu ⁊ ſubiugate genti poſito cuſtode an
tipatro vinctum ſecum Ariſtobolum
ducit. Et ex tunc iudei tributarij roma
norum eſſe ceperunt. Hec idem dicit
Criſo. ⁊ Eutropius li. vi. Deinde poſt
paucos annos Herodem alienigenaz
habuerunt: quo regnante natus eſt cri
ſtus. De quo herode dicit Euſebius. i.
li. eccleſiaſtice hiſtorie. ⁊ Joſephus. vij
antiquitatum li. ꝙ ex idumeorũ gente
primum genus: arabum vero materni
ſanguinis originem duxit: quia roma
nis iudeorum regnum ſibi concedi fe
cit in quo cum eſſet ſubleuatus mox in
ſupbiam erũpit: ac iudeis plurima ma
la intulit. Nam et pontifices non iam
ſm̃ generis ordinem conſtituebat: ſed
ignobilibus quibuſdam ꝑmittebat ſa-
cerdotia ſacrata etiã veſtem ſummi põ
tificis obcluſam ſignaculo tenuit nõ ꝑ
miſſa alterius poteſtati vſus eius. Cũ
etiam videret ꝙ generis iudeorum. no
bilium iudicia ſi permanerent libri ſibi
plurimũ quererent nobilitatis ſue om
nes libros: in quibus conſtructio gene
ris habebatur. iuſſi incendi extimãs ſe
nobilem videri poſſe: Uerum fuerunt
tũc falſi diligentes ⁊ ſtudioſi viri: qui
vel deſcriptos ex parte aliqua hm̃oi li
bros habebant domi: vel eſſent memo
riter habiti: ordinem ꝓſapie retinuerũt
Ecce iam ꝙ iudei confiteri coguntꝰ ſm̃
propheticam promiſſionem criſtũ iam
aduenisſe: qui dum fuerunt interroga
ti vbi ſunt illi ſanctiſſimi patres iſraeli
tici et populi protectores ⁊ defenſores
Ubi Moyſes qui populum captiuuz
dei virtute ex egypto de manu Pha-
raonis eduxit et liberauit. exo. xij. c. vbi
Joſue: ſub quo illa tria magna miracu
la oſtendit deus. Primuz ꝙ iordanis
fluuius aquis inundatis liberum po
pulũ dei nõ ſorbuit Joſue. iij. Scdm

qm̄ clangentibus ſacerdotibus hierico
corruit.vi.c.Tertium qm̄ Joſue contra
hoſtes pugnante ſol vnius diei ſpacio
ſtetit Joſue.x.c. Ubi iudices illi fortiſ
ſimi bellatores qui populū dei ꝺ inimi
cis ſuis viriliter defenderunt vbi octo
niel qui populū dei liberauit de manu
regis ſirie.iudicū.iij.vbi aioth qui mo
abitas circiter decem milia omnes ro
buſtos ⁊ fortes ꝑcuſſit Eglon eorū re//
ge in ſuo cenaculo interfecto. iudicum
eodem.c. Ubi ſagay filius Sanath:
qui ꝑcuſſit de philiſteis ſexcētos viros
⁊ iſrael defendit eo.c. Ubi Delbora et
Barath: qui Barath creditur vir eius
fuiſſe: ipſa tm̄ Delbora iſrael liberauit ꝺ
manu iabin regis aſor. iudicum .iiij.c.
vbi Gedeon qui iſrael liberauit de ma
nu madian terrore lampadum ⁊ tuba
rū hoſtibus ſubito ꝑturbatis alijs mu
tua cede cadentibus ⁊ in fugā cōuerſis
iudicū.vij.c.vbi Abimelech filius Ge
deon de cōcubina natus q̇.lxx. fratres
ſuos de patribus vxoribus omnes pre
ter vnum Joatham qui minimus ab
ſconditus erat occidit: et dn̄iuz populi
violenter arripuit Judicum.ix.c. Ubi
Tholadi ſachar.vbi Iolam iabir ga//
laithides Ubi iepte filius cuiuſdā me
retricis: qui ſpurius a fratribus fuit eie
ctus.tandē neceſſitate vrgente ad prin
cipatum vocatus eſt: et ex voto filiam
īmolauit: ſtultus in vouendo: crudelis
in ſoluēdo.iudicū.ij.c.vbi abeſſan qui
vij.annis iſrael iudicauit. vbi ahialon
zabulonites .vbi Abdon filius Hellel
Pharatonites.qui habuit.xl.filios: de
quibus iudicū.xij.c.vbi Sanſon fortꝰ
qui leonem interfecit: phileſteos occi//
dit et tot ⁊ tanta fecit cōtra eos.iudicū
xv.c.⁊.xvi.c.vbi Heli ⁊ Samuel ⁊ cete
ri victorioſi duces populi iudeorū vbi
reges illi potētiſſimi: quos prefecit eis
deus. Ubi Saul qui primus regna//
uit in iſrael ex voluntate dei vnctus eſt
in regem a Samuele ſacerdote primi
Re.xv.c.vbi Dauid: qui ſcd̄us regna//
uit: qui permiſſione dei interfecit gigā
tem Goliat: et demum ad paucos di//
es effectus eſt rex ſuper populum iſra
el primi Re.xvi. vbi Salomon filius
eius qui regnauit poſt Dauid patrem
ſuum. iij.Re.ij.c. ⁊ dedit ei dominus
ſapientiam ⁊ prudentiam multum ni
mis et latitudinem cordis quaſi are//
nam que eſt in littore maris.et erat ſa//
pientior cunctis hominibus: poſſide//
batqȝ omnia regna a flumine terre phi
liſtin vſqȝ ad terminuȝ egypti.iij. Re.
iiij.c. et edificauit domum domini: et
glorioſe regnauit in vita ſua. vbi Jo//
roboam.vbi Abias.vbi Aſſa.vbi Jo//
ſaphat.vbi Joraz.vbi Ogozias. vbi io
as.vbi Amoſias.vbi Ozias. vbi Joa//
thaz.vbi Agam.vbi Ezechias. vbi ma
naſſes.vbi Amon: vbi et reliqui iudeo
rum reges: qui vt in libris regum diffu
ſius notatur ſucceſſiue regnauerūt cuȝ
virtute multa et victoria inimicorū po
puli dei. Quid feciſtis.o iudei. Q̄ ſce
lus cōmiſiſtis.cur dati eſtis in oppro//
brium gentium: et abiectione cunctis
gentibꝰ. Ubi Iſai.vbi Jeremias. Eze
chiel Daniel. Oſeas. Joel. Amos Abi
as. Jonas. Micheas. Naum. Aba//
chuch Sophonias. Ageus. Zacha//
rias. Malachias. Certe nullus eſt qui
aliquid prophetizet de aduentu meſ//
ſie: quia iam venit. Jpſi autem iudei
clauſerunt cor ſuum: et tam manifeſtiſ
ſimis exemplis apertiſſimis et experi
mentis credere nolunt.

Q̄ꝺ eccleſie ſtabilitate probatur cri
ſtum iam veniſſe.

Capitulum.ij.

Secunda concluſio dicitur ec//
cleſie ſtabilitas. Nam a tempo
re criſti ſtabilis et firma ꝑman
ſit: nec vlle vnqȝ tempeſtates non dico
ſolummodo hereticorum: ſed etiaȝ po
tentiſſimorum tyrannorum potuerunt
illam ſubmergere. Quod vtiqȝ fieri nō
poſſet niſi celitus defenderet: nec deꝰ

itaqꝫ ſibi aſſiſteret ſi mendaciter predi
caret criſtum veniſſe. Quis nam expli-
cet quot fuerunt imperatores Roma
ni: qui criſtianum nomen delere cona
ti ſunt: et eccleſiam dei duriſſimis cru-
ciatibus et omni crudelitate vexarunt
Nõnulli fuere qui dixerunt decẽ tan
tum perſecutiones eccleſiam paſſam.
Unam vero nouiſſimam ⁊ futuram eſ
ſe dicunt ab anticriſto quos tamẽ Au
guſtinus improbat li. xviij. de ciui. dei.
lij. c. vbi ait. Proinde nec illud quidẽ
temere puto eſſe credendũ ſiue dicen
dum ꝙ nonnullis viſum eſt vel videtur
non amplius eccleſiam paſſuram per
ſecutiões vſqꝫ ad tempus anticriſti quã
ꝙ iam paſſa eſt decimam ⁊ vndecimã
eãdẽqꝫ ſit nouiſſima ab anticriſto Pri
ma quippe cõputatur a Nerone. Se-
cunda a Domitiano. Tertia a Traia
no. Quarta ab Antonio. Quita a Se
uero. Sexta a Maximio Septima a
Decio. Octaua a Valerião. Nona ab
Aureliano. Decima a Dioclitiano et
Maximiano. Plagas eñ egypti que
decem fuerunt putant ad hunc intelle
ctum eſſe referendas: vt nouiſſima an-
ticriſti perſecutio ſimilis ſit vndecime
plage egypti dum hoſtiliter perſeque-
rentur hebreos in mari rubro populo
dei per ſiccum tranſeunte perierunt.
Sed ego illa re geſta in egipto iſtas ꝑ
ſecutiones ꝓphetice ſignificatas non
eſſe arbitror. Quamuis ex eis qui hẽ pu
tant exquiſite et ingenioſe illa ſingula
bis ſingulis comparata videantur nõ
prophetico ſpiritu: ſed ꝯiecturaꝫ men
tis habendo que aliquando ad verum
peruenit et aliquando fallit. Quid eñ
qui hoc ſentiunt dicturi ſunt de perſe
cutione qua ipſe dominus crucifixus
eſt. In quo eam numero poſituri. Si
autem hac excepta exiſtimant compu-
tandum tanqꝫ ille computande ſint: q̃
ad corpus pertinent. Quid agent de il
la que poſtqꝫ criſtus aſcendit in celum
hieroſolimis facta eſt: vbi Stephanus
lapidatus eſt: vbi Jacobus frater Jo-
hannis a gladio trucidatus: vbi apo-
ſtolus Petrus vt occideretur iclusus
et per angelum liberatus: vbi fugati et
diſpſi de hieroſolimis fratres: vbi Sau
lus qui poſtea Paulus vaſtabat eccle
ſiam: vbi ipſe quoqꝫ iam fidem quam
perſequebatur euangelizans qualia fa
ciebat eſt paſſus ꝑ iudeam ſiue ꝑ alias
gentes: quando criſtum feruentiſſime
predicabat. Cur ergo eis a Nerone vi
deatur ordiendum: cum ad Neronis
tempora inter atrociſſimas ꝑſecutio-
nes: de quibus longum eſt cuncta di-
cere: eccleſia creſcendo peruenit. Hec
Auguſtinus: qui in premiſſis verbis
docet eccleſiam dei non niſi inter tur-
bines et conquaſſationes varias flo-
ruiſſe. Et illud profecto mirabile vni-
cuiqꝫ eſſe debet ꝙ imperatores roma-
ni: quibus mundus olim reſiſtere non
potuit: ⁊ totum terrarum orbem ſue iu
riſdictioni ſuperierunt non valuerunt
cultum dei delere de terra: quem nul-
lus defendit armis: nec pecunia: non
deniqꝫ humanis fantibus: quinimo
cum importuna perſecutione docto-
res eſſe deberent ipſi ita iuncti ſunt vt
in orbe collocaretur ſedes eccleſie ſan-
cte dei. O admirabilis virtus Jeſu cri
ſti crucifixi. O incogitabilis potentia
Chriſti: qui moriens reſurgere voluit
tertia die ſicut promiſerat Petro Ma
thei. xvi. ca. Super hanc petram. ſ. me
criſtum edificabo eccleſiam meam: et
porte inferi non preualebunt aduer-
ſus eam. Ipſe eſt de quo Daniel expo
ſuit viſionem Nabuchodonoſor: ꝙ de
bebat ſubijcere regnum Romanorum
Nam Nabuchodonoſor vt dicit Da-
nielis. ij. dixit Vidi ſtatuam magnam
cuius caput ex optimo auro erat: pe-
ctus et brachia ex argento: venter et fe
mur ex ere: tibie autem ferree. Et poſt
ſequitur ꝙ abſciſus lapis de mõte ſine

manibus:et percuſſit ſtatuam in pedi
bus eius et cōminuit eos. Per ſtatuā
deſignantur quattuor regna. Primuꝫ
eſt regnum caldeorum quod deſigna-
tur per caput aureuꝫ:ſicut ipſe Daniel
exponit. Scd̄m eſt regnum perſarum
quod deſignatur per argentum:quod
ſubiecit ſibi regnum caldeoꝝ. Deſigna
tur autem per argentum:vt dicit Nico
laus de lira:quia in illo regno multuꝫ
vacabant ſapientie et eloquentie:q̄ ſi-
gnificantur per claritateꝫ argenti ⁊ eiꝰ
ſonoritatem. Et quia regnum medoꝝ
et perſarum primo fuerunt duo regna
et ī vno regnabat Darius ⁊ in alio Ci
rus:ideo ſig̃ta fuerunt per illa duo bra
chia:veruntn̄ quia fuerunt cōiuncti ſi
mul tempore Ciri mortuo Dario illa
duo brachia erant coniuncta in pecto
re vno. Tertium eſt regnum grecorum
quod ſubiecit ſibi regnum perſarū tem
pore Alexandri magni. Deſignat̃ au-
tem per es propter ſonoritatem : quia
es inter alia metalla eſt magis ſonoro
ſum. Quartum eſt regnum romanorū
quod deſignatur per ferrum: quia ſub
iecit ſibi regnum grecorum ⁊ omnia re
gna mūdi ſicut ferrum domat alia me
talla. Per lapidem autem abſciſum ſi
ne manibus deſignatur criſtus qui eſt
natus de virgine. Per montem ꝓpter
excellentiam vite. Cui criſto ſubicien-
dum erat regnum romanorum quod
impletum fuit tempore Conſtantini:
qui a beato Silueſtro baptizatus ro-
manum imperium criſto ſubiecit. Ex
quibus omnibus conuincuntur iudei
vt velint nolint dicunt criſtum veniſſe
quem tamen impie negant abſqꝫ vlla
rationabili cauſa ⁊c.

Quod criſtum veniſſe probatur clarita
te miraculorum Capl̃m iij

Tertia concluſio dicitur mira-
culoruꝫ claritas. Conſtat nan
qꝫ veniſſe criſtum : quia ante aduentuꝫ
multa miracula facta ſunt in veteri le
ge. Nunc vero illa fieri tantum viden-
tur in criſtiana religione vite domini
noſtri Jeſu criſti. Quanta enim fue-
rint illa ſigna olim exhibita patꝫ in ſcri
pturis veteris teſtamenti : ibi quidem
vt Auguſtinus teſtatur libro decimo
de ciuitate dei. ca. viij. Et reperiemus
qualiter Abrae et ſterili vxore datus
eſt filius etiam ipſa ſeneſcente. Gen̄. i.
capitulo. Ibi vxor Loth in ſtatuaꝫ ſa
lis conuertitur: quia ſupremum prece
ptum contempſit Geneſ. xix. c. Ibi in
liberamine populi de egypto colum-
na ignis per noctem et nubis per dieꝫ
iter prebebat iſraelitico populo. Exo.
xiij. c. Ibi apertuꝫ mare rubrum oſten
ditur:et filij iſrael per ſiccum tranſeūt
egiptij vero in medijs fluctibus inuol
uuntur. Exo. xiiij. capi. Ibi marath flu
uius amariſſimus īmiſſo ligno dulciſi
catur. Exo. xv. ca. Ibi manna paratur
patribus in deſerto. Exo. xvi. Sꝫ quid
omnia mirari temptamus:cum breuis
ſermo illa explicare nequeat. Non ne-
gant ipſi iudei que dicimus:ſed reſpō
dere volunt an tot ſigna ⁊ virtutes de
fecerunt negant autem ꝙ in noſtra fi-
de nunc virtutes et multo maiores in
ueniantur. Nos autem qui criſtiani ſu
mus de domino Jeſu criſto autentice
legimus ꝙ miracula mlt̃a fecit. curan
do infirmos. obſeſſos a demonibus li
berando. illuminando cecos. mundan
do leproſos. et quod maius eſt mortu
os reſuſcitādo vt dictum eſt fructu. viij
preſentis operis. et non ſolum in crea
turis rationabilibus videtur: ſed etiaꝫ
in inſenſibilibus elementis. hinc eſt qꝺ
Greg. in omel. epiphanie ait Omnia
elementa auctorem ſuum veniſſe teſta
ta ſunt: vt de his quaſi quodaꝫ vſu hu
mano loquar: deum hunc celi eſſe co-
gnouerunt quia protinus ſtellam mi
ſerunt. mare cognouit: quia ſub eius
plantis ſe calcabule ꝓbuit. terra cogno

uit: quia eo moriente contremuit: ſol
cognouit: quia lucis ſue radios abſcō
dit. ſaxa et parietes cognouerunt quia
tempore mortis eius ſciſſi ſunt Infer⸗
nus cognouit: quia hos quos tenebat
mortuos redidit: et tamen deum hunc
quem iudeorum corda deum eſſe mini
me cognoſcunt et duriora ſaxis ad pe
nitentiam ſcindi nolunt: eumqꝫ confi
teri abnegant: quem elementa: vt dixi⸗
mus aut ſignis aut ſciſſionibus deum
clamant. Hec ille. Nec ipſe criſtus tm̄
iſta miracula fecit. ſed in eius virtute ⁊
nomine in eccleſia vſqꝫ in hodiernum
diem multipliciter fiunt Sicut patet ī
apoſtolis. in martiribuſ. in virginibus
et in confeſſoribus: de quibus omni⸗
bus ⁊ tanta dici poſſunt: ꝙ vix aliquis
illa queat: aut legere: aut audire: verū
tamen illud vnum eſt miraculum mi⸗
raculorū omnium clariſſimum ac mi
rabiliſſimum. ꝙ mundus totus ꝑ apo
ſtolos in criſtum crediderit: nec fuerūt
ruſtici ſimplices vulgares: ⁊ idiote qui
in criſtum crediderunt Sed viri litera
ti: docti: periti: philoſophi: oratores:
principes: reges: et imperatores. vnde
Auguſti. xxij. li. de ciui. dei dicit. ca. v.
Jam ergo tria ſunt incredibilia que ta
men facta ſunt. Incredibile eſt criſtum
reſurrexiſſe in carnem ⁊ in celum aſcen
diſſe cum carne. Incredibile eſt mun⸗
dum rem tam incredibilem credidiſſe
⁊ incredibile eſt homines ignobiles in
fimos pauciſſimos peritos tam incre⸗
dibilem rem: tam efficaciter mundo: ⁊
in illo etiam doctis perſuadere potuiſ
ſe. Horum trium incredibilium primo
nolunt iſti cū quibus agimus credere
Scd̄m coguntur tenere: quod tn̄ non
inuenimus vn̄ ſit factū: ſi non credunt
Tertium reſurrectio certe criſti et in ce
lum cum carne cum qua reſurrexit aſcē
ſio toto mūdo iam predicatur et credi
tur. Si credibilis non eſt. vn̄ toto terra
rum orbe iam credita eſt: ſed multi no
biles ſublimes ⁊ doctos ſe vidiſſe dixe
runt: ⁊ qd̄ viderunt diffamare curarūt
eis mūdum credidiſſe non mirum eſt.
Sed iſtos adhuc credere nolle durū
eſt. Si autem eſt verum eſt paucis ob
ſcuris minimis ⁊ indoctis ea ſe vidiſſe
dicentibus ⁊ ſcribentibus credidit mū
dus: cur pauci obſtinatiſſimi qui remā
ſerunt ipſi mūdo iam credenti adhuc
vſqꝫ non credunt: qui propterea nume
ro exiguo ignobilium infimorum im⸗
peritorum hominum credidit: quia
tam in contemptibilibus teſtibus mul
to mirabilius diuinitas perſuaſit. Elo
quia nanqꝫ perſuadentium que dice⸗
bant mira fuerunt. Sed facta nonnul
la. Qui enim criſtum in carne reſurre⸗
xiſſe: et cum illa ad celum aſcendiſſe nō
viderant id ſe vidiſſe narrantibus non
loquentibus tantum ſed mirifica faci
entibus ſigna credebāt: homines quip
pe quos vnius vel vt multum duarum
linguarum eſſe nouerant repente lin⸗
guis omnium gentium loquentes mi
rabiliter audiebant. Claudum ab vbe
ribus matris ad eorum verbum in cri⸗
ſti nomine poſt. xl. annos in culmen cō
ſtitiſſe ſudaria de corporibus eorū ab
lata ſanandis languentibus profuiſſe
in via qua fuerunt tranſituri poſitos ī
ordine innumerabiles morbis varijs
laborantes: vt ambulantiū ſuper eos
vmbra tranſiret ꝯtinuo ſalutē ſolere re
cipere: ⁊ alia multa ſtupenda in chriſti
nomine ꝑ eos facta. Poſtremo etiam
mortuos reſuſcitaſſe cernebāt: q̄ ſi vt le
guntur geſta eſſe cōcedūt. Ecce ꝙ tot in⸗
credibilia tribus illis īcredibilib⁹ addi
mus ⁊ vt credatur vnū incredibile qd̄ de
carnis reſurrectiōe atqꝫ in celū aſcēſiōe
dr̄ multoꝝ incredibiliū teſtimōia tanta
ꝯgerimus: ⁊ nondū ad credendū hor⸗
renda duritia incredulos flectimus. ſi
vero ꝑ aptl'os xp̄i vt eis crederetur xp̄i re
ſurrectionem atqꝫ aſcenſionē p̄dicanti
bus etiā iſta miracl'a fcā eſſe nō credūt
Hoc vobis vnum grande miraculum
fuit ꝙ iam terrarum orbis ſine miraculis

credidit. hec Aug. Cōfundātur ergo iudei duri qui cristianam fidem impugnant qui cristum veniſſe negant: quē vt prediximus tot quotidiana miracula declarāt ꝛ manifeſtāt. O iudei olim a deo predilecti: modo dati in opprobrium gentiū revertimini revertimini: deponite veſtram duriciem: currite ad criſtum deſideratū: qui iam venit manſuetus: qui eſt benedi. in ſe. ſe. amen.

Feria ſexta poſt ſcdam dominicam de adventu. Sermo de fide firma: q̄ debemus criſtum cognoſcere.

Fructus. xij. Jeſus fide cognoſcit

Beatus qui nō

Magna eſt multitudo ꝛ numerus pene incredibilis eorum qui eterno bono privantur: quoniam in criſto credere nolunt: cum tū vt apoſtolus docet ad Hebreos. xj. ca. Sine fide impoſſibile eſt placere deo. Ipſa nanq̄ eſt que intellectum illuminat: menti veritatem reſerat ꝛ animam ducit ad noticiam eorū que neceſſario ſunt cognoſcenda pro obtinenda ſalute. Et quoniam qui ſine fide vivit: vel in aliq̄ articlo fidei dubitat: vt notat̄ ḋ hereticis. c. i. infidelis ſimpliciter eſt idcirco in preſenti ſermone dicturi ſum⁹ contra eos qui fide integra carent: ꝛ in criſto ſcandalizantur. pro quibus ponemus fructum: qui eſt Jeſus fide cognoſcitur. ad quod plene intelligendū tres concluſiones erunt notande

Prima concluſio dicitur parvitas
Secunda cōcluſio dicitur ſublimitas
Tertia concluſio dicitur ſuꝑioritas

Qḋ ꝓprio ingenio xp̄m cognoſcere non poſſumus. Caplm. i.

Prima concluſio dicit̄ ꝑvitas in qua ſcire debemus ꝙ criſtū cognoſcere poſſumus: ingenio autem ꝓprio nequaq̄ quia intellectus rōnalis creature per ſemetipſum ad talem noticiam extendere ſe minime valet niſi diceremꝰ ſm̄ eos qui fatui ſunt ꝙ intellectꝰ noſter intelligit omnia qḋ eſt falſum et falſitas iſta haberi poteſt ſi conſideretur ꝙ triplex eſt intellectus

Primus eſt intellectus divinus
Secundus eſt intellectus angelicus
Tertius eſt intellectus humanus

Primus intellectus eſt divinus: ḋ quo dicit Sco. di. ij. i. li. ꝙ eſt infinitus ꝛ cognoſcit quodcunq̄ intelligibile ꝑfectiſſime quantū eſt intelligibile in ſe et unico actu intelligendi: intelligit ſemetipſum ꝛ omnia quod etiā late declarat. ſ. tho. in li. i. ꝯtra gentiles. c. xxiij. Et quia eſſe dei eſt infinitum ipē ſolus ſe infinite intelligit. Secundus intellectus eſt angelicus: ḋ quo dicit Dionꝙ eſt dei formis in libro de divinis nominibus. Qḋ igitur dicit̄ ſm̄ Bon. in ij. di. iij. non quia habet dei formitatē quā habet intellectus glorioſus ꝑ aſſimilationem que eſt in ſtatu perfectorū ſed quia ſine ſuſceptiōe ſpecierum per illud quod habet in ſe actu cognoſcit: ex hoc angelus naturali cognitione divinā eſſentiam videre non potuit ī claritate ſua: tum quia hec cognitio ē primum premium quo habito mens creata quieſcit tanq̄ beata et perfecta ſm̄ illud Jo. xvij. Hec eſt vita eterna: vt cognoſcant te deum verum. Angelus autem non erat ꝑ naturam beatus: ideo hoc premium non obtinuiſſet niſi gratuita dei influentia. tum quia divina lux propter ſui eminentiam eſt inacceſſibilis viribus omnis create nature et per quandam benignitatis conſiderationem facit ſe cognoſci: ita ꝙ in illa cognitione cognoſcens multo plus agatur q̄ agat. Illa autem condeſcentio bonitatis quid gratuitum dicit ſed conſtat ꝙ non dicit divine eſſentie humiliationem: quia nō poteſt minorari. Sȝ dicit alicuius radij gratuitā imiſſionem ꝓpter quā anima clare cogſcit cum eſt īmiſſione abundantia ſicut eſt in gloria. Tū etiā non vidit angelus

naturali cognitione diuinam eſſentiaꝫ quia proximior eſt deo anima habens gratiaꝫ: q̄ſ ſit angelus habens ſola naturalia. Anima vero exuta cum gratia non pōt aſpicere lucem ſummam niſi adiuuetur per gloriam: ſicut patet de his qui fuerunt in limbo: et de alijs q̄ ſunt in purgatorio A fortiori ergo nec angelus habet cognitionem de diuina eſſentia per naturam ſed cognouit deum tūc in puris naturalibus conſtitutus per ſpeculum clarum ⁊ per veſtigium. Hec Boñ. in. ij. vbi oſtenditur limitatio intellectus angelici: quia non extendit ſe ad intelligendum eſſentiaꝫ diuinā eo modo quo intelligit intellectus diuinus. Inſuper etiaꝫ in gloria vnus angelus magis intelligit q̄ſ ali⁹ q2 vt vult Dyoniſius libro de angelica hierarchia diuine reuelationes fiūt a deo ī mente ipſi ſeraphin: illas vero cōmunicat cherubin ⁊c. ſm ordineꝫ ſuperiores inferioribus reuelant

Tertius intellectus dicitur humanus: qui longe inferior ē intellectu angelico quia cognoſcit res in tempore; ⁊ cū diſcurſu ratiocinando qui tamen non eſt equalis in oībus ratione vtentibus: q̄ vnus ſcit ⁊ alter ignorat: nec vero aliquis ita eſt doctus: quin poſſit fieri doctior ſm illud, puer. i. Audiens ſapiens ſapientior erit. vñ refert Jero. de Themiſtide philoſopho ſcribēs ad Nepotianum. q̄ expletis. cvij. annis morteꝫ appropinquaret: amare flebat dicens ſe tunc vitam migrare cum aliquid ſcire inciperet q̄ exemplo monemur q̄ nō niſi fatue exiſtimant quidaꝫ omnia ſcire: ⁊ illa putant eſſe que ipſi intelligunt: ⁊ q̄ nō intelligunt omnino nō eſſe. Iſti ſunt qui ſpū ſuperbie ⁊ p̄ſumptiōis decepti a veritate fiunt alieni: quia vt dicit Ber. ſup canticā. Superbo oculo veritas nō videt. Et Aug. vij. ꝯfeſ. ſemetipm̄ de tali errore redarguit dicēdo tumore meo ſupabar a te: ⁊ nimis inflata facies claudebat oculos meos. Cū itaqꝫ omniū intellectus nō ſint equales: oportet vt omnes fide iuuent

Quod ea q̄ de xp̄o cognoſcunt ſunt ita ſublimia q̄ excedunt capacitatem humanam iō eſt neceſſe ipꝫ fide cognoſcere. Capl'm. ij.

Secūda cōcluſio dicit ſublimitas. Neceſſe eſt eīn ieſum fide cognoſcere: q2 ea que de ipo dicuntur adeo ſunt ſublimia: vt hominis naturalem capacitatem excedāt: qđ cōueniens eſſe oſtendit. ſ. tho. in. i. contra gentiles triplici ratione

Primo ratione ordinationis.
Secundo ratione vere conditionis.
Tertio ratione delectationis

Primum equidem decens fuit hominibus ꝓponi fide tenenda ea q̄ ſup naturales animi vires ſunt ratione ordinationis. Ordinamur enim ad alterius bonum quantum experiri in preſenti vita poſſumus. Jō oportuit mente euocari in aliquid altius q̄ſ ratio noſtra pertingere in p̄nti poſſit: vt ſic diſcamus in illud ſtudium tendere. qđ totuꝫ ſtatum preſentis vite excedit Et hoc precipue criſtiane religioni competit: quia ſingulariter dona ꝓmittit

Secundo hoc conueniens fuit ratione vere conditionis ad dei ſcꝫ veriorem cognitionem habendam. Tunc enim ſolum deum in preſenti vere cognoſcimus quando ipſum eſſe credimus ſupra oē illud: quod de deo cogitari poteſt ab homine: eo q̄ naturalem hominis cognitionem diuina ſubſtantia excedit. Tertio illud fuit conueniens ratione delectatiōis. Noticia nanqꝫ diuinorum eſt valde delectabilis. vñ Ari. i. ethicoꝝ. c. vij. contra Simonideꝫ philoſophum dicit q̄ homo ad diuina ⁊ immortalia trahere debet quantum poteſt. Hec Simonides dimittenda homini dicebat ſupiorū cognitionem ⁊ humanis rebus ingeniū applicandū: inquiens humana ſapere hominē ⁊ mortaleꝫ mortalia. Et. ij. de

animalibus Ariſtoteles dicit. ꝙ q̄uis
parum ſit ꝙ de ſubſtantijs ſuperiori=
bus percipimus: illud tamen modicū
eſt magis amatum ⁊ deſideratum om
ni cognitioni: quā habemus de ſubſtā
tijs inferioribus. Et in. ij. de celo ⁊ mū
do ait. ꝙ cum d̄ corporibus celeſtibus
queſtiones ſolui poſſunt cōuenit audi
ri vt vehemens ſit gaudium eiꝰ oſten=
dens ꝙ de rebus nobiliſſimis quantū
cunq̄ȝ imperfecta cognitio maximā ꝑ
fectionem ⁊ delectationem anime con
fert: multomagis cognitio diuinorum
ſecretoꝝ que fide haberi poteſt

Qd̄ confirmando predicta fidei ſa=
cramenta ſuperant altitudinem huma
ni intellectus. Capitulum. iij.

Tertia cōcluſio dicitur ſupiori
tas. Ex dictis in. i. ⁊ in. ij. con=
cluſione cōſtare poteſt ꝙ fidei
ſacramenta ſupant altitudinem huma
ni intellectus: idō rōne demonſtratiua
cognoſci nō poſſunt. Oportet ḡ vt ſim
plici fide ⁊ nō ſophiſtica interrogatio
ne ſuſcipiatur. Ideo ſcribit̄. i. c. d̄ ſum.
trini. ⁊ fide ca. vbi glo. ait. Ubi rō defi
cit ſupplet fides. Et h̄ Hilarius li. de
trinita. ait. Neq̄ȝ celeſtium ꝑ ſe ſcientiā
humana imbecillitas cōſequitur. Nā
inuiſibilium intelligentiam ipē ſibi cor
poralium ſenſus aſſumat: nō enim ſub
eant ingenia noſtra in celeſti ſcientia:
neq̄ȝ incōprehenſibilem virtutem ſen=
ſu a quo infirmitas noſtra cōcipiet: ne
q̄ȝ ꝓpter hoc irrōnabiliter mouent̄ qui
ſic credunt ea que humana rōne ſupe=
rant quia vt inquit Hugo de ſcō victo
re li. i. iij. parte. c. xxiiij. circa credenda.
Quedam ſunt extra rōnem vt neceſſa
ria: q̄dā ſm rōnem vt ꝓbabilia. q̄dam
cōtra rōnem vt incredibilia quedā ſup̄
rōnem vt mirabilia ⁊ diuina. Si vero
dicat̄ ꝙ in fide ꝓponit̄ aliquid qd̄ etiā
humana rōne inueſtigari pōt: vt deū
eſſe: ⁊ tn̄ credendū nobis ꝓponit̄. Tra
dere ḡ ſaltem iſta tanq̄ȝ credenda vide
tur eſſe ſupfluū. Sed ad h̄ rn̄det ſanctꝰ
Tho. ij. ij. q. ij. ꝙ neceſſarium eſt hoīs
accipere ꝑ modum fidei etiam quedā
que naturali ratione probari poſſunt
triplici ratione

Primo propter generalitatem.
Secundo propter velocitatem
Tertio propter ſecuritatem

Primo ꝓpter generalitatē: qꝛ noti=
cia fidei pōt eē generalioꝛ ⁊ cōmunioꝛ.
Si em̄ veritas ſolūmō rōni inquiren=
da relinqueret̄ paucis hoībus ineſſet
noticia dei. Scd̄m em̄ tho. i. ↄ gentiles
c. iiij. A fructu ſtudioſe inquiſitionis q̄
eſt inuētio veritatꝭ plurimi impediunt̄
tribus de cauſis. Quidā ꝓpter cōpleti
onis īdiſpoſitionē ex q̄ ruſtici ſunt na
turaliter indiſpoſiti ad ſciendū vñ nul
lo ſtudio ad h̄ ꝑtingere poſſent: vt ſum
mū gradū humane nature attingerēt
q̄ in cognoſcendo tm̄ conſiſtit Quidā
vero impediunt̄ neceſſitate rei familia
ris. oportet em̄ inter homīes eſſe aliq̄s
qui tꝑalibus inſiſtāt. qui tm̄ tp̄s ī ocio
ↄtemplatiue inquiſitionis nō poſſent
expendere: vt ad ſummum faſtigiū hu
mane inquiſitionis ꝑtingere poſſint. ſ.
dei cognitionem. Quidā impediunt̄
pigritia. ad cognitionē aūt de deo rō
inueſtigari poteſt ſed multa oportet p̄
cognoſcere. ꝑtigit̄ em̄ totius phie cō=
ſideratio ad dei cognitionem: propter
qd̄ methaphiſica que circa diuina ver
ſatur inter philoſophie ꝑtes vltima re
manet addiſcēda Scd̄a rō eſt ꝓpter
velocitatē. Uelocius em̄ fide q̄ȝ rōne
cognoſcit̄ deus ⁊ citius. nā qui ad p̄di
cte veritatis cognitionē rōne vellent ꝑ
uenire: vix poſt longum tp̄s id poſſent
attingere: tū ꝓpter multa q̄ exigunt vt
dictū eſt: tū etiam ꝓpter ꝙ tpe iuuentu
tis diuerſis paſſionū motibus aīa flu
ctuans nō eſt apta ad tam alte veritatꝭ
cognitionē: ſȝ in quieſcēdo fit prudēs
et ſciens: vt habetur. vij. phiſicoꝝ.

Tertia ratio eſt propter ſecuritatem
quia noticia fidei eſt ſecurioꝛ inueſti=
gatione rationis. Pleruq̄ȝ enim tali

Inueſtigatione falſitas admiſcetur pro
pter debilitatem intellectus noſtri ī iu
dicando ⁊ fantaſmatum ꝑmixtionem
Et idō oportuit vt per viā fidei veritaſ
eluceſcat. Hinc apoſtolus ad ephe. iiij
Nō amplius ambuletis ſicut et gentes
ambulant in vanitate ſenſus ſui tene//
bris obſcuratum habentes intellectū
Igitur humiliet vnuſquiſq; mentē ſuā
deponat omēs curioſitates animi ſui
abijciat quilibet pſumptionem a ſe: et
cum de criſto ſenſerint fide videant ra
tionis propter debilitatem. Sʒ neſcio
quid dicam de multis qui nullo argu
mento flecti poſſunt ad credendum q̄
credere obligantur: Niſi forte dixerim
eos excecatos: vel ſupbia: vel auaritia
vel luxuria: a quibus cū abſtinere no
lunt id credunt qđ nolunt. Hoc nanq;
ſolum eſſe videtur malorū refugium q̄
ꝓpter nos veram fideʒ habeam⁹ vt ⁊c̄.

Sabbato poſt ſcđam dñicam đ ad
uentu. Sermo de ſequela xp̄i cōtra fal
ſos xp̄ianos qui dicunt ſe in xp̄m cre//
dere: quē tñ in operibus virtutū nolūt
imitari: vñ in ipſo merito ſcandalizant
Fructus. xiij. Jeſus eſt imitandus.

BEatus qui nō
fuerit ſcandalizatus in me:
vbi. ſ. Oſtendūt quidam ſe
in hac vita xp̄m diligere et in ip̄m cre//
dere verba proferendo: ſed oꝑibus ipſi
cōtrariantur: qm̄ vicioſius viuunt: vita
q; eoꝝ eſt reprehenſibilis valde: atq; ī
his q̄ dei ſunt difficillime fatigantur:
adeo vt nec ꝓ minimo laborare velint
ꝓ adipiſcēda gloria ſanctoꝝ. Pro qui
bus in p̄nti ſermone dicturi ſumus de
ſeq̄la Jeſu xp̄i: qꝛ vt Ja. ait. ij. fides ſi//
ne oꝑibus mortua eſt. Nō em̄ prodeſt
nobis xp̄m cōmendare: xp̄m laudare
xp̄m magnificare: xp̄m nominare: niſi
ipſum fuerimus imitati. Erit itaq; hu
ius ſermonis fructus Jeſus eſt imitā
dus. nam qui ip̄m ſequitur in illo non
ſcandalizatur. Pro cuius declaratiōe
circa ſeq̄lam tres cōcluſiōes notabim⁹
Prima cōcluſio dicitur determinatio
Secunda concluſio dicitur ratio
Tercia cōcluſio dicitur retardatio

NOs debemus imitari xp̄m: non tñ
in oībus: ſed ex neceſſitate in obſeruan
tia humili diuinorū cōciliorū ⁊ oꝑibus
ꝑfectionum Capitulum. i.

PRima cōcluſio dicitur deter//
minatio: in q̄ expedit ſcire in q̄
debemus xp̄m ſequi: de q̄ Pe
trus ait. i. pe. ij. c. xp̄s paſſus eſt ꝓ nob
vobis relinquens exemplum vt ſequa
mini veſtigia eius. Et Jo. i. canonica
ij. c. qui dicit ſe in xp̄m credere: debet ſi
cut ille ambulauit ambulare: ⁊ Lactā
tius. vij. li. diuinarum inſtitutionū ait
Pater em̄ noſter ac dñs qui condidit
firmauitq; celum: qui librata magni//
tudine ſua terram vallauit montibus
mare circūdedit omniaq; diſtinxit. et
quicquid eſt in hoc opere mundi con
flauit atq; ꝑfecit: qui proſpectis errori
bus hominum ducere miſit: vt nobis
iuſticie viam panderet: hūc ſequamur
omnes: hunc audiamus: huic deuotiſ
ſime pareamus: qm̄ ſolus vt ait Lu//
cretius Veridicis hominū purgauit
pectora dictis: et finem ſtatuit turpitu
dinis ac timoris. Expoſuitq; ſummū
bonum quo tendimus omnes. Qui
formam atq; viam monſtrauit limite
paruo. Quo poſſemus recto tendere
curſu: nec tantum oſtendit: ſed preceſ//
ſit: ne quis difficultatis gratia iter ve//
ritatis erraret. Et Greg. dicit. Qui xp̄i
veſtigia dedignant̄ ſequi: qua temeri//
tate ſperant ad eius claritatis gaudia
conſequenda peruenire. Et in euange
lio ip̄e ſaluator ait Joh. viij. Ego ſum
lux mundi: qui ſequit̄ me nō ambulat
in tenebris. Et Jo. xiij. Exemplū em̄
dedi vobis vt quemadmodū ego feci

ita ⁊ vos faciatis Ex his remanet du-
bius animus: in quo debeamus cristū
ſequi cum xp̄s ieiunauerit quadragin
ta diebus ⁊ quadraginta noctibus: et
nihil comedens vel bibens in deſertū
locum ad orandū acceſſit animam ſuā
ꝑſecutoribus obtulerit: fueritqꝫ multi
pliciter illuſus: flagellatus: ꝯtumelijs
affectus in medio duoꝝ latronuꝫ cru-
cifixus ⁊ tandem pro nobis cum ama
ro dolore mortuus Si ergo debemus
criſtum ſequi: nunquid ⁊ talia pati ob
ligati ſumus: ita, vt aliter nō poſſumus
ſaluari. Ad quod eſt notandum illud
quod dicit dominus Boñ· in quodaꝫ
libello ſuo: qui intitulat̄ apologia pau
perum. ꝙ in criſto contingit tres actuſ
reperire

Primi reſpiciūt dignitateꝫ excellentie
Secūdi defenſionem miſericordie·
Tertij informationem ꝑfecte vite.

Primi actus reſpiciunt ꝛō· vt illi ī qui
bus apparet ſua potētia: ſicut opa mi-
raculoſa: vel ſapientia: ſicut reuelatio
ſecretoꝝ cordis: vel ſeueritas iudicij: ſi
cut eijcere vendentes ⁊ ementes ꝺ tem
plo et dura increpatione ferire ponti-
fices: vel auctoritas officij: ſicut ſacra
mentum ꝑficere: ⁊ manus imponere ⁊
relaxare peccata: que omnia criſto con
uenıunt: quia ipſe erat deus omnipo-
tens: erat homo ⁊ ex gr̄a vnionis om-
nia ſciens: erat iudex et erat ſacerdos.

Secundi actus in criſto reſpiciunt
defenſionem miſericordie· Nam criſtꝰ
nuptijs interfuit: comedit cum phari-
ſeo Luc. vij· in domo Marthe ⁊ Ma
gdalene multotiens hoſpitabat̄: ibiqꝫ
comedebat appoſita ſibi cibaria Co-
medit cum publicanis et peccatoribuſ
vt patꝫ Mat. ix. qm̄ comedit in domo
Mathei phariſei murmurabant. qua
re cuꝫ publicanis ⁊ peccatoribus man
ducat magiſter veſter. Habebat tuni-
cam inconſutilem non rudem nec ıſpi
dam: conuerſabatur inter homines: et
tandem cuꝫ peccatoribus loquebatur

Que omnia ipſe fecit non tanqꝫ imp-
fectus ſed perfectiſſimus Et hmōi ope
ra in ipſo imperfecta nequaqꝫ fuerunt
quia ſicut bonuꝫ dicitur tripliciter: ita
et malum tripliciter. Eſt enim bonum
ex genere vt actus tranſiens ſuper ali-
quam materiam vt ire ad eccleſiaꝫ: da
re elemoſinam: ieiunare et ſimilia. Eſt
enim bonum ex circūſtantia· ſicut actꝰ
circūſtantijs debitis informatus vt oc
cidere hominem propter iuſticiam: qr
lex ita iubet· Eſt etiam bonū ſm̄ ſe: qꝺ
nullo modo poteſt fieri male: vt eſt di
ligere deum eſt opus virtutis ex radi-
ce caritatis procedens· Similiter ma
lum aliqꝺ eſt ex genere vt actꝰ tranſiēs
ſuper materiaꝫ indebitam ſicut occide
re hominem· Et malum ex circūſtan-
tia ſicut dare elemoſinam diuiti pau-
peribus fame perire permiſſis et ieiu-
nare propter inanem gloriā. Et eſt ma
lum ſm̄ ſe: ⁊ eſt illud quod nullo mo-
do poteſt fieri bonum ſicut odire deū
et de facto peccare mortaliter. Perfe-
ctum etiam quoddam eſt ex genere vt
eſt actus difficilis et excellens: vt ſicut
omnia relinquere et religionem intra-
re. Quoddam eſt perfectum ex circum
ſtantia vt eſt actus debitis circunſtan
tijs ⁊ perfectionibus informatus: ſicut
fugere mortem non ex infirmitate et ti
more: ſed pro meliori bono: vel quan-
tum ad deum vel quantum ad proxi-
mum· Tertium eſt perfectum ſm̄ ſe: ſi-
cut eſt actus difficilis a virtutis ſubli-
mitate procedens: vt eſt motus feruide
et tacite dilectionis in deum Imperfe
ctum etiaꝫ dicitur tripliciter. Quoddā
eſt ex genere: vt eſt actus facilis: ad quē
humana infirmitas ⁊ fragilitas cōmu
niter inclinatur: vt poſſidere pecuniaꝫ
habere vxorem et ſimilia Quoddaꝫ eſt
ex circūſtantia: vt dimittere veſtem ꝓ-
pter fugam maioris iniurie. Tertium
eſt imperfectum ſm̄ ſe: quod nullo mō
poteſt ſtare cum euangelica perfectio-
ne: vt fugere paupertatē· Ex his oībus

apparet ꝙ bonum ſm ſe nunq̄ poteſt
eſſe imperfectum: ⁊ econuerſo. Sed be
ne bonum ex genere poteſt eſſe malum
ex circūſtantia: ſicut qui iret ad eccleſi-
am vt placeret hominibus ⁊ nō deo: ⁊
malū ex genere poteſt eſſe bonū ex cir-
cunſtantia: ſicut ſi iudex maleficiorum
ſm iura aliquem occideret in quo caſu
non male faciūt ſed benefaciunt vt pa
tet. xxiij. q. v. c. Lex eterna. c. Cū mini-
ſter. ⁊ c. Qui malos. Ita etiam imꝑfe-
ctum ex genere poſſet imperfectuꝫ eſſe
ex circūſtantia: ſicut facere aliqđ opus
ad debitum finem caritatis ordinatuꝫ
procedens ex radice intime caritatis. Hꝰ
modo xp̄s benedictus omnia perfectiſ
ſime fecit: quia cū comedit vel bibit: vl
cōuerſatus eſt cū hominibus vel cū nu
ptijs interfuit: ⁊ ſimilia: nō hoc fecit vt
ſatiſfaceret alicui ſuo irrationali appe
titui: qui in ipſo non erat. ſed vt infir-
mos ꝯfortaret ne crederent ſi xp̄s talia
oꝑa nō feciſſet ſe nullo modo poſſe ſal
uari ſi ab eis opibus imperfectis om-
nino nō abſtinerent vnde ſimiliter dici
mus ꝙ in xp̄o maioris ꝑfectionis fuit
familiare colloquium cū pctōribus: q̄z
dura increpatio facta ꝑ Johannē ba-
ptiſtam ipis phariſeis. Maioris perfe
ctionis fuit in xp̄o conuerſatio cū ho-
minibus: q̄z ſolitudo Johannis in he
remo: qm̄ hec et ſimilia procedebant a
xp̄o ex ardentiſſima caritate: nam ſicut
humanam aſſumendo naturam in no
ſtris quidem factus eſt humilis. ſed in
ꝓprijs remāſit excelſus ſic et ſumme ca
ritatis dignatio ad actus quoſdaꝫ no
ſtre imbecillitatis et imꝑfectiones con
formes deprimit̄: ⁊ alia ſumme ꝑfectio
nis rectitudine nō curuat̄: ⁊ ideo talia
oꝑa perfecta in xp̄o fuerūt. Neq̄ verū
eſt qđ quidam minus bn̄ intelligentes
putant qui dicūt ꝙ ꝑfectio ⁊ imꝑfectio
differūt ſicut duo ꝯtraria: ſicut iuſticia
⁊ peccatum: gloria ⁊ ignominia: vita ⁊
mors: ſed differunt ſicut magis bonū
⁊ minus bonum: magis meritorium ⁊
minus meritorium. Iteꝫ non valet cō
ſequentia vnꝰ facit opus ꝑfectionis. ergo
bn̄ facit. alter facit opus imꝑfectionis.
ergo male facit. Ideo Ambroſius li. i. de
officijs ait. Officium omē aut bonum
aut perfectum eſt: qđ cum ſcripturaruꝫ
auctoritate poſſumus ꝓbare. Habemꝰ
enī in euangelio dixiſſe deū. Mat. xix.
Si vis ad vitaꝫ ingredi ſerua manda
ta. Non homicidiū facias. Nō adulte
rabis. Hec media ſunt officia quibus
aliquid deeſt. Idō ſequitur. Mat. xix. c.
Si vis ꝑfectus eſſe vade vende omīa
que habes ⁊ da pauperibus: et veni ſe
quere me. Hoc eſt ergo ꝑfectū officiuꝫ
greci catholicuꝫ vocāt quo corrigimur
omnia q̄ aliquos potuerūt lapſos ha-
bere. hec ille. Et idem Ambroſius ſuꝑ
epiſtolā ad cor. ait. A licitis abſtinere
volūt fideles: vt non ſolū innocētes: ſꝫ
glorioſi videant̄. conceſſa enī preterire
virtutis eſt maxime. Et Aug. in li. de
bono ꝯiugali inquit. Bonū erat quod
Marta faciebat occupata circa mini-
ſterium ſanctoꝝ ſed melius ꝙ Maria
ſoror eius. Bonū Suſanne in cōiuga
li caſtitate laudamꝰ ſed tamen melius
bonum vidue Anne ac multo magis
Marie virginis anteponamus. bonū
erat qđ faciebant: qui de ſubſtātia ſua
xp̄o et eius diſcipulis miniſtrabant: ſꝫ
meliꝰ quidem faciebant qui omnē ſub
ſtantiam ſuaꝫ dimiſerant: vt xp̄m expe
ditius ſequerent̄. Et Hiero. ad Deme
triadem inquit. Prohibentur mala: ꝓ
cipiuntur bona: conceduntur media:
ſuadentur perfecta. In duobꝰ primis
omne peccatum concluditur. Reliqua
vero poſita ſunt in noſtra poteſtate: vt
aut vtamur conceſſis ac licitis: aut ob
maius premium ea que nobis permiſ
ſa ſunt reſpuamus quibus omnibus
apparet ꝙ perfectū non differt ab im
perfecto ſicut virtuoſum a vitioſo: ſed
ſicut magis bonum a minori bono.
¶ Tertij actus in xp̄o reſpiciūt infor
mationem perfecte vite: ſicut offerre ſe

morti virginitatem ⁊ paupertatem ob
ſeruare: ⁊ hmōi. Cū ergo queritur in ꝗ
debemus ſequi criſtum. Reſpōdeo ꝙ
in obſeruantia diuinoꝝ mandatorum
vt apparet ex p̄miſſis In operibus au
tem ꝑfectionis non tenemur ipſum ſe-
qui: niſi inquantū volumus ſed ſi nos
aſtringeremur ad obſeruanduꝫ diuina
cōſilia: vel in caſu ꝙ extrema neceſſi-
tas expoſtularet: ſicut ſi aliter vnus nō
poſſet ſe defendere: vt ſi nō negaret mo
reretur in ꝗ caſu tenetur de neceſſitate
ſalutis magis eligere mortem Idcirco
multi iudices ſunt qui ex opibus per-
fectionis vel in xp̄o conſideratis: vl' in
ſanctis ſuis eos lacerantin quibus ta
lia opa non relucent. quis ignorat ꝙ
etiam in opibus perfectionis et gradꝰ
et varietas inueniatur. Opus nanqꝫ ꝑ
fectionis eſt ꝓ criſto cōburi: lapidari:
crucifigi: capite truncari: ſagitari vl' de
coriari. Opus perfectionis eſt mundo
dimiſſo in ſolitudine deo ſeruire. Opꝰ
perfectionis eſt habitum religionis aſ
ſumere ⁊ inter homines ſtando: verba
vite predicare: que fatuitas ē ꝗ dicere
Paulꝰ p̄mꝰ heremita ſtetit in heremo
et benefecit. Stephanus fuit lapidatꝰ
et non ſtetit in heremo: ergo malefecit.
Sanctus Franciſcus nō fuit ſacerdoſ
⁊ noluit eſſe ꝓpter humilitatem ⁊ bene
fecit. ꝗ ſanctus Antonius qui fuit ſa-
cerdos malefecit. O rudis intellectus
eſt iſta cogitare. o ruda ingenia. o men
tes inſipide atqꝫ beſtiales Certe abſqꝫ
vlla rōne volunt pleriqꝫ de quibus lo
quimur: om̄es ad opa perfectionis fo
re obligatos: damnant cōiugia: dam-
nant reges: duces: barones: milites:
mercatores: artifices: ⁊ quoſcunqꝫ ī ſe-
culo cōſtitutos Quibus ego dico ꝙ hi
qui in ſeculo ſunt in quolibet gradu: ⁊
ſeruent mandata dei: et ſalꝰ eterna eis
non denegatur. Aſſerunt etiam hi eos
ꝗ perfectiōis viam ingreſſi ſunt ad om
nia et ſingula perfectionis opa teneri:
qđ falſum eſt: qđ oſtendimꝰ exemplis

p̄allegatis. Sequamur ergo xp̄ꝫ bono
aīo: qꝛ ad nihil impoſſibile nos cogit

Qđ tribus rōnibus inducimur ſeqꝗ
xp̄m quē multi fugiūt Ca. ij.

Secūda concluſio dicit̄ ratio vl'
inductio. inducimur nanqꝫ cri
ſtum ſequi quē multi fugiūt tri
plici ratione

Primo ratione nominationis
Secundo ratione honorationis
Tertio ratione remunerationis.

Primo inducimur ſequi xp̄m rōne
nominatiōis. Nominamur em̄ criſtia
ni: qđ nomen primo ab ap̄lis et diſci-
pulis fuit introductū. Nam vt ſcribit̄
in. ij. li. eccleſiaſtice hiſtorie: cū paſſim ꝑ
gentiliū populos diuina effunderetur
dignatio: primū Cornelius apud ceſa
ream paleſtine vrbem maritimaꝫ cū om
ni domo ſua ad fidem criſti Petro mi
niſtrante perducit̄. Iam in dies q̄pluri-
rimi ⁊ alij ex gentibꝰ apud anthiochiā
ad fidem venerūt. Ob qđ ibidem flore-
tiſſima cōgregat̄ eccleſia ī qua omnibꝰ
pariter ⁊ in gratia dei et vnanimiter ꝯ
gentibus: ibi primū diſcipuli perenni
fonte ſumpto vocabulo appellati ſunt
criſtiani: qꝛ vero xp̄ianus a xp̄o dicit̄
oportꝫ vt qui illud nomen habent xp̄ꝫ
ſequant̄: qꝛ nomen debet eſſe ꝯſonans
rei: probatur. xxi. di. c. Cleros. et de pre
bendis et dignitatibus. c. cū ſcđm: ⁊ in
ſtitura de dona. ꝕ. eſt. Hinc eſt quod
ſcribit̄ extra de ſacra vnctione. c. Con-
ueniſſe a criſto criſtiani dicunt̄: vt qua
ſi vncti deriuantur ab vncto: vt om̄es
currant in odorem vnguentorum illꝰ
cuius nomen oleū eſt effuſum. Et Au
gu. in li. de doctrina criſtiana de h̄ ſic
loquitur. Ex ſacramento vnctionis cri
ſtianorum omniū vocabulū deſcendit
qđ nomen illđ fruſtra ſortitur: qui xp̄ꝫ
minime imitat̄ Secūdo inducimur
ad ſequendum xp̄m ratione honora-
tionis: quia honorat criſtus ſe ſequen
tes tanto honore vt maior excogitari
non poſſit. Ideo dixit diſcipulis ſuis

criſtus Jo.xv. Jam non dicam vos ſer-
uos ſed amicos. Et in pſ̄.cxxxviij. Ni-
mis honorati ſunt amici tui deus: qđ
verum eſt. Nos cōſpicimus cum vide
mus tam celebri veneratione celi me-
moriam ſanctoꝝ ⁊ magis aperte vide
bitur cum in fine ſeculi imitatores cri-
ſti magis honorabunť ꝗ̄ procurati re
ges: ꝗ̄ inſaciati diuites: ꝗ̄ delicati iu
uenes: ꝗ̄ hi qui voluptatibus ⁊ blan-
ditijs ſeculi vacauerūt. Tunc vt ſcribiť
Sapi.v. Stabunt iuſti in magna con
ſtantia aduerſus eos ⁊c̄. vſqꝫ illorū eſt
Erit tunc maior gloria ⁊ honor piſca-
toris amici dei ꝗ̄ fuerit gloria exhibi-
ta quibuſcunqꝫ impatoribus romano
rum. nulla erit tunc illoꝝ romanorum
gloria: qui poſt multos labores et ſu-
dores ⁊ anguſtias ⁊ effuſionez ſangui
nis et dira vulnera ſupatis hoſtibus
in vrbe maxima triūphabāt. Erat nan
qꝫ triūphus ille honor maximus ꝙ̄ da
ri poterat a romanis. et diciť a tris qđ
eſt tres: et phanus: qđ eſt ſonus: quaſi
triplex ſonus ꝓ bene merito ciue. Fie-
bat autem triplex conſultatio pro triū
pho: nam primo conſulebatur exercitꝰ
ſcđo ſenatus. tertio populus: quibus
concordantibus triūphabat victorio-
ſus dux: vel dicitur ꝙ triplex fuit leti-
cia triūphantis. Prima ꝙ cum ad vr
bem triūphalis ciuis rediret ei cū effu
ſa leticia occurrebat populus vniuer-
ſus. Scđa erat leticia qñ triūphantis
currum precedebant captiui oīes ma
nibus poſt tergum ligitis. Tertia le-
ticia: quia triūphans ſeruū poſt ſe ha-
bebat geſtantem anulū ſimilem ſuo et
a tergo triūphantis coronam auream
deferentem. Ipſe vero triūphans in-
dutus veſte aurea aſcendebat ſuꝑ cur
rum aureū tractuꝫ a quatuor equis al
bis vt ſcribit. Lutius florꝰ li.i. ⁊ ſic pō
paticꝰ dux eunte ſenatu in capitolio al
bos mactabat tauros ⁊ ſacrificabat Jo
ui: ⁊ ob tꝑamentuꝫ huius effuſe leticie
licebat impune oībus iocoſe aduerſuꝫ
triūphantē dicere quecunqꝫ duitia: et
moti romani ob tantā gloriam ſine ru
bore poſtulabant ſibi decerni triūpha
les titulos ob quecunqꝫ leuia. quibus
vt occureretur teſte Valerio ſub rubri
ca de iure triūphandi: lege cautum eſt
ne quis triūpharet: niſi.v. milia hoſtiū
in vna acie occidiſſet ⁊ ne lex cupidita
tis gloria fraudareť adiutorio alteriuſ
legis ſuffulta eſt: quā Lutius Mariꝰ
et. M. Cato tribuni plebis tulerunt.
Minabať enim penam imperatoribꝰ
qui falſum numerū occiſoꝝ hoſtiū aut
amicoꝝ ciuium ſenatui ſuis literis nū
ciaſſent. Jubebant etiam ꝗ̄ primo vr-
bem intraſſent apud queſtores vrba-
nos vt iurarent de vtroqꝫ numero ab
his ſenatui ſcriptū eſſe. Erat etiam ſan
citum vt pro habito imperio nō ꝓ recu
peratis effuiſſent romani. populi triū-
phus decerneretur. Ob quā legem vt
ſcripſit Valerius ſuperior affricanus
ob recupatas hiſpanias nullum triū-
phum habuit: Nec. M. marcellus ob
recupatas Siracuſas. Fiebant autem
in his triūphis ſolatioſi ludi et feſtiui
ioci in honore triūphantis. vnde maxi
me mouebantur ipi romani ad virili-
ter agendum ⁊ aggrediendum quecū
qꝫ ardua et difficillima ſibi cōmiſſa ſic
triūphauit Lutius Poſtmꝰ megetel-
lus ſm Titum Liuium li.i. ab vrbe cō
dita: qui ſamites vicit ⁊ vriam ſupauit
Triūphauit Lutius Emilius Pau-
lus filius Lutij Emilij: qui apud Ca
nios occiſus eſt ſm Plinium de viri
illuſtribus: eo ꝙ licures vicit ⁊ perſem
regem macedonie ſuperauit. Trium-
phauit Pampilius: qui Lutiꝰ Pam
pilius curſor dictus eſt: qui ſammituꝫ
duriciem. plebis fregit: et adeo clare
cuncta geſſit: ꝙ romani ſm Eutropiū
et Oroſium: hunc Alexandro maximo
duci parem eſſe preſtolabantur Triū-
phauit Quintus Cecilius Metellus
dicte Macedonicus ſm Eutropium
li.iiij. Adōmita Macedonia: ꝗ Phi-

lippum regem de macedonia deuin//
ctum eduxit Triumphauit Matellus
filius eius ſm Oroſium creticus dict⁹
quia cretam romano populo ſubiuga
uit. Triumphauit Pompeius magn⁹
poſt ſuperatos duos reges ſm Oro//
ſium trahentibus currum elephantis
preferens ante ſe filios Mitridatis: et
Triganis ꝛ Ariſtobolum principē iu//
deoꝝ Triumphauit Ceſar quinquies
vt Suetonius ſcribit: et Florus ꝓpter
ea que geſſerat in galia et Britania et
egypto et aphrica Triumphauit Pro
bus imperator qui ſm Eutropium. ix.
li. ꝛ Rufinum in annalibus romano//
rū: vicit alemanos: germanos: gottos
et armatos: ꝛ diebus. v. ſic glorioſe triū
phans inter alia ſpectacula totum cur
rum in ſpeciem ſilue fecit cōſeri arbori
bus: ac ꝑ diuerſos addit⁹ mille apios
mille ceruos: mille leones: centumqꝫ
lupicos īmiſit leopardos: ꝛ quaſcunqꝫ
alias feras habere potuit viuaſ Et om
nia cōceſſit diripienda populo. Mul
tiqꝫ fuerūt alij: qui in hmōi triumphis
non paruū ſibi honorem vendicauerūt
Sed vere fumus fuit et vanitas talis
honos: laborauerūt ſollicitudine ꝓ re
inſtabili ꝛ momentanea. Non ſic autē
erit de honore amicoꝝ dei: q̄ honorem
perpetuum ꝛ indeficientem acquirent
Nō dicetur imꝑatoribus olim trium//
phantibus: tunc vero fluentibus: ſed
his qui xp̄m ſunt imitati Math. xxv. c.
Venite benedicti patris mei. O ergo
mundana pigritia. o vituperabilis ne
gligentia: ſi illi ciues terrene ciuitatis
tantū laborarūt pro illo modico hono
re accipiendo: cur omnes nō inuigilāt
ad imitandū xp̄m pro honore quod ꝓ
mittitur omnibus beatis in regno ce//
lorum Tertio inducimur ad imitan
dū xp̄m ratione remunerationis Dat
nanqꝫ ſe ſequentib⁹ remunerationeꝫ li
beraliſſimam: pro ſeruitio temporali:
vitam eternam pro breui labore: bonū
quod nunq̄ꝫ deficiet. Hinc eſt quod
Hiero. in queſtionib⁹ ad Eludiam ait
O quanta beatitudo pro paruis ma//
gna recipere: eterna pro breuibus pro
morituris ſemper viuentia: et habere
deū debitorem.

Q2 multi ſine ratione propter tria
retrahunt a criſti ſequela
Capitulum .iij.

Tertia concluſio dicitur retar
datio. Retardant equidem et
retrahūtur multi a ſequela cri//
ſti et irrationabiliter et maxime prop//
ter tria
Prima propter fidem dubiam
Secūda ꝓpter humanam verecūdiaꝫ
Tertia propter ſpem falſam.

Primā retardatio dicitur eſſe pro//
pter fidem dubiam: quia nolūt firmi//
ter credere exiſtimātes nihil aliud eſſe
niſi qꝺ in preſenti vita inuenit atqꝫ vi
detur q̊s Grego. in. iiij. dialogoꝝ quo
dam exemplo valde digno cōuicit: vbi
ait ꝙ ſi caſu vna mulier in fouea aliq̄
terre obſcura et anguſta pariat filium:
ibiqꝫ eum educat vſqꝫ ad annos diſcre
tionis: poſtmodū ei dicat: qualiter eſt
ſupra ipſos celum terra ſol luna ſtelle
planete. homines edificia: fontes ma//
ria: et hmōi fatuus eſſet ille filius ſi nō
crederet dicens: iſta non poſſunt eſſe
quia ea non vidi. Pariformiter ſtultuſ
eſt homo qui nō credit ſancte matri ec
cleſie non credit predicatoribus ꝛ con
fitentibus de futura vita regni celoꝝ

Secūda retardatio dicitur eſſe pro
pter humanam verecundiam. timent
enim malorum hominum latratus et
morſus qui derident ſepenumero eos
qui benefacere ſtudent ſm illud ꝓuer.
xiij. Deteſtantur ſtulti eos qui fugiunt
mala et ꝓuer. xiiij. Ambulans recto iti
nere et timens deum deſpicitur ab eo
qui infami graditur via. ꝛ Jo. iij. Om
nis qui male agit odit lucem. Contra
quos Hiero. dicit ad Pammachium
Prima virtus eſt monachi cōtemnere

Dominica tertia Aduentus

omnia iudicia: et recordari apoſtoli di
centis. Si adhuc hominibus placerē
criſti ſeruus nō eſſem: magiſqꝫ deriden
di ſunt q̇ imitantur diabolū qꝫ qui ſe-
quuntur criſtum. Tertia retardatio
dicitur eſſe propter ſpem falſam: quia
ſperant diu viuere: quod vnicuiqꝫ du-
bium eſſe debet ſed euenire ſolet quod
Hier. ſcribit ad Geruchiam Nemo in
quit enim eſt tam fractis viribus ac tā
decrepite ſenectutꝭ: vt nō ſe putet vnū
adhuc annum ſuperuictuꝝ eſſe vñ ſub
repit obliuio conditionis ſue vt terre-
num alias iam qꝫ ſoluendum exigat̃ in
ſuperbiam et animo cēlum teneat. hec
ille. Coexcitent̃ itaqꝫ omnium mentes
aperiantur oculi: cognoſcamus ſeculi
vanitatem labilitatem falſitatem inſta
bilitatem: calamitatem breuitatē ⁊ fi-
nem. Conemur itaqꝫ imitari xp̄m Je
ſum q̇ nos inuitat: ac nos clamat. Ve
nite ad cenam paradiſi ⁊ ad beatitudi
nem impetrabilem: que parata eſt om
nibus poſt me venire volentibus quā
nobis cōcedat Jeſus xp̄s Amen

Dñica. iij. de aduentu. Sermo de
p̄dicatione Johannis baptiſte: q̄ xp̄m
dei filiū publice predicauit.
Fructus. xiiij. Jeſum Johēs predicat

Edius autē
veſtrū ſtetit quem vos ne-
ſcitis. Jo. i. c. ⁊ in euange-
lio preſentis dñice. Precurſor domini
noſtri Jeſu xp̄i Johannes baptiſta ex
diſpoſitione ſpiritusſancti xp̄m dei fi-
lium publice predicauit: cuius altitu-
dinē ſingulariter indicare voluit his
qui fuerant ab hieroſolimis ad eū miſ
ſi: qui tamen eū ceteris phariſeis ac iu
deis perfidis nullo modo acquieuerūt
Johānis teſtimonio veraciſſimo. No
luerunt que de criſto audierant a Jo-
hanne humili mente ſuſcipere. Et q̄ ī
euangelio hodierno fuit ſpecialis men

tio de Johānis predicatione: qua cri-
ſtum dei filium firmiter: fortiter: veraci
ter aſſerebat. Idcirco pro euangelij de
claratione fructum proponimus eluci
dandum: qui eſt Jeſum Johannes p̄
dicat. Ad cuius expoſitionem tres cō-
cluſiones occurrūt annotande

Prima concluſio dicitur miſſionis
Secūda cōcluſio dicit̃ interrogatiōis
Tertia ꝯcluſio dicit̃ magnificationis.

Qđ miſſi ſunt ad Johēm ſacerdo-
tes ⁊ leuite interrogantes an eſſet Cri
ſtus. Capt̃m .i.

PRima cōcluſio dicitur miſſio
nis Que notat̃ in prima par-
te euangelij. ꝙ miſerunt iudei
ab hieroſolimis ſacerdoteſ ⁊ leuitas ⁊c̃
Tu quis es. Ubi nō īmerito querim⁹
quare iudei potius opinabant̃ de Jo
hanne ꝙ eſſet xp̄s: qꝫ de dño noſtro ie
ſu xp̄o. Nam ſm Orig. tp̄s aduentus
criſti: populuꝫ recreabat: quodāmodo
iam pñs exiſtens legiſperitis ex ſacris
ſcripturis ſperatum colligentibus pro
pter qđ theodas nō modicam multitu
dinem quaſi xp̄s congregauit Et poſt
illum iudas galileus in diebus profeſ
ſionis. Cum ergo feruentius expecta
retur xp̄i aduentus: iudei tranſmittūt
ad Johannem cōmuniter ſcire volen-
tes ſi ipſe ſe xp̄m fateret̃ ꝑpter tria

Primo ꝑpter baptiſmi nouitatem.
Scđo ꝑpter predicationis claritatem
Tertio propter vite auſteritatem

Primo iudei habuerunt de Johā-
ne talem opinionem propter baptiſmi
nouitatem: quia vt dicitur in fine hu-
ius euangelij Johānes erat in Betha
nia trans iordanē baptizans. Hec be
thania ſm glo. alia fuit ab illa: que nō
lōge erat ab hieruſalem: vbi fuerat La
zarus mortuus ſuſcitatus. de qua etiā
dicit Origenes ꝙ alio nomine voca-
batur bechabora: et quia nullus pro-
phetarum ante Johannem attempta
uerat baptizare: ideo baptiſmus eius
qꝫdā nouitatē pretendere videbat̃ q̄

non imerito ſuperiores iudeorum mo
uere poterāt vt de Johanne ſuſpicarē
tur ꝙ eſſet xp̄s. De quo baptiſmo qua
tuor veritates ſunt tenende catholice.
Prima veritas ſm Ric. in. iiij. ꝙ ſi ex
tendamus nomen ſacramenti ad om-
ne ſignum rei ſacrantis ſuſcipientez: ſic
baptiſmum iohannis erat ſacramentū
quia expreſſe repreſentabat xp̄i baptiſ
mum: qui eſt res ſacrans ſuſcipientem
Si aūt reſtringamus nomen ſacramē
ti ad illud quod eſt ſacre rei ſignum: et
cauſa: ſic nō erat ſacramentū: quia nō
conferebat gratiam ex vi ſacramenti vt
declarabimus. vnde reſpectu ſacri ba-
ptiſmi criſti debet dici fuiſſe ſacramen
tale: quia fuit quedam diſpoſitio z pre
paratio ad illius baptiſmi ſuſceptionē
vt dicit magiſter ſententiarū in litera.
di. ij. iiij. li. Secūda veritas ꝙ baptiſ-
mus Johannis: vt dicit prefatus do-
ctor fuit inſtitutus auctoritate diuina
qđ probatur per illud qđ dicitur a io-
hanne baptiſta. Jo. i. Qui miſit me ba
ptizare ille mihi dixit. ſuper quem vide
ris ſpūm deſcendentem z manētem ſu
pra eū: ipſe eſt qui baptizat in ſpūſan
cto. Hoc ip̄m patz: quia Mat. xxi. xp̄o
querenti de baptiſmo Jo. Utruz eſſet
ex celo an ex hominibus Non fuerunt
auſi dicere ꝙ ex hominibus. Et dicit il
le baptiſmus iohannis eo ꝙ ip̄e ſolus
fuit miniſter primarie inſtitutionis et
executionis illius baptiſmi. Tertia ve
ritas q2 baptiſmus Johis ſm glo. ſup
illud Lu. iij. Predicans baptiſmū pe
nitentie. Non dabat ſeu cōferebat gra
tiam: quia vt dicit ibi Johannes dare
nō potuit baptiſmum: q̄ peccata ſolue
rentur. Nam vt dicit Bon. ij. di. iiij. li.
talis baptiſmus fuit inſtitutus p quan
dam preparationem et aſſuefactionez
ad baptiſmum criſti. de conſ. di. iiij. ca.
nō regenerabant. vnde glo. Mat. iij. ſu
per illo verbo. Ego baptizo ait. Tan-
tum corpa lauo: q2 peccata ſoluere ne-
queo: vt ſicut naſcendo et predicando

preteteo ſic baptizando ad criſti baptiſ
mum dirigaz Quarta veritas eſt ꝙ ba
ptizati baptiſmo iohannis ſimiliter ite
rum debuerunt rebaptizari: ſicut patet
per Augu. ſuper Jo. z ponitur de ꝯſe.
di. iiij. c. Aliud vbi dicitur. Si q̄s ba-
ptizauit iudas: iterum non ſunt bapti
zati: z quos baptizauit iohannes: iterū
ſunt baptizati. z idem li. ij. đ baptiſmo
contra donatiſtas ait. Dominus Je-
ſus criſtus tali baptiſmo mundat eccle
ſiam quo accepto nullum alterum re-
quiratur. Johannes autem tali baptiſ
mo precingebat: quo accepto eſſet etiā
baptiſmum domini cum neceſſarium.
Et hoc habetur expreſſe actuū. xix. ca.
quando baptizatos baptiſmo Johan
nis. Paulus baptizauit baptiſmo cri
ſti. Dicit tamen dn̄s Bon. ꝙ quorun-
dam opinio fuit ꝙ baptizati baptiſmo
Johannis ſi non habebant fidem tri-
nitatis rebaptizandi erant. ſi autez ha
bebant fidem trinitatis: quia interius
inſignabātur tanq̄ caractere habebāt
ſpiritumſanctum per impoſitionē ma
nuum: et ideo non erant rebaptizandi
Sco. in. ij. di. ſui. iiij. q. vnica inquit. ꝙ
dupliciter poteſt intelligi baptiſmus
Johannis. Uno modo in forma ba-
ptiſmi criſti: quaz potuit didiciſſe a di
ſcipulis criſti: vl' ab alijs audientibus
eos baptizare: et tunc non dicitur pro
prie baptiſmus iohannis: ſicut nō di-
citur baptiſmus petri vel pauli. et pla-
nū eſt ꝙ tales ſic baptizati nō erant ba
ptizādi. Alio mō p̄t intelligi baptiſm⁹
iohānis nō ī forma baptiſmi xp̄i ſz in
aliqua alia forma ꝓprie. ſ. in noīe ven-
turi vt dicit act⁹. xix. vel abſq̄ aliq̄ for
ma z ſic de baptizato ſatis videtur ne
ceſſariū ꝙ erat baptizandus baptiſmo
xp̄iutū ꝓpter p̄ceptuz generale obligās
oēs qđ non īplebant ſic baptizati a io
hanne: tū q2 medicina p̄paratiua ſuſce
pta cōgruū eſt recipe medicinā curati
uam. Baptiſmus Johis vt dixi Pau
lo ſupius eſt ſicut diſpoſitio z medicia

preparatiua ad baptiſmum criſti: ideo
nõ tenet opinio magiſtri a doctoribuſ
in hoc paſſu: qꝛ nõ videt habere rõnes
cõuenientes. Scđo iudei mag opi
nabãtur ꝙ eſſet criſtus ꝗ̄ de dño no⸗
ſtro ieſu criſto propter doctrine clarita
tem: adeo nanqꝫ doctrina eius erat gra
ta: vt magna populoꝝ frequentia con
ueniret ad ipſum audiendũ. vñ Mat.
iij. dicitur Exibat ad eum hieroſolima
⁊ omnis iudea ⁊ omnis regio circa ior
danem. Et ſi dicatur ꝙ populi ſtulte
faciebant: cum non cõſtabat eis de au
ctoritate iohannis: qui etiam nulla mi
racula faciebat. vt dicitur Jo. i. dicitur
ꝙ fama miraculoſe ↄceptionis iohan
nis de ſterili ⁊ ſene: et annunciatio eiꝰ
facta patri in loco et feſto ſolenni et ab
latio vſus lingue. et eius rectitudo no
ta plebi et preclara vita parẽtum: et eiꝰ
ab infantia permanſio in deſertꝰ ⁊ ſan
ctitas ⁊ ſtupenda efficatia ſpũs in lo⸗
quendo dabat apertiſſimũ teſtimoniũ
iohanni ꝙ eſſet vox illa clamantis ĩ de
ſerto: de qua dicit Jſaias. Jdeo exitus
populoꝝ non erat temeritas: ſed potiꝰ
motio ſpiritus dei ⁊ rationis ⁊ volun
tatis eorum ſibi conſentientis Ter⸗
tio iudei de Johanne opinabantur ꝙ
eſſet Criſtus propter vite auſteritatem
vel ſingularitatem. Nam criſtus fere⸗
bat veſtes cõmunes. Johannes autem
de pilis camelorũ confectas. Criſtꝰ pa
nem ⁊ vinum comedebat cum pecca⸗
toribus. Johannes autem habebat du
riſſimum victum: et euitabat conſortia
peccatorum. Criſtus de fabro proge⸗
nitus eſſe credebatur. Johannes vero
a ſummo ſacerdote: veruntñ non excu
ſantur iudei: quibus iſte de quo tantã
opinionem habebant: Criſtũ eis oſtẽ
dit vt patebit in ſequentibus. Et hoc
prediximus in precedenti fructu Con
uincuntur illi qui homines ex exterio⸗
ribus iudicare volunt.

Quod deſtinatis ad iohannem ip̄e ad
tria veraciter reſpondit

Caplm .ij.

Secunda concluſio dicitur in⸗
terrogationis. Nam hi qui fue
runt ad Johannem deſtinati
ip̄m ſagaciter ⁊ ſtudioſe interrogaue⸗
runt proponentes ſibi ſimpliciter tria:
ad que ipſe veraciter voluit reſpõdere
Primum quis es tu
Secundum Helias es tu
Tertium propheta es tu.

De primo dicit textus. Et cõfeſſus
eſt et non negauit. Et confeſſus eſt: qꝛ
non ſum ego Criſtus. Ubi reſpondet
ſm Criſo. intentioni eorum qꝛ ad hoc
querebant. Tu quis es vt reſponderet
eis ſi eſſet criſtus vel non dicit Criſo.
Sic fide dignum exiſtimauerunt eſſe
Johannem: vt ei de ſeipſo dicenti cre
derent Ad ſcđm ſibi propoſitum di
cit nõ ſum. Quod contrariari videtur
ſententie ſaluatoris: qui dixit Math.
xi. de Johanne baptiſta. Jpſe eſt He⸗
lias. Et ad hoc ſm Origenem dixerũt
quidam: ꝙ Johannes erat Helias: ta
men ignorabat ſe eſſe Heliam. Et hoc
nimirum tenent qui aſſerunt: iterate in
corporationis vnionem tanqꝫ anima
multa poſſet induere corpora. Unde
iudei per leuitas et ſacerdotes querũt
an eſſet Helias arbitrantes Helie ani
mam in Johanne eſſe: qui dixit: Non
ſum: neſciens primeuam vitam pro⸗
priam: Sed hunc errorem interemit
Origenes dicens. Qualiter autem vi
detur rationabile ſi tanqꝫ propheta a
ſpiritu illuminatus et de deo vnigeni
to tanta narrauit ignoraſſe de ſeipſo:
an vnqꝫ eius anima fuerit in Helia.
Jdeo Gregorius in omel. hũc paſſum
declarat dicens Ex his verbis queſtio
vobis valde implexa generatur. Alio
quippe loco inquiſitꝰ a diſcipulis do
minus de Helie aduentu reſpondit.
Helias venit et non cognouerunt eum
Sed ſi vultis ſcire Johannes ipſe eſt

Helias. Requiſitus autem Johānes
dixit. Non ſum Helias. Quid eſt hoc
fratres cariſſimi: quia quod veritas af
firmat h̄ ꝓpheta veritatis negat Val//
de enim inter ſe diuerſa ſunt. Ipſe eſt:
⁊ ego non ſum. Quomodo ergo pro//
pheta veritatis eſt ſi eiuſdem veritatis
ſermonibus ↄcors non eſt. Sed ſi ſub
tiliter veritas ipſa requiratur: hoc qđ
inter ſe contrarium ſonuit: quomō con
trarium non ſit inuenitur Ad Zacha
riam nanq̧ angelus de Johannis ꝓ//
miſſione dixit. Ipſe precedet ante illū
in ſpiritu et virtute Helie. Quia ſicut
Helias ſm̄ domini aduentum preue//
niat ita Johannes preuenit primum.
Nam ille precurſor venturꝰ eſt iudic̄
ita iſte precurſor factus eſt redempto//
ris. Johannes ergo in ſpiritu Helias
erat. in perſona Helias non erat. Qđ
ergo criſtus fatetur de ſpiritu: hoc Jo
hannes denegat de perſona: quia ⁊ iu
ſtum erat vt diſcipulis dominus ſpi//
ritualem de iohanne ſententiam dice//
ret. Et iohannes idem turbis carnali//
bus non de ſuo ſpiritu ſed de corpore
reſponderet. hec ille Ad tertiam in//
terrogationem reſpondit' iohannes ſe
non etiam prophetā. Qđ ſi alicui du
bium hec reſponſio faceret: cum domi
nus eum prophetam dicat ⁊ pluſq̄ ꝓ
phetam. Nos reſpōdere poſſumus q̄
hic ꝓpheta tripliciter pōt capi videlicȝ

Generaliter primo modo.
Specialiter ſcđo modo
Singulariter tertio modo

¶ Primo mō accipit̄ ꝓ q̄libet ꝓpheta
Et ſic iohēs nō erat propheta: ſȝ plus
q̄ꝫ propheta. Et Auguſtinus ait. Jo//
hannes maior erat q̄ꝫ propheta: quia
prophete longe prenunciauerunt. Jo
hannes preſentem demonſtrabat.

Secundo modo accipitur prophe
ta ſpecialiter. et ſic ſm̄ Nicolaum de li
ra famoſa erat opinio tunc temporis
apud antiquos iudeos q̄ ante criſtuȝ
veniret vnus magnus propheta: eo q̄
ſcriptum eſt Deutro. xviij. capi. Pro//
phetam ſuſcitabo eis de medio fratrū
ſuorum. Que quidem auctoritas ſm̄
veritatem intelligenda eſt ad litteram
de chriſto: licet iudei intelligerent eam
de alio propheta Et ideo interrogaue
runt eum: ſi eſſet ille propheta: et reſpō
dit nō. Non eñ negauit ſe eſſe prophe
tam abſolute ſcȝ prophetam miſſuȝ an
te criſtum: quia negaſſet veritatem: ſed
negauit ſeipſum prophetaȝ: de quo lo
quitur ſcriptura preallegata: que ad lit
teram intelligenda erat de criſto vt di
ctum eſt. Tertio modo accipitur ꝓ//
pheta ſingulariter. et ſic ſm̄ gloſam ac
cipitur pro Heliſeo: in quo requieuit
duplex ſpiritus prophetaruȝ. iiij. Re.
ij. caplo. Ideo iohānes dixit Nō ſum
ſcȝ Heliſeus. Mira certe humilitas io
hannis animam poſſidebat qui in tan
ta exiſtimatione ſui noluit iactanter di
cere quod non erat Potuiſſet reſpon//
dere ſe eſſe criſtum vel prophetam et
noluit. Recuſauit ſibi vſurpare hono
rem alienum veritatem rei petentibus
manifeſtaui. Sed ve mundo a ſcanda
lis ꝓ tali honore quotiens veritas of//
fuſcatur. Quot mendacia proferuntur
quot flagitia perpetrantur. Certe vix
illa explicare poſſumus. Non ſic facie
bat Johannes qui nobis ſue humili//
tatis prebere voluit exemplū et hec ſuf
ficiant pro ſecunda concluſione

¶ Qđ Johannes ſua predicatōne cri
ſtum magnificauit

Caplm̄ .iij.

Tertia concluſio dicitur magni
ficationis. Magnificauit eñ
Johannes criſtum illum pre//
dicando et declarans his qui interro//
gabant eum ſpecialiter de tribus

Primo de maieſtate

Secundo de prioritate
Tertio de ſublimitate.
Primo de maieſtate magnificauit
criſtum: quia illis petētibus. Quis es
vt reſponſum demus his qui miſerunt
nos. Quid dicis d̾ te ip̄o. Ego vox cla
mantis in deſerto dirigite viam domi
ni. Ubi criſtum dominum predicabat
ſm q̄ Iſa. xl. predixerat. Johannes de
monſtrat clamare in deſerto iudee: vt
omnes ſe preparent in aduentu criſti
in mundum. Et bene deſignatur Jo//
hannes in proprietate vocis quia erat
annunciator verbi domini: hoc eſt cri
ſti qui eſt verbum patris. vn̄de Gregꝰ.
in omelꝰ. ait. Scitis autem quia vnige
nitus filius verbum patris vocatꝰ Jo//
hanne atteſtante qui ait: in principio
erat verbum ꝛc̄. Et ſubdit Ex ipſa au//
tem noſtra locutione cognoſcimus: q̄
prius vox ſonat vt verbum poſſit audi
ri. Johannes ergo vocem ſe eſſe aſſerit
quia verbum precedit aduentum itaqꝫ
dominicum precurrens vox dicitur. q̄
per eius miſterium patris verbū ab ho
minibus auditur. Theophilus autem
dicit: q̄ iohannes vox eſt: quia verita//
tem manifeſte annunciat. Omnes enī
qui in lege erant obſcure loquebātur.
Sed poſſet queri quare iohannes ap
pellat ſe vocem. Reſpondetur triplici
ratione. Quia verbum eſt in corde: ſed
manifeſtator per vocem dicentis ꝛ po
nitur in corde audientis. Et ſic nihil
ominus verbum adhuc remanet ī cor
de dicentis et audientis: et vox tran//
ſit. Sic etiam criſtus qui eſt verbuꝫ in
corde patris: qui ad nos venit: et Jo//
hannes ipſum manifeſtauitꝫ. Sic cri//
ſtus ꝛ remanet in corde patris per eter
nam generationem et in cordibus no
ſtris per fidem: et Johannes tranſiuit
per mortem. Johis. iij. Me oportꝫ mi
nui: illum autem creſcere. Secunda
ratio quia. ſicut verbū prius eſt q̄z vox
ꝛ non vox preit verbum: ſic criſtus fuit
ante iohannem: et ideo ipſe dixit Jo//
hannis. i. Prior me erat. Et non iohā
nes preceſſit criſtum Luce. i. Ipſe pre
cedet ante illuꝫ in ſpiritu ꝛc̄. Tertia ra
tio eſt quia ſicut vox eſt coniuncta ver
bo nec tamen eſt verbum: ſic iohannes
multa ſanctitate cōiunctus fuit criſto:
nec tamē fuit criſtus. Nam criſtus fuit
ſponſus: Johannes amicus ſponſi.

Secundo magnificauit criſtum de
prioritate. Nam ſequitur euangelium
Et qui miſſi fuerant erāt ex phariſeis
et interrogauerunt eum et dixerunt ei
Quid ergo baptizas ſi tu non es cri//
ſtus neqꝫ Helias neqꝫ propheta Re//
ſpondit eis dicens. Ego baptizo in
aqua. medius aūt veſtrum ſtetit quem
vos neſcitis. Quod ſic intelligitur ſm
Grego. quia per carnem dominus ap
parens et viſibilis extitit corpore: ꝛ in
uiſibilis maieſtate. vel ſm Criſo. quo//
niam decens erat Criſtum cōmixtum
eſſe populo vt vnum multorum ſe vbi
q̄z humilē eſſe docentem Uel ſm The
ophilum. Medius erat phariſeorum
dominus: ſed ignorabant eum: quia
ipſi ſcripturas ſe ſcire putabant. Et in
quantum in illis pronunciabatur: do
minus medius eorum erat ſcꝫ in cor//
dibus eorum. Sed neſciebant eum:
eo q̄ ſcripturas non intelligebant. ip̄e
eſt qui poſt me venit: qui ante me fa//
ctus eſt Sed quomodo verum eſt hoc
dictum cum Criſtus ſm diuinitatem
ſit genitus et non factus. ſm humani//
tatem vero poſt conceptum precurſo//
ris in vtero virginis ſit incarnatus: vt
patet Luce. i. Ad quod reſpōdet Gre
gorꝰ. in omelꝰ. dicens. Sic nanqꝫ dici//
tur ante me factus eſt: ac ſi dicatur. an//
tepoſitus eſt mihi. Poſt me ergo ve//
nit: quia poſtmodum natus ante me
factus eſt quia mihi prelatꝰ. Tertio
magnificauit criſtum de ſublimitate:
cum dixit. Cuius non ſum dignus vt
ſoluam corrigiam calciamentoꝝ eius.
Circa quod dubiū occurrit ſi xp̄s cal
ciamēta portauit. ꝛ ſm hāc ſniāz videtꝰ

ꝙ ſic tn̄ ex altera habetur Luce.x.ca. ꝙ
xp̄s apoſtolis ſuis calciamenta porta
re inhibuit: et ipſe fecit qd̄ docuit act⁊.
i. ⁊ Hiero. ad Euſtochiū inquit. Diſci
puli abſqꝫ calciamentoꝝ onere: ⁊ vin//
culis pellium ad predicationem noui
euangelij deſtinantur. ⁊ milites veſti//
mentis ieſu ſorte diuiſis caligas nō in
uenerunt: quas tollerent. Jō ſm̄ Nic.
de lira dicendum eſt ꝙ Johannes me
thaphorice locutus eſt dicens ſe non
eſſe dignum exhibere criſto etiam mi//
nimum ſeruitium: ſicut ſolent homīes
aliqn̄ loqui ad oſtendendum ſuaꝫ pu
ritatem vel alicuius alterius excellentiā
vel ſm̄ Greg. dicere poſſumus: ꝙ per
corrigiā calciamenti incarnationis mi
ſterium intelligitur: ait em̄ Incarnat⁹
dn̄s veniens quaſi calciatus apparuit
qui in diuinitate ſua morticina noſtre
corruptōnis aſſumpſit. Corrigia ergo
calciamenti eſt ligatura miſterij. Johā
nes ergo ſoluere corrigiam calciamen
ti eius non valet: qꝛ incarnationis mi
ſterium nec ipſe inueſtigare ſufficit: ac
ſi patenter dicat. Quid mirum ſi mihi
ille prelatus eſt quē poſt me quideꝫ na
tum cōſidero: ſed natiuitatis eius mi//
ſterium non comprehendo. hec. Greg.
Quis itaqꝫ iudeos pertinaciſſimos et
formidoloſos nō iudicet qui poſtqꝫ io
hannis teſtimonium audierunt: criſtū
querere neglexerunt: imo ipſum inuen
tum ſuſcipere noluerunt Sed non mi
nus imo multo iniqui exiſtimādi ſunt
falſi criſtiani: qui criſtum expellunt de
cordibus ſuis Audiunt prophetas pa
triarchas: apoſtolos: martires: confeſ
ſores: virgines: doctores et predicato
res clamantes criſtum eſſe ſaluatorem
mundi: et eum fugiunt: et malis operi
bus ipſum perſequuntur. O quot ſce//
lera: quot impietates: quot facinora ma
la falſi criſtiani cōmittunt: rurſum cru
cifigentes filium dei: vt dicit apoſto//
lus. Aperiam⁹ ergo corda nr̄a: munde
mus illa ab omni inquinamento: ⁊ ſu
ſcipiamus dominum Jeſum xp̄m qui
ſeipſum tam benigne nobis cōmunica
re voluit apparens in medio hominū:
vt omnes eū cognoſcerent: atqꝫ ab ip̄o
quererent munus eterne ſalutis quod
nobis concedat ipſe: qui eſt benedict⁹
in ſecula ſe. amen

Feria ſcd̄a poſt tertiam dn̄icam de
aduentu. Sermo de ſatiſfactione per
criſtum facta

Fructus. xv. Jeſus ſatiſfactor.

Medius auteꝫ veſtrum ⁊c̄. Propter gra//
uitatem peccatorū huma//
ni generis ſuſcepit Criſtus innocens
carnem eterno patri cum ſua peniten//
tia pro omnibus aſſumpta plene ſatiſ
facturus. Non enim pro ſeipſo criſtus
venit in mundum et paſſus eſt ſudo//
res lobores opprobria vulnera et du//
ram mortem: ſed vt paterna iuſticia cō
tra hominū peccata ex condecenti pla
caret. Nam ita contra peccata morta//
lia indignatur deus vt nullus poſſet
per ſe ſufficere non ſolum pro peccato
primorum parentum: ſed pro quocun
qꝫ peccato proprio ipſius furorem mi
tigare. Cum itaqꝫ fructum tam vberri
mum omnes guſtamus. ſ. ꝙ iram dei
vincere poſſumus ex beneficio incar//
nati ieſu. Jdcirco in preſenti ſermone
de ſatiſfactione per criſtum facta dictu
ri ſumus. in quo contemplamur criſtū
ſatiſfactorem. pro cuius declaratione
tres cōcluſiones erunt notande.
Prima dicitur congruitat⁊.
Secunda dicitur poſſibilitatis.
Tertia dicitur copioſitatis

Qd̄ humanum genus reparari per
ſatiſfactionem congruum fuit

Capitulum. .1.

Prima coclusio dicitur cōgrui
tatis. Jn qua videndum eſt ꝙ
magis ꝯgruum fuit humanū

genus reparari per ſatiſfactionem q̄ƺ ꝑ
alium modum. Et hoc ſm dn̄m. Bon.
in. iij. di. xx. arti. i. q. ij. et maxime ꝓpter
tres rationes
Primo ratione diuine iuſticie
Scdo ratione diuine ſapientie
Tertio rōne diuine honorificentie.

Primo ratioē diuine iuſticie: qꝛ
illa via magis conueniens fuit ad re-
parationez humani generis in qua ſer
uatur ordo diuine iuſticie. Magis au
tem ſeruatur cū malum punitur q̄ƺ cuz
malum relinquitur impunitum: ſed cū
peccator reparatur ꝑ ſatiſfactionē malum
punitur cuz ſine ſatiſfactione ma
lum relinquitur impunitum. ḡ magis
ſeruatur ordo diuine iuſticie in repara
tione ꝑ ſatiſfactōnem q̄ƺ ſine ſatiſfacti
one. Hanc rationem tangit Anſ. in li.
cur deus ꝛ homo. vbi ait. ſi peccatū im
punitum dimittitur ſimiliter ſe habet
deus peccanti et non peccanti. Se-
cundo magis congruū fuit reparatio-
nem predictam eſſe ꝑ ſatiſfactionez rō
ne diuine ſapientie. Nam illa via ma-
gis congruit reparationi humani ge-
neris: in qua magis ſeruatur ordo di-
uine ſapientie. Sed ſic eſt ſm Augu.
Ordinatio peccantiū in ſupplicijs ſi-
ue peccati in pena manifeſtat decorez
diuine ſapientie: q̄ non patiť vniuer-
ſum ex aliqua ſui parte detur pari: ſed
cū pctōꝛ reuelatur ꝑ ſatiſfactionez: cul
pa ſequitur ad penam. Cum vero ſine
ſatiſfactione culpa non ordinatur per
penam. ḡ reparatio humani generis
prius cōuenit diuine ſapientie ꝑ ſatiſ
factionem. Tertio rōne diuine hono
rificentie magis congruum fuit ꝛc̄. Nā
illa via magis cōuenit reparationi hu
mani generis: in qua magis ſeruať ho
norificentia diuine maieſtatꝭ. Sꝫ pec
cator cum peccat per preuaricationem
deum inhonorat. ſi ergo peccatum di
mittitur ſine ſatiſfactione peccatum re
linquiť abſq̄ƺ honoris ablati recōpen-
ſatione. Cum aūt ſatiſfactio redditur
honor recōpenſatur. ergo in modo re
parandi honorem per ſatiſfactionem
magis ſeruatur honorificentia diuine
maieſtatis: q̄ƺ per alium moduz. Sed
inſtare poſſumus multipliciter. Et pri
mo ſic. Magis decet deum facere qđ
magis facit ad oſtenſionē ſue benigni
tatis ꝛ miſericordie: ſed dimittere pec
cata omnia abſq̄ƺ aliqua ſatiſfactione
pene eſt maioris miſericordie q̄ƺ exige
re ab illis penam: ſed deus eſt miſeri-
cordiſſimus et benigniſſimus adeo vt
benignior cogitari non poſſit. ergo vi-
detur ꝙ modus ille reparandi qui eſt
abſq̄ƺ ſatiſfactione magis ſibi cōuenit
Secundo poſſumus inſtare ꝙ ille
modus magis cōuenit reparationi hu
mani generis: qui magis eſt oſtenſiuꝰ
diuine ſufficientie: ſed ſi ſic deus hu-
manum genus repararet ꝙ nullam ſa
tiſfactionem acquireret magis appa-
reret. Oſtenderetur enī tunc ꝙ emen-
darum noſtrarum ꝛ bonorum noſtro-
rum nō indiget. ergo modus reparan-
di abſq̄ƺ ſatiſfactione magis eſſet con
ueniens. Tertio poſſumꝰ dicere ꝙ ille
modus magis ꝯuenit reparationi hu
mane nature qui magis eſt oſtenſiuus
diuine potentie pro eo ꝙ reparatio eſt
quedam recreatio: ſꝫ ſi deus abſq̄ƺ om
ni ſatiſfactione reparaſſet genꝰ huma
num ſolo verbo: ſicut fabricauit mun-
dum maior eſt ibi diuine virtutis oſtē
ſio. Quarto poſſumus arguere ꝙ il
le modus magis conuenit reparatio-
ni humani generis in quo homo ma-
gis aſtringitur ad laudanduz ꝛ aman
dum deum. Sꝫ ſi deus culpam habē
tem reliquiſſet abſq̄ƺ omni ſatiſfactio-
ne pene eſſet magis laudandus ꝛ amā
dus ab homīe: qꝛ ab ipſo plura recepiſ
ſet. Quinto poſſumꝰ arguere: quia ille
modus magis conuenit reparatiōi hu
mani generis: in quo magis eruditur
homo ad executionem diuini manda
ti ꝛ vnitatē dei: ſꝫ hō debet remittere et

cōdonare alijs culpam et penam · ꝗ ſi
deus homini debuit dare exemplū ꝑ
fectionis: videt̄ ꝙ magis decuit repa
rare genus humanū totū relaxando:
q̄ȝ ſatiſfactioneȝ aliquā exigendo. Re
ſpondet̄ ad obiecta ſm dñm Bon. vbi
s. Ad primū ꝙ vniuerſe vie dñi miſeri
cordia ⁊ veritas. Cū ipſe ſit ſumme iu
ſtus et miſericors: ideo in reparatione ge
neris humani: q̄ eſt excellentiſſima via
rum dei: congruū eſt: vt ſimul' currat mi
ſericordia cū iuſticia. et ideo decēs fuit
vt deus ab homine ſatiſfactionē exige
ret ꝓ iniuria ſibi facta. Et ſi homo non
poſſet tūc miſericordia diuina ſubue
niret dādo ei mediatorē qui ꝓ eo ſatiſ
faceret. Ad ſcd̄m dicendū ꝙ ſicut deuſ
exigit a nobis mandatoꝝ ſuoꝝ obſer
uantiam: nō propter ſuam indigentiā
ſed ꝓpter ordinationeȝ noſtram: q̄r de
bem⁹ ei tanq̄ȝ dño obedire: ſic ⁊ ꝓ pec
cato exigit emendam non propter h̄ ꝙ
indigeat: ſed vt reducat nos ad ordi
nationem debitam. Ad tertiū dicimuſ
ꝙ ſi in omni ope oſtendat̄ diuina po
tencia in ope tñ repationis magis ma
nifeſtat̄ benignitas ⁊ miſericordia: ⁊ ꝑ
ꝯñs ipſa iuſticia cum miſericordia an
nexa ſic in deo eſt vt cuȝ poſſit vno ver
bo genus humanum repare maluit tñ
repare cū difficultate et penalitate: q̄r
magis oportuna erit ibi miſericordia
q̄ȝ potentia. Ad quartuȝ dicit̄ ꝙ plus
nos aſtringit ad honorem ⁊ laudē dei
hoc ꝙ dedit vnigenitū filium ſuū q̄ȝ ſi
nō dediſſet. Ad quintuȝ dicimus ꝙ ſi
debeam⁹ xp̄m imitari in aliquibus nō
tñ noſtrū eſt ip̄m imitari in omnib⁹ ad
deū ſpectat querere vindictaȝ ſm ꝙ d̄r
ad ro. xij. Da mihi vindictam et ego re
tribuam: ⁊ tñ nobis vindicta ꝓhibita ē
vñ doctores ⁊ omnes cōcludūt ꝙ nul
lo modo iuſticia dei potuiſſet efficati⁹
mitigari: q̄ȝ per viam ſatiſfactionis
Et ſic patet prima concluſio

Q̄d nulla creatura p̄ter xp̄m potuiſ
ſet ꝓ homine ſatiſfacere Ca. ij

Secūda concluſio dicit̄ poſſibi
litatis in quo conſiderare licet
poſſibilitatis ſatiſfactiōis fieri
de pro peccato tripliciter
Primo ex parte angeli.
Secūdo ex parte hominis.
Tertio ex parte criſti

Primo ex parte angeli. Alexander
in. iij. dicit: ꝙ nullus angelus nec om
nes ſimul potuerūt hanc ſatiſfactionē
reddere. Sed cōtra hoc poſſumus ar
guere: q̄r homo cecidit ꝑ alium impel
lentem. ergo debet reuelari ꝑ illū eun
dem: ſed homo per angelū cecidit: ꝗ ꝑ
angeluȝ debet fieri ſatiſfactio. Ad hoc
dicit Alexander vt s̄. ꝙ ſatiſfactio per
angelū non eſt conueniens neq̄ȝ poſſi
bilis multiplici ratione
Primo ratione diuine iuſticie.
Secūdo ratione ſequele peccati
Tertio ratione reſtitutionis.

Primo ratione diuine iuſticie: que
requirit vt qui peccauit ſatiſfaciat: ſed
peccauit hō ꝗ debet ſatiſfacere homo.
Secūdo ratione ſequele peccati: nā
reatus peccati originalis obligat totā
humanam naturā vt omnes illi⁹ gene
ris ſeu nature ad damnationeȝ eternā
ſed nullus angelus poteſt ſe equare to
ti humane nature. Et ſicut dicit Anſ.
Illud per quod debet fieri ſatiſfactio
debet eſſe maius q̄ȝ cōmiſſum oportet
ꝙ ille qui habet ſatiſfacere de pecca
to originali ſit tantus ꝙ poſſit equari
toti humane nature: et ꝙ etiam plus
valeat. Tertio ratione reſtitutio
nis. Nam ſi homo repararetur opor
tet ꝙ reſtituatur ad dignitatem illam
quā habiturus erat ante peccatum: ꝙ
ſi repararet̄ ꝑ angelū nō poſſet reſtitui
ad illā dignitateȝ ptȝ. q̄m ſi nō peccaſ
ſet eſſet equalis angelis dei i celis. Et
idem nobis promittit̄ poſt reparatio
nem ⁊ reſurrectionē. Luce. xx. ⁊ Mat.
xxij. Erūt ſicut angeli dei in celo. Si
aūt repararet̄ ꝑ angelū angelus per ꝯus

eſſet hominis dñs. vt quia dicit Anſel
mus Quecũq₃ alia perſona hominem
a morte redimeret eius ſeruus ide₃ ho
mo recte iudicaretur. Ad argumentũ
reſpondet q̄ idem ordo ſeruatus eſt
in lapſu et in reparatione humani ge//
neris: q₂ ſicut ibi fuerit conſenſus mu
lieris malo angelo eidem ſuggerente:
ita cauſa reparatõnis hominis fuit cõ
ſenſus mulieris bono angelo eide₃ an
nunciante. Secundo licet conſiderare
huius ſatiſfactionis poſſibilitatem re
ſpectu hominis. Sicut eñ angeli non
potuerũt ſatiſ facere de peccato: ita et
homines ſiue et aliqua alia creatura.
Et ſi dicatur q̄ Aug. dicit q̄ iuſticia
diuina non plus exigit in pena q̄₃ cõ//
miſſum fuit in culpa Si ergo cõmiſ:u₃
eſt in culpa a pura creatura: ergo pu//
ra creatura debuit ſatiſ facere. Reſpon
det Alex. in .iij. q̄ q̄ntitas peccati ade
debet attendi penes tria videlic₃
Quantum ad peccantem
Quantũ ad inordinationem peccati
Quantũ ad illũ in quem peccat̄.
Et q̄ q̄ntitas talis peccati debeat
ſic cõſiderari: patet: q̄m ſi quis offende
ret regem ⁊ milite₃: plus offenderet of
fendendo regem q̄₃ militem Ita diui//
na iuſticia attendit q̄titatem peccati
ade Cuius peccatũ licet rõne peccan//
tis fuerit ſolius creature: tñ peccauit ĩ
bonũ infinitum. ſ. in deum. Inſup de//
ordinauit ⁊ ream fecit totam humanã
naturam: ergo ẜm iſtos duos reſpect⁹
eſt ade peccatum infinitum ⁊ tranſcen
dens omnem humanam creaturam.
Scđo debet cõſiderari in pena q̄n//
tum cõmiſſum eſt in culpa. culpa autẽ
fuit infinita ⁊ pctm̃ propter deũ offen
ſum: ex quo pat₃ q̄ debet exigere penã
infinitam in peccato ade: aut ſi admit
tat ſatiſ actionẽ debet fieri ſatiſfactio a
tali pſona: in q̄ ſit infinitũ bonũ: ⁊ a q̄
ſit ordinatio toti⁹ humane nature. ſed
nulla pura creatura eſt talis: g̃ ppter h̃
de iuſticia nõ fuit vt p purã creaturam
fieret ſatiſfactio Tertio licet cõſide//
rare poſſibilitate₃ huius ſatiſfactionis
ex pte criſti nam cũ ſatiſfactio fieri non
poſſet p aliquam creaturam: vt dictu₃
eſt conueniens eſt vt ſatiſfaciat criſtus
deus et homo: q₂ vt ait Anſ. ſic ſatiſfa
cit deus qui poteſt et homo qui debet
vbi mens humana quibuſlibet curio//
ſis inquiſitionibus dimiſſis ſatiſfacto
ri criſto gratias agat et infirmitatẽ pro
priam cognoſcens ad ipſum medicu₃
humiliter currat

Q̄đ criſti ſatiſfactio quantu₃ ad cul
pas penas et anguſtias fuit copioſa

Capitulum. iij.

Tertia cõcluſio dicitur copioſi
tatis. Si eñ cõſideremus ſatiſ
factionem per xp̄m factam: in
ueniemus eam copioſam ⁊ abundan//
tem valde ẜm illud ps̄. cxxix. Copioſa
apud eum redemptio: Ad q̄đ plene in
telligendum intueri licet q̄ huius ſatiſ
factio ſingulariter ſe extẽdit ad tria vi//
delicet
Primo ad culpas
Secundo ad penas
Tertio ad anguſtias
Primo inquam xp̄s ſatiſfecit p̄ no
ſtris culpis ſufficientiſſime pro quibuſ
inimici dei eramus propter primoru₃
parentum peccatum: ⁊ quotidie dei in
inimicitiam incurrimus propter debi
ta propria. vñ Aug. xij. li. đ ciui. dei. iij.
c. ait. Dicunt̄ in ſcripturis inimici dei
qui non natura ſed vitijs eius aduer//
ſantur imperio: nihil ei nocere valen//
tes ſ₃ ſibi. Cum itaq₃ nullorum homi
num vires ſufficiant ad amicitiam re//
cõciliandam ⁊ abolendã xp̄s bñdictuſ
meritũ ſuum ⁊ paſſionis ſue ſanctiſſi//
me eterno patri obtulit. cui⁹ v̄tute vni
uerſalis pax dei et hominũ eſt ꝯſecuta
Et cum quiſq₃ poſt facinora ⁊ cõmiſſa
vere penitens ad deum redire voluerit
non põt ipſe magnus deus ⁊ excelſus

dicere Offendiſti me in infinitum bo=
nũ culpa tua infinita nõ ſufficit peni=
tentia tua vt meam abſtineas amicitiã
quinimo obligatus eſt benigne ⁊ gra=
tioſe redeuntem pctõrez ad amorẽ ſuũ
ducere: ⁊ amplecti. pctõr põt dicere Et
ſi merita mea ſint inſufficiẽtia vt te de
um meũ: quẽ inique offendi: ⁊ turpiter
dereliqui pacificũ videã nõ eſt tñ inſuf
ficiens meritũ dilecti filij tui: qui ꝑ me
tibi et pro oĩbus pctõribus pleniſſime
ſatiſfecit. Securus ẽ ad te clamore re
quiro vt mihi indulgeas: vt ignoſcas t
vt veniam prebeas multa ſunt flagitia
mea: de quibus me dolẽter accuſo. Et
qꝛ dolor meus nõ ſufficit illoꝝ maculã
delere: ſuſcipe dolorẽ filij tui: qui ꝑ me
paſſus eſt pro me ſanguinem fudit. ꝑ
me mori dignatus eſt. O incogitabilis
virtus verbi incarnati. O mira ſuaui=
tas anime penitentis. nulla eſt tã gran
dis culpa pro qua Criſtus non ſatiſ=
fecerit. Jõ Apoc. i. dicit. Lauit nos a
peccatis noſtris in ſanguine ſuo. Et
Aug. ait Fuſo ſanguĩe ſine culpa om
nium culpaꝝ cyrographa deleta ſunt
Dicit aũt cyrographum ſm Boñ. di.
xix. iij. li. methaphorice a cyros quod ẽ
manus ⁊ graphos qđ eſt ſcriptura: q̄ſi
ſcriptura manu facta: ſicut qñ aliquis
obligat ſe alteri facit ei cyrographum.
Ita homines peccantes obligant ſe vt
diuina iuſticia habeat eos punire: dia
bolica malicia poſſit eos accuſare: con
ſciẽtia ꝑpria remordere. Dia cyrogra=
pha per xp̄m abdita ſunt Et ſi dicat ħ
non eſſe veꝝ: qꝛ multa ſunt peccata per
q̄ diabolus detinet homines hic ⁊ i fu
turo ad luenda ſupplicia: ẽ videtur ꝙ
nõ omnes culpe ſunt delete. Rñdere
poſſumus ꝙ meritum criſti poteſt du
pliciter conſiderari

Primo quantum ad ſufficientiam.
Secundo quantum ad efficatiam.

Primo ſi cõſideremus meritũ criſti
q̄tum ad ſufficientiaz ſic ſe extẽdit ad
oẽs hoĩes ⁊ oẽs ad cl̄pas qꝛ oẽs hoĩes
merito criſti poſſunt ſaluari Si au=
tem cõſideremus quãtum ad efficatiaz
ſic ſe extendit tãtum ad eos qui faciũt
quod debẽt: et multi in hoc deficiunt.
ideo non experiuntur effectum meriti
Jeſu chriſti: qui tanto nequiores ſunt
quanto pro eis criſtus ſicut ⁊ pro alijs
copioſiſſime ſatiſfecit.

Secundo criſtus ſatiſfecit pro no=
ſtra pena. vnde. i. Pe. ij. c. Peccata no
ſtra ip̄e pertulit in corpore ſuo ſuper li
gnum. Que verba exponens magiſter
ſententiaruz ſuper di. xix. iij. li. c. iiij. ait
Portare peccata noſtra eſt portare pe
nam noſtrorum peccatorum. Et de ħ
Iſa. liij. c. ait Vere languores noſtros
ipſe tulit: et dolores noſtros ipſe por=
tat. Nam vt dicit Boñ. in. iij. di. xix. ar
t. q. i. virtute paſſionis dimittitur no=
bis pena eterna et pena ſatiſfactoria ſi
cut habet fieri in ſacramẽto baptiſmi
et in relaxationibus quas fecit eccle=
ſia ⁊c. Tertio ſatiffeciet criſtus pro
noſtris anguſtijs virtute paſſionis cri
ſti ⁊ reſurrectionis. ſicut dicit Boñ. in
iij. di. xix. Quoniam qui amici dei erũt
accipient donum impaſſibilitatis: et
erunt ĩmunes ab omni amaritudine:
quam guſtamus in preſenti vita Non
dormiant igitur mortales miſeri: ſed
feſtinanter currant ad Criſtum. Ipſe
namq̄ eſt qui peccatores venit ſaluare
Ipſe pro eis ſanguinis proprij preci=
um exponit Ip̄e ad eos clamitat Ma
thei. ij. caplo. Venite ad me om̄es qui
laboratis et onerati eſtis. Venite ſcili
cet vos peccatrices aĩe aggrauate pon
dere peccatoꝝ veſtroꝝ ad me dilectorẽ
veſtrum: ad me amatorem veſtrum. Et
ego ex caritate mea ⁊ amore intimo: q
vos diligo reficiam vos ad gr̄am reſti
tuendã exonerãdo vos ab oĩ pena quã
deberetis perſoluere. O reprehẽſibilis
multoꝝ pigritia qui ꝑprie ſaluti ꝯſule
re negligũt apta eſt vena clementie xp̄i

ieſu: ⁊ pctõres nõ curant. Heu inquaꝫ
heu multa milia aĩaꝝ deſcendũt ad in
fernũ: q̃ ſi vellẽt merito xp̃i poſſent ſal
uari nihil deeſt ex p̃te ip̃ı⁹: ipaꝝ tñ tar
ditas eſt manifeſta: nolunt currere ad
fontem aque viue q̇ vt prediximꝰ ple⸗
niſſime pro omnibus ſatiffecit offerẽs
recedentibus a peccato in preſenti gra
tiam et in futuro gloriam

Feria tertia poſt tertiam dñicam de
aduentu. Sermo de penalitatibus et
defectibus aſſumptis a criſto

Fructus. xvi. Jeſus defectꝰ ſuſtinẽs

MEdius autez
veſtrũ ſtetit quẽ vos om̃es
cõditiones aſſumpte natu
re in dño ieſu xp̃o p̃dicant ſuã ardentiſ
ſimam caritatẽ. Admirandũ ꝑfecto eſt
eũ ſuſcepiſſe naturã noſtram cũ penali
tatibus et anguſtijs quibꝰ ꝓpter pctã
ſubicit̃ hõ debilis vita. Paſſus nanqꝫ
eſt xp̃s famẽ ſitim labores ⁊ erũnas: ſi
cut ⁊ ceteri homines: qđ nos cõſiderã
tes: animi vires debemꝰ reſtingere ad
cogitandũ q̃ꝫ vehemens fuit caritas fi
lij dei. Ob qđ in preſenti ſermone đ pe
nalitatibus et defectibus aſſumptis a
xp̃o dicturi ſumus ſub vno fructu q̇ eſt
Jeſus defectꝰ ſuſtinens. Pro cuiꝰ de
claratione tres ꝯcluſiones notãde erãt
Prima dicit̃ qualitatis.
Secunda dicit̃ equitatis.
Tertia dicit̃ cauſalitatis

Qđ xp̃s illos defectꝰ aſſumpſit q̃s
aſſumere debuit Capi. i.

PRima ꝯcluſio đꝛ qualitatꝭ. In
q̃ videre debemꝰ q̃les defectuſ
ſuſtinuit ſeu aſſumpſit. Ad qđ
dicit̃ mgr̃ ſñiaꝝ di. xv. c. i. ⁊. iij. c. iij. li. ꝙ
illos defectꝰ aſſumpſit q̃s illũ aſſume⸗
re decuit: ⁊ nobis expediẽs fuit: qđ de
clarat dñs Boñ. in eadeꝫ di. ar. i. q. i. et
Alex. in. iij. ſum. d. ꝙ quidam ſunt defe
ctus ex culpa ⁊ ad culpã: ſicut ꝓnitas
ad malũ ⁊ difficultas ad bonũ: ⁊ tales
nõ decuit xp̃m aſſumere: qꝛ fuit muni⸗
ſter iuſticie oĩo ſegregatꝰ a pctõ. Qui⸗
dam xͦo ſunt defectꝰ ex culpa: ſꝫ nõ ad
culpã q̃ꝛ quidaꝫ ſunt p̃ſonales vl' p̃tiã
les: ⁊ quidã xͦo ſunt naturales vl' gene
rales. Generales vocant̃ illi qui reſpi⸗
ciũt totam humanam naturã: ſicut fa⸗
meſcere ſitire: egere: ⁊ hmõi. Partialeſ
xͦo defectꝰ ſunt illi qui reſpiciũt aliq̃s
p̃ſonas ſp̃aliter ſicut diuerſe egritudi⸗
num ſpẽs. Qm̃ g̃ xp̃s venerat naturam
humanaꝫ redimere cõiter ſine perſona
rũ diſtinctione: iđ defectus vniũſales
vel naturales ⁊ nõ p̃ſonales vl' p̃tiales
penales tm̃ habuit et nõ vitioſos: gene
rales defectus voluit aſſumere: qꝛ ĩ aſ⸗
ſumptione defectuũ apparet humilia
tio. Sꝫ ſm̃ Ber. deſcendit q̃ꝫtuꝫ deſcẽ
dere potuit: ſi g̃ maioꝛ eſt humiliatio
aſſumptione plurũ defectuũ: q̃ꝫ pau⸗
corũ: videt̃ ꝙ aſſumere debuit omnes
defectus. Rñdet Boñ. vbi ſ. ꝙ oĩs hu
miliatio bona ⁊ laudabilis ortũ habet
ex diſcretione rõnis. Nõ em̃ debet ꝓce
dere ex impetu: ſꝫ ex cauſa rõnabili. Et
qꝛ đ aliquibꝰ defectibus rõnabile non
erat: vt xp̃s ſe p̃ eoꝝ aſſumptionem hu
miliaret: qꝛ potius ex illa humiliatio⸗
ne ſe inutilem q̃ꝫ vtileꝫ reddidiſſet: ſicut
ſi fuiſſet cecus vl' gibboſus: ⁊ hmõi iđo
tales defectꝰ nullo mõ voluit aſſumere

Qđ equum fuit defectꝰ penalitatis
in xp̃o reperiri Caplm̃. ij

SEcũda ꝯcluſio dicit̃ equitatis.
Equũ etem̃ et rõnabile fuit ſup̃
dictos defectꝰ ⁊ penalitates in
xp̃o reperiri ꝓpter tria. Primo ꝓpter
p̃cium nr̃e ſalutꝭ. Scđo ꝓpter ex
emplum virtutꝭ. Tertio ꝓpter ful
cimentũ noſtre fragilitatis.

Primo propter precium noſtre ſa
lutis. qꝛ ꝓpoſuerat nos in corruptibili
bus. i. auro ⁊ argento redimere: ſꝫ p̃cio
ſo ſanguine ſuo: vt dicit̃. i. Pe. i. ca. Et
animam ſuam ponere pro animabus
noſtris. Ad hoc autem non fuiſſet ido
neus niſi naturã deficientem ⁊ paſſibi
lem aſſumpſiſſet. Et ſi contra h̃ obijcit̃

ſicut ſumme iuſticie repugnat defectꝰ
culpe ſic ſumme potentie repugnat de
fectus fragilitatis ⁊ impotentie. Sed
deū ſumme iuſtū nō decuit habere de
fectum culpe: nec in ſe nec in natura aſ
ſumpta. ḡ pari rōne nec defectū penali
tatis ⁊ impotentie. Rñdere poſſumus
ſm Boñ. ꝙ hec ſimilitudo tenet ſi com
paretur infirmitas ⁊ culpa ad naturaꝫ
diuinaꝫ. In natura enim diuina ſicut
nulla poteſt eſſe iniuſticia: ſic nulla po
teſt eſſe impotentia. Si autē comparē
tur ad naturam aſſumptam: ſic nō ha
bet veritatē ꝓ eo ꝙ ipſa infirmitas po
teſt eſſe materia exercende virtutꝭ. vir
tus eñi infirmitatis exercet̄ potiſſime ī
ꝑpeſſione terribiliuꝫ: eoꝝ maxime que
mortem inducūt. Culpa vero ⁊ iniqui
tas omnino aduerſant̄ iuſticie ⁊ vitu
perabile reddit ſubſtantiam in quo eſt
Infirmitas vero reddit magis lauda
bile: qñ eſt ꝯiuncta inferiori virtuti ani
mi ſm meriti ſtatum Scdo fuit rō
nabile criſtum prefatos defectus aſſu
mere per exemplum virtutis. Specia
liter aūt humilitatis ⁊ patientie: quibꝰ
mediantibus ꝑueniūtur ad celū: ⁊ ī qui
bus criſtus nos ipſum voluit imitari:
vt dicitur. xciij. di. c. dñs Tertio fuit
cōueniens ꝓpter fulcimentū noſtre fra
gilitatis vt. ſ. fragilitati noſtre ſuccurre
ret manifeſtādo nobis veritatē aſſum
pte nature. Hanc rōnem tangit magi
ſter ſententiarum in littera. Sed cōtra
ipſam poſſumus arguere: qꝛ in reſur
rectione glorioſa non erūt hmōi defe
ctus: ḡ per hos defectus non ꝓbat̄ ve
ritas humane nature. Ad h̄ reſpondet
Alex. in. iij. qꝛ vt ſcribit̄ ad corꝭ. i. xv. ca.
Seminatur corpus animale: ſurgꝫ au
tem ſpūale. Et prius eſt quod anima
le: deinde qđ ſpūale. ideo aliud eſt oſtē
dere veritatem corporis vt eſt ſpūale:
aliud vt eſt animale. Nam vt corpus
eſt animale indiget alimēto: vt ſpūale
non. Similiter aliud eſt oſtendere ve
ritatem anime: vt eſt vnita corpori ani
mali. aliud vt eſt vnita corꝑi ſpūali.

Qđ iſti defectus ex alia cauſa ſunt ī
nobis: ⁊ ex alia in xp̄o Ca. iij.

Tertia cōcluſio dicitur cauſali
tatis. Nā vt dicit magiſter ſen
tentiarum in. iij. di. xv. ca. iij. ex
alia cauſa ſunt iſti defectus in nobis ⁊
in criſto. In nobis eñi ſunt ex neceſſi
tate cōtracti. ſed in criſto ſunt ex volun
tate aſſumpti: ait eñi textus ſic. Ex ſo
la voluntate miſerationis đ noſtro in
ſe tranſtulit veram infirmitateꝫ ſicut ac
cepit veram carnem. Qđ declarat dñs
Boñ. d. ꝙ nos defectus a parentibus
trahimus ꝓpter legem ꝓpagationis et
legeꝫ ꝯcupiſcentie: que militat in iſtis
membris. Nam paſſibilis generat paſ
ſibilem: et habens legem concupiſcen
tie in membris generat filium ſubiectū
concupiſcentie ex reatu cuius concupi
ſcentie inſunt proli omnes penalitates
Et ꝓpterea dicunt̄ omnes iſte penali
tates in nobis contracte quaſi ex con
curſu duoꝝ tacte. ſ. propagationis na
ture ⁊ corruptionis cōcupiſcentie. In
criſto autem ſecus. Ipe eñi neutro mo
do fuit ꝓpagatus. nec ſm propagatio
nem legis naturalis. nec ſm corruptio
nem libidinis ſed. ſ. ſ. adueniens in ipā
virgine ⁊ ipſam fecundans carnē eius
ab omni feditate corruptionis purifi
cauit: paſſibilem auteꝫ reliquit. Ex illa
aūt carne ipſe filius dei edificauit ſibi
corpus īmaculatū: et illud corpus vni
uit ⁊ ſibi cū anima rationali que qui
dem īmunitateꝫ habuit a culpa et in ſe
et in carne coniuncta. ⁊ ſicut īmunita
tem habuit a reatu culpe: ſic ſm ordi
nem diuine iuſticie īmunitatem habe
re debuiſſet a paſſibilitate miſerie. ꝙ ḡ
in carne illa remanſit penalitas: h̄ fuit
ex diſpenſatione ipius aſſumentis cō
currente ſimul acceptione illius anime
rōnalis: que in primo inſtanti ſue crea
tionis habuit vſum cognitionis ⁊ pla
cuit ſibi tali corpori vniri ꝓpter ſaluteꝫ
generis humani. Et ſic patet ꝙ tales

defectus in criſto fuerunt nõ neceſſita
te generationis: ſed volũtate diſpenſa
tionis: volũtate inquã diuina preueni
ente: ſed volũtate creata cõmunicante
Dicimus aũt fuiſſe a volũtate diuina
nõ tanq̃ infligẽte de nouo ſʒ tanq̃ a re
linquente in acceptatione anime criſti
cũ in eius arbitrio eſſet et volũtate de-
fectus illos excludere xp̃m. Hec Boñ.
in. iij. di. xv. arti. i. q. iij. Conſideremus
ergo non qui ſaluari cupimus: quali-
ter anima ei⁹ benedicta ab inſtanti ſue
creationis preuidit omnes labores q̊s
ip̃e paſſurus erat in. xxxiij. annis in hu
ius vite peregrinatione. preuidit ꝙ in
preſepio frigore ⁊ paup̃tate cruciari de
bebat. ꝙ in deſertis egypti cum matre
paupercula eſſet p̃egrinus. ꝙ in terra
alia penuriam ſuſtineret ꝙ in ieiunijs
orõnibus ⁊ vigilijs ⁊ ſui corporis vul
neribus a iudeis illatis eſſet fatigan-
dus: ⁊ tñ prompte benigne ⁊ liberaliter
dixit magis contentor naturam huma
nam aſſumere cum penalitatib⁹: vt ſal
uetur mundus: q̃ ſine penalitatibus:
vt damnet̃ mundus. O pelagus amo
ris Jeſu criſti. o fornax ſuccenſa nimis
illius anime benedicte. Quõ poterim⁹
nos vermiculi ꝯdignas ⁊ debitas gra
tias perſoluere tanto redemptori: qui
non niſi ex amore tam ſtupenda facere
dignatus eſt ĩ aſſumpta carne Amor
fecit eũ lacrimari amor fecit eũ p̃egrina
ri amor fecit eũ vulnerari amor fecit eũ
verberari amor fec̃ eũ ĩ cruce mori O aĩa
inſignita imagĩe dei dilige xp̃ʒ dilige
inquã illũ qui eſt tuus legitimus ſpon
ſus: quem vides in amore tuo nũc va
gientem in preſepio. nunc fatigantẽ in
itinere; nunc orantem in ſolitudine:
nunc flentez in cruce vt te ducat ad re
gnum eterne beatitudinis: in quo ipſe
xp̃s regnat amen.

¶ Feria quarta poſt tertiam domini-
cam de aduentu. Sermo de moribus
Jeſu et qualiter animam ſuam benedi
ctam cum paſſionibus regulauit
Fructus. xvij. Jeſus rectus moribus

Medius autez

Quoniã in precedenti fru
ctu de defectibus a xp̃o aſ
ſumptis aliqua diximus in generali:
conueniens eſt vt in preſenti ſermone
aliquid dicamus in ſpeciali d̃ ipſis de
fectibus ſm̃ ꝙ reſpiciũt animam rõna
lem: quia ipſe dei filius verbum caro
tam ex parte corpis: q̃ ex parte anime
ordinatiſſimus adeo: vt nihil ſup̃fluuʒ
aut diminutuʒ in aſſumptione noſtre
nature valeat in ipſo reperiri. Et quo-
niam in anima eſt potentia iraſcibilis
idcirco videbimus quẽadmodũ criſt⁹
quantũ ad iſta tria animam ſuam be-
nedictam cum paſſionibus regulauit.
Erit autẽ fructus huius ſermonis Je
ſus rectus moribus. Pro cuius decla
ratione tres cõcluſiones ſunt notãde.
Prima dicitur excluſionis.
Secunda dicitur contriſtationis.
Tertia dicitur cõturbationis

¶ Q̃d xp̃s non habuit defectus
ignorantie Capitulum .i.

Prima ꝯcluſio dicitur excluſio
nis. Nã dñs noſter Jeſus xp̃s
q̃ʒtũ ad potentiã rõnalem vo-
luit a ſe excludere defectuʒ ignorantie
vt docʒ magiſter ſniaꝝ di. xv. c. ij. iij. li.
⁊ rõ eſt ſm̃ Boñ. di. p̃dicta. ar. ij. q. i. qr
nec xp̃m decebat nec nobis expediebat
xp̃m nõ decebat. qr anima ei⁹ debuit eſ
ſe deiformis. Ac p̃ hoc repleta luce ſa-
pientie ⁊ rectitudine iuſticie. ignoran-
tia aũt priuatio eſt ſcie: ⁊ põt eſſe via ĩ
erroreʒ ⁊ obliquationem a rectitudine
iuſticie: ac p̃ h̃ xp̃o nõ cõpetebat. nobis
etiã non expediebat: quos venerat re-
dimere: dirigere: ⁊ docere q̃d facere nõ
potuiſſet ſi habuiſſet defectũ ignoran-
tie Inde eſt q̃d Anſ. ait in li. Cur de⁹
homo Jlla aſſumptio in vnitatem p̃ſo
ne filij dei non niſi ſapienter a ſumma
ſapiã fiet. ⁊ iõ non aſſumet in homine

q̄d nullo mō eſt vtile: et iterum idem.
Quō tot ⁊ tanta faceret opa ſine imen
ſa ſapia. Et iterū. Quō illi crederēt ho
mines ſi illū ſcirent neſcientē. Si aūt
neſciret ad quid erit vtilis ei ignorātia
Sꝫ circa hoc cōtingit dubitare qꝛ Jo.
Dam̄. loquēs de verbo incarnato ait.
Oportet ſcire ꝙ ſeruilē ⁊ ignorantem
naturā carnem aſſumpſit. Scd̄o Leo
Papa in ſmone d̄ epiphania ait. Ad
orauerunt infantem in nulla ab alioꝝ
generalitate diſcretū. ſꝫ generaliter alij
infantes ſunt ignorantes: ḡ et xp̄s in
ſua infantia habuit ignorantiam. Ter
tio arguit̄ qꝛ ſciētia inflat: ſed xp̄s ſum
me ſe humiliauit: ⁊ defect⁹ iſtos aſſum
pſit qui faciūt ad humilitatē: ergo de
buit habere defectū ſcientie. Ad hoc re
ſpondet̄ ⁊ primo q̄ꝫtum ad primū ſm
dn̄m Bon̄. ꝙ Damaſcen⁹ non attribu
it ignorantiam ⁊ ſeruilitatē nature aſ
ſumpte ratione iſti⁹ ſingularis nature
q̄ fuit verbum copulatū in vnitatem ꝑ
ſone: ſed q̄ꝫtum ad alias naturas cōſi
miles in ſpecie: quaſi diceret aſſumpſit
naturam noſtram: q̄ eſt ignorans non
in xp̄o ſed in nobis. Aliud dictū Leo
nis pape eſt: ad q̄d reſpondetur: ꝙ lo
quitur de criſto de his qui exterius ap
parebant. Ad tertium dicit̄ ꝙ duplici
ter eſt loqui de ſciētia. aut ꝓut eſt abſqꝫ
caritate aut prout eſt caritati coniun
cta. Si loquamur de ipſa prout eſt a
caritate diuiſa: ſic dicit Apoſtulus ꝙ
inflat. Si aūt accipit̄ ꝓut ē caritati cō
iūcta ſic nō eſt via ad inflationē: ſꝫ po
tius ad rectitudinem et edificationem
et hoc modo fuit in criſto: de cui⁹ ſcien
tia in ſequentibus plenius loco ſuo di
cemus. Nunc autem q̄ꝫtum ſpectat ad
preſens propoſitū nobis ſufficiat intel
ligere ꝙ xp̄s ignorantiam nullo mō ſe
cum habere voluit. Ex quo colligimuſ
q̄ꝫ grauiter errat qui ignorantiam ſtu
det magnificare: quaſi in ea aliquid ꝑ
fectionis inueniant: q̄s quid aliud di
xerim q̄ꝫ beſtiales ⁊ brutales. Nam vt
ſcribit̄. xxxviij. di. c. ignorantia Ignorā
tia aūt eſt mater cūctoꝝ erroꝝ. Et de q̄
Aug⁹. in li. de verbis apl'i dicit Peſſi
me matris ignorantie: peſſime inde fi
lie due ſunt falſitas ⁊ dubietas: illa mi
ſerior: iſta miſerabilior: illa ꝑnitior: iſta
moleſtior. Quare et xp̄s in exemplum
debet eſſe oībus vt ignorantiā fugiant

Q̄d xp̄s habuit potentiam concupi
ſcibilem Capl'm ij.

Scūda cōcluſio dicit̄ contriſta
tionis. Voluit nanqꝫ deus ꝓ
pter potentiam ↄcupiſcibilem
cōtriſtari ſm illud Mat. xxvi. Triſtis
eſt anima mea vſqꝫ ad mortem: ⁊ iterū
ibidem. Et cepit cōtriſtari et meſt⁹ eſſe
Hoc idem patet qꝛ fleuit ſuper Jeru
ſalem: vt ſcribit̄ Luce. xix. et rō eſt ſm
Ric. di. xv. iij. li. qꝛ ſicut ex coniunctiōe
rei amate cū apprehēſione eiuſdē cau
ſatur in appetitu delectationis: ſic ex
coniunctione rei odite cum apprehen
ſione eiuſdem cauſat̄ in appetitu paſ
ſio triſticie. Et quia res de proximo et
certitudinaliter futura conſiderat̄ qua
ſi iam preſens propter inſtantem ꝓpin
quitatem et infallibilitatem: ideo non
ſolum reſpectu rei odite cū eſt preſens
ſed etiam reſpectu rei odite infallibili
ter et de proximo future eſt paſſio tri
ſticie. vnde ſm ph'm in. ij. rethorice. illi
qui iam decapitantur non timent vi
dentes ſibi neceſſitatem īminere: ſꝫ tri
ſtantur: ⁊ ideo quia ſenſualitas anime
xp̄i mortem recuſabat: cum apprehen
dit ipſam: vt de proximo et infallibili
ter venturam fuit in eius aſpectu ſenſi
tiuo paſſio triſticie. Sed cōtra hoc ar
guere poſſum⁹: quia vt dicit ph'us. iij.
ethicoꝝ. Eadem magis eligenda ſunt
ſine triſticia q̄ꝫ cum triſticia: ſed criſtuſ
optime ſciuit eligere: ergo magis vo
luit redimere genus humanū ſine tri
ſtitia q̄ꝫ cum triſtitia: vt patet Jſa. liij.
c. de criſto dicitur. Non eſt triſtis: ne
qꝫ turbulentus. Et puer. xij. Non con
triſtabitur iuſtus quicquid ei accide

rit. Et Seneca ꝓbat multiplici ratio-
ne ꝙ triſtitia non cadit in ſapientem ⁊
fundamentū ſue rationis eſt: qꝛ ꝟtutē
nihil ledere pōt: ſicut nihil potuit eam
auferre. ğ ſ xp̄s vere ſapiens fuit: ⁊ ꝟtu
tem incōcuſſam habuit paſſionē triſti
cie nō ſenſit. Amplius null⁹ triſtat̃ niſi
de eo qđ fit ꝯ volūtatem ſuā: ſed ꝯ vo
luntatem xp̄i nihil fieri potuit: ğ nō vi
detur ꝙ in ſe triſticiam habuerit. Re-
ſpondet̃ ad h̄ ſm̄ dn̄m Boñ. di. xv. ar.
ij. q. ij. iij. li. ⁊ Ric. ibidem ꝙ pōt eſſe tri
plex triſticia

Prima eſt ꝓpter rationis imperium,
Scđa eſt cōtra rationis iudicium
Tertia eſt ſubiecta rationis imperio

Prima triſticia eſt q̄ ꝯſurgit ex qua
dam neceſſitate ⁊ ſurreptiōe: ſicut mo
tus primi: ⁊ hec quidē cōis eſt ſapien
tibus ⁊ inſipientibus bonis et malis.
Scđa triſticia eſt in q̄ ratio ſubijcitur
ſenſualitati: nec tm̄ turbat̃ ſed etiā ꝑtur
batur. Tertia triſtitia eſt qñ quis triſta
tur rōne dictante ⁊ ſuadente ip̄m tm̄ ⁊
taliter ſuꝑ aliq̄ debere triſtari. et iſto ter
tio mō fuit vere ī xp̄o. duobus aūt pri
mis modis nō fuit ī eo triſtitia. Et ſm̄
h̄ ſoluunt̃ auctoritates. Ad illđ ꝟo qđ
vltimo adducebat̃ ꝙ nihil ꝯ voluntatē
xp̄i euenit: dicendū ꝙ h̄ eſt verū de vo
luntate rōnis abſoluta: nō aūt eſt verū
de voluntate ſenſualitatis vel cōditio-
nata. Contriſtat⁹ eſt ğ xp̄s cū videret
ſuos labores ⁊ hominū ingratitudinē
ac multorū pctā et damnationem. ⁊ qꝛ
oīa tam p̄terita q̄ p̄ntia q̄ futura cla-
re videbat ab inſtanti ſue cōceptionis.
Idcirco ſepius cōtriſtabat̃ et afficieba
tur merore adeo vt de ip̄o legatur in q̄
dam epl̄a ꝙ viſus eſt flere: ridere autē
nunq̄. O q̄ pia mens humana moue
ri debet cū criſtū dei filiū. xxxiij. annis
ſemꝑ in amaritudine ꝯtemplatur. vide
quō ꝯtemplat̃. vide queſo o aīa mea et
inſpice diligenter qualiter bn̄dict⁹ Je
ſus ſemꝑ triſtat̃ ſiue ſit puerulus in cu
na vagiēs. ſiue ſit in maternis brachijs
ſemꝑ geſtatus: ſiue ſit ī medio doctoꝝ
ſiue ſit in cōuiuijs: ſiue cōuerſetur cum
diſcipulis: ſiue doceat in templo: ſiue
miranda opet̃. Interroga ip̄m et dicei
O letitia angeloꝝ. O gaudiū aīaꝝ ſan
ctaꝝ. Cur nō letaris inter homīes. Et
ſtatim dicet tibi O aīa mea ego cōtri-
ſtor ꝓpter te. ego ꝯtriſtor ꝓpter pecca-
ta tua; ꝓpter q̄ ego ñ niſi dolere debeo
Ego ꝯtriſtor qꝛ video quot anguſtijs
quot cruciatibus: quot laboribus aīā
meam exquiro. Et tñ ob ingratitudinē
⁊ ignorantiā ꝟ me nō curāt: me fugiūt
me ſpernūt: ⁊ diabolū ſequētes me ab
hominabunt̃. Contriſtabat̃ ğ xp̄s ob
multas hmōi cauſas: ⁊ quāto plura vi
debat: ⁊ cognoſcebat voluntati ſue cō
trariari: tanto vehementior in eo erat
triſticia.

Qđ xp̄s potentiam iraſcibilem ha-
buit. Capl'm .iij.

Tertia cōcluſio dicitur contur-
bationis. ſm̄ em̄ catholicā veri
tatem in xp̄o fuit cōturbatio et
ira q̄tū ad potentiam iraſcibilē: ſicut
pꝫ Jo. ij. qñ eiecit ementes ⁊ venden
tes de templo. Sed ꝯ hoc obijcit̃ pri-
mo ſm̄ Aug. de ciui. dei. Perturbatio
paſſionū a ſapientibus ⁊ bonis ita re-
gitur: vt maluit eam nō habere q̄ vin
cere. Sꝫ dicat Greg. li. v. moraliū ꝙ ita
ꝑ zelū ſapientes turbat. ğ cum xp̄s fue
rit ſapientiſſimus ⁊ optim⁹. maluit eā
non habere q̄ vincere. Item ſuꝑ illud
Job. v. Virum ſtultū interficit iracun
dia. Gre. ira per vitium oculum ment̄
excecat: ita per zelum turbat. ſꝫ oculos
mentis in xp̄o nec excecari potuit nec
turbari: cum ipſe eſſet in continuo vſu
contemplationis: ergo nō videt̃ ꝙ ali
qua affectio ire in eo affuerit. Reſpon
detur ad hoc ſm̄ Rich. in. iij. di. xij. ꝙ
ira tripliciter poteſt accipi. vno mō pro
ſuꝑabundantia q̄ ſm̄ phm̄. iiij. ethicoꝝ
vij. c. dicitur iracūdia: ⁊ ſic ira non fuit
in criſto. Alio modo accipitur ira ꝓ vo
luntate iudicandi aliquod male factū

et ſic ira eſt in appetitu intellectiuo: et
hoc mō non fuit in xp̄o. Tertio mō ac
cipitur ira pro quadam paſſione appe
titus ſenſitiui inſurgente ex appreben
ſione illate iniurie vt poſſibilis vindi//
cari: ꝗ̄uis cum difficultate. Si em̄ ap
prehendatur iniuria vt non poſſibilis
vindicari: non inſurgit niſi paſſio tri//
ſticie: Si apprehendatur vt poſſibilis
vindicari abſꝫ omni difficultate: tunc
inſurgit paſſio ire: quia tunc talis vin//
dicta non app̄henditur ſub ratione ar
dui. Hoc tertio modo fuit paſſio ire in
appetitu ſenſitiuo anime xp̄i ex h̄ ꝙ ap
prehendebat inferri deo iniuria a pec//
catoribus ꝗ̄tuꝫ in eis erat: que iniuria
poſſibilis erat vindicari cum difficul//
tate tm̄ non ex parte dei. ſed ex p̄te pec//
catoꝝ rebellium ⁊ difficilium ad penitē
tie ſuſceptionem. hec tm̄ paſſio in criſto
non fuit cōtra imperium rationis. nec
preter impium nec de neceſſitate. ſꝫ ad
imperium voluntatis: ⁊ ſm̄ rectum or
dinem rōnis. Ad primuꝫ ꝙ̄ dicit Ric.
ꝙ ꝗ̄uis ira ꝑ zelum turbet homines ſa
pientes alios a xp̄o: tm̄ xp̄m nunꝗ̄ tur
bauit: quia ſicut diſpenſatione factum
fuit ꝙ gloria anime criſti in corpus et
ſenſualitatem non redundaret: ita di//
ſpenſatiue factum fuit vt paſſio partis
ſenſitiue in nullo rationē turbaret. Ad
ſcd̄m dictum ꝙ ira ꝑ zelum in alijs ho
minibus turbat in aliquo rationeꝫ ad
tp̄s propter debilitatem intellectus eo
rum. In xp̄o aūt fuit ſemꝑ intellectus
fortiſſimꝰ ⁊ clariſſimus: ideo nullo mo
do turbari potuit. qualiter ſi recte vo//
luerimus atqꝫ ſentire dicemus ꝙ xp̄s
paſſionem ire in ſe ſuſcepit contra du
ritiem peccatoꝝ ipenitentium: non ſo
lum eoꝝ qui tūc erant: ſed omniū quo
rumcunqꝫ tam p̄ntium ꝗ̄ futuroꝝ. Ex
quo mens eius iuſticie zelo ſuccenſa co
mouebatur contra peccatores obſtinā
tos et duros. Non em̄ ſine cauſa allo//
quutus eſt blande peccatricem penitē
tem deprehenſam in adulterio: latro//
nem pendentem in cruce. Et reliquos
de quibus legitur in euangelijs. Pha
riſeos vero dura increpatione aſperri//
mis verbis et facie tremebunda repre//
hendit et increpauit: qm̄ ſicut ex ratio
ne mitis eſſe debebat et pius peccatori
bus penitentibus. ita econuerſo ſeuex
et durum debebat ſe oſtendere impeni
tentibus et obſtinatis ſicut etiam i die
iudicij manifeſtabitur qn̄ cōmouebun
tur ante ipſum omnes gentes: tunc vi
debunt ꝗ̄ duriꝰ ſunt qui conuerti no//
lunt qui penitentiam negligunt ꝗ̄ gra
uis erit ira filij dei: qn̄ ſine vlla compaſ
ſione proferet furibundam ⁊ tremebū
dam ſententiaꝫ. Ite maledicti in ignē
eternum ⁊c. O ꝗ̄ iracunda erit tunc re
probis facies ſua. O ꝗ̄ terribilis erit
tunc eius aſpectus non eſt preſentis
diſcretionis in talibus dilatari. Sed
hec pauca diximꝰ ꝙ rationabiliter ira
fuit in criſto qui eſt. b. in ſecula amen

Feria quinta poſt tertiam dn̄icam
de aduentu. Sermo de gratia capitis
noſtri: qualiter Jeſus gratia eſt caput
omnium noſtrum

Fructus. xviij. Jeſus caput ꝓponitur.

MEdius autem
Iterū vbi ſ. Congregauit
in vnum electos ſuos dn̄s
Jeſus xp̄s quibus eandem dedit regu
lam caritatis: qua fit vt ſm̄ ſententiam
apoſtoli multa membra vnuꝫ corpus
conſtituant vnāqꝫ faciant eccleſiam in
ſ. ſ. adunatam. Et qua ordinatur et col
ligitur exercitus celeſtiuꝫ ciuium in ſu
perna hieruſalem. Et qm̄ non expedit
ſine capite eſſe corpus ꝑ conſolatione
omnium dilectorū Jeſus criſtus dei fi
lius ipoꝝ caput meruit eſſe. Cui om//
nes ꝗ̄tum poſſumus inherere debe//
mus. Idcirco pro noſtra inſtructione
in preſenti ſermone dicemus ꝺ gratia
capitis noſtri: ⁊ de his qui ſunt mem//
bra eius ſub vno fructu: qui eſt Jeſus
caput proponitur. Pro cuius decla//

ratione tres cõcluſiones erũt notande
Prima dicitur conuenientie
Scḋa dicit̃ dependentie.
Tertia dicitur influentie

Qḋ xp̃o ꝯuenit eſſe caput Ca. i.

PRima cõcluſio dicitur conue nientie. In qua ſcire debemuſ ꝙ xp̃o conuenit eſſe caput ec clesie: ꝓut teſtat̃ apoſtolus ad Ephe. i. c. d. Ipm dedit caput ſupra omnem ec cleſiam: q̃ eſt corpus ipſius ⁊ ad collo. i. Ipſe eſt caput corꝑis eccleſie. Quod ſic eſſe intelligendum declarat Alex. in iij. vt metaphorice ĩtelligat̃ eſſe caput: qḋ de criſto dicitur quadruplici rõne.
Primo ratione ſuperioritatis
Secũdo ratione dignitatis
Tertio ratione prouidentie
Quarto ratione gratie

Primo dicit̃ ratione ſuperioritatis qꝛ ſicut rex dicitur eſſe caput regni. eo ꝙ per ſuũ imperium mouet regnũ: ita xp̃s: qꝛ ſcḋm ꝙ homo eſt rex regũ ⁊ hab; regnũ ſupra omnem creaturam: ſcḋm ꝙ habet̃. xix. apoc. Et erat ſcriptum in fe more ſuo. Rex regũ dñs dominantiũ. Scḋa dicit̃ eſſe caput ratione dignitatis: qꝛ melius et digni⁹ in quolibet genere: caput dicitur eſſe in illo genere ſicut leo dicit̃ eſſe caput animaliu; quia eſt digniſſimum ⁊ nobiliſſimũ omniu; animalium: ita xp̃s digniſſimus ⁊ nobiliſſimus eſt caput omniũ creaturarũ rationabiliũ. Tertio dicitur eſſe caput ratione ꝓuidentie. Nã paterfamilias dicit̃ eſſe caput ſue familie: qꝛ oĩbus ꝓuidet. Cũ ergo xp̃s ſe habeat ꝑ hũc modum ad eccleſiã qꝛ paſtor eſt ⁊ ep̃s animarum ⁊ prouidet ⁊ regit eccleſia;. vñ i. Petri. ij. Erat eñ ſicut oues errantes ſed cõuerſi eſtis nũc ad paſtore; ⁊ ep̃m animaꝝ veſtraꝝ. Quarto dicit̃ eſſe caput rõne gratie: nam ĩ capite ſunt omnes ſenſus: ⁊ ip̃m caput ab anima ꝑficitur ꝑ ſenſum: ita xp̃s a ſpũ ſancto accipit omnes mons gratie: ſicut caput ab anima. Nos aũt ſicut membra: quanos omnes ſenſus gratie ab ipſo recipimus. Et hoc eſt qḋ dicit Augu. ad Dardanum In capite ꝙ eſt xp̃s ſunt omnes ſenſus gratie. in alijs vero ẽ ſolus tactus: quibus datus eſt. ſ. ſ. Dicit̃ ergo xp̃s caput ſcḋm has ꝓprietates: qꝛ eſt velut rex: ⁊ qꝛ eſt digniſſimus rationabilium creaturaꝝ: ⁊ qꝛ eſt in ratione prouidentie: ⁊ qꝛ habet plenitudinem gratie q̃ntum ad omnem ſenſum. Et licet ſic dicit̃ eſſe caput metaphorice: tñ ꝓprie dicit̃ caput ex influentia ſenſus ⁊ motus ſcḋm diuerſas ꝑtes eius: qꝛ ab interiori parte capitis fluunt nerui per quos fluunt ſenſus ad membra. a poſteriori vero ꝑte fluunt nerui per quos fluit mot⁹ ab anima ad ſingula membra. Similiter xp̃s ĩ eccleſia influit ſenſum ⁊ motum ſpũaliter: ſenſum influit per fidem. motũ vero per amore;. verũ tñ eſt aduertendũ ꝙ caput eccleſie dicitur dupliciter. ſ. cõmuniter ⁊ proprie Cõmuniter tota trinitas eſt caput eccleſie. tota eñ mouet ⁊ regit eccleſia; et infundit ei gratiam: qua ſentit per fidẽ ⁊ moueatur ꝑ caritatem. Vñ in ratione regentis ⁊ influentis ſe habet ad ipſam. Proprie vero dicitur caput criſt⁹ homo ſiue deus. Homo ſcḋm humanitatem: quia homo ſe habet ad eccleſia; ſcḋm rationem conformitatis ad ip̃a; ꝑ gratiam ⁊ naturã

Qḋ multi habent dependentiam a xp̃o capite Capl'm ij.

SEcũda concluſio dicit̃ dependentie. In qua videre debem⁹ qui ſunt illi qui tanq̃ membra a xp̃o capite habent dependentiã ſiue illi inhereant ⁊ viuant̃ ⁊ ſpecialiter q̃ntum ad quatuor.
Primo quantũ ad angelos.
Scḋo quantum ad electos
Tertio quantum ad reprobos
Quarto quantũ ad vtrũq; cõpoſitum

Primo conſideremus q̃tu; ad angelos ſi ipoꝝ eſt caput xp̃m. Ad qḋ dicendum videt̃ ꝙ non: qꝛ vnius nature

ſunt caput ⁊ corpus: ſʒ xp̄s inquantū
homo: ⁊ angeli nō ſunt eiuſdem natu//
re ḡ criſtus ſm q̄ homo non eſt caput
angelorū. Sed cōtrarium dr̄ ab apoſto
lo ad collo. ij. vbi loquit̄ de xp̄o ait. qui
eſt caput omnis principatus ⁊ ptātis.
Inſup omnia ſubiecit deus ſub pedi//
bus eius. vt dicit̄ ad Ephe. i. auctorita
te ps̄. vbi loquit̄ glo. ſicut pes eſt īfima
pars corpis. ſic in xp̄o infima pars eſt
humanitas: quā angeli adorant. Ex q̄
relinquit̄ q̄ angeli ſunt ſubiecti ipi hu
manitati xp̄i. vn̄ ſi xp̄s dicit̄ caput eccle
ſie: vt dicebat̄ paulo ante: eo q̄ regit ec
cleſiam ſibi ſubiectā: ſimiliter debet di
ci caput angelorū eo q̄ impat ipſis ſibi
ſubiectis. Ex quo reſpondere poſſumꝰ
ad illud qd̄ adducebat̄ in ꝯtrarium. q̄
ſi dicat̄ per metaphorā: q̄ rex dicitur
caput regni mouens ⁊ imperās ipi ſic
ip̄e xp̄s inq̄ꝫtum homo eſt caput ange
lorum: q̄ eſt rex conſtitutus ſuper eos.
Si autem dicat̄ caput ſm conformita
tem nature: ſic xp̄s inq̄ꝫtum homo nō
eſt caput angelorūʒ ſimpliciter ſed ſm
quid: q̄ nō eſt conformis angelis ſim
pliciter: ſʒ ſm quid. Dicitur q̄ anima
rationalis q̄ꝫtum ad ptem ſupiorē in
tellectualē hʒ ꝯformitatem cū angelis
eſt ḡ caput ipſis inq̄ꝫtum conſirmatur
ip̄is in natura p partem rationis intel
lectualeʒ hominum. Aut eſt caput ſim
pliciter quia habet plenam cōformita//
tem cū illis. Secundo cōſideremus
quantum ad electos. ſi omnium electo
rum vel aliquorū criſtus eſt caput. Et
q̄ nō ſit omnium caput ꝓbatur. Nam
xp̄s ꝓprie eſt caput ſm q̄ homo: ſed nō
fuit homo ante incarnationeʒ ergo nō
fuit caput ſanctorū patrum. Ad hoc re
ſpondet gloſa ſup primū capl'm ad col
lo. querenes cum eccleſia ab Abel ce//
perit quomō criſtus caput eorū eſt qui
tūc fuerūt. Et dr̄ q̄ xp̄s dr̄ caput ſm di
uinitatem ⁊ ſm humanitatem: ſm hu
manitatem fuit principiū et fundamē
tum eccleſie: quia oēs iuſtos qui ab

Abel vſqʒ ad vltimum iuſtum generā
tur v̄tute diuinitatis illuminauit. Se
cundum humanitatem poteſt dici ca//
put vel principium eccleſie: quia ſuper
fidem humanitatis fundata eſt ex hoc
expreſſe relinquit̄ q̄ ſi eccleſia fuit fun//
data ſup fidem humanitatis ſue an̄ in
carnationem. ⁊ eo dicitur caput quo ē
fides d̄ ſua humanitate: ḡ eſt caput eo
rum qui fuerunt ante incarnationeʒ fi
delium ſicut eorū qui ſunt poſt incar//
nationem. Nam ſi diceret̄ caput ſolum
q̄ habet humanitatem tūc eſſet caput
fidelium ⁊ infidelium equaliter cum ſm
humanitatē equaliter cōueniat cū ho//
minibus fidelibus ⁊ infidelibus quod
maximū eſt incōueniens. Idō caput di
citur nō quia eſt homo in re: ſed q̄ eſt
homo in fide: et creditus eſt eſſe hō ab
omnibus electis: licet tp̄e variato. quia
patres antiqui fidem habuerūt de ip̄o
iam venturo. ⁊ nos fideʒ habemus. q̄
iam venit: vn̄ omniuʒ electorū eſt caput.
Et de h̄ Aug᷑. ponit exemplū in li. de
catethizandis rudibus: quia habetur
Gen̄. xxxviij. c. de filijs Iude ⁊ thamar
vidue in quorū natiuitateʒ zaraʒ prior
eduxit manum: in qua obſtetrix liga//
uit coccinum dicēs: iſte egredietur prior
illo vero retrahente manū egreſſus eſt
alter. et dicit Aug᷑. q̄ ſicut zaram dum
naſceret̄ prius emiſit manuʒ: poſtmo//
dū caput ſecutū ē deinde cetera mem
bra. Sed tū caput dignitate ⁊ poteſta
te precellit licet tempore ſequeretur ita
criſtus mediator dei et hominum qui
patriarchis et prophetis premiſit ma
num anteq̄ꝫ appareret in carne vincu
lis legis ſuperbum populum aſtringē
tem ſiue comprimentem. tempore na//
ſcendi ſecutum eſt caput corporis ec//
cleſie. cui adheſerūt omnes fideles cre
dendo. Tertio conſideremus quantuʒ
ad reprobos: qui ſunt in fide et carita//
te: non tamen pſeuerantes: vtrū cri//
ſtus ſit caput ipſorū: ⁊ videtur q̄ non
q̄ corpus xp̄i verū qd̄ traxit de virgīe

eſt figura ⁊ ſacramentū corꝑis miſtici: qđ eſt eccleſia: qꝛ ſicut corpus criſti eſt cōpactum ex puriſſimis ſanguinibus virginis ⁊ ꝑtinentibus ad gloriā reſurrectionis. ita a ſimili corpus miſticum qđ in eccleſia cōpaginatum ex puriſſimis et fideliſſimis animabus ꝑtinentibus ad gloriam reſurrectionis: ğ non ſunt membra eccleſie niſi ꝑtinentes ad gloriam reſurrectionis. Sed reprobi ī fide exñtes ex caritate: qui tñ non perſeuerabunt: et infideles non ꝑtinent ad gloriam reſurrectionis licet ꝑtineāt ad reſurrectionem. ğ nullus reprobus eſt membrum eccleſie: ⁊ ſic xp̄s non eſt caput reproboꝝ etiam exiſtentium in caritate. Ad hoc reſpondet Alex. ꝙ eſſe mebra criſti vel eccleſie non ponit niſi ſenſum gratie per fidem ⁊ motū ꝑ amorem ⁊ caritatem vł coformitatem cum xp̄o in natura. Et quia iſta ſunt in reprobis exiſtentibus in fide ⁊ in caritate: licet non cum ꝑſeuerantia: iō q̄ꝫdiu ſunt iſta in illis ꝯcedendum eſt ꝙ ſunt membrum xp̄i ⁊ eccleſie ⁊ cōparanť ad criſtum tanꝗ̄ ad caput quantum ad p̄ſentem ſtatum in quo ſunt in fide et in caritate. Qñ aūt poſtea deſcendunt ab iſtis: tunc erunt membra abſciſa a corpore eccleſie Ad rōnem in contrarium eſt dicendum ꝙ corpus criſti verum figura eſt ⁊ ſacramentum corꝑis miſtici quantū ad preſentem ſtatum: ſed non quantū ad futurū. Rō aūt procedit ac ſi reſpiceret ſtatum futurum cū obijcit ꝑtinentibus ad gloriam reſurrectiōis Et qꝛ đ reprobis diximus qui tñ ſunt in fide et caritate: de malis intelligere debemus: licet ad viſionem corꝑis miſtici ſiue eccleſie nunꝗ̄ ꝓprie ꝑtineant exñtes in peccato mortali. Verūtñ differt dicere vnitatem eccleſie ⁊ corꝑis eccleſie In vnitate nanqꝫ eccleſie ſunt boni ⁊ mali: dūmodo habeant fidem rectam. Et hoc eſt qđ habeť Mat. xiij. ꝙ ipſi tritico adiuncta eſt zizania. vbi dicit Aug. ꝙ eccleſia eſt ager in q̄ radicantur triticū. i. boni: ⁊ zizania. h̄ eſt mali. et tñ in fine ſeꝑabuntur vnitas vero corꝑis eccleſie non eſt niſi ꝑ fidem formatam et caritatem. ſicut dicit Hugo li. de ſacramentis. Ideo mali nō ſunt de corpore eccleſie: q̄uis ſint de eccleſia Quarto conſideremus quantum ad vtrūqꝫ cōpoſitū ſcꝫ corpus ⁊ animam: ſi xp̄s eſt caput aīaꝝ tm̄: aut corporum ⁊ animaꝝ ſimul. Ad qđ reſpondetur ſm glo. i. ad cor. vi. Neſcit quia corꝑa noſtra membra ſunt criſti. qđ caput eſt nō ſolum animarum ſed etiam corporum q̄ in glorioſa reſurrectione ſuam perfectionem habebunt: tūc nanqꝫ electi omnes erunt cū principe xp̄o quem dilexerunt: in cuius aſpectu placido hilari ⁊ iocundo letabuntur ⁊ reficientur interius et exterius. ſꝫ qui nūc nolunt eſſe membra illius non potuerunt tunc regnare cū illo. O infelix mūdanoꝝ conditio volūt homines membra potius fieri diaboli q̄ꝫ criſti. Illuꝫ ſequunť a criſto fugiunt. veritates ſpernunt amplectunť vitia: et de futuro nihil premeditantur. Nunc nunc temp⁹ eſt in eccleſia militāti xp̄m patronū accipere: vt in eccleſia triūphanti valeamus cum xp̄o gloriari. O q̄ꝫ btā gens O q̄ꝫ beatus populus cuius pius Jeſus xp̄s dñs et caput eſt. O q̄ꝫ miſerabilis ⁊ lacrimoſa ſocietas: cui diabol⁹ preeſt: nō in ordine ſed in errore: nō in gaudio ſed in merore nō in bono ſꝫ in omni malo. Studeamus itaqꝫ quantum poſſumus vt xp̄i membra et non diaboli inueniamur

¶ Qđ influentiam gratie a xp̄o capite accipimus. Capłm. iij.

Tertia cōcluſio đ influentie In qua ꝑſcrutari debem⁹ de influētia gratie a xp̄o capite ex eo ꝙ Jo. i. dř. De plenitudine eius oīes accepimus gřaꝫ. Pro cuius declaratiōe occurrūt quatuor dubia aꝑienda. Primuꝫ vtrum poſſit eſſe influentia a criſto homine in corpus eccleſie

Scd̄m vtꝝ poſſit eſſe influētia ī angel᷑
Tertiū vtꝝ maioꝛ fuerit influētia hoīs
poſt incarnationē q̄ʒ añ: vel equalis
Quartum vtrum vnio capitis ad coꝛ-
pus ſit vnio ſimpliciter.
Circa primum eſt ſciendum ꝙ xp̄s ho
mo influit gratiā coꝛpoꝛi eccleſie et mē
bris eius tribus modis
Primo per modum meriti.
Secundo per modum exemplaris
Tertio per modum capitis
Primo mō in nobis eſt grā a criſto
homine per modum meriti: qꝛ ipſe eſt
qui nobis meruit gratiā ꝑ quā remittū
tur peccata noſtra: ⁊ gratiaꝫ ꝑ quā co-
gnoſceremꝰ ⁊ diligeremus ipm̄ ⁊ om-
nibus credentibus in ipm̄ ⁊ diligenti-
bus h̄ meruit: vñ ad ro. v. dꝛ Sicut per
vnius hominis inobedientiā cōſtituti
ſunt multi pctōꝛes: ita ꝑ vnius homīs
obedientiam iuſti cōſtituentur multi
Scd̄o modo influit nobis gratiam
ꝑ modū exemplaris. ſicut em̄ videmus
ꝙ ſe habet exemplar ad exemplū ⁊ qd̄
ammodo exemplū educit᷑ ab exempla
ri. ita in ipō xp̄o hoīe eſt exemplar ꝓpo
ſitum gratie. Cui debemus coaptare ⁊
cōfoꝛmare. Nam ipſe eſt liber vite iux̄
queꝫ ſcribi debent libri noſtri. i. ꝯſcīe q̄
ſunt libri vt habet᷑ apoc͛. xx. c. Hinc et
apoſtolꝰ. i. coꝛ͛. xv. c. ait Primus homo
de terra terrenus. ſcd̄us hō de celo ce-
leſtis qualis terrenus tales et terreni.
qualis celeſtis tales et celeſtes. ḡ ſicut
poꝛtamus imaginē terreni. poꝛtemus
⁊ imagineꝫ celeſtis. Tertio mō influ
it xp̄s nobis gratiam ꝑ modū capitis.
Eſt em̄ quidam amoꝛ capitis ad mē-
bra: vt ipſum caput quodam naturali
amoꝛe diligit membra. vnde ſpūs ani
males qui ſunt in capite ex hoc amoꝛe
decurrūt aͤ capite in membris. vñ ſi ali
qd̄ membꝝ ledit᷑ cōcurrunt ſpūs a ca-
pite ad partem illam dolentē: ⁊ ibi col
ligunt᷑. Influentia ḡ capitis ad mēbra
vt ſenſificent᷑ ⁊ moueant᷑ eſt ꝑ natura-
lem amoꝛem. Et hūc appetitū implet
ſpūs animalis influēs a capite ad mē
bra. Scd̄m h̄ ergo dicendū ꝙ ſpūs in
creatus ꝑ quē eſt nobis cōmunio totiꝰ
trinitatis. ſ. ſpūs ſanctꝰ abundat in no
ſtro capite. ſ. in xp̄o. ⁊ ipius criſti et ſue
beate anime eſt deſideriū vt ꝑticipemꝰ
ſuum ſpūm. Ipſe vero ſpūs explet de
ſideriū qd̄ habet xp̄s ad nos ex ſuo ar
dentiſſimo amoꝛe.
Circa ſcd̄m dubium eſt notandum
ꝙ a capite xp̄o homine recipiunt an-
geli ſingulariter tria
Primo cognitionem veritatis
Secundo honoꝛem.
Tertio dulcedinem ſiue iocunditateꝫ.
Primo cognitionem veritatis: qꝛ eru
diunt᷑ ab ipō imo etiam ꝑ eccleſiam q̄
eſt coꝛpus eius innotuit eis miſteriuꝫ
incarnationis. Nec erubeſcunt erudiri
ꝑ ipſam. vñ apl̓us ad ephe. iij. c. Mihi
aūt omnium ſanctoꝝ minimo data eſt
hec gratia in gentibus euangelizare i
ueſtigabiles diuitias xp̄i: ⁊ illumina-
re omnes q̄ ſit diſpenſatio ſacramenti
abſcōditi a ſeculis in deo: qui creauit
oīa: vt innoteſcat principibus ⁊ ptāti-
bus in celeſtibus per eccleſiam Multi
foꝛmis ſapīa dei ꝑm pꝛefinitionē ſecu-
loꝝ: quā fecit in xp̄o Jeſu dn̄o noſtro.
ſup q̄ verba dicit Nic. de lira ꝙ redem
ptio xp̄i diſpenſabilis tam gentibus q̄
etiam iudeis nō fuit ante reuelata niſi
paucis et obſcure. Et miſteriuꝫ xp̄i de
vocatione gentiliū non ſolum homini
bus fuit abſconditū ſed etiam angelis
qui etiaꝫ p̄dicantibus apoſtolis hanc
noticiā intuitiuā habuerūt ꝑ eccleſiam
i. ꝑ aploꝝ p̄dicationes: videntes actu
ꝯuerſionem gentiluꝫ ad fidem: qd̄ fa
ctum fuit ꝑm pꝛefinitionem ſeculoꝝ. i.
eternam diſpoſitionem tp̄e plenitudi
nis adimpletā quā fecit in xp̄o ieſu do
impleuit. Cui dicto ꝯcoꝛdat Jero. di
Angelicas dignitates ſupra memoꝛa
tum miſteriū xp̄i ad plenū nō intellexiſ
ſe: donec ꝯpleta eſt paſſio xp̄i ⁊ aploꝝ
p̄dicatio ꝑ gentes dilatata Aug᷒. vij.

ſup Gen̄·ad literam. Sic fuit miſteriū
incarnationis xp̄i a ſeculis abſcondi//
tum in deo: vt tn̄ innoteſceret principi
bus ꝛ ptātibus in celeſtibus Ubi dicit
ſ. Tho. in prima pte·q·lviij·arti.v· ꝙ de
miſterio incarnationis xp̄i cōtingit lo
qui dupliciter: Uno mō in generali: ꝛ
ſic omnibus reuelatū eſt a pricipio ſue
beatitudinis·cuius rō eſt qꝛ hoc eſt qḋ
dam generale principiū ad quod oīa
eoꝝ officia ordinant. Omnes eñ ſunt
adminiſtratorij ſpūs Hebre.i. In mi//
ſteriū miſſi ꝑpter eos qui hereditatem
capiunt ſalutis: quod quidem fit ꝑ in//
carnationis miſteriū: vn̄ oportuit de h̄
miſterio omnes a principio cōiter edò
ceri Alio modo poſſumus loqui quan
tum ad ſpeciales conditiones: ꝛ ſic nō
omnes angeli a principio de omnibus
ſunt edocti: imo quidam etiam ſupio//
res angeli poſtmodū didicerunt ſicut
dicit Dio·vij.c. celeſt. ierarchie Se//
cundo accipiunt honorē qui attendit
q̄ntum ad reparationem ſiue reſtaura//
tionez ruine angelice Non eñ parum
erat eis detractum honorem ex ruina
apoſtataꝝ angeloꝝ. Sed per incarna
tionem ꝛ paſſionem fit reſtauratio rui
ne angelice per homies implentes nu
merum ipſoꝝ angelorum: vn̄ in p̄s'cit
dr Judicabit in nationibus implebit
ruinas. Et glo·ad ephe.i. bn̄dictus do
minus ꝛ pater dn̄i noſtri Jeſu xp̄i ꝛc̄.
qui ꝑpoſuit in eo diſpenſationem ple//
nitudinis tp̄is inſtaurare ꝛc̄. dicit pro
poſuit reſtaurare.i·ad primū ſtatum re
ducere omnia ꝑ peccatum deſtructa.
angelos ꝛ homines qꝛ per hominis re
ſtaurationem ruina angelorū reparat.

Tertio recipiunt dulcedinē ꝛ iocun
ditatem ab ipſa humanitate xp̄i. nam
magnaz recipiūt dulcedinē ꝛ ꝯtempla
tionem diuinitatis. Sed cū viderent
diuinitatem in humanitate eſt eis aliꝰ
modus dulcedinis. ꝑpter qḋ Petrus
ait. In quē deſiderabant angeli ꝯſpice
re. ꝛ Johel'iij·dr Colles fluent lac et
mel. Colles eñ angeli ſunt qui ante in
carnationem fluebant mel in dulcedi-
ne ꝯtemplationis diuinitat. in ſe. Sz
ex eius incarnatione fluunt dulcedies
contemplationis diuinitatis et huma
nitatis: q̄ humanitas ſignificat per lac
Et ſi dicat ꝙ angeli erant beati ante ī
carnationē xp̄i: ſed beatitudo eſt ſtatus
omniū bonoꝝ aggregatione perfectus
ergo ipſi erant in ſtatu omniū bonorū
congregatione ꝑfecta·ergo nihil defi//
ciebat eis de aliquo bono. rn̄det Alex.
in.iij.ꝙ q̄uis in bono eſſentiali eſſent
perfecti: ex viſione tn̄ dei potuit eis ac
creſcere bonū ꝛ gaudium accidentale.
Circa tertium dubium eſt dicendum
ꝙ eccleſia poſt incarnationem ꝛ paſſio
nem xp̄i maiorē recepit gratiā q̄z ante
qḋ patet: qꝛ ante incarnationem per fi
dem xp̄i erat remiſſio pctōꝝ quantum
ad culpam ꝛ non quantum ad omnez
penam: quia remanebat pena carentie
viſionis dei poſt incarnationem vero
eſt remiſſio peccatoꝝ quantum ad cul
pam ꝛ omnez penam·vnde licet fides
eccleſie ante incarnationem et poſt ſit
equalis·v̄tuoſior tn̄ eſt poſtq̄z ante. qꝛ
habet meritū paſſionis xp̄i ſibi coniun
ctum h̄ habetur ab Alex. Circa quartū
dubiū dicendū ſm̄ Hug·de ſancto vi.
ꝙ vnum dr multipliciter. Primo mō
eſt vnum in natura ꝛ h̄ modo pater fi//
lius ꝛ.ſ·ſ. ſunt vnū. Scḋo mō eſt vnuz
in ꝑſona. ꝛ ſic humanitas et diuinitas
ſunt vnū in ꝑſona filij. Tertio modo ē
vnum ꝑ iuſticiā ꝑtātem ꝛ futuraz glo//
riam. Et illud eſt vnū qḋ attenditur in
conformitate volūtatis Et ſic dicimꝰ
ꝙ vnio membroꝝ cum capite cū corꝑe
eccleſie eſt vera vnio. in qua beati ſunt
qui īueniunt: ꝛ miſeri qui ab ea ſeꝑan
tur: qm̄ omne bonū felicitatis animā ī
xp̄o eſt in ip̄o ſunt theſauri incorꝑales
et inextimabiles diuitie dei·q̄ ip̄m q̄ra
mus vt ab ip̄o recipiamꝰ gr̄am quā ꝛc̄.

Feria· vi. poſt tertiam dn̄icam d̄ ad
uentu·ſermo de ſcīa Jeſu criſti

Fructus·xix. Jeſus eſt ſciens omnia

Medius autez

Inter vos ſtetit

Jtē vbi ē Doctores iude
orum audierunt xp̄m ſepe
numero ſcripturas ꝓphaꝝ p̄dicantem
⁊ mirabant̄ quō litteras ſciret: cuꝫ eas
nō didiciſſet. nec ſolo eo pietatis tp̄e q̄
maturū ingenium literaꝝ pinguedinē
ſolet eſſe delibutū hoc viderūt. veꝝ etiā
fantili etate: anno videlꝫ· xij. in medio
eoꝝ ſedentem. ſapientiſſime audienteꝫ
⁊ interrogantē illos cōſpexerūt: q̄ ſpe-
ctaculo potuiſſent ſi voluiſſent cogno
ſcere ip̄m eſſe filium dei: in quo reluce
bat ſplendor tante ſcie ⁊ ſapie· Sed vo
luntate ſua ꝑuerſa in eū credere nolue
runt ſpreuerūt ſcientiam eius· ⁊ ip̄m ꝑ
ſecuti ſunt vſqꝫ ad mortem· Et qm̄ ſin
gulare eſt hoc priuilegium in dn̄o ieſu
xp̄o·ſ· ſm̄ aſſumptam naturā omni ſcia
erat decoratus. Jō in p̄nti ſermone de
ſcia anime xp̄i dicturi ſumus. de q̄ fru
ctum vnum ꝓponemus cōtemplandū
qui eſt ieſus ⁊ ſciens omnia· Pro cuiꝰ
declaratione tres ꝯcluſiones erunt no
tande·

Prima dicitur multiplicationis
Secunda dicitur acquiſitionis.
Tertia dicitur conditionis

Quō multiplex fuit ſcia in xp̄o· Ca·i·

PRima cōcluſio dicit̄ multipli
cationis. Jn qua ſcire debemꝰ
ſm̄ multiplicationem natura-
rum in xp̄o multiplicat̄ eius ſcia. ꝓut
declarat magiſter ſententiaꝝ in·iij· Et
catholici doctores. Cuius rōnem aſſi
gnat Alex. in·iij· ſumme di. qꝛ vt dicit
Jo·dama. Quorū ſunt diuerſe nature
eoꝝ ſunt diuerſe opationes. Opationi
bus autem proportionatur habitus: ḡ
cum in xp̄o ſunt diuerſe opationes ꝓ-
pter diuerſas naturas: erūt in ipſo diū
ſi habitus: ⁊ cū ſcia dicat habitū ſm̄ di
uinam naturā ⁊ humanā: in ipſo erunt
diuerſe ſcie· Inſuꝑ ꝓut dicit Boetiꝰ in
li·de diuerſis naturis: et vna perſona·
criſtus accepit aliquid a triplici ſtatu
humani generis ſiue Ade Unus ſta-
tus fuit qui videbat̄ eis ſi ſtetiſſet ſtatꝰ
ſ·beatitudinis in premium· Alius fuit
ſtatus: in quo erat·ſ· ſtatus innocentie
Et tertius ſtatus fuit poſt lapſum: vnꝺ
xp̄s triplicem ſm̄ hos ſtatus cognitio
nem decuit habere videlicet

Primo cognitionem glorie
Scd̄o cognitionē nature integre
Tertio cognitionē penalis experientie

Et h̄ propter ꝑfectioneꝫ anime criſti
q̄ non tm̄ debet eſſe perfecta ſm̄ ſupꝛio
rem portionem veram etiā ſm̄ inferio
rem: etiam ſcd̄m partē ſenſualem: non
tm̄ q̄tum ad ſtatum patrie: ſed etiā q̄n
tum ad ſtatuꝫ vie· Addit dn̄s Bon̄·di·
xiiij·ar· iij·q·i·iij·li·ꝙ quia ꝑfecta fuit·
anima xp̄i quantum ad cognitionem
non ſolum reſpectu cognoſcibiliuꝫ· ſed
etiam reſpectu modoꝝ cognoſcendi· iō
cū res tripliciter ſint cognoſcibiles ſm̄
ꝙ tripliciter habent eſſe. Habent enim
eſſe in verbo: in intellectu creato: et in
ꝓprio genere· Ad h̄ ꝙ intellectus ani-
me criſti plenam de rebus habeat co-
gnitionem res cognouit iſta triplici co
gnitione: ⁊ ſic patet ꝙ anima criſti nō
tantum habuit cognitionem eorum in
verbo: ſed etiam rerum a verbo. Cogni
tionem inquā non tantū ſimplicis no
ticie ſed etiam experientie· Poſſumus
tamen contra hoc arguere Unius ꝑſo
ne vna eſt perfectio: criſtus eſt vna per
ſona: et ſcia eſt perfectio: ergo ipſiꝰ erit
vna ſcia· ſcd̄o criſtus eſt ſciens ſciam in
creatam. ergo eſt certiſſima perfectiſſi-
ma ⁊ nobiliſſima: ḡ ſupfluū eſt ponere
in ip̄o aliam ſciam: qꝛ fruſtra fit ꝑ plu-
ra quod poteſt fieri per pauciora· tertio
ſcientia criſti que eſt per gratiam vnio
nis eſt ſcd̄m maius lumen q̄ ſint alie
tres ſequentes d̄ quibus dictū eſt. Sꝫ
ſicut eſt in lumine corporali: ꝙ maius
lumē abſorbet minus ergo ſimiliter eſt
i lumine ſpirituali: ḡ nō manet in xp̄o
aliꝫ modi ſciēdi: niſi duo·ſ· vnus qui eſt

ſcie increate. alius qui eſt p̱ lumen gra-
tie vnionis. Ad primū hoꝝ argumen-
torum rñdet̃ ſm voluntatē dñi Boñ.
di. xiiij. ar. iij. tertij li. ⁊ Alex. in. iij. ꝙ ha-
bitus non diuerſificat̃ ſm pſonam: ſed
ſm naturam vñ dicit Ioh. Dam. ꝙ in
xp̄o ſunt diuerſe voluntates pp̄ter di-
uerſas naturas: ⁊ ſimiliter debent eſſe
diuerſe ſcientie. Ad ſcd̄m dicendū ꝙ
q̄uis xp̄s ſit vna pſona cū filio dei: nō
tñ perſonalem vnionē. Et ſm h̄ ē ſciēs
ſcia increata: ſicut filius dei: vñ rōne p̱
ſone nō indiget alia ſcia: tñ ratione p̱-
ſone i humana natura indiget alia ſciē-
tia. ſ. creata. Non em̄ debet eſſe huma-
na natura in criſto imperfecta quod ſe-
queretur ſi careret ſcia creata. Sed per-
fectior debet eſſe in ipſo natura omni-
bus alijs: iō omni genere ſciendi ſcien-
tia creata oportz ꝙ ſit perfecta illa ani-
ma. Ad tertium dicendū eſt ꝙ in cor-
poralibus minus lumen obfuſcatur et
abſorbetur a maiori. Et ratio hui⁹ qm̄
omnia lumina corp̱alia ſunt ad vnum
actum ſcʒ manifeſtationis: qui quidē
actus p̱ ſe ⁊ pfectiſſime eſt a lumine ma-
iori. ſed in ſpiritualibus nō eſt ſic. Nō
em̄ omnia lumina ſpūalia ſunt ad vnū
actum. Diſtinguendū tñ eſt ſm ſtatū
cōprehenſoris ⁊ viatoris. nam viato-
ris non eſt vnus actus ſed plures: vñ
lumina plura virtutū ſeu donoꝝ i via-
tore nō ſunt ad vnū actum. Cōprehen-
ſoris vero nō eſt niſi vnus act⁹ qui de-
terminatur ſm claritatē luminis ⁊ to-
taliter virtutis eius lumine. ſ. dic̃ viſio-
nis in gloria. xp̄s aūt erat i ſtatu ſimul
viatoris ꝯprehenſoris ſm p̱tes anime
differentes ſupiorē ⁊ inferiorem: et iō
ſcia comprehenſoris non abſorbebat
alias ſcientias

Qd ſcia xp̄i nō fuit p̱ ſucceſſionem
tp̄is acquiſita. Caplm .ij.

Secunda cōcluſio dicit̃ acquiſi-
tionis In qua notare debem⁹
ꝙ ſcia xp̄i nō fuit per ſucceſſio-
nem tp̄is acquiſita: ſed ab initio ſue cō-
ceptionis ſibi indita: qd̄ ſentire videt̃
Alex: in. iij. et ad hoc facit illud Greg.
ſuper illo verbo Luce. ij. pficiebat eta-
te. proficiebat: nō ꝙ ipſe ſapientior fie-
ret ex tp̄e: ſed paulatim demonſtrabat
Sed circa hoc notandū eſt ſm Alex. i
iij. ꝙ in chriſto fuit multiplex modus
ſciendi. Primus fuit ſm diuinam na-
turā: ⁊ ibi ſcia idē eſt quod idipm: ⁊ iſte
modus fuit in filio dei ab eterno. Se-
cundus eſt ſm gratiā vnionis: qui mo-
dus dicit̃ ab omni alio ſcienti incōmu-
nicabilis cuicūqʒ alteri creature. Ter-
tius eſt ſm gratiam cōprehenſoris: in
quo cōmunicant angeli et anime ſan-
cte. Quartus ſm naturā integram ani-
me ſm ꝙ habuit adam ſcientiā in ſta-
tu innocentie. Quintus ſm penalē na-
turam aſſumptam. Sextus eſt quedā
gratia data xp̄o ad cognoſcendū res
ſm numerum et p̱ progreſſum tempo-
ris. Quantum ad primum ſciendi mo-
dum ſimiliter ſe habet xp̄s ante incar-
nationem et poſt. Scd̄us vero moduſ
nō fuit ab eterno: ⁊ ſm iſtū habuit co-
gnitionē omniū eoꝝ que p̱tinebant ad
miſteriū incarnationis paſſionis ⁊ re-
demptionis: ſm vero tertiū modū ha-
buit cognitionē omniū eoꝝ que perti-
nebat ad gloriam ſuam ⁊ ſuoꝝ. i. eorū
q̄ ordinantur ad illam. ſm vero quar-
tum modū habuit noticiā eorum q̄ co-
gnouit adam in ſtatu nature integre.
ſm quintū modū didicit multas pena-
litates ſm expientiam in affectiuā quā
tñ cognouit ſm alium modum. ſ. ſcd̄m
gratiam cognitionis: que data eſt ſibi
per gratiam vnionis. vñ pſciuit illas p̱
iſtā grāz. Sextus mod⁹ cognitiōis eſt
ad cognoſcendū per expientiam nō vt
prior q̄ fuit affectiue ſʒ cognitiue ex ſen-
ſu. ſcd̄ʒ notandū ē ꝙ cognitio i ſenſu p̱
expientiā ē duplex vna cū res ē i ſenſu
ſm ſilitudinē. alia cū res eſt i ſenſu ſ'm
formā. Aliter em̄ eſt ſimilitudo colorꝭ i
in oculo. aliter dolor Ita duplex eſt co-
gnitio i xp̄o ſcd̄m expientiā pma q̄tū

ad naturam penalē.ſcđa q̄tuȝ ad ſpe//
cialem gratiaȝ cognoſcendi res ſm nu
merū ꝑ ꝓceſſum tp̄is hec oīa ab alex.

Q̄đ anima criſti eque erat ſapiens
ꝛ deus Capl'm .iij.

Tertia cōcluſio dicit̃ conditiōis
Fuit nanq̄ȝ ſcia criſti magna et
admirabilis. Circa quā contin
git dubitare: ſi fuit equalis ſcie dei ex
eo ꝙ Hugo đ ſanc.vic.ait. Anima xp̄i
eque ſapiens eſt vt deus. Ad qđ dicit
Alex.in.iij.ꝙ eſt ꝯſiderare diuinā ſciaȝ
ſm ꝙ dicit̃ reſpectu ſui. et ſic eſt ſcietia
eſſentie ꝛ virtutis infinite et ſm hunc
modum nihil eſt ei equale.ſcđo eſt con
ſiderare diuinā ſciam reſpectu creatu//
rarum: et hoc tripliciter.
Primo reſpectu ad illud qđ ſcit̃.
Scđo reſpectu ad modū ꝑ quē ſcit̃
Tertio ad modū quo ſcit̃
Et ad hoc ꝙ aliquid dicit̃ equale ſciē//
tie dei oportet ꝙ equet̃ ſm hec tria: qđ
nō eſt poſſibile creature aliquo modo.
Dicendū ergo ꝙ cōparatione habita
ſcīe anime xp̄i ad diuinā ſciam ſm il//
lud qđ ſcitur eſt dicere animā xp̄i eque
ſcire; ſicut deus; qꝛ ſcit omnia q̄ deus.
Cōparatione vō habita q̄tuȝ ad me
dium: per qđ ſcitur vel quantū ad mo
dum q̊ ſcitur nō erit dicere equalitatē
quia deꝰ ſcit omnia ꝑ ſeip̄m: ſicut cām
omnium. Anima vero xp̄i: non per ſe
ip̄m cām. imo ꝑ cām deū. Ecce inequa
litas q̄tum ad mediū. preterea luculē
tior eſt cognitio dei q̄ȝ cognitio aīe xp̄i
de rebus omnibꝰ: qꝛ deus ip̄e omnes
res videt vt in ſe; anima vero xp̄i nō vt
in ſe ſed vt in deo. Non eſt ḡ abſurduȝ
dicere dn̄m noſtrū Jeſum xp̄m noticiā
habuiſſe ex lumine ſcīe ſue pn̄tium p̄te
ritoꝝ ꝛ futuroꝝ: qua ſcia ꝛ cognitione
fiebāt vt dolor ineſtimabilis ſemꝑ cru
ciaret animam illiꝰ. Et vllo vnq̄ȝ tp̄e
inueniri potuit ſine merore; qui nunq̄ȝ
caruit clariſſima cognitione. Cogita
mea quemadmodū ante oculos criſti
ſemꝑ erant pctā totiuſ mundi. videbat
ip̄e quoſcūq̄ȝ deum offendentes: q̄ fue
runt a principio mūdi ꝛ ſunt atq̄ȝ erūt
vſq̄ȝ ad finem ſeculi. Videbat ip̄e pctā
omnia offendere deū ſummum bonū
ꝛ infinitū. Videbat ip̄e multitudinem
eoꝝ qui ingrati erant ſibi de beneficio
incarnationis. Videbat numeꝝ dam
nandoꝝ. videbat ſinglās penas: quas
ſuſtinuerūt quilibet ſancti cōfeſſores ꝛ
martires: ꝛ ceteri quiq̄ȝ ob ſui amoreȝ.
Videbat quecūq̄ȝ tormenta paſſionis
ſue tp̄e per ip̄m ſuſtinenda. O quot ſu
ſpiria ex fornaceo illo corde ſepiſſime
prorūpebāt. o quot lacrime mitis ieſu
faciem rigabāt: qn̄ hec omnia ſimul cō
templās in ſemetip̄o dicebat. Ego car
nem aſſumpſi: vt pctm̄ deſtruereȝ: ꝛ ec
ce tot peccata multiplicant̃. Ego car//
nem aſſumpſi vt ſpoliarem infernuȝ et
ecce grandis eſt numerus illoꝝ qui in
illum ſunt adiudicandi. Ego carnem
aſſumpſi vt ad paradiſum omnes re//
ducerem cruciatibus meis. Paſſurus
ſum nanq̄ȝ opprobria infamiam fla//
gella liuores: vulnera et mortem ama//
ram. Et ecce quot a regno celorum ex//
pellent̃: o ingratiſſimi homines: O in//
fideles de vobis doleo: quia ad para//
diſum nō venietis. O iudei pro vobis
affligor: quos infernus ſuſcipiet. O cri
ſtiani falſi pro vobis contriſtor: quos
ignis gehenne indeſinenter exuret. O
anima mea in profundo amaritudinis
poſita. O mens mea anguſtijs vndiq̄ȝ
vexata. Si inimicos meos cōſidero ꝓ
illis affligor. Si amicos inſpicio: et il
lis ex pietate cōpatior. o Stephane in
amore meo eris lapidatus. Et tu Lau
renti amore meo eris combuſtus. et tu
Sebaſtiane eris ſagitatꝰ. et ſic de alijs
dicere poterat quos in ſua mente luci
da colligebat. Compatere ergo ani//
ma domino noſtro Jheſu criſto: queȝ
cum laudis in aſſumpta natura om//
nia ſcientem: ſcias etiam q̄ȝ crebro do//
lentem merenteȝ lugenteȝ ſuſpirantem

et lacrimantez Infige cordi tuo illi⁹ la
crimas ꝛ ſuſpiria. vt ſic valeas ab ipſo
ſuſcipe gratiã qui eſt.b.in ſe.ſe.amen.

Sabbato Sermo de potentia xp̃i
Fructus.xx. Jeſus potenter opans.

MEdius autez
Jtez vbi s. Dñi noſtri Je
ſu xp̃i maieſtatẽ diuinitatꝭ
ſue declarant nobis opa illa miraculo
ſa;q̃ non niſi ſupnaturali potẽtia fieri
potuerũt:vt dictũ eſt in p̄cedentibus.
Et qm̃ poſſunt nõnulli eã potentiã xp̃o
tribuere in aſſumpta natura: qð erro//
neum eſt dicere:idcirco in p̃nti ſermõe
de potentia xp̃i dicturi ſum⁹ vt ita cre
damus de ip̃o mirabilia facta: ꝙ ſemp
ↄditiones ꝛ ppꝛietates ſeruem⁹ vtriuſ
ꝗ nature. Na certiſſimũ ꝙ ſicut ſciã in
xp̃o fuit admirabilis:ita ꝛ potẽtia.vez
ſciã fuit in eo ſm humanitatẽ ꝛ diuini
tatem :vt diximus in anteriori ſer
mone:potẽtia xͦo in ip̃o ẽ ſm humani
tatem. Ad qð penit⁹ intelligendũ pro
ponemus in medio fructũ qui eſt Je//
ſus potenter opans. Pro cuius intelli
gentia tres ↄcluſiones erũt notande.
Prima dicitur determinationis
Secunda dicitur negationis.
Tertia dicitur impꝛeſſionis.

Qð aĩa xp̃i nõ eſt oĩpotens Ca. .i.

PRima ↄcluſio dr̃ determinatio
nis. Jn q̃ ſcire debem⁹ de potẽ//
tia xp̃i ſm doctores catholicos
ꝙ aĩa xp̃i non eſt oĩpotens ſicut notatꝰ
in.iij.ſniaꝝ di.xi.ꝛ rõ hui⁹ eſt ſm Ric.
ibidẽ qꝛ oĩpotentia includit actiuã po
tentiã infinitã itenſiue.qꝛ cũ vnũquod
ꝗ agat ſm ꝙ eſt in actu:ꝛ patiatꝰ ꝗtuz
eſt impotentia: quantum res habet de
actiua potentia:tm̃ habet de actualita
te.ergo potentia actiua infinita inclu//
dit actualitatem infinitam in habente
illam potentiam. Actualitas nũc infi//
nita in nulla creatura eſſe poteſt: quia
omnis actualitas creature cum poſſi//
bilitate permixta eſt:tñ omnis poten//
tia actiua que anime criſti dari potuitꝰ
ſibi data eſt. Dñs aũt Bon.in.iij. ar.ij
q.ij.di.xiij.ait.ꝙ omnipotentia cõica
re non potuit alicui ceature: qꝛ omnis
creatura eo ipſo ꝙ ex nihilo eſt deficit
a ſumma ſtabilitate :vnde quia nõ exi
ſtit p ſeipſam deficit a ſumma ſimplici
tate.vñ non agit per ſe totam:deficit a
ſumma imenſitate.vñ diſtare poteſt ip
ſa virtus a ſubſtantia. Et qm̃ per ſe nõ
ſubſiſtit:nec in ſe niſi ſubſtentur a diui
na perſona: qꝛ non poteſt ſeipſaz ſuſti
nere:ideo impoſſibile eſt ip̃am eſſe om
nipotentem. Rurſus quoniã ex ſeipſa
tota non agit:nõ poteſt in totã rei ſub
ſtantiam:ꝛ ideo non põt eſſe omnipo
tens cũ nõ poſſit totũ pducere. Poſtre
mo quia virtus eius diſtat a ſubſtãtia
tm̃ poteſt elongari ꝙ deficiet omnino
vnde non poteſt in omnia. Sicut igitꝰ
ſoli deo ↄuenit ſumma ſtabilitas: ſum
ma ſimplicitas :ſumma imenſitas : ſic
etiam omnipotentia que neceſſario re
quirit iſta tria. Unde nec anime criſti
nec alicui creature poteſt omnipoten//
tia cõmunicari:niſi dixerimus de ani
ma criſti ꝙ ei omnipotentia cõmuni//
catur eo modo:quo cõmunicatur ei no
men ꝛ excellentia diuinitatis hoc eſt p
cõmunicationem ideomatum : que oꝛ
tum habet ex perſonali vnione. Sicut
etiam poſſumus dicere ꝙ homo eſt de
us ita poſſum⁹ dicere ꝙ homo eſt om
nipotens. Sed contra hoc obijcitur :
quia dicitur Math.vltͦ.capi. Data eſt
mihi omnis poteſtas in celo et in ter//
ra:vbi glo.inquit. Non de coeterna pa
tris diuinitate:ſed de aſſumpta huma
nitate dicit.et iteruz glo.ſup illud Lu
ce.i. Hic erit magnus.dicit Non ꝙ an
te ṽginis ptũ magnus non fuerit ſ; qꝛ
potentiã quã dei filius naturalr̃ h; hõ
ex tpe erat acceptur⁹. Ad h̃ dicit Ric.
ꝙ iſte gloſe intelligunt ſm illuz modũ
loquendi:q̃ ideomata cõicatur vñ poſt
verba gloſe ſcðo allegate ſtatim ſubiũ
gitur: vt vna ſit pſona homo et deus

Qđ in xp̄o nō eſt potentia peccādi.
Capl'm .iij.

Secūda ꝯcluſio đr negationis.
Nā negamus in xp̄o potentiā
peccandi: ſicut vult Anſelmus
li: cur deus hō ⁊ omnes doctores in .iij
di. xij. Qđ declarans Ric. ait ꝙ criſtuſ
peccare nō potuit: nec inq̄ᷓtuꝫ deus vt
ꝑ ſe patet nec inq̄ᷓtuꝫ homo compꝓhen
ſor. Et ſicut angeli boni peccare neque
unt ita etiam nec ipſe Non potuit etiā
peccare inq̄ᷓtum hō viator. quia qn̄ ma
teria eſt ſub aliqua forma: cuius actua
litas equat ⁊ implet totam capacitatē
⁊ poſſibilitatem totius materie non eſt
poſſibilis ad ꝯtrariam priuationeꝫ vt
patet in materia cuiuſcūqꝫ corporis ce
leſtis: ſed etiam inq̄ᷓtuꝫ viator tantam
habuit gratie plenitudineꝫ ꝙ equabat
⁊ implebat totaꝫ capacitatē anime ſue
et ideo non fuit potentia ad contrariā
priuationem: q̄ eſt ꝑ peccatū. Sed no
tandū ſm̄ Boñ. in .iij. di. xij. ar. ij. q. ij. ⁊
Ale. in .iij. ꝙ potentia peccandi đr du
pliciter. Uno mō potentia qua peccat̃
⁊ ſic nominat ip̄m liberꝝ arbitriū crea//
tum qđ quidem pōt in bonū adiutum
gratia. Et qꝛ per ſui naturam eſt defe//
ctiui: hic eſt ꝙ illa potentia ſiue facul//
tas dici poteſt potētia benefaciendi et
potentia peccandi. Nullus eñ peccat
niſi per illam Alio modo potentia pec
candi đr potentia ordinata ad peccan
dum primo mō potentia peccādi fuit
in xp̄o: quia vt dicit Dama. oīa que in
noſtra natura plantauit deus. aſſum//
pſit dei verbum ſi vero potentia peccā
di dicitur potentia ordinata ad pctm̄
ꝑpetrandum. ſic nō eſt concedendū ꝙ
xp̄s habuerit potentiaꝫ peccandi ꝓ eo
ꝙ peccare nō potuit. Talis eñ ordina
tio imo deordinatio dīnuit đ plenitu
dine libertatꝫ: qđ vt clarius vno verbo
intelligamus: dicimꝰ ꝙ xp̄s habuit po
tentiam peccandi ex eo ꝙ habuit libe//
rum arbitriū tñ propter plenitudinem
gratie nō poterat a bono deficere ⁊ ita
nec peccare. Et ſi dicat̃ ꝙ ſi xp̄s nō pt̄
peccare ex neceſſitate cōſeruat iuſticiaꝫ
ḡ nō eſt laudandus de iuſticia: quia vt
inquit Lactantius. vi. li. diuinaꝝ inſti
tutionū adūſus gentes Nulla laus eſt
nō face qđ facere non poſſis. Ad h̄ re//
ſpondet Alex. ꝙ eſt quedaꝫ neceſſitas
coactionis ⁊ ꝓhibitionis. Et cum ali//
qđ bonū fit ex neceſſitate hm̄ōi non de
betur laus: qꝛ iſta tollit voluntatē. alia
eſt neceſſitas īmutabilitatꝫ ⁊ iſta nō tol
lit voluntatē nec laudē: ſed ponit īmu
tabilitatem voluntatꝫ in bono. Et hoc
modo dicitur deus ex neceſſitate eſſe
bonus: ⁊ bona queqꝫ facere ſicut ſcri//
bit Jero. ad paulinum dicens. Bonꝰ
eſt deꝰ ⁊ vt oīa quecūqꝫ facit bona ſint
neceſſe eſt. Tali ḡ neceſſitate ſcđo mō
dicta xp̄s ſeruauit iuſticiā: de qua di//
cit Anſ. ꝙ īpropꝛie đr neceſſitas eo ꝙ
nō eſt ibi coactio nec prohibitio. Et ſic
patet ꝙ ſicut deus maxime laudādus
eſt de bonis q̄ habet ⁊ ſeruat: ita ⁊ dñs
Jeſus xp̄s qꝛ peccare non potuit

Qđ aīa xp̄i diuina v̄tute poterat in
iſtis inferioribus vltra oꝑa nature
Capl'm. .iij.

Tertia ꝯcluſio đr īpreſſiōis In
q̄ pleriqꝫ q̄rere ſolent ſi aīa xp̄i
poſſet facere nō mediāte opere nature
īpreſſiones q̄ ꝑ naturā fiūt in iſtis infe
rioribus ꝓpterea qꝛ ex quibuſdā ſctōꝝ
dictꝫ ⁊ rōnibus videt̃ ꝙ ſic. Nam dicit
Jo. dam̄. li. iij. loquēs de xp̄o ſuꝑ hoīeꝫ
q̄ hominū ſunt agebat. Et ponit exem
plum de ambulatione ſuper aquas. er
go videt̃ ꝙ hoc fecerit ꝑ naturā huma
nam ſuꝑnaturaliter ſublimitam. ergo
pari ratione anima criſti poſſet facere
non mediante natura impreſſionis q̄s
fecit natura. Ad hanc q̄ōneꝫ dixerunt
aliqui ꝙ q̄ᷓuis anima humana ꝑ ſuaꝫ
naturalē virtutē non poſſet facere taleſ
īpreſſiōes. tñ anima beata ⁊ maxie aīa
criſti propter excellentiaꝫ ſue beatitu//
dinis et ꝓpter excellentiā ſue actualis
exiſtentie poſſet facere tales īpreſſiōes

Dominica quarta Aduentus

non mediante opere nature. vnde iſti
plane cōcedunt ꝙ ipſe poſſet hanc ma
teriam tranſmutare ad formam ſubſtā
tialē ⁊ accn̄talez mō ſublimiori q̄z tranſ
mutet ope nature. Sed cōtra videtur
poſſe argui ꝑ euangelium ⁊ ꝑ ſanctos
qꝛ miracula q̄ faciebat xp̄s oſtendit ſe
deū eſſe: q̄ probatio nō fuit efficax: ſi il
la fieri potuiſſent creata virtute. Quā
uis aūt ꝑ beatitudinem anime criſti et
ſuam exn̄tiaz in verbo ſit in ea ſupnatu
ralis ꝟtus: tn̄ non tarnſendit termīos
virtutis create. Jō dicendum ꝙ q̄zuis
xp̄s: qꝛ eſt deus: ⁊ hō poſſit rōne diui-
ne potentie p̄dictas impreſſiones face
re tn̄ eius anima ħ non pōt. Vn̄ Ric.
li. i. de trini. ait illa ſigna et prodigia q̄
facta fuerunt ad confirmationem fidei
noſtre nō niſi diuina ꝟtute fieri potue
runt. Unde intelligendū eſt verbū da
maſceni: quia in illo vult dicere ꝙ xp̄s
q̄zuis eſſet hō faciebat per diuinaz vir
tutem opa exiſtentia ꝑ virtutez huma-
nam. Et ꝙ iſte fuerit intellectus eiꝰ pa
tet: qꝛ poſt illa verba paucis interpoſi
tis ſic dicit Non em̄ homo erat: ſed de
us homo. Iſta ḡ que ſupradicta ſunt
de potentia criſti catholice tenere de-
bemus: quē cum deū verum et homi-
nem profiteamur nō irrōnabiliter dici
mus ꝙ poteſtatem habet ſaluandi et
damnandi: mortificare ⁊ viuificare de
ducere ad inferos et reducere Cui om
nes debemus gloriam ⁊ honorem per
infinita ſecula ſeculoꝝ amen

Dominica quarta de aduentu. ſer-
mo de clamore Johannis: qualiter cō
gruo tpe xp̄m clamitat

Fructus. xxi. Jeſum Johes clamitat.

FActū eſt ver
bum dn̄i ſuꝑ Johez zacha
rie filiū in deſerto. Scribū
tur hec verba Luce. iij. c. et in euange-
lio p̄ntis dn̄ice Erruit precurſor dn̄i di
lectus iohes baptiſta in ſolitudine de
ſerti a teneris annis: ibiq̄z ↄuerſatus ē
vſq̄z ad etatē maturā. quare factū eſt vt
xp̄m: quē in vtero matris exn̄s exultan
do ſalutauerat toto illo tpe nūq̄z vide
rit: ſicut patere pōt ex illo ꝟbo. Jo. i. et
ego neſciebam eū ſed. ſ. ſ. in eū veniente
xp̄m publice diuulgare cepit: ⁊ ip̄m pre
dicabat ⁊ demonſtrabat ſaluatorem ſe
culi: ꝑut teſtat̄ lectio euāgelica hodier
na: q̄ non īmerito a nobis diligēter eſt
ponderanda et examinda. Pro cuius
declaratione occurrit nobis cōſuetus
fructus qui eſt Jeſum Johes clamitat
pro q̄ tres concluſiones ponemus.

Prima dicit̄ tpis oportunitas
Scd̄a dicit̄ perſone dignitas
Tertia dicitur clamorꝫ qualitas.

Qd̄ tp̄s in q̄ Johes xp̄m clamitat
fuit oportunū Capl'm. .i.

PRima ↄcluſio dicit̄ tpis: opor
tunitas. Notat̄ em̄ in prima ꝑ
te euāgelij opportunitas tpis
q̄ xp̄s in mundum veniēs a Johanne
baptiſta eſt predicatus. Dicit nanq̄z
euangelium. anno. xv. imperij Tiberij
Ceſaris procurante pontio pilato iu-
deam: tetracha autez galilee Herode:
In quibus verbis tria tpa deſignant̄.

Primū vnionis romani imperij
Scd̄m partionis regni iudaici.
Tertium diuiſionis ſacerdotij.

Primū tp̄s qd̄ hic deſignat̄ dicitur
vnionis romani imperij. Nam vt colli
gitur ex dictis Liuij Oroſij Eutropij
et aliorum: qui romana reipublice ge
ſta coſcripſere Romani orbis dn̄ium
appetentes vſq̄z ad Octauiniani tēpo
ra bellis ꝑuincias varias edomando
regnuz in vrbe pro reipu. ſtatu ſepenu
mero mutauerūt. Nā primo regnerūt
ibi reges. vz Romulus deīn numma
Pompilius: qui leges romanis inſti-
tuit: poſt hunc Tullius Hoſtilius qui
albanos vicit: vecientes et fidenatos
cui ſucceſſit Aneꝰ martius: qui dimi-
cauit contra latinos et montē ianiculū

ciuitati abiecit. Poſt ipſum Tarqui-
nus Criſpus qui ludos romanis inſti
tuit: vicit ſauinos: primuſq̨ triūphās
romam intrauit Poſt cuius obitū ſe-
cutus eſt Seruius Tullius. Tandem
fuit Lucius Tarquinus ſupbus: qui
primus excogitauit vincula carceres ⁊
fuſces: et ꝓpter ſtuprū Lucretie vxorꝭ
collatini .xxxv. anno regni ſui cum vxo
re liberis expulſus eſt. Et per hos re-
ges regnatum fuit annis .ccxliij. Cū ad
hec roma vbi plurimū vix vſq̨ ad xvij.
miliarium poſſideret. Poſt reges con
ſules regnare cepunt Duo hac de cau
ſa creati: vt ſi vn⁹ malus eſſe voluiſſet
alter habens poteſtatem potuiſſet euꝫ
prohibere. Et placuit ne impium lon-
gius q̄ꝫ annum haberēt ne per diutur
nitatem poteſtatem inſolentiores red
derētur. Sed annales ſemꝑ eſſent qui
ſe poſt annum ſcirēt eſſe priuatos Ha
buerunt ꝰ romani primo anno Luciū
Junium Brutū: et Tarquinum colla
tinum cōſules. Et cum ammoueretur
Tarquinus collatinus: eodem anno
factus eſt conſul Lutius Valeri⁹ pu
blicula Et vſq̨ ad annum treceteſi-
mum ⁊ vltra ab vrbe condita durauit
imperiū ꝯſulare. Poſt q̄d pro duobus
cōſulibus facti ſunt decem qui ſenten-
tentiam et ptātem haberent. a quibus
ſcd̄o anno hec ptās ſublata eſt ex eo ꝙ
Apius Claudius vnus ex deceꝫ filiā
cuiuſdam virginem voluit corrumpe-
pere. Reſtitutū eſt igit̄ imperiū ꝯſula-
re: ⁊ vſq̨ ad ambo bella inter Ceſarem
⁊ Pompeium geſta nullus vnq̄ꝫ fuit:
qui nec vrbi nec orbi ꝑ ſe imparet. Sꝫ
Julio Ceſare interfecto Octauianus
imperiū ſumpſit quia vt dicit Sen̄. in
i. li. de q̄onibus naturalibus. et Plu-
tarchus d̄ vita ⁊ obitu Ciceronis. ne-
pos erat Julij Ceſaris eiuſq̨ fili⁹ ad
optiuus: quem ceſar heredem in teſta
mento reliquit hic Octauianus vt di
cit Suethonius regnauit annis. lvi.
Duodecim cū marco Antonio ⁊. xliiij

per ſe: qui ſedatis omnibus bellis or-
bem totū ſuo ſubiecit imperio: cunctis
inimicis ⁊ turbationibus Romanorū
deuictis Hinc ſucceſſit in imꝑio Tiberi⁹
cuius tp̄e romanoꝝ imperium ſoliduꝫ
erat ⁊ vnitū: cui⁹ anno. xv. imperij Jo
hannes xp̄m incepit p̄dicare. Q̄d qui
dem tēpus merito h̄ aſſignatur: vt no
taretur ꝙ gentiles erant ad fidem cri-
ſti reuocādi. Unde Gregꝰ in omel. ait
Redemptoris precurſor quo tp̄e ver-
bum predicationis acceperit memora
to romano imperio reipublice princi-
pe et iudee regibus deſignatur: cuꝫ di
citur anno. xv. ⁊c̄. Etem̄ illum predica
re veniebat qui ex iudea quoſdā ⁊ mul
tos ex gentibus redempturus erat per
regem ⁊ principem iudeoꝝ predicatio
nis eius ipſa deſignant̄ Quia aūt gen
tilitas colligenda erat ī romana repu.
vnus prefuiſſet deſcribit̄ cū dicit̄. Im-
perij Tiberij Ceſaris Ad hoc etiā in-
quit Origenes In ꝓphetico quodam
ſermone ſolis iudeis predicato ſolū in
deorum regnum deſcribitur. Viſio in
quit Jſaie in diebus Ozoie ioathaz et
Achar regū iuda. Et in euangelio q̄d
erat predicandū in vniuerſo mundo:
dn̄ium deſcribitur Tiberij ceſaris qui
toti⁹ orbis dn̄s videbat̄. hec origenes.
Scd̄m tp̄s q̄d hic deſignat̄ dicitur
partionis regni iudeoꝝ. cum ſequit̄ in
euangelio Procurante pontio pylato
iudeam ⁊c̄. vbi Beda ait. Pilatus qui
dem .xij. anno. Tiberij Ceſaris iudeaꝫ
miſſus ꝓcurationem gentis ſuſcepit: at
q̨ ibi per decem annos continuo vſq̨
ad ip̄m pene finem Tiberij perdura-
uit Herodes autem ⁊ philippus ⁊ Li
ſanias filij ſunt Herodis illius: ſub q̄
dn̄s natus eſt: inter quos ⁊ ipſum He
rodem archelaus frater eoꝝ decem an
nis regnauit: quia a iudeis apud Au
guſtum criminatus eſt apud Vienāꝫ
exilio perijt. Regnum autem iudee q̄
minus validum fieret: idem Auguſt⁹
per tetrarchas diuidere curauit. Hec

Beda. Verūtñ de Liſania dicunt ali
qui ipm̄ non fuiſſe filium Herodis; ſꝫ
magis philomei: qui ſub libano habi⸗
tabat. Et Alexander filius Aſtroboli
qui de mathā: deſcēderat tetrarcha au
tem idem eſt qḋ princeps quarte partꝭ.
Nam regnū ipſoꝝ iudeoꝝ in quatuoꝛ
ꝑtes erat diuiſum. ſcꝫ iudee galilee itu
ree ⁊ abiline. Quibus p̄fuerūt quatuoꝛ
ſcꝫ pilatus tenens locū impatoris ſuꝑ
iudeam. ⁊ Herodes qui erat tetrarcha
i. princeps galilee. Et Pilippus qui
erat tetrarcha Jturee ⁊ traconitidis re
gionis. et Liſanias qui erat tetrarcha
abiline. abilina etiam eſt nomen regio
nis. Nō autēꝫ ſine cauſa factum eſt ꝙ
tot principes imperarent iudeis eo tē
poꝛe quo xp̄s venit in mundo. ait nan
ꝗ Greg. in omel. Quia eīm iudea erat
ꝓ culpa perfidie diſpergenda in iudee
regno per partem ⁊ ꝑtem plurimi prin
cipabant̄ ſc̄m illud. Omne regnuꝫ in ſe
ipſum diuiſum deſolabit̄ ⁊c̄. Tertiū
tempus quod hic deſignatur dicit̄ di⸗
uiſionis ſacerdotij: cuꝫ ſubditur Sub
p̄cipibus ſacerdotū Anna Caipha
ſub quo verbo ait Beda. ambo incipiē
te predicatione Johannis. i. Anna et
Caiphas principes fuerūt ſacerdotuꝫ
ſed anna illum annum Caiphas vero
eū quo dn̄s aſcendit crucē adminiſtra
bat tribus alijs in medio pontificatu ꝑ
functis. Verum hi maxime qui ad do
mini paſſionem ꝑtinent ab euangeli⸗
ſta cōmemorantur Regalibus nanqꝫ
tunc preceptis vi ⁊ ambitione ceſſanti
bus: nulli pontificatus honoꝛ vite vel
generis merito reddebatur. Sꝫ roma
na poteſtate ſumma ſacerdotij preſta⸗
batur. hec Beda. Quare autē tale tem
pus in euangelio notatur: rationem aſ
ſignat Greg. in omel. dicēs. Et qꝛ Jo
hannes illum p̄dicauit qui ſimul rex ⁊
ſacerdos extiterit. Lucas euangeliſta
p̄dicationis eis tp̄a non ſolum per re⸗
gnum ſed etiam per ſacerdotium deſi⸗
gnauit.

Qḋ perſona Johannis erat digniſ
ſima Caplm iij

Secunda concluſio dicitur per
ſone dignitas. Que notatur i
verbis euangelij cū dicit̄ Fa⸗
ctum eſt verbum domini ſuper Johā
nem zacharie filium in deſerto in qui⸗
bus tria notari poſſunt

Primum eſt diuina inſpiratio
Secundū eſt Johannis cōmendatio
Tertium eſt loci deputatio

Primuꝫ eſt diuina inſpiratio. quia
factum eſt verbum dn̄i. Nam Johan⸗
nes baptiſta nō cepit predicationis of
ficium p̄ſumptuoſe: ſed a ſpū ſancto ce
litus inſpiratus. Vn̄ Criſ. ſuper h̄ paſ
ſu ait. Verbum dei hoc mandatum di
citur: quia non a ſe venit zacharie fili⁹
ſed deo ipſum monente. Scḋm qḋ
notāter hic dicitur Johannis cōmen⸗
datio quia dicitur ſuper Johanneꝫ za
charie filium vbi notabilitas deſigna
tur quia erat ex genere ſacerdotali ⁊c̄.

Tertium qḋ hic notat̄ eſt loci depu
tatio quia ſubiungitur in deſerto. vbi
Theophilus ait. Per totū tp̄s preteri
tum occultus fuit Johannes in deſer
to: vt nulla ſuſpitio naſcat̄ in homini⸗
bus ꝙ gratia affinitatis ad xp̄m vl' cō
uerſationis a teneris annis diuinā de
ip̄o teſtaret̄. Et quibus verbis nos mo
raliter inſtruimur: ꝙ ſi verbuꝫ dn̄i. i. in
ſpirationem diuinā ſuper nos fieri vo
lumus: tria debemus habere. Primo
humilitatem cum qua habitat gratia ·
ſuper illud Jacobi. iiij. c. Supbis de⁹
reſiſtit: humilibus aūt dat gratiā. Nā
Johannes interp̄retat̄ vas gratie. i. il
le in quo eſt gratia. Scḋo debemus ha
bere memorie viuacitatem Zacharias
nanqꝫ memorans dn̄m interpretatur.
Tertio debemus habere penitentie ri
giditatem. vt. ſ. ſimus in deſerto peni⸗
tentie. Nam Mat. iij. dicitur Penitē⸗
tiam agite appropīquat in vos regnū
dei. Non equidem erat Johannes in
voluptatib⁹ ſeculi: nō in delitijs mūdi

non in gaudijs huius tp̄is : ſed in ſoli
tudine deſerti. Nam quāto quiſq; ma
gis ſe elongat a delectatione ſenſuum
exterioꝝ: tanto plus attingit ad intel
ligentiam ⁊ lumē ſecretoꝝ dei. Nō mi
remur inquā: non miremur ſi falſi xp̄ia
ni de deo non bene ſentiant: q̄ꝛ inebria
uit eos fallax gratia tp̄alium bonoꝝ:
quibus non ſapiunt ea que dei ſunt

Qḋ Johannes venit p̄dicare i om nem regionē iordanis Caplm iij.

Tertia cōcluſio dꝛ clamoris q̄li
tas: in qua notare debem⁹ ſc̄m
euangelij ſeriem: q̄ iohannes
venit in omnem regionem iordanis:
vt dicit Nic. de lira. Exiuit de deſerto
vbi pauci habitabant: ⁊ venit ad loca
magis habitata: vt plures poſſent ad
eius p̄dicationem venire ⁊ ab eo bapti
zari: ibiq; clamādo tria ſingulariter p̄
dicabat

Primo baptiſmi efficatiam
Secundo vie munditiam.
Tertio ſalutis noticiam.

Primo p̄dicabat baptiſmi efficatiā
Dicit enī in textu euangelij p̄dicans
baptiſmū penitentie in remiſſionē pec
catoꝝ. Que verba ſc̄m Nic. de lira ſup
c. i. videtur dicere: q̄ poſſit dupl'r intel
ligi. Uno mō ꝓ baptiſmo Johannis
q̄ licet nō dimitterent̄ peccata: tñ ſuſce
ptio illius baptiſmi erat quedam ꝓte
ſtatio agendi veram penitentiā: ꝑ quā
ip̄a peccata dimittuntur. Alio mō pōt
intelligi de baptiſmo xp̄i: cuius virtu
te peccata dimittunt̄: ⁊ q̄ꝛ tale baptiſ
mum Johannes dare nō poterat: idō
predicabat dandum per xp̄m in proxi
mo venturꝝ. Scḋo p̄dicabat vie mū
diciam dicens. Scriptū eſt in li. ſermo
nū Iſaie ꝓphe Uox clamantis in de
ſerto parate viā dñi: rectas facite ſemi
tas eius. oīs vallis implebit̄: et omnis
mons et collis humiliabit̄: et erūt p̄ua
indirecta et aſpera in vias planas. hec
aūt habētur Iſa. xl. c. q̄ ad litterā criſto
predicanti conueniunt. Nam ambro.

dicit bene vox dicitur Johannes ver
bi nunti⁹ ex eo q̄ ip̄e manifeſtauit ver
bum incarnatum. cui dicebat viā eſſe
parandam. nam ſi bene conſideremus
ipſe erat orbis cōditoꝛ totiuſq; vniuer
ſi gubernatoꝛ et rectoꝛ: quē ſuſcipe om
nes deberet cum diligenti preparatio
ne. Hinc qḋ Ambro. in ſermone tertie
dñice de aduentu dicit. Oportet nos
eſſe omni ſcitate puros: mundos pudi
citia: nitidos honeſtate. Et Origenes
ſup his verbis ait. In corde noſtro via
paranda eſt dño. magnū enī eſt coꝛ ho
minis ⁊ ſpacioſum. ſi tñ fuerit mundū
nec in corꝑis quātitate: ſed in virtute
ſenſuū magnitudineq; eius intellige
q̄ tantam ſciam capiat veritatis. Pre
para ḡ in corde tuo viam dño per con
uerſionem ponā et egregijs vel ꝑfectis
oꝑibus dirige ſemitam: vt in te ſermo
dei abſq; offenſa preambulet. hec ille.
Et certe qḋ Johānes p̄dicabat popu
lis circa iordanem eccleſie h̄ tp̄e ſacra
tiſſimus fidelibus ſuis cōmemorat vñ
omnes ſe p̄parent ꝓ futura ſolennita
te dñi noſtri ieſu criſti: cui grati ſunt il
li qui ſibi naſcenti ſeipos preſentāt pe
nitentia candidatos decoratos virtuti
bus: et deuotione feruentes. O temera
ria xp̄ianorum corruptela. O reprehen
ſibilis conſuetudo. O deteſtabiles mo
res tunc nanq; magis offendit̄ criſtus
cum magis eſt honorandus In ſequē
ti enī feſtiuitate multiplicantur vanita
tes: pompe: ſolatia: inepte leticie: ioca
lationes: lenocinia: cōmeſtiones: ebrie
tates: vaniloquia: vſure: ꝑiuria: men
datia: prohibiti ludi: ⁊ qḋ horrendum
eſt impudenter inuerecūde publice im
pia blaſphemia dei audietur in nocte
natiuitatis domini. Nā paſtores erūt
laudantes ⁊ glorificantes deū: ſed tot
⁊ tanti viri mulieres iuuenes et ſenes
deum celi erunt maledicentes. O celi
quō nō abſcondit᷑ faciē veſtrā a nobis
o ſol quō non abſcondis lumen tuū. o
planete quō nō retrahitis lumē veſtrū

Sermo de natiuitate domini

o terra quō non contremiſcis · o homi
nes iuſti ⁊ pij quomō nō fletis in tam
execranda iniuria creatoris · Naſcitur
xp̄s paruulus humilis pauꝑ lugēs in
ꝑſepio pro ſalute hominū: ⁊ ecce blaſ=
phematur · nō eſt hec via vt eius gratia
nos dignos reddamus · Inquit enim
apoſtolꝰ ad Ro · xiij · c · Abijciamꝰ opa
tenebraꝝ ⁊ induamur arma lucis. ſicut
in die honeſte ambulemꝰ: non in cō=
meſſationibus ⁊ ebrietatibus: non in
cubilibus ⁊ pudicitijs: non in conten=
tionibus ⁊ emulationibus: ſed induite
vos · d · J · x: Uidemus namqꝫ in xp̄o fa
ctum eſſe qđ in ꝓphia ꝑ Johannez al
legata continebat̄. Humiles em̄ qui ꝑ
valles intelliguntᷓ impleti ſunt donis
ſpūalibus Montes qui ſunt ſupbi ty=
ranni: ſicut fuit Herodes · Nero: Do=
micianus: Dicolitianus: ⁊ alij xp̄m ꝑ=
ſequentes humiliati ſunt · Corda pura
directa ſunt ſicut fuit in · Maria mag=
dalena peccatrice in Matheo publica
no: ⁊ ceteris ad xp̄m conuerſis Corda
aſpera ⁊ ꝯtra xp̄m indurata mollifica=
ta ſunt: ⁊ deducta ī vias planas: ſicut
patet in Paulo. Si ǵ xp̄s eſt qui gra
tiam donat: rebelles reprimit: peccata
dimittit: ⁊ duros ſua pietate mollifi=
cat ip̄m amare: ip̄m timere tenemur et
dignum ſibi habitaculū in noſtra men
te ꝑparare Tertio p̄dicabat Johan
nes ſalutis noticiaz qn̄ dixit. Uidebit
omnis caro ſalutare dei: vbi Criſ · ait ·
Oſtenditᷓ hic qm̄ ad fines mundi dif=
fundetᷓ euangelij virtus atqꝫ cognitio
Greg᷑ · in omel · ait · Oīs caro · i · oīs hō
ſalutare dei · i · xp̄m ī hac vita videre nō
potuit ꝓpheta ergo oculū ad extremū
iudicij diem tendit: qn̄ hunc omnes ⁊
electi ⁊ reprobi ꝑiter videbūt. hec Gre.
Nos itaqꝫ qui xp̄m ꝑ fidem videmus
conemur illi ita ſeruire: vt mereamur
ip̄m aſpicere glorioſum cū plenitudi=
ne omnium noſtroꝝ deſideroꝝ in feli
ci regno illo: in quo ipſe viuit per infi
nita ſecula ſecu · amen ·

In natiuitate dn̄i noſtri Jeſu criſti
Sermo de poſſibilitate qualitate ⁊ io
cunditate incarnationis verbi dei
Fructus · xxij · Jeſus letanter naſcitᷓ ·

EUangelizo
vobis gaudium magnuz
qđ erit omni populo: qꝛ
natus eſt hodie ſaluator mūdi: qui eſt
xp̄s dn̄s in ciuitate Dauid · Scribuntᷓ
hec verba Luce · ij · c · ⁊ in euangelio hu
ius ſacratiſſime ſolennitatis. Dies hic
celeberrimus dilectiſſimi in xp̄o Jeſu
ſumma cū deuotione eſt excolendus: ī
ǭ ſancta mater eccleſia recolit miſteria
iocundiſſima natiuitatis ſaluatoris no
ſtri Jeſu xp̄i: quid namqꝫ dulcius pōt
audiri: quid ſuauius: quid ve mirabi=
lius q̄ꝫ Jeſus xp̄s filius dei in Beth=
leem naſcitur Currite gentes ⁊ venite
omnes cū paſtoribus ad videndū dei
filiū pro nobis pc̄toribus in ꝑſepe na=
tum. Hꝫ ſit nobis hodierna die ſtudium
⁊ magnificentia vt natiuitatē ieſu criſti
pie ardenter atqꝫ affectuoſe ꝯtemplari
velimꝰ Inuigilent ſenſus noſtri ⁊ pue
rulum xp̄m ieſum ſuſcipiamus reuertē
tur: de ǭ in p̄nti ſermone dicere volen
tes fructū ꝓponimus qui eſt ieſus letā
ter naſcitᷓ: qđ angelus teſtificatus eſt ī
verbis ꝓpoſitis in themate: in quibus
naſcentis xp̄i gaudiū exprimitur · vbi et
nos tria miſteria ꝯtemplabimus
Primū d᷑ incarnationis poſſibilitas.
Scđm dicitur natiuitatis qualitas ·
Tertium dicitᷓ natiuitatis iocūditas
Qđ incarnatio xp̄i eſt poſſibil' ca · i ·

PRimū miſteriū d᷑ incarnatiōis
poſſibilitas: in ǭ explicemus cō
tra nōnullos impie ſentientes:
ꝙ deū incarnari fuit impoſſibile. ꝙ hꝫ
ſit falſum patet: quia ſuū oppoſituz eſt
verꝫ ⁊ hꝫ tangitur a doctoribus videlicꝫ
ſ · tho · ⁊ beato Boñ · in · iij · ſniaꝝ di · i: q · i ·
⁊ ꝓbatur ipſum poſſibile eſſe incarna=
ri tribus rationibus

Primo rõne onipotentie
Secundo ratione excellentie
Tertio ratione conuenientie

Primo ꝓbant omnipotentie. Nam
deus cũ ſit omnipotens põt omne il//
lud qđ contradictoriũ includit: nec ali
quẽ defectũ in deo ponit. ſm illud Lu
ce.1. Non erit impoſſibile omne verbũ
apud deum: ſed deũ humanã naturaꝫ
aſſumere nec includit ꝯtradictionẽ nec
in deo aliqueꝫ defectũ ponit. Nam di
uinam naturam vniri humane in vni
tate perſone nõ eſt aliud ꝙ diuinã ꝑ//
ſonam: q̃ ab eterno fuit hypoſtaſis re//
ſpectu diuine nature eſſe hypoſtaſim
reſpectu humane nature in tꝑe h̃ auteꝫ
nõ dicit aliquã impfectioneꝫ: ſed poti⁹
dignitateꝫ ⁊ nobilitateꝫ. ſicut eñ cũ de
us ſit ens ab eterno: in nullo fit dero//
gatio bonitati ſue: dũ eſt cauſa bonita
tis creature cauſat̃ in tꝑe: ꝙuis boni//
tas creata longe ſit inferior bonitate ĩ
creata. Sicut eñ ꝑſona filij dei ſit hy//
poſtaſis intellectualis ⁊ ſpũalis et in//
creata ab eterno nullo derogat ſi ſit hy
poſtaſis rõnalis nature create in tꝑe: ⁊
queadmodũ deus de nõ creante ſit cre
ans ĩ actu abſq̃ alia ſui mutatione vel
innouatione: ſed ſolũ facta mutatione
ex ꝑte nature create: ſic ꝑſona filij dei:
q̃ nõ erat hypoſtaſis humane nature
in actu habet eſſe eius hypoſtaſis abſ
q̃ aliq̃ ſui mutabilitate ſolũ facta mu//
tatione ex ꝑte nature aſſumpte: et quẽ
admodũ deus eñ eſt in creatura ꝑ eſ
ſentiaꝫ ⁊ ꝑ p̃ntiaꝫ in nullo depẽdet ab
illa. ſꝫ potius depẽdet creatura ab ip̃o
tanq̃ a cauſa cõſeruante ⁊ ſubſtentan
te. ſic ⁊ deus cũ eſt in creatura rõnali ꝑ
vnionẽ non dependet ab ip̃a. ſꝫ potiuſ
ecõuerſo: qꝛ habet ſubſtentari in illo

Scđa ratio dꝛ excellentie. nã vt ait
Hilarius. Plus p̃t deus facere ꝙ hõ
dicere vel intelligere ſed hõ põt dicere
vel intelligere rõnabiliter deum huma
nam naturã aſſumere. g̊ multo magis
deus põt h̃ facere. Intelligit nanq̃ hõ
congruũ fuiſſe deũ incarnari tũ ꝓpter
ſue potentie ſapientie ⁊ bonitatis emi
nentem manifeſtationẽ: que quideꝫ fa
cta eſt in humani generꝭ ſuſceptiõe tũ
propter operũ diuinoꝝ excellentie con
ſummationẽ q̃ eſt facta cũ vltimũ con//
iunctũ eſt primo: tũ ꝓpter humilẽ pec
cati ſolutioneꝫ ad liberationẽ hominis
captiui: quia ſola ꝑſona diuina erat: q̃
preponderat toti humano generi.

Tertia rõ dicitur cõuenientie. nã eo
rum eſt facilis vnio: q̃ adinuiceꝫ ſimili
tudinem hñt: ſed hõ eſt creatus ad ſimi
litudinẽ ⁊ imaginẽ dei vt dicit̃ Geñ. 1.
ergo humana natura diuine aliq̃ mõ
eſt vnibilis in ꝑſona. Et ſi dꝛ ꝙ nulla
põt eſſe vnio inter illa: inter q̃ nulla eſt
proportio. ſed dei qui eſt infinitus ad
creaturam que eſt finita nulla eſt pro//
portio. ergo nulla põt eſſe vnio. Ad h̃
dicenduꝫ ꝙ duplex eſt ꝓportio: vna q̃
attendit̃ in conuenitia ordinis alia q̃
attendit̃ in cõmenſuratione ꝙtitatis.
Cũ ergo dicit̃ ꝙ eſſe vnibile ⁊ ꝓportio
nabile nõ habet veritatẽ in ſcđo modo
dicta ꝓ eo ꝙ ſi aqua maris infinita eſ//
ſet: adhuc poſſet ſpongia ĩmergi: ſicut
nunc ĩmergeret̃: ⁊ ideo ſufficit ad vnio
nem ꝓportio q̃ conſurgit ex conuenien
tia ordinis: ⁊ talis eſt conueniẽtia que
eſt inter creaturaꝫ rõnalem et deũ ꝓ eo
ꝙ creatura rõnalis eo ip̃o ꝙ eſt imago
dei: nata eſt ordinari in ip̃o. Diximus
qualiter doctores theologici poſſibili
tatem incarnationis oſtendũt: qđ a no
bis nõ eſt curioſe inueſtigandũ ſꝫ men
te potius affectuoſe recolendum

Quo tꝑe et loco ⁊ qua pauꝑtate criſt⁹
natus ſit. Capl'm ij.

Secundũ miſteriũ dicit̃ natiui
tatis q̃litas: in q̃ coſiderare de
bemus qualiter xp̃s natus de
ſcribit̃ ab euangeliſta. ex cuius coſide//
ratione tres conditiones xp̃i naſcen//
tis colligimus.

Prima dicitur tꝑalitas.
Secunda dicitur localitas

Tertia dicitur paupertas
Prima conditio dicitur temporalitas De
ſignatur nanq; in euangelio q̄ xp̄s nat⁹
eſt Octauiani imperatoris tpe: qui vt ſcri
bit Suetonius ⁊ Eutropi⁹ natus eſt
in valetrano oppido. viij. cal. ſeptem=
bris ex patre Octauiano ſenatore et ma
tre atia nepote Julij ceſaris genita ex
Julia ſorore: q̄ nupſerat. L. Balbo. de
q̄ refert plinius in. ij. hiſtorie naturalis
Cū vrbem intraret apparuerunt ſtelle
circa ſolē in modū corone poſite. Hic
ſedatis oībus bellis orbē totū ſuo ſub=
iecit imperio cunctis inimicis ⁊ perturbatio
nibus romanorum deuictis. Regnauit
nanq; annis. lvij. xij. cū. M. Antonio
⁊. M. Lepido. et. xliiij. per ſe. Et vt dicit
Solinus de mirabilibus mūdi. Tp̄s
auguſti ſolū reptum: q̄ plurimū arma
ceſſauerunt ⁊ ingenia floruerūt fuerūt
tunc horatius flaccus Virgilius Oui
dius: Macer: Cattullus veronenſis.
Terentius Varro. M. T. C. Appolli
dorus Valerius Marcella Valerius
maximus: ⁊ q̄plures alij: vt dicit Oro
ſius Octauian⁹ victor rediens ab orien
te cū triplici triūpho vrbem ingreſſus
tūc primus q̄r rempu. auxerat auguſt⁹
eſt ſalutatus. ⁊ cū pacificum poſſideret
imperium edictū fecit vt deſcriberetur vni
uerſus orbis: vt ſcire quot prouincie: quot
homines eſſet in toto orbe ⁊ dicebatur
deſcriptio: q̄r numerus eorum qui cenſum
ferebant redigebatur in ſcriptis vt refert
magiſter in hiſtoria ſcolaſtica. Diceba
tur etiam profeſſio: q̄r quilibet ꝓfferens
denariū ſuū preſidi ponebat illud ſup
caput ſuū: ⁊ proprio ore profitebatur ſe eſſe
ſubditū romano imperio. Regnante h
imperatore pijſſimo xp̄s dei filius naſci
voluit. Vn̄ Beda ait Naſcitur⁹ in car
ne dei filius ſicut de virgine natus vir
ginitatis ſibi decus oſndit eſſe gratiſſi=
mum: ſic pacatiſſimo ſeculi tpe procreatur
q̄r pacē querere docuit: ⁊ pacis ſectatores
in viſere indignatur: nullū aūt mai⁹ po
tuit eſſe pacis indicium: q̄ totū orbem
vna deſcriptione concludi. Cuius Octa
uianus auguſtus tanta. xij. ānis circa
tp̄s dn̄ice natiuitatis pace regnuit Theo
philus vero ait. Cōueniens erit vt per
xp̄m cultus multorum deorū deficeret et
vnus de⁹ coleretur. vn̄ vnus rex orbi im=
peraſſe deſcribitur nec exiſtimare debē
mus regē regū Jeſum xp̄m ſub deſcri
ptione mūdi natū abſq; miſtica et rō=
nali cauſa Dicit Origenes Diligenti⁹
aūt intuenti ſacramentū q̄ddā videtur
ſignificari: q̄r in totius orbis profeſſione
deſcribi oportuit xp̄m vt cū oībus ſcri
ptus ſanctificaret oēs. Grego. in omel.
inquit. Miſtice aūt naſcituro dn̄o mū
dus deſcribitur: q̄r ille apparebat in carne.
qui electos ſuos aſcriberet in eternita
te Secūda dr̄ xp̄i naſcentis localitas.
Naſci voluit in Bethleem iude in quo
erat Joſeph cū Maria: eo q̄ eſſet de
domo et familia Dauid et dicitur Beth
leem ciuitas Dauid ſm̄ Nic. de lira: q̄r
inde oriundus fuit vt habetur. i. Re. xvij
c. et Joſeph erat de genere Dauid: ſi=
cut dr̄ Mat. i. et non eſt alienum in pro=
poſito: q̄r ieſus xp̄s nat⁹ eſt in tam hu
mili loco ⁊ nō in hieruſalē: nec in maxi
ma roma: q̄r in oībus ſuis actib⁹ ſe hu
milē exhibere voluit. vn̄ Bethleem ele
git ſue natiuitati: ⁊ hieruſalem ſue paſ
ſioni: vt per h gloriam hominū confuta
ret: q̄ in ciuitate ignobili eſt paſſus op
probriū. Et vt dicitur in quodā ſermone
epheſini concilij ſi maximā Romā ele
giſſet: ciuitatē propter potentiā ciuiū mu
tationē orbis terrarum putarent: ſi filius
fuiſſet imperatoris ptātis vtilitatē aſcri=
berent. Sed vt humilitas xp̄i oſtende
retur ⁊ diuinitas cognoſceretur orbē terra
rum transformaſſe paupculā elegit ma
trem paupiorē ⁊ ignobiliorē patriam
tū inſignum pfecte victorie: tū vt ſuam
ptātē oſtenderet in ipa roma q̄ caput
erat orbis ſtatuit caput eccleſie ſue ſm̄
illud Jſa. xxvi. Ciuitatē ſublimē humi
liauit: ⁊ cōculcabit eam pes pauperis. i.
xp̄i greſſus egenorum. i. Petri et Pauli

apłoꝝ eius Tertia conditio dr̄ criſti
naſcentis paupꝑtas· de qua ait Luce. ij
c. Impleti ſunt dies vt pareret: ⁊ peꝑit
filiū ſuū primogenitum: ⁊ pannis euꝫ
inuoluit: ⁊ reclinauit euꝫ in p̄ſepio: qꝛ
non erat ei locus in diuerſorio. Diuer
ſorium nanqꝫ ſm̄ magiſtrū in hiſtoria
ſcolaſtica dicit̄ oꝑimentuꝫ qḋ eſt inter
duas domos ſub quo ciues ad collo//
quendū vel ꝓpter aeris intemperieꝫ di
uertebant vbi Ioſeph boui ⁊ aſino p̄ſe
pe fecerat. Miratur modo anima mea
ꝙ̄ extrema fuit paupꝑtas regis celoꝝ et
omniū creaturaꝝ naſcentis Audi Ie
ronimum ad Marcellā de vrbe ſecedē
da dicentem: q̄ ſermone qua voce ſpe
luncam tibi ſaluatoris exponam: et illḋ
preſepe in quo infantulus vagit ſilen//
tio magis ꝙ̄ infimo ſermone honoran
dum eſt· Vbi ſunt late porticꝰ· vbi au//
reata laquearia: vbi domus miſeroruꝫ
penis ⁊ damnatorū labore ve ītite· vbi
ad inſtar palatij priuatoꝝ extructe ba
ſilice: vt vile corpuſculū hominis p̄cio
ſius inambulet: et quaſi mūdo quicꝙ̄
poſſit eſſe ornatius tecta ſua magis ve
lit accipe ꝙ̄ celū Bethleem ecce in hoc
ꝑuo terre foramine celorū conditor na
tus eſt. hic inuolutꝰ pannis · hic viſus
a paſtoribus hic demonſtratus a ſtel//
la hic adoratus a Magis. hec ille· Et
idem ad Euſtochiū· Ille cuius pugil
lo mundus cōcluditur preſepe conti//
netur anguſta O quid erat videre filiū
dei inuolutū pannis vagientem: lacri
mantem: p̄ frigore tabeſcentē· Eamus
omnes queſo cū paſtoribus ⁊ dicamꝰ
ſibi O angelorum rex digniſſime qui ꝓ
nobis ad hanc neceſſitatem veniſti: vt
ex paupercula matre tuguriolo viliſſi//
mo nō habēs vbi caput reclines quid
vis a nobis quid tibi ꝑſoluere poſſumꝰ
Vis aurū vis argentū: placent tibi vł
gemme vel iocalia vel p̄cioſa queqꝫ di
uertibilia. Et ſi forte illa ſpreueris que
faciūt tantum ornatum· Nam pro tua
neceſſitate domum acciperes ad habi
tandum: ligna ⁊ pannos ad calefacien
dum Et mox infantulus iſte clamabit
ardenter · O rationales creature nolo
mūdi diuitias: nolo delicias nolo ma
gnificētias Ecce veſtram carnē aſſum
pſi: puerulus ſum ⁊ pro vobis triginta
tribus annis laborabo indeſinenter in
fame et ſiti ⁊ in vigilijs ⁊ ꝑegrinationi
bus: in anguſtijs et perſecutionibus: i
plagis ⁊ vulneribus in ſanguinis effu
ſione vſqꝫ ad mortem. Si mihi place//
re cupitis qui vos ita diligo: peccata ve
ſtra mihi donate· Illa ſuper humeros
meos ponite: dolentes ī corde veſtro
de quibuſcunqꝫ cōmiſſis: et ego pro vo
bis ſatiſfaciam Ego omnium peniten
tiam portabo· O humani cordis duri//
tas cur non mollitur· cur non flectit̄ cur
non mouet̄ ad vocem omnium ſalua//
toris ſunt nempe humane mētes gela
te: et ferro duriores: qm̄ xp̄m paruuluꝫ
clamantem et dicentē peccata depōite
peccata deponite: quia propter pecca
ta incipio peregrinari ad mortem Sz
quid tu faciebas o virgo piiſſima: quā
do tu videbas in aſſumpta carne fa//
ctorem omnium tam infimo loco na//
tum flebant oculi tui que tanto magis
eras pietate deuicta: q̄nto certior eras
de altitudine ſecreti. Nempe humanꝰ
intellectus excogitare non poſſet qua//
liter virgo ſanctiſſima puella et plena
gratia ſui filij ardentiſſimam pauper//
tatem defleuit·

¶ Qḋ omnes creature in criſti natiui
tate ſignum iocunditatis oſtenderunt

Capłm iij·

TErtium miſterium dicitur na
tiuitatis iocunditas. Nam na
tiuitas pn̄s letiſſima debet eſſe
animis quibuſcunqꝫ bene diſpoſitis ď
qua et nos triplicem iocunditatem in
feremus·

Prima dicitur ſupernaturalis·
Secunda dicitur virginalis
Tertia dicitur generalis·
Prima dicitur ſupnaturalis q̄ facta

fuit in angelicis choris: ⁊ quidem an=
gelus vnus letus ad paſtores deſcen=
dit: qui vigilias noctis cuſtodiebāt ſu
per gregem ſuum annūcians eis ꝙ na
tus eſſet Jeſus cū quo facta eſt multi=
tudo magna celeſtis exercitus cantan
tium. Gloria in altiſſimis deo ⁊c̄. et vt
inquit Beda in omel. Nunqꝫ in tota
veteris teſtamenti ſerie reperiemus an
gelos: qui tam ſedulo apparuerāt pa=
tribus ꝙ cū luce apparuiſſet. Sed hoc
priuilegiū recte huic tempori eſt reſer=
uatū. quī exortuꝫ eſt in tenebris lumen
et rectis corde leticia. hec ille

Secūda iocunditas dicit̄ virgina=
lis. ſuſcepit equidem virgo glorioſa in
extimabile gaudiū: cū vidit ſe peperiſ=
ſe ſine corruptione: ⁊ ſine dolore nec vt
quidam fatue arbitrant̄ iacens peperit
filiū ſuum: nec obſtetricū habuit adiu=
toriuꝫ. Unde Jero. aduerſus Eluidiū
Nulla ibi obſtetrix fuit nulla muliercularum ſedulitas introceſſit: ipſa pan=
nis inuoluit infantem: ipſa ⁊ mater et
virgo puto em̄ ꝙ appropinquante ho
ra partꝰ ſenſit virgo puriſſima tantam
intellectus leticiam quantā nō ſenſerat
vnquā omnibus diebus vite ſue. ⁊ om
nes ſenſus eiꝰ ſpūales et corporales q̄
dam inenarrabili ſuauitate replebant̄.
Et eleuatas ſuper humanas vires in
abiſſum diuine contemplationis ita cū
imenſo dulcore peperit filiū ſuum quē
vt vidit natum: mox adorauit vt verū
deū: ⁊ deinde illū ad ſe ſuſcipiens ſuo
pectori ſtrinxit: et pannis inuoluendo
lacte ſuo paruo paſcebat: audiuit: ⁊ an
gelos cantantes. Uidit paſtores cum
admiratione venientes ad inquirendū
de ſaluatore nato: quem ipſa parturie
rat: ipſa tenebat: ipſa tractabat. O gau
dium vere incognoſcibile: cū virgo glo
rioſa videbat oculis corporeis: quem
ſancti patres ceteriqꝫ electi deſideraue
rūt inſpicere. nec ſolū filium ſuum ſen
tiebat: ſed ſui ipſius ⁊ etiam dei filium
eſſe intelligebat Tertia iocūditas di
citur generalis. nam domino naſcen=
te oēs qdammō creature viſe ſunt ſuo
modo letari. Creatura nanqꝫ pure cor
porea letata eſt. qꝛ vt teſtatur Inn. iij.
tempore illo q̄ rome longo pax fuit. ro
mani templum pacis pulcerrimum cō
ſtruxerunt ⁊ ibi ſtatuam Romuli po=
ſuerūt: conſulentes vero apolinem q̄n
tū duraret: acceperūt reſponſuꝫ quouſ
qꝫ virgo pareret. qđ ipſi audientes dixe
runt in eternū durabit: qꝛ virgo nunqꝫ
pariet. vnde ⁊ in foribus templi titulū
hunc ſcripſerūt. Templū pacis in eter
num. Sed in ipſa nocte qua virgo pe
perit templū funditus corruit. vbi mo
do eſt eccleſia: que ſancte Marie no=
ue dicit̄. Secundo letata eſt creatura
corporea ⁊ lucida: vt predictus Inno
centius papa dicit. In ipſa nocte nati
uitatis obſcuritas aeris ī claritatē diei
verſa eſt. et in die natiuitatis domini
tres ſoles in oriēte apparuerūt: q̄ pau
latim in vnū corpꝰ ſolare redacti ſunt
licet in hiſtorijs ſcolaſticis dicat̄ ꝙ h̄
non fuit in die natiuitatis: ſed ante ꝑ
aliquod tempus. ſ. poſt mortem filij ce
ſaris. quod etiam Euſebius in coroni
ca aſſerit. Oroſius vero dicit verba hec
Hora circiter tertia repente liquido ac
puro ſereno circulus ad ſpeciem cele=
ſtis arcus orbem ſolem ambiuit: quaſi
venturus eſſet qui ipſum ſolem ſolus
mundumqꝫ totum effeciſſet et regeret
Addit ⁊ Inno. rem dignam miratu:
ꝙ Octauianꝰ ipator intm̄ ſenatui pla
cuit: vt ipſum pro deo colere vellent q̄
ſe mortalem intelligens īmortalitati ſi
bi nomen noluit vſurpare. Ad illorum
vero importunam inſtantiam ſybillaꝫ
propheuſſaꝫ aduocat ſcire volens per
eius oracula ſi mundo aliq̄ eo maior
naſceretur: ⁊ cuꝫ in die natiuitatis do
mini conſilium ſuper hac re conuocaſ
ſet: ⁊ ſibilla in camera imꝑatoris oracu
lis inſiſteret in die media circulus ni=
tens apparuit circa ſolem: et in medio
circuli virgo pulcerrima filium geſtās

in gremio: tunc ſybilla hoc ceſari oſten
dit. Cum impator ad predictam viſio
nem plurimū admiraretur: audit vo//
cem dicentem. Hec eſt ara celi: dixitqꝫ
ei ſybilla. Hic puer maior te eſt ipſum
adora. Et camera in qua hec celebrata
ſunt: in honore ſancte Marie dedica//
ta eſt eccleſia: que vſqꝫ hodie dicit̄ ara
celi. Octauianus puero ſibi monſtrato
mirram dedit: et deus de cetero vocari
recuſauit Tertio letati ſunt paſtores
inuenientes ſicut dixerat eis angelus
vnde ⁊ nos omnes letari debemus: et
ſpiritualiter iocūdari: quia vt ait Leo
papa i ſermone. ſaluator noſter hodie
dilectiſſimi natus eſt gaudeamus Ne
qꝫ enim locum fas eſt eſſe triſticie: vbi
natalis eſt vite que conſumptio mor//
talitatis timore ingerit nobis de pro//
miſſa eternitate leticiā Nemo ab hui⁹
alacritatis ꝑticipatōne ſecernit̄. vna cun
ctis leticie cōmunis eſt ratio: quia do//
minus noſter mortis peccatiqꝫ deſtru
ctor: ſicut nullum a reatu liberum repe
rit: ita liberandis omnibus venit: exul
tat ſanctus: quia appropiquat ad pal
mam: gaudeat peccator: quia inuitat̄
ad veniam: animetur gentilis. quia vo
catur ad vitam. hec ille. Igitur leti fa//
cti ſunt celi et ciues celorum ⁊c. Sic et
nos gaudētes referamus gratias deo
qui ſeipſum dedit paruulū: vt nos ma
gnos faceret in regno celorum: in quo
viuit ⁊ regnat per infinita ſe. ſe. amen.

In feſto ſancti Stephani prothomar
tiris ſermo de eodem
Fructus. xxiij. Stephanus Jeſum vi
dens lapidatur

Video celos
apertos: ⁊ Jheſum ſtan//
tem a dextris virtut̄ dei.
Act⁹. vij. In tribulatione poſitis ac la
borantibus dilectiſſimi in xp̄o ieſu pro
diuino amore nō deeſt auxiliū ſue gra
tie: q̄ fit vt quecūqꝫ ardua ⁊ difficilima
non ſolū non moleſte ſed iocunde ⁊ eq̄
animo ferant. Nihil enī morte terribi//
lius: hāc tn̄ amici dei cū opus fuit paſ
ſi ſunt pro criſto gaudētes. Et ne mul
torum exempla referamus ꝓponit̄ de
ꝓthomartire: qui in etate floridiſſima
lapidationis martiriū patientiſſime to
lerauit. Qui cū ex debito cogamur ho//
norem deuotum exhibere vt poſſimus
ſuffragio ipſius ſue ſanctiſſime vite eſſe
imitatores de quo in pn̄ti ſermone di
cturi ſum⁹ ſub vno fructu qui eſt Ste
phanus ieſum videns lapidat̄ ſicut di
citur in themate. video celos aꝑtos ⁊c.
in quibus ſanctiſſimis verbis tria prin
cipalia priuilegia beati Stephani no
tabimus.
Primum dicitur gratie.
Secundum victorie
Tertium glorie

Qđ in Stephano fuit gr̄a Ca. i.

Primū priuilegium dr̄ gratie:
de qua dicit̄ Act⁹. vij. Stepha
nus aūt plenus gratia ⁊ forti//
tudine faciebat ſigna ⁊ ꝓdigia magna
ī populo. nam cū tria ſunt peccata pri
ma ad q̄ cetera reducuntur. videlꝫ ſup
bia. auaritia. luxuria. pro quibus dicit̄
Jo. ij. p̄ma ca. ſua. Omne qđ eſt in mū
do aut eſt ꝯcupiſcentia carnis: aut cō
cupiſcentia oculorū aut ſuperbia vite.
neceſſarium eſt vnicuiqꝫ laborare vt ab
his nō ſuperet̄: quinīmo vincendo cō
trarias ſequat̄ virtutes: quod eſſe nul//
lo mō pōt ſine diuina gratia. ſicut do//
cet Augu. in li. de correptione ⁊ gratia
⁊ in li. de predeſtinatione ſanctorum. ⁊
in encheridion. deus autem benedict⁹
vnicuiqꝫ laborare volenti et facere ſq̄d
in ſe eſt hanc gratiam libere largitur:
adeo vt nullus de ꝓpria negligentia q̄
ri poſſit vn̄ ciprian⁹ in ep̄la ad donnꝫ
ait. prefluens largit̄ ſpūs nullis finib⁹
premit̄. nullis metarum ſpacijs frenat
manna iugiter exuberat affluent: no//
ſtrum pectus tm̄ ſatiat et paſcit quan//
tum illud fidei capax offerimus: tm̄ in
undantis gratie haurimus. hec ille qđ

clare pcipim⁹ in beato ſtephano criſti
pthomartire dilectiſſimi in q̄ gratia di
uina ſupueniente vicit prefata pecca//
ta ⁊ habuit in ſe tres ſolennes ꝟtutes.
Prima eſt virtus humilitatis
Secūda eſt virtus paupertatis.
Tertia eſt virtus caſtitatis.
Primam virtutem quā obtinuit beat⁹
ſtephanus d̄r humilitat⁊ in honore ſibi
ab eccl̄ia exhibito. vt em̄ docꝫ ſcriptura
Act⁊. vi. c. Ipſe enim fuit vltimus imo
primus ex ſeptem diaconibus ab apo
ſtolis ordinatis in miniſterio: cū eſſet
maxia multitudo credentiū: q̄ in dies
creſcebat. xij. apoſtoli decreuerūt elige
re ſeptem qui poſſent preeſſe miniſtra
tioni tpali; vt ipſi poſſent liberius va//
care verbo diuino: ⁊ eligerūt ſtephanū
plenū fide ⁊. ſ. ſ. ⁊ philippū ⁊ procoruꝫ
⁊ nicanorē. ⁊ thimonē ⁊ pmenā. ⁊ nico
laum aduenam anthiocenū. in quo ho
nore nulla elatione ſtephan⁹ intumuit
ſed in cunctis ſe humilem exhibuit.
Secūda virtus dicit̄ paupertatis. nā
de eo dicit̄ Act⁊. vij. ꝙ fuit plenus fide.
vn̄ Aug⁊. ait. qui deo verā fidem habēt
nō cupiūt in hijs miſerijs diuites fieri
⁊ ſic patet ꝯtum ad ſcd̄aꝫ virtutē. Ter
tia dicit̄ caſtitatis. Nam de eo ꝙ dicit̄
fuit boni teſtimonij ⁊ mundiſſime fame
⁊ qꝛ plerıqꝫ ſua volūtate in peccatis cō
morantes excuſationem ſuſcipiūt dicē
tes nō poſſe virtuoſe viuere: qꝛ ipē dn̄s
ſuam gratiam denegat. nos aūt intelli
gere debem⁹ ꝙ ex fonte illo inundatiſ
ſimo diuine bonitatis vnuſquiſqꝫ gu//
ſtare pōt: ſi velit ⁊ qꝛ qui mali ſunt no
lunt qd̄ in ſe eſt facere. idō gratiaꝫ diui//
nam pticipare nō pn̄t. Inquit em̄ Eu
chidius in libro de cauſis. ꝙ prima cā
ineſt oībus reb⁹ ſm̄ diſpoſitionē vnaꝫ
nō tn̄ oēs accipiūt eā ſm̄ diſpōem vnā
q̄ fit vt aliqui recipiāt de gratia ꝯtum
eis ſufficiat ad ſalutem vt ſunt illi qui
in caritate obſeruant diuina mandata
alij vero animo feruentiores pfectiōis
opa aggrediētes ample ⁊ copioſe gra
tiam diuinam impetrant. Non em̄ po
tuiſſent perſeuerare in deſerto Anto//
nius magnus Illarion Paulus pri//
mus heremita: ⁊ alij: de quibus dicit̄
in vit⁊ patrum. Nam martires tam cru
ciatus duros ⁊ penas: ſi ſi gratia dei il//
lis nō ſuccurriſſet nō potuiſſent in eta//
te ſua tam florentiſſima ſupportare et
calcare mundi ſuperbiam ſpernere mū
di diuitias: perpēdere vanasq̄ delicias
et humiliter ac caſte ſequi Xriſtum in
paupertate: ſi non fuiſſent adiuti gra//
tia dei: Et ſi dicitur ꝙ gratia non po//
teſt eſſe maior in vno q̄ꝫ in alio. poteſt
ad hoc reſponderi per Auguſtinum
dicentem ad Dardanum In quibus
habitat deus nō equaliter habitat. Et
idem ad Bonifacium Tripliciter gra
tia meretur augeri: que verba exponēs
Alex. in. iij. dicit ꝙ maius et minus in
formis ſpiritualibus non dicitur ſicut
in formis corporalibus quia ſm̄ Au//
gu. de quantitate anime: in formis ma
terialibus dicitur maius ⁊ minus ſm̄
quantitatem diuiſiuam. in formis aūt
ſpiritualibus ſm̄ quantitatem virtua//
lem. Redeuntes ad noſtrum ppoſituꝫ
dicim⁹ ꝙ nō eſt incōueniens bonitati
diuine quibuſdā copioſum donuꝫ gr̄e
ꝯcedere: cuꝫ ⁊ ſe deus nulli deneget vt
dictū eſt: qd̄ eſt ad ſalutē neceſſarium.
Si omnes iudei: heretici: infideles: et
mali xp̄iani in h̄ ſeculo exn̄tes vellent
gratiam dei facile poſſent eam obtine
re: habuit eam ſtephanus ⁊ extimauit
ac magnifice p̄cium illius apportauit.

Qd̄ in Stephano fuit victoria Capitulum. iij.

Secundū priuilegiū in q̄ relucet
diuinū adiutoriū beati ſtepha//
ni dicitur victorie. Nos em̄ maloꝝ eſt
bonis pſecutioneꝫ inferre: qꝛ ſm̄ phoꝝ
ſn̄iam ꝯtraria inſimul ſtare nō pn̄t ſed
mutuo ſe expellūt ſm̄ ꝙ Ari⁊. x. metha
phiſice docet. et in poſt predicament⁊
ſiue fuerint ꝯtrarie priuatiue vel poſiti
ue ſicut calidū nō ſtat cum frigore nec

albū cū nigro: nec tenebra cuꝫ lumine
vnde boni malis cōtrarij ſunt eos ce/
dunt ⁊ moleſtant et īportune·vij. xxiij·
q·iiij.c·qui ſm carnē ait Hiero.qui ſm
carnē natus eſt pſequebat̄ ſpūalem ſpi
ritualem.ſ.imael iſaac·nunq̄ꝫ aūt ſpiri
tualis carnalē pſequit̄:qđ patet etiam
per beatuꝫ Hiero · in epitaphio ſancti
Paule·Semp virtutes perſequit̄ in/
uidia feriunt ſummos fulgura mentis
etem̄ ſancti omnes emulos habuerunt
in paradiſo quoqꝫ ſerpens fuit cuius
inuidia mors intrauit p orbem terraꝝ
⁊ vide omnibus taceam. dn̄s noſter ie
ſus xp̄s phariſeoꝝ inuidia· eſt crucifi/
tus ⁊ ne multoꝝ exempla quaſi innu/
merabilia replicem⁹· ecce:in ppoſito ē
ſtephanus leuita ꝯtra quē inſurrexerūt
viri iniqui impij querentes ſibi mortē
inferre triplici bello interueniente
Primum dicitur diſputationis.
Secundum dicitur accuſationis·
Tertium dicitur cōminationis

Primum prelium fuit diſputatiōis
qꝛ ſurrexerunt quidam de ſynagoga:q̄
appellabat̄ libertinoꝝ a regione ſic no
minatoꝝ ſm Nico·de lira ⁊ cirenenſiū
a cirene ciuitate ⁊ alexādrinoꝝ ab ale/
xandria metropoli egypti:et eoruꝫ qui
erant a cilicia ⁊ aſia:q̄ ſunt regiones p
pinque iudee In quo prelio datus eſt
ſibi·ſ.ſ·qui ſibi facundiam miniſtrauit
ſm xp̄i pmiſſum·Luce·xxi· Ego dabo
vobis os ⁊ ſapientiā:cui nō poterūt re
ſiſtere omnes aduerſarij:ideo aduerſa
rij Stephani non poterant reſiſtere ſa
pientie et ſpiritui qui loquebatur·

Scđm prelium accuſationis: qꝛ vi
dentes q̄ p primum modū iudei eum
non ſupaſſent:callide ſubmiſerūt duoſ
falſos teſtes:qui eum in iudicio accu/
ſarent: ⁊ venerunt ⁊ accuſauerunt euꝫ
dicentes Stephanū blaſphemaſſe de
um ⁊ Moyſen ⁊ templū ⁊ legem ī qua
affuit ſibi diuinum auxilium:quia in/
tuentes in eum omnes qui erant in cō
cilio faciem eius viderunt tanq̄ꝫ facieꝫ
angeli:vbi eſt ſubſecuta victoria : quia
de omnibus ſibi obiectis ipſe ſe clariſſi
me expurgauit:magnificando deum ⁊
Moyſen et legē et templū. De deo di
cit deum qui locutus eſt patribus et p
phetis deū fuiſſe glorioſum De Moy
ſe q̄ amicus dei fuerat. De lege q̄ fue
rat a deo data· De templo q̄ fuerat et
precepto dei conſtructum

Tertium prelium dicitur cōmina/
tionis. Nam cum Stephanus fuiſſet
multa rationabiliter locutus emuli ſui
non volebant reſpōdere audientes ip
ſum :et que dicebantur diſcectabāt cor
dibus ſuis et ſtridebāt dentibus in eū
ecce ſtatim brachium domini auxiliuꝫ
ſuggerens Stephano :qui in tali ſpe/
ctaculo proſpiciebat ſibi iminere peri/
culum mortis· Nam intendens in cē/
lum vidit gloriaꝫ dei ⁊ ait. Ecce video
celos apertos ⁊ Jeſum ſtantem a de/
xtris virtutis dei· De iſta apparitione
ſanctorum dicūt doctores q̄ Stepha
nus vidit oculo corpali aut oculo men
tali ſi corporali tria mirabilia ſunt con
ſecuta Primum eſt q̄ vidit celos aper
tos·quod ſm Nico. de lira eſt intelli/
gendum non q̄ celi fuerunt aperti et
diuiſi:cum ſint incorruptibiles ſed qꝛ
ſic clare vidit: ac ſi nullum fuiſſet ob/
ſtaculum intermedium. Secundū mi
rabile eſt.quia vidit Jheſum in gloria
patris : cum ſm naturam impoſſibile
ſic vt corpus glorificatum ab oclo cor
porali in ſua gloria poſſit videri· Ter/
tium mirabile eſt:cum corpus criſti ſit
in celo empireo:videndo ipſum vidit
vltra celum aereū ſidereū ⁊ criſtallinū
qđ eſt impoſſibile ſm naturā: vt oclus
corporalis in tanta diſtantia poſſit vi
dere.ſi aūt vidit oculo mentali:tūc fa/
ctum eſt vt mens ei⁹ eſſet adeo illumi/
nata ad noticiam glorie dei d.n· J.x·fi
lij ſui q̄ nihil aliud poſſet vel velle vel
deſiderare:nec mortem:quam omnes
fugiunt velut ſibi nociuam timet: qđ
oſtendit: iudei cū audiſſent eum talia

dicentem cõtinuerunt aures ſuas ſm
glo. ne audirẽt blaſphemiam: ſic ex ma
licia ſua extimantes licet non eſſet edu
xerunt eum extra ciuitatem et lapida=
bant eũ: ⁊ depoſuerunt veſtimenta ſua
vt celerius interficerent eum ad pedes
adoleſcentis: qui vocabat̃ Saulus q̃
poſtea Paulus fuit. Ipe vero lapida
tus vulneratus: cruore pfuſus non di
cebat. Heu me dolentem: non heu me
iuuenem. nõ dicebat heu me quia mo
rior ſine cauſa. nõ dicebat heu quia re
linquo mundum. heu me quia relinq̃
amicos morte percuſſus Sed quia di
cebat. Dñe ieſu accipe ſpiritum meum
⁊ ne ſtatuas illis hoc peccatuƺ quo di
cto obdormiuit in dño. vt glo. ait pul=
cre dictum eſt obdormiuit in dño: et
non mortuus eſt: quia obtulit ſacrifi=
cium dilectionis. et obdormiuit in ſpe
reſurrectionis.

Qđ i ſtephano fuit gloria Ca. iij.

TErtiũ priuilegiũ beati ſtepha
ni: in q̊ relucet diuinũ adiuto
rium dicit̃ glorie. Nam vt ait
propheta Dauid in p̃s. cxv. precioſa in
cõſpectu dñi mors ſanctoꝝ eius: quod
in ſtephano verificatũ eſt qui tripliceƺ
gloriam adeptus eſt.

Prima dicit̃ honorationis ſpũalis
Secunda dicit̃ miraculoꝝ opationis
Tertia dicit̃ plene beatitudinis.

Primam gloriaƺ quã cõſecutus eſt
beatus ſtephanus dicimus honorifi=
cationis. Eſt enim in eccleſia dei inter
martires primus: ⁊ eius feſtũ poſt na=
tiuitatem dñi celebrat̃. et nota ꝙ đ bea
to ſtephano fit duplex officium vel fe
ſtum. ſ. inuentiõis ⁊ paſſionis Inuen
tio eius anno dñi quadringenteſimo
ſeptimo et anno ſexto honorij princi=
pis narratur fuiſſe. Cuidam enim pre
ſbitero Lucião i territorio hieroſolimi
tano feria ſexta in ſtrato ſuo quieſcenti
cũ pene vigilaret quidam ſenex ſtatura
procerus vultu decorus: prolixa bar=
ba: pallio candido amictus: cui gẽmu
le aride ⁊ cruces inerant cõtexte: calcia
tus caligis in ſuperficie deauratis ap
paruit: qui virgam auream manu te=
nens tetigit eum dicens patefacite, di
ligenter tumulos noſtros: qꝛ indecen=
ter reconditi ſumus loco vade et reſe=
ra hoc epiſcopo hieroſolimitano Jo=
hanni cui Lucianus dixit. Dñe quis
es. ⁊ ille: Ego ſum Gamalies qui pau
lum apoſtolũ enutriui eũq; docui legẽ
qui auteƺ mecum iacent eſt ſanctus ſte
phanus: quẽ lapidatũ in meo tumulo
nouo collocaui. alius Nicodemus ne
pos meus. et etiam eſt Abion filiꝰ me
us: quo dicto ſanctꝰ Gamalies diſpa
ruit quã appitionem Luciano epiſco
po Johanni nõ annunciante iterũ ap
paruit ei dixitq; Gamalies. quare ne=
glexiſti q̃ tibi dixerim ⁊ dixit: pater nõ
neglexi: ſed oraui ſi h̃ a deo eſſet mihi
ſcđo appareret. feria ſexta ſequentis eb
domade. poſt hoc autem Lucianus
abijt ad epm̃: narrauitq; ei cuncta per
ordinem Pergunt igitur cũ alijs epĩs
ad locũ Luciano oſtenſum: inuenteq;
ſunt ſanctoꝝ reliquie ⁊ in eccleſia ſyon
ſunt reuerenter collocate. De hac inuẽ
tione loquit̃ Beda in cronica ſua Cor
pus vero ſancti Stephani eſt delatuƺ
ꝯſtantinopolim qđ tandem tp̃e Theo
doſij imperatoꝝ Rome eſt delatuƺ et
in ſepulcro ĩ quo iacet ſanctꝰ Lauren
tius fuit etiam conditũ Inuentio aũt
fuit eadẽ die qua paſſio eius celebrat̃.
Feſtiuitas autem mutata eſt poſt na
tiuitateƺ dñi: quia ſolẽnius agebat̃ q̃
de inuẽtione: iõ feſtũ đ paſſiõe poſt na
tiuitatem dñi ab eccleſia celebrat̃: ⁊ p=
pter reuerẽtiam natiuitatis dñi ⁊ quia
paſſio eius maior ⁊ dignior eſt q̃ eius
inuentio. ſecũda gloria quã aſſecutus
eſt beatus Stephanus dicit̃ miracu=
loruƺ opationis. dicit em̃ Aug. xxij. de
ci. dei. c. viij. beatuƺ Stephanũ innume
ris miracul' coruſcaſſe: ⁊ mortuus, ſex
ſuis meritis ſuſcitaſſe: m'toſq; a varijs

languoribus liberaſſe: ꝫ quibus diffu
ſius loquit̃ ibi Augu. Tertia gloria
quã beatus Stephanus aſſecutus eſt
dicitur ple beatitudinis. hanc habet in
regno celorum deum clare videndo te
nendo atq fruendo ibi factus in pace
locus eius. Ibi poſſeſſionem habet opu
lentam et plenam quibuſlibet bonis:
ibi poſſidet aureolam: que datur mar
tiribus doctoribus et virginibus. Sic
itaq audiuimus ſtephanum laboran
tem: intelleximus eum criſtum adiuuã
tem: ſibi viuentem eumq nunc glorio
ſum colimus in regno celorum: in quo
criſtus ipſe benedictus viuit et regnat
cum omnibus ſanctis ſuis per infini
ta ſe. ſe. amen

In die ſancti Johannis euangeli
ſte Sermo de eodem.

Fructus. xxiij. Jeſus Johem diligit

Dilectus me
us mihi ⁊ ego illi. Canti
cor. ij. c. In collegio ſan
ctorum celi magnam gloriam poſſidet
Johannes euangeliſta: cuius laudes
vix lingua exprimere ſufficit: qm̃ ex om
ni parte virtutum ſuarum preconia ſu
perabundant: veruntñ quia hodierna
die eccleſia ipſius feſtum celebrat: nos
deuotione qua poterimus. de ip̃o ver
ba facturi ſumus. Dicemuſq q̃ dile
ctus atq carus fuit dño noſtro Jheſu
criſto ſub vno fructu: qui ẽ Jeſus Jo
hannem diligit. quod in ꝓpoſitis ver
bis exprimitur: cũ de ip̃o xp̃s dicit Di
lectus meus ⁊c̃. in quibus verbis tria
miſteria huius ardentiſſime dilectiõis
erunt nobis contemplanda

Primum rationis
Secundum oſtenſionis
Tertium cõcluſionis.

Duobus rõnibus ꝓbatur Johem a xp̃o ſin
gulariter fuiſſe dilectũ Ca. i.

PRimũ miſterium rõnis ꝙ in
q̃ ꝯtemplari libet: cur xp̃s filius
dei iohem euangeliſtã dilexerit: ita re
ſpondet̃ vt de ip̃o ſingulariter dicit̃ ꝙ
fuerat dilectus diſcipulus Jeſu. nam
Jo. xiij. habet̃. Erat recumbens vnus
ex diſcipulis eius in ſinu Jeſu: quẽ di
ligebat. ⁊ Jo. xx. Uenit ad Simonem
petrũ: ⁊ ad illum diſcipulũ: quẽ dilige
bat ieſus. ⁊. xxi. c. Cõuerſus petrus vi
dit illũ diſcipulũ quẽ diligebat Jeſus
ſequentẽ. Aug. ſup h̃ verbo ait. Se ip̃z
dicit diſcipulũ quẽ diligebat ieſus: qꝛ
ip̃m p̄ceteris familiarius diligebãt: de
h̃ etiam cantat eccleſia ⁊ ſumit̃ ex dict
venerabilis Bede hic eſt iohẽs qui pri
uilegio amoris p̄cipuo p̄ ceteris altius
a dño meruit honorari: ⁊ dicim̃ tripli
ci rõne: qre xp̃s ita diligebat iohem.

Primo ratione fraternitatis
Secundo ratione etatis
Tertio ratione virginitatis

Primo diligebat rõne fraternitatis
qꝛ erat ſibi frater ex eadẽ ſtirpe natus
nã vt colligit̃ ex dict ſcõꝝ patꝝ ꝙ an
na tres filias habuit. ſ. Mariã mrẽ dñi
⁊ Mariã Jacobi: ⁊ Maria ſalome. de
Maria iacobi geniti ſunt iacobus mi
nor. Simon cananeus: iudas Tha
deus: qui fuerunt apoſtoli: ioſeph qui
cognominatus eſt iuſtus. de maria Sa
lome natus eſt iacobus maior ⁊ iohã
nes euãgeliſta. vñ ſm̃ Franciſcum de
mayrõis colligit̃ hec veritas ꝙ iohan
nes euangeliſta habuit triplicẽ germa
nitatẽ ad xp̃m. ꝓ eo ꝙ mater dñi habe
bat tantam germanitatẽ ſola ad filium
ſuum quãtam habent pater ⁊ mater in
alijs eo ꝙ corꝑalẽ ſubſtantiã totã filio
ſuo dedit: in qua germanitas radicat̃
eo ꝙ de ſubſtantia ꝟginis xp̃s fuit to
taliter formatus: et ideo tm̃ fuit ei ger
manus beatus Johannes ex parte ſo
lius matris: quantum ſi criſtus fuiſſet
ex vtroq parente. Et ſi dicatur non eſt
verũ ꝙ xp̃s magis dilexerit Johannẽ
q̃ alios apoſtolos: qꝛ Jo. vlt. criſtus
dicit petro Simon iohannes diligis
me et ipſe tu ſcis dñe quia amo te. ſcis

ſcis: ⁊ criſtus magis diligit eos qui eũ
diligũt magis. ẜ magis dilexit Petrũ
ꝙ̃ Johannem: quod ex textu apparet
ꝗ petro cõmiſit eccleſiã gubernandã
Ad h̃ dicere poſſumus ẜm Aug. ſup
Johannem ꝙ eſt dilectio in ſigno ex-
teriori: ⁊ eſt dilectio in effectu interiori
Si loquamur de dilectiõe primo ma-
gis diligebat Jeſus iohannem: ꝗ ma-
iorez ei exhibebat familiaritatẽ. Si au-
tem quantũ ad effectũ interiorem qui
eſt effectus gratie: ſic diligebat petruz
ꝗ maius munus gratie ei exhibebat.
et hec eſt ratio quare per Johannem ⁊
petrum duplex vita ſignificat̃. ꝑ petrũ
vita actiua que tranſit. per Johannem
vita contemplatiua que ꝑmanet. Vñ
petro dictum eſt ſeq̃re me. De Johãne
xpo dr. Sic euz volo manere. Et ꝗ acti-
ua eſt laborioſior ⁊ fructuoſior ꝯtẽpla-
tiua vero purior ⁊ iocundior: ad ſigni-
ficandum huius vite duplicem differẽ-
tiam familiarius ſe domin9 exhibebat
Johanni ꝙ̃ petro. ⁊ hoc dicit Augu.
ꝙ petrus erat melior: ſed Johannes
erat felicior. B. autem aliter reſpondet
dicens ꝙ petrus dilexit feruentius et
ideo diligebat̃ fortius. Johannes ve-
ro dilexit dulcius: ⁊ ideo diligebat̃ fa-
miliarius. Alij aũt dixerunt ꝙ petrus
magis dilexit deum in ꝓximo ꝙ̃ iohã-
nes: Johannes vero magis dilexit de-
um in ſe ꝙ̃ petrus. vnde petrus rece-
pit curam regiminis. ⁊ ex h̃ habuit ma-
iorem gloriam ad laborem actionis Io-
hannes autem habuit efficatiorez gra-
tiam ad quietem contẽplationis. Fuit
ergo dilectus a criſto: cum de Johan-
ne modis predictis dicatur: ꝙ a criſto
ſingulariter diligebatur. Sed aliquis
dicere poſſet videtur mihi ꝙ petr9 apo-
ſtolus fuerit amplius amicus: ⁊ ꝙ ma-
gis xp̃s ipm̃ dilexit. ⁊ hoc ꝓbo tali ra-
tione. Quando aliquis hõ habet face-
re aliquod magnum iter: ſi eſt bene ſa-
piens: ipſe cõmittit rem ſibi magis ca-
ram maiori ⁊ meliori amico: quez habẽ-
at in mundo: ſed ille qui eſt fons ſapiẽ-
tie verbum dei in excelſis. ſ. dñs Jeſus
qñ iuit in celũ ipſe cõmiſit rem ſibi ma-
gis caram: quã in mũdo haberet. ſ. ſan-
ctam matrem eccleſiam: pro qua de ce-
lis deſcendit: ⁊ mori voluit petro: qñ
dixit ei Tu es petrus et ſuper hanc pe-
tram edificabo eccleſiam meam. Mat.
xvi. et q̃cunq3 ligaueris ſuper terram
erit ligatum ⁊ in celis: ⁊ tibi dabo cla-
ues regni celoꝝ: ergo videtur ꝙ beat9
petrus fuerit melior amicus quez xp̃s
habuerit. ad iſtam rõnem ego reſpon-
deo ⁊ dico ꝙ dñs noſter ieſus xp̃s cõ-
mendauit eccleſiam ſuam meliori mo-
do beato iohanni ꝙ̃ petro ⁊ rõ eſt iſta
vos ſcitis ꝙ nihil aliud eſt eccleſia ꝙ̃
congregatio fidelium omnium criſtia-
norum: ſed tempore paſſionis criſti to-
ta fides criſtiana deficit in omnibus ⁊
remanſit ſolum in virgine glorioſa. vn-
de ipſa ſola fuit tunc ſancta mater ec-
cleſia ⁊ iſta cõmendata fuit beato Jo-
hanni. ergo maior ⁊c. Item videt̃ fuiſ-
ſe maior alia ratione. In euangelio fit
cõparatio inter ſtatum virginitatis et
matrimonij: ⁊ dicit euangeliſta: ꝙ eſt
tanta differentia: q̃ntum inter centum
⁊ triginta. beatus petrus habuit vxorẽ
⁊ filiam. beatus Johannes fuit virgo
puriſſimus: ⁊ ideo tanta differentia vi-
detur eſſe inter eos. quãta eſt inter cen-
tum ⁊ triginta Sed diceret aliquis eſt-
ne maior Johanne baptiſta. Johan-
nes baptiſta fuit virgo puriſſimus fuit
germanus criſti fuit ſanctificatus fuit
propheta ⁊ pluſꝙ̃ propheta: fuit mar-
tir ipſe eſt d̃ quo ſaluator ait. Inter na-
tos mulierum non ſurrexit maior Jo-
hanne baptiſta: quid dicetis ad iſtas
magnas prerogatiuas. Rñdeo ⁊ dico
ꝙ Johãnes euãgeliſta habuit excellẽ-
tiſſime oẽs iſtas prerogatiuas Si vis
dicere ꝙ Johẽs baptiſta fuit v̾go di-
co ꝙ Johannes euangeliſta etiaz fuit

virgo et mente et corpore: ideo domi//
nus vocauit eum de nuptijs: ⁊ propter
excellentem virginitatem xp̄s in cruce
poſitus ipſi matrem cōmendauit: ⁊ in
ſignū huius maxime virginitatis do
minus nō permiſit corpus eius in fer//
uentis olei dolio deſtrui nec corrumpi
nec poſt mortem eius vermibus ⁊ ter//
ra putrefieri. Si vis dicere baptiſta fu
it germanus criſti: dico ꝙ Johannes
euangeliſta excellit eum in viro gradu
quia Johannes euangeliſta fuit filius
ſororis beate virginis Marie: ſed bea
tus Johannes baptiſta fuit filius He
liſabet cognate eius. Si vis dicere ꝙ
Johannes baptiſta fuerit ſanctificatꝰ
in vtero: dico ꝙ licet Johannes euan
geliſta non fuerit ſanctificatus in vte//
ro: tamen ibi Johannes baptiſta rece
pit ſemel. ſ. ſ. ſed beatus Johannes euā
geliſta recepit ter cum alijs apoſtolis.
Si vis dicere ꝙ Johannes baptiſta
fuerit ꝓpheta ⁊ pluſ ꝙ̄ ꝓpheta: dico ꝙ
Johannes euangeliſta fuit propheta
ſicut apparet in apocalipſi: quando ꝓ
phetauit multa: que ventura erant ſep
tem eccleſijs: que ſunt in aſia: ⁊ multa
alia que ſunt ventura. Fuit etiam pluſ
ꝙ̄ propheta: quia habuit nobilius of
ficium ꝙ̄ ſi eſſet propheta. Si vis di//
cere ꝙ Johannes baptiſta fuit martir
dico etiam ꝙ Johannes euangeliſta
fuit martir: ita dicit beatus Augu. in
quodā ſermone beati Johannis euan
geliſte qui incipit. Poſtulat autē ma
ter filiorum zebedei cū errore muliebri
Intelligens xp̄s preces eius ex filiorū
deſcendere voluntate ait. Poteſtis bi
bere calicem quē ego bibiturus ſum. ꝑ
calicem in ſcripturis diuinis paſſionē
intelligimus vt illud. Pater ſi poſſibi
le eſt tranſeat a me calix iſte. et in pſal.
Quid retribuam domino pro omnibꝰ
que retribuit mihi calicem ſalutaris ac
cipiam: ſtatim ꝙ̄ infert quis eſt iſte ca//
lix precioſa in conſpectu dn̄i mors ſan
ctorum eius. Poſſumus: reſponderūt
illi. Quibus xp̄s. Calicem quidem me
um bibetis ſedere autem ad dexterā ⁊c̄
Aug. querit qō Calicem martirij fi
lij zebedei. videlicet Jacobus ⁊ iohan//
nes biberunt: cū ſcriptura tm̄ narraret
apoſtolū Jacobum ab herode capite
truncatū iohannem autē propria mor
te fuiſſe. Sed ſi legimus hiſtorias ec//
cleſiaſticas: in quibus refertur ꝙ ipſe
propter martiriū fuit miſſus in feruen
tis olei dolio: ⁊ in ſuſcipiendam coro//
nam xp̄i athleta proceſſerit ſtatim ꝙ̄ cū
delegatū in pathmos inſulam ſit: ⁊ ve
nenum biberit: videbimꝰ martirij ani
mum nō defuiſſe ⁊ bibiſſe iohannē ca
licem confeſſionis licet pſecutor nō ef//
fuderit ſanguinē. hec Aug. Demū il
le gladius paſſionis criſti qui ꝑtranſi//
uit animam Marie: ꝑtranſiuit animā
Johannis euangeliſte: vt dicunt ali//
qui ſancti. Sed quid dices ad verbum
criſti qn̄ ipſe dixit. inter natos mulierū
Reſpondeo ⁊ dico ſm ꝙ dicit quedā glo
ſa: ꝙ in hoc non pfertur patriarchis et
ꝓphetis: ⁊ cunctis omnibus. ſed equa
lis ceteris ſanctis oſtenditur: vel aliter di
cendū eſt ꝙ criſtus fecit comparatio//
nem ad ſanctos qui p̄ceſſerunt: ⁊ iō di
xit: non ſurrexit: ideſt nullus maior pre
ceſſit: ſed non negauit quin equalis: vel
etiam dicitur ꝙ non fecit comparationē
ad ſcōs qui ſequi debebant: ⁊ iō nō di
xit. nō ſurget maior: quia iohannes euan
geliſta debebat ſurgere equalis. Quis
iſtorum duorū ſit maior vel minor: nō de
bemus curare ſicut patet per quoddā mi
raculū: qd in vita beati iohānis bapti
ſte legitur. vbi erāt duo doctores theolo
gi: quorum vnus iohannem baptiſtam: alter
euangeliſtam preferebat tamen ſuper
hoc diſputatione facta: quilibet valde
ſollicitus erat auctoritates: ⁊ efficaces
rōnes inuenire quibus ſuū iohannem
poſſet preferre. Adueniente autem di
ſputationis die: quilibet ſanctorum
emulatori ſuo apparuit: eique dixit Be
ne concordes ſumus in celis de nobis

non diſputemus in terris. tunc illi ſibi
adinuicem hoc in populo publicaue//
runt. ⁊ deum benedixerunt. Dicamus
ergo Johannem euangeliſtam ſingu//
lariter inter alios fuiſſe dilectum

Secundo diligebat criſtus iohan//
nem ratione etatis: quia in etate tene//
ra mundo ſpreto ſecutus eſt chriſtum.
Erat quippe adoleſcens: ⁊ a criſto fuit
vocatus ad ſui imitanda veſtigia. De
cuius vocatione dicit Nico. de lira in
prologo in iohannem: ꝙ tripliciter io
hannes fuit vocatus. Primo ad criſti
aliqualem noticiam. Nam vt habetur
a Johane. i. caplo: quãdo Andree pe
tenti. Rabi vbi habitas. reſpondit Je
ſus. Veni et vide. Erat cum ipſo Jo//
hannes euangeliſta: qui ſequentes cri
ſtum venerunt ⁊ viderunt vbi maneret
ſicut hoſpes: et manſerunt apud illum
illo die. Secundo fuit vocatus
ad criſti familiaritatem. et de hac voca
tione dicit Hiero. in prologo ſup iohã
nem hic eſt iohannes euangeliſta vnꝰ
ex diſcipulis domini: qui virgo a deo
eſt electus. quē de nuptijs volentez nu
bere vocauit dominus Tertio fuit
vocatus ad apoſtolatũ quando relictꝭ
retibus et patre ⁊ fratre ſuo ſecutus eſt
criſtum. Math. iiij. Ambulãs Jheſus
iuxta mare ⁊c. Tertio diligebat cri
ſtus Johanem ratione ſue virginita//
tis. Placēt enim dño noſtro Jeſu cri//
ſto qui in matrimonio regulate viuũt
ſed multo magis placent ei qui conti//
nentiam ſeruant: ſuper omnes tamen
grati ſunt illi qui mente et corpore vir
ginitatem amplectunꝫ. quod videtur
noſtram propriam naturam excellere
et ſuperare: quia inquit Hieronimus
ad ſacras virgines de continentia vir
ginali. Grande eſt et īmortale: et pe//
ne vltra noſtram corpoream naturam
ſuperare luxuriam: et concupiſcentie
flammã adoleſcentie faucibus eſtuan
tem omni virtute reſtringere: noſtri ge
nitus oblectationes excluderunt: vi//
uereqꝫ contra humani generis legem:
deſpicere coniugij ſolatia: dulcedinez
contemnere liberorum: et quecunqꝫ p̄
ſentis vite cōmoda ſunt ꝓ nihilo: ſpe
future beatitudinis contempſiſſe. Hec
ille Cum itaqꝫ Johannes adoleſcens
chriſtum fuerit ſecutus et virgo afficie
batur ei chriſtus qui puritatez diligit
quo exemplo inducimur: vt et nos q̃
citius poſſumus: chriſtum velimus ſe
qui. Quid dormimus: Quid ſumꝰ in//
ertes: cum Audimus iohannem a cri
ſto dilectum. Curamus vt diligamur
ab illo: quia niſi dilexerit nos nihil no
bis proderit quodcunqꝫ temporale bo
num In dilectione quoqꝫ ſua conſum
matur omnis felicitas. Jlle etenim ſa
piens eſt. ille magnus: ille deniqꝫ glo//
rioſus: qui ita viuit: vt a chriſti amo
re non excludatur.

Vt criſtus oſtendit dilectionē: quã
habebat erga Johannem.

Capitulum secundum

Secundum miſterium contem
plandum dicitur oſtenſionis.
Voluit nanqꝫ dominus no//
ſter Jeſus criſtus oſtendere dilectio//
nem erga Johannem in hac vita ma//
xime quantum ad tria videlicet

Primo quantum ad profeſſionem
Secundo quantum ad cōuerſationez
Tertio quantum ad cōmendationem

Primo oſtendit criſtus Jeſus erga
Johannem quantum ad profeſſionez
quia ſublimauit eum ad gradus mul//
tiplices eccleſiaſtice dignitatis. Nam
vt inquit apoſtolus ad Epheſeos. iiij.
c. dedit xp̄s quoſdã quidē aplos quoſ
dam aũt pphetas alios aũt euangeli//
ſtas alios autem paſtores et doctores
Sed iohannes fuit apoſtolus vt patz
Math. decimo capitulo. Fuit ꝓpheta

ſicut notatur apocalipſ. i. ca. ſicut ipſe
ait. Beatus qui audit et legit verba ꝓ-
phetie huius: et ſeruat ea que in ea ſcri
pta ſunt. Fuit euangeliſta ſicut appa-
ret in euangelij deſcriptione. Fuit etiã
doctor predicando et diſcurrendo per
aſiam: ⁊ demum ſcribẽdo epiſtolas ſu
as canonicas. Secũdo oſtendit cri
ſtus dilectionem erga Johãnem in cõ
uerſatione. hic nanqꝫ fuit qui cum pe-
tro ⁊ Jacobo criſtum vidit transfigu-
ratũ. Mat. xvij. Scđo fuit hic in puel
le reſuſcitatione. Ita legitur Marci. v.
c. ꝙ princeps acceſſit ad eum ⁊ adora-
bat eum dicẽs. Domine filia mea mo
do defuncta eſt: ſed veni et impone ma
num ſuper eam ⁊ viuet. Reſpondit ei
Jeſus dicens Noli timere: et cum ve-
niſſet ad domum pͥcipis. ſumpſit pe
trum Jacobum et Johannem: et pa-
trem ⁊ matrem puelle: ⁊ ait illi Surge
et confeſtim ſurrexit: ⁊ ambulauit. Ter
tio hic fuit etiaꝫ in ſua accerbiſſima paſ
ſiõe. Mat. xxvi. aſſumpto petro et duo
bus filijs zebedei cepit cõtriſtari et me
ſtus eſſe dicẽs. Triſtis eſt aĩa mea vſqꝫ
ad mortem. Hic etiam fuit qui tempo
re cene recubuit in ſinu Jeſu. ibiqꝫ ob
dormiuit: in qua dormitione reuelata
ſunt ei ſecreta celeſtia: đ quibus poſtea
ipẽ dicebat prima ſua canonica primo
capitulo: quod fuit ab initio: quod au
diuimus et quod vidimus: et manus
noſtre contractauerunt de verbo vite.
vbi ſm quoſdã habemus dicere ꝙ Jo
hannes vidit deum ꝑ eſſentiam in hac
mortali vita. quod cõfirmatur: quia ei
fuit reuelatum miſterium reuelationis
eterne: quã nullus cognoſcere põt ⁊c.

Secũdo quia fuit ei reuelatuꝫ mi
ſterium incarnationis quod notatᷣ ad
verbi proprietatem: et ita a diuinitate
ſub propria ratione: quod expreſſit Jo
hãnes in canonica dicẽs Nos vidimꝰ
et teſtificamur: quando pater miſit fili
um ſuum ſaluatorem mundi ⁊ Johan
nis. i. Vidimus gloriam eius: ſꝫ actus
beatificus non poteſt cognoſci: niſi co
gnoſcatur illi in quo eſt. ſicut Ste-
phanus nõ potuit videre criſtum eſſe
ad dexteram dei: niſi videret deum.

Tertio oſtendit criſtus erga Johã-
nem quantũ ad cõmendationem: quã
do moriens in cruce: et audiens ſuam
matrem flentem ⁊ lacrimantẽ cõmen-
dauit eam ſuo dilecto Johanni dicẽs
Ecce mater tua O ꝙ dignum fuit hoc
priuilegium Johanni cõceſſum. Nam
ſi bene conſideremus: videbat xp̃s vir
ginem matrem ſuam pauperculam de
ſolatam: et merore confectam. Nã cla-
mabat querula voce ad filium dicens
O fili mi dulciſſime. o fili mi amantiſſi
me. o fili mi dilectiſſime: video te in cru
ce deficientem ⁊ ego orbata tanto filio
quo ibo: ad quem confugiem: quis mi
hi auxilium dabit. et conſilium in tam
inextimabili pena. O fili mi domũ nõ
habeo: peccunias non poſſideo: diui-
tias non teneo. Tu mihi theſaurꝰ eras
⁊ ecce in cruce morieris Amici tui om
nes dereliquerunt te. Quis mihi miti-
gabit dolorem meum. Cui me dimit-
tis. O filij ſapientiſſime reſponde mi-
hi. Ego mater tua. Ego te ĩ vtero meo
portaui. Ego te paui lacte meo. Ego
te tenui brachijs meis: ⁊ nũc factus es
mihi alienus. Latroni locutꝰ es et mi
hi quid dicis. Loquere fili. Loquere
afflicte matri tue Marie. Audi o Jo-
hannes quid de te loquitur xp̃s Mu-
lier inquit ecce filius tuus. ⁊ tu Johã-
nes vide matreꝫ tuam: tibi eam cõmen
do. Tu illam adiuua et ei aſſiſte in tri-
bulationibus ſuis: non habebat criſtꝰ
in mundo quenquã cariorem ſua ma-
tre: et eam vt diximus Johanni beni-
gniſſime cõmendauit.

Qđ Johannis amor a xp̃o feliciter
eſt concluſus. Capl'm iij.

Tertium miſterium ꝑncipale
dicitur cõcluſionis Amor qui
dem ad Johannẽ euangeliſtã

feliciter eſt concluſus: quez criſtus voluit triplici priuilegio decorare in hac mortali vita dum viueret

Primũ dicit̃ miraculoꝝ coruſcatiõis
Scd'm dr̃ admirande ↄſummationis
Tertiũ dicit̃ ſupne glorificationis

Primum priuilegiũ dicitur miraculorũ coruſcationis. Ipſe eñi multa miracl'a opatus eſt a Domitiano nanq̃ crudeliſſimo ad vrbez vocatus in q̃ in feruentis olei dolio miſſus: inde illeſus exiuit: a quo fuit in exilium relegatus Hic Domitianus vt de ipo adicimus ſm Suetoniũ Eutropiũ Oroſium ⁊ iudam libro de tpibus fuit Veſpaſiani filius ⁊ frater iunior Titi qui mortuo Tito in imperiũ ſublimatꝰ eſt et in principio oſtendit ſe moderatum valde diſſimulãs diligere ſtudia poetarum: ⁊ reficiens bibliotecas ⁊ ita videbatur horrere cedes vt ne boues immolari mandauerit: ſz in fine ſeuerus apparuit. Nã ſenatores nobiliſſimos ⁊ multos cõſulares ſuos occidit. et ſm Euſebiũ libro. iij. eccleſiaſtice hiſtorie perſecutus eſt xp̃ianos ⁊ iudeos: ⁊ ſm Oroſium ſe deũ et dominum permiſit appellari: ⁊ in cunctis ſuarum p̄mordijs litteraꝝ dicebatur deus ⁊ dñs noſter Domitianus: qui ꝓpter odiũ tandem a cubiculariis ſuis occiſus eſt vulneribus anno etat' ſue quadrageſimo quinto: quo mortuo ſanctus Johãnes epheſum remeauit: vbi Druſianaz ſuã deuotam ſuſcitauit vbi Cratonez philoſophũ ⁊ duos iuuenes qui mũdum contempſerunt. ad fidem criſti reduxit ꝓpter gemmarum fractarum integritatem: vbi iuuenem qui mortuus efferebatur ad vitam redire impetrauit: ⁊ nõ ſolum in epheſo. verum etiam per terrã aſiam multa miracula eſt operatus virtute diuina ſicut diffuſius patet in ſua legenda.

Scd'm priuilegiũ dicit̃ admirande conſummationis. Mirabiliter eñi curſum ſuum cõſummauit. Nã cum eſſet. lxxxviij. annorum apparuit ei dñs dicens Ueni dilecte mi. qd' die dñico predicauit vſq; ad magnaz partem diei: demumq; in foueam deſcendit: ſup quam tanta lux emicuit: ꝙ nullus ibi reſpicere poterat: recedente vero lumine. fouea impleta manna inuẽta eſt: vbi difficultas oritur apud plurimos: ſi Johãnes fuerit mortuus. Et dixerũt aliqui ꝙ non eſt mortuus: ſed dormiuit in ſepulcro: ⁊ hoc accipiẽtes ſignum: ꝙ in ſepulcro ſuo videt̃ quedam ſcaturicies manne per modũ ebulitionis ſurgere: ⁊ dicunt ꝙ hoc cauſatur ex vita eius. ſed Aug'. h' improbat: quia h' non eſſet Johannis priuilegium: ſed magis detrimentuz: ſi tamdiu a diuina fruitiõe retardaret̃ alijs apoſtolis in gloria exiſtentibus. Alij vero dixerunt ꝙ Johannes nõ eſt mortuuſ ſed cuz Enoch ⁊ Helia tranſlatus eſt in paradiſum. Hoc aũt videtur eſſe falſum: q2 ſcribit̃ ad Hebre. ix. c. Statutũ eſt homini ſemel mori: nec virgini glorioſe non eſt conceſſum nõ mori quidã enim dicũt ꝙ eſt mortuus: tñ ſine dolore: ſicut fuit ſine corruptione carnis. qd' videt̃ ſentire Hiero. in prologo in Johannez ⁊ in apocalipſi. vbi ait. Hic eſt Johannes qui ſciens ſuperueniſſe receſſum ↄuocatꝰ diſcipulis in epheſo poſt multa ſignorum experimenta in defoſſum deſcendens ſepulture ſue locutione facta reddidit ſpiritũ tam extraneꝰ a dolore ſue mortis: q̃ a corruptione carnis fuit alienus. Et ſi dicat̃ ꝙ xp̃s dixit petro de iohanne. Sic euz volo manere. vnde exijt ſermo inter fratres ꝙ diſcipulus ille non moritur ſm Auguſtinum eſt dicendũ ꝙ criſtus reſpõdit ad verba petri petentis habere Johannem ſociũ in paſſione et martirio dicens. Sic eũ volo manere donec veniam nõ ad iudicium in fine: ſz ad vocandum eum in gloriã celeſtem ab huius mũdi ſtatu

Tertium priuilegiũ dicit̃ ſupne glorificationis. In celeſti nanq; curia copioſam eſſe Johannis

gloriam omnes cognoſcere poſſunt. q̄
ſciunt gloriam eſſe meritis correſpon//
dentem. ⁊ ne multa dicamus. Johan//
nes euangeliſta nō in infimo ordine ⁊
gradu eſt ſcōꝝ collocatus: verū etiam
ipſe eſt qui de amore inter Seraphin
ardētes habitare credit̄. Si ergo felix
⁊ beata dilectio eſt que iohannē ad glo
rie dulcedinem vſque ipſe perduxit ip
ſius exemplo vt criſtus nos diligat ſtu
deamus: qui eſt benedictus ⁊ laudabi
lis p̄ infinita ſecula ſecu. amen

¶ In feſto innocentum. Sermo pro
eiſdem

Fructus. xxv. Innocentes pro criſto
occiduntur.

Accipe puerū
⁊ matrē eius et fuge in egy
ptum Angeli ad ioſeph lo
quentis verba ſunt iſta. Mat. ij. iniqui
tas preuenientis herodis impij et cru
delis criſtum ieſum in cuna vagientē
perſequi vt occideret curauit. qd ſe im
plere credens ne deciperetur: nō ſolū
ſuper criſtum vt ip̄e interficeretur: effu
dit iram ſuā: ſed etiā ſup̄ alios puulos
innocentes: quoꝝ ſolennitas celebrata
eſt in eccleſia vbi mens deuota intueri
debet quanta ſit obligatio rationalis
creature ad filium virginis diligendū
qui in qualibet etate ſua pati p̄ nobis
dignat⁹ eſt. Quāobrem in p̄nti ſermo
ne recenſere debemus ea q̄ de fugatio
ne: ⁊ eius p̄egrinatione in egyptum et
puerorū occiſione euangelica hiſtoria
teſtatur ſub vno fructu qui eſt innocen
tes pro criſto occiduntur. De q̄ tria pri
cipaliter occurrunt contemplanda.

Primum eſt innocentis ieſu elonga//
tio: et de angelica monitione

Secundum eſt herodis nequitia: ⁊ d̄
paruulorum necatione

Tertium eſt occiſorum merita remu//
neratione

Ad monitus ioſeph per angelū cū
Jeſu et Maria fugit in egyptum

Cap̄l'm primum

Primum miſteriū contemplan
dum dicit̄ innocentis ieſu elō
gatio ex angelica ammonitiōe
De quo in textu euangelij ſcribitur an
gelus dn̄i apparuit in ſomnis ioſeph:
⁊c. vbi tria dubia poſſunt occurrere.

Primum eſt an aliquis angelus de//
putatus fuerit ad cuſtodiam criſti

Secundum eſt quare criſtus illo tem
pore mori recuſauit.

Tertium eſt cur in ſua fuga egyptum
petere voluit

Ad primū dubiū videtur a quibuſ
dam dicendū q̄ criſtus ad ſui cuſtodi
am angelum habuit. Multa in ſcrip//
turis inueniunt̄: ex quibus facile h̄ col
ligi poteſt. Nam Luce. ij. c. q̄ angelus
nunciauit criſti natiuitatē: qui potuit
eſſe angelus ad ſui cuſtodiam deputa
tus. ⁊ hic vigeſimo ſcdo. Ecce appa
ruit ei angelus dn̄i confortans eū. vbi Be//
da ait. In teſtimoniū vtriuſq̄ nature
angelū eū confortaſſe ⁊ angelū ei mini
ſtraſſe deſcribit̄ vn̄ ieſus xp̄s ſm̄ huma
nam naturā ⁊ paſſibilitatiſ ſtatum fuit
paulominus ab angelis minoratus: vt
declarat magiſter in primo ſniarū di.
xvi. c. iij. Un q̄tum ad h̄ angelico vi//
debat̄ indigere p̄ſidio. Angelicā cuſto
diam deus fecit ad anime dignitatem
ſm̄ Hiero. ſup̄ Math. xv. iij c. qui dicit
Magna quippe eſt dignitas animaꝝ
vt vna queq̄ ab ortu natiuitatiſ ſue ha
beat angelum ad ſui cuſtodiam depu
tatum. Anima autem criſti cū ſit nobi
liſſima, nō debet tanta dignitate ꝑiua
ri: que tn̄ omnia: ⁊ ſi vident̄ conclude//
re veritatē tn̄ falſa ſunt: q: non habuit
criſtus angelum ad ſui cuſtodiam de
putatum ſm̄ doctores in ſcdo. diſtin//
ctione. xi. vbi ar. i. q. iij. beatus Bon. ra
tionem aſſignat: quia nec eum poterāt
diaboli opprimere per violentiam cor
poris diuinitati vniti: nec poterant al
licere affectū p̄ blanditias plenitudine

gratie confirmatũ: ideo xp̄s non indi-
gebat angelo bono: nec quantuꝫ ad de-
fenſionem corporis: nec q̄ꝫtum ad eru-
ditionem rationis: nec q̄ꝫtum ad exci-
tationem affectionis: non ſolũ autem
Criſtus non indigebat: ſed nec ei etiã
competebat. Cuſtodia enim in cuſto-
diente reſpectu cuſtoditi dicit preſidẽ-
tiam quandam ⁊ q꞉ angeli Criſto do-
mino ſubijciebant: ideo nullũ officiuꝫ
preſidentie ipſius ieſu criſti eis admit-
ti debebat. Quicquid aũt de ſcripturis
allegatum eſt de angelis adminiſtran-
tibus et cuſtodientibus ⁊ ſeruientibus
ipſi criſto non de preſidentibus eſt in-
telligendum. Nunq̄ꝫ ita minorat̃ xp̄s
ab angelis vt aliquis angelus auderet
ei preſidere. Cum ita bene ſit adoran-
dus criſtus in cruce: ⁊ in ſua infirmita-
te: ſicut apparebit in ſua virtute. Cum
vero dicebat̃: ꝙ angelica cuſtodiã fuit
ad hominis dignitatem: dicendum ꝙ
cuſtodiri ab angelis ita dicit dignita-
tem in anima reſpectu aliaꝝ creatura-
rum: q̄ non cõmittuntur angelice cuſto-
die: vt tamen dicat imperfectionem re-
ſpectu beatoꝝ: q̇ aliena cuſtodia nun-
q̄ꝫ egeruntꝫ et anima chriſti ab inſtanti
ſue conceptionis erat perfecte beata et
ideo angelum cuſtodientem non debe-
bat habere: ſed bene miniſtrantem: q̇ꝺ
non in vno tm̄ ſed in pluribus manife-
ſtum eſt: ſicut patet Math. iiij. vbi dici-
tur: ꝙ miniſtrabant ei angeli. In obſe-
quium ergo criſti angelus apparuit in
ſomnis Joſeph. Sed adhuc verſatur
in dubium animus q꞉ apparuit ange-
lus zacharie: apparuit virgini glorioſe
apparuit paſtoribus: dum vigilarent:
cur Joſeph apparuit in ſomnis. Ad h̄
rñdet Criſo. in omel. dicens. Nõ appa-
ruit maniſte ſicut paſtoribus: q꞉ valde
fidelis erat: paſtores indigebant q̄ſi ru-
des: virgo indiguit q̄ſi a noſtris inſtru-
enda: ſimiliter zacharias indiguit an-
te conceptionem prolis miraculi viſio-
ne. hec ille. De hoc Remigi⁹ aſſignat
rationem moralẽ et dicit. Per h̄ ꝙ an-
gelus apparuit in ſomnis dicitur mi-
ſtice deſignat̃: quia illi qui a curis ter-
renis et ſecularibus negotijs requie-
ſcunt: perfrui angelica viſione merent̃
hec ille. In hac apparitione notandã
ſunt verba angeli: qui dixit. Surge et
accipe puerum ⁊ matrem eius ⁊ fuge i
egyptum: q꞉ vt dicit Criſo. ſup Mat.
Non propter matrem puer natus eſt:
ſed propter puerum mater ſeparata eſt
Et ſm̄ Hilarium. Cum euãgeliſta de-
ſponſatam eam ſignificabat iuſto con-
iugem nuncupauit ſed poſt partũ ma-
ter ieſu oſtenditur: vt quemadmodum
iuſtum deputaretur Marie in virgini-
tate coniugium: ita venerabilis oſten-
deretur eius in Jeſu matris virginitaſ
Ad ſcd̄m dubium reſpõdet Auguſti.
in q̄õnibus noui et veteris teſtamenti
vbi ait. Omnia ꝓprijs locis et tempori-
bus geſſit ſaluator. Cum ergo criſtus
mori diſponeret pro hominib⁹: differ-
re voluit vſq̄ꝫ ad trigeſimum tertiũ an-
num etatis ſue. tum vt illo tempore in-
termedio verbo pariter et exemplo in-
ſtrueret: tum vt veritatem vtriuſq̄ꝫ na-
ture manifeſtaret omnib⁹. tum ⁊ vt di-
lectionem ſuaꝫ ardenter oſtenderet: q꞉
vitam ſuam pro nobis dedit: quando
erat in perfectiſſimo ſtatu. Ad tertiũ
dubium reſpondet euangeliſta: cũ di-
cit ꝙ in egipto criſtus manſit vt imple-
retur quod dictum eſt per prophetam
Ex egypto vocaui filium meũ. Augu-
ſtinus in quodam ſermone de epipha-
nia dicit Moyſes aliquando in egyp-
to clauſerat diem: illuc criſtus adueni-
ens ſedentib⁹ in tenebris reddidit cla-
riſſimam lucem: quod vtiq̄ꝫ verum eſſe
oſtendit magiſter in hiſtoria ſcolaſtica
Nocte illa eum criſtus cum matre in-
trauit in egypto: qua precepto ſuo exi-
uerant filij iſrael: vt ſicut non fuit do-
mus: in qua primogenitus nõ iaceret
mortuus angelo preueniente: ſic ipſo
ingrediente non fuit templum: in quo

idolum non corruerit. Quod Iſaias
predixerat decimo nono. Ecce domi=
nus aſcendit ſuper nubem leuem: ⁊ in
gredietur egiptum: et mouebuntur ſi=
mulacra egypti a facie eius Hanc pro
uinciam cõmendat Iſidorus. xiiij. ethi
mologiarum dicens eam eſſe que pri⁹
aerea dicebatur: deinde egipta vocata
ab egypto Dani fratre ibi regnante.
hec ab oriente ſyrie et rubro mari ꝯiun
cta: ab occaſu Libiam habet a Septẽ
trione mare magnum: a meridie vero
introrſum recedit protendens vſqȝ ad
ethyopiam regio celi imbribus inſue=
ta: et pluuiarum ignara. Nyllus ſolus
circunfluens eam irrigat: ⁊ inundatio
ne ſua fecũdat. vñ ⁊ ferax frugibus mul
tam terraꝝ partem frumento alit. Ce=
terorum quoqȝ negotioꝝ adeo copio=
ſa: vt impleat mercibus ſuis orbem ter
rarum. hec ille. hanc xp̃s ſibi eligit for=
te etiam vt dum ibi eſſet monſtraret fu
tura. In egipto eñ plus religio viguit
ꝙ̃ alibi. Si quis nũc ad egipti veniat
ſolitudines paradiſi omnem illam vi=
deret heremum digniorez ⁊ ſic Egyp
tus anacoritis veluti aſtris celi fuit ad
ornata Multa declarimus de xp̃i fuga
in egyptum. Sed pia mens noſtra de
bet cõſiderare ꝙ̃ dolenter audiuit ma
ter Ioſeph ſibi dicentem. O virgo dul
ciſſima fugiam⁹ repente: qꝛ Herodes
filium tuum perdere querit. O ꝙ̃tus ti
mor virgineam mentẽ inuaſit: quant⁹
ve dolor cor benigniſſimum penetra=
uit. Puto eñ ꝙ ſine mora filium ĩ bra
chijs ſuſcipiens lacrimantibus oculis
cum ioſeph ſene puella cũz paruulo de
ſertum iter arripuerunt. Contemplare
tũc anima mea quot mortes duxerant
in ſomnis quot vicibus ſitis eſtuabãt
ardore: quotiens ⁊ abſqȝ cibo noete in
uigilauerunt in heremo. Compatere
tũc anima dura creatori tuo pro te per
egrinanti. Compatere et Ioſeph qui
ſollicitus ad inquirendum heremum
vt matris et filij neceſſitatib⁹ occurrat

pro viribus: ⁊ non valet. Compatere
ergo virgini ſacratiſſime. nõ terret hec
pauet: hec filium inter verba ſtringit:
hec faciem eius lachrimis rigat hec ad
orat: hec etiam eius defiet penalitates
Q impoſſibile eſſet excogitare: que ſu=
pra hoc et multa alia: que fiebant pro
fecto vix oculi a lacrimis contineri va
lerent.

¶ Qd maxima et crudelis fuit aſtutia
Herodis contra criſtum.

Caplm ij.

SEcundum miſterium contem
plandum dicit Herodis aſtu
tia ⁊ de puerorũ necatione: de
quo hodie tria conſideranda ſunt
Primum dicitur differentia
Secundum dicitur ſufferentia
Tertium dicitur malitia.

Primum cõſiderandum dicit diffe
rentia ſm hiſtoriarum doctrinam tres
fuerunt Herodes. primus dictus He
rodes aſcalonita. ſub quo domin⁹ na=
tus eſt: et a quo pueri occiſi ſunt Secũ
dus dictus eſt Herodes antipas qui
iohannem decolauit. Tertius dictus
eſt Herodes agrippa: qui iacobum oc
cidit: et petrum incarcerauit Secũ=
dum conſiderandum dicitur ſufferen=
tia. Non enim Herodes eo ipſo quo
deluſus eſt a Magis: pueros occidi
mãdauit: ſed poſt aliquod tempus qꝛ
vt dicit Nicolaus de lira cũz vellet om
nes pueros de Bethleem interficere:
ne puer ſibi incognitus euaderet: im=
peditus ab executione huius eo ꝙ a ce
ſare Auguſto per epiſtolam eſt accep=
tatus filiorum accuſationibus reſpon
ſurus. Eundo autem Romam et re=
manendo in curia et reuertendo ad iu
deam appoſuit annum et plus et ideo
fere duos annos ad regnum ſuum re=
uerſus: et in regno confirmatus eſt: qñ
ſententiam pro ſe contra filios habuit
nunc perfecit necem puerorum prius
in mente conceptam Tertium conſi
derandum dicitur malitia Quis nam

explicet quanto dolo animus Herodis fuerit repertus qui vt xp̄m perderet; non ſolū ip̄m ſed omnes pueros q̄ erant in bethleem ꝛ in omnibus finib⁹ eius ab imatu et infra ideſt ab infantibus duoruz annorum vſqꝫ ad pueros quinqꝫ annoꝝ mandauit occidi: cui aſſertioni vere fidem facit ꝙ quedaz oſſa innocentuz adeo grandia ſunt: ꝙ puerorum duos annos habentiū eſſe non poſſunt: niſi dixerim⁹ corpora tūc maioris quantitatis fuiſſe: quare aūt Herodes ita mandauit cum eſſet duoruz annorum ꝛ non vnius anni tm̄ ꝛ vni⁹ menſis nec vnius diei: cuius etatꝭ pueri interfecti ſunt ſm̄ primam opinionē nec trium annorū ſm̄ opinionez ſcḋaz Reſpōdet Aug⁹. in ſermone de innocentibus: qꝛ timebat ne pueri cui ſidera famulabantur paulo ſupra etatem vel infra ſpecies mutata eſſet. ꝛ ſic ſuū tp̄s ocultaret: ideo videtur pueros ab imatu vſqꝫ ad pueros vnius diei interfeciſſe. Tunc adimpletū eſt qḋ dictū ē per Jeremiam pp̄ham. Vox in rama audita eſt ploratus ꝛ vlulatus mult⁹ Rachel plorans filios ſuos. vbi Jeronimus ait: Qḋ dicitur in rama: nō putemus nomē loci eſſe: qui eſt iuxta Gabaa: ſed rama excelſum interp̄tat̃: vt ſit ſenſus: vox in rama audita eſt. i. longe lateqꝫ diſperſa. Cui dicto cōcordat dictum Criſ. ſuper Mat. ꝙ ploratus fletus paruuloꝝ oſtendit. vlulatus autē matrum ſignificat lamentuz. Et qḋ dicitur in euangelio Rachel plorans filios ſuos ſm̄ quod dicit Nico. de lira interpretatur metaphorice quaſi mereſit bethleem cōmune ſue ſepulture: qꝛ ibi in ſepulcro eſt: vt habet̃ Geñ. xxxv. Et h̄ dicit Jeronimus ſup̱ Math. vbi ait. Querit̃ quō Rachel filios Jude: qui nō ex ipſa nati: ſed ex alia ſcꝫ filios bethleem ploret. reſpōdemus: breuiter ꝙ ſepulta fuit iuxta bethleem in effrate ꝛ materni corpuſculi hoſpitium nomen matris accepit ſiue quoniam Juda et Beniamin: qui de Rachele natus eſt due tribus iuncte erant: ꝛ Herodes preceperat non ſolū in bethleez interfici pueros ſed in omnibus finib⁹ eius. vnde per occiſionem bethleē intelligimus multus ꝛ ḋ Beniamin fuiſſe occiſos. hec Jeronim⁹: O quale editum irrationale ꝛ crudele. O q̄ꝫ lugubris ꝛ flebilis execatio. O q̄ꝫ iniuſta et iniqua occiſio. Rapiebātur p̱uuli quidam a pectoribus matrum quidam in cunis iacentes: quidam blande parentibus alludentes: quidam vrbane ī domibus perambulātes. Et ſine vlla pietate vel proiiciebantur ad muros: vel gladio: vel ſtrictis in guttere manibus ſuffocabantur. Vidiſſes tunc in terra iacere cadauera puerorum. Vidiſſes tunc terram coopertam ſanguine puerorum paruulorum madefactam innocentium. Vidiſſes matres in qualibet domo ſparſis crinibus tam horrendū flagitium ſingultibus lacrimis ꝛ vlulatibus ꝛ clamantibus. O quanta cōpaſſio animum audientiū mouere debet in ſpectaculum adeo funeſtrum et lugubre ꝛc.

Quod innocētes merito paſſionis criſti ſunt remunerati. Ca. iij.

Tertium miſterium contemplādum dicit̃ occiſorū remuneratio. de premio aūt iſtoꝝ ſanctorum apud nōnullos exiſtimātur varie ſententie quas omnes ad tres ſententias reducemus.

Prima dicitur ſententia falſa.
Secunda dicitur ſententia debilis.
Tertia dicitur ſententia vera

Prima ſententia falſa eſt eoruz qui dicunt p̱uulos hos occiſos nihil meruiſſe: eo ꝙ in eis nōdum erat expedit⁹ rōnis vſus: nec voluntarie pro xp̄o patiebantur: cōtra quos eſt auctoritas eccleſie vniuerſalis: que hos colit pro ſanctis: et in ſanctoꝝ numero confitet̃. vñ Aug⁹. in ſermone innocentum. Hodie fratres cariſſimi natale illorū infantiū

colimus: quos ab Herode crudeliſſi//
mo rege interfectos eſſe euangelicꝰ tex
tus alloquit̃ Ecce ꝓphanus hoſtꝭ nun
ꝗꝫ beatis ꝑuulis tm̃ prodeſſe potuiſſet
obſequio ꝗ̃tum potuit odio. Nam ſi//
cut pn̄tis diei feſta manifeſtant ꝗ̃tum
cõtra beatos ꝑuulos iniquitas abũda
uit: tm̃ in eis gratia diuine bn̄dictiõis
effulſit. hec Augꝰ. qui hoc etiam ſermo
ne multa proſequit̃ de gloria iſtoꝝ ſan
ctorum: iõ iſtorum mala eſt opinio.

Scd̃a ſententia eſt debilis. nam vt
inquit Tho. xxij. q. cxxiij. ꝙ fuerũt qui
dam: qui dixerũt ꝙ in innocẽtibus ac
celeratus eſt vſus miraculoſe liberi ar//
bitrij: itaqꝫ voluntarie etiam paſſi ſunt
quod dictum nullibi reperitur aucten
ticum. ideo vbilibet tanꝗ̃ debile acce//
ptatur. quia vt inquit Jero. ad pauli//
nam. quod ꝺ ſcripturis auctoritatẽ nõ
habet: eadem facultate contemnitur: ꝗ
probat̃ Tertia ſententia eſt vera: de
qua loquit̃ ſanctus Tho. vbi ſupra. ꝙ
martyrij gloriã quam in alijs ꝓpria vo
luntas meret̃: illi ꝑuuli occiſi dei gra//
tia ſunt aſſecuti. Nam effuſio ſangui//
nis ꝓpter xp̄m vicẽ gerit baptiſmi vn̄
ſicut pueris baptiſatis per gratiam ba
ptiſmalem meritum criſti operatur ad
gloriã. ſic in iſtis operatus eſt ad pal
mam martyrij obtinendam. Et hoc eſt
qd̃ dicit Auguſtĩ: in quodam ſermone
de epiphania quaſi alloquens ad in//
nocentes ſic inquiens. Jlle de veſtra
corona dubitauit, in paſſione pro criſto
qui etiam paruulis baptiſmum ꝓdeſſe
non extimat: non habebatis etatem in
qua in paſſurũ criſtum crederetis: ſed
habebatis carnem: in qua pro xp̄o paſ
ſuro paſſionẽ ſuſtineretis. hec ille Cũ
itaqꝫ viderimus hos paruulos feliciſſi
mos celicolas eſſe factos: qui ꝓpter cri
ſtum paſſi ſunt: eos itaqꝫ veneremur:
vt etiã pro domino ieſu criſto ſimul cũ
eis pati nõ timeamus: qui perfecte la//
borantes exaltat in fine: ⁊ beatos facit
in glorioſo regno celoꝝ: in quo viuit
et regnat in ſecula ſeculoꝝ amen

¶ Jn ſancto Siluestro Sermo de di
gnitate ſacerdotali.

¶ Fructus. xxvi. Jeſus xp̄s ſacerdo//
tes approbat cum virtute

Ecce ſacerdos
magnus ꝗ in diebus ſuis
placuit deo: ſap̄. eccleſia//
ſtici. xliiij. Uerba hec ſunt eccleſia ĩ cõ
mendatione beati Silueſtri confeſſo
ris in hodierna epl̄a recitata. Qui mũ
dum ineffabili ſapientia multiplici va
rietate rerũ creauit: ipſe eccleſie ſue ſan
cte ſtatus diuerſos mire diſpoſuit: in
quibus contemplari poſſumus cando
rem ſapientie ſue ⁊ proficere ad ſalutẽ
cum ad illos vocati iuſte ac ſancte opa
ri conamur: eſt tamen inter eccleſiaſti
cos gradus laude dignus et vere cõ//
mendandus ſacerdotalis ordo: qui vſ
ꝙ ad pontificum poteſt aſcendere cel
ſitudinem in qua ꝑ normam debitam
obſeruare ſtudet: deo placet: ⁊ gratꝰ ef
ficitur Fecit hoc mõ beatus Silueſter
qui a ieſu criſto in ſancto contubernio
eſt glorioſe deputatꝰ: ad cuius cõmen
dationem in pn̄ti ſermõe ꝺ ipſo loqui
volentes fructũ noſtrũ ꝓponimus con
ſuetum: qui eſt Jeſus xp̄s ſacerdotes
approbat cum virtute Ubi tria pulcra
notari poſſunt de beato Silueſtro a
criſto probato: ꝗ quidem ſunt videlicet
Primũ dicit̃ ſacerdotalis dignitas.
Scd̃m dicit̃ ſacerdotalis ſublimitas.
Tertium dr̃ ſacerdotalis ſanctitas.

¶ Qd̃ ſacerdotalꝭ dignitas excellẽtior
eſt ꝗ̃cunqꝫ tp̄ali dignitate. Ca. .i.

Primũ priuilegium dicit̃ ſacer
dotalis dignitas: quia de ipſo
dicitur Ecce ſacerdos. Eſt enĩ
ſacerdotalis dignitas excellentior qua
cunqꝫ dignitate temporali: qd̃ proba//
re poſſumus tripliciter
Primo ratione Scd̃o auctoritate
Tertio exemplo.

¶ Primo ꝓbare poſſumus rõne excel
lentiam ſacerdotalis dignitas: que tri
plex poteſt eſſe videlicet
Prima dicitur ſignificationis
Secunda dicitur inſtitutionis
Tertia dicitur conditionis
¶ Prima rõ dicitur ſignificatiõis nã
ſacerdos ſcḋm Iſidoꝝ. vij. li. ethimolo//
giaruꝫ idem eſt qḋ ſacer dux: vel ſacra
dans. rõ iſtius duplicis interꝑtatiõis
ſcḋm Tho. in. iiij. di. xxiiij. eſt quia ꝑ mi//
ſterium ſacerdotale ſacerdos eſt medi
um inter deũ et populum. nam ipſe di
uina nuntiat ⁊ miniſtrat populo et vo
ta populi offert deo. Dicitur etiam ſa
cerdos: quaſi ſacra dans. ſacra aũt q̇s
dare poteſt duobus modis: vel auxiliã
do: vel ſacramenta diſponendo. primo
mõ quilibet iuſtus in q̃ꝫtum ſacra ſua
merita dat vel cõmunicat alijs auxiliã
do interpꝛetatur ſacerdos. ſcḋo mõ no
men ſacerdotis eſt inſtitutuꝫ ad ſignifi
candũ eum qui ſacra dans in ſacramẽ
torum diſpenſatione: ⁊ ſic ille qui eſt ĩ
gradu ordinis cõſtitutus dicitur ſacer
dos Secunda ratio dicitur inſtitu//
tionis. nam ſacerdotiũ preceſſit legem
ſcriptam: quia in teſtamento veteri pri
mus ſacerdos qui iubente domino vi
ctimas obtulit fuit Aron ſicut patet in
li. numeroꝝ. demum ꝑ ſacerdotium iu
bente dño regalis poteſtas eſt ordina//
ta. vñ. i. Re. ix. c: dixit dñs ad Samue
lem ſacerdotem. Audi vocem eorum. i.
filiorum iſrael petentium habere ſupio
rem. et cõſtitues ſuper eos regem inde
eſt ꝙ ſpiritualis auctoritas terrenam
poteſtatem habet inſtituere vt ſit ⁊ iu//
dicare ſi bona non ſit: quod probatur
per apo. pa. dicentem. i. corĩ. vi. c. Neſci
tis qm̃ angelos iudicabim⁹ q̃ꝫto mag̃
ſecularia: qḋ etiã notaẽ. c. ꝑ venerabileꝫ
ex. qui filij ſint legittimi. ix. q. iij. c. Ne//
mo. ⁊ in. c. Alioꝝ Tertia rõ ḋr condi
tionis. Eſt eñ ſacerdotalis dignitas
ſpũalis: ⁊ iõ q̃ꝫto ſpũs nobilioꝛ eſt cor//
poꝛe: tãto ſacerdotalis dignitas eſt no
bilioꝛ q̃cunq̃ꝫ dignitate tꝑali: ſicut ptꝫ
de tranſlatiõe epi ⁊ electi in. c. inter coꝛ
poꝛalia ⁊ h̃ eſt qḋ notaẽ. xcvi. di. c. duo
quidẽ: vbi ſic habeẽ. Auru non tã ꝑcio
ſius plumbo: q̃ꝫ regia ptãte ſit ordo ſa
cerdotalis altioꝛ. ⁊ eadẽ di. in. c. Quis
dubitet ſic ḋr Quis dubitet ſacerdoteſ
xp̃i regũ et principũ omniũq̃ꝫ fideliuꝫ
p̃res ⁊ magiſtros cenſeri Scḋo poſ
ſumus ꝓbare excellentiã dignitatis ſa
cerdotalis auc̃te. Nã Pe. ij. ſue prime
ep̃le ſacerdotibus ait Vos eſtis gen⁹
electũ: regale ſacerdotium: gens ſancta
populus acquiſitiõis. ⁊ eccleſiaſtici. vij
c. ḋr. Honora deũ et honorifica ſacer//
dotes. ⁊ Iſa. lxi. c. ſcribiẽ ſic de ſacerdo
tibus. Vos ſacerdotes dñi vocabimi//
ni miniſtri dei noſtri diceẽ vobis. ⁊. xi.
q. iij. in. c. abſit Antheri⁹ papa ait Ab
ſit vt quicq̃ꝫ ſiniſtrũ de his arbitremur
qui ap̃lico gradui ſuccedentes xp̃i coꝛ
pus ſacro oꝛe ꝯficiũt: ꝑ q̇s nos xp̃iani
ſumus q̇ claues regni celoꝝ h̃ntes añ
iudicij diẽ iudicant. In veteri quidẽ le
ge habeẽ Quicũq̃ꝫ ſacerdotibus nõ ob
tꝑaſſet aut ex caſtra pcſit⁹ lapidabaẽ a
populo aut gladio ceruice ſubiecta cõ
temptum expiabat cruoꝛe Et Iero. ad
ruſticũ monachũ ſic ḋ ſacerdotib⁹ ſcri
bit Nõ eſt humilitatĩ mee: neq̃ꝫ menſu
re iudicare de ceteris: neqꝫ de miniſtrĩ
eccleſiarum ſiniſtrum quippiam dice//
re: que verba notantur. vi. q. i. c. ſacerdo
tes Teloſphorus papa ait Sacerdo//
tes qui ꝓpꝛio oꝛe coꝛp⁹ dñi ꝯficiunt ab
oĩbus ſunt timendi ⁊ obediendi: nõ di
lacerandi aut detrahẽdi. ⁊. xi. q. i. c. Sa
cerdotibus Greg. Mauritio imꝑatori
ſic ſcribit Sacerdotibus non ex terre//
na poteſtate dñs noſter citi⁹ indigneẽ
ſed excellenti conſideratione ꝓpter euꝫ
cuius ſunt ſerui: ita eis dñeẽ: vt etiã de
debitã reuerentiaꝫ impendat Nam in
diuinis eloquijs ſacerdotes aliquãdo
dij aliq̃n angeli nuncupanẽ vnde ⁊ ad
Moyſen de eo qui ad iuramentum de
ducendus eſt dicitur applica iſtuꝫ ad

deos videlicet ad ſacerdotes ⁊ rurſum
ſcriptum eſt. Diis nõ detrahes .ſ. ſacer
dotibus ⁊ ꝓpheta. Labia ſacerdotis cu
ſtodiunt ſciam ⁊ iuſticiã ⁊ legem requi
runt ex ore eius: qꝛ angelus dñi exerci
tuum eſt. Quid igitur mirũ ſi pietas ve
ſtra dignetur eos honorare quibus ĩ ſuo
eloquio honorẽ tribuens eos aut an
gelos aut deos etiã ipſe appellat deus
hec ille. Tertio poſſumꝰ probare ex
cellentiam ſacerdotalis dignitatis exem
plo. Legimus nanqꝫ multos xp̄ianiſſi
mos imꝑatores nõ indignatos ſubia
cere ſe ſacerdotibus In quorum numero
fuit ille piiſſimus Theodoſius de quo
ſcribitur in hiſtoria tripertita. hic autẽ cũ au
diſſet apud Teſalonicam ciuitatẽ quoſ
dam iudices fuiſſe lapidatos indigna
tus omnes pariter iuſſit interimi. vbi. vij
milia ſunt occiſi nullo p̄cedente iudi
cio. Cũ vero Mediolanum veniſſet: ⁊
ſolẽniter in ſacrũ voluiſſet intrare tem
plum occurrit ei Ambro. ep̄s foris ad
ianuas: ⁊ ſic ingredientem his ſermoni
bus a ſacris liminibꝰ ꝓhibuit inceſſu.
Neſcis miſer imꝑator ꝑpetrate a te ne
cis q̃nta ſit magnitudo. neqꝫ poſt cau
ſam tanti furoris mens tua molem pre
ſumptionis agnoſcit: ſed forte recogni
tionem peccati ꝓhibet poteſtas impe
rij: decet tamen vt vincat ratio poteſta
tem. Quibus igitur oculis aſpicies cõ
munis domini templum: quibus cal
catis pedibus ſanctum illius pauimẽ
tum: quõ manus extendes: de quibus
adhuc ſanguis ſtillat innoxius. Rece
de recede: ne ſecũdo peccato priorẽ ne
quitiam augere contemnas Audiens
hos ſermones imꝑator gemens ⁊ flens
ad regalia remeauit. cumqꝫ octo men
ſes tranſiſſent propinquauit natiuita
tis domini feſtiuitas. Imperator au
tem ſatis anguſtiabatur: quem videns
Ruffinus tunc magiſter militũ: ⁊ im
peratoris familiariſſimus: cauſam ſue
triſtitie queſiuit. quia cognita Ruffi
nus ad Ambroſium perrexit: quem cũ
Ambroſius vidiſſet: mox ait. Impudẽ
tiam canũ imitatus es o Ruffine. ego
dico tibi q̃m imperatorem ingredi limi
na ſacra prohibeo. q̃ mox ruffinus im
peratori retulit. at imperator in media
iam platea pergo inquit: ⁊ iuſtas in fa
cie ſuſcipiã contumelias. Et veniens
ad antiſtitẽ ſupplicabat vt vincula eiꝰ
ſolueret dicens. Tuum autem eſt doce
re: meũ autem eſt ſuſcipere. Cui Am
broſius iniunxit vt legem conderet ne
quis ſententiam mortis poſſet dare ani
mo irato. ſed tranſacto dierum numero. xxx
qd et fecit ſicqꝫ lacrimoſus et dolẽs cũ
humilitate ad eccleſiam eſt introductꝰ
ſeruãs in omnibus reuerentiam anti
ſtiti ambroſio. Quid de Conſtantino
imꝑatore dicemꝰ: qui poſt ſuſceptũ ba
ptiſma ſacerdotes honorare ſtuduit.
Ita de ipſo ſcribitur. xcvi. di. c. in ſcriptur.
In ſcripturis narratur Conſtantinꝰ im
perator dixiſſe vere ſi ꝓprijs oculꝰ vidiſ
ſet ſacerdotẽ dei: aut aliquẽ eorum qui in
monachali habitu circũamicti ſunt pec
cantẽ clamidẽ meã explicarẽ: ⁊ cooperi
rem eũ: ne ab aliquo videretur. xi. q. i. in. ca.
ſacerdotibus ſic habetur: vt eccleſiaſtica
teſtatur hiſtoria: qꝛ cũ pie memorie Con
ſtantino principi ſcripto oblate accuſa
tiones ꝯtra ep̄os fuiſſent: libellos qui
dem accuſationis accepit. ⁊ eos ſcꝫ qui
accuſati fuerãt: ep̄os ꝯuocãs in eorum cõ
ſpectu libellos q̊s acceꝑat incendit di
cens. Ite ⁊ inter vos cauſas veſtras di
ſponite: quia dignũ non eſt. vt nos iu
dicemꝰ deos In qua ſñia ſibi magis ex
humilitate: q̃ꝫ illis aliquid p̄ſtitit ex re
uerentia ĩpenſa. Nã eũ quippe pagani
iure publico principes fuerunt: q̃ verũ
deũ neſcientes deos ligneos ⁊ lapide
os colebant ⁊ tamẽ eorum ſacerdotibꝰ
magnũ honorem tribuebant: ⁊ ne mul
ta dicamus: efficaciſſimũ eſt exemplũ
xp̄i: de quo Ciprianꝰ carthaginẽſis. xciij.
di. c. Dñs ait ſic Dominꝰ noſter ieſus
criſtus rex et iudex vſqꝫ ad paſſionis
horam ſeruauit honorem pontificibꝰ et

ſacerdotibus. Nam cū leproſum mundaſſet: dixit ei. vade oſtende te ſacerdotibus. Sacerdotem adhuc appellans quē ſciebat eſſe ſacrilegū. Item cū ſubditus paſſioni alapam accepiſſet nihil ꝯtumelioſe locutus ē in pſonam pontificis. Ex quibus oībus clare deprehenditur per ampliſſimā eſſe ſacerdotalē dignitatem: cui nō debent xp̄iani eſſe infeſti: qm̄ vt dicit̃. ij. q. i. c. Nulli. dn̄m crucifigunt qui eū in ſuis ſacerdotibuſ perſequunt̃: ſic faciebant antiqui tyrāni et inimici xp̄i: quos tn̄ diuina manus impunes nos permiſit abire

Secundū priuilegiū beati Silueſtri dicit̃ ſacerdotalis ſublimitas: q2 fuit ipſe nō tm̄ ſacerdos: ſed etiam magnus. Nam mortuo ep̄o melchiade ep̄o vrbis rome. Silueſter ab omī plebe in ſummū pontificē eſt electus vbi ſciendum eſt ꝙ in nouo teſtamento xp̄s inſtituit triplicem gradum ſacerdotis

Primus eſt inferiorum
Secundus eſt epiſcoporum
Tertius eſt pontificum maiorum

Primus gradus ſacerdotis conſtitutus a xp̄o eſt gradus ſacerdotum inferioꝝ. Nam habuit dn̄s. lxxij. duos diſcipulos: quibus ſuccedūt preſpiteri: qui ſunt maiores in auxiliū operis: vt notatur. xcv. di. c. olim.

Secūdus gradus eſt ep̄oꝝ: qui ſacerdote maiores reſpectu alioꝝ inferiorum dici pn̄t hi locū. xij. ap̄loꝝ tenent in eccleſia: ſicut pꝫ. lxviij. di. in. c. Quorum vices. ꝛ. xij. q. i. in. c. Uidentes

Tertius gradus eſt pontificū maximorum. Nam dn̄s ſup alios elegit petrum in ſummum ſacerdotem: ſicut notatur di. xix. in. c. ita dominus noſter. et xxi. di. in. c. In nouo teſtamento. et habetur in eadem di. c. Cleros. vbi etiam dicitur ꝙ talis gradus ſeruatus eſt in veteri lege. Ubi Aaron ſummus ſacerdos fuiſſe traditur: et filij eius ſacerdotes minores fuerunt Talis etiā diſcretio a gētilibus maxime introducta eſt: quia ſuos ſacerdotes flāmes a filo qd̄ portabant in capite alios ſimpliciter flammes. alios archiflammes appellabant: quante autē pēminentie ſit maximi pontificatus gradus oſtendit Agatho papa. xix. di. in. c. Sic omnis vbi ſic dicit Omnis ap̄lice ſedis ſanctiones accipiende ſunt tanꝙ ipſius diuina voce Petri affirmate. Quiſquis catholice ad papalem celſitudinē ſublimatur: ipſe eſt Petri ſucceſſor: ip̄e vicarius xp̄i: ipſe eſt cui totus mundus deuote eſt ſubiectus. et licet ſit magna poteſtas imperialis longe tn̄ nobilior eſt facultas pontificalis. et ideo ſcribit̃ de maioritate ꝛ obedientia in. c. Solite. Fecit deus duo magna luminaria in firmamēto celi: luminare maius: vt preeſſet diei: ꝛ luminare minus vt preeſſet nocti: vtrūqꝫ magnum. ſed alterū maius. Ad firmamentū igitur celi hoc eſt vniuerſalis eccleſia fecit deus duo magna luminaria. i. duas inſtituit dignitates: q̄ ſunt pontificalis dignitas et regalis poteſtas ſed illa q̄ preeſt diebus. i. ſpūalibus maior eſt: que xo carnalibus minor: vt q̄nta eſt inter ſolem ꝛ lunam: tanta eſt inter pontifices ꝛ reges differentia cognoſcatur. Hec ille. Multa adduci pn̄t ad probandum ea q̄ dicimus que cauſa breuitatis omittimus ꝯcludentes ſummum pontificē excellere dignitate ac auctoritate quoſcunqꝫ ſiue tp̄ali ſiue in ſpūali ſtatu exaltatos et honoratos.

Tertiū priuilegiū beati Silueſtri d2 ſacerdotal' ſanctitas q2 diebꝰ ſuis placuit deo tota vita ſanctoꝝ eſt dies. vn̄. i. ad theſſal. v. c. ap̄l'us ait. Omnes vos filij lucis eſtis Tria nanqꝫ dum eſſet pontifex: vt placeret deo exercere voluit btūs ſilueſter

Primo paſcere populum exemplo.
Scd̄o paſcere populū verbo
Tertio paſcere populū tp̄ali ſubſidio.

Primo voluit paſcere populum ex
emplo. Nã adeo fide ⁊ moribus reſplẽ
debat: vt nõ ſolũ a xp̃ianis veruꝫ etiã a
paganis miro diligebatur affectu

Scđo voluit paſcere popolũ verbo
q꞉ ſepius vultu angelico xp̃m filiũ dei
ꝓdicabat xp̃ianos ꝯfortabat: vt in fide
ſtabiles ꝑmanerẽt: ⁊ Conſtantinuꝫ de
fidei ſacramentꝭ plene docuit et inſtru
xit. Ut em̃ dicit̃ in eius legenda: perſe
quente ipſo Conſtantino xp̃ianos exi
uit Silueſter de vrbe: ac ĩ quodã mon
te cũ ſuis clericis manſit Cũ Conſtan
tinus in mirabilem leprã incidiſſet ad
conſiliũ pontificum idoloꝛuꝫ adducta
erant tria milia puerorũ. vt eos occidi
faceret: ⁊ ſe in eoꝝ ſanguine recenti et
calido balnearet. egrediente eo ad lo//
cum vbi balneũ preparari debebat: ma
tres pueroꝝ obuiabant: miſerabiliterqꝫ
lacrimis vlulabãt. Cõſtantinus iuſſit
ſtare currũ ⁊ erigens dixit. Audite me
omnes qui ſtatis hic. Dignitas impij
romani de fonte naſcit̃ pietatis. q̃ hãc
etiam legeꝫ dedit vt capitali ſententia
ſubderetur quicũqꝫ in bello aliquẽ oc//
cidiſſet infantẽ. quãta ꝰ erit crudelitas
vt hꝫ noſtris faciamus filijs: qđ nos ꝓ
hibuimus alienis. Melius eſt ꝰ mori
ſalua vita innocentum: q̃ꝫ per eoꝝ inte
ritum vitã recupare crudeliter. Juſſit ꝰ
vt matribꝰ ſuis pueri ⁊ dona plurima
preberentur. Sequenti vero nocte Pe
trus ⁊ Paulus apparuerũt ei dicẽtes
Qm̃ exhoꝛruiſti ſanguinis effuſionem
miſit nos dñs Jeſus xp̃s dare tibi re//
cuperande ſanitatis conſilium Silue
ſtrum ꝰ ep̃m qui apud monteꝫ ſirapti
latitat accerſire. Hic tibi piſcinã oſten
det: in qua immerſus ter ab omni cura
beris lepꝛe moꝛbo. Euigilans ſtatim
Cõſtantinus miſit milites ad Silue
ſtrum: q̃s vidẽs ad palmã martirij cre
didit ſe vocari. Preſentatus tandem
Conſtantino audiuit per oꝛdinem ſui
ſomnij viſionem: percunctanti Con//
ſtantino ꝙ eſſent qui ſibi apparuerunt
duo dij: rñdit Silueſter eſſe xp̃i apo//
ſtolos ⁊ nõ deos: quoꝝ imagĩes offer
ri fecit Silueſter: ⁊ impatoꝛ tales eſſe
qui ſibi apparuerũt exclamauit Silue
ſter aũt eum cathecuminũ fecit: ⁊ vniꝰ
ebdomade ieiunium induxit ſibi ⁊ car
ceres apiri monuit. Cũqꝫ in aquam de
ſcendiſſet baptiſmatis: ibi admirabilis
ſplendoꝛ emicuit: ſicqꝫ mundus exiuit
⁊ xp̃m vidiſſe ſe aſſeruit. Ipſa autẽ die
ſui baptiſmatis multa ad ampliationẽ
cultus criſti ſtatuit et oꝛdinauit Ter
tio voluit beatus Silueſter paſcere po
pulum tempoꝛali ſubſidio. Scribitur
nanqꝫ in ſua legenda ꝙ omniũ oꝛpha
noꝛum viduarum ⁊ pauperũ nomina
in ſcriptis habebat: ⁊ omnibus neceſſa
ria ꝓuidebat. Fecit etiam multa ſigna
viuens qui mundum ſpreuerat eũ om
nibus ſuis concupiſcentijs. vnde et in
fine obdoꝛmiuit in dño: cuiꝰ exemplo
animent̃ ſacerdotes: vt ſicut illi conſo
mes ſunt in dignitate: ita eum ſtudeãt
ſequi in vite ſanctitate. et tanto magis
omnes obligantur deo ad rõnem red
dendam qui ab ip̃o plura dona ſuſci//
piũt: qui iõ multo plura ꝯtulit bñficia
vt ei ſeruiẽtes magis exaltent̃ in regno
celoꝝ: in q̃ viuit ⁊ regnat amen.

In circũciſione domini Sermo de
eadem

Fructus. xxvij. Jeſus eſt cirrũciſus

POſtquã con
ſummati ſunt dies octo ⁊
vt circũderet̃ puer. Scri//
bunt̃ hec verba Luce. ij. in euãgelio ho
dierno. Ardens amoꝛ Jeſu xp̃i ipſius
mentem pulſare cepit in etate tenella
⁊ infantili vt humano generi paſſionũ
ſue beneficia inciperet diſpẽſare Octa
ua nanqꝫ die ſanguinem ſuum fudit ĩ
circunciſione apparens velut peccatoꝛ
circunciſionis legi ſubiectus cũ tamen
mundus fuerit ab omni ſoꝛde ⁊ q꞉ puꝰ
eſt contemplare: qualiter puerulus ille
lachrymis circumcidebatur. idcirco in

preſenti ſermone de ipſius circūciſiōe
dicturi ſumus ꝓponentes fructū Je//
ſus eſt circūciſus Ad cuius explanatio
nem tres concluſiones notabimus.
Prima dicitur inſtitutionis
Secunda dicitur obſeruationis.
Tertia dicitur ceſſationis

Qđ ſacramentū circūciſionis con//
uenienter fuit inſtitutū Ca. .i.

PRima ꝯcluſio dicit̄ inſtitutio
nis in qua dicimus circūciſio
nis ſacramentū conuenienter
fuiſſe inſtitutū: quia de⁹ illud inſtituit
ſicut patet Geñ. xvij. vbi ſic habet̄. Cir
cuncidetur ex vobis omne maſculinū
et circuncidetis carnē prepucij veſtri
vt in ſignum ſit federis inter me ⁊ vos
infans. viij. dierum circūcidet̄ ex vobis
Huius aūt inſtitutionis cōuenientia
triplex aſſignat̄ a Ric. in. iiij. di. i.
Prima eſt ratione morbi
Secunda eſt ratione temporis
Tertia eſt ratione perſone

Prima conuenientia eſt rōne mor
bi: contra quem circūciſio fuit inſtituta
qui erat pctm̄ originale: qđ expreſſe re
preſentabat circūciſio: ⁊ q̄tum ad cau
ſam et quantum ad ꝓceſſum: ⁊ q̄tum
ad effectū. Contrahit̄ eñ pctm̄ origi//
nale per propagationem libidinoſam
quā cauſam circūciſio repñtabat rōne
morbi: in quo fiebat: qđ deſeruit virtu
ti generatiue. ꝓceſſus aūt fuit circular:
quia vt dicit Anſel. primo pſona corrū
pit naturam: deinde natura pſonam:
quē ꝓceſſum repñtabat circūciſio p cir
cularem pellicule inciſionē Affect⁹ ꝟo
eſt ſupabundantia ꝯcupiſcentie quē re
pñtabat ſupfluitas pellis ab iſto mem
bro ſepabat̄: iō non tm̄ cām et ꝓceſſus
⁊ effectus originalis peccati ſed etiam
deletio p circūciſionē ſignificabatur

Scđa ꝯuenientia fuit rōne tpis in
q̊ inſtituta fuit circūciſio. Erat eñ que
dam diſpoſitio ad ſuſcipiendū legem
et ad diſtinguendū populum cui dan
da erat lex ab alijs populis: ⁊ ideo an
teq̄ lex daret̄ debebat īſtitui. Fuit etiā
inſtituta circūciſio ad ſignificandū po
pulū qui eſſet deo peculiaris: ⁊ ſui cul
tus mancipandus Tertia conueniē
tia dicitur rōne perſone: cui data fuit
qui fuit Abraaz de q̊ dicitur Geñ. xvij
Tulit aūt Abraam Jſmaelem filium
ſuum: ⁊ omnes vernaculos dom⁹ ſue:
vniuerſoſq̄ quos emerat cunctos ma
res ex oībus viris domus ſue: ⁊ circūci
dit carnem ꝑputij ſui: ⁊ Jſmahel filius
eius. xiij. annos impleuerat tpe circūci
ſionis ſue eadē die circūciſus eſt abra
am ⁊ Jſmael filius: eius ⁊ omnes viri
illius tam vernaculi: q̄ enticij ⁊ alieni
gene pariter circūciſi ſunt Ipſe equidē
Abraaz poſt diluuium ſpiritualius ſe
diuino cultui mancipauit. vñ exiuit de
terra ſua: ⁊ de cognatione: vt ſe ab infi
delibus ſepararet: vt habet̄ Geñ. xij. c.
a q̊ erat deſcenſurus: qui populus le//
gem ſcriptam erat ſuſcepturus: ⁊ de cu
ius genere naſcitur⁹ erat ſanctus ſcōꝝ
⁊ h̄ eſt qđ dicit aplus Ro. iiij. Signū
accepit circunciſionis ſignaculū iuſti//
cie fidei: q̄ eſt in ꝑpucio. vt ſit pater om
niū credentiū: huic dixerat deus geñ.
xij. c. Faciā te ingentē magnā ⁊ bñdicā
tibi ⁊ magnificabo nomē tuū eriſq̄ bñ
dict⁹ bñdicam bñdicentibus tibi: ⁊ ma
ledicā maledicētib⁹ tibi: atq̄ bñdicent̄
vniuerſe cognationes terre de cui⁹ ꝓ//
miſſionibus a deo ſibi factis plenius
ſuo loco dicemus. nunc vero h̄ tm̄ con
cludere ſufficiat q̄ circūciſionis man//
datum Abrae deus dedit: quia erat fi
deliſſimus: amiciſſimus et obedientiſſi
mus. ſicut patet legentibus ſacram ſcri
pturam

Qđ obſeruatus eſt debitus ordo in
inſtrumento circūciſionis.
Capl'm. ij.

SEcūda cōcluſio dicitur obſerua
tionis. Obſeruatus etenim eſt
debitus ordo in huius ſacramē
ti diſpenſatione: quia fiebat cum debi
to inſtrumento. ſ. cum cultello petrino

ſiue lapideo· vñ Joſue·v·ca·ait·fac tibi
cultros lapideos ⁊ circũcide filios iſrl'
vbi dicit Ric· ꝙ hoc nõ erat neceſſariũ
niſi in caſu ſpeciali· Et ſm Hugonem
libro·i· de ſacramentis parte·xij· ca·ij·
Cultellus ꝺ petra factus ſignificat cri
ſtum. de q̄ dicit apoſtolꝰ·i·cor·x· Pe//
tra erat xp̄s propter quē ab electis om
nis erat abſcindēda corruptio· Fiebat
inſuper circũciſio octaua die: vt ptꝫ ex
dictis in prima concluſione Et ſi dica
tur hoc nõ eſt verum: qꝛ habet Joſue
v· Populus qui natus eſt in deſerto:
hic per quadraginta annos in itinere
latiſſime ſolitudinis incircũciſus fuit:
⁊ poſtea circũciſi ſunt a Joſue in gal//
gala: et iſta dilatio circũciſionis nõ ſm
legem eis fuiſſe imputata in peccatuꝫ·
Reſpõdet Ric· ex gloſa Auguſtini ꝙ
cum illis fuit diſpenſatum inſpiratio//
ne diuina triplici de cauſa vt non tene
rentur circũdi in deſerto· ſcꝫ vt habetur
numeroꝝ·ix· qñ nubes eleuabant de ta
bernaculo debebant ꝓficiſci: ⁊ quia nõ
preſciebant ſacturam eleuationem nu
bis: ⁊ non potuiſſent ſine nimio graua
mine proficiſci qñ de nouo eſſent circũ
ciſi: ideo diſpenſatum fuit cum eis: vt
nõ tenerent circũcidi in deſerto. ⁊ etiaꝫ
quia dum erant in deſerto in quo non
alij habitabant cum eis: erant ſufficiē
ter diſtincti ab alijs populꝭ. Quare aũt
circũciſio fiebat octaua die: triplex ra//
tio aſſignari poteſt·

Prima ratio eſt ſm intellectum tropo
logicum.

Scđa rõ ſm intellectum analogicum

Tertia ratio eſt ſm intellectũ hiſtoricũ

Prima ratio eſt ſm intellectum tro
pologicum: ⁊ eſt iſta vt octo dies acci
piantur ꝓ octo que requirunt ad circũ
ciſionem ſpiritualem

Primum eſt peccati cognitio·

Scđm eſt ꝓpoſituꝫ deſerendi malum
et faciendi bonum

Tertium eſt pudor de peccato

Quartum eſt timor de futuro iudicio·

Quintum eſt contritio.

Sextum eſt confeſſio.

Septimum eſt ſpes venie·

Octauum eſt ſatiſfactio

In quibus omnibus velut in octo
diebus peccator iuſtificatur

Secunda ratio eſt ſm intellectum
analogicum: quā tangit Hugo libro·i·
de ſacramentis·c·ij· dicens. Octenarꝰ
in ſacra ſcriptura aliquando tempꝰ re
ſerationis ſignificat. qđ poſt preſenteꝫ
ſeptem diebus currit vitam ſequit ali//
qñ tempus gratie: i qua quaſi poſt ſab
batum legis eterna bona deo ſeruien//
tibus promittunt· merito ergo circũci
ſio iuſſa eſt fieri octaua die: vt oſtende
retur ꝙ in tempore gratie corda circũ
cidenda erant per emundationem in//
iquitatis: ⁊ in tp̄e reſurrectionis corpo
ra per diſpoſitionem corruptionis·

Tertia ratio eſt ſm intellectuꝫ hiſto
ricum ſeu litteralem· Nam ſicut dicit
rabi Moyſes maximus pħs ⁊ theolo
gus iudeus. puer in ſepteꝫ diebus tan
te teneritudinis eſt: quante eſt adhuc
in vtero matris. In octaua aũt die for
tificatur ⁊ ſolidatur: ⁊ ideo noluit deꝰ
ante octauum dieꝫ circũcidi: ne ob ni//
miam teneritudinē nimium lederet: et
ne parentes: quorum amor ꝑ proceſſuꝫ
tp̄is creſcit ad filios: ſubtraherent filios
a circũciſione: noluit ꝙ vltra octauum
diē differreret· Sed circa h̄ contingit
dubitare: qꝛ vt dicit Hugo de ſacramē
tis· vbi ſupra ꝙ alij qui ante dieꝫ octa
uum decedebant ſaluabant in fide pa
rentum qui ante octauā diem non de//
bebant circũcidi· Et magiſter ſniarum
ꝯtrarium videtur ſentire di·i·iiij·c·vlt·
vbi dicit ꝙ neceſſitate morti ante octa
uam diem circuncidebant· Ad quorũ
concordiam dicit Ric· ꝙ circũciſio fie
bat ex neceſſitate mortis ante octauam
diē ſolũ habebat effectum: et tñ ſi non
fiebat ꝓpter timorē ne acceleret mors
pueri: puer ſaluabatur in fide parentũ
vñ dicit Ric· ꝙ non eſt conſentiendus

magiſtro ꝙ tales peribant ſicut puuli:
qui modo moriunt̃ ante baptiſmum.
Noluit eñ deus puerum obligari ad
circũciſionem ante octauam diem. Si
aũt querat̃ quare mulieres nõ circũci-
debant̃: aſſignari poſſunt plures rões
Prima ratio eſt Alex. d' ales in. iiij. vo
lumine ſumme ſue et Ric. ĩ declaratio
ne littere. ſ. q2 corruptio nature p̱ quã
peccatum originale contrahitur prin-
cipalius fuit a viro q̃ a muliere Nam
ſi Adam nõ peccaſſet poſtq̃ Eua pec
cauerit: peccatũ originale proles eius
non ꝯtraxiſſet Secunda ratio eſt eo
rundem: quia mulieri membrum gene
ratiue deſeruiens nõ eſt aptum circũ-
ciſioni: ſicut virile membrum Tertia
ratio ſm eoſdem eſt: ꝙ circũciſio data
fuit in ſignum diſtinctiuũ. ⁊ q2 vir eſt
caput mulieris: vt dicit̃ ad Ephe: v. iõ
ſufficiebat ad populi fidelis diſtinctio
nem ſignaculum datũ viris Hugo ve
ro de ſacramentis li. i. p̱te. xij. aliam aſſi
gnat rationem dicens ꝙ in ſacra ſcri-
ptura per maſculum ſexũ animam per
muliebre vero carnem ſignificare ſolet
vt oſtenderet̃ ꝙ illa exterior circũciſio
aĩabus ſanctificationẽ contulit: ſꝫ car
ni non abſtulit corruptionem.

Qd' conuenienter multis rõnibus
ceſſare debuit circũciſio

Capl'm . iij.

Tertia cõcluſio dicitur ceſſatio
nis vbi de ceſſatione circũciſio
nis inquirere debemus et con
ſiderare permaxime tria
Primum rationis euidentia
Secundum temporis circũſtantia.
Tertium digna obſeruantia

Primũ conſiderandum dicit̃ rõnis
euidentia. ſ. qua ratione circũciſio de-
buit ceſſare ſm illud apo. ad Gala. v.
Si circũcidimini: xp̃s vobis nil prode
rit. ⁊ ad hoc reſpondet Alex. de ales in
iiij. volumine ſumme: ⁊ Ric. vt ſup̃: q2
ſicut apo. i. cor. xiij. Cum venerit qd' p̱
fectum eſt euacuabitur qd' ex parte eſt.
Sed baptiſmũ eſt perfectior medicina
q̃ circũciſio ⁊ q̃tum ad ſignificationẽ
⁊ q̃tum ad glorie collationem: et etiã
quantũ ad ampliorem ſui oſtenſionẽ
Significat enim ſanatorem morbi ex
preſſius ⁊ confert gratiam abundanti9
et etiam q2 eſt ſacramentum cõmune:
quia ſibi nõ appropriat nec ſexum nec
gentẽ vnde ad Galla. iij. apo. ait Qui
cunq̃ in xp̃o baptizati eſtis. xp̃m indui
ſtis: nõ eſt iudeus nec grecus. nõ eſt ſer
uus nec liber. non eſt maſculus nec fe
mina: omnes vos vnum eſtis in criſto
ideo non eſt amplius circũciſio cõue-
niens nec neceſſaria

Secundum conſiderandũ dicitur
tp̃is circũſtantia Nam vt dicit Ric. le
galia habuerũt virtutem ſuam. ⁊ ſerua
ri debuerunt vſq̃ ad paſſionẽ xp̃i: ſed
in paſſione xp̃i vim ſuã amiſerũt Cui
atteſtat̃ qd' dicit ſaluator Jo. xix. Con
ſummatum eſt tñ poſt paſſionem ante
tempus diuulgati euangelij licitũ fuit
illis qui de iudeis ꝯuertebant̃ ad fidẽ
ſeruare legalia: nõ ſpem ponendo ĩ eis
ſed ad euitandum ſcandalũ ⁊ vt lex de
duceretur ad tumulum cum honore:
ne quaſi ac ſi ſemper mala videretur re
pudiaretur. Poſt tempus vero diuul
gati euangelij nulli fuit licitum ſerua-
re illa legalia. Hinc eſt ꝙ pau. vt habe
tur actuũ. xvi. circũcidit Thimotheum
quia nondum erat diuulgatum euan-
geliũ: ⁊ ne iudeum ſcandaliſaret: ⁊ q2
Thimotheus erat de matre iudea: Ti
tum vero quia ſimpliciter erat gentilis
circũcidere noluit: vt in circunciſione
Thimothei oñderet ſacra legalia nõ de
bere damnari: ⁊ in hoc ꝙ Titum cir-
cuncidere noluit: oſtenderet ea non eſ
ſe neceſſaria

Tertium conſiderandum dicit̃ di-
gna obſeruantia Voluit eñ dñs no-
ſter Jeſus xp̃s dignam circunciſionis
legem obſeruare: qd' conuenienter fa-
ctum oſtẽdit Alex. in. iiij. p̱pter ſex cau
ſas. Prima cauſa ẽ vt oſtenderet ſe eſſe

filium Abrae·cui data eſt circũciſio: et
cui predictum erat Gen̄.xxij·Benedi//
centur in ſemine tuo om̄es gentes Se
men aũt iſtud eſt xp̄s.vt dicitur ad gal
la·iij·vñ cũ tota poſterioritas abrae cir
cũcideretur:nõ crederet xp̄s eſſe filius
Abrae:nec ille in quo implende erant
pmiſſiones:niſi fuiſſet circũciſus.Se//
cunda cauſa fuit vt per ſubiectionē ſuā
nõ a ſeruitute legis abſolueret·Tertia
cauſa quia noluit ſoluere legem: ſʒ ad
implere et terminare . Quarta cauſa
fuit vt ſe oſtenderet principium ⁊ cau
ſam ſanctificationis que fiebat per tria
remedia cõtra peccatuʒ·ſ·per ſacrificia
a tempore abel vſque ad Abraam per
circũciſionem ab abraam vſqʒ ad xp̄m
a xp̄o per baptiſmum in nouo teſtamē
to·vnde decuit xp̄m eſſe baptizatum et
circũciſum et oblatum· Quinta cā fuit
vt eſſet frater iudeoruʒ:vt oſtenderet ſe
eſſe illum de q̄ Moyſes dixit Prophe
tam ſuſcitabit vobis deus d̄ fratribus
veſtris ip̄m audite·Deutro.viij·Sex//
ta cauſa fuit vt iudei occaſionem habe
rent ip̄m non recipiendi:niſi eſſet circũ
ciſus: Uide ergo o rationalis creatu//
ra quanta fuit hodie humilitas incar//
nati filij dei. Intuere quāta ſit caritas
eius qui non ꝓpter ſe:ſed ꝓpter te vo//
luit circũcidi· Contēplare qualiter ho
die innocens ſanguinem cepit effun//
dere. Inſpice quando accipitur ex ma
nibus matris:vt ducatur ad circũciſio
nem· Audi matrem dicentem ioſeph :
qui forte eum portabat. Sit tibi cõmiſ
ſus filius meus paruulus vt q̄ʒ leuius
fieri poſſit circũcidatur· O virgo ſanctiſ
ſima et de filio tuo tenera quid facies
quando filium tuum videbis a planta
pedis vſqʒ ad caput totaliter vulnera//
tum.ſanguine irrigatum. Remanet in
tuguriolo mater expectans filium cir//
cũciſum.o anima fidelis compatere di
lecto tuo quando circũcidebatur: plo//
rabat flebat lacrimabatur clamabat di
cens·a.a.a·quaſi anima mea ꝓpter tua
peccata hanc penam ſuſtineo:propter
tua peccata ſanguineʒ fundo o anima
ſed multo maiora pro te facere ſum pa
ratus quia amore tuo langueo:amore
tuo vulnerari et crucifigi concupiſco·
Sed tempus expecto ꝯueniens ⁊ ido
neum Reportatur filius matri: quem
plangenteʒ pre dolore ipſa ſtringit ad
pectus : cõſulatur eũ blanditijs virgo
pijſſima : et lacte paſcit virgineo ei tn̄
dicere poterat ⁊ non ſine lacrimis· O
ſacratiſſime fili:in q̄ nullum reperietur
peccatum:hodie ꝓpter peccatores tan
q̄ʒ peccator es vulneratꝰ:hodie de tuo
corpore cum dolore ſanguis effluxit·
hodie violentam penam ꝓ hominibus
ſubire cepiſti.o fili mi delicate.et hm̄ōi
verbis dilectum Jeſum oſculando al//
loquebatur Nos vero matrem cum fi
lio veneremur: ip̄amqʒ matrem depre
cemur humiliter vt dignetur filiũ ſu//
um nobis ꝓpicium facere per meritũ
ſue circũciſionis:qui eſt benedictus in
ſecula amen

In feſto epiphanie. Sermo de eo//
dem.

Fructus.xxviij·Jeſum adorant reges.

VIdimus ſtel
lam eius in oriente:⁊ ve//
nimus adorare euʒ· Scri
buntur hec verba Mat· ij·c.et in euan
gelio pn̄tis ſolennitatis· Ne putarent
homines xp̄m nõ eſſe deum:huius na
tiuitas a paſtoribus tanq̄ʒ a ſimplici//
bus fuerat reuelata:aduocati ſunt re//
ges ⁊ ſapiētes premoniti miraculo no
uo ſtelle apparentis qui criſtum natuʒ
in hieruſalem querunt adorare: ip̄mqʒ
ibi non inuenientes nõ deſiſterunt ac
cepto propoſito exeuntes hieroſolimā
ſtelle ducatum ſecuti ſunt que illos ad
preſepium duxit:vbi criſtum videntes
pannoꝝ vilium paupertate concluſuʒ
deũ tanq̄ʒ pro hominum ſalute incar//
natum ſunt venerati· Hoc nobis ſacra
mentum pie contemplanduʒ preponit

hodie ſancta mater eccleſia: vbi et nos
ſtudia noſtra debemus apponere: vt ſi
mul cum his regibus criſtum inueniã
mus dicentes cum ipſis. Vidim⁹ ſtel
lam eius in oriente ideſt ſpiritusſancti
gratiam: qua illuſtrati ſumus per pa=
triarcharum oracula: per prophetaruꝫ
teſtimonia: ac per ſanctorum omnium
documenta: vt cognoſcamus criſtuꝫ fi
lium dei affectuoſa mente a nobis fo=
re colendum: ⁊ venimus adorare eum
in quibus verbis fructus occurrit de=
clarandus: qui eſt Jeſum adorant re=
ges. Pro cuius intelligentia de his rē
bus tria miſteria conſiderabim⁹.

Primum dicit᷑ illuminatio
Secundum dicitur affectio
Tertium dicit᷑ deuotio

¶ Qꝯ magi illuminati fuerunt appã
ritione ſtelle.

Capl'm .i.

PRimum miſteriū cōtemplan=
dum dicit᷑ illuminatio: de q̄ fit
mentio in euangelio: ꝙ Magi
iſti fuerunt illuminati vt crederent in
criſtum apparente eis ſtella miraculo
vbi tres concluſiones ſunt notande

Prima dicit᷑ nominationis
Secūda dicit᷑ apparitionis.
Tertia dicit᷑ conditionis

¶ Prima concluſio dicit᷑ nominatiō
nis. Jſti enim reges nominant᷑ magi
ideſt malefici. vnde Exo. viij. malefici
Pharaonis dicunt᷑ magi. dicit enim
Criſ. iſtos fuiſſe maleficos: ſed poſtea
conuerſos: quibus dn̄s voluit natiui=
tatem ſuam reuelare: vel dicunt᷑ Ma=
gi quaſi illuſores: q꞉ Herodem illuſe=
runt. Rabanus vero dicit Magi ſunt
qui de ſingulis rebus philoſophant᷑.
vnde mag⁹ idem eſt ꝙ ſapiens. Nam
per ſe mag⁹ hebraice ſcriba: grece phi=
loſophus: latine vero ſapiens dicit᷑ vn̄
⁊ magi quaſi ſapientia magni. De his
ſic dicit Remegius. Sciendū eſt aūt
ꝙ varia eſt de magis opinio. Quidaꝫ
enim dicunt eos fuiſſe caldeus: ⁊ cal=
dei pro deo ſtellam colebant ⁊ idcirco
dixerūt ꝙ nuncupatio eorum deorum
oſtenderit verum deum natū. Alij di=
cunt perſas eos fuiſſe. Non nulli di=
cunt illos de vltimis finibus terre fuiſ
ſe: alij vero aſſerunt eos fuiſſe nepotes
Balaam: qꝯ magis eſt credendū. Ba
laam enim inter cetera que propheta
uit dicit Numeri. xxiiij. Orietur ſtella
ex Jacob. ⁊ exurget homo de iſrael. Jl
li vero hanc prophetiam mox vt vide=
runt ſtellam nouam intellexerūt regeꝫ
natum et venerunt hec Remigius.

¶ Secūda concluſio dicit᷑ apparitiō
nis ſm̄ enim ꝙ dicit Criſ. ſup Mat.
quidam ſecretorū inſpectores de gene
re Balaam elegerūt de ſeipſis duode
cim: ⁊ ſi quis moriebat᷑: filius eius aūt
aliquis propinquoꝝ in eius loco ſub=
ſtituebatur: vt per ſingulos annos cer
to tempore ſuper montem victorialem
aſcendebant: vbi tribus dieb⁹ orabant
deum: vt eis ſtellam illā quā Balaam
p̄dixerat oſtenderet Quadam vice dū
ſic ibi manerent reges res: ſtella quedā
ad eos ſuper montem venit: que habē
bat formam pulcerrimi pueri: ſuper cu
ius caput crux ſplendebat: que magis
allocuta eſt dicens Jte velocius in ter
ram iuda: ⁊ regem quem queritis na=
tum inuenietis

¶ Tertia concluſio dicitur conditio=
nis. Fuere nanqꝫ ſm̄ remigium multi
qui dixerunt ſtellam illam ſpiritū ſan=
ctum fuiſſe: q꞉ ſicut diſcipulus in flam
ma ignis apparuit: ita ⁊ his regib⁹ in
ſpecie ſtelle. Alij autem dixerūt fuiſſe
angelum. Sed vera doctorum opinio
eſt ꝙ fuit ſtella realiter de nouo creata
Unde glo. ſuper illo verbo. Vidimus
ſtellam eius dicit propriam: q꞉ hanc
creauit ad oſtenſionem. Dicunt tamē
ſancti ꝙ hec ſtella ab alijs differebat ī
multis. Prima differentia erat: q꞉ ſm̄
glo. ſuper Math: differebat in origine
quia alie facte ſunt in mūdi principio:
hec vero de nouo creata eſt: Secunda

differētia eſt quia differebat in officio:
quia alie ſtelle facte ſunt vt ſint ī ſigna
tempoꝛi:hec autem vt magis viam p̄-
beret. Tertia differentia erat quia dif-
ferebat in duratione: qꝛ alie ſtelle ſunt
perpetue: hec autem completo officio
ſuo redijt in pꝛeiacentē materiā. Quar
ta differentia erat: quia ſm Fulgentiū
differebat in ſitu quia non erat locali-
ter ſita in firmamento ſed pendebat in
meditullio aeris pꝛorima terre. Quin
ta differentia erat quia differebat ī ful
goꝛe:quia ceteris erat ſplendidioꝛ:ꝛ in
meridie ſplendidiſſima apparebat:nec
ſplendoꝛem eius ſplendoꝛ ſolis pote-
rat occultare. Sexta differentia erat:
quia differebat in motu:quia pꝛecede
bat magos motu viatoꝛis. Non enim
mouebaꝫ motu circulari:ſed quaſi mo
tu pꝛogreſſiuo. Septima differentia
erat:quia differebat ſm Criſ. in occul
tatione ꝛ apparitione: quia aliquādo
apparebat:aliquando occultabaꝫ. Cū
enim intrauerunt hieroſolimam occul
tauit ſeipſam. Deinde vbi Herodem
reliquerunt ſeipſam monſtrauit. vnde
concludit Criſ. Videtur hec ſtella vir
tus inuiſibilis in talem apparentiam
foꝛmata. Sed dubium in mentem ve
nit:pꝛopter ea que dicta ſunt: quomo
do iſti criſtum deū natum in ſtelle ap
paritione intellexerunt. Et dicit Leo
papa in ſermone ꝺ epiphania Pꝛeter
illam ſtelle ſpeciem:que coꝛpoꝛeum in
citauit obtutu;ꝫ fulgentioꝛ veritatis ra
diis eoꝛum coꝛda perdocuit Auguſti
nus vero in li. de queſtionibus noui et
veteris teſtamenti concoꝛdare videtur
cum ſententia Criſo. ſuperius allega-
ta. Ait enim ſic iudeoꝛum natum regē
intellexerunt cum ſtella iudaice tempo
ralis rex ſoleat deſignari. Hi enim ma
gi caldei non maliuolentia aſtroꝛum
curſum. ſed rerum curioſitate ſpecula-
bantur. In ſermone vero ꝺ epiphania
ait. Dicturus es a quibus audierūt ꝙ
talis ſtella criſtum natum ſignificaret.
Pꝛofecto ab angelis aliqua admoni
tione reuelationis: Queris foꝛtaſſe an
ab angelis bonis an malis criſtuꝫ qui
dem ꝛ angeli mali hoc eſt demones fi
lium dei eſſe confeſſi ſunt. Sed cur ꝛ a
bonis nō audierunt quando in criſto
adoꝛando ſalus eoꝛum inquirebatur:
non iniquitas damnabatur. Potue-
runt ꝗ illis angelis dicere ſtella quam
vidiſti Chriſti eſt. Ite adoꝛate illum
vbi natus eſt:ſic hic angelus. Colligi-
mus tamen ex omnibus mentem illo
rum regum ſiue apparente illis ange-
lo:ſiue loquēte:ſiue puerulo in medio
ſtelle fuiſſe illuminataꝫ intrinſecus mē
tem virtute.ſ.ſ. vt omnes ſimul intelli-
gerent natum eſſe filium dei.

Aꝺ gradus erat affectio magoꝛum
erga criſtum natum

Caplm ij.

S Ecūdum miſterium contem-
plandum dicitꝫ affectio. Tan-
ta etenim affectione ad criſtuꝫ
natum magi poſtꝗꝫ eum cognouerunt
ſunt moti vt non tenerentur viaꝝ aſpe
ritate:quin ad criſtum querendū om-
ni ſollicitudine ſe pꝛecingerent. Nam
ab oriente venerunt hieroſolimam vbi
tria occurrunt conſideranda

Pꝛimum eſt velocitas
Secūdum eſt localitas
Tertiū eſt iniquitas.

Pꝛimum conſiderandū dicitur eſſe
velocitas:quia vt communiter tenent
doctoꝛes cum tredecim dieruꝫ eſſet cri
ſtus magi ad eum ſtella duce venerūt
quod ſi admirari nos cogat ꝙ in tam
paruo tempoꝛe per tanta terrarū ſpa-
cia venire potuerunt ſcꝫ ab oriente in
hieruſalem:que in medio mundi dicitꝫ
eſſe ſita poteſt tamen dici ſm Remi-
gium ꝙ puer ad queꝫ ipſi pꝛoperabāt
eos perducere potuit:vel ſm Jeroni-
mum ꝙ ſuper dꝛomedarios venerunt
qui ſunt animalia velociſſima:ꝗ tantū
currunt in vna die quantum equus in
tribus

Secundum conſiderandū dicitur
localitas. vbi doctores querunt. cur iſti
magi ſpecialiter venerunt hieruſalem
potius ꝙ aliam ciuitatem mundi ⁊ re
ſpondet Remigius dicens: ꝙ hieruſa
lem regia ciuitas erat: ⁊ crediderūt ꝙ
talis nō niſi in vrbe regia naſci debuiſ
ſet: ſiue venerunt vt locum natiuitatis
certius diſcere poſſent. Siue vt adim
pleretur quod dictum eſt. De ſyon exibit
lex ⁊ verbum domini de hieruſalem: qꝛ
ibi primo annunciatus eſt xp̄s: ſiue vt
ſtudio Magorum damnaretur pigri
cia iudeorum. Hec Remigius. Quan
ta vero fuerit tunc iudeorum negligen
tia: per ſe patet: qui cum per ſcripturaſ
inuenerunt criſti aduentum eſſe ꝓpin
quum: videruntqꝫ reges a finibus ter
re veniſſe ad illū adorandum: quibus
⁊ ipſi locum natiuitatis reuelant: non
curarunt ad eundem locum ipſis pro
fecto vicinum properare. vn̄ Augu. in
ſermone de epiphania ait. Cum multi
nati atqꝫ defuncti eſſent reges iudeoꝝ
nunqꝫ quemqꝫ illorū adorandū Ma
gi queſierunt: quia neqꝫ quēqꝫ eorū de
celo loquentem didicerunt nō itaqꝫ re
gibus iudeorum quales eſſe illic ſole
bant: hunc tam magnum honorē lon
ginqui alienigene ab eodē regno pror
ſus extranei a ſe deberi arbitrant. Sꝫ
talem natū didicerunt in quo adoran
do ſe ſalutē ſm dictū eē ꝯſecuturos mi
nime dubitarent. Nec em̄ etas erat ſal
tem cui adulatio humana ſeruiret: nō
in membris purpura: ſed in capite dia
dema fulgebat. Non pompa famulan
tium: non terror exercitus: non glorio
ſa fama preliorum Hos ad eum viros
ex remotis terris cum tanto voto ſup
plicationis attraxerat Iacebat in pre
ſepio puer ortu recens: exiguus corpo
re: contemptibilis paupertate. Sꝫ ma
gnum aliquod latebat in paruulo qui
dem illi homines primitiarū gentiū
non terra portante: ſed celo narrante
didicerant. Ubi oſtenditur ꝙ grande
argumentum iudei potuerunt habere
ex aduentu ⁊ releuatione magorū
Tertiū conſiderandum dicitur in
iquitas que Herodis regis mentez in
uaſit: quia audiens aduentum mago
rum turbatus eſt ⁊ omnis hieroſolima
cum illo. Timēs ſm Criſo. ne a iudeis
a regno expelleretur: ⁊ ne etiaz a roma
nis culpari poſſet: ſi aliquis rex ibi vo
caretur: quem auguſtus non conſtituiſ
ſet: ⁊ notanda ſunt verba iſta. ⁊ omni
bus hieroſolima cum illo ſcꝫ maioribꝰ
ciuitatis: qui fauebant herodi. Et col
loquio habito Herodes cū ſacerdoti
bus ⁊ ſcribis de loco natiuitatis criſti
clam vocatis Magis: quia non confi
debat de iudeis: ⁊ ideo voluit ſuū con
ſilium eos latere: diligenter didicit ab
eis tempus ſtelle: que apparuerat eis:
⁊ mittens illos in bethleem dixit: Ite
⁊ interrogate diligenter de puero: ⁊ cū
inueneritis renunciate mihi: vt et ego
veniens adorem eū. O malignitas he
rodis ſuperbi. o venenoſa ⁊ doloſa lo
cutio. o iniqua aſtutia ſerpentina: pro
qua ſicut inquit Greg. in omel. adora
re velle ſimulat: vt quaſi hunc ſi inue
nire poſſet extinguat. hec ille.

Qd̄ multa fuit deuotio Magoꝝ er
ga criſtum natū

Capitulū iij.

Tertiū miſterium contemplan
dū dicitur deuotio. Exeuntes
nāqꝫ reges iſti hieroſolimā vi
derunt ſtellā antecedentē eos: vſqꝫ dū
veniens ſtaret ſupra vbi erat puer. O
ꝙ fuit tunc in eoꝝ cordibus cōſolatio.
qn̄ intrantes domuz inuenerunt puez
cū maria matre eius. aderat autez ſm
Rabanū diuino nutu Ioſeph: ⁊ Ma
gi tria deuotionis ⁊ humilitatis ſue ſi
gna in criſto paruulo demonſtrant
Primū ſignū fuit adorationis.
Secundū ſignū fuit oblationis.
Tertiū ſignū fuit congratulationis
Primū ſignū fuit adorationis qꝛ ꝓ
cidētes adorauerūt eū: vbi ſic exclamat

deuotus Bern̄. Quid facitis o Magi
lactantem puerū adoratis in tugurio
lo vili: in vilibus pannis. Nonne deꝰ
iſte ꝗ rex iſte: ⁊ vbi aula regia: vbi tronꝰ
vbi curie regalis frequentia Joſeph et
Maria iſti inſipiētes facti ſunt: vt fie=
rent ſapiētes   Scd̄m ſignum fuit ob
lationis: qr apertis theſauris ſuis ob=
tulerunt ei munera aurum thus ⁊ mir
ram. Erat enim traditio antiquoꝝ ſm̄
Remigium: vt nullus ad regem vacu
us intro iret. Per ſe autem ⁊ caldei ta=
lia munera ↄſueuerunt offerre ſm̄ Au
gu. in ſermone de epiphania. aurū de
ſcribitur regi magno. Thus īmolať vt
deo mira probetur tanꝗ̄ ꝓ ſalute om=
nium morituro

Tertium ſignum fuit congratulatio
nis. Pie nanqꝫ credere poſſumus: ꝙ
benedictus ille filius quē iſti reges tan
to labore queſierunt: quem colebant:
quē tantum venerabantur affectu eos
abſqꝫ leticia abire nō permiſerit. Idcir
co conſideremus qualiter in brachijs
matris exiſtens aſpiciebat magos hi=
lari facie: ipſiſqꝫ geſtu et nutu dulciter
blandiebatur nō exprimebat verba: ſed
ſignis quibus poterat de illoꝝ viſita=
tione oſtendebat ſe letum fore. Et vir=
go illa mater intacta que humaniſſima
erat ⁊ mitis atqꝫ manſueta: poſtꝗ̄ vi=
derat in his regibus tantam fideꝫ tan
tamqꝫ deuotionem: multa eis verecun
do ſermone ꝺ filio ſuo eiꝰ locuta: enar
rando qualiter angelus annunciauit
ipſa qꝫ conceperat ⁊ parturierat: ange
lis cantantibus atqꝫ annunciantibus
paſtoribus eius natiuitatē et quō ipſe
dominus incarnatus fuerat: vt saluuꝫ
faceret genus humanum. Cōmenda=
bat ex hoc magorum prudentiam ſolli
citudinem benignitatem: qui ad ipſuꝫ
videndum tam citius preparauerant:
et dicebat eis pro veſtra remuneratio
ne ſciatis quia quem adoratis deus ē
cui munera obtuliſtis: quia rex eſt ipm̄
⁊ in brachijs ſuſcipite: quia homo eſt.

Itaqꝫ filium ſuum liberaliſſime vnicuiqꝫ
eorum amplexandum porrigebat. o
virginis conſueta pietas. o fili dei pro
funda humanitas. o gratia ſuper exceſ
ſiua orientalium regum: quia virgine
matre filium dei incarnatum inter ſua
pectora ſtringendum ſuſcipiunt. Co=
nemur etiam nos ⁊ mentem diſpone=
re: quia nec nobis negabit ſe filius dei
Magi vero admoniti in ſomnis ne re
dire ad herodem: per aliaꝫ viam reuer
ſi ſunt in regionem ſuam. De quo di=
cit Criſ. ſuper Mat. Cum reuerſi fuiſ
ſent predicantes multos erudierunt. ⁊
deniqꝫ cum Thomas eſſet in prouin
cia illa baptizati ſunt ⁊ facti ſunt adiu
tores predicationis illius: quorum cor
pora poſt felicem morteꝫ primo ꝑ He
lenam Conſtantini matrem reperta et
in conſtantinopoli tranſlata. ſecundo
per ſanctum Euſtorgium mediolanē
ſem archiepiſcopum Mediolanum ꝑ
ducta. Ultimo per Federicum impe=
ratorem Coloniam theotonie ſunt de
lata. Anime vero eorum viuunt i eter
na gloria amen

In vigilia natiuitatis domini no=
ſtri Jeſu criſti. Sermo de ſancto Jo=
ſeph: qui fuit ſcriptus: dum magiſter
Robertus predicaret Paudue ⁊ non
eſt poſitus ante natiuitatem dn̄i: quia
non eſt de tractatu aduentus.

IOſeph fili da
uid noli timere accipere
mariam in coniugem tuaꝫ
quod in ea natum eſt de .ſ.ſ. eſt. Mat.
i. et in euangelio hodierno. Dilectiſſi=
mi in criſto Jeſu noſter doctor Bona
uentura. xlv. di. iiij. li. ſententiarū dicit
ꝙ ē nobiliſſima res nobis miſeris mor
talibus hoc in mundo habere ſingula
rem deuotionem non ſolum deo eter=
no ſed ſuis glorioſis ſanctis: quibus
orationes noſtre ſepe debēt verſari: qꝛ
in hoc relucꝫ eorum deuotio: ⁊ mouet

tribus rationibus. primo propter nõ-
ſtram inopiam. ſcd̃o ꝑpter diuinã re-
uerentiam. tertio propter ſanctoꝝ glo-
riam. Primo eſt ꝑpter inopiam: qꝛ nõ
ſolum meritis noſtris: qm̃ non mere-
mur in diuino conſpectu vnum mini-
mum ſpirituale bonũ: imo ſumus po-
tius pleni demeritis ⁊ peccatis: ſed in
orõne ſanctoꝝ adheremus ipſoꝝ meri-
tis qui ſunt copioſi in regno celorum.
Item quia ſumus obũbrati carne mor-
tali: ac pauperes amore: ⁊ quoniã ali-
qui ſunt: qui per vnam ſpirituale paſ-
ſionem magis amant ſanctos q̃ deũ
ſm̃ vnam confidentiam: propter hanc
primam rõnem non dedignatur deus
vt habeamus ſanctos deuotos conſi-
deratã noſtra paupertate. Item quan-
do cõfugimus ad illas orationes ſan-
ctorum confitemur noſtram paruitatẽ
⁊ agnoſcimus ſanctos dei ac eos amo-
re reueremur. Sunt multi qui bona ã-
gunt reſpectu ſanctorum ⁊ iſta doctri-
na non eſt vana: ſed bona. Item debe-
mus etiã valde venerari ſanctos: quõ-
niam conſideramus premij altitudinẽ.
Relinquã ergo hoc mane omnes do-
ctores ⁊ ſanctos altẽ ⁊ cum oculo cor-
dis aſpiciendo ad celum video vnam
ſedem in qua moratur ille virgo ſpon-
ſus virginis: ſenex deuotus pater pu-
tatiuus ſanctus Joſeph Hic eſt meus
deuot⁹ ⁊ iam venit mihi ſemel in men-
te: vt legerem aliquid de eo: ac queren-
do ſcripturas ſacras reperi ꝙ ſanctus
Joſeph eſt vnus ꝺ glorioſioribus ſan-
ctis paradiſi: ꝓpterea firmaui in men-
te mea vnum propoſitum bonum. vi-
delicet de habendo eum pro meo ad-
uocato: ac predicare toti mundo: ꝙ ha-
berent eum in reuerentia. ideo propo-
ſui predicare de eo: quia in euangelio
fit de eo hodie mentio. ⁊ cauſa venien-
di ad predicationis noſtre ordinem aſ-
ſumpſi verba Math. i. c. in themate: in
quib⁹ ſacratiſſimis verbis deuoto ſan-
cti Joſeph tres glorioſiſſimas excellẽ-
tias vltra alios ſanctos
Prima eſt excel. virginalis.
Secunda eſt excel. filialis
Tertia eſt excel. diuinalis.

Qð in beato Joſeph fuit excellen-
tia virginalis.

Capl̃m i.

Quape primam excellẽtiam: que
eſt virginalis: vbi demonſtra-
bo veſtris reuerẽtijs q̃tũ fuit
excellens meritum ioſeph: qui ſedet in
celis alteribus dignitatibus ornatus.
Prima eſt virginalis vnio.
Secunda eſt virginalis conuerſatio
Tertia eſt virginalis auxiliatio

Prima vocatur virginalis vnio. ſ.
ꝙ infra Mariam ⁊ Joſeph fuit vnus
amor ſanctiſſimus. Nam virgo maria
poſt filium ſuum magis Joſeph ama-
uit q̃ alium ſanctum, nam pia mente
credi poteſt ꝙ. ſ. ſanctus vniſſet virgi-
nem amore ad Joſeph amandum: et
niſi ab ipſo ſpiritu ſancto proceſſiſſet:
matrimonium eorum contractum nõ
fuiſſet. Tu poſſes dicere non fuit verũ
matrimonium vt ait Piero. aduerſus
Eluidium. Joſeph marie potius cu-
ſtos fuit q̃ maritus ⁊ in euangelio Jo-
ſeph volebat dimittere eam ⁊c̃. g͛ non
fuit matrimoniũ Magiſter. xxx. di. iiij.
ſententiaꝝ. c. ij. dicit ꝙ inter Mariam
⁊ Joſeph fuit veriſſimum matrimoni-
um. ⁊ habes. xxvij. di. q. ij. c. Inſtitutũ
⁊ tenet hoc. videlicet Richar. Bona-
uentura. xxx. di. iiij. ſententiarũ. ⁊ tho.
tertia parte. q. xxix. ar. ij. ſequentes ſen-
tentiam magiſtri declarant duob⁹ mo-
dis. primo ꝙ in matrimonio eſt que-
dam perfectio in eſſe primo. et in eſſe
ſcd̃o prima in eſſe primo proſpicit: que
ſunt de eſſentia matrimonij. ſcd̃a pro-
ſpicit quandam ſubſtantiam particu-
larem que eſt actus matrimonij Item
illud quod eſt in eſſe primo in ſancto
matrimonio eſt quedam mutua pote-
ſtas: quam dat ſponſa ſuo ſponſo: et
ecõuerſo ſimul viuendo: ac ipſis inuicẽ

ſeruiendo: quo ad obſequia matrimo
nialia: tamen non quo ad copulaꝫ car
nalem: ⁊ iſta vnio fuit inter mariam et
Joſeph. In ſcđa que eſt in eſſe ſcđo q̄
proſpicit actum matrimonialem non
fuit inter ioſeph et mariam: quia licet
amarent ſe tanq̄ꝫ ſponſos: ac inſimul
habitarent mutarunt copulam carna
lem ꝑ ſpiritus ſancti operationeꝫ in co
pulam virginalem. vt in. c. beata Ma
ria. xxvij. q. ij. Nam quando ſtabant in
templo pontifices querebant eam nu
bere ſm legem: ⁊ ipſa vouerat virgini
tatem et ꝓpter hoc non fecerat contra
legis debitum: quia illam copulaꝫ ma
trimonij operatōne ſpiritus ſancti mu
tauit in virginitateꝫ: quoniam ſic erat
volūtas dei ⁊ ſimiliter ſic fecit Joſeph
Et verbis Hiero. responde intelligen
do maritum largo modo: in quo intel
ligitur actus matrimonij. Propterea
dixit magis cuſtos q̄ꝫ maritus. Itē qꝛ
fuit error hereticoꝝ dicentium malum
de virgine. videlicet ꝙ habuerat coitū
Joſeph. ideo Hieroni. ipſam excuſan
ſando dixit verba predicta ⁊ aduerſus
Eluidium reddit rationem vt infra di
cam videlicet. de verbis ioſeph: qui vo
luit mariam relinquere quia aliqui do
ctores dicunt. Qñ ioſeph vidit mariā
pregnantem de ſpiritu ſancto incepit
dubitare đ ea: ⁊ volebat eam relinque
re: ne ſcandalum ſequeretur Jo. Criſ.
aliter dicit. Et ego cū eo ꝙ qñ Joſeph
vidit Mariam pregnantem: non cogi
tauit malum aliqđ de ea: ſed credendo
et bonitati virginis credebat ꝙ aliq̇d
dei eſſet operatuꝫ ſecrete in ea: propte
rea voluit recedere. et dicit Jo. Criſo.
O inextimabilis venter marie virginiſ
magis eñi credebat Joſeph virginita
ti eius q̄ꝫ vtero eius ⁊ magis credebat
virginem poſſe concipere q̄ꝫ mariā poſ
ſe peccare. Dic mihi quis eñi te mouet
ad hanc opinionem: niſi ꝙ ioſeph vi
derat mariaꝫ ꝙ ei miraculoſe data fue
rat in eius ſponſam. Nam ipſe erat ſe

nex ⁊ maria. xiiij. annoꝝ: ⁊ vt ſcit⁹ erat
a pōtificibus preceptum ꝙ omnes mu
lieres deberent ſe nubere: et maria vo
uerat virginitatem: ⁊ tñ erat factum di
ctum preceptum. vt habes Deutro. vij
c. ꝓpterea maria nolens legi contradi
cere dixit: vadam ad pontificē: qm̄ vir
ginitatem voui: ⁊ narrabo negotium: i
troiuitq̄ꝫ ad ſancta ſanctoꝝ faciēs ora
tionem: et venit vox angelica ac dixit.
Cui: florebat virga in manu illaꝫ tenē
tis: et ſuperueniet columba: date illi in
vxorem: ⁊ ſic factum eſt: ⁊ tūc multi iu
uenes virgam habuerūt ac nemini flo
ruit. ſcđa die orauerunt ⁊ data fuit Jo
ſeph virga in manu ⁊ floruit: ⁊ colum
ba acceſſit ſuper eum Tunc pontifex. ſ.
ſāſpiratus dedit illi mariam in ſpō
ſaꝫ ⁊ ab ac re potuit Jo. Criſ. arbitrari
ꝙ ioſeph non aliter intelligere potue
rat niſi ꝙ a re diuina hoc proceſſerat i
maria alia eſt opinio ꝙ Joſeph vidit
virginem pregnanteꝫ: vidit vnū ſplen
dorem in ea tam relucentem. ꝙ exibat
a ſenſibus ꝙ non poterat eam intueri
ideo volebat eam dimittere: propterea
cogita quanti meriti eſt ioſeph: qui ta
lem habuit in vxorem virginem Item
conſidera quantus erat amor Marie
erga ſponſum ſuum. nam erat ſanctior
ceteris alijs. Cupiebatq̄ꝫ prophetarū
ſalutem: ac aliorum ceterorum ergo nō
dubites ꝙ etiam Joſeph ſalutem de
ſiderabat: quem tantum diligebat. et
iſta eſt virginalis vnio. Nam null⁹ tm̄
fuit cum virgine vnitus quantum fuit
ſponſus virginis. Tolle ſecundaꝫ que
fuit virginalis conuerſatio Joſeph ha
buit iſtam excellentiam ſcꝫ virginalis
conuerſationem: ⁊ vidit innumerabi
les dei gratias: et aduerte ꝙ iſta eſt re
gula generalis: ꝙ qui malam habēt ſo
cietatem in hoc mundo male agunt: ⁊
econuerſo Quot ſunt qui in hac nocte
ludunt et blaſphemant deum ⁊ virgi
nem. O canes proditores. Erit vnus
qui bonam habebit voluntatem: ⁊ vn⁹

nbaldus deſtruet eam. Ambroſius di
cit ꝙ ꝟgo fuit ſanctior alijs mater dei:
ac plena ſpiritu ſancto: ⁊ erat virgo nō
ſolum corpore: ſed etiam mente et cor
de: nec in ea fuit vnꝗ̄ macula alicuiuſ
peccati. Et propterea quid credis ꝙ
agebat Joſeph: qui pluries videbat
ſponſam ſuam nocte leuantem ad ora
tionem. ac de nocte ſepius plorare nō
credis ꝙ ad bene agenduꝫ inflamma
retur. arbitror ꝙ ſepe orabat cum oran
te: credo ꝙ quando virgo benedicebat
deum: ipſe benedicebat cum benedicē
te Et non dubites ꝙ conabatur cor ſu
um humiliare: ſicut faciebat virgo Cō
ſidera quantum erant dulcia eorū col
loquia. nam quando Maria loqueba
tur de deo. et ille ſtupebat. Item conſi
dera ꝙ ſtetit ⁊ habitauit cum virgine
tot annis ipſe ſemper diſponebat in-
tuens geſta et modos Marie ducere
vitam ſuam de bono in melius: et non
fuit ſanctus qui iſtud habuerit donuꝫ
Nam non. xij. nō. xvi. ſed. xxx. annis ſte
tit cum maria virgine: nō credis ꝙ ma
ria ipſum ſumme diligebat: et ſumme
ipſuꝫ debebat amare: certe ſic. De mor
te vero Joſeph clare in ſacra ſcriptura
non reperitur: ſed conſiderandū ꝙ pa
rum ante baptiſmū criſti mortuus fuit
quia quando criſtus diſputabat in tē-
plo viuus erat: tamen tempore paſſio
nis non fit de eo mentio Tertia vir
ginalis auxiliatio. neſcit mundus di-
cere dilectiſſimi mei quanta eſt larga
et magna marie dignitas. Per. omni-
bus benigna facta eſt. ſapientibus inſi
pientibus copioſiſſima caritate ſe cō-
municat. Quis eſt peccatorum ſpes: ⁊
ꝟgo Qualis ē ſpes diſperatoꝝ. glorio
ſa virgo. O quot infudit gratias conti
nuo peccatoribus. Non eſt homo qui
eam inuocat. qui non impetret ab ea
gratias: ſi ſunt honeſte. O Joſeph nō
debes recipere tua ſponſa tua etiā pro
omnibus deuotis tuis gratiaꝫ. Certe

ſic. quando tu eius partui adfuiſti: ⁊ in
omni ſuo negocio ei auxilium tribuiſti
vt patet quando virgo in egyptuꝫ au
fugit. Quis eam aſſociauit. Joſeph: et
ille qui ſepe adiuuabat virginem face
re puerum quietum: qui etiā ſtabat ad
laborandum vt virginem adiuuaret.
Piero. dicit ꝙ Joſeph erat carpenta-
rius: laborabatqꝫ de arte ſua: vt daret
edere illi qui dat toti mundo comede
re. Et Luce. ij. c. Quādo Joſeph ⁊ ma
ter ibant querendo puerum Jeſum il-
lis tribus diebus plorantes: quia vidē
do Joſeph Mariam plorantem ipſe
etiam plangebat. Quis reperietur qui
tantum ſeruierit virgini ſicut Joſeph.
et ſi ḡ eſt Maria ita gratioſa: ꝙ qui di
cit ad eius reuerentiam vnum aue ma
ria facit ſibi gratiaꝫ: quanto magis cre
deris quod fecerit Joſeph cum tanto
tēpore ſibi et criſto ſeruiuit Ego diſcre
tioni tue relinquo

Qđ Joſeph habuit dignitates vl-
tra omnes ſanctos.

Caplm. ij.

Ape ſecundaꝫ excellentiā: que
eſt filialis: et in iſta etiam tres
alias dignitates annotabimꝰ
vltra omnes ſanctos

Prima eſt electio.
Secunda eſt honoratio.
Tertia eſt conſolatio

Prima eſt electio vt dicit Bonauē.
chriſtus eſt pater omnium electorum.
Elegit nanqꝫ criſtus omēs qui ſalua-
ri debebant pro filijs: ⁊ ſimiliter elegit
prophetas et patriarchas Nam dixit
apoſtolis filioli mei. Item etiam mar
tires et ꝯfeſſores filios appellauit Jo.
i. c. Dedit eis poteſtatem filios dei fie
ri his qui credunt in nomine eius Sꝫ
Joſeph ꝑ parte putatiuo electus fuit
Et nota quare fuit electꝰ ad iſtud mi-
ſterium: quia vt dicit Piero. chriſtus

habet patrem in celo abſq matre et di
cunt doctores cōculcando omnes ho
minum impugnatōnes q prima ratio
fuit ſm ſententiaz Ambroſij ad demō
ſtrandum carnis genealogiam ꝓpter
aduentum xp̄i: qꝛ erat de tribu Dauid
ꝛ ipſe Joſeph. Jtem ꝛ ſc̄do fuit reſpe-
ctu celandi iſtud miſterium: ꝛ ad deci
piendum diabolum Aſſignat aliaz ra
tionem Jero. q fuit ꝯueniens ne Ma
ria lapidaretur a iudeis credentibꝰ ip
ſam cōmiſiſſe adulterium. Hoc eſt ſi-
gnū magni amorꝭ recōmittere ſibi tan
tum theſaurum. ergo ſanctus Joſeph
eſt mangus nimis

Secūda excellentia vocatur hono-
ratio inter alios ſanctos: ꝛ q̄rere quez
vis non reperies poſt virginem cui do
minus fecerit tantam gratiam ꝛ tantū
honorem: quantū Joſeph fecit. Uide
Luce. ij. c. et erat ſubditꝰ illi. Et Jero.
dicit noſter Jeſus ſubiectus eſt paren
tibus ſuis. Nam colebat ipſe matrē eiꝰ
et Joſeph patrem ꝛc̄. Talis ſubiectio
erat q illa diuinitas aliqn̄ familiariter
miniſtrabat Joſeph dabatqꝫ ſibi tabo
leam ad tergendum manus. ergo non
dubites q multa obſequia familiaria
fecit deus Joſeph

Tertia excellentia vocatur cōſolatio
Quis ſanctorum habuit maiorem cō
ſolationem in mundo Joſeph. Cōſo-
lationem habuit Petrus qui mandu
cauit ꝛ bibit cū criſto ipſe efficiebatur
vt fatuus. Jtem qn̄ Johannes dormi
uit ſupra pectus domini. o q̄ztam con
ſolationem accepit: ꝛ ibi habuit reuela
tionem apocalipſ. Franciſcus dum ſe
mel oraret cū manibus in cruce: et xp̄s
cum vocauit amice Franciſce tolle cru
cem ꝛ ſequere me: effectus fuit tanq̄ȝ fa
tuus: qn̄ in monte aduerne recepit ſtig
mata. qualē conſolationē habuit cogi
ta: exibat ex dulcedine ſibi anhelitus.
Etiam fratri Ruſino apparuit virgo
cū filio in brachio tantā ex illa viſione
recepit ꝯſolationē: q quaſi anima exi-
uit. Sȝ Joſeph quantā conſolationeȝ
recepit hac nocte qn̄ vidit angeluȝ ſibi
dicentem Joſeph ne timeas Mariaȝ
accipere in coniugē vt in euangelio ho
dierno habetur Jtē quam cōſolationē
recepit hac nocte: qn̄ natus fuit criſtus
credens ipſum eſſe filium dei. Jteȝ qn̄
audiuit angelos cantantes Gloria in
altiſſimis deo: quādo audiuit Simeo
nem tenentē criſtum in vlnis. ac dicen
tem. Nunc dimittis ſeruum ꝛc̄. O Jo-
ſeph quanta erat letitia tua. Jtē quan
tum gratulabaris quando cogitabas
habitaſſe tanto tempore cum criſto: qn̄
qꝫ ſtabas cum virgine ꝛ criſto ad vnaȝ
menſam ꝛ maxime tot annis. Jteȝ qn̄
erat duodecim annorum tenebat ma-
num criſti cum ſua: quantam leticiam
capiebat: ipſe veniebat extra ſenſuȝ pie
credas q ſepius in die criſtus Joſeph
oſculabatur: vt faciunt filij patres Ue
re Joſeph poteſt cum ꝓpħa canere cō
ſolationes tue letate ſunt animā meaȝ
Ergo anima cōſidera cum fide noſtra
Si audiremus criſtum loquentē quid
ageremus: creparemus ex deuotione
ꝛ tu Joſeph tantam habuiſti practicā
cum filio dei: quomodo faciebas Cre
do q ex nimia dulcedine et deuotio-
ne exibas a ſenſibus

Nō Joſeph vltra predictas habuit
etiam alias excellentias.

Capl'm iij.

Tertiam excellentiaȝ diuinaleȝ
velleȝ dicere: ſed nō ſufficit tē-
pus Tamen cape vt potes: et
tres habuit dignitates in hac tertia ex
cellentia Prima fuit ſimulationis: qꝛ
vocatur pater putatiuus Secunda
gratificationis: quia quando deus ali
quem elegit ad gratiaȝ: ſemper ſibi ma
gnas dat gratias: ꝛ ꝓpterea eligendo
Joſeph ad tantum miſterium: quan-
tas gratias ſibi dedit cogita Tertia
gr̄a viſionis qꝛ vidit omnia que ꝓphe
te predicauerunt de virgine et d' verbo

incarnato: qui tetigit eum manibus et
fide. Multa ſunt priuilegia Joſeph: et
ſpecialiter iſta nomen que audiſti: De-
precamur igitur vt intercedat pro no-
bis ad virginem ⁊ filium: qui in h̄ mū-
do dent nobis ſuam gratiam: ⁊ in alio
gloriam amen

Sermo d̄ beatitudine magiſtri Ro-
berti de licio ex ordine minorum.

Exultabunt
ſancti in gloria letabūtur
in cubilibus ſuis. cxlix. ps
Non poteſt aliquis percipere que dei
ſunt: ⁊ ignarus ſpūali ſcientia non po-
teſt contemplari: ⁊ propterea mundū
iſtum cum vitijs imitatur: quia que de-
us preparauit diligentibus ſe non cō-
ſiderat ſed potius pro bono optimo ⁊
imenſo vmbram accipiunt: quam obrē
in preſenti ſermone de futura beatitu-
dine vel gaudio beatorum ſum locutu-
rus vt mens per contemplationem ele-
uata poſſit percipere quodāmodo q̄n-
ta ſit gloria future beatitudinis: ⁊ vt il-
lud poſſim cōprehendere quinq̄ con-
ſiderationes de ipſa gloria faciem⁹ ad
honorem quinq̄ plagarum criſti

Prima cōſideratio erit de obiecto no-
biliſſimo animam quietante.

Secunda erit de excelſa gloria corpuſ
noſtrum dotante

Tertia erit de ſocietate iocunda gau-
dium augmentante

Quarta erit de amena patria oēs bea-
tos locante

Quinta erit de liberatiōe certiſſima ab
omni pena triſtante

Declarandum nanq̄ eſt in pri-
ma ꝯſideratione q̄ntum ſit gau-
dium beatoruꝫ in anima quie-
tata propter adeptionem beatitudinis
Cuius obiectū eſt ipſe deus: que cōſi-
ſtit in tribus dotibus anime: ⁊ ad ha-
bendam huius noticiam tres ponem⁹
concluſiones

Prima concluſio eſt ꝙ finis humane
vite atq̄ perfectio ſit ipſa beatitudo

Secunda concluſio eſt ꝙ omnes ap-
petunt beatitudinem in generali.

Tertia concluſio eſt ꝙ beatitudo habe-
ri in hac vita non poteſt.

Pro declaratione prime concluſionis
eſt ſciendum ꝙ omnia que fiunt: fiunt
propter aliquem finem. iō inquit Ari.
ij. phiſicoꝝ. Omnia ordinant̄ propter
finem ⁊ ꝙ nō ſolum intellectus: ſꝫ etiā
natura agit propter finē. ⁊ ij. metaphi-
ſice idem dicit. Finis eſt cauſa cauſarū
Finis neceſſitat agens: ⁊ in cauſis effi-
cientibus eſſentialiter ordinatis eſt de-
uenire ad efficiens primum. ⁊ ibidem.
Qui ponunt ꝓceſſum in cauſis finali-
bus in infinitum auferunt naturā bo-
ni: ⁊ ij. phiſicoꝝ dicit ꝙ finis habet na-
turaꝫ optimi: ⁊ ideo ponentes ꝓceſſuꝫ
in cauſis finalibus in infinitum aufe-
runt fineꝫ. Finis tn̄ duplex dicitur ſm̄
Bon. in. ij. di. xv. videlicꝫ finis ſub fine
⁊ finis pricipalis ⁊ vltimus. Finis ſub
fine eſt ipſe homo: vt dicit Ari. ij. phiſi-
coꝝ. c. iij. Sumus finis quodāmō om-
nium eorum que ſunt. Nā cuncta crea-
uit deus propter hominem vt teſtatur
ps. viij. Omnia ſubieciſti ſub pedibus
eius ⁊c. Finis pricipalis ⁊ vltimus eſt
deus ad cuius glorie nō augmentatio-
nem in ſe: ſed oſtenſionem cuncta crea-
uit videlicet hominem angelos: vt glo-
rificarentur et beatificarentur: ideo in-
quit magiſter ſententiaꝝ di. i. ſc̄di. c. iiij
Fecit deus creaturā rationaleꝫ vt ſum-
mum bonum intelligeret. Summum
bonum vero deus eſt: vt dicit Iſidor⁹
de ſummo bono primo. c. ideo ip̄e de⁹
eſt finis noſtre ꝑfectionis. Teſtatur h̄
Rich. di. xlix. quarti. et etiam Sco. ibi-
dem. q. i. ⁊ ſanctus Tho. prima ſc̄de. q.
i. Ob illud enim ſumus opifex ad hoc
vt hunc finem conſequatur nō deſinit
illuꝫ iuuare. ideo cuncta beneficia que
deus homini tribuit etiam aduerſa: q̄
importabilia quibuſdam videntur. iō

fecit vt homo cognoſcat creatorem bea
tificatorem: gubernatorem: defenſorez
etiam diligat glorificatorem Aug. de
ciuitate dei li. viij. c. iij. Finis boni ap-
pellatur quo quiſqꝫ cū peruenerit bea
tus eſt Ad ſcdam nunc concluſionē
deueniendo aduertendū eſt ꝙ ipſe de
us naturaliter vnicuiqꝫ indidit: ꝙ ap
peteret beatitudinem. Sed pleriqꝫ ar
guunt cōtra ſic per illud dictū Aug.
x. de trini. c. i. Firmiſſime nouimꝰ ama
ri niſi nota non poſſe. dicitur nanqꝫ in
tertio de anima ꝙ bonum appreben-
ſum eſt obiectuꝫ appetitus ſed vt dicit
Aug. xiij. de trini. Beatitudinem non
omnes nouerunt: quia quidam poſue
runt in voluptate: quidā in virtute ani
mi: quidam in alijs rebus. Idem etiaꝫ
dicit Ari. i. ethicoꝝ. vi. c. ergo non om-
nes appetunt beatitudinem probatur
Eſſentia beatitudinis eſt viſio diuine
eſſentie. Sꝫ aliqui opinantur hoc eſſe
impoſſibile: ꝙ deus per eſſentiā ab ho
mine videatur: vnde hoc non appetūt
ergo non omnes appetunt beatitudi-
nem probatur adhuc. Ari. dicit. x. ethi
coꝝ. c. viij. Felicitas eſt operatio intel
lectus ſm propriam virtutem: ſed non
omnes appetunt operari ſm virtutem
cum multos videamus laborare circa
vitia ergo ⁊c. Dicendum ſm Richar-
dum ⁊ Scotum in. iiij. di. xlix. ⁊ beatū
Tho. prima ſcde. q. v. ꝙ beatitudo po
teſt dupliciter conſiderari. videlicꝫ. pri
mo in generali ſm cōmunem rationeꝫ
beatitudinis: inquantū eſt bonum qꝺ
dam ſufficientiſſimum voluntatem ſa
tians. Alio modo in ſpeciali: inquan-
tum conſiſtit in clara dei viſione. ſecū-
do modo nō omnes cognoſcūt nec ap
petūt beatitudinē Sed primo mō bea
titudo omnibus eſt nota ⁊ omnes illā
appetūt. Hinc Auguſtinus. xiij. de tri
nitate. viij. c. Ad appetendum beatitu
dinem natura compellit. Tibi ſumme
bonus creator hoc indidit. Et ibidē di
citur. Si vnꝰ dixiſſet omnes beati eſſe

vultis: miſeri eſſe non vultis: dixiſſet ve
rū. Et Boetius libro. iij. Omnis mor
talium cura quam multiplicium ſtudi
orum labor exercet diuerſo quidem cal
le procedit: ſed ad vnum tandem bea-
titudinis finem nititur peruenire. hec
ille. Sed nonnulli ſupbientes in quo
conſiſtit vera beatitudo nolunt atten
dere: ideo conantur lucrari pecuniam
ibi credentes eſſe beatitudinem. Exem
plum patꝫ. nam ſi quis vellet emere au
rum: ⁊ oſtenderetur ei auricalcum: qꝺ
non cognoſceret: emeret auricalcum ꝓ
auro ⁊ ſi queras quid vis emere. reſpō
deret aurum: licꝫ ei oſtenderes aurical
cum. Sic dices auaro: quid vis: dicet
beatitudinem: quid vis paradiſum: pa
diſum autē dicet pecuniā: quia ibi cre
dit ꝙ ſit beatitudo ⁊c. Sꝫ decepti ſunt
vt patebit inferius. Nōnulli ⁊ percipiē
tes in quo conſiſtat beatitudo: cum ta
lis perceptio ſit ex munere gratie facti
ſunt ſibimetipſis ſapientes: ⁊ voluerūt
bene operari. Et ſic patet predicta re-
ſponſio ad primum argumentum. Sꝫ
adhuc eſt notandum circa beatitudi-
nem in generali videlicꝫ ſi aliquis que
rat quō cognoſcitur beatitudo in gene
rali. dico ꝙ innata eſt illa cognitio Et
ſi queratur quō cognoſcitur dico ꝙ ſuf
ficientia cognoſcitur ꝑ indigentiā. Si
opponatur ꝙ priuatio non eſt via co-
gnoſcendi habitū: dicendum ꝙ eſt que
dam indigentia omnino priuans: que
dam diſponēs ⁊ inclinans ⁊ hec eſt rō
cognoſcendi poſſet tn̄ dici ꝙ cognitio
beatitudinis ⁊ multaꝝ rerū naturaliū
nobis eſt innata. ⁊ ſi dicat ꝙ anima ē
vt tabula raſa: hoc intelligit ſolū quan
tum ad ſpecies et ſimilitudines quas
querit per ſenſus. Hec Bon. in. iiij. di.
xlix. ad argumentum ſcdm eſt dicen-
dum ꝙ cum voluntas aſſequatur ap-
prehenſionem intellectus ſeu rationis
ſicut ɔtingit ꝙ aliquid eſt idē ſm rē qꝺ
tn̄ eſt diuerſum ratione conſiderationis
Ita ɔtingit ꝙ aliquid eſt idem ſm rem

et vno modo appetitur et alio mō non
appetitur. Beatitudo ergo poteſt cōſi
derari ſub ratōne finalis boni perfecti
⁊ ſic naturaliter voluntas eſt in illud:
vt dictum eſt. Poteſt etiam conſidera
ri ſm̄ alias ſpeciales conſiderationes.
vel ex parte ipſius operationis: vel ex par
te potentie operatiue: vel ex parte obiecti
⁊ ſic nō ex neceſſitate voluntas tendit
ad ipſam. Ad tertium argumentū di
citur ꝙ q̄uis multi in ſpeciali operen
tur malum: verūtamen in generali om
nes appetunt operari bonum

Tertie concluſionis nunc ſequitur de
claratio ⁊ quoniam demonſtratum eſt
omnes appetere beatitudinem: ⁊ non
nullos errare: vt talis error de ipſorū
mentibus euaneſcat demonſtrabimus
ꝙ beatitudo in hac vita haberi nō po
teſt triplici ratione

Primo ratione miſerabilitatis.
Secūdo ratione mortalitatis
Tertio ratione capacitatis.

Primo inquam ratione miſerabili
tatis. Beatitudo equidem vt ait Boe
tius in. iij. de conſola. ſtatus eſt omniū
bonorum aggregatione perfectus Sꝫ
talis ſtatus in mundo ſeu in hac vita
haberi non poteſt: ideo beatitudo etiā
haberi non poteſt. ꝙ in hoc mundo ta
lis ſtatus non reperiatur patet: ſi con
ſideremus ea in quibus credunt beati
tudinem reperire: vtputa diuitias: ho
nores: gloriam: potentiam: ſanitatem
voluptatē: mundana ſciaꝫ: filiorū ⁊ pen
tū ſolatiū: ⁊ ſiĺia: i quib⁹ plerique ɔfidūt
in quibus omnibus ꝙ ſint miſerie de
claratur Job. xiiij. cum dicat homo na
tus de muliere breui viuens tempore
repletur multis miſerijs. Ber. li. de im
probatione viciorū. c. vltimo. Omnia
que cernis vanarum gloria rerum vm
bra velut tenuis velociter cuncta rece
dunt. Et Auguſtinus libro de ſimbo
lo tractatu. x. Ecce ruinoſus eſt mun
dus. ecce tantis calamitatibus reple
uit deus mundum. Ecce amarus eſt
mundus: ⁊ ſi ſic amarus: ⁊ tamen eum
diligimus quid faceremus ſi dulcis eſ
ſet. O munde immunde tenebras pa
riens quid faceres ſi maneres. que nō
deciperes dulcis: ſi amarus alimenta
mentiris. Et Auguſtinus. ix. de ciui.
dei. Omnes inquit homines q̄diu in
orbe mortales ſunt: miſeri ſunt. ⁊ Boe
tius in. ij. ꝙ multis amaritudinib⁹ hu
mane felicitatis dulcedo repleta eſt: q̄
⁊ ſi fruenti iocūda eſſe videatur: tamē
quo minus longē cum velit abire: reti
neri non poſſit. Et quia hec materia ꝓ
lixius tractanda erit. Cum predicabi
mus de contemptu mundi. ideo aure
lij Auguſtini auctoritatem diſcurra
mus ex. xxij. c. xxij. li. d̄ ciuitate dei ſum
ptam. vbi Auguſtinus numerat mala
cōmunia bonis ⁊ malis: ideo conclu
ditur ex hac prima ratione ꝙ in vita p̄
ſenti vera beatitudo haberi non poteſt

Secundo inquantum illud oſten
ditur ratione mortalitatis. inquit Au
guſtinus. xiij. d̄ ciuitate dei. c. xvij. Bea
titudo ſine īmortalitate eſſe nō poteſt:
ſed in hac vita quilibet eſt mortalis er
go ⁊c̄. O fatuitas excecans hominum
mentes. O iniquaꝫ labilis humana mi
ſeria. O vita vmbratica quanta ſtulti
cia eſt in hominibus huius ſeculi: cum
mundum non contemnunt. Vilipen
dunt celeſtia: colunt autem terrena: cū
omnia in morte deficiant. Ideo hoc
cōſiderans Auguſtinus in prima par
te ſupputationū. vbi ſic ait. Vita hec
vita miſera: vita incerta: vita laborioſa
vita immunda: vita domina malorum
regina ſuperborum: plena miſeria: et
erroribus: quo non eſt dicenda vita:
Sed mors in qua momentis ſingu
lis morimur per varios mutabilita
tis defectus: diuerſis generibus mor
borum. Nunc ergo quamdiu viui
mus in hoc mundo poſſumus dicere

vitam quam humores tumidant: do-
lores extenuant ardores excitant: aera
morbidant: esce inflant: ieiunia mace
rant: ioca dissoluũt: tristicie consumũt
sollicitudo coartat: securitas ebetat: di
uitie iactant: paupertas deijcit iuuen
tus extollit: senectus incuruat: infirmi
tas frangit: meror deprimit: ⁊ his om
nibus malis mors furibunda succedit
similiterq; gaudio istius misere vite fi
nem preponit: ita vt eum esse desierit:
nec fuisse putatur. hec ille. Item Augu
stinus libro soliloquiorum dicit: vita mea
vita caduca: vita que q̃to magis cre-
scit: tanto magis decrescit: quanto ma
gis procedit tanto magis ad mortē ac
cedit: vita fallax ⁊ vmbratica plena la-
queis multis nũc gaudeo: sepe tristor:
nunc vigilo iam infirmor: nũc viuo sta
tim morior. nunc felix appareo semper
miser: nunc rideo iam fleo. sic omnia
mutabilitati subiacent: vt nil vna ho-
ra vno statu ꝑmaneāt. hinc timor. hinc
tremor: hinc fames: hinc sitis: hinc ca
lor: hinc frigus: hinc languor inde do
lor exuberat. Subsequitur his omni-
bus inopinata mors: que mille modis
miseros homines quotidie rapit. Hũc
necat febribus: illum opprimit dolori
bus: hunc consumit fame. illum siti ex
tinguit. illum vero suffocat aquis hũc
perimit flāmis hunc interemit laqueo
illum dentibus bestiarum fortium de
uorat. hunc trucidat ferro. illum vene-
no corrumpit. alterum vero tantum re
pentino terrore miseram vitā finire cō
pellit. Et nũc super hec omnia magna
est miseria: quia nihil fit certius mor-
te ignorat homo finem suum: ⁊ cũ sta-
re putat: tollitur et perit spes eius ne-
scit autē homo: qñ vel vbi: vel quomo
do moriatur: ⁊ tamen est certum ꝙ eum
mori oporteat. hec ille. Quare vita pre
sens beata eē minime potest. Pro his
omnibus et declaratione dicas exem-
plum de tot diebus nostris interfectis

absq; culpa: de expulsione a patria de
perditione terre sancte: de igne in ter-
ra tarrentina: de ruina domus in ciui
tate bicte. de igne prope tranum. de suf
focatis prope brosti in quatuor galeis
ventorum. De illo quem comedit pisci
quando natabat in terra idronti. de il
lo qui cecidit de equa sub rota currus
prope ecclesiam cathedralem Licij. Et
ideo Hieronimus in suo felici transi-
tu ait. O vita mundi non vita: sed mors
vita fallax: vita cōmixta tristitijs imbe
cillis ⁊ vmbratica: vita priuās vita cui
inest vita fragilis vita momentanea et
caduca: que quanto magis crescit tan
to magis decrescit. Cum plus ꝑcedis
tanto plus ad mortem propinquas: O
vita plena laqueis quot in mundo ho
mines in laqueos tenes. quot ꝑ te iam
sustinent tormenta infernalia: q̄ beatus
est qui tuas cognoscit fallacias: q̄ bea
tior qui de tuis non curat blanditijs:
q̄ beatissimus qui tenebre priuatus ē
melior est negociatio eius auro ⁊ argē
to. hec ille. Et Jeronimus ad matrem
⁊ filiam in galijs cōmorantes. Stadi
um quoddam est hec vita nostra mor-
talis: in qua bellum quotidie gerimus
quia milicia vita hominis super terrā
Quis inter serpentes scorpiones tutus
ingreditur: vel secure dormitat. Quis
dulces iuxta viperas somnos capit.
Nam et si semper non percutiat: tamē
sollicitat. Securius est ergo perire nō
posse q̄ tanta iuxta periculum nō peri
se. hec ille

¶ Tertio potest istud ostendi ratio
ne capacitatis Fecit profecto deus a-
nimam ad imaginem suam et simili-
tudinem. Et vt inquit Augustinus: x
iiij. de trinita. octauo capitulo. Eo ani
ma ymago dei est: quo eius capax est
et particeps esse potest. Cum ergo de
us sit infinitum bonum: nullum bo-
num creatum sufficere potest ad om-
nem humani appetitus perfectionē. S

non poteſt habere perfectam quietem
niſi illam habeat in ſummo : qui deus
eſt. Et hoc qđ dicit Auguſtinꝰ libro. i.
confeſſionum. prope principiū Feciſti
nos domine ad te inquietuꝫ eſt coꝛ no
ſtrum: donec qui eſcat in te Pſal. xvi.
Satiaboꝛ cum apparuerit gloꝛia tua.
Et hoc dicit Richardus vt ſupꝛa. ꝙ
ſine clara dei viſione nō poteſt haberi
beatitudo ⁊ ratio eſt : qꝛ vt inquit Au
guſtinus de trini. li. xiij. c. viij. Beatus
non eſt niſi qui habet que vult: ſcʒ na
turaliter: ⁊ non voluptuoſe. Pꝛofectio
aūt vniuſcuiuſqꝫ attenditur ſm ratio
nem ſui obiecti: obiectum aūt intellectꝰ
eſt quicquid eſt ideſt ſm eſſentiam rei:
vt dicitur. iij. de anima. vnde in tantuꝫ
procedit pꝛofectio intellectus : inquan
tum cognoſcit eſſentiaꝫ illius rei Si ḡ
intellectus aliquis aliquo mō cogno
ſcat cauſam alicuius effectus: per quē
nō poſſit cognoſci eſſentia cauſe: intel
lectus ibi non quieſcit qꝛ adhuc rema
net deſiderium cognoſcendi cauſam.
vt ſi ſciat de cauſa ꝙ eſt non dicitur in
tellectus attingere ad cauſam. ſimiliter
q̄uis per effectum cognoſcere poſſit ꝺ
cauſa an ſit non perfecte cognoſcit nec
per hoc ipſam cauſam attingit et ideo
remanet naturaliter homini deſideriū
cognoſcit em̄ effectum: ⁊ ſcit eum habe
re cauſam: remanet deſiderium vt ſciat
etiam de cauſa quid eſt. ⁊ illud deſide
rium eſt admirationis: et cauſat inqui
ſitionem. vt dicitur in pꝛincipio meta
phice. puta vt ſi aliquis cognoſcēs ecli
pſim ſolis conſiderat ꝙ ex aliqua cau
ſa pꝛocedit: de qua quia neſcit admira
tur: ⁊ admirando inquirit: nec iſta in
quiſitio quieſcit : quouſqꝫ ꝑueniat ad
cognoſcendū eſſentiam rei. Si ḡ intel
lectus humanus cognoſcens eſſentiaꝫ
alicuius effectus creati: ⁊ non cogno
ſcat de deo nondum perfectio eius at
tingit. Similiter ad pꝛimā cauſam: ſꝫ
remanet adhuc ei naturale deſideriuꝫ
inquirendi cauſam. vnde nondum eſt
perfecte beatus. Ad perfectam igitur
beatitudinem requiritur: ꝙ intellectus
pertingat ad ipſam eſſentiā pꝛime cau
ſe: que eſt nobiliſſimum intelligibile et
ſic perfectionem ſuam habebit ꝑ vnio
nem ad deum ſicut ad obiectum ī quo
ſolo beatitudo hominis conſiſtit. vt ſu
pꝛa dictum eſt. Ex his omnibus elicit
ꝙ non ſit perceptibile q̄tum erit bea
torum gaudium: ipſum deum intelli
gendo : quod intelligere dicitur clara
dei viſio: et vna dos anime ex qua alie
ſequuntur: videlicet dos fruitionis: et
dos ſecure tentiōis. he dotes erūt bea
tis ratione obiecti participati Sꝫ qua
liter gaudium erit ex his patet: ſi decla
rabimus quid ſint he dotes Richar
dus vtiqꝫ vbi ſupꝛa dicit de pꝛima do
te. Dos viſionis eſt quidam habitus
luminoſus in intellectu : quo eleuatur
ad clare deum videndum: videbimus
autem ipſum deum tripliciter

Pꝛimū videbimus deum ſicuti eſt.
Secundo deum incarnatum.
Tertio deum finem noſtrum.

Pꝛimo videns deum anima beata
in ſui ſubſtantia videt quod oculus nō
vidit: nec auris audiuit ⁊c̄. Quis nan
qꝫ poterit explicare q̄ꝫ pulcer: q̄ꝫ bonus
q̄ꝫ pius: q̄ꝫ benignus ⁊c̄. ſit creatoꝛ De
ficit certe ſenſus: non ſufficit intellectꝰ
h̄ in mundo excogitare in creaturis: ni
hil ſunt reſpectu creatoꝛis Ideo Au
guſtinus in libro ſoliloquioꝛuꝫ. Ve ce
cis oculis qui te nō vident ſoli illumi
nans celum et terram. Ve caligantibꝰ
oculis qui te videre non pñt. Ve ad
uertentibus oculis vt nō videant veri
tatem. Nequeunt em̄ oculi aſſueti tene
bris ſumme veritatis radios intueri :
nec ſciunt de lumine aliquid extimare
quoꝝ eſt in tenebꝛ habitatio: tenebras
vident. tenebras diligunt. tenebꝛas ap
pꝛobant: de tenebris euntes in tenebꝛ

neſciunt vbi corruant Ideo nanqꝫ ⁊ ſi
mortales miſeri conſpicerent quāta ſit
creatoris dulcedo: nihil aliud guſta⸗
rent de mundo: quid eſt deus: qualis
eſt aut quantus: cum ſit infinitus certe
cōprehendi nequaquā poteſt. verum ꝺ
ipſo noticia aliqua haberi poteſt: ſi cō
ſideremus que ipſe fecit atqꝫ creauit.
Jō ſapientie. xiij. A magnitudine ſpe
ciei ⁊ creature cognoſcibili poterit crea
tor horum videri Et Iſidorus de ſum
mo bono libro. i. c. iiij. Sepe ad incor⸗
poream creatoris ⁊c. Ibi videas obſe⸗
cro quot in mundo fuerunt homines
ſunt ⁊ erūt: quot ⁊ ipſoꝝ gaudia. quot
letitie. quot exultationes. quot felicita
tes de diuitijs. de delitijs. de coreis. ꝺ
odoribus. de coloribus. de saporibus.
honoribus. de ceteris ꝓpter que huma
ni noſtri ſenſus delectari ſolent ⁊ ani⸗
mam et omnia ſimul collige: ⁊ cum ſi⸗
mul ea collegeris: īuenias nihil eſſe re
ſpectu gaudij: quod habent beati ꝺ vi
ſione diuina. O lumen incōprehenſibi
le O ſumma maieſtas dei: quō potero
te in hoc mundo aliqualiter ſentire O
anime vultis aliquid videre de imagi
ne creatoris: audite quid aſſerit Au⸗
guſtinus libro ſoliloquioꝝ: qui deum
multis modis queſiuit. ait em̄ ſic Cir⸗
cuiui vicos et plateas et huius mun⸗
di ciuitates querens te: ⁊ non inueni:
Quare male querebaꝫ foris qꝺ erat in
tus. niſi nuntios meos omnes ſenſus
exteriores vt quererent te: ⁊ nō inueni:
quia male querebam. Video em̄ Lux
mea deus quare illuminaſti me: quia
male per illos querebam: quia tu es in
terius: et tū ipſi vnde intraueris neſcie
runt. Nam oculi domine dicunt ſi nō
fuit coloratum per nos non intrauit.
Aures dicunt Si ſonitum non fecit ꝑ
nos non intrauit. Naſus dicit Si nō
oluit ꝑ me non venit Dicit guſtus Si
non ſapuit per me non intrauit Tact⁹
etiam addit Si corpulentus nō eſt ni
hil ꝺ hac re me interroges Nō ita ſunt
deus meus Non em̄ corporis nec de⸗
cus temporis: nec candorem lucis vel
colorem: vel dulcium melodiaruꝫ can
tus: ⁊ quecunqꝫ dulce ſonantia: nō flo
rum ⁊ vngentoꝝ vel aromatum odo⸗
res: non mella vel manna guſtui dele
ctabilia: non cetera que ad tangenduꝫ
vel ad amplexandū amabilia: nec om
nia alia ſenſibus his ſubiecta quero cū
deum meū quero Abſit: vt ita credide
rim deum meū eſſe: que etiam brutali
um ſenſibus cōprehenduntur Et tam̄
cū deum meum quero. quero nihilomi
nus quandam lucem ſuꝑ omnem lucē
quam non capit oculus: quandam vo
cem ſuper omnem voceꝫ: quā nō capit
auris. Quedam odorem ſuper omneꝫ
odorē quē nō capit naris Quandā dul
cedinem ſuper omnem dulcorem queꝫ
non ſapit guſtus Quendam amplexū
ſuper omnem amplexum quem tactus
non tangit Et interioris quidem ho⸗
minis mei torquata lux fulget: vbi lo⸗
cus non capit iſta vox ſonat. Vbi tem
pus nō capit Odor iſte redolet vbi fla
tus nō ſpergit Sapor iſte ſapit vbi nō
edacitas. amplexus iſte tāgitur vbi nō
diuellitur. Hic eſt odor meus: ⁊ nō ex
timabitur alius ad illum. Et ita circui
bam enim omnia querens propter te ⁊
propter omnia derelinquens me inter
rogaui terram: ſi eſſet deus me⁹. Et di
xit mihi non. Et omnia que in ea ſunt
hoc idem ꝯfeſſa ſunt Interrogaui ma
re ⁊ abiſſos: et reptilia que in eis ſunt.
Et responderunt Nō ſumus deus tu⸗
us: quere ſuper nos. Interrogaui ſta⸗
bilem aerem ⁊ inquit Fallitur labor tu
us. nō ſum ego deus. Interrogaui ce
lum lunam et ſtellas. Nec nos ſumus
deus tuus inquiunt. Et dixi omnibus
his qui circūſtant foris carni mee. Di
citis mihi ꝙ vos nō eſtis. Dicite mihi
aliquid de illo. Et exclamauerunt om
nes voce grādi. Ipſe fecit nos. Inter⸗

rogaui ꝑinde mundi molē dic inquã
mihi ſi deus meus es: an nō. Et reſpō
dit voce forti Non ſum inquit ego. ſed
per ipm̄ ſum ego quē queris in me: ipe
fecit me: ſuper me quere qui regit me:
qui regit ⁊ te. hec ille. O magna igitur
dulcedo mentis qn̄ tot Aug. conſide
rat Nempe magnus ei videtur dn̄s et
laudabilis nimis. Jdo Jſa. trigeſimo
tertio. Regem in decore ſuo videbunt
Eccleſiaſtes. c. xi. Dulce lumen et dele
ctabile eſt oculis videre ſolē: ⁊ tãta erit
letitia in viſione gratioſe eſſentie diui
ne: ꝙ potius ſancti dei vellent in infer
no eſſe et deū videre: ꝗ̃ in paradiſo et
deū non videre: ⁊ in penis deū videre
ꝗ̃ extra penas deū non videre. Criſo.
Ego dico multo grauior eſt ꝗ̃ gehēna
cruciatus remoueri ⁊ abijci ab illa glo
ria: nec puto ita acerba eſſe gehenne in
cendia: vt ſunt illa quibus torquentur
hi qui arcent̄ a conſpectu dei. Ber. Re
uera illud eſt ſummū ⁊ verum gaudiū
qđ non de creatura: ſed de creatore cō
cipitur qđ cū poſſederis: nemo tollet a
te cui cōparata omnis aliunde iocūdi
tas triſtitia eſt. omnis ſuauitas dolor
eſt omne dulce amarū: omne pulcrum
fetidum: omne poſtremo qđ eum ali
quid delectari poſſit moleſtum: cū dei
bonitas in infinitū excedat oē̄z bonita
tem creatã. delectatio q̄ erit ĩ ꝑceptiōe
imediate illius bonitat̄ in infinitū me
lior erit oī ꝑceptiōe create bonitat̄ Jo.
xvij. Hec eſt vita eterna vt cognoſcant
te. ſ. deū ⁊ quem miſiſti ieſum xp̄m Au
gu. ſupra ſcđaʒ cor̄. xij. Ibi beata vita
in fonte viuo bibit̄. ⁊ vn̄ aliquid exper
gitur huic humane vite. Ideo prophe
ta Dauid pſ. xli. dicit. Quēadmodum
deſiderat ceruus ⁊c̄. Omnes delitie q̄
ſunt in toto mundo velut minime gut
te ſunt aque: que fluxerunt ab illo ſacro
fonte trinitat̄. Ve ergo inimicis dei q̄
dimittunt infinitam dulcedinem ⁊ bo
nitateʒ ꝓ minima ſintilla q̄ vertetur in
amaritudinē. Iere. c. ij. Dereliquerūt
me fontem aque viue. Scđo videbi
mus deum incarnatū vn̄ Ber. plenum
prorſus omnis ſuauitatis videre ho
minem hominis cōditorem. Profecto
nimia letitia erit videre xp̄m tanꝗ̃ glo
rioſum deū ire ꝑ paradiſuʒ. Vn̄ Sco.
in. iiij. di. xlix. dicit ꝙ xp̄s pōt ſe moue
re regaliter ſicut rex in celo empireo
Tertio videbimus ipm̄ noſtrū finē
videbimus ipm̄ factorem: creatorem ſi
cut viuus ex nobis ⁊ humanam natu
ram exaltantem ſuper angelos Et hec
erit prima dos anime. De ſcđa do
te inquit Rich. in. iiij. di. vbi ſupra. ꝙ
dos fruitionis eſt perfectus caritat̄ ha
bitus quo anima fruit̄ deo: ſed notan
dum qđ Bon. in primo di. i. inquit. ꝙ
frui poteſt tripliciter cōſiderari. primo
cōiter ꝓut dicit motum cū delectatiōe
require in ſermone p̄cedente in tertio
fructu De tertia dote ĩquit Richar
dus vbi ſupra. dos tentionis eſt habi
tus ꝑfectus: que voluntas eſt perfecte
ſecura de tentionis predicte perpetua
tione. Quid plura. ſurſum corda ğ le
uemus de tenebris vite huius: ⁊ dulce
dinem paradiſi ⁊ contemplationeʒ de
guſtemus: qr nihil arbitror dultius: ꝗ̃
tanta cogitatione prepediri Exemplū
fratris Egidij Exempluʒ fratris Ber.
de quintaualle.

Secunda conſideratio eſt de ex
celſa gloria corpus noſtrū do
tante, in qua videbimus quan
ta erit hominis gloria in ipō corpore.
idcirco notare debemus: quia vt dicūt
doctores quatuor erūt corporis dotes
Prima claritatis.
Secunda ſublimitatis
Tertia agilitatis
Quarta inpaſſibilitatis.

Prima dos corporis erit claritatis
nam corpus glorificatum ꝓpter virtu
tem tꝑantie illuſtrabit totū paradiſum
ſua pulcritudinē ⁊ dignitate. Certe lu
men ſtellarum et ſolis reſpectu corpis
ieſu glorioſi modicū erit Dicit eñi Ri

chardus ꝙ non erunt eiuſdem ſpeciei
ſed ſm prophetaꝫ fulgebunt iuſti ſicut
ſol: ⁊ lux ſolis erit ſpẽs duplicata poſt
iudicium Iſa.xxx.c. Cogita ḡ in quan
ta gloria ꝯſedebunt q̄ in hac vita lubri
ca tꝑate vixerunt. Vñ Sco. vbi ſupra
q.xv. ꝙ color claritatis corpis erit clarꝰ
ſm complexionis ſue gradum: ⁊ varia
tus colore: ita ꝙ omnes colores erunt
delectabiles ſm diuerſitatem ſenſuum
⁊ ꝓportionem: ⁊ ſicut beatus clarꝰ vi
debit in anima: ſic deus videbit̄ clarꝰ
ab eo. Et ſicut eſt alia claritas ſtelle a
ſtella: ⁊ lumen ſolis: ſic ⁊ corpa beatoꝝ
Corpꝰ beati erit poroſum Itaq3 ꝑ po
ros erit viſibile oculis. ⁊ ſic ꝑ illos po//
ros multiplicabit̄ ſpecies vſq3 ad ocu//
lum beati Secunda dos erit ſubtili
tas: quã habebunt beati. ſ. ꝑpter prudẽ
tiam ordinando pñtia ⁊ futura ad ho
norem dei: cõtra quã nihil poteſt ꝯtra
ſe ponere Et habebit duas ſubtilitates
Prima ſubtilitas eſt anime. Non eñ
erit ſecretũ in hoc mundo in inferno: ĩ
plateis: in ſcientijs naturalibus: quod
nõ ſciat: q2 ſm Grego.iiij. dialogorũ.
Quid eſt qd̓ neſciat ille qui ſcit ſcientẽ
omnia Scd̓a ſubtilitas erit corporis.
Erit eñ corpus ſubtile penetrans ſine
fractione ſm Sco. eadẽ di.q.vlt. ſicut
xp̄s tranſiuit ianuis clauſis et corpus
glorificatum põt eſſe ſimul cum corꝑe
nõ glorificato: q2 nõ eſt penetrabile. vñ
ps̄.xvij. In nomine tuo tranſgrediar
murum Tertia dos erit corpis agi//
litas: q̄ ſibi cõpetit propter iuſticiaꝫ. iõ
in inſtanti quocũq3 vellet accedere ibi
erit: q2 ſm hoc non minus erit expedi
ta anima a corpore q̄3 ſine corpore Et
dicit Sco.q.xiiij. ꝙ beati ex fortitudĩe
leuabunt ita agiliter magnum monteꝫ
ſicut vnam pennã. Quarta dos erit
impaſſibilitatis quia nullũ malum pa
tientur: ⁊ h̓ erit gloria beatorum corpo
rum videre ſe in gloria claritatis ſubti
litatis agilitis ⁊ impaſſibilitat̓. Et di
cit Sed tus vbi ſupra ꝙ omẽs ſenſus

tam ſpirituales q̄3 corporales erunt in
ſua perfectiõe. Videbit nanq3 anima
deum per claram viſionem Adorabit
deũ per tranſformationem: audiet de
um per ſue voluntatis impletionẽ. Et
his ſenſibus in anima glorificata re//
dundabit gloria in ſenſibus corporis
glorioſi: et quanto magis anima erit
glorificata a deo in ſenſibus ſuis: tãto
incorporeos ſenſus in maiorem glori
am redundabit. Primo quidem viſus
erit tante perfectionis: ꝙ ab extrinſeco
nõ poterit corrumpi vel impediri. Nã
ſine obſtaculo videbit cuncta corpora
vnde duodecim nobilitatibus erit de
coratus. Primo quidem videbit intra
ſicut extra: ⁊ omnia: et corda ⁊ corpo//
ris armoniam: atq3 interiorum mem//
brorum diſpoſitionem vt dicit cõmen
tator ſuper angelicam hierarchiam
Secundo videbit oculus ſubtus ſi
cut ſupra. Tertio videbit delonge ſi//
cut prope Quarto minĩa ſicut magna
Nam videbit beatus exiſtens in orien
te ea que fient in occidente ac ſi ipẽ ma
neret in occidente. Quinto ſuperiora
oculos non leuando. Sexto inferiora
oculos non inclinando. Septimo vi//
debit diuerſa obiecta ⁊ quaſi infinitos
radios tanq3 vnum ⁊ q̄ſi vnitos. Octa
uo videbit qd̓libet obiectum et quodli
bet predictorum quaſi infinitorum ra//
diorum ab altero ſeparatum. Nono vi
debit in nocte ſicut ĩ die. Decimo ocu
lis clauſis ſicut apertis. Undecimo
abſq3 labore aliquo: et infatigabili om
nia ſupradicta. vnde Iſa.lx: Tunc vi//
debis et afflues ⁊ mirabit̄ et dilatabit̄
cor tuum. Duodecimo auditus perfi//
cietur nam nullum auditus obſtacu//
lum poterit impedire: vel conturbare.
in tribus maxime perfectus erit. Pri//
mo nanq3 audiet omnes inſimul ſo//
nos ⁊ voces ⁊ omnes cantus totius ce
leſtis curie ſine reuerberatione aeris.
Secũdo diſcernet in his vnum ab al
tero ita diſtĩcte: ꝙ nullus cantꝰ ſonus

aut vox poterit ab altero ĩpediri Ter/
tio audiet ita de longo: ſicut de prope
Quarto autem guſtus ⁊ tactus in pre
ſenti vita ſimiles quodãmodo dici poſ
ſunt. Nam guſtus ꝑticularis eſt tactuſ
quidez in omnibus ſubiectis .i. ſenſuũ
in partibus ſubiectiuis. Guſtus autez
non erit ĩ patria in aliquo actu: qui de
ſeruiat nutrire: ſed tñ inq̃ꝫtum eſt ap/
prehenſiu⁹ ſaporũ redundabit quedaꝫ
dulcedo anime in ſenſu guſtus: et ꝑm
quoſdã cauſabit in lingua ⁊ guſtu bea
to quãdam ſuauiſſimã humiditatẽ at/
qꝫ illum ſaporem: qui correſpondeat ꝑ
fectior illius cuius erit lingua. Rich.
tñ ſentit ꝙ talis humiditas in palatu
⁊ guſtu aut fiet a deo ꝑ creationeꝫ aut
creabitur in ea ex vi beatitudinis ani/
me. exemplũ de ſanctis patribus: qui
tm̃ parum comedebant. Exempluꝫ de
beato Franciſco qui ieiunauit in lacu
peruſino exempluꝫ de Maria magda
lena. Quinto tact⁹ ꝑficietur atqꝫ in ex
pectabili delectatione iocũdabitur: qꝛ
nempe iocũdiſſima ſuauitate adhere/
bit deo hinc quidem eſt ꝙ corpi ſuo iũ
ctam hanc iocundiſſimam adherentiã
illi impartie᷑ Sed qꝛ anima glorio/
ſa erit in toto ſuo corꝑe glorioſa: hinc
ꝙ gloriam ſuam toti corꝑi communi/
cabit ꝑ experientiam tanti altiſſimi et
glorioſiſſimi ſenſus qđ in preſenti vita
non poteſt bene intelligi aut credi: niſi
ab illis qui priuilegiũ ſingulare exceſſi
ue toto corꝑe aliquam diuinam dulce
dinem experimentaliter experti ſunt.
Talis autem perfectio predictoꝝ pro
cedet: quia volũtas ſubiecta deo corꝑi
⁊ eius ſenſibus ad libitum imperabit.
Corpus vero cũ ſenſibus ſuis anime
ſicut anime deo obediet.

Tertia conſideratio de amena
patria omnes beatos locante
Nam vt dicit pau. ad Ro. xiij.
c. Que ſunt a deo ordinatiſſima ſunt:
⁊ Ar. vij. phiſicoꝝ. iij. ca. Nihil inordi
natum que natura et ꝑm naturaꝫ ſunt

et iconomicoꝝ libro p̃io in fine Opor
tet vnumquodqꝫ loco ſuo poni: ꝓpte/
rea oĩpotens deus locũ mirificũ ad ha
bitãdũ nobis ꝓparauit celũ vꝫ empireuꝫ
celũ nanqꝫ iſtud inquit Bon. in. ij. di.
ij. q. i. eſt locus ſpiritualium ſubſtantia
rum ⁊ locus corpoꝝ glorificatorũ. Ve
rum philoſophi de hoc celo nihil ſunt
locuti: tamen via naturali etiam pote
rimus hoc celum percipere Scriptu/
ra vero ſacra illud exprimit: cũ ait Jo.
i. c. In principio creauit deus celum ⁊
terram Strabus vel Nico. de lira ex/
ponit de empireo: ⁊ hoc probat per lit
teram ſequentem: quia firmamentum
⁊ celum aqueum facta ſunt ſcđa die. et
Damaſcenus ſic exponit In principio
creauit deus celum ⁊ terram. i. ſine ſtel
lis ſperice forme: quod autem illud ce/
lum ſit ponendũ vt Bon. vbi ſupra tri
plex ratio perſuadet

Prima eſt perfectio vniuerſi
Scđa eſt propter motum firmamenti
Tertia eſt habitatio hominis beati

Propter perfectionem vniuerſi nec
eſt ipſum eſſe vniforme: quia cum ſit ce
lum luminoſum difforme: ſi non eſſet
vniforme: non eſſet completum ꝓpter
motum firmamenti neceſſe eſt ipꝫ eſſe
ĩmobile vt mot⁹ mobilis fiat circa im/
mobile. ſ. centrum ⁊ intra continẽs im/
mobile: ⁊ locans ſcꝫ empireum Nã ari
ſtoteles dicit ſcđo đ celo ⁊ mũdo. c. iiij
in quolibꝫ genere mobile ſupponit im
mobile: quia omne fluxibile a quo flu
xus terminatur ſed corpus celi ſidere
eſt mobile: ergo ſupra illud de neceſſi
tate eſt ponere vltimum corpus quod
ſit ĩmobile. hoc quidem eſt empireum.
Item. x. methaphiſice. c. ij. ⁊ li. ij. celi et
mundi. v. c. ⁊ in ariſmetrica in multꝭ lo
cis In quolibet genere in quo eſt po/
nere infimum ⁊ mediuꝫ: eſt ponere ſu
premum: ſed gradus in corꝑibus attẽ
ditur ꝑm ꝑſpicui ⁊ lucis ſed inuenitur
corpus opacum ſimiliter vt terra: ⁊ ſi/
militer ꝑm totũ opacum ğ ſi ꝯplemẽtũ

eſt in corporibus debet eſſe corpus ſi-
militer ⁊ ſm̃ totum luminoſum. Pro-
pter etiã habitationem hominis beati
ponendũ eſt ipſum luminoſitatis pfe
cte. Nam cũ aliquis locus tenebroſus
debeat̃ damnatis p oppoſitũ lucidus
dentur beatis. pcedit aũt letitia beat̃
propter tria
Primo propter loci luminoſitatem
Secundo propter loci puritatem
Tertio propter loci magnitudinem
Primo ⁊c̃. quia Illud celum erit lu
men pleniſſimum: ⁊ omni iocunditate
gratioſum. Jdõ clamat Thobias. xiij.
Beatus ero ſi fuerit reliquie ſeminis
mei ad bibendum claritatem hieruſa-
lem. Certe ſi eſſet poſſibile vnam ani-
mam videre gaudia illius vite certiſſi
me deſpiceret ĩfinita gaudia hu9 mũ
di vñ Aug̃. libro. iiij. de libero arbitrio
inquit. Tanta eſt aũt pulcritudo iuſti
cie: tanta eſt iocunditas lucis eterne:
hec eſt incõmutabilis veritatis atq̃ ſa
pientie: vt etiam ſi non liceret ampliuſ
manere q̃ȝ vnius diei mora pter h̃ ſo
lum ĩnumerabiles anni huius vite ple
ni delitijs ⁊ circũfluentia tpalium bo-
norum recte meritoq̃ȝ contemnerentur
Non em̃ paruo aut falſo affectu dictũ
eſt: qm̃ melior eſt dies vna in atrijs tu
is ſup milia. O igitur ceci mundani q̃
paradiſum facitis de h̃ mundo: qui eſt
padiſus aſinorum: ſurſum corda. hinc
eſt qd̃ Augu. in li. ſilloquiorꝝ. illam pa
triam conſiderans magna cum dulce
dine dicebat. O regnuȝ eternum reguȝ
omnium ſeculorꝝ: vbi lumen indefici-
ens ⁊ pax domini: qui exupat omnem
ſenſum: in qua ſanctoruȝ anime requie
ſcunt: ⁊ letitia ſempiterna ſuper capita
eorum: gaudium ⁊ exultationem obti-
nebũt: ⁊ fugiet dolor ⁊ gemitus. O q̃ȝ
glorioſum eſt regnum quo tecum dñe
regnare omnes ſancti amicti lumine ſi
cut veſtimento habentes in capite ſuo
coronam de lapide precioſo. O regnũ
beatitudinis eterne vbi tu domĩe ſpes
ſanctorum ⁊ corona glorie facile ad fa
ciem videris a ſanctis letificãs eos vn
diq̃ȝ in pace tua q̃ exuperat omnẽ ſen
ſum: vbi gaudium infinitum: letitia ſi
ne triſtitia: ſalus ſine dolore: vita ſine
labore: lux ſine tenebris: vita ſine mor-
te: omne bonũ ſine omni malo: vbi iu-
uentus nunquã ſeneſcit: ibi vita termi
nuȝ neſcit: ibi decor nunq̃ȝ palleſcit. ibi
ſanitas nunq̃ȝ marceſcit: ibi gaudium
nunq̃ȝ decreſcit: ibi dolor nunq̃ȝ ſenti-
tur: ibi gemitus nunq̃ȝ auditur. ibi tri
ſti nihil videtur. ibi letitia ſemper ha-
betur. ibi malum nullum timetur: quo
niam ſummum bonum poſſidetur. qd̃
eſt ſemper videre faciem domini virtu
tum. hec ille. Non oportet ibi querere
oleum pro lucerna: vt luceãt in ea Jſtã
claritas dei illuminabit illam. et lucer
na eius eſt agnus: ⁊ ambulabunt in lu
mine eius. Apoc̃. xi. c. Secundo p
cedet beatis letitia propter loci purita
tem. Non erunt ibi caligines: non lu-
tum: non fetores: non calores: non fri
gora: non malitia: non paupertas: non
tormenta ⁊ odia: ſed tota puritas ſan
ctitas: letitia. Apoc̃. vigeſimo. i. Non
intrabit in ea aliquid coinquinatum ⁊
⁊ ſciens abhominationeȝ ⁊ mendaciũ
Et Auguſti. de vanitate mundi. Non
erunt ibi fames neq̃ȝ ſitis: non frigus
non eſtus: nulla temptatio: aut peccã
di voluntas Tertio procedet beatis
letitia propter loci magnitudineȝ Si
quis vellet comprehendere magnitu
dinem: ⁊ incipiat ab his inferioribus
numerare quia Ro. ſcribitur. inuiſibi-
lia dei a creatura mundi ⁊c̃. Conſide-
ra ḡ primo terram aquam aerem: ignẽ
ſperam lune: mercuriũ ſolem: venerem
martem: iouem: ſaturnũ: ſtellarꝫ celum
⁊ criſtallinum ⁊ celuȝ empireum Jſto
rum nanq̃ȝ qdlibet alteruȝ in decuplo
ſupat in magnitudine et pulcritudine
baruch. iij. c. O iſrl̃ q̃ȝ magna eſt dom9
dei et ingens locus poſſeſſionis eius.
Aug̃. d̃ vanitate mundi dicit Nil hoc

loco magnificentius nil glorioſius nil
purius nil verius nil iſta bonitate ſin-
cerius: nil in abundantia copioſius.
Exemplum in templo Salomonis et
regine auſtri. iij. Re. x. c. Iſtud aūt re-
gnum eſt regnum omniū ſeculoꝝ dicē-
dum ⁊ abſq; fine. O beati qui habitāt
in domo tua dñe in ſecula ſeculoꝝ lau-
dāt te. Et Aug. li. ſilloquioꝝ inquit. O
patria noſtra patria ſecura a longe vi-
demus ad hoc mari te ſalutem ab hac
valle ad te ſuſpiramus ⁊ nitimur cū la-
crimis ſiq̄n ad te perueniamus

Quarta cōſideratio de ſocieta-
te iocūda gaudium augmentā-
te qd̄ patet ex tribus.
Primo ex ſocietatis multitudine
Secundo ex ſocietatis nobilitate
Tertio ex ſocietatis amicabilitate

Primum gaudiū erit ⁊c. quia tan-
ta erit ibi multitudo regum ⁊ reginaꝝ
ſanctoꝝ ⁊ ſanctaꝝ et angeloꝝ non ſine
magno tripudio videri poterūt. apoc.
vij. Vidi turbam magnam quā dinu-
merare nemo poterat ⁊c. ¶ Secun-
dum gaudium erit ex ſocietatis nobi-
litate. O q̄ȝ mirabile erit videre tot mi-
rificos ſanctos ⁊ ſanctas: videre criſtū
Ideo Jero. ad Euſtochiū. Quotiens
te vana ſeculi delectat ambitio: quotiēs
ibi videris aliqd̄ glorioſuȝ: ad ꝑadiſuȝ
mente tranſgredere ⁊ eſſe incipe qd̄ fu-
tura es. Egredere paulisper de carcere
corꝑis tui: ⁊ p̄ñtis laboris mercedē an-
te oculos depinge: quā oculus non vi-
dit: nec auris audiuit: nec in cor homi-
nis aſcendit. Tertium gaudium erit
ſocietatis amicabilitate. Nunquid in
patria illa vnum eſt ⁊ equale omnium
meritum. Certe non. Johannis xiiij.
dicit̄. In domo patris mei manſiones
multe ſunt. gloſa. i. diuerſa premia me-
ritorū. Et. i. cor. v. Stella differt a ſtel-
la in claritate. ſic et reſurrectio mortuo-
rum. Hoc tñ intelligenduȝ ſm̄ Rich.
in. iiij. di. xlix. cū diſcretione in beatitu-
dine nanq; eſt conſiderare beatitudi-
nis obiectum. ſ. bonum increatum: qd̄
vnum et idem exiſtens ab omnibus ꝑ-
ticipatur ⁊ etiam ipſam diſpoſitionem
beatoꝝ per quaȝ iſtud bonum clare vi-
dendo ⁊ perfecte intelligendo ip̄m ꝑti-
cipant. Ex parte quidem obiecti parti-
cipati vnus non eſt beatior alio: quia
idem eſt obiectū qd̄ omnes participāt
Sed ex parte diſpoſitionis beatoꝝ eſt
vnus beatior alio: inquantū vnus alio
videt deum clarius ⁊ diligit perfectius
merita eñ ſunt q̄ diſponunt ad gloriā
vnus ē ergo altero beatior quia ꝓpter
merita capatior eſt. O miranda ſuaui-
tas dicit quippe ſancto in. iiij. di. vlt.
ꝙ tanta eſt caritas inter ipſos ꝙ vnus
ꝑticipat de bonis omniū: ⁊ q̄ȝuis na-
turali auctore quilibet plus ſe diligat
q̄ȝ alium: plus deum actu elicito: tamē
tanta erit delectatio ſocietatis ꝙ quili-
bet non minus vellet pro alio bona q̄ȝ
pro ſe. ꝙ ſi in hoc mundo multi poſue-
runt corpus in morte pro amico: certe
multo maior caritas erit ibi. vñ Anſel.
Perfecta caritate innumerabiliū an-
geloꝝ ⁊ hominū ibi nullus minus di-
liget aliū q̄ȝ ſeip̄m: nec aliter gaudebit
quiſq; pro ſingulis q̄ȝ ꝓ ſeip̄o vñ in ꝑa-
diſo ſunt tres q̄litates ſanctoꝝ ſcȝ ma-
iorum minoꝝ ⁊ equaliū qui ſunt in eq̄-
li gloria reduplicant eorū gloriam ab
omni ꝑte q꞉ cognoſcūt ſe amari a quo-
libet equali menſura. Maiores vero re-
duplicant eoꝝ gloriaȝ ab omni ꝑte: q꞉
cognoſcunt ſe amari tm̄ quantū amāt:
ſed q꞉ gaudent de eoꝝ gloria ꝓ quoli-
bet ſicut de ſua ꝓpria. Minores vero
reduplicant eoꝝ gloriam ꝑ eorū amo-
rem: ⁊ magis cognoſcunt illos ſe glo-
rioſiores: et iſti minores vident aliquē
decem gradibus ſe glorioſioreȝ aliquē
centū ⁊ hm̄oi infiniti: ⁊ ꝓ quolibet re-
duplicant quot vicibus cognoſcunt il-
los glorioſiores ſe. Ex quo accidenta-
liter gloria in ſanctis multiplicabitur.
Quinta cōſideratio de liberatione cer-
tiſſima ab omni pena triſtante. Erunt

enim liberi a triplici periculo. Primo
a peccato. Scd̕o a mundo Tertio ab
inferno. Primo a peccato erūt ita libe
ri: ꝙ amplius peccare nō poterunt O
quantus eſt ſeruis dei timoꝛ in hac vi
ta vt dicit Aug. in li. de ciuitate dei. xx
ij. c. xxij. ne in peccatum ruant. Ibi aūt
timere non expedit Scd̕o a mundo et
ſuis malis. non em̄ erit caro aduerſus
ſpūm: non diabolus tentans: nō ꝑicu
la aliqua ideo apoc. vij. Nō eſurient:
neqꝫ ſitient amplius ⁊c̃. Ideo Ber. O
felix anima q̄ fetulēte carnis ſuꝑata mi
ſeria in huiꝰ ſapientie lumine requie-
ſcit Ideo pau. ad Ro. vij. c. Ve me ī
felix homo me liberabit de coꝛꝑe moꝛ-
tis huius. Et Aug. li. ſoliloquioꝝ di-
cit. Felices quidem naufraga vita pre
ſenti ad tanta gaudia iam ꝑuenire me
ruerunt: infelices nos ⁊ miſeri: qui per
huiꝰ maris fluctus magis pꝛocelloſas
voragines trahimus nauē: ignoꝛātes
an ad poꝛtum ſalutis ꝑuenire valemꝰ
infelices inquā quoꝝ eſt via in exilio:
vita in periculo: finis in dubio Neſciē
tes finem noſtrū: quia omnia in futuꝝ
reſeruantur incerta: et adhuc in pelagi
fluctibus verſamur ſuſpirātes ad poꝛ-
tum. hec ille. Tertio ab īferno videbūt
ſe liberatos: ⁊ tanta miſeria: vbi ſempi
ternus eſt erroꝛ: ⁊ damnati cruciantur
ex quibus omnibus colligit̕ ꝙ canta-
bunt ⁊ gloꝛificabūt deū: ſed quō in ce-
lo poſſit cantari multis nō eſt claꝝ cuꝫ
dicat Damaſcenꝰ de angelis. viij. Cō
ſilia ſermone: ſine voce pꝛolato: ⁊ Iſa.
ꝯtradicere videt̕. vi. Clamabunt alter
ad alteꝝ. ſanctus: ſanctus. ſanctus ad
h̕ dicit. Bon̄. in. ij. di. ij. ꝙ in paradiſo
erit laus mentalis ⁊ vocalis: patꝫ h̕ qꝛ
multi ſancti ab angelis cū laudibꝰ vo
calibus ſunt delati. ſed tn̄ tutius eſt di
cere ꝙ erit in angelis mentalis: in ho-
minibus vero vtraqꝫ: vt totꝰ homo fe-
ratur in laudeꝫ diuinā ⁊ ſi querat̕ quō
pōt hoc eſſe dicit ꝙ illa foꝛmatio voc̕
nō fiet ꝑ inſpirationem ⁊ reſpirationē
ſed per aereꝫ: qui quaſi naturaliter erit
beatis cōplantatus. ſicut ptꝫ in quibuſ
dam aīalibus: vt ī apibus: vel certe ita
deſeruiet empireū gloꝛificatis. ſicut aer
coꝛꝑibus nō gloꝛificatis: ſed conſidere
mus fratres cariſſimi q̄ et quanta ſunt
que ꝓ nobis pꝛomittuntur in celis. ad
quos nos ꝑducat ille q̄ viuit et regnat
in ſecula ſeculoꝝ amen

Incipit tractatus de diuina carita
te cōpilatus per reuerendū ſacre theo
logie doctoꝛem magiſtrū Robertum
de Litio oꝛdinis minoꝛum in q̄ oſten
ditur cū omni veritate ſacroſancte ſcri
pture: qualiter deus benedictus q̄tꝰ
in ſe eſt oībus pctōꝛibus offert indul-
gentiam ⁊ remiſſionem pctōꝛum nemi
nem excludēs a ſalutis via.

Venite ad me

omnes qui laboꝛatis et
onerati eſtis: ⁊ ego reficiā
vos Verba ſunt redemptoꝛis noſtri ie
ſu criſti. Originaliter Mat. xj. c. Inesti
mabilem caritatē dei qua homines di
ligit impugnat ſepe numero hi qui a
peccatis deſiſtere nolūt. Ipi nanqꝫ im-
pio ac ſacrilego oꝛe ſuo aſſerunt opti-
mum deum foꝛe cauſam damnationis
eoꝝ. quaſi nec hominis merita in aliq̄
pꝛoſint: nec ipſis iniquis ſua malicia
valeat imputari: h̕ erroꝛe illuſi pleriqꝫ
audaciam in malo perſeuerandi ſuſci
piunt pn̄iamqꝫ negligunt delictoꝛum
ſuoꝝ Nihil inquiūt intereſt qual̕ quiſ
qꝫ ſit: ſiue bonus ſiue malus cuꝫ deus
quoſdam ſic habeat odio: vt etiaꝫ poſt
diuturnam in virtutibus ꝑmanentiaꝫ
reꝓbet. Quoſdam aūt diligat vt fre
quentata impietate ſua antiquataqꝫ
malicia ipſos nō pꝛohibeat ſaluos fie
ri. Contra huiꝰ genus hominum acri
ter inſiſtendum eſſe cenſui. Ad quoꝝ
confeſſionem decreui in pn̄ti tractatu
de caritate dei ad homīes tam bonos
qꝫ malos copioſius dicere Oſtendam

equidem q᷑ q̄ztum eſt ex parte diuine
clementie nullus q̄ztumcunq̄ʒ ſit cele//
ſtiſſimus ac flagitioſus expellitur a ſa
lute: imo vt ſic dicam omnes pctõres
mundi dulciſſime blande ⁊ amoroſiſſi
me inuitantur vt ſalui fiant: vt patʒ in
v̄bis ꝓpoſitis in themate noſtro Que
verba ⁊ ſi a xp̄o clamante in templo di
cta ſint: tñ extendunt̃ ad quoſlibet pec
catores: qui ſunt vel erunt vſqʒ ad con
ſummationem ſeculi. Clamat itaqʒ do
minus ieſus xp̄s ⁊ abundantia carita
tis ſue: ⁊ dicit Venite ⁊c̄. vbi ꝓ inſtru//
ctione noſtra notare poſſumꝰ. vij. igni
tas flãmas de diuina caritate erga mi
ſeros ingratoſqʒ peccatores
Prima dꝛ facilitas. cũ dicit Venite.
Scd̃a dꝛ ſuauitas. cũ dicit ad me
Tertia dicit̃ generalitas cũ dicit oẽs.
Quarta dicitur multiplicitas. Cuʒ di
cit: qui laboratis.
Quinta dicitur grauitas: cum ſubiun
git ⁊ onerati eſtis
Sexta dꝛ p̄cioſitas: cũ ſubdit. et ego.
Septima dicitur gratioſitas Cum cõ
cludit reficiam vos.
Et cum ſingulas has flãmas difficile
ſit in vno ſermone explicare dicemus
de ip̄is in. vij. ſermonibus hĩ diſtinct̃
In h̃ vero primo primam incipiamuſ
elucidare flammam que dicitur facili
tas Cuius ſenſus eſt q᷑ deus omnipo
tes neminẽʒ violentat neqʒ cogit vt ſal
uus aut reprobus fiat: ⁊ cũ omnes ſint
liberi facilime poſſunt ſaluari: que veri
tas ſub triplici concluſione declaratur
Prima dicitur voluntatis.
Secunda dicitur gratioſitatis
Tertia dicitur exemplaritatis

Capitulum primũ qualiter in liber
tate ⁊ libera omniũ voluntate eſt vt ſal
uent̃: vel damnent̃: ex q̊ concludit̃ q᷑ ſi
omnes mũdi peccatores volunt pñt ſe
ſaluari: ⁊ ſi nõ ſaluant̃ imputat̃ ipſis

PRima ꝯcluſio dicit̃ voluntatis
q: cuʒ omnium voluntas libera
ſit: Quicũqʒ volunt ſaluari ſal//
uantur. Qui vero damnari damnant̃.
Pñt quippe omnes bñ et male facere
ſicut volũt Nulluſqʒ compellit̃ ad bo
num nec ad malũ. ꝓbatur h̃ p̄ Aug̃. li.
v. de ci. dei. c. x. vbi ait. Sunt noſtre vo
luntates ⁊ ip̄e faciunt quicquid volen
do facimus ſiue bonũ ſiue malum: qd̃
nõ fieret ſi nolemus. Et idem in li. d̃ li.
arbi. ait Vaſis ire nunq̄ʒ deus redde//
ret interitũ ſi non ſpontaneũ inueniret̃
homo habere pctm̃. Que verba ponũ//
tur ĩ decret̃. xxiij. q. iiij. c. Nabuchodo
noſor. Et h̃ idem ꝓbat Aug̃. di. Illud
qd̃ notat̃. xv. q. i. c. Merito. c. Illa. c. ex
voluntate. Et. vij: q. i. c. Sciatis. ⁊. lvi.
di. c. Naſci: Inquit Jeronimꝰ in ep̄la
ꝯ Rufinũ: non in ſeminibus: ſʒ in vo
luntate naſcentis cauſa vitioꝝ eſt atqʒ
virtutum Idem dicit Criſ. xxxij. q. v. c.
Sicut. Sicut eñ pctm̃ inquit opus ſi
ne voluntate non facit: ita ⁊ iuſticia ex
ope nõ conſummat̃ niſi volũtas affue
rit Nec ad vitia nec ad virtutes neceſſi
tate trahitur: ſed voluntate Omnia tñ
includit elegãtiſſime Hiero. in qõnibꝰ
ad helibidiã vbi ſic ait Homines ſuo
arbitrio derelicti ſunt: neqʒ eñ bonum
neqʒ malum neceſſitate faciunt: ſed vo
luntate vt credentes coronã accipiant ⁊
ĩcreduli ſupplicijs mancipent̃ Et iteꝝ
Hiero. eodẽ loco Deus equali cũctos
ſorte generauit ⁊ dedit arbitrij liberta//
tem vt faciat vnuſquiſqʒ qd̃ vult: ſiue
bonum ſiue malum: Iteꝝ dedit hõmi
nibus ꝑtãtem vt vox ipſa diſputet con
tra creatorem ſuum: ⁊ cauſas volunta
tis illius ꝑſcrutet̃. hoc etiam confirmat̃
Sap̄. eccl̃. xv. c. cũ dicit Deꝰ ab initio
ꝯſtituit hominẽ: ⁊ reliquit eũ in manu
conſilij ſui Vñ patere põt q᷑ homo ſit
liberi arbitrij Alioquin ſc̃m Tho. pria
ꝑte ſumme. q. lxxxiij. ar. i. Fruſtra eſſent
ꝯſilia exhortationes ⁊ p̄cepta prohibi
tiones premia ⁊ pene: verũtñ. eſt ſcien
dũ: q᷑ quedã agunt abſqʒ iudicio: ſi//
cut lapis mouet̃ deorſum: ⁊ ſil̃r omnia
cognitione carentia. Quedam agunt

iudicio:ſꝫ nõ libero ſicut animalia bru-
ta Judicat eñ ouis videns lupum eũ
eſſe fugiendũ naturali iudicio ⁊ nõ li-
bero:qꝛ nõ ex deliberatione:ſed ex na-
turali inſtinctu hoc iudicat. Et ſiĉe eſt
de quolibet iudicio brutoꝝ aĩalium:ſꝫ
homo agit iudicio:qꝛ ꝑ vim cognoſci-
tiuam iudicat aliquid eſſe fugiendũ vł
ꝓſequendum. Et qꝛ iudiciũ illud non
eſt ex naturali inſtictu et ꝑticulari oꝑa
bili:ſed ex collatione rõnis:iõ agit libe
ro iudicio potens in diuerſa ferri. Rõ
eñ circa contingentia habet viã ad op
poſita.vt patet in dialeticꝭ ſylogiſmis
⁊ rethoricis ꝑſuaſionibus Particula-
ria aũt oꝑabilia ſunt quedam contin-
gentia:⁊ ideo circa ea iudiciũ rõis ad
diuerſa ſe habet ⁊ non eſt determina-
tum ad vnum. Et pro tanto neceſſe ē
ꝙ homo ſit liberi arbitrij: ex h̃ ipſo ꝙ
eſt rõnalis.hec tho.quibꝰ verbis ꝯtin-
git illud dictũ Tullij li.i.ď officijs vbi
dicit. Inter hominem ⁊ belluam h̃ ma-
xime intereſt ꝙ h̃ tm̃ quantũ ſenſu mo
uetur ad illud ſolũ:quod adeſt qď qꝫ
pñs eſt ſe accõmodat: paꝝ admodum
ſentiens preteritum aut futuꝝ. Homo
aũt qñ rõnis eſt ꝑticeps ꝑ quam ꝯñiaꝫ
ideſt cauſas finales ⁊ cauſas reꝝ.i.pri
cipia videlꝫ earũqꝫ ꝓgreſſus quaſi an
teceſſiones nõ ignoret ſiĉes cõꝑet rebꝰ
qꝫ pñtibus adiungit atqꝫ annectit fu-
turas facile totius vite curſum videt.
Ad eamqꝫ regendam p̃parat res neceſ
ſarias.hec ille. Ex quibus oĩbus clariſ
ſimum eſt hominem id poſſe in bono:
⁊ in malo qď velit quinimo tanta eſt h̃
libertas vt nullum agens creatũ poſſit
ip̃m libeꝝ arbitrium cogere iuxta illď
Ber.in li.de libo arbitrio. Volũtas ꝑ
ingenita ſui nobilitate nulla cogiẗ ne
ceſſitate. Ad hoc tñ aduertendum ſiue
intelligendũ ſm Boñ.in.ij.di.xxv.ar.
ij.q.i.ꝙ eſt dupliciter loqui de libo ar
bitrio:vel q̃ꝫtuꝫ ad actum exterioreꝫ vł
q̃ꝫtum ad actum interiorẽ: ſi eñ loqui
mur q̃ꝫtum ad actum exteriorẽ ſic reſpe
ctu talis actus põt interuenire coactiõ
Põt eñ quis cõpelli vt ipſo nolẽte ge
nua corã idolis flectat. Si aũt loquaẗ
q̃ꝫtum ad actũ interiorẽ: qui ſcꝫ eſt vel
le vel eligere,vel ꝯſentire:ſic reſpectu ta
lis actus põt libeꝝ arbitrium alio mõ
induci põt ⁊ impediri ſed nullo mõ co
gi ſiue compelli. Induci quidem põt
cũ amat aliď a ſe:⁊ qď infra ſe ē.vnde ꝑ
oblationem alicuius rei amate põt in-
duci ad conſentiendũ in aliquid mul
tum efficaci ꝑſuaſione ꝑ queꝫ modum
idolatrie tentabat ſanctos martires cõ
ſentire idolatrie mõ promittendo leta
modo infligendo triſtia Iſta tñ indu-
ctio longe diſtat a coactione:ſicut pro
bat ip̃e exitus: qꝛ nec blandimentis al
lici nec tormentis terreri adeo potue-
runt vt a veritate iuſticie mutarenẗ: et
ſic libeꝝ arbitrium poteſt induci. Põt
etiã impediri ꝓpter inclinationem ſuã
ad naturã corꝑalem q̃ ſubeſt ꝟtuti cre
ature vñ bñ poſſet aliq̃s aliũ ita ledere
vt vſum liberi arbitrij amitteret ex h̃ tñ
li.ar.non ageret. Coactio eñ potuit li
beri arbitrij vſum ⁊ actũ: ſed ligatio et
impeditio tollit Et iteꝝ impeditio ꝑ-
uenire poteſt ab inferiori. Coactio ꝟo
a ſuꝑiore. Et hinc eſt ꝙ libeꝝ arbitriũ
⁊ ſi poſſit induci ab agente creato rõne
boni exterioris amati: ⁊ poſſit impedi
ri ratione corꝑis coniuncti:non tñ põt
cogi reſpectu actus ꝓprij Sed adhuc
dubiũ venit in menteꝫ qď declarare et
intelligere optimum eſt ac delectabile
poteſt nãqꝫ peccator quiſqꝫ q̃rere: an
libeꝝ arbitriuꝫ:qď a creatura compelli
non põt cogi poſſit a creatore Et vide
tur ꝙ ſic nã Luc.xiiij.c.dr Exi in vias
⁊ ſepes ⁊ compelle intrare vt impleatur
domus mea. Si ğ domũ dei non con
tingit intrare niſi ꝑ vſum liberi arbitrij
⁊ dñs intrare ꝯpellit: videẗ ꝙ libeꝝ ar
bitriũ cogat Itẽ Jo.vi.dr. Nemo ve-
nit ad me niſi pater meꝰ traxerit illum
Sꝫ tractꝰ eſt motus violentꝰ vt dicit
phs:ğ libeꝝ arbitriuꝫ violentaẗ Item

Sermo de eodem

Puer·xxi·ſicut diuiſiones aquarum ita
cor regꝭ in manu dn̄i quocunqꝫ volue
rit imutabiꞇ illud. Sed talis imutatio
eſt quedā coactio. g̊ deus cogit liberꝝ ar
bitriū: qđ ſi verꝝ eſſet conqueri poſſent
peccatores de deo: poſſentqꝫ ad ipm̄ in
clamare. O creator oīpotens cur nos
ꝑire ꝑmittis Cur nos in errore noſtro
relinquis Cur tantā multitudinem a
te ſempiternis cruciatibus deputandā
non ꝯpellis. non cogꝭ ad bonū tua eſt
potentia: tuū eſt regnū: tua deniqꝫ bo
nitatis ⁊ dulcedinis abundantia Mi
ſerere noſtri deus ⁊ ſuccurre voluntati
bus ꝑeuntiū: voluntatē habemꝰ: ſꝫ ma
lum volumꝰ malū eligimꝰ malū nos ſe
quiꞇ Tu aūt ꝓpriā vim inferas volun
tati ꝙ ſi tu deꝰ non fecerꝭ cā certiſſime
eris noſtre ꝑditionis. Sꝫ ꝓfecto fragi
le debileqꝫ eſt tale pctōꝝ fundamentū
qm̄ q̇ veritatem coḡuerūt aſſerūt nullo
mō liberꝝ arbitriū a deo ſuo cogi poſſe
Nā augꝭ. ſuꝑ geñ. ad lrāꝫ dicit Non pt̄
deꝰ facere ꝯ naturā quā bonā inſtituit
qn̄ non pt̄ facere ꝯ ſuā voluntatē. Si g̊
deus volūtarie liberꝝ arbitriū homini
dedit īpoſſibile eſt eū facere de libo ar
bitrio ꝯ innatā eius libtatē Sed ſi ipꝫ
cogeret ꝯ libtatē faceret: g̊ liberꝝ arbitri
um a deo cogi eſt īpoſſibile. Itē Augꝭ.
xix. đ ci. dei dicit. Illđ inq̇t eſt vnicuiqꝫ
rei naturale qđ de ipā facere diſpoſue
rit oīpotentꝭ volūtas: g̊ ſi nullū natu=
rale eſt violentū nihil qđ facit deus eſt
violentū. Si g̊ oīs coactio eſt ꝑ violen
tiā quicquid deꝰ đ libo arbitrio faciat
nulla pt̄ ſibi inferri violētia ac ꝑ h̄ nul
la coactio Ad clariorē tm̄ notitiā huiꝰ
veritatꝭ: dicit dn̄s Boñ. in. ij. di. xxv. ar. ij
q. ij. ꝙ cū q̄riꞇ ſi liberꝝ arbitriū pt̄ a deo
cogi: dupliciꞇ hoc pt̄ intelligi aut ita ꝙ
poſſit auferre libtatē: ⁊ auferēdo liber
tatē inducere coactionē. Et h̄ mō nulli
dubiū eſſe dꝫ qn̄ deꝰ poſſit h̄ facere q̄n
tū ē de imenſitate ſue potētie Alio mō
vt intelligaꞇ ꝙ deus cogit liberꝝ arbitri
um ſalua libtatꝭ ꝓprietate ⁊ eiꝰ natura

Et h̄ modo non ſolū eſt īpoſſibile: ſꝫ et
non ītelligibile ꝓ eo ꝙ īplicat duo ꝯdi
ctorie oppoſita. ex h̄ eīm ꝙ liberꝝ ē ſi ali
q̇d vult libere vult ex h̄ ꝙ volūtariū eſt
ſi aliq̇d vult volūtarie vult ⁊ ſeipō vo=
lente vult. Ex h̄ aūt ꝙ cogiꞇ ſi q̇d vult
ꝑuiliter. Et ſi q̇d vult iuito vult: ⁊ ſi q̇d
vult ab alio vult: qꝛ violentū ē cuiꝰ pri
cipiū eſt ex̄ nihil ꝯferente vim paſſio vt
vult Ariſ. g̊ liberꝝ arbitriū a deo cogi nō
eſt aliđ q̄ꝫ actū liberi arbitrij ſiꞇ ⁊ ſeꞇ eē
liberꝝ ⁊ ſeruitē eſſe voluntariū ⁊ non eē
voluntariū: eſſe a ſe ⁊ non eē a ſe. Si g̊
eſt īpoſſibile ꝙ claudit in ſe vtrāqꝫ ꝑtē
ꝯdictionis non tm̄ ē īpoſſibile creature
verꝝ etiā creatrici eſſentie: qꝛ illđ poſſe
non ē poſſe Ad intelligentiā aūt oborꝝ
ē ſciendū ꝙ differūt dicere volūtatē in
duci ⁊ voluntatē mutari: ⁊ volūtatē co
gi Tūc eīm induci dꝛ qn̄ aliq̄ ꝑſuaſio ei
fit q̄ diſponiꞇ vt ad aliqđ appetibile in
clineꞇ q̄ ſi valde intrinſeca eſt nomē co
actionis ſortiꞇ: q̄uis nō ſit vera coactio
Tūc aūt voluntas mutaꞇ qn̄ ipſa no=
lente vnū potenti virtute affectio īmit
titur ei ad ꝯriūm ⁊ de nolente fit volēs
ita ꝙ vna affectio expelliꞇ: ⁊ ꝯria īduci
tur: ſicut patꝫ cū deus de amatore tꝑa
lium fecerit tꝑalium ꝯtemptorē: ⁊ h̄ dꝛ
eſſe quedā ꝯpulſio ⁊ tractio diuina vt
volūtas ab eo ſeꝑeꞇ cui ꝑ amorꝭ gluti=
num fortiter iungebaꞇ Tūc vero volun
tas dꝛ cogi qn̄ intelligiꞇ ipām inuitā
aliquid velle ⁊ repugnante actu volun
tatꝭ deliberatiue aliena virtute mouente
⁊ repugnātia manente ad aliud volen
dum īclinari: ⁊ hec duo oppſita impli
cat ſicut dictū eſt: volūtas g̊ induci pt̄
ab agente creato: mutari vero ab alio
non poteſt niſi ab agente increato: ſeđ
cogi a nullo. Et pro tanto dicit Bern.
ꝙ libertas voluntatis eſt ita plena ſuo
modo in creatura ſicut in creatore ⁊ ꝙ
in oībus reꝑitur eq̄liter h̄ eīm ſicut ſ. ex
planatū fuit intelligiꞇ q̄ꝫtū ad coactio
nis priuatiōꝫ et ꝑ h̄ manifeſta ē reſpon
ſio ad auc̄tes ⁊ rōnes. Cū igiꞇ dicit in

ſcriptura deum volentem hominem vel voluntatem hominis cõpellere vel rehabere vel mutare intelligit nõ qꝛ voluntatem cogat: ſed qꝛ volũtatẽ creatũ non ſolum inducit: ſicut agens creatũ verum etiam immutat imittendo affectiones varias in qua imiſſione nõ eſt coactio pro eo ꝙ ita voluntarie volo illud quod deus immittit ſicut illud qđ ex me ipſo volo. Et ſi aliquid volo volens volo non inuitus: ⁊ ita in volendo ad nihil cõpellor. hic Bon. Cum ergo libertas a coactione in oĩbus equaliter ſe habeat quis đ eo ſi ipſe met male agit conqueri poteſt. Quis etiaꝫ ſui ipſius culpaꝫ in ſemetipſo nõ reflectet Quis propriam ⁊ voluntariam nequitiam non agnoſcet: niſi dicere velit adhuc aliquis: ꝙ deus minime rectũ q̃d fecit: qꝛ hominem libertate arbitrij võluit conſtituere. Sed ꝑfecto ſi bene ſapiant intelligent non inanem fore ſententiam illa q̃ dicitur Gene. c. i. Uidit deus cuncta que fecerat ⁊ erant valde bona Ex quibus vrebis Hiero. ſcribẽs ad paulinum dicit. Bonus eſt deus et omnia que fecit bona ſint neceſſe ẽ hec ille. Sapientiſſimꝰ ergo rerum opifex omnium ⁊ magiſter cum hominẽ conderet rõnalem ad beatitudinem in tali ſtatu eum voluit eſſe: in quo ad beatitudinem perueniens dei iuſtitia ſempꝛ ſalua et miſericordie laude honoris et glorie corona decoraretur: quõ ḡ homo potuiſſet laudari qui malum non feciſſet quod facere non valebat Inq̃t em̃ Lanctantius in. vi. li. diuinaꝝ inſtitutionuꝫ ad ꝟ. gẽ. Nulla laus eſt nõ facere qđ facere non poſſis Hinc Hiero. ad Demetriadẽ virginem ait Iam ꝓuidendũ eſt ne forte illud remordeat te in quo temere imperitum vulgus offendit: vt ideo non vere bene factuꝫ hominem putes eo ꝙ is malũ facere põt nec ipſa natura aſtringat ad imutabile boni neceſſitateꝫ. Nam ſi diligenter retractes ⁊ ad ſubtiliorem animum tuuꝫ cogas hinc tibi melior et ſuperior hominis ſtatus apparebit vnde putat inferior. In hoc em̃ gemini itineris diſcrimine in hac vtriuſqꝫ libertatis ꝑte rationalis anime decus poſituꝫ eſt: hinc inquam totus nature noſtre honor cõſiſtit: hinc dignitas: hinc premiũ: hinc deinde optimi quiqꝫ laudem meretur nec hominis vlla virtus in bono ꝑſeuerantis ſi his ad ima tranſire non potuiſſet. hec ille. Nonnulli aũt obijciunt his que dicimus ex diuina preſcientia que eſt infallibilis ꝙ ipſa neceſſitatem inferat actionibus hominum Quibus reſpondemus ſibi preſcientiam eſſe et homines voluntate non neceſſitate ad bona vel mala inclinari. vñ Aug. li. v. de ci. dei. c. xi. dicit. Nullo mõ cogimur aut retenta preſcientia dicitur tollere voluntatis arbitrium: aut retento voluntatis arbitrio deũ ꝙ nephas eſt negare preſcium futuroꝝ ſed vnũqđqꝫ cõplectimur vtrũqꝫ fideliter ⁊ veraciter ꝯfitemur Illud vt bene credamus hoc vt bene viuamus male autem viuitur ſi đ deo nõ bene creditur: vñ abſit a nobis negare preſcientiam eius vt liberi eſſe velimus quo adiuuante ſumus liberi ⁊ erimus. ꝓinde non fruſtra ſunt leges obiurgationes: exhortationes: laudes ⁊ vituꝑationes: qꝛ ⁊ ipas futuras eſſe p̃ſciuit. ⁊ valent plurimum q̃tuꝫ ⁊ eas valituras eſſe p̃ſciuit: ⁊ preces valẽt ad ea impetranda q̃ ſe p̃cantibus ꝯceſſuꝛ eſſe p̃ſciuit: ⁊ iuſte p̃mia bonis factis ⁊ p̃ctis ſupplicia ꝯſtituta ſunt: neqꝫ em̃ iõ peccat homo qꝛ deus illũ peccaturꝛ eſſe p̃ſciuit: imo iõ nõ dubitat ipm̃ peccare cũ peccat: qꝛ ille cuiꝰ p̃ſcientia falli non põt non fatũ non fortunã: nõ aliquid aliud ſed ipm̃ peccaturũ eſſe preſciuit: qui ſi nolit oĩno non peccat: ſꝫ ſi peccare noluerit etiam hoc ille p̃ſciuit. hec ille Liberi ergo ſunt omes qui bñ agunt liberi ſunt qui male: liberi q̃ iam celum conſcenderũt Inſup liberi ⁊ qui ſuoꝝ criminum ſupplicia lugent

Sermo de eodem

Secunda concluſio dicitur gra-
tioſitas. Facile quippe eſt vni-
cuiq; volēti poſſe ſaluari: qꝛ gratia ad
ſalutē neceſſaria oībus eſt ꝑparata. ad
q̄d plenius declarandū ꝓintelligendū
eſt quoſdā ita tenuiſſe liberi arbitrij fa
cultatem: ⁊ tam illam extimaſſe vt abſ-
q; auxilio diuine gratie ꝑ ſolius liberi
arbitrij poteſtatem ſaluari omnes poſ
ſe profitterentur. Fuit aūt erroris huiꝰ
ꝑnitioſiſſimꝰ garulator pellagiꝰ. et eiꝰ
imitatores: de quibus egregiꝰ doctor
Augu. li. i. retractationū ait. Noui he
retici pellagij ſic liberum aſſerūt volun
tatis arbitrium: vt gratia dei nō relin-
quat locum quē ſm̄ merita noſtra da-
ri aſſerunt. Contra quā ſn̄iam validiſ
ſime pugnat idem doctor ꝑclariſſimuſ
in q̄; pluribus doctrine ſue locis oſten
dens neminē abſq; gr̄a non ſolū non
poſſe in aliq̄d opus meritoriū: ſ; in q̄;
cunq; meritoriā cogitationē volūtatis
vel ad opa meritoria deuenire: vn̄ ad
Bonifaciū papā ait Non pōt hō ali-
quid boni velle niſi iuuet ab illo q̄ nō
pōt malū velle Et iterū in li. de prede-
ſtinatione ſcōꝝ. Prius eſt cogitare bo
num q̄; credere: ⁊ ip̄m cogitare bonū
ex deo ē. Et in li. de correctione et gr̄a
Sine gr̄a dei nullum prorſus ſiue vo
lendo: ſiue agendo faciunt hoīes bo-
num. Et ad valentinum. Cogitare vel
agere ſm̄ deū nulla rōne ſine gr̄a dei
poſſumus. Et in encheridion. Gratia
ꝑuenit vt velimus bonū Et in li. de ec
cleſiaſticis dogmatibus dicit̄ Mouet
ad querendū ſalutem libertas arbitrij
mouente prius deo Sūt ⁊ alij docto
res q̄ Auguſtini dict̄ firmiſſimo indi
cio alligant̄. Inquit nanq; Iſidorꝰ li.
differentiaꝝ Gratia eſt diuine miſeri-
cordie donū ꝑ q̄d bone volūtat̄ ē exi
tus. hec ille. Et iteꝝ idē Sciant defen
ſores liberi arbitrij nihil boni poſſe ni
ſi diuine gratie iuuamine ſubſtentent̄
Et de h̄ etiā Magiſter ſn̄iarum. xxvi.
di. li. ij. c. iij. Bona volūtas comitatur

gr̄am: nō gratia voluntatē. et pau. vas
electiōis. ij. cor. iij. c. Nō ſumꝰ ſufficiē-
tes aliquid cogitare a nobis: tanq̄; ex
nob: ſed ſu. n. ex d. ē. Ad Ro. ix. Nō eſt
volentis neq; current̄ ſ; dei miſerantis
Aduertendū tn̄ ſm̄ Bon̄. i. ij. di. xxviij.
ar. ij. q. iij. ꝙ opus aliq̄d tripliciter pōt
dici bonū Uno mō d̄r bonū eſſe aliq̄d
ſimpl'r: ⁊ h' eſt bonū q̄d ordinatū eſt in
finē ⁊ tale eſt bonū meritoriū ⁊ ī hmōi
bonū non pōt liberum arbitriū lapſū
abſq; auxilio gr̄e gratū facientis. ſcd̄o
mō dicit̄ aliq̄d eſſe bonū ex h̄ ꝙ aliquo
mō de congruo diſponit ad bonū: ⁊ ta
le eſt bonū q̄d fit extra caritatē: nihilo
minus tn̄ cū recta intentione: et in tali
nō pōt libeꝝ arbitriū abſq; munere gr̄e
grat̄ date ꝑ q̄d illuminet̄ et dirigat̄ et
excitet̄ vt velit facere aliq̄d q̄d ſit deo
placitū. tertio mō d̄r aliquid bonū: qꝛ ī
fine eſt ordinabile: ⁊ h; aliquā ordina
tionem intra ſe: ſiue ex tranſitu ſuꝑ ma
teriā debitā ſicut paſcere eſurientē: ſiue
ex debita circūſtantia ſuꝑaddita. ſ. cum
id faciat quando exigit loci et tēporis
opportunitas. ad iſtud aūt genꝰ boni
cōplendum: ⁊ ſi gratia gratis data ſit
neceſſaria ad h̄ ꝙ fiat faciliter circun-
ſcripto tn̄ omni munere gr̄e et relicto
li. ar. in puris naturalibus ꝑ naturale
iudicatoriū ⁊ inſtinctū hō poſſe in tale
bonū deo ſibi coopante ſicut coopatur
in alijs creaturis Nā ſine primo agen
te nullū agens poteſt agere ad bonum
aūt perfectum: ſiue merito congrui ſi-
ue merito condigni non pōt abſque au
xilio dei Ex his quidam minus bn̄ in
telligentes dicunt ꝙ ex q̄ nullus abſq;
gratia ſaluari pōt non eſſe in hominū
ptāte ſeu voluntate poſſe ſaluari Sed
his leuiter reſpondere poſſumus: qꝛ di
uina gratia nec liberum arbitrium co-
artat: nec ipſam a ſe excludit Exprimit
nanq; Auguſtinus ordinem gratie et
liberi arbitrij in li. de eccleſiaſticis do-
gmatibus. d. Initiū ſalutis noſtre deo
miſerante habemus vt acquieſcamus

ſalutari inſpirationi noſtre poteſtatis
eſt vt adipiſcamur qđ acquirendũ ad-
monitõne cognouimus diuini eſt mu
neris. vt nõ labamur iã adepto ſalutiſ
munere noſtre ſollicitudĩs ⁊ diuini pa
riter adiutorij ex ħ dicto clare congoſci
tur ꝙ principiũ ſalutis a gratia dei eſt
ſed nõ niſi in homine conſentiente qđ
etiã Aug⁹. li. de li. arbi. aptiſſime mani
feſtat. virtutem inquit deus nobis ſine
nobis operatur Et iterum Qui fecit te
ſine te non ſaluabit te ſine te Que au-
ctoritates vnam eadẽꝗ ſnĩam hñt nul
lamꝗ repugnantiaꝫ. Nam prima au-
ctoritas denotat in hominis ſalute di
ſpoſitionẽ ſuſceptiuã virtutis ⁊ ptãtem
effectiuã. Diſpõ ſuſceptiua ꝟtut⁹ eſt li
berũ arbitriũ Poteſtas aũt effectiua ẽ
diuina gratia. Dicit ḡ ꝟtute deus opa
tur in nobis conſentientibus. Ecce di
ſpoſitio ſuſceptiua ſine nobis efficien-
tibus. Ecce effectiua ptãs q̃ deo tribui
tur Et in ſcđa auctẽ idem dicit̃ Qui fe
cit te ſine te efficiente: ecce ptãs effecti-
ua nõ ſaluabit te ſine te ꝯſentiente: ecce
diſ poſitio ſuſceptiua. ¶ Et cũ liberꝝ ar
bitrium vix aut nunq̃ꝫ deſtituat̃ a gra
tia gratis data ſm Bona. in. di. xxvij.
Quid aliud reſtat niſi vt malos nõ ſal
uari nõ ex defectu gratie: ſꝫ ex defectu
ꝓprie voluntat̃ ꝓueniat Sicut eñi ſol
radios ſuos nõ abſcondit: ſed illos q̃n
tum in ſe eſt oĩbus indifferenter cõicat
ita ⁊ deus gratiã ſuaꝫ Et ſicut aliquis
claudens feneſtram ne lumen ſolis vi
deat eſt inculpandus: qꝛ lumen recu-
ſat: ⁊ nõ ſol ipſe qui q̃ꝫtum in ſe eſt relu
cet ei: ita reprehenſibilis eſt homo: qui
reſiſtit gratie dei quã ipſe ſemper dare
eſt paratus. Quid nanꝗ culpe in fon
te vberrimo ⁊ affluentiſſimo eſſe põt ſi
tranſiens quiſpiã ſiti defatigatus pro
pria ſua neglientia illius aquã non bi
bat Audite itaꝗ miſeri pctõres ⁊ intel
ligite ſi ſaluari cupit ſi pctõꝝ veniaꝫ cõ
cupiſcitis: ſi celeſtem patriam anhela-
tis. Aperite cor veſtrũ ⁊ non cõtemna
tis gratiã dei vocantis: qꝛ Apoc. iij. c.
dicit. Ego ſto ad hoſtiuꝫ ⁊ pulſo. ſi q̃s
aperuerit mihi intrabo: ⁊ cenabo cũ il
lo: ⁊ ille mecũ. Clamat equidem deus
benignus ad animam peccatricẽ illud
qđ canticoꝝ. ij. c. ſcribitur. Aperi mihi
ſoror mea: ſponſa mea: amica mea. co-
lumba mea: formoſa mea. Aperi ſcꝫ tu
anima ſoror mea: tu ad imaginem ⁊ ſi
militudinem meam facta ſponſa mea
qꝛ adhunc finem vt mecuꝫ in celis. in
eternum regnare vales. Creata es ani
ma mea qꝛ beneficioꝝ multitudine vt
me cognoſcas: vt me diligas: a me pre
dotata colũba mea: vt mihi ⁊ ſimiliter
preceptis ⁊ monitis ſalutaribus meis
obedias a me bene inſtructa ⁊ diſcipli
nata formoſa mea: quia vt me ſolũ for
moſum amares: ſumma pulcritudine
a me decorata. Aperi ergo mihi et me
non abijcias neꝗ repellas.

¶ Capitulum tertiũ de exemplis qui
bus clare cõſtare poteſt ꝙ omnes pec
catores ſi volunt poſſunt ſaluari: et ſi
qui non ſaluantur: ideo eſt: quia nolũt
nemine ipſa cogitante

Tertia concluſio dicitur Exem
plaritatis. Sunt quidem ex-
empla plurima quibus appa-
rere poteſt ꝙ facile ſit ſaluari. Cum ſit
hoc in volũtate vnius cuiuſꝗ ſicut ſu
perius diximus Audiamus ḡ Augu.
in li. de li. arbi. et notat̃ in decret. xxiij.
q. iiij. c. Nabuchodonoſor. vbi egre. do
ctor adducit exemplum de Nabucho-
donoſor et Pharaone dicens Nabu-
chodonoſor penitentiam meruit fru-
ctuoſam. Nonne poſt innumeras im-
pietates flagellat⁹ penituit ⁊ regnũ qđ
pdiderat rurſus accepit Pharao autẽ
ipſis in flagellis durior ẽ effectus ⁊ pe
rijt. Hic mihi rationem reddat qui di
uinum conſiliuꝫ nimium alte ſapienti
corde diiudicat. cur medicamentũ vni
us medici confectum alij ad interituꝫ
alij valuerit ad ſalutem: niſi quia criſti

bonus odor: aliȷs eſt odor vite in vitã
aliȷs eſt odor mortis in mortem. Quã
tum ad naturã ambo homines erant:
q̃tum ad dignitatẽ ambo reges: q̃tuꝫ
ad cauſam ambo dei populum capti=
uum poſſidebãt q̃tum ad penã ambo
flagellis clementer admoniti. Quid ẽ
fines eorum fecit eſſe diuerſos. Niſi ꝙ
vnus manum dei ſentiens in recorda
tione ꝓprie iniquitatꝭ ingemuit Alter
vero libero ꝯtra dei miſericordiſſimam
veritatem pugnauit arbitrio. Nec ille
Pharao nanqꝫ .x. plagꝭ a deo ꝑcuſſus
nõ ſe humiliauit: ſed populũ dei perſe
quens in mari rubro ſubmerſus dam=
natus ꝑijt: Nabuchodonoſor ꝟo poſt
ſeptenam penitentiam ſiue ſui caſtiga
tionem: vt dr̃ Dan. iiij. c. Leuauit ocu
los ad celũ: ⁊ ſe deo humilians ad ho
norem regni decoreq̃ꝫ venit. ⁊ ſm̃ Ni=
co. de lira ſuꝑ hoc paſſu Danielꝭ Sal
uus mortuus eſt: q2 ſcriptura hiſtoriaꝫ
illã in eius ſalutẽ terminat Patet ẽ
ꝙ nec pharaoni nec nabuchodonoſor
aduerſus fines facta eſt violentia. Eſt
⁊ his ſimile exemplũ petri ⁊ Jude di=
ſcipulorum xp̃i. Petrus xp̃i apoſtolus
Judas xp̃i apl'us peccauit Petrꝰ ne=
gando xp̃m: peccauit Judas perden=
do xp̃m. Quid eſt ergo ꝙ petrus poſt
pctm̃ ſucceſſit in aīaꝝ cura ⁊ merito co
ronatus beatitudinis palmaꝫ accepit
Judas ꝟo laqueis ſe ꝑimens ⁊ ſuſpẽ=
dens damnatus eſt. Nulli dubiũ eſſe
debet. ꝙ ſi Judas ſaluari voluiſſet vti
q̃ꝫ vere potuiſſet: Vñ deꝭ pe. di. i. c. his
ptãtis dicit. Arbitror eñ ꝙ etiã iudas
potuiſſet tanta miſeratione dñi non ex
cludi a venia ſi penitentiaꝫ non ſolum
apud iudeos ſꝫ apud xp̃m geſſiſſet h̄ il
le. Penituit inquiens iudas: ſꝫ cur ve
niam nõ accepturus. Ad qd̃ facile eſt
rñdere: q2 laqueo ſe ſuſpendit. Et iõ in
c. Judas. de pe. di. iij. dr̃. penituit ſed
male. Nã laqueo ſe ſuſpendit. Itẽ no=
tatur in. c. nihil. ⁊ in. c. Nemo. de peni.
di. i. vbi dr̃. Nemo bene põt agere peni

tentiam niſi ſperauerit indulgentiã vi
dẽs quippe Judas quia male egerat
in ſingultibus ⁊ ſuſpiriȷs dixit: pecca=
ui o me dolentem. peccaui o me infeli
cem: peccaui inquam quia tradidi ſan
guinem iuſtum. O impie iuda cur tuũ
peccatum cognoſcens non curriſti ad
pedes ieſu xp̃i: ſed potius ad pedes ſa
cerdotum: etiam ſi illum querere de=
buiſſes: ſiue ligatum ad columnam: ſi
ue crucifixum ſiue inter duos latrones
pendentem. Si eo inuento dixiſſes ei
peccaui ieſu: quia oſculo te tradidi in
manu inimicorum dei ⁊ iniquoruꝫ: vi
le precium ab eis ſuſcipiens: ſtatim au
diuiſſes vocem dulciſſimam eius dicẽ
tem tibi. Remittunt̃ tibi peccata tua:
non h̄ fecit iudas: ſed abiens laqueo ſe
ſuſpendit: ⁊ ſic damnatus interijt Pe
trus vero poſt trinam negationẽ ſi vo
luiſſet damnatus fuiſſet. nullus euꝫ in
duxit ad ſalutem ſed ſentiens cantum
galli: vt predixerat ei xp̃s: et videns ſe
a criſto reſpici ſicut habetur Luce. xxij
Egreſſus foras fleuit amare. Dicebat
forte petrus O q̃nta eſt iniquitas mea
O q̃ꝫ graue peccatum. Negaui me ſci
re chriſtum: quem vidi: quem amaui
qui me tantum dilexit. Vidi eum ſu=
per aquas ambulare: mortuos ſuſcita=
re: illuminare cecos: et mundare lepro
ſos: et tamen dixi eum non vidiſſe: O
benigniſſime pater mi. Negaui noſce=
re te quem aſpexi proprijs oculis tranſ
figuratum in monte: et captus formo
ſitate pulcritudine maieſtatis tue: di=
xi faciamꝰ hic tria tabernacula. O pijſ
ſime ſaluator mundi tu me ad apoſto
latum vocaſti. Tu meos pedes laui=
ſti. Tu mihi tua ſecreta monſtraſti: et
ego cum iuramento negaui te Parce
mihi: indulge peccatis meis: nõ me de
ſpicias penitentem O petre eſto ſecu=
rus: quia humilitas penitentie tue cri
ſtum inclinat ad veniaꝫ Pepercit Pe
tro Chriſtus: quem nunc ſedere facit
in gloriaꝫ regni celorum. Que itaque

difficultas eſt vt peccatoꝛes ſaluentur
qui cū volunt poſſunt ſaluari Audiāt
peccatoꝛes omnes: quid loquar: quid
cum veritate dicam. Si anima pecca-
trix: diaboli ſerua: inimica dei: ⁊ gratia
ſpoliata: deleta ex libꝛo viuentiū pro-
pter ſua ſcelera multa ⁊ nephādiſſima
deo reconciliari voluerit: tanta eſt faci
litas vt reconciliationem huius nō ſit
expediens neq̄ neceſſarium expectare
tpa longa: non annos: nō menſes: non
diem non horā: ſed vt ſic dicam in ictu
oculi reuoluto coꝛde ad deū compun-
ctione ⁊ ꝓpoſito bene viuendi ipſo fa-
cto omnis culpa ceſſabit. O igitur rep̄
henſibilis humana durities O repro-
banda negligentia peccatoꝝ O impie
tas humane mentis tam dulcis eſt via
ſalutis omnibus populis: ⁊ tn̄ pauciſ
ſimi illā ingrediunt᷑. Clama ad deum
O peccatrix anima et dic ei: Miſerere
mei: ⁊ ſtatim ſine vlla dilatiōe dabit ti
bi gratiā ſuā quā offert omnibus ad ſe
recurrentibus quos vocat ſicut patꝫ in
themate di. Uenite. ſ. ad gratiā meam
quā vobis liberaliter exhibeo hāc ipſe
deus det nobis omnibus vt peruenire
tandē poſſimus ad eternā gloꝛiā amē

Sermo ſcd̄us de diuina caritate in q̄
oſtendit᷑ q̄ꝫ ſuauis ⁊ benignus ſit deuſ
bn̄dictus ipſis peccatoꝛibus vt ſaluen
tur: que ſuauitas ad oēs ſe oſtendit
et nullum excipit

Uenite ad me

omnes q̄ laboꝛatis ⁊ one
rati eſtis ⁊c̄. Conatur an
tiquus hoſtis: ſurgere eis qui pctā pri
ſtina deponere iā diſponūt ſentientes
certitudinē ⁊ facilitatē voluntatis ſuei
ꝙ benign⁹ deus cū multa exprobꝛatio
ne atq̄ obiurgatione pctōꝛes ad ſe re-
deuntes ſuſcipiat: qđ falſiſſimū eſſe cō
ſtat: ⁊ ab omni veritate alienū cum rex
ipſe ⁊ dn̄s omnium creaturaꝝ peniten
tibus ſit totus blandus benignus pla
cabilis dulcis ſuauis ⁊ pius: quare in
pn̄ti ſermone ad ꝯfoꝛtationē omniū de
ſcd̄a flāma diuine caritatis q̄ ſuauitas
dicta eſt diſcernemus oſtendentes q̄ꝫ
īmenſa ſit ſuauitas dei ad oēs tripl ici
radio illuſtrante Eruntq̄ hi tres radij
tres ꝯcluſiones ꝯfirmantes hanc veri-
tatem. ſ. ꝙ deus ex ſuauitate ſua mul-
ta facit vt pctōꝛes ſaluent᷑ q̄ non faceꝛ
ſi non vellet q̄ꝫtuꝫ in ipſo eſt ſaluos fie
ri omnes: vide ſupra

Prim⁹ radius dr̄ bn̄ficioꝝ cōicatio
Scd̄s radi⁹ dr̄ diuturna ſuppoꝛtatio.
Tertius radi⁹ dr̄ abundans miſeratio

Caplm̄ primū dicit᷑ de īmenſis be-
neficijs q̄ deus exhibet cunctis pecca-
toꝛibus oſtendens ꝙ quātum in ſe eſt
vult omnes ſaluari.

PRim⁹ radius q̄ illuſtramur ad
cognoſcendū dei ſuauitatē erga
omnes dr̄ bn̄ficioꝝ cōmunica-
tio in pꝛincipio cuius q̄re abs te O mi
homo ſi vnq̄ꝫ cogitaſti quis ille ſit qui
te ardentius ceteris diligat Reſpon-
debis foꝛte: ꝙ pater tu⁹ vel mater tua
vl̄ ſoroꝛ tua: et hm̄oi. Sed certe ig̊ras
veꝝ amatoꝛē tuū: deus h̄ eſt: de q̄ dicit
Hugo de ara ſponſe. Sponſuꝫ hēs et
neſcis pulcerrimū oīuꝫ ⁊ faciē ei⁹ non
vidiſti. Ipe eī te videt: qꝛ niſi te vidiſ
ſet non te diligeret. Noluit adhuc ſeip
ſum tibi pn̄tare: ſꝫ munera miſit: aīam
dedit pignus amoꝛis. hec ille: vba iſta
ſunt: poterꝭ dicere de illis q̄ iuſti q̄ bo
ni ſanctiq̄ ſunt hos de⁹ amat: hos di
ligit: hos amplectit᷑ vinculo caritatis.
Pctōꝛes v̄o quō diligit de⁹ cū neq̄at
eē amoꝛ: vbi eſt inimicitia ⁊ odiū Scri
bit nanq̄ Aug⁹. xij. li. de ciui. dei. c. iij.
dicens Dicunt᷑ in ſcripturꝭ inimici dei
q̄ non natura ſꝫ vitijs eius aduerſant᷑
impio nihil ei nocere valētes ſꝫ ſibi in
imici ſunt reſiſtēdi volūtate non ptāte
ledēdi Sūt plures dicētes Scio deū
inimicū omni criminoſo Et d̄ h̄ inſup
habet᷑ Sap. xiiij. c. vbi dr̄ Similit᷑ ab
hominibilis ē deo impius ⁊ impietas
eius. Et Ecc. xij. c. Altiſſimus odio hꝫ

peccatores. Et Judith. v. c. Deus pec
catorum odit iniquitatem: ⁊ Dauid lo
quens ad deū ps. xxx. dicit. Odiſti om
nes obſeruātes vanitatem ⁊c̄. Ad hoc
rn̄dere poſſumus ex dict. Bon. in. iij.
di. xxxij. ar. i. q. ij. ꝙ deus nō dicit crea//
turam diligere rōne affectionis animi
ſed rōne cōicatiōis alicuius boni. Ita
ꝙ dilectio dei dicit potiꝰ eſſe dilectio
effectus ꝙ̄ affectus. Cōicatio aūt bo//
nitatis diuine ſi attendat ꝙ̄tum ad ef
fectuȝ gratie nō ſe oſtendit ad pctōres
Ideo ꝓpter huius boni ſubtractioneȝ
dicit illos odire ⁊ ſic intelliguntur au
ctoritates. ſed cōicatio alioꝝ beneficio
rum ⁊ bonis ⁊ malis eadem eſt ob qđ
⁊ malos deus diligit: non vt malos: ſȝ
ſua illis beneficia tribuens vt boni fiāt
Sunt aūt inter cetera tria bn̄ficia q̄ et
bonis ⁊ malis tribuuntur a deo. ſ.
Primum eſt creationis.
Secundum eſt ſociationis
Tertium eſt gubernationis
Primū eſt bn̄ficiū creationis Quid
nam extimet ꝙ̄tum bonum eſt eſſentia
litas in numero creaturarum nō qua
rumcunq; ſed rōnabilium. Nullo qui
dem precio emi poſſet vnū ex oculis:
aut alium ex membris noſtris: multo
minus aliqua anime potentia cuiuſcū
ꝙ theſauro p̄cioſo poterit comparari:
et quis eſt qui omnibus dedit animaȝ
cū potētijs: et corpus cum ſenſibus ni
ſi deus. Dedit aūt hoc ex mera liberta
te ſua. hinc eſt ꝙ Lactātius in. ij. li. di
uinarum inſti. ad. ℞. gē. dicit. Deus ve
ri patris officio functus eſt ip̄e corpus
effixit: ip̄e animā quā ſpiramus infu//
dit illius: eſt totū quicquid ſumus. hec
ille: ⁊ Ber. in ſermone Parū tibi vide
tur homo cogita qualem te fecit: nem//
pe ſm corpus egregiam creaturam ſm
animam magis: vtpote imagine creato
ris inſignem: rōnis ꝑticipem: beatitu//
dinis eterne capacem porro ambo ſibi
coherere fecit artificio incōprehenſibili
ſapia inueſtigabili: nec h̄ ante ꝓmeruit
q̄ añ nō fuit: nec ſpes retributiōis fuit
qm̄ bonoꝝ noſtroꝝ nō indiget Se//
cundum bn̄ficiuȝ dr̄ ſociatiōis magnū
quippe h̄ eſt vt vnuſquiſq; habeat ſo//
ciuȝ angelū: vn̄ dicit Jero. ſup. xviij. c.
Mat. Magna inquit ē dignitas aiaꝝ
vt vna queq; ſab ortu ſue natiuitat in
ſui ꝑfectioneȝ et cuſtodiā habeat ange
lū ſpāliter delegatū: in q̄ ſuċte tria no
tant a doctoribus theologic. Primuȝ
notandū ſm Alex. d ales in. ij. ſumme
⁊ archidia. ſup. c. firmiſſime: de ꝯſe. di.
iiij. ꝙ eſt duplex natiuitas ſcȝ in vtero
⁊ ex vtero prima eſt qn̄ aīa creat ſimul
⁊ infundit corꝑi. ſcđa vero eſt qn̄ exijt
de ventre matris angelus aūt deputa
tur a prima natiuitate ſcȝ in vtero non
añ nec debuit etiaȝ in iſtā differri Rō
em̄ ſm Bon. in. ij. di. ij. in declaratione
littere ꝙ iſta cuſtodia principalius re
ſpicit ſpūm ꝙ̄ corpus Et ideo non de
bet ſpūaliter angelū ad ſuam cuſtodiā
habere anteq; ſpūs infundat non de//
bet etiā differre: qꝛ ex tūc defendere po
teſt: ⁊ adiuuare magis tn̄ ſm tpa diuer
ſa: dū em̄ eſt in vtero puulus pōt interi
mi ⁊ dānari dū eſt extra vteꝝ añ adul
tam etate pōt a baptiſmate īpediri: dū
eſt in adulta etate ad diuerſa pōt pec//
cata ꝯtrahi Cōtra hec oīa in his tribꝰ
ſtatibꝰ ptȝ ſibi angelica cuſtodia depu
tari vt per eā ab his malis poſſȝ erui ⁊
ab aduerſario defendi: ⁊ hi effectꝰ ſat
ſunt plani q̄ ſunt ꝓ liberationeȝ a malo
Vtꝝ aūt ꝙ̄diu puulus caret vſu ratio
nis: aliquē occultū effectū hēat ꝙ̄tum
ad habilitatē ⁊ directionē in bonū aſſi
gnare eſt difficile: ſed negare nō eſt tu
tum. hec Bon. Scđm notandū ꝙ an
gelus nō deſerit obſtinatū in pctīs vſ//
q; ad mortē Rō eſt ſm Bon. ar. ij. q. i.
predicte diſtinc. Q̄đ promior eſt bonꝰ
angelꝰ ad adiuuandū ꝙ̄ malus ad ꝑ
dendū Sed malus angelꝰ hominem
non dereliquit vſq; ad mortē etiā ꝙ̄n//
tumcunq; ſanctū Sic ⁊ bonus ꝙ̄tum
cunq; ſceleratū non dimittit in finem.

Tertium notãdum eſt ꝙ. angelus bea
tus ꝓpter cuſtodiã hominis nõ eſt in//
ferioꝛ homĩe viatore neqꝫ indignioꝛ cũ
illud fiat ex dulcedine ſummi dei q̃ ho
mini oſtendere voluit benignitatẽ ſuã
q̃ tanta eſt vt angelos ſuos mittat qui
hoĩes habent adiuuare De h̃ aũt auxi
lio ⁊ angeloꝛũ cuſtodia ſuo loco alias
dicturi ſumus. Nunc vero tñ tetigiſſe
ſufficiat. Qđ deus benedictus ita de//
putauit angelos ad cuſtodiã iniquoꝝ
ſicut ad cuſtodiam bonoꝝ. Sed h̃ in//
cidit dubiũ non ĩmerito diſcutiendũ
vtꝝ deus magis diligat hominem q̃ꝫ
angelũ: vel ecõuerſo. Et ꝙ magis dili
gat angelũ oñditur ſic Maioꝛ dilectio
⁊ minoꝛ attendit̃ ſm maioꝛẽ ⁊ minoꝛẽ
cõionẽ diuine liberalitat̃ Sꝫ deus ꝓ
vno ſolo motu angelũ glorificauit qđ
non facit hoĩbus. ẽ eſt eis liberalioꝛ q̃ꝫ
nobis ẽ magis angelos diligit q̃ꝫ nos
hoĩes Itẽ angeli magis diligunt deũ
q̃ꝫ hoĩes ꝓ eo ꝙ nullaꝫ hñt retardatio
nem q̃ impediant̃ ne totaliter poſſint
tendere in deũ. ẽ ſi deus magis diligit
diligẽtes ſe videt̃ ꝙ magis diligat an
gelos q̃ꝫ nos. i. homines. Cõtra đ ad
Hebreos. ij. c. Nuſq̃ꝫ angelos appre//
hendit: ſed ſemen Abrae Sed illđ fuit
potiſſimũ ſignũ dilectionis ⁊ familia//
ritatis diuine ꝙ aſſumeret noſtrã na//
turam creatã in vnitatẽ ꝑſone ſue ergo
magis videt̃ ꝙ dilexerit naturã huma
nam q̃ꝫ angelicã. Item Jo. xv. Maio//
rem caritatem nemo hꝫ ⁊c. Sꝫ de⁹ po
ſuit animã ſuam ꝓ hominibus et nõ ꝓ
angelis ẽ videt̃ ꝙ magis dilexit homi
nes q̃ꝫ angelos. Iteꝫ illam naturã ma
gis diligit q̃ꝫ in altiori gradu honoris
ↄſtituit. Sed deus humanam naturã
in vtroqꝫ ſexu angelicis ſpiritibus ſuꝑ
poſuit. ſ. xp̄m ⁊ eius nobiliſſimam ma
trem: ẽ videtur ꝙ humanã naturã ma
gis diligat ⁊ magis dilexit q̃ꝫ naturaꝫ
angelicam. Huic q̃ōni Boñ. reſpõdet
in. iij. di. xxxij. arti. i. q. iiij. dicens. ꝙ cũ
deus dicat̃ diligere creaturam effectu

ſm ꝙ duplex eſt effect⁹ pꝛĩcipalis de
reſpectu creature rõnalis ſm h̃ põt di//
lectio dei maioꝛ ⁊ minoꝛ dupliciter cõ
ſiderari. Eſt aũt duplex effectus. ſ. con
ditionis: ⁊ reparatiõis Si loquamur
de dilectione dei q̃ꝫtum ad effectũ cõ//
ditionis ſic magis dilexit angelos: qꝛ
melioꝛa cõtulit eis naturalia: ⁊ magis
potentes eos fecit. Si vero loquamur
q̃ꝫtum ad effectum reꝑationis ſic ma//
gis dilexit homĩes q̃ꝫ angelos: qm̃ an
gelos deſeruit homines vero reꝑauit
ſeu releuauit Si aũt queras q̃ illaꝝ di
lectionũ magis excedat reliquã Tunc
reſpondendum eſt ꝙ eſt loqui de exceſ
ſu dilectionis ſm ſtatum pñteꝫ. Et ſm
ſtatum finalẽ. ſm ſtatum pñtem mag̃
dilexit angelos q̃ꝫ homĩes. Scđm ve
ro ſtatũ finalis gratie in q̃ erit reꝑatio
ↄſummata videt̃ rõnabiliter poſſe dici
ꝙ mag̃ diligat homines De pluribuſ
em̃ habebit homo in paradiſo vñ gra//
tus ⁊ deuotius exiſtat deo q̃ꝫ angelic⁹
oꝛdo: tũ ꝓpter beneficiũ redemptiõis:
tũ ꝓpter beneficium eminentis gloꝛifi
cationis ⁊ ſic patet ad obiecta reſpõſio
Nam prime rõnes concludũt ſm effe
ctum conditionis: alie ſm effectum re
parationis habito reſpectu ad finalem
ſtatum. Hec Boñ. Dictum eſt ſatis de
dilectionis hominis et angeli reꝑatio
ne. Nos vero a deo ſingulariter dile//
ctos homines cognouim⁹ quibus an
gelicos ſpiritus dignatus eſt ſociare a
quoꝝ ſocietate. alieni nõ ſunt ĩfideles:
nõ iudei: nõ heretici: non deniqꝫ mali
xp̄iani O fraterna dei pietas cur h̃ fa//
cis. cur angelos ad cuſtodiã nõ tantũ
amicoꝝ ſꝫ etiam inimicoꝝ tuoꝝ deꝑu
tas: profecto non ob aliam cauſam: ni
ſi vt tua a cunctis noſcatur ſuauitas:
qua etiã peccatores ad tuam euocas cari
tatem. Quis nam eſt qui oẽs homĩes
gubernat: oẽs alit omneſqꝫ paſcit ille
ꝓculdubio. de quo đ Sapi. vi. equali
ter eſt illi cura de omnibus di. viij. ca.
Quo iure extra de deci. in. c. tua nobis

Dñi eſt terra et plenitudo ei⁹ orbis ter
rarum ⁊ vniuerſi qui habitāt in eo: ip//
ſius nanq̃ ſunt omnia celū ⁊ terra ma
re: ⁊ oīa elemēta: luna ſol ſtelle arbores
plāte: ⁊ cuncta q̄ ſunt in mundo: a qui
bus bñficium ingrati pctōres. vñ Hu//
go de arra ſponſe ait. Reſpice vniuer//
ſum mundū iſtum: ⁊ ꝯſidera ſi aliquid
in eo ſit qđ tibi nō ſeruiat. Omnis na//
tura ad hunc finem dirigit curſum ſuū
vt obſequijs tuis famulet̃ ⁊ vtilitati de
ſeruiat tuiſq̃ oblectamentis pariter et
neceſſitatibus ſꝫm affluentiā indeficiē
tem occurrat hĩ celū hĩ mare hoc aer: cū
his q̄ ſunt in eis vniuerſis explere non
ceſſat. Hec ille. Videamus ḡ q̃ mult⁹
q̃tis ac quibus bonus deus omnia il
la largitur: ꝓpterea Mat. v. dꝛ pluit ſu
per iuſtos ⁊ iniuſtos: ⁊ ſolem ſuū oriri
facit ſuper bonos ⁊ malos

¶ Scdm capitulum qualiter deus ex abūdanti pietate ſua: nō ſtatim punit peccatores: ſed eos expectat longo tp̄e ſolum vt conuertant̃

Secundus radius quo illuſtra
mur ad cognoſcendā dei ſua//
uitatem dꝛ diuturna ſupporta
tio. Nullus quidē eſt tam ſane mentis
qui nō cognoſcat luce clariſſima pctm̄
ſumme diſplicere deo ob quod ſtatim
mortali pctō ꝑpetrato meret̃ pctōꝛ eter
nas penas ſubire. Certiſſimū ē āt ꝙ de
us in tam ſeue punitionis executione
potentiam habet ⁊ facultatem: cui ne//
mo reſiſtere poteſt: ⁊ tñ tollerat patien
ter: nō vnum tm̄ ſed plures: ⁊ q̃ innu
meros pctōres nephandiſſimis ſpur//
ciſſimis horridiſq̃ peccatis fedatos. d'
quibus dicit̃ eccl'. i. c. Stultoꝝ infinit⁹
eſt numerus. quot nāq̃ ſunt in hac vi//
ta erumnoſa hui⁹ in ſtultia laborantes
idolatre: heretici: ſciſmatici: excōicati:
ꝓditores. ſacralegi: ſedicioſi: detracto//
res: ſuſurrōnes: bilingues: falſarij: periu
rij: deceptores: mendaces: vſarij: ſorti
legi: malefici: incantatores: elati: ſupbi
Inanis glorie cupidi: hypocrite: Iro
ſi: guloſi: blaſphemi: luſores. fornicato
res: adulteri: ſodomite: tyranni dñi: et
crudeles: ꝓprietarij: religioſi nō officiā
tes. Clerici ſigilli pnīe factores: ſimo//
niaci: dei templa ingredientes ⁊ habi
tantes irreuerēter. Aduocati ⁊ pcura//
tores ſine veritate ⁊ ſine iuſticia ſemel
in anno ꝯfitentes ⁊ cōicantes cōionē
in pctō mortali ſuſcipiētes ⁊ alijs plu
ribus vitijs obnoxij. Quos expectauit
deus ⁊ tollerat patienter: quoſdaꝫ ad
vnū annum quoſdam ad duos: quoſ
dam ad vltimum vite ſue. Cur nō p̄//
clitantur ſubito tot pctōres qui meren
tur viui deſcendere ad infernū: cur nō
apiatur terra ⁊ deglutiat eos. Cur tan
to tp̄e vt p̄diximus primo radio diui//
nis bñficijs perfruunt̃. O inſupercelſa
latitudo diuine caritatis. O pellagus
infinitū diuini amoris. Exaltātur im
pij ⁊ ſupbi mortales ꝯtra deū ⁊ ipſe nō
ſtatim priuat illos ſalute ꝓpter afflue//
tiſſimam caritatē ſuā. vñ Sapi. ij. dici
tur Miſereris omniū dñe: qꝛ oīa po
tes diſſimulas pctā hominuꝫ propter
pnīam. Et ſcda Pe. iij. c. Deus patien
ter agit ꝓpter nos nolens aliquē peri//
re: ſed oēs ad penitentiā reuerti. Pec//
catores autē non corrigunt̃ ex diuina
expectatione: ſed potius malitia ꝓpriā
obdurant̃ in mente. Hinc apo. ad ro. ij
c. ait. An ignoras: quia benignitas dei
ad penitentiā te adducit tu autem ſꝫm
duritiam tuā et impenitens coꝛ tuum
theſaurizas tibi iram in die ire ⁊ reue//
lationis iuſti iudicij dei. Si quidē ſi
eſſet aliquis potēs qui in ꝑtāte ſua ha
beret filij ſui interfectorem. Nōne ma//
lus eſſet ſi eū viuere ꝑmitteret: igitur a
ſimili: ſed peccando noſmetipſos q̄ ſu//
mus filij dei interficimus ſpūaliter et
tñ de⁹ ſinit nos viuere vita tp̄ali ⁊ etiā
vita ſpēi cuius nos filij dei ſumus: ꝙ
vero peccātes nos interficimus: ꝓbat̃
Sap. xvi. c. hō per malitiā occidit ani
mam ſuā peccando: filiū dei ieſum cri
ſtum qui in nobis eſt interficimus. vñ

Hebre.vi. Rurſus ſibimetipſis crucifigentes filiū dei. ⁊ glo. ſup Math. Vere omnis homo malus q̄ꝫtum ad volūtatem ſuam ⁊ manus mittit in deum ⁊ occidit eum

¶ Capitulū tertiuꝫ de abundantia diuine miſericordie que tanta eſt vt peccata omnia ⁊ ſupet et antecellet.

Tertius radius q̄ illuſtramur ad cognoſcendū dei ſuauitatē dicitur abundans miſeratio. Multa quippe ē miſericordia dei peccatoribus ad ſe ꝯuertentibus exhibita Sed quō dices h̄ poteſt eſſe verꝫ cum Dam. dicat li. ij. c. xiij. Miſericordia eſt triſticia in alienis malis: ſꝫ in deo nulla eſt triſtitia: ḡ nec miſericordia. Ad qd̄ reſpondet̄ ſm Rich. in. iiij. di. xlvi. ar. ij. q. i. ꝙ miſericordia importat duo Vnū tanq̄ꝫ eſſentiale. Aliud tanq̄ꝫ accidentale. Primū eſt ꝓmptitudo volūtatis ad ſubueniendū miſer̄: in qua eſt totū ꝟtutis miſerie eſſentiale. ſcd̄m ꝟo eſt paſſio triſtitie: q̄ oritur in appetitu ſenſitiuo ex cognitione miſerie alteriuſ q̄ꝫtum ad ſcd̄m nō eſt in deo miſericordia. Sed q̄ꝫtum ad primū eſt ſumme miſericors: ita ꝙ miſericordia in eo eſt ſm effectū: ⁊ nō ſm paſſionis defectuꝫ Concor. his Bon. ⁊ Sco. xlvi. di. iiij. Et Alex. in. iiij. ſumme. Et tho. i. pte. q xxi. ar. iij. Hinc eſt ꝙ Anſel. in monologion loquēs ad deū ait. Miſericors es q̄ miſericorſs ſaluas pctōribus pc̄ miſericors n̄ es: q̄ nulla miſerie cōpaſſione afficeris. Quāta aūt ſit latitudo huius diuine miſericordie patet in ſacra ſcriptura decretorūq̄ꝫ ſententijs: et primo Sapiens eccl. xvij. c. ait. Magna miſericordia dei et ꝑticipatio illiꝰ ꝯuertentibꝰ ad ſe Quid adijciet narrare miſericordiā dei. Eccl. li. Letet̄ anima noſtra in miſericordia eius Ibi. xv Tu aūt dn̄e ſuauis ⁊ verus es: ⁊ in miſericordia diſpones oīa Sap. li. Exo. xxxiv. c. Dn̄ator dn̄e deus miſericors ⁊ clemens patiēs ⁊ multe miſericordie ⁊ verat̄. Et Iſa. liiij. dicit dn̄s In miſericordia ſempiterna miſertꝰ tui ſum: dicit redemptor tuus dn̄s. Derelinquat impius viaꝫ ſuā ⁊ vir iniquus cogitationes ſuas ⁊ reuertat̄ ad dn̄m: ⁊ miſerebitur eius Iſa. lv. Inuocabis ⁊ dn̄s exaudiet clamabit ⁊ dicet ecce adſum: q miſericors ſum dn̄s deꝰ tuus Iſa. lviij Cōuertimini ad dn̄m deū veſtrum: q̄ benignus et miſericors eſt patiens, et multe miſericordie ⁊ p̄ſtabilis ſup malitia Joel. ij. Magnificata eſt vſq̄ꝫ ad celos miſericordia tua. pſal. lvi. Tu autem dn̄e ſuauis et mitis multe miſericordie oībus inuocantibus te pſ. lxxxv Laudate nomē eius qm̄ ſuauis eſt deus ineter. miſericordia eius pſal. xcix. Magna eſt ſup celos miſericordia tua pſ. cvij. De peniten. di. i. c. vide. Pius eſt dn̄s ⁊ miſericors qui vindictā ꝑat ab eo qui eam penitendo p̄uenit. ⁊ de pe. di. i. c. q̄ deitatis natura Hieronimus ait: quia deitatis naꝫ clemens eſt ⁊ pia magiſq̄ꝫ ad indulgentiaꝫ ꝓna q̄ꝫ ad vindictā: q̄ nō vult mortē pctōris: ſed vt cōuertat̄ ⁊ viuat Si quis poſt lapſum pctōꝝ ad veram pn̄iam ſe conuerterit cito a vero mīe iudice veniam impetrabit. ⁊ de peni. di. i. c. nouit deus ⁊ c. Si agamus. ⁊ c. Sobrez. ⁊. xxij. q. iiij c. vnuſquiſq̄ꝫ. ⁊ c. Incōicabilis Nouit deus mutare ſententiam: ſi tu noueris mutare ꝓpoſitū. i. emendare delictum Quid faciūt ergo peccatores. Cur nō ad deum reuertantur qn̄ tantā miſericordiā peccatores ipos ſuſcipienteꝫ inueniūt Inq̄t eni̅ Gre. i omel. Qui ſtare ꝯtempſit ſaltem poſt lapſum ſurgat reuertentes nos dn̄s clementer amplectitur: quia peccatoꝝ vita eſſe indigna iam non p̄t q̄ flectibus ſaluat̄. hec ille. Et de pe. di. i. c. In actione. Cor contritum ⁊ humiliatū deus non ſpernit Et per Ezechi. xviij. c. dn̄s dicit Nolo morteꝫ peccatoꝝ: ſed vt cōuertat̄ et viuat Reuertimini ⁊ viuite. Pau. q̄ꝫ ad ephe. ij. c. dicit Deus diues eſt in miſe

ricordia. Et iterum .ij. cor. i. Benedictus deus et pater domini nostri iesu christi: pater misericordiarum: quam omnia considerans deuotus Bern. super cantica sermone .xxij. ait Omnino propter mansuetudinem que de te predicatur curremus post te domine iesu audientes quod non spernis pauperem peccatorem non horreas: non horruisti confitentem latronem non lacrimantem peccatricem: non chananeam supplicantem: non deprehensam in adulterio: non sedentem in ptoloneo non supplicantem publicanum non negantem discipulum non persecutores discipulorum: non ipsos crucifixores tuos. hec ille Nihil enim in deum austerum: nihil terribile est ad se venientibus peccatoribus Ideo clamat. venite ad me operantes iniquitatem. venite ad me flumen indeficiens omnis caritatis ad me qui vos creaui. Ad me qui vobis contulit tanta beneficia Ad me qui multis annis vos expecto Ad me qui dulcissime vos inuito. ad me qui vos benigne suscipio. ad me qui vobis indulgeo: Ad me vestrum creatorem: qui paratus sum dare vobis felicitatem regni celorum quam nobis concedere dignetur qui est. b. in se. secu. Amen

Sermo tertius de diuina caritate in quo declaratur quare deus benedictus et gloriosus multa peccata et omnia cuiuscunque grauitatis remittit vere penitentibus ad se redeuntibus.

Venite ad me omnes qui laboratis et onerati estis. Iterum vbi supra. Et si quodcunque peccatum mortale: quia contra deum cum sit infinitum bonum malum infinitum merito dici possit: veruntamen vnum altero grauius esse videtur respectu alicuius circunstantie: nullus sane mentis ambigit immo et pleriquam peccatores: licet alios penitentes videant: tamen se illis grauius errare ratione quam indicant Ob quod in dubium venit Si diuina caritas ad omne peccati genus ad quoscunque peccatores se extendat. Ad quidem saluator noster soluit in verbis premissis cum dicit. Venite ad me omnes scilicet peccatores In quibus verbis tertia flamma diuine caritatis exprimitur vnde in presenti dicendum est sub triplici conclusione videlicet

Prima vocatur volitionis
Secunda vocatur remissionis.
Tertia vocatur damnationis

¶ Capitulum primum quod deus suauis est omnibus et qualiter intelligitur illud dictum apostoli quod vltra omnes saluos fieri. cum tamen non omnes saluentur.

Prima coclusio dicitur volitionis in qua scire debemus. quod deus gratiosus quantum in ipso est vult omnes saluos fieri: iuxta illud ps. Suauis est dominus vniuerse miserationes eius: super omnia opera eius Apostolus autem ad thi. ij. c. loquens de liberalissima voluntate dei dicit Omnes homines vult saluos fieri: et ad agnitionem veritatis venire Sed in merito dubium oritur: quia cum non omnes saluentur videtur quod voluntas dei non sit efficax vel dictum apostoli est minus verum Ad quod declarandum dicit doctor seraphicus Bon. in .i. di. xlvi. et Nico. de li. super hoc passu quod dictum apostoli tribus modis exponitur. Vno modo vt sit ibi distributio accomodata sicut et hic Omnis homo timet in mari secundum comunem modum loquendi intelligitur qui est in mari. Similiter Augu. exemplificat vt si dicatur Magister ille docet omnes pueros de illa ciuitate: quia s. docet illos qui addiscunt Nullus enim docetur nisi per ipsum. Sic in proposito potest esse sensus: deus vult saluos fieri omnes homines qui saluantur: quia nullus saluatur nisi velit deus. Secundo modo potest exponi vt sit ibi distributio pro generibus singulorum et non pro singulis generum Sic cum dicitur omne animal fuit in archa Noe: quia de omnibus generibus animalium fuerunt ibi aliqua indiuidua. et deus de omni genere vult aliquos saluos fieri. s. de grecis: de latinis: de prelatis: de subditis: et de omni genere: et sic exponit magister sententiarum in textu di.

xlvi.i.libri. Tertio mō poteſt exponi đ volūtate dei añcedente ⁊ nō ꝯñte. Voluntas añcedens eſt qua quis vult aliquid abſolute. Volūtas aūt que ꝯñs eſt qua quis vult aliquid conſideratis circūſtantijs Volūtas añcedens ē voluntas reſpectu eiuſdē ꝓpter qđ deus hominē facit ⁊ eſt irrefragabilter bonorum Volūtas ꝯñs eſt qua vult aliqua ſm preſcientiam meritoꝝ. Dria aūt inter hanc ⁊ illaꝫ voluntatē nō eſt ſm diuerſitatē affectionis ſiue modi volendi qui ſit in deo: ſed ſm rōnem ꝯnotandi ⁊ intelligendi, put eñ dicit deum velle ſalutē: tum ex parte nature date tum ex ꝑte gratie oblate: dedit eñ deus naturam ſm quā poſſent cognoſcere ⁊ cognituꝫ querere ⁊ q̄ſitum inuenire: ⁊ inuento inherere ac ꝑ hoc ſalutē obtinere gratiā ſimili mō obtulit dū filiū miſit: cuiꝰ ꝓciuꝫ oī ſaluti ſufficit Leges etiā ⁊ mandata ſalutis tribuit ⁊ oſtēdit: ipſe inſuꝑ prope eſt oībus inquirentibus ⁊ prope eſt omnibus inuocantibus euꝫ Velle ḡ hominē añcedentꝰ ſaluare nō ꝯnotat ſalutē. Velle aūt ꝯñter ſaluare eſt velle dare ſalutē ei ꝙ ſcit ad ſaluteꝫ ꝓuentum ꝑ ſuum auxilium ⁊ gratiaꝫ ⁊ ꝯnotat ſalutis euentū: ⁊ ſic non eſt dicere ꝙ deus vult omnes homines ſaluos fieri.

¶ Capitulum ſcđm qualiter deus penitentibus pctōribus remittit oīe genus peccati ⁊ quō intelligit de peccato in.ſ.ſ. ꝙ ſit irremiſſibile

Secunda cōcluſio dicit remiſſionis Si eñ dñs vult oēs homines ſaluos fieri qui ſaluari volunt Ad h̄ remanet dubiuꝫ de pctō in ſpūm ſanctum Poſito eñ ꝙ aliquis peccaſſet in.ſ.ſ. ⁊ reuerti velit. Vtrum deus talē ad veniam ſuſcipet Et videt ꝙ nō: quia pctm̄ in.ſ.ſ. eſt irremiſſibile. ptꝫ ꝑ Aug⁹. li. de fide ad Petrum: vbi ait Ji qui peccant i.ſ.ſ. ſcꝫ neqꝫ hic: neqꝫ in futuro remitti dicimus His reſpondendum ē ſm magiſtrum ſniaruꝫ di.xliij. ſcđ i libri. c.iij. ⁊ vltimo: ꝙ pctm̄ in ſpūm ſanctū vix: aut raro: aut difficiliter remittit: ſm eñ alex. de ales in iij. ſumme ꝑte prima.q.iij. vbi tractatꝰ de remiſſiōe pcti ade Pctm̄ tripliciter dicitur irremiſſibile ſcꝫ.

Negatiue
Priuatiue
Contrarie

¶ Negatiue ē illud qđ nullo mō pōt remitti Et illo mō eſt irremiſſibile peccatum Luciferi ⁊ alioꝝ damnatorum

Priuatiue dicit irremiſſibile qđ nō habet aliquid dignū vt remittat: ⁊ ſic omne pctm̄ mortale eſt irremiſſibile: qꝛ nullū pctm̄ mortale hꝫ aliquid ꝑ qđ ſit dignum remiſſione Contrarie vero dicit irremiſſibile: qꝛ habet contrariam diſpōem ad remittendū ſine qua nullo mō pōt remitti Et illo modo ē irremiſſibile pctm̄ in ſpūm ſanctū: qđ directe eſt ꝯ effectuꝫ ſpūs ſancti: qui quidē dicit gratia pnialis Huius aūt peccati ſex ſunt ſpecies: vt ptꝫ ꝑ Aug⁹. in enchiridion: ⁊ de fide ad Petrum Et in libro de ſermone dei in monte. Et in li. de baptiſmo paruuloꝝ: quaꝝ ſpēꝝ numerꝰ aſſignatur ſm Boñ: in iij. di. xliij. ar. iij. q. i.

Deſperatio
Preſumptio
Inuidentia fraterne gratie
Obſtinatio
Finalis impenitentia
Impugnatio veritatis agnite

¶ Quia cum pctm̄ in.ſ.ſ. ſit ꝯ pnialem gratiā: ⁊ tunc aut eſt cōtra ipſam rōne ſui: aut rōne añcedentium aut rōne ſubſequētum Si ratione añcedentiū cuꝫ ad pniam añcedat timor ⁊ ſpes tanꝙ due mole cōtra timorem eſt p̄ſumptio cōtra quē eſt deſperatio Si rōne conſequentiū: cū ad pniam conſequit emēdatio q̄ conſiſtit in duobus ſcꝫ in vera confeſſione ⁊ bona ſatiſfactione ſumūtur due ſpecies: quarum vna eſt impugnatio veritatis agnite Alia eſt dete-

ſtatio boni: Si rōne ſui: ſic eſt obſtinā
tio que cōprehendit etiam finalez im-
penitentiam. Dicitur ꝙ pctm̄ in ſpūm
ſanctum irremiſſibile magis ꝙ̄ꝫ alioꝛuꝫ
pctōꝛum genera, ꝓ eo ꝙ non tm̄ repu-
gnat gratie ſed etiā diſpoſitioni ad ve
niam ⁊ gratiam ſuſcipiendā. Remiſſi
bile aūt eſt tum rōne diuine potētie re
mittentis: tum qꝛ homo pōt de illo pe
nitere excepto pctō finalis impeniten
tia: Hec aūt finalis impn̄ia dicit̃ du-
plex: ſicut ⁊ ꝑſeuerantia Nam ꝑſeuerā
tia vno mō dicitur ꝓpoſitum ꝑſeueran
di. Alio mō dicit̃ continua ꝑmanentia
in bonū vſqꝫ in finē: ſic ⁊ impn̄ia Uno
mō dicitur ꝓpoſitum non penitendi.
Alio mō dicitur cōtinua ꝑmanentia i
malo. Impenitentia primo mō ꝓut di
citur ꝓpoſitum nō penitendi eſt pctm̄
irremiſſibile: qꝛ vix remittit̃ eo ꝙ tale ꝓ
poſitum claudit viam ad gratiā ⁊ im-
pedit ingreſſum ſpūſſancti tn̄ poſſibile
eſt ꝙ illud pctm̄ interdum. licꝫ nō ſem
per remittatur. ſed impn̄ia ſcdo mō di
cta nullo modo pōt remitti: hec aūt ne
mini eſt attribuenda vſqꝫ ad illud in-
ſtans in quo poſſet dici de aliquo ꝙ fi
naliter ſit impenitens.

Caplm̄ tertium d̄ pctō damnatoꝝ
ꝙ talibus etiā remitteret ſi ipſi verā pe
nitentiam faceret: ⁊ ꝙ penitentia eorū
nihil valet

TErtia concluſio dicitur dam-
natōnis. nam licꝫ ea que dicta
ſunt locū habeant in his q̄ pec
cant in via: ⁊ emendant̃: dum viuunt
in hoc ſeculo: tam̄ nullo pacto extendi
poſſunt ad eos qui in inferno damna
ti ſunt ꝑ ſententiam diffinitiuam: his
nunqꝫ deus veniam dabit: et tn̄ pn̄iaꝫ
ageret. ſicut ptꝫ Sapi. v. c. dicentes in
tra ſe pn̄iam agentes: ergo videtur ꝙ
dei benignitas nō ſit omnibus cōis ne
qꝫ omnes pn̄iam agentes dei ſuauita
tem inueniunt. Ad qd̄ dicendū eſt ſm
Bon. in. iiij. di. xiiij. ꝙ agere penitētiaꝫ
ſine doloꝛe d̄ culpa ſua cōmiſſa poteſt
eſſe dupliciter: aut ꝓpter leſionem na
ture: aut ꝓpter offenſionem maieſtatis
diuine. Primā pn̄iam habere quis pt̄
ex ſola natura ſine aliq̄ munere gratie:
ſicut em̄ homo naturaliter ſe diligit: ſic
etiam odit omne ꝓpter qd̄ malum in-
currit ⁊ talis penitētia eſt in damnatis
⁊ in malis. Fuit hec in antiocho cele-
ſtiſſimo: de quo dicitur ſcdo libro Ma
cha. ix. c. Orabat aūt hic ſceleſtus dn̄m
a quo non erat miſericoꝛdiā conſecutu
rus. Fuit etiam in Eſau de quo dicit̃
ad Hebre. xij. Non inuenit locuꝫ pn̄ie
qꝫqꝫ cum lacrimis poſtulaſſet eā hanc
dn̄s non acceptat: nec quis ſic penitēs
inuenit gratiā vel veniam. Alia eſt pe
nitentia qua quis penitet ꝓpter dei of
fenſam: ⁊ hec nō eſt ſine diuina gratia
gratum faciente vel gratis data q̄ deo
placet: ⁊ qm̄ diabolus hanc habere nō
pōt: ideo nec veniam habere pōt Sed
ſi ꝑ impoſſibile poneret̃ ꝙ diabolus ⁊
damnati poſſent habere hanc pn̄iam:
tunc dn̄s daret eis gratiam. vn̄ d̄ dia-
bolis loquens Ber. in li. de gradibus
humilitatis ait. ſic em̄ deus tentauit i
vindicta ſn̄iam vt ſi vellet penitere ve
niam nō neget. nullum ergo peccatum
eſt tam graue: tam ponderoſum quod
deus clementiſſimus peccatoꝛibus nō
remittat: ſiue ſit moꝛtale ſimplex ſiue
ſit in ſpūm ſanctuꝫ ſiue in deum vnde
Kriſo. de pe. di. iij. c. Talis. Ait talis ē
mihi crede: talis erga homines dei pie
tas nunqꝫ ſpernit penitentiam ſi ei ſin
cere ⁊ ſimpliciter offerat̃. Et ſi ad ſum
mum quis ꝑueniat maloꝝ ⁊ idem tn̄
velit reuerti ad virtutis viam ſuſcipit:
libenter amplectit̃. hec ille. Et Hiero.
ad oceanum d̄ ac ſic dicit. Que pecca
ta fletus ille non purgat quas inuete-
ratas maculas hec lamenta nō ambu
lant: petrus trinam negationem trina
confeſſione deleuit Aaron ⁊ ſacrilegiū
⁊ cōpilatum ex auro vituli caput ſuꝑ-
ne coherere miſericoꝛdie pces. Dauid
ſancti ⁊ manſuetiſſimi viri homicidiū

pariter ⁊ adulteriũ ſeptem dierũ emen
dauit fames iacebat in terra volta=
batur in cinere: ⁊ oblitus eſt regie maie
ſtatis lumen querebat in tenebris: illũ
qꝫ tm̃ reſpiciens quẽ offenderat lacri=
mali voce dicebat. Tibi ſoli peccaui et
malum coꝛam te feci: ⁊ redde mihi leti
ciã ſalutarꝭ tui: ⁊ ſpũ principali confir
ma me: atqꝫ ita factuꝫ eſt: vt qui me do
cuerat virtutibus ſuis quõ ſtans nõ ca
derem doceret ꝑ pniãꝫ quõ cadens re
ſurgentem hec ille. De ipſo quoqꝫ Da
uid pctõꝛe grauiſſimo Ideꝫ Hiero. ad
ſabianum diaconũ lapſum ita ſcribit.
Totam pniam pctõꝛis oſtendit qñ in
greſſus eſt Dauid ad Berſabe vxoꝛeꝫ
Urie Ethei ⁊ a nathã ꝓphetante cor=
rectus reſpondit dicẽs. Peccaui. Sta
timqꝫ meruit audire: ⁊ dñs abſtulit a
te pctm̃ adulterij cui iunxerat homici=
dium. Et inde conuerſus ad lacrimas
ait Miſerere mei deus ſcḋm magnã mi
ſeri. tuã. ⁊ ſcḋm multi. mi. tuarũ dele ini:
meam. Magnũ em̃ pctm̃ magna indi
gebat miſericoꝛdia. vnde iungit ⁊ dicit
Amplius laua me ab ini. m. ⁊ a pec. m.
mũ. me. Qm̃ ini. m. ego cognoſco. ⁊ de
li. m. cõ. m. eſt ſemꝑ. Tibi ſoli peccaui.
Rex em̃ aliũ non timebat ⁊ malũ corã
te feci vt iuſtificeris in ſermonibus tuiſ
⁊ vincas. m. cum iudi. Concluſit em̃
deus oĩa ſub peccato vt omnibus miſe
reatur tm̃qꝫ profecit vt dudũ peccator
⁊ penitens tranſierit in verũ ꝓceptoꝛẽ
⁊ dicat: docebo iniquos vias tuas. hec
Hiero. vbi ſupra. Ħ vero qḋ dictum eſt
de Dauid notaꝛ. ij. Re. xij. c. Ubi nar
ratur ꝙ poſt adulterium pariter ⁊ ho=
micidium ꝑ Dauid cõmiſſum: cũ ei cõ
minareꝛ nathan ꝓpha iudiciũ dñi di=
xit ad Nathan. Peccaui dño Statim
audiuit nathã reſpõdenteꝫ: ⁊ dñs trãſ
tulit pctm̃ tuum: ſed pro omnibus di=
cimus ꝯcluſionem vt ſentiant pctõres
omnes ꝙ̃ꝫ ampla ſit caritas ⁊ benigni=
tas ſummi dei. et ad Ħ occurrit qḋdaꝫ
exemplũ nature ſtupendũ ⁊ admirabi

le: ſicut habeꝛ in legenda ſancti baſilij.
Uir quidaꝫ venerabilis eradius noĩe
filiam ſuã habens vnicam quã diſpo=
nebat dño ꝯſecrare Diabolus vero cal
lidus ⁊ aſtutus inflãmauit. ſuper mo=
dum vnũ de ſeruis ſuis in amoꝛe puel
le. Hic cũ impoſſibile iudicare poſſꝫ in
amplexus tam nobilis puelle dñi ſui fi
lie ꝑuenire accerſiuit maleficũ quendã
ſubſidium ⁊ auxilium malefici poſtu=
lans ꝓmiſſo precio. cui ille reſpondit.
Si vis mittam te ad dñm meũ diabo
lum: cui ſi volueris obtꝑare fauebit ti=
bi: ⁊ cõpletum erit deſiderium tuum: ⁊
ꝓſpera queqꝫ ſuccedent. Ad quẽ iuue
nis: ibo inquit modũ terminũqꝫ eun=
di inſinua. Ille igiꝛ maleficus ad dia
bolũ ꝑ ꝓ̃dictum iuuenem miſit hec ver
ba. qm̃ quidem mi dñe ſtudium meuꝫ
eſt omnes quos poſſum tue adducere
voluntati. Mitto tibi hunc iuueneꝫ ꝓ̄
cor te vt ſuũ deſiderium aſſequatur: et
dans hanc epiſtolaꝫ iuueni dixit. Ua
de tali hora noctis ad monumentum
gẽtilis ibiqꝫ acclama demones: et hãc
cartam in aere exalta: ⁊ ſtatim aderit ti
bi. Qui iuuenis Ħ faciens: ⁊ ſubito ap
paruit tenebraꝝ princeps cũ ſua comi
tiua. Et epl'a ꝑlecta dixit ad eũ Crede
in me. Qui ait credo dñe: ⁊ diabolus:
abnegas deuꝫ tuũ: cui rñdit: abnego:
dicitqꝫ diabolus: ne a te decipiar: fac
mihi manu tua ſcriptũ in q̊ confitearꝭ
te xp̃o ⁊ baptiſmo ⁊ xp̃iane renuncia=
re ꝓfeſſioni: q̊ fecit ſcriptũ qualiter xp̃o
abrenunciaſſet: ⁊ diaboli ſeruituti ſe mã
cipaſſet. At diabolus miſſis ſpiritibus
foꝛnicatiõis ad cor puelle inflãmandũ
in amoꝛe iuuenis diſꝑuitqꝫ diabolus:
poſt elapſis dieb⁹ adeo puella in iuue
nis amoꝛe cõuerſa eſt vt patri diceret:
vel mihi iuuenẽ talem in viꝝ tradas. vel
moꝛtuã me cito videbis: ⁊ cũ nulla per
ſuaſione poſſet eã pater lugens et do=
lens ab Ħ ꝓpoſito nõ poſſe ãmouere eã
ꝓ̃dicto iuueni deſponſauit: qui cũ: die
bus aliquibus moꝛareꝛ cum vxoꝛe ſua

nouiter ducta notatus eſt a multis q̄
nihil xp̄ianū erat in eo: videbant eū ec
cleſias fugere crucis ſignum horrere ⁊
dei verba ſpernere atq̧ alia facere q̄ bo
no viro non conueniūt. Retulerūt hi
qui obſeruabant vxori ſue quid vide-
rant quid de iuuene ſentirent. Illa ve
ro diligent̄ inquirēdo a viro didicit ve
ritatē ⁊ ꝑtimeſcens iuuenem valde fle
rit vt ambo ad ſanctū Baſilium perge
rent: ad quem cū veniſſent: ⁊ ſibi oīa
narrata: ait ad iuuenem. Uis reuerti
fili. Uellem inquit: ſed non poſſuz: ob
ligatus eñ ſum ſcriptura ꝓpria ad dia
bolo ſeruiendū cui Baſilius non ſit ti
bi cure: benignus eſt eñ dñs ⁊ te peni
tentem ſuſcipiet. Et ꝯtinuo apprehen
dens eū ſignum crucis impſſit in fron
tem eius: incluſumq̧ in cellula quadā
poſt tres dies viſitauit: quē iuuenis li
benter vidit dixitq̧. O pater terribiles
ſunt clamores demonum: qui tenentes
ſcriptū meū in manu dicūt Tu veniſti
ad nos: ⁊ nō nos ad te. Dixitq̧ ei ſan
ctus Baſil. Noli timere fili: ⁊ iterū eo
recluſo ꝓ ip̄o orauit poſt aliquos dies
iterū; viſitauit eū. Cui iuuenis ait O
pater a longe nec audio clamores de-
monū ⁊ minas et nō video ip̄os quos
cōfortato ſanctus Ba. diſceſſit. alia ḋo
die ad eum rediit cū iuuenis. bene in
quit habeo pater: vidi nanq̧ hodie in
viſu te pugnantē ⁊ vincentē diabolū
poſt h̄ educens eū clerū ⁊ populū fecit
ꝯgregari ⁊ oēs monuit orare ꝓ iuuene
quē tenēs manu ducebat ad eccleſiam
⁊ ecce diabolus cū ſua comitiua ad euz
venit ⁊ conabat̄ rape iuuenē de manu
eius. Qui clamabat ſancte dei adiuua
me. Diabolus ḋo dicebat O Baſilii p̄
iudicas mihi ip̄e venit ad me ecce ego
eius ſcriptū: tūc oēs qui aderāt clama-
uerūt Kyrieleyſon. Et orante baſilio
ecce carta ꝑ aerem delata et ab oibus
viſa venit ad manus baſilii: quā ip̄e ſu
ſcipiēs dixit Iuueni. Cognoſcꝭ has li
teras frater. Et ille mee ſunt dñe. ⁊ frā
git baſilius ſcriptū in ſignū remiſſiōis
culpe tam grandis: ⁊ regulā ſibi viuen
di docuit. Recepit ḡ iuuenis tanti ſce
leris remiſſionē qui deū reliquerat qui
diabolo ſe dederat: qui vitā ſeu ſalutē
ſuā in obliuionē tradiderat O ampli-
tudo miſericordie dei O abūdantia di
uine pietatis quis deſperabit O om-
nium pctōꝝ portus refugium ſalus et
vita. Reuertimini ḡ pctōres ad deum
nō terreamini pctōꝝ magnitudiē quo
cunq̧ pctō longe maior eſt dei miſeri-
cordia: quā nobis ſua gratia hic parti
ri dignetur vltimo nos perducens ad
eternam gloriam Amen.

¶ Sermo quartus de diuina carita-
te in q̄ declaratur q̄ntum ip̄e deus beni
gnus ꝯſcendit humane fragilitati re-
mittendo pctā ſepius iterata a quibus
pauci ſe abſtinent et qualiter remittit
etiam multitudinem peccatorum

Uenite ad me
oēs qui laboratꝭ ⁊ one-
rati eſtis. Iterū vbi ſupra
Nihil ſi recte ꝯſpicimus debilius ē hu
mana mente: q̄ velut arundo a vento
agitata facile mouet̄: facile flectit̄: faci
leq̧ a bono incepto deſiſtit ⁊ ad malū
ꝯuertit̄. Eſt vtiq̧ h̄ in multis infirmi-
tas laborioſa vt poſt pniam poſt ſuſce
ptam indulgentiā pctōꝝ relabant̄ i ſce
lera multo plura illis a quib⁹ ꝑ antea
fuerūt abſoluti. Quibus volens deus
oſtendere ſuā caritatē eos ad ſe vocat
etiā ſuccurrere huic neceſſitati ſua beni
gnitate ſpoſpondēs. ait eñ Uenite ad
me oēs qui laboratꝭ. ſ. ſepius peccando
pctāq̧ multa inſimul aggregādo: q2 ⁊
vobis ſum īdulgere ꝑatus. Ad qḋ ple
nius intelligēdum eſt in pn̄ti ſermone
de quarta flāma diuine caritatꝭ q̄ mul
tiplicitas vocat̄ dicēdū eſt. pro cuius
declaratione notabim⁹ tres ꝯcluſiōes.
Prima dicitur ruinationis
Scḋa dicitur replicationis
Tertia dicitur multiplicationis

Sermo de eodem

¶ Capitulum primum in quo aperit̃
error eoꝝ qui dicunt ꝙ ſi hō poſt peni
tentiam cadet vel recidiuet ꝙ illa peni
tencia non fuerit vera.

PRima ꝯcluſiō dicit̃ ruinatio=
nis vbi veritatē hanc aſſerimꝰ
ſcꝫ ꝙ hō poſt pn̄iam pōt iterũ
cadere in pctm̄ ⁊ indigere miſericordia
dei. Sꝫ cōtra hoc arguunt nōnulli di
centes: ꝙ ſi homo cadat a pn̄ia. Vl' vt
clarius dicam: Si homo poſt peniten
tiam peccat ꝙ illa nō fuit v̾a penitētia.
Curant aũt illud ꝓbare auctoritatibuſ
ſanctoꝝ. Nam vt de pe. di. iij. c. penitē
tia. Ambroſius in ſermone quadrage
ſime ait. Penitētia eſt mala preterita
plangere: ⁊ plangēdo iteꝝ non cōmit=
tere: ꝰ qui iteꝝ peccat verā penitentiã
non facit Item Greg. eadem di. c. pe=
nitentiam ait Penitentiā quippe age
re eſt ⁊ ꝑpetrata mala plangere: ⁊ plan
genda iteꝝ non ꝑpetrare. Nam qui ſic
alia deplorat: vt tñ alia committat ad
huc penitentiā agere: aut ſimulat aut
ignorat. ⁊ iteꝝ Iſidorꝰ de ſummo bono i
quit Irriſor eſt nō penitēs qui adhuc
agit qđ penitet nec videt̃ deum poſce
re ſubditus: ſꝫ ſubſannire ſuꝑbus q̄ ver
ba notant̃ de pe. di. iij. c. Irriſor Et au
gu. in li. ſoliloquioꝝ. Inanis eſt pn̄ia i
quit quā ſequens culpa coinquinat. q̄
notant̃ ea. di. c. Inanis. ꝰ ex his aucto
ritatibus videt̃. ꝙ penitētia quā ſequi
tur culpa nulla ē nec vera eſt. ꝰ ſi hoīes
expientia certa ꝯſpexerint ſe poſt peni
tentiã ad pctā ꝓlapſos eaqꝫ penitētia
nulla fuerit. Quid aliud remane niſi
vt timentes ruinã bonũ facere nunq̄ꝫ
velint. Auertat deus ꝙ ita eſſe creda=
mus: imo ſi quis hāc poſitionē teneret
ꝙ ſi hō cadat a pn̄ia ꝙ pn̄ia illa nō fu
erit vera: vl' poſt quēcunqꝫ ꝯceptũ bo=
num ſi ab illo deſiſtat ꝙ illud bonũ ve
rum bonũ nō fuerit: tanq̄ꝫ hereticꝰ ab
hominibus eſt vitandus. Fuit hic an
tiquus error impij manichei quem ho
dierna die pleriqꝫ hypocrite ignorãteſ
et preſumptuoſi religioſi publice ĩ ver
bis ⁊ ſcripturis ſuis dogmatizãt dicē=
tes: quod ſi quis pōt ingreſſum religio
nis poſt exempla virtutũ rediiſſet ad
vomitum eum nunq̄ꝫ in veritate bene
feciſſe. Inſuper ⁊ frater Nicolaus de
auſimo dictus ex ꝓuincia marchie ho=
mo ſcrupuloſꝰ valde in ſuo libello quē
quadriga voluit nominari in tractatu
de cōfeſſione dicit in ſententia iſta ver
ba. Apparet non cũ eſſe vere contritũ
nec veram egiſſe penitentiã qui breui
ſpacio ꝑſeuerauerit in bono: ⁊ quaſi re
ciduauerit. Pro quibus omnibus cō
futandis notandum eſt ſm̄ doctrinã
Alex de ales in. iiij. volumine ſumme
ſue. ꝙ veritas penitentie accipit̃ dupli
citer ſicut ⁊ veritas cuiuſlibet virtutis.
Uno modo em̄ virtus vera dicitur q̄
habet verum virtutis opus vl' nata eſt
habere q̄ꝫtum eſt de ſe: ⁊ hoc dicit̃ eſſe
de eſſentia virtutꝭ. Alio modo dicitur
virtus vera q̄ producit in finē ⁊ hec ve
ritas nō eſt eſſentialis virtuti: ſꝫ tm̄ di
cit virtutis continuationem. Si ergo
primo modo dicatur penitentia vera
que verum virtutis habet actum ſic de
penitentie veritate eſt deteſtari malũ
cōmiſſum: ⁊ ꝓ illo tempore nullum cō
mittere ⁊ de futuro proponere non cō
mittere. In hoc ſtatu ſi quis decederet
ſaluus eſſet: ⁊ tm̄ ab his oĩbus poteſt
homo cadere: ⁊ ita a penitētia vera ve
ritate primo modi dicta Si autem di
catur penitentia vera que perducit in
finem vt finalis ⁊ cōtinuata ab hac nō
eſt cadere. Nam ſi quis longe tempo=
re in penitentia permanſiſſet in qua ſi
fuiſſet mortuus fuiſſet aggregatus nu
mero electorũ: poſtea in peccato mor
tali moreretur preterita penitentia ipſũ
non ſaluaret Non remanet tamē quin
penitentia illa nō fuerit vera ĩmo etiã
veriſſima: ⁊ ab illa poteſt homo cade=
re. Patet hoc in niniuitis hominibus
qui penitentiam agentes in predica=
tione Ione ſubterfugere ſubuerſionis

interitum meruerunt. Non em̄ conſe-
cuti fuiſſent gratiam niſi illa fuiſſet pe
nitentia. Et tn̄ notatur in.c. Sicut igi
tur niniuite. ꝺ pe.di.iij. quia poſtea ad
vomitum ſunt reuerſi ex ira dei eorum
ciuitas a rege medoꝝ ſubuerſa eſt re
gnante apud hebreos Joſia. Et etiaꝫ
ad hoc conueniens eſt exemplum Da
uid de quo ſcđi Re.xij.c. dicitur. ꝙ de
peccato mortꝰ vere penituit: ꝛ dn̄s pe
nitentiam eius acceptauit Poſtq̄ꝫ pec
cauit iterum numerando populum: put
plenius legitur.ij. Re. penl.c. Et nihilomi
nus prima eius penitentia a qua ceci
dit fuit vera Intelligēde itaqꝫ ſunt au
ctoritates in contrarium adducte. Nā
ſm Gratianum de pe.di.iij.c. Sꝫ ver
ba. Illa verba auctoritatum non ad di
uerſa tempora: ſed ad idem tempus re
feruntur vt ſcꝫ eo tempore quo quis de-
flet mala que cōmiſit ꝛ penitentiam fa
cit non peccet ꝛ ſcelera non cōmittat.
Penitentia equidem habet eſſe in li-
bero arbitrio ſm ſtatum vie quod con
uertibile eſt: ꝛ poteſt a bono in malum
ꝛ a malo in bonum ſepius exire

Capl'm ſm qualiter deus non tm̄
ſemel: ſed pluries pctōribus penitenti
bus remittit omnia peccata et quare
penitentia poteſt iterari baptiſmus ve
ro non

Secūda cōcluſio dicitur Replica
tionis. Nā licet homo poſſit a
vera penitētia cadere in pctm̄
poteſt tamē ſepius per penitentiaꝫ ſur
gere ꝛ dei miſericordiam inuenire.
Contra quā ſententiam plurimiqꝫ
conueniunt aſſerentes nō niſi ſemel cō
ceſſum peccatoribus fore per peniten-
tiaꝫ a peccato reſilire Et licet homo vt
dictum eſt a vera penitētia valeat rue
re non tn̄ poteſt penitentiam iterū age
re fructuoſam Arguunt autem quod
Ambroſius dicit in.c. reperiūtur ꝺ pe. di.
iij. Sicut vnum eſt baptiſma: ita vna ē
penitentia: quibus rn̄dendum eſt ſm
Hoſt. in.iiij. di.c.iiij. Qui dictum Am-
broſij intelligit de penitentia ſolēni ſm
morem aliquarum eccleſiarum: nō au
tem de penitētia cordis qua peccator
mente ad deum conuertitur. ꝙ aūt pe
nitentia poſſit iterari baptiſmus vero
non probatur tripliciter. Primo qꝛ
in baptiſmo imprimitur caracter qui ē
indelebilis. In penitentia vero non
Secundo quia baptiſmus ē contra
morbum non iterabilem qualis eſt ori
ginalis culpa. Sed penitentia contra
morbum iterabilem qualis eſt morbus
peccati actualis ꝛ medicina debꝫ apta
ri morbo Tertio quia baptiſmus ha-
bet totam efficatiam a paſſione chriſti
Sꝫ penitentia non tantum a paſſione
criſti: ſed etiam ab actu noſtro Jō ba-
ptiſmus non iteratur ſicut ꝛ peniten-
tia. Penitētia vero iteratur ſm ꝙ vo-
luntas noſtra conuertitur ꝛ reuertitur
dicere ergo ꝙ penitentia nō poſſit ite-
rari eſt error crudeliſſimus claudēs vi
ſcera diuine miſericordie cogens om-
nes peccatores ad deſperandum ſciāt
igitur omnes pctōres. ꝙ deus miſeri-
cors ꝛ clemētiſſimus paratus ē indul
gere: non tantum ſemel: ſꝫ bis ter mil-
lies ꝛc. Unde ꝛ dicit dominus Jeſus
Mat.xviij.c. Interrogāti Petro ꝛ di
centi Si peccauerit in me frater meus
vſqꝫ ſepties dimittaꝫ ei. rn̄dit ei Jhus
Non ſolum tibi dico vſqꝫ ſepties: ſed
vſqꝫ ad ſeptuagieſ ſepties. i. totiēs quo
tiens ſm Hier. Et ponitur numerus fi
nitus pro numero infinito. Hec Au-
guſtinus. de penitē. di.iij.c. Adhuc in
ſtant ait. Quoniam quotidiana ē con
feſſio oportꝫ vt quotidiana ſit remiſſio
Cur docuiſſet dn̄s orantes dicere: di
mitte nobis debita noſtra niſi ipſe no
bis pſeueret miſericors qui nos ab hac
petitione non vult deficere. hec .ſ. aug.
Hieronimus aūt ad Ruſticum ſcribit
ꝛ notatur ea. di.c. ſepties. Septies in
die cadit iuſtus: et reſurget. Si cadit

quõ iuſtus: ſi iuſtus quõ cadit: ſed iu-
ſti vocabulum nõ amittit qui ꝑ pniam
ſemꝑ reſurgit: ⁊ nõ ſolũ ſepties: ſed ſep
tuagies ſepties delinquẽti: ſi cõuertat̃
ad pniam pctã donant̃: cui plꝰ donat̃
plus diligit. hec ille. Ad h̃ iteꝝ Lactã
tius. vi. li. diuinaꝝ inſtitutionũ aduer
ſus gentes ait. Nemo em̃ poteſt eſſe tã
circũſpectus: tam prudens: quin aliqñ
labat̃. Et idcirco deus inbecillitatẽ no
ſtram ſciens ꝓ ſua pietate aperuit ho-
mini portũ ſalutis huic neceſſitati cui
fragilitas noſtra ſubiecta eſt medicina
penitẽtie ſubueniens. Et leo. de pe. di.
i. c. Multiplex miſericordia dei inquit
Multiplex miſericordia dei ita lapſibꝰ
humanis ſubuenit: vt nõ ſolũ ꝑ baptiſ
mi gratiã ſed etiã ꝑ pnie medicinã ſpes
vite repet̃ eterne. vt qui regenerationis
dona violaſſet ꝓprio ſe iudicio, damnã
tes ad remiſſionẽ criminũ ꝑueniret̃ hec
ille. Quid igit̃ pctõres ſe excuſando re
ſpondebũt. Quid gratioſius poſſunt
audire de deo: qui tot multiplicat̃ vi-
cibus veniam pollicet̃ his qui ab eius
amore: nõ ſemel tm̃: ſed totiens ꝓpria
malicia cadunt. Aperi cor tuũ o pctõr
negligens. Et vide ſi erga te blandus
ſit deus. Eſto quippe vt nunc ad ipm̃
reuertaris. Et dicas ei peccaui: Et ſta
tim indulget tibi Et modico interual
lo tpis occurrente iterum pctã priſtina
vel peiora cõmittens ſi reuertat̃ ad de
um: ⁊ dicas ei. Heu me infelicẽ pecca
ui: doleo Ignoſce mihi adhuc iterum
impetres qđ optas adhuc: poſt paulu
lum propoſito bone volũtatis via reli
cto recidiuas grauiora facinora proſe
quendo poſtq̃ʒ ſi compuncto corde ad
deum clamantes ꝓ remiſſione impe-
tranda exaudiet te.

Capl'm tertiũ qualiter deꝰ remittit
pctõri penitenti multa pctã: nec ꝓpter
multitudinem negat ei veniam

Tertia concluſio dicitur multi-
plicationis. Oſtendit enim de
us peccatoribus caritatem ſuam cuʒ ſi
in vno ſolo ſi fieri poſſet omnium ma
lorum: ſiue demonum: ſiue hominum
eſſent peccata omnium hereticoꝝ ido
latraru omnium homicidarum: ⁊ hu-
iuſmodi. Hic tñ ad deum conuerti de
ſiderans benigne ſuſcipitur nec deſpi
citur ob tantam congeriem peccatoruʒ
iniquitatũq; quod vtiq; verum cõſtat
eſſe auctoritate. Iſaiaſq; i perſona dei
xliij. c. ait. Deleui iniquitates tuas vt
nubem: ⁊ quaſi nebulam peccata tua.
Dicit iniquitates in plurali ad notan
dum ꝙ plura ⁊ multa peccata remittit
etiam ſi in vno inueniantur Idipſum
voluit dñs oſtendere per Ezechi. xviij
c. Ubi ait. Si impius egerit pniaʒ ab
omnibus peccatis ſuis que operatus
eſt: ⁊ cuſtodierit vniũſa precepta mea
⁊ fecerit iudicium ⁊ iuſtitiam vita viuet
⁊ non morietur omniuʒ iniquitatũ eiꝰ
quas operatus eſt non recordabor Di
cit ergo deus remiſſurum ſe nõ aliqua
ſi oĩa atq; ſe nõ recordaturuʒ Aduẽten
dum tñ eſt in eo ꝙ dicit Non recorda
bor quia recordari poteſt dupliciter in
telligi Primo q̃ʒtum ad ſimpliceʒ ob
liuionem ⁊ h̃ modo non conuenit deo
quia omnia ſibi preſentia ſunt preteri-
ta preſentia ⁊ futura. Alio modo non
recordari poteſt intelligi q̃ʒtuʒ ad vin
dictam ⁊ punitionem ſi quis recorda
tur de alicuius peccato non tamen ad
ipſum puniendum ⁊ iudicandum: et
hoc modo nõ recordari dicitur de deo
Cum ergo dicitur Nõ recordabor: ſen
ſus eſt iſte. Cum peccatorem penitentẽ
conſpexero: ita eum videbo ac ſi nunq̃ʒ
peccaſſet. Igitur ex auditu anima vo-
cem clamantis dei qui ad te loquitur:
tibiq; dicit coniux mea. Tu fornicata
es cum amatoribus multis. tamen re-
uertere ad me ⁊ ego ſuſcipiam te. Cur
tã dura es. O ingrata creatura: cur nõ
mollitur cor tuum ad vocem tam dul-
cem celeſtis ſponſi forte dices. Timeo
ipſum et deſpero propter multitudinẽ

peccatoꝝ meorū: an non audiuiſti que
dixi paulo ante. Sȝ adhuc vt ſpes tua
ſubleuet̃ ſpeculare ꝛ conſidera illā pec
catricem magdalenam cui dn̄s pecca//
ta dimiſit. O q̄ multa et varia cōmiſe
rat cōtra deum cum ꝑditione animaꝝ
ſuoꝝ proximoꝝ ꝛ tn̄ ſcribit̃ Luc. vij. c.
Dixit ieſus xp̄s Phariſeo qui de ipſa
murmurabat Remittunt̃ ei pctā mul
ta. Marcus in euangelio ſuo aſſerit ie
ſum xp̄m ab illa eieciſſe. vij. demonia
ꝑ que ſm̄ Greg. in omel. ſuꝑ Luc. vi//
cioꝝ vniuerſas deſignatur. O magna
olim peccatrix nunc vero ſancta q̇d re
miſit tibi lacrimanti criſtus Nunquid
vnum pctm̄ certe inquiet omnes euan
gelicā vocem ꝑſcrutantes non vnū ſed
plura mihi demiſſa ſunt vtinam oēs
pctōres mundi ad pedes ieſu currerēt
ſicut ꝛ ego: quia vnicuiq̄ diceret Re//
mittuntur tibi peccata tua que omni//
bus nobis remittat dn̄s noſter Jeſus
xp̄s ſaluator ſeculi concedens hic no//
bis gratiam demum perducēs nos ad
eternā gloriā qui ſit bn̄dictus exaltat⁹
magnificatus in ſe. ſecu. Amen

Sermo quintus de diuina caritate
in quo oſtenditur q̄ ardens ſit amor
diuinus vt ſaluentur pctōres etiam in
extremo vite ſi vere penitentiam egerit
libenter ſuſcipit.

Venite ad me
omnes qui laboratis et
onerati eſt. iterū vbi. ſ. ꝛc̄
rem grandem d caritate diuina aggre
diar in pn̄ti ſermone in q̄ contemplabi
mur latitudinē diuini amoris qui tam
vehemēs ꝛ ardentiſſim⁹ eſt erga quoſ//
libet pctōres vt ſaluent̃ vt poſt inuete
ratam in malis ꝯſuetudinē diuturnaȝ
q̄ ꝑſeuerantiaȝ ſi ſe corrigere voluerit
benigne adhuc eis veniaȝ p̄bet hec vti
q̄ in quinta flāma amoꝝ ſaluator ex//
preſſit: cū dixit Venite ad me. o. q̇. la. ꝛ
onē. eſtis. ꝛc̄. Onus ſiquidem pctoꝝ ve
tuſtatem ꝯſuetudinem q̄ deſignat que
aggrauant illos qui penitentiam diffe
runt nō ſolum vſq̄ ad decrepitā ſene//
ctutem: verꝫ etiā vſq̄ ad extremuȝ vite
his tn̄ ita tardis ac ſero penitentibus
ſpondet redemptor mundi pctōruȝ in
dulgentiam Ob q̄d in preſenti ſermōe
aperiam hanc flammam amore ſolito
ſub triplici concluſione.

Prima cōcluſio vocatur difficultas.
Scd̄a concluſio vocatur poſſibilitas.
Tertia cōcluſio vocatur remiſſibilitas.

Caplm̄ primū qualiter hi ꝑ pn̄iam
differūt vſq̄ ad extremum vite vix pn̄t
vere penitere propter impedimenta q̄
poſſunt occurre

PRima ꝯcluſio dr̄ difficultas dif
ferre ſiquidē pn̄iaȝ vſq̄ ad extre
mum vite i malo ꝑſeuerando pi
culoſiſſimuȝ eſt: q2 difficile eſt vt poſſit
quis tūc digne penitentiā agere ꝑpter
quīq̄ impedimenta q̄ pn̄t occurrere
Primū dicit̃ paſſionum alteratio
Scd̄m dicit̃ caritatis priuatio
Tertium dicit̃ in peccatis habituatio
Quartum dicit̃ diaboli impugnatio.
Quintum dicit̃ ꝑpinquoꝝ inimicatio

Primū impedimentū dr̄ paſſionuȝ
alteratio. Solet em̄ euenire q̄ in extre
mitate vite qn̄ pctōres inflāmant̃ i ſen
ſitiua ꝑte adeſt maxim⁹ dolor ꝛ timor
maxim⁹ ꝛ qn̄q̄ vtiq̄ ſil' ꝛ vtraq̄ paſſio
paſſio aūt vehemēs nata eſt īpedire li
berū arbitriū ꝛ vſum libere rōis ꝛ volū
tatis. Et lȝ oēs noſtre paſſiōes rōem ꝛ
mentē hoīs triſtare hēant: tn̄ ſm̄ aug.
li. lxxxiij. qōnuȝ. q. xxxiij. Paſſiōes cāte
a triſtabilib⁹ pl⁹ moueret q̄ paſſiones
cāte a delectabilib⁹. Actus aūt diſpli//
centie de peccato ad hoc q̄ ſit ſufficiēs
ad pn̄iam veram neceſſario requiritur
habere vſum liberum rōnis qui multo
tiens propter paſſiones impeditur Ef
ficiuntur quippe multi frenetici: et nec
dei nec ſui valent recordari multi per
dunt loquelam cuȝ ſenſu et loqui quid
piam non poſſunt. Hinc Auguſtinus

in ſermone de innocētibus ait Hac ad
uerſione ꝑcutitur pctoꝛ vt moriēs obli
uiſcaꝛ ſui qui dū viueret oblitus ē dei.
Et h̄ Aug. de pe. di. vij. c. Nullus ait.
Nullus expectet qn̄ peccare nō pōt ar
bitrij ꝗrat libertatē vt delere poſſit cō
miſſa nō neceſſitatē. qui prius itaq3 a
peccatis relinquiꝛ ꝗ3 illa relinquat: nō
ea libere ſed quaſi neceſſitate condem
nat Scd̄m impedimentū dicitur cari
tatis priuatio Ad hoc em̄ vt diſplicen
tia pctoꝝ ſit deo grata eſt neceſſe ꝙ ſit
debite circūſtantionata circunſtantia
principij ⁊ finis. h̄ eſt ꝙ ſit voluntaria
ꝑpter deum. Vn̄ Aug. in predicto c.
Nullus. Scriptum ē inquit Neminē
ſine caritate poſſe ſaluari. Nō itaq3 in
ſolo timore viuit hō: quē ergo ſero pe-
nitet: oportz non ſolū deum timere iu
dicem: ſz etiam oportz diligere iuſtum
non tm̄ penam timeat: ſz anxietur pro
gloria hec ille Cum ḡ in tali extremita
te vite magꝰ quis timore ꝗ3 amore du
catur ad pniāz ꝑiculoſum eſt tale tp̄s
expectare Tertium impedimentum
eſt pctoꝝ habituatio: nam vt ph̄s di-
cit habitus eſt qualitas ꝺ difficili mo-
bilis Et frequentatꝰ actibus a ſuo obo
generatur habitus: cū itaq3 aliquis diu
turno tp̄e in mundi amore ꝑſeuerauit
difficilimum eēt ip̄m trahere vt mun-
dum nō diligat: ⁊ de ꝑdito mundo nō
doleat. Dicit nāq3 Gre. in morꝰ. Nun
ꝗ3 ſine dolore ꝑditur: qꝺ cū amore poſ
ſidetur. Vidi ⁊ ego multa exempla de
h̄ Nam cū diues quidam laboraret in
extremo: ego eum monebā vt animam
ſuā deo cōmitteret Ipſe vero ſentiens
a ſuis domeſticis ⁊ familiaribus ꝑ do
mum diſcurrētibus ꝯtractari bona ſua
cum ſuſpirijs dicebat. heu me. heu me
tm̄ laboraui ꝑ his bonis adipiſcendis
⁊ mō diripiunt mihi O diuitie mee O
pecunie mee O iocalia mea quis vos
poſſidebit. Inter hec ⁊ hmōi parum ꝺ
ſuā ſalute ſolicitus miſerrimus expira
uit Fuit aliud exemplum etiam huic ſi
mile in ciuitate ſpoleti. Ibi enim erat
puella quedam formoſa q̄ vanitatibus
ſemꝑ intenta erat: ⁊ nihil de futura vi
ta cogitabat hoc infirmitate ꝑcuſſa mo
nitiones ⁊ exhortationes ſalutꝭ abhor
rebat. Tandē cum cerneret ſe ſugiune
re non poſſe petiuit cuncta ad ornamē
tum corporis ſpectantia: ⁊ cum ſe or-
naſſet quaſi nuptias viſitaturā cū ſin-
gultibus ⁊ ſuſpirijs. En moriar dicēs
en dilectam mihi vitā ablatam conſpi
cio. O diabole ſuſcipe animā meam in
ter hec verba expirauit damnata ⁊ de
ſperata. Quartum impedimentum
dicitur impugnatio diaboli. Ingerit
nanq3 diabolus graues tētationes cū
aliquem appropinquare fini cōſpicit
De quo pſal. pſ. ix. ait. Inſidiatur i ab
ſcondito quaſi leo in ſpelunca ſua: q2 ⁊
ſi a circūſtantibus non videatur appa
ret tn̄ durus ⁊ grauis his qui ad mor-
tem corporalē laborant. Vn̄ Beda re
fert in geſtis angelorum. ꝙ rex quidā
Anglie fernandus nomine habuit mi
litem in armis probum: ſed corruptū
in moribus qui frequenter admonitus
in ſalutem anime contemnebat ſe cor-
rigere. Cum autem improuiſa infirmi
tate feriretur a rege viſitatur ⁊ monet
ad penitentiā: qui renuit dicens ꝙ vi
deretur hoc facere ex timiditate cordis
Cū vero ad mortꝭ deduceret terminos
iterū rex viſitauit eum monēs vt peni-
teret. Qui dixit O dn̄e mi rex tarde eſt
cū iam ſim iudicatus ⁊ damnatus: iō
nō poſſum penitere: q2 paꝝ anteq3 in-
greſſus fuiſti domū illam intrauerunt
duo clariſſimi iuuenes: quorum vnus
ſedebat ad pedes lecti mei: alius ad ca
put: qui ⁊ dixerunt Iſte adiudicatus
eſt morti. Videamꝰ ſi aliquid ius ha-
beamus in eo. Et vnus extraxit librū
ſpecioſiſſimum de ſinu meo. Sed val
de paruulum litteris aureis ⁊ fulgen-
tibus ſcriptum in quo legens vidi ali-
qua parua bona que feceram i iuuētu
te mea anteq3 mortaliter peccaſſem. Et

cum miro mõ exultarem in visione eo
rum Ecce duo deterrimi demones in
trauerunt ⁊ portauerũt vnũ magnũ li
brũ scriptũ deterrimis lr̃is: ĩ q̃ vidi scri
pta omnia pctã mea: atq; mea flagitia
⁊ dixerũt dictis angelis qui hic erant·
Quid hic facit⁹ cũ in eo nullum bonũ
ſiue rectum habeatis: ⁊ liber veſter ni-
hil valet. Sz bñ noſter Angeli aũt re-
ſponderũt q̄ verum eſt: ⁊ receſſerunt·
Et hi duo demones cruciant me qui-
bus dict⁹ expirauit Nec tñ malis dia
bolus moleſtus ē in extrema vita: ve℞
etiam ⁊ bonis ⁊ ſanctis Reſcribit Ci
rillus ad Aug⁹. in tranſitu Hieronimi
q̄ Euſebius vir ſanctiſſimus olim di-
ſcipulus Hiero· cum eēt d̾ vita migra
turus aduenienti aũt die qua ſe ex Hie
ronimi reuelatõne migrari ſciebat die
iij. ꝑeunte labore febrium cõcuſſus va-
lide ſe ſup terram glorioſi hiero. magi-
ſtri ſui non ĩmemor nudũ deferri fecit
a fratribus ⁊ a ſingulis oſculũ accipiẽs
benigna eos conſolatione confortauit
vt in ſancto manerẽt ꝓpoſito Deinde
ſaccum quo opiebat̄ glorioſus hieroni
mus deferri ⁊ ſupra deponi fecit Ordi
nauitq; ſe nudũ ad inſtar glorioſi Hie
ro. magiſtri ſui extra eccleſiaz in qua ia
cebat ſcti hiero. cadauer ſepeliri Poſt
h̾ corpe dñi noſtri ieſu criſti ſe muniẽs
deo ⁊ beato hiero. deuote ſe cõmenda
uit ⁊ ſic ꝑ triduum locutione corporali
ac priuatus viſione circũſtantibus al-
ternatim fratrib⁹ ſplateriũ paſſionem
dñi: ⁊ alia ſacra cõtinue legentibus ia
cuit Dux quippe h̾ qd̾ narro ait Ciril
lus ⁊ cunctis rõne degentibus formi-
dabile: die quo moriturus erat añ bea
te anime exitum ꝑ duas horas venera
bilis Euſebius cepit ita terribiles act⁹
pagere q̄ circũſtantes monachi pauo
re pterriti illum timentes in terra iace
bant Nam q̃ncunq; tranſuerſis oculis
manibus ſimul iunctis voceq; dura fa
cie terribili clamabat Nõ faciã non fa
ciam Mentiri⁹ mentiris Poſt h̾ ad ter
ram rediẽs faciẽ ſuaz in terra firmabat
q̃tum poterant clamãs Adiuuate me
fratres ne peream Qd̾ monachi videñ-
tes oculis lacrimantibus eũ interrogã
tes dicebant quid eēt Ad quos ille nõ
ne vidiſtis demonũ agmina q̃ me de-
bellare cupiunt Et illi Quid te factu℞
volebant cũ dicebas: Non faciaz menti
ris. ait ille Conabant̄ nanq; vt dei no
men blaſphemarẽ Tũc eñ h̾ facere ne
gabam ac clamabã at illi Quare pater
abſcondebas faciẽ tuam in terram Re
ſpondit. Ne eo℞ conſpectum viderem
qui tam turpis ⁊ terribilis ē q̄ omnes
qui ſunt in mundo reſpectu eius nihil
ſunt Tandẽ apparẽte Hieronimo glo
rioſo feliciter expirauit Et ſi g̃ amicus
dei tam durum ꝑlium cũ diabolis eſt
congreſſus: quid faciẽt igitur demões
his qui dei ſunt inimici: iõ ſeruanduz
ē illud Sapi. ecc. v. c. Ne tardes cõuer
ti ad deum Nec differas d̾ die in die℞
ſubito eñ veniet ira illius ⁊ in tpe vin
dicte diſp̄det te Quintum impedi-
mẽtum ē amico℞ ſeu ꝓpinquo℞ inimi
catio: vt eñ dñs Mat. x. c. dixit Inimi
ci hominis domeſtici eius Conuenit
eñ illud diuitibus ⁊ magnatibus qui
bus in fine nullus audet nominare cõ
feſſionẽ vl' ſatiſfactionem Sz qui ſunt
amici ſollicitãt ſi quid d̾ ſuis bonis ra
pere poſſint O quot moriunt̄ ſine peni
tẽtia ꝓpter culpam ꝓpinquo℞ Hinc ē
q̄ ecclia medicis ꝑceptuz dedit: extra
d̾ pe. ⁊ remiſ. c. Infirmitas: dicẽs Cu℞
infirmitas non nunq̃ ex pctõ ꝓueniat
dicẽte dño languido quẽ ſanauerat va
de ⁊ amplius noli peccare: ne deteri⁹
tibi ɔtingat pñti decreto ſtatuim⁹ ⁊ di
ſtricte pcipimus medicis corpo℞ vt cũ
eos ad infirmos vocari ɔtigerit ipſos
añ oĩa moneant ⁊ inducant vt medi-
cos aduocent animarum: vt poſtq̃ in
firmo fuerit de ſpirituali ſalute proui-
ſum ad corporalis remedium medici-
ne ſalubrius ꝓcedatur cum ceſſante cã
ceſſat ⁊ effectus. Hec ille· Cum itaq;

ex predictis aliiſq; impedimentis ſepe
penitentiã differentibus periculũ gra
ue imminet non eſt vſq; in finem ſecu
rum tardare

Capitulum ſcdm qualiter non ne-
gatur peccatoribus penitentia etiã in
extremo vite: ⁊ q de nullo pctõr eſt de
ſperandum in hac vita.

Secunda ꝯcluſio dicit poſſibili-
tatis Nam ⁊ ſi ſit difficile vt hõ
qui diu ĩ malo pſeuerauerit ad
bonã viam redeat nõ tñ eſt impoſſibile
ĩmo pt eſſe vt quiſpiam omni tpe vite
ſu⁊ fuerit malus ⁊ tñ in vltimis ad deũ
reuertatur: pbatur equidem hec quin-
tuplici via

Prima via dicitur auctoritatis
Secunda via dicitur libertatis.
Tertia via dicitur precepti maieſtatis
Quarta via dicitur caritatis
Quinta via dicitur exemplariratis.

Prima via dr auctoritat⁊: pbat em̃
eſſe poſſibile vt hoĩes ad ſalutẽ veniãt
poſt diuturnã in pctis ꝯſuetudinez au
ctoritate aug. ⁊ ponit de p. di. vii. c. ne
mo Nemo eſt deſperãdus dũ in hoc cor
pore ꝯſtitutus eſt ⁊ idẽ in li. de vita cri
ſtiana ait Nõ nullos ſcim⁹ et legimus
q̃ antea aut ignorantie cecitate: aut cauſa
pfidie: aut adoleſcentie vanitate dece
pti multipliciter ⁊ vario pctõr genere
tenebant obnoxii: ⁊ p ſuſtinentem dei
clementiſſimã pniam potius ab errore
conuerſi maiora adhuc opa feciſſe iuſti
cie q̃ʒ ante pctã cõmiſerãt Scda via
dicit libertat⁊ anteq̃ʒ em̃ de corpe exeat
aĩa vnuſquiſque viator liber eſt: et de
cõi lege ad bonũ ⁊ ad malũ pn⁹: vñ ſic
ſe hʒ vnuſq̃ſq; pctõr ad bonũ ſic q̃libet
iuſt⁹ ad malũ Sʒ q̃ʒdiu in li. ar. ſum⁹
vnuſquiſq; q̃ʒtũ lʒ ſcũs ſecur⁹ eẽ nõ pt
ita ⁊ oĩs pctõr q̃ʒtumcũq; neq̃ʒ deſpe-
rare nõ dʒ Propterea Hiero. ad Ju-
lianum ait. Et em̃ ſancti corruũt ſi fue
runt negligentes ⁊ pctõres priſtinum
recipiũt gradũ ſi ſordes fletibus laue-
rint Hoc quidem dico vt te nõ terreãt
deſcendẽtes: ſed puocent aſcendentes
nunq̃ʒ a malis exemplũ ſumit: et in re
bus ſeculi ſemp aperte meliori incita-
menta ſalutis ſunt virtutum. hec ille

Tertia via dicit precepti maieſtat⁊
Nã ſatiſfacere deo vſq; ad extremũ eſt
oĩbus pceptum. precepit nanq̃ʒ deus
pniaʒ indifferenter pctõribus Sed vt
ait Aug⁊. in ſermone ꝯfeſſor Seruum
pigrũ non damnaret ſi ea q̃ fieri nullo
mõ poterant imparet. g̊ indifferenter
omnes peccatores poſſunt facere peni
tentiam. Quarta via dicit caritatis
Omnes ex caritate tenent diligere pxi
mos ſuos ſiue ſint boni ſiue ſint mali:
ſed fundamentũ huius caritatis eſt: q
proximi poſſunt pticipare beatitudinẽ
ſed qui ſunt mali ſunt tanq̃ʒ pximi ex
caritate diligendi: ergo poſſunt parti-
cipare beatitudinem. Sed hoc nõ poſ
ſunt q̃ʒdiu in pctõ ſunt ergo poſſunt a
peccato reſurgere. Quinta via dicit
exemplaritatis que pbat exemplo Le
gitur in legenda ſancti Andree. q ſe-
nex quidam nomine Nicolaus adiit
ad ſanctũ Andream dicens Dñe ecce
lxx. anni vite mee in quibus luxurie de
ſeruiui: accepi aliqñ euangeliuʒ orans
deum vt mihi ammodo ꝯtinentiaʒ lar
giret: ſed in ipo peccato inueteratus ⁊
mala concupiſcentia inflammatus ſta
tim ad opus ſolitum reuertebar. qua-
dam autem vice oblitus euangelii q̃d
ſuper me poſueram ad lupanar iui: ſta
tim que meretrix dixit mihi. egredere
ſenex egredere quia angelus dei es tu
ne me contingas: neq̃ʒ huc accedere p
ſumas Video em̃ ſup te mirabilia Stu
pefactus recolui q mecum euangeliuʒ
retuliſſem. Nũc ergo ſancte dei pro ſa
lute anime mee pia tua oratio interce
dat Audiens hoc beatus andreas fle
re cepit: et a tertia vſq; ad horam no-
nam orauit: et ſurgens comedere no-
luit: ſed dixit. Non comedam niſi ſciã
ſi deus miſerebit iſti⁹ ſenis. Cunque

diebus.v.ieiunaſſet venit vox ad An//
dream dicens O patiens andrea pro
ſene. Sz ſicut ieiunijs maceraſti te: ſic
et ipſe ſe affliget ieiunijs vt ſaluetur.
Qd ꝛ ipē menſibus.vi.in pane ꝛ aqua
ieiunauit: ꝛ poſtmoduz plenus bonis
oꝑibus ī pace quieuit Venit ergo vox
ad andream dicens Per orōnez tuaz
Nicolaum quem ꝑdideram acquiſiui
ergo ex his colligimus ꝙ nemo ſi tam
prauus qui poſt retenta facinora lon//
go tp̄e penitere non poſſet: aliud enim
eſt dicere ꝙ ſit difficile: ꝛ aliḋ ꝙ ſit im
poſſibile. primum verū eſt: ſcḋm nō ſo
lum falſum ſed hereticū et cōtra omnē
veritatem ſcripture.

¶ Capitulum tertium qualiter ſi nun
q̄ homo bn̄ feciſſet. ſed ſemper fuiſſet
malꝰ tn̄ in vltimo vite penitentiā age//
re deus ſibi indulgeret

Tertia cōcluſio dicit̃ remiſſibili
tatis. Poſito em̄ ꝙ aliquis to
to tp̄e vite ſue inimicus dei fue
rit nihilqz boni oꝑatus eſſet ab infan//
tia: vel in pueritia: vel in adoleſcentia:
vel iuuētute: vl' deniqz in ſenectute ad
huc de illius ſalute non eſt deſperan//
dum Talis egrotat grauiter nihil co//
gitans de emēdatione nō ſic eſt deſpe
randū incipit laborare ī extremis: nec
agit pn̄iaz: adhuc non eſt deſperandū
ducit̃ ad talē terminum ꝙ non p̄t am
plius dicere niſi hec ꝟba Peccaui dn̄e
deus miſerere mei. Si ex corde talia
loquitur tam ampliſſima eſt dei miſeri
cordia ꝙ indulget ſibi omnez vitā ma
le actam: ꝛ aſcribit cum in numero ele
ctoꝝ: et h̄ ꝓbat̃ quintuplici teſtimonio
Primū eſt Hieronimi
Scḋm eſt Leonis pape.
Tertium eſt Julij pape.
Quartum eſt Cipriani
Quintum eſt celeſtini.

¶ Primum teſtimoniū eſt Hiero. ad
paulā de dormitione bleſille q̄.xx.ſue
etatis anno diē clauſit extremū dicen//
tis ſic. Cū ſanctū corpuſculū febrium
ardor ex eō quereret ꝛ ſeminatū mē ī le
ctulo vallaret circulus propinquoꝝ h̄
in extremis verba mādabat. Orate do
minum Jeſum vt mihi ignoſcat q: im
plere nō potui qḋ volebam. ſecura eſto
o mi bleſilla. Confidimꝰ ꝓbantes ꝟba
q̄ dicimus nunq̄ eſt ſera cōuerſio vox
h̄ primū in latrone dedicata eſt Amen
dico tibi: hodie eris mecum in ꝑadiſo.
Et idē ad Damaſum papaz: Et poni
tur de p.di.i.c.importuna: xp̄s inquit
de cruce in ꝑadiſum latronez tulit: ꝛne
quid aliq̄ſ̄ ſeram conuerſionē putaret
fecit homicidij penā martiriū Scḋz
teſtimoniū eſt Leo.pape. Et notat̃ in
decretis.xxvi.q.vi.c.his qui de tp̄e: vbi
ait. Miſericordie ſdei neqz mēſuras poſ
ſumus ponere: neqz tp̄a diffinire apḋ
quē nullas patit̃ venie moras ꝯuerſio
dicente in ſpū dei ꝓpha: cū ꝯuerſus in
gemueris ſaluus eris Tertium teſti
moniū eſt Julij pape.xxvi.q.vi.ca. Si
preſpiter vbi ait. Vera confeſſio in vl
timo tp̄e p̄t eſſe: q: dn̄s non ſoluz tp̄is:
ſed etiā cordis inſpector eſt: ſicut latro
vniꝰ momēti tp̄is meruit eſſe in paradi
ſum in hora vltime ꝯfeſſionis Quar
tum teſtimoniū ē Cipriani ī ep̄la ſcḋa
ad Demetrianuz qui dicit In iſto ad
huc mūdo ꝑmanenti nulla pn̄ia ſera ē
ptz ad indulgentiā dei additis ꝛ q̄ren
tibus atqz intelligentibꝰ veritatē facil'ē
acceſſus Quintū teſtimoniū ē celeſti
ni pape.xxvi.q.vi.c.agnouimꝰ.ꝑdidiſ//
ſet ait latro in cruce p̄miū ad xp̄i dexte
ram pendēs ſi illū hore vniꝰ pn̄ia non
iuuiſſet cū eſſet in pena penituit ꝛ pro
vnius cōfeſſione ſermonis habitaculū
ꝑadiſi eo penitēte ꝓmeruit: ꝟa ad deū
ꝯuerſio ī vltimis poitoꝝ mēte potius ē
eſtimāda q̄ tp̄e.ꝓpha h̄ taliter aſſerēte
cū ꝯuerſus īgemueris tūc ſaluꝰ eris.hec
ille. Ptz ḡ ꝙ largiſſima ē dei caritas: ꝛ
effuſa pietas illiꝰ q̄ nō tm̄ pctā relaxat
ſz etiā ex modica pn̄ia feditiſſimos pec
catores ad ſuā gr̄am ſuſcipit quaz nob
ipē largiat̃ qui eſt b.in ſe.ſe.amen

¶ Sermo ſextus ꝺ diuina caritate in quo apitur ꝙ inextimabile ſit precium noſtre redemptionis: vbi offert̄ copioſiſſime ſanguis xp̄i vt peccata aboleantur: quem ipſe criſtus paſſus offert omnibus gratioſe ⁊c̄.

Venite ad me omnes q̄ laboratis ⁊ onerati eſtis ⁊c̄. Cupienti ſcire profundū diuine caritatis neceſſarium eſt īſpicere dei filiū in cruce pendentem qui vt paterne iuſticie ſatiſfaceret recuparetqꝫ ꝑditum humanū genus voluit precioſum ſanguinem ſuū effundere cuius ꝟtute nobis pctā condonant̄: gratia cōceditur et apitur ianua regni celoꝝ. Erant tm̄ tria que homines in celum conſcendere impediebant diabolica ptās: dei iuſta ſeueritas: ⁊ ꝓpria hominuꝫ malicia ꝓpter q̄ dignatus eſt mundi redemptor in ſuo corꝑe ſacratiſſimo ſuſcipe omne debitū ſatiſfactionis: vñ om̄es pctores ad deum volentes ſecurū habent acceſſum: cui nō ꝓpria merita ſed innocentꝰ ieſu meritū offerre valent: idcirco in preſenti ſermone de ſexta flamma diuine caritatis dicendū eſt: q̄ precioſitas nuncupat̄: de q̄ ſaluator dicit Ego. ſ. Ego ſum ille qui pctoꝝ veſtroꝝ p̄cium ſufficientiſſimū ſoluo Ad qꝺ plenius intelligendū notabimus tres conditiones crucifixi patientis oppoſitas impedimentis noſtre ſalutis

¶ Prima conditio dicit̄ abiectionis humilitas

Secunda dicitur doloris acerbitas

Tertia dicitur extrema paupertas.

¶ Caplm̄ primum de humilitate xp̄i in cruce q̄ vicit diaboli ſuꝑbiaꝫ q̄ impediebat homines ne ſaluarentur

PRima cōditio vocat̄ abiectionis humilitas voluit ſiquideꝫ ieſus bn̄dictus a ptāte diaboli liberare nos ꝑ ſuā abiectioneꝫ ⁊ humilitatem mors quidē eius abiectiſſima ⁊ ignominioſiſſima ⁊ viliſſima fuit eo volente vt diabolū humilitate vinceret p̄t autē humilitas crucifixi oſtēdi ſi conſiderent̄ tria. videlicꝫ locus: tp̄s: ⁊ modus. Primo quidē fuit mors xp̄i abiectiſſima rōne loci: nā elegit Bethleeꝫ natiuitati ⁊ hieruſalem ſue paſſioni elegit: vt maior mortꝰ abiectio eēt ꝙ ortꝰ ſui extitiſſet gloria. erat eñ hierlm̄ metropolitana principalis ſedis magiſtri et ſacerdotij. Et iō ibi voluit pati ille qui erat Rex magiſter ⁊ ſacerdoſ ⁊ in cultu vnius dei ⁊ in magno populo. Nā dicit̄ actꝰ. ij. et erant habitantes hieruſalem iudei viri religioſi et omni natione que ſub celo eſt ⁊ ſubdit̄ Parthi ⁊ Medi et elamite: ⁊ qui habitabāt Meſopotamiam iudeam ⁊ cappadōtia pontum ⁊ aſiam frigiam ⁊ pāphilā Egyptum ⁊ ꝑtes Libie: q̄ eſt circa cirenē: ⁊ aduene Romani Judei quoqꝫ ꝓſeliti cretes ⁊ arabes. ex q̄ patet ꝙ eiꝰ mors fuerit maxime ignominie ꝓpter diffuſionē infamie ad omnes mūdi ꝑtes. Fuit etiaꝫ crucifixus in monte caluarie. vt Jo. xix. ſcribit̄ vbi impij cruciebantur ⁊ decapitabant̄. Hic quidē eſt mons in q̄ Abraam voluit īmolare filium ſuū Jſaac. Gen̄. xxij. Scꝺo fuit xp̄i paſſio ignominioſiſſima rōne tp̄is qꝛ paſſus eſt in feſto azimoꝝ: qñ de tota iudea populus Jſrael in hierlm̄ cōuenire debebat. nā ꝺm Nico. de lira. viri ter in anno tenebat̄ hieroſolimis et intereſſe feſto ⁊ apparere corā domino. Primo ī paſcate q̄ in anno illo fuit feria ſexta. ⁊ in tali die crucifixus eſt ihs Scꝺo in penthecoſten in memoriā date legis in monte ſynai. Tertio in ſcenophegia qꝺ idē eſt: qꝺ fixiō tabernaculoꝝ: ⁊ fiebat in memoriā. xl. annoꝝ quibus filij Jſrl̄ fuerūt in deſerto. Tertio fuit xp̄i paſſio vituꝑoſiſſima ratiōe modi: qꝛ crucifixus eſt in alto loco: vt ab omnibus videret̄ ⁊ poſitus eſt ī medio latronum tanqꝫ ipſe duobus illis

latronibus deterior extitiſſet. Hec autē
omnia ihs patienter tulit vt diaboli ex
uperaret ptātē. vñ ꝛ Jo apocꝫ. xx. c. ait
Vidi angelū deſcendentem de celo. i.
xp̄m hn̄tē clauem abyſſi: ꝛ cathenam
magnā in manu ſua: ꝛ apprehēdit dra
conem magnū ſerpentem antiquū: qui
eſt diabolus ꝛ ligauit eum ꝛ clauſit in
abyſſum ꝛ poſuit ſignaculū ſupꝑ ipſum
Per iſtum angelū ſm̄ oēs expoſitores
intelligiť xp̄s qui virtute ſua dyaboli
ptātē ligauit: ſed nō merito aliq̄s poſ
ſet obijcere. q. ſ. diaboli ptās non ē. nā
ligata. i. Pe. v. diciť. Sobrij eſtote ꝛ vi
gilate: qꝛ aduerſarius veſter diabolus
tanq̄ꝫ leo rugiens circuit querēs quē
deuoret. Et Ephe. vi. c. Non eſt vobis
colluctatio aduerſus carnē ꝛ ſangui-
nem: ſed aduerſus mundi rectores te-
nebrarū harū. Ad qđ rn̄det Alex. in. iij.
volumine ſumme. ꝛ Bon. in. iij. di. xix.
arti. i. q. iij: q̄ etiā magiſter ſn̄iarū in lr̄a
dicit: ꝑ paſſionem xp̄i liberati ſumus a
ptāte diaboli: oēs quidem q̄ntū ad ſuf
ficientiam: ſed illi ſoli qui ſunt de eius
corpore qđ eſt eccleſia q̄ntum ad efficatiā
qđ patet ſic Nam diabolus ante criſti
paſſionē habebat duplicē manum ſcꝫ
attrahentem ꝛ impellentē. Manus at
trahens erat ptās trahendi hoīes ad
limbum etiā iuſtos ꝛ ſanctos manus
impellēs erat ptās precipitandi in ma
lum vł ꝑ fallatiā: vł ꝑ violentiā: qꝛ ten
tabat vt draco: ꝛ tentabat vt leo. Pri-
ma manus attractiua erat tante potē-
tie vt null⁹ poſſet ei reſiſtere: ꝛ hec fuit
omnino amputata xp̄i paſſione. Jam
enī nullū iuſtum pōt ad limbum trahe
re: qꝛ ꝑ paſſionem xp̄i deletum eſt cyro
graphum peccati Ade Manum autē
impellentē habebat ita fortē vt cū ma
gna difficultate poſſet quis ei reſiſtere
Et ıđo in multis regnabat imo fere in
oībus: ꝛ oēs ſupabat: vel ꝑ fraudulen-
tiam: vł ꝑ violentiā: ꝛ hmōi poteſtas
debilitata eſt ꝑ paſſionē xp̄i: ꝑ quā lu-
men veritatis agitur cōtra diabolicā
fraudulentiam: ꝛ adiutoriū tribuiť vir
tutis cōtra diabolicā violentiam. appa
ruit aūt lumen veritatꝭ: interius ꝑ diui
nam inſpirationē. exterius ꝑ humanā
inſtructionē Jam itaq̄ꝫ fere oībus eſt
veritas ꝑpalata ꝛ iō deſtructa ē idola
tria q̄ prius regnabat. Adiutoriū etiā
virtutis attribuiť ꝑ gratie infuſionē q̄
reprimit cōcupiſcentiam: ꝛ hoc merito
paſſionis xp̄i quā diabolus abhorret
ꝛ timet. Et ſic poteſt ad obiecta rn̄deri
Quicunq̄ꝫ ḡ xp̄m interroget cur caput
non erigit in cruce Audiet illum proti
nus rn̄dentē. Heu q̄nta eſt ꝯfuſio mea
Ego ille ſum qui ieruſalem intrauerā
clamātibus pueris benedictus qui ve
nit in nomīe dn̄i. Et omni populo iu
bilante Et modo nudus patior in me
dio latronū vt hominē liberarē a dia
bolica ſupbia ꝛ poteſtate

Capitulum ſcōm de imenſo dolo-
re criſti in cruce quem ſuſtinuit vt ipſe
pro omnibus peccatoribus penitentiā
faceret

Secunda conditio criſti patiē-
tis fuit doloris acerbitas: vt
penas noſtras ipſe portaret d̄
quibus Jsaie. liij. c. ait. Vere languo-
res noſtros ipſe portauit: ꝛ nos puta-
uimus eum quaſi leproſum ꝛ ꝑcuſſum
adeo humiliatū Jpſe aūt vulneratus
eſt ꝑpter iniquitates noſtras: ꝛ attrit⁹
eſt ꝑpter ſcelera noſtra diſciplina pacꝭ
noſtre ſupꝑ eum: ꝛ liuore eius ſanati ſu
mus Omnes nos quaſi oues erraui-
mus vnuſquiſq̄ꝫ in viam ſuā declina-
uit: ꝛ dn̄s poſuit in eo iniquitatē omni
um noſtrū. Et. i. Pe. c. ij. Peccata no
ſtra ꝑtulit ſupꝑ lignum vt peccatis mor
tui iuſtitie viuamus cuius liuore ſana
ti ſumus. Que verba declarans magi
ſter in. iij. di. xix. ait Pctā portare ē pro
peccatis noſtris penā pati. voluit ita
q̄ꝫ Jeſus pro nobis. Ad cuius plenio
rem intelligentiam tria de ip̄o conſide
remus
Primo veritatē.

Secundo grauitatem
Tertio vtilitatem.
Primo conſideremus doloris chriſti
veritatẽ. Non eñ videt̃ quibuſdaʒ xp̄ʒ
vere doluiſſe: qꝛ arguũt primo ex quo-
dam dicto Hilarij in .x. li. de trini. vbi
ait. Uirtus corporalis ſine ſenſu pene
vim pene in ſe deſeuientꝭ excepit. Sed
verꝰ dolor nõ ẽ ſine ſenſu pene ğ ĩ xp̄o
nõ fuit verus dolor. ſc̄do arguũt ex di-
cto Dioniſij qui ad Jo. euangeliſtam
ita ſcribit. Abſit vt ego ita inſaniam vt
credam ſanctos aliquid pati ſ̄m corpo
ris paſſionẽ: ſed ſ̄m ſolũ iudicare ip̄os
ſentire credo. Si ğ hoc eſt veruʒ ſancti
nõ ſenſerunt paſſiones niſi ſ̄m iudiciũ
nõ ergo ſ̄m experientiã ğ patiendo nõ
habent dolorem verꝝ ergo multo minꝰ
ſanctus ſanctorꝝ xp̄s. tertio arguũt: qꝛ
Moyſes ieiunauit .xl. diebus. ꝛ .xl. no
ctibus ſine aliqua corꝑis leſione ꝓpter
continuam contemplationẽ. Si ğ con
tinuatio vel ꝑfectio contemplationis
aufert paſſionem ꝛ ſenſum famis pari
rõne videtur ꝙ aufert ſenſum doloris
in carne paſſibili. Si in xp̄o fuit conti
nua contemplatio et perfectiſſima: er-
go videt̃ ꝙ nulla fuerit in eo dolorꝭ ex
perientia. quarto arguũt: quia natura
ages preſtantior eſt patiente: ſed natu
ra aſſumpta p̄ſtantior eſt omni alia: ğ
nõ videt̃ ꝙ ab aliqua natura poſſit af-
fligi vl' ledi. quinto arguũt qꝛ ſi anima
Petri poneret̃ in infernuʒ ab ignibus
non cruciaret̃: quia nõ habet in ſe cãm
per quã debeat dolere. Igitur aĩa xp̄i
nullam cauſaʒ paſſionis in ſe habebat
videt̃ ꝙ nullum dolorẽ ſentiebat ĩ car-
ne q̃ʒtũcũq; paſſibili. Si ergo dolor ẽ
paſſio ipſius anime potius q̃ʒ carnis
videt̃ ꝙ in xp̄o non fuerit dolor verus
tali errore nituntur quidam heretici et
etiaʒ antiquus error ſaracenorꝝ qui er
ror euacuat redemptionẽ noſtraʒ ꝛ di
cit xp̄m nõ eſſe xp̄m: dum eñ dicat xp̄ʒ
nõ fuiſſe veraciter paſſum dicit ipſum
nõ ſatiſfeciſſe: ac per h̄ nec genus hu-
manum eſſe redemptum. Dũ x̄o dicit
ip̄m ſimulaſſe ſe pati: dicit ip̄m ſe eſſe
mendacem: ꝛ ita nec vere fuiſſe dei fi-
lium nec dei nuntium: ꝛ ita nec media
torem ſʒ potius deceptorẽ. ideo catho
lice dicenduʒ eſt ſ̄m Alex. i. iij. ſumme
ꝛ Boñ. di. xviij. li. ſniaꝝ. ꝙ abſq; du-
bio vera dolorꝭ paſſio fuit in xp̄o ſicut
ſcriptura teſtat̃. Uñ Iſa. liij. c. dicitur.
Uidemus eũ nouiſſimum virorꝝ virũ
dolorꝝ ꝛ ſcientem infirmitates Nõ nõ
intelligit ꝓpheta de ſcientia ſimplicis
notitie: ſed de ſcientia exꝑientie. Et in
ꝑſona eius dicit̃ in pſal. Ego ſum pau
per ꝛ dolens. fuit eñ in criſto caro paſ
ſibilis ꝛ perſorabilis. fuit etiam virtus
ſentiendi ſ̄m quam etiam anima cõpa
titur corpori leſo Que dico verba. ſ. le-
ſio ꝛ virtus ſenſus leſionis verum do
lorem faciunt: ex quo indubitanter te-
nendum eſt ꝙ in xp̄o fuit vera doloris
paſſio. Ad primuʒ ğ quod obijcitur
de auctoritate Hilarij tripliciter eſt re
ſpondendum Quidam eñ dicunt ip̄ʒ
verba illa retractaſſe Alij vero aſſerunt
ꝙ in verbo p̄dicto ꝛ in alijs ibideʒ po
ſitis nõ excludi ſenſum doloris in xp̄o
ſ̄m humanam naturã: ſed ſ̄m diuinaʒ
vnde illa verba non ſunt referenda ad
criſti ꝑſonam. Et h̄ confirmat̃: qꝛ dicit
idẽ Hilarius Intelligentia verborꝝ ex
cauſis eſt aſſumenda. voluit itaq; ĩ ver
bis p̄miſſis excludere erroreʒ Arrij he
retici qui dicebat xp̄m ſ̄m ſe totuʒ paſ
ſum fuiſſe Quidã vero vt magiſter ſen.
in l̃ra reſpõdet. ꝙ Hilarius nõ voluit
oſtendere xp̄m nõ habuiſſe verꝝ dolorẽ
ſed nõ habuiſſe cãm dolorꝭ. Ad ſc̄dʒ
de auctoritate Dioniſij dicendũ eſt. ꝙ
Dioniſius nõ ſenſit ꝙ beatꝰ Jo. et alij
ſancti nõ experiunt̃ dolorem in tormẽ
tis: ſed voluit cõmendare conſtantiaʒ
mentis que nõ magis ꝯmouebatur ex
perientia ſenſus q̃ʒ cõmoueret̃ ex ſola
conſideratione ꝛ iudicio rõnis. Ad
tertium de Moyſe dicendũ eſt ꝙ etiã
ſi dulcedo cõtemplationis quodãmõ

ipſum reficeret ⁊ a ſenſibus exterioꝛibꝰ
abſtraheret adeo ꝙ naturales virtutes
quodāmō ꝯſopirent vt nō ita ꝯſumma
rentur ⁊ cibūꝫ requirerent: tñ qꝛ tanto
tp̄e ieiunauit ſine aliqua ſui leſione: h̄
fuit ꝑ ſpāle priuilegium ſiue bñficiuꝫ ⁊
diuinuꝫ miraculū. Et iō non habet lo
cum in ꝓpoſito: qꝛ criſtus in paſſione
ſua nō exercuit miracula potentie: ſed
potius eſt vſus armis patientie Ad
quartū dicendū eſt ꝙ illud nō opoꝛtet
intelligi ꝙ ſit verū ſimpliciter: ſꝫ ſm ali
quā conditioneꝫ ſiue ꝓprietatem: quia
eñ lapis ledit pedē. Nō oportet ꝙ la/
pis ſit nobilioꝛ pede: ſed ſufficit ꝙ exce
dit in aliqua cōditione: vtputa in duri
tie ⁊ ſoliditate: ⁊ ſic eſt in ꝓpoſito: quā
uis eñ clauis nō ſit nobilioꝛ carne xp̄i
erat tñ durioꝛ ⁊ ſolidior. Et ſi tu obij/
cias mihi de anima ꝙ non poſſit pati:
dicendū ꝙ anima nō patiebaꝉ ꝑ ſe ſed
ꝑ accidēs ſcꝫ patiendo carni. Uel ſm
Aug. in. vi. muſice Anima ſumit occa
ſione patiendi ex carne: veruntñ patiꝉ
ex ſe occaſione accepta aliunde Aliter
pōt etiam dici ꝙ illud verbum habet ī
telligi ſm inſtitutionem nature nō ſm
diſpenſationē miſericoꝛdie ⁊ punitio/
nem iuſticie: quoꝝ primuꝫ reſpicit ani
mam xp̄i: reliquū animā peccatriceꝫ ſi
cut. xliiij. di. iiij. expſſe habeꝉ Ad qui
tum qd̄ obijciꝉ ꝙ anima Petri nō pa
tereꝉ in inferno. dicendū ꝙ nō eſt ſimi
le qꝛ anima Petri poſt gloꝛificationē
perfectā non eſt paſſibilis ex cauſa pro
pꝛia nec ex diſpenſatione diuina pro/
pter ſalutē alienā Non aūt eſt ſic d̄ aīa
xp̄i q̄ diſpenſatiue ⁊ volūtarie paſſibili
tatem habuit cū carni paſſibili adiun/
cta fuerit Scd̄o conſideremus dolo
ris grauitatē. Fuit eñ doloꝛ eius gra/
uiſſimus: ita vt excederet oēs penas
martirum et quecunq; genera toꝛmen
toꝛum triplici ratione videlicꝫ
Primo ꝓpter anime ſue limpiditatem
Scd̄o ꝓpter carnis teneritudinem
Tertio ꝓpter vtriuſq; neceſſitudinem

Prima rō pꝫ qꝛ anima eius habuiꝉ
noticiam omniū veritatū. vñ nouit di
ſtincte q̄ ſibi fuerunt penalia nec ꝓpter
vnū aliud minus appꝛehendit Iō ſm
numeꝝ eoꝛum q̄ patiebatur ⁊ pertinet
ſm quas patiebaꝉ fuit apud animam
Ieſu doloꝛis multiplicitas Vñ eccli.i.
dicitur Qui addit ſciam addit et labo
rem. Scd̄a rō patet: qꝛ ſm Bon. in
iij. di. xvi. In eo erat maxima cōplexio
nis equalitas ⁊ ſenſus viuacitas. ⁊ q̄n
to eñ cōplexio eſt nobilioꝛ: ⁊ q̄ꝫto ſen/
ſus tactus eſt viuatioꝛ tanto doloꝛ eſt
acutioꝛ. ſm aūt doloꝛis ipſius magni/
tudineꝫ eſt totius coꝛpꝛis afflictio. Au
di eñ omniū membroꝝ afflictionē. pe
des eius fuerūt afflicti cū diſcalciati ⁊
nudi per totam noctē ⁊ ꝑ partem ma/
gnam diei: cum huc et illuc currerent.
Pieq; credendū eſt ꝙ ſepius in lapi/
des inpingebant effundebantq; ꝑ viā
ſanguineꝫ ſacꝝ Uitalia membra ac re
ſpirantia ſicut coꝛ ⁊ pectoꝛ̄ ꝯcauum et
ſimilia dure fuerunt afflicta in timoꝛe
⁊ multoꝝ ſuſpiroꝝ ⁊ gemituū aſſum/
ptione circa coſtas doꝛſum latera atq;
coꝛpus. Et vniuerſaliter oīa membra ī
dura flagellatione afflicta fuerunt: in
qua ſuꝑficies carnis ſue tenere ac deli
cate fuit crudeliter lacerata ⁊ ſanguine
cruciata: brachia fuerūt afflicta ob du
ra ligatione ⁊ ꝯſtrictione. Humeri fue
runt afflicti dur͛o onere crucis Os quo
q; afflictū fuit tam fetido oſculo ꝓditō
ris q̄ꝫ etiam fellis ⁊ aceti amaro potu.
Nares afflicti fuerunt hoꝛribili fetoꝛe
ſputoꝝ abhominabiliū iudeoꝝ ⁊ feto
re cadaueꝝ mortuoꝝ. Gene quoq; af/
flicte fuerunt: ⁊ tumefacte ac ſanguie ⁊
liuoꝛe ꝯſperſe tū ex ꝑcuſſionibus faciei
tū etiā ex ſpinea coꝛona ꝓpter quā ſan
guis ꝑ eius faciē defluebat. Oculi fue
runt afflicti ꝯfuſi ⁊ velati ac fletu laxa
ti ⁊ in furoꝛ̄ ⁊ iracūdie ignē ſpirantiū
inimicoꝝ ſuoꝝ aſpectu Nec nō qꝛ vide
bat matrē ⁊ diſcipulū quē diligebat fle/
tes ⁊ cruciatos Aures replete fuerunt

obꝓbrijs vertex capitis afflictus fuit
duriſſimis ſpinis ⁊ ꝑcuſſionibus arū-
dinis. Ob imenſitatē itaqꝫ dolorꝫ cla-
mat xp̄s Treñ. i. dicens O vos omnes
qui tranſitis ꝑ viam attendite ⁊ videte
ſi eſt dolor ſimilis ſicut dolor meus

Tertia rō ꝓpter anime ⁊ corꝑis ne-
ceſſitudinē q̄to equidē maior eſt ami
citia aīe ad ip̄m corpus tanto ſeꝑatio ē
doloroſior. Cū ḡ inter animā xp̄i ⁊ ip
ſum corpus maior eſſꝫ amicitia q̄ꝫ fuit
ī alijs hoīb9 mundi: tū ꝓpter anime
bene ordinate caritatem: tū etiā ꝓpter
corꝑis ſeu carnis puritatē ⁊ dignita-
tem: ſequit̄ ꝙ qñ aīa xp̄i per mortē fuit
a corꝑe ſeꝑata ꝙ dolor ipius intenſior
fuerit q̄ꝫ dolor cuiuſcunqꝫ morientis.
Tertio ꝯſiderare oportet dolorꝫ criſti
vtilitatē. nā per dolorē ſuū nos libera
mur a pena cui merito ſubijceremur.
ſm eñ Boñ. in. iij. di. xix. Paſſio criſti
nos liberauit a pena tꝑali: ⁊ ab eterna
⁊ ab ea q̄ eſt inter vtrāqꝫ media. A pe-
na tꝑali liberat dū virtute illius cū do
nant̄ nobis peccata nō ſolū q̄tum ad
culpā ⁊ reatū pene eterne: ſed etiā q̄n-
tum ad dimiſſionē pene ſatiſfactorie ſi
cut habet filius in ſacramēto baptiſmi
A pena eterna liberat liberando a cul
pa dum eñ ꝑ paſſionē xp̄i nobis gra-
tia impetrat̄: ꝑ quā culpa dimittit̄ nob̄
debitū pene eterne mortꝫ relaxat̄. Libe
rat a pena q̄ eſt etiā inter vtranqꝫ me-
dia: q̄ quidem fuit carentia viſionis di
uine ex merito peccati ade. ⁊ illa quidē
ſi fuerit ad tp̄s ꝓpter gratiā reꝑata in
eis qui detinebant̄ in limbo: debebat
tñ habere eternitatem habito reſpectu
ad culpam ade. Sꝫ aliquis obijcit: q̄r
nūc illis penis tꝑalibus ſubiacemus q̄
bus ſubiacebāt illi qui erant ante paſ-
ſionē criſti: ⁊ nullus qui eſt in inferno
damnatus liberat̄ a pena tꝑali nec ab
eterna. Rñdet dñs Boñ. ꝙ rō iſta pec
cat ſm conſequens. Non eñ ſequit̄ ꝙ
ſi h̄ mō non liberat a pena tꝑali ⁊ eter-
na ꝙ ꝓpter h̄ nullo mō. Quis eñ libe-
ret a pena eterna eos qui ſunt in malo
obſtinati: liberat tñ eos qui volunt et
poſſunt ad xp̄m cōuerti. Rurſus quia
nō liberat a pena tꝑali in preſenti vt ab
iſta fame ⁊ ſiti: liberabit tñ in futuro li
berat etiā ab aliquibus penis tꝑalibus
ad quas eſſemus obligati merito pec-
catorꝫ noſtrorꝫ niſi paſſio xp̄i interueni
ret. Si quis ergo pie xp̄m contemplā
do in cruce pendentem interroget cur
caput tenet inclinatum Audiet illum
dicentem protinus. Heu me dolorib9
angor: paſſionibus crucior: ⁊ in amari
tudine morat̄ anima mea. Alloquere
ip̄m alloquere anima dura ⁊ loquetur
ipſe tecū libēter dicei. O amantiſſime
iuuenis qd̄ ſcelus cōmiſiſti vt crucē cū
tanto dolore aſcenderes: ⁊ iterꝫ dicet ti
bi. Tu anima es mihi cauſa doloris:
tu peccaſti ⁊ peccare nō ceſſas ⁊ cū pe
nas nō valeas abſoluere delictorꝫ ego
ꝓ te penitentiam ago ⁊ pro oībus qui
ſaluari volunt abſqꝫ mei ſanguinis ef-
fuſione null9 ſaluari poſſet Sanguis
vero meus effuſus tante ꝟtutis eſt ⁊ ef
ficatie: vt vna gutta ſola ſufficiat ad re
dimendū omne genus humanū Sꝫ
ego largus redemptor vt ſecuri fiant q̄
ſaluari volunt ⁊ cōuerti volunt nō vnā
guttulā: ſed de toto corꝑe mō ſangui-
nem meum effundo: de capite de facie
de ore de collo de manibus de pedi-
bus: de omnibus membris meis: ⁊ de
niqꝫ de corde meo ꝓpter h̄ Ber. ſuper
cant. ſ. xxij. ait. ad cumulū pietatis tra
dit in mortem animā ſuā: ⁊ de proprio
latere protulit preciū ſatiſfactionis: q̄
placat. ꝫ patrem ꝓpter qd̄ illum ad ſe
verſiculum traxit. Apud dñm miſeri-
cordia. ⁊ copioſa apud eū redemptio:
prorſus copioſa quia nō gutta ſed vn
da ſanguinis largitur per quinqꝫ ꝑtes
corꝑis emanauit. hec ille. Sed homi-
nis pc̄toris ipſum fugientis maliciam
criſtus conſiderans de ipſo ſic conque
ritur per Augu. contra quinqꝫ hereſes
Cum eſſes inquit inimicus patrꝫ mei

reconciliaui te Cum inter montes ⁊ ſil
uas errares queſiui te Humeris meis
portaui te patri meo redidit te: labora
ui: ſudaui: caput meū in ſpinis oppo
ſui: manus meas clauis obieci: lancea
latus meū aperui: ſanguinem meū fu
di: animā meam poſui vt te mihi copu
lareꝫ ⁊ tu diuideris a me

Capitulum tertium de paupertate
criſti quam in cruce ſuſtinuit vt nobis
diuitias gratie inueniret

Tertia cōditio criſti patientis
eſt extrema pauptas: quā ſuſti
nuit pro noſtris culpis delen
dis de quā ipe Math. viij. c. ait. Vul
pes foueas habent ⁊ volucres celi ni
dos: filius autem hominis non habet
vbi caput ſuum reclinet Fuit nanqꝫ cri
ſtus triplici paupertate fatigatus.
Prima paupertas bonoꝝ tpalium
Scḋa amicorum familiarium
Tertia donorum ſupernaturalium
Prima paupertas fuit bonoꝝ tempo
ralium. Nullum quippe bonum tpale
aderat criſto ī cruce anguſtiato nō do
mus: nō tectū: non pannus: nō auruꝫ
nō argentum: ſed nudus ipſe pende
bat Scḋa paupertas fuit amicoruꝫ
familiarium qꝛ omneꝫ eo relicto fugie
runt hinc per ꝓpħam conqueritur di
cens. Conſiderabam ad dexterā ⁊ vi
debam: ⁊ non erat qui cognoſceret me
ſm Alex. de ales nō dicit ad ſiniſtram
propter virginē beatam q̄ ſola ad ſini
ſtram perſecutionū filium veruꝫ deum
⁊ hominē cognoſcebat. Ceteri vero ⁊ ſi
generali paſſione xp̄o cōpaterent̄ tamē
ipm credebat purum hommeꝫ in tor
mentis deficientem. Tertia pauper
tas fuit donoꝝ ſupernaturaliū. Habe
bat criſtus dona plurima: vtputa ſcien
tiam ſapientiā ſanctitatem pulcritudi
nem corpis ⁊ aīe: et alia hmōi quibus
oībus in cruce: ⁊ ſi nō fuerit priuatus:
priuari tn̄ viſus eſt: dum reputatus ē
pctōꝛ ſtultus seductoꝛ ⁊ omnium ma
lorum perpetratoꝛ. Quare nō imerito

ad ſe aduocans animā peccatricem di
cere pōt Reuertere ad me anima mea
Ecce pro te precium ſoluo. Expendo
pro te omnes theſauros meos: ſuſcipe
ſanguinem meuꝫ: ſuſcipe penas meas
et offer illas patri celeſti: dice parce
mihi: miſerere peccatrici per vulnera:
per dolorē: per ſanguinem: per morteꝫ
Jeſu criſti: parce dn̄e quia filius tuus
pro nobis pctōribus pati dignatuſ eſt
Et ſtatim deꝰ remittit tibi peccata tua
ergo nō īmerito precioſitas vocari po
teſt h̄ flamma amoris: vbi criſtus pre
cioſum ſanguinem ſuum offert pecca
toribus vt conſequantur ſalutē quā no
bis donet ille qui viuit ī ſecula amen

Sermo ſeptimus de diuina carita
te ī quo declaratur q̄ꝫ gratioſus ſit de
us peccatoribus penitentibus et ad ſe
redeuntibus quibus admiranda do
na concedit

Venite ad me
omēs qui laboratis ⁊ one
rati eſtis: et ego reficiam
vos ⁊c̄. vbi ſ. Vt ſe tm̄ beniuolum red
dat deus peccatoribus penitentibus
offert illis munera gratie ſue: cum di
cit. reficiam vos. Ad quod plenius in
telligendum ī preſenti ſermone de cari
tate diuina concludemus tractatuꝫ ex
ponentes ſeptimam flāmam que vo
cabatur gratioſitas pro cuius declara
tione notabimus tria gratioſa dona q̄
deus pro ſui amore peccatoribꝰ ad ſe
redeuntibus elargitur

Capitulum primum qualiter deus
reſtituit peccatoribus per penitentiaꝫ
bona prius perdita: ⁊ per peccatū mor
tificata.
Primum donum dicit̄ reſtitutionis.
Secundum letificationis.
Tertium glorificationis.
Primuꝫ donum qḋ deus bn̄dictus

elargitur peccatoribus pn̄itentibus di
citur reſtitutionis ſm̄ Rich. in. iiij. di.
xiiij. Et cōmunem opinionem theolo
goꝝ ꝑ penitentiā reſtituuntur homini
opa prius perdita: ⁊ per culpam morti
ficata: que ante viua fuerunt. Si quis
nanqꝫ in caritate exiſtens. x. annis ſer
uiet deo ieiunando ⁊ orando: hmōiqꝫ
adueniēti culpa mortali bona hec om
nia ꝑdidit: ſed eo a culpa reſurgente re
uiuiſcūt ſimul omnia ſupradicta. Sꝫ
cōtra obijci pōt per dictum Hugonis
qui ait Nemo in ſpe correctionis pec
care debet: quia qđ ſemel amittit̃ ipſuꝫ
non recuperatur amplius ergo ſi bōa
opa prius facta ſint amiſſa per culpaꝫ
impoſſibile eſt ea reſtitui. ergo nec viui
ficari. Item omne qđ viuificatur eſt ali
quo mō ſed quod omnino perijt nul
lo mō eſt. ⁊ talia ſunt opera bona priuſ
facta. ergo nec viuificari: nec recupera
ri poſſunt Reſpondet Bon̄. in. iiij. di.
xiiij. ꝙ opera que prius fuerūt viua: qꝛ
ex caritate fctā ⁊ digna vita eterna: po
ſtea adueniente culpa mortificantur ī
iſto: qꝛ amplꝰ in h̄ ꝙ̄diu eſt culpa ī eo
non eſt diſpoſitio digna remuneratio
ne ꝑpter indignitatem ipſius. Sꝫ rur
ſus gratia redeunte que iſtū facit dig
num vita eterna iam opera ſin hac ſunt
digna remuneratione ⁊ ideo reſtituun
tur ⁊ viuificantur. Ideo dicunt quidā
ꝙ opa bona in caritate facta: qꝛ bona
ſunt: ⁊ adeo fiunt in laudem dei: vt in
de debet laudari deus qꝛ vero in vni
tate miſtici corporis: ⁊ qꝛ in caritate ꝑ
tinent ad corpus miſticū: quia vero ex
libera voluntate ⁊ iuſta ad radicis pre
mium ſiue ad facientis meritum: vn̄ qꝛ
iſte cadit qui facit opa: nihilominꝰ re
manent in corꝑe miſtico: qꝛ inde alia
membra gaudebant: ⁊ deus inde lau
dabitur: ſed tn̄ nōn manet ad gloriam
facientis: ⁊ ideo moriuntur iſta cū iſte
moritur: ſed eo reſurgente a culpa ⁊ fa
cto de corpore miſtico ſibi opera bona
reuiuiſcunt. Quicquid ſit de hoc ſiue
remaneant in corpore miſtico: ſiue nō:
verum eſt ꝙ remanent in memoria eiꝰ
qui fecit ⁊ dubium etiam non eſt quan
do manet in memoria dei: ⁊ ꝙ̄diu ma
net culpa: manet in cognitione dei cū
cta reſpicientis: et in memoria peccato
ris: ſed ibi nō manent ad munera nec
in memoria peccatoris ad gaudium:
ſed magis ad dolendum. Sed cuꝫ re
ſurgeret manent in deo ad remunerā
dum: et in memoria ipſius peccatoris
ad gaudendum. Ad dictuꝫ Hugonis
dicendum eſt ꝙ intelligit de illo ope
re bono qđ homo potuiſſet facere vel
feciſſet illo tēpore quo peccauit: qđ qui
dem non recuperabitur: quia ſi alio tē
pore velit facere opus quod emiſit per
dit quod deberet facere in illo tempo
re. Ad ſcđm dicendum ꝙ illa opa ma
nent in memoria eius qui fecit: et dei
primo a quo fecit h̄ Bon̄.

Capitulum ſecundum de leticia an
gelorum et totius celeſtis curie: ꝑpter
penitentiam ⁊ conuerſionem peccato
rum

SEcundum donum dicitur leti
ficationis: facit vtiqꝫ deus an
gelos ſuos humiliare iubilare
in conuerſione peccatoruꝫ. Unde Lu
ce. xv. dicitur. Gauduꝫ eſt angelis dei
ſuper vno peccatore penitentiaꝫ agen
te. Sed circa hoc notandum de gau
dio angeloruꝫ ſm̄ Bon̄. di. ij. ſcđi libri.
Ad ipſum gaudium in angelo creſce
re poſſe intelligitur dupliciter vel extē
ſiue vel intenſiue Extenſiue dicitur cre
ſcere quando quis de pluribus gau
det. Intenſiue autem quando affectuſ
eius de aliquo copioſius gaudet. Si
ergo loquamur de cremēto gaudij ſm̄
primum ſcilicet verum eſt et doctores
cōmuniter ſentiunt ꝙ ipſis beatis an
gelis accreſcit gauduꝫ ex ſalute pecca
torum: quia de pluribus gaudent ſm̄

ꝙ plures ſaluantur. Si aūt loquamur de cremento gaudij ſm modum aliuz. ſcȝ quantum ad intenſionem. ſic eſt diſtinguendum. Nam gaudium duplex eſt quoddam eſt gaudium in quo conſiſtit premium ſubſtantiale: et illud eſt gaudium de bono increato qd angel9 habet de deo ⁊ in deo. Eſt iterū gaudiū quoddaȝ accidentale: ⁊ illud gaudium qd angelus habet de bono creato: ſiue ꝓprio: ſiue alieno fuerit. Aliqui dixerunt ꝙ in anglis creatis accreſcit vtrunqȝ gaudium intenſiue: quia nondum ſunt perfecte beati: q̄uis ſint beati confirmati: de quorum opinione videtur fuiſſe magiſter. Sȝ quia hec opinio non videtur probabilis. ideo fuerunt alij qui dixerunt ꝙ neutrum gaudium creſcat in eis intenſiue: ſed ſoluȝ extenſiue ſicut caritas eorum no eſt maior q̄ȝ fuit ab initio q̄uis plures nunc diligant q̄ȝ tunc. Sed quia iſtud nō videtur adhuc ſatis probabile ꝙ angelis accreſcat materia gaudij: quin etiaȝ accreſcat ⁊ gaudium. Ideo eſt terti9 modus dicendi ꝙ in angelis nullo modo accreſcit gaudium: in quo conſiſtit premium eſſentiale quia quantum ad illud perfecte beati ſunt. Sed gaudium in quo conſiſtit premium accidentale accreſcere poteſt: non ſolum extenſiue verum etiam intenſiue ratione proprij boni ⁊ ratione boni coniuncti: quia miniſtrando alijs bona opera faciunt in quibus premium accidentale merentr: ⁊ quia etiam cum ciues ſuos ad beatitudinem producunt ſuper quibus cōgratulantur. Non ſolum autem angeli ſed etiam tota trinitas gaudet et facit feſtum de conuerſione peccatoris. Et primo gaudet pater. Nam rex terren9 multum gaudet: quando filius ſibi cōcipitur: ſicut letatus eſt Abraam de cōceptu Sarre multum gaudet quando naſcitur: ſicut Zacharias ⁊ Eliſabeth in ortu precurſor. multum gaudet qñ filius ablactatus eſt. Unde Abraam fecit magnum conuiuium in ablactatione filij ſui Iſaac. Geneſ. xxi. Multum gaudet quando filius grandis effectus eſt: ⁊ ad menſam recipitur. Sicut pater celeſtis de filio ſpiritualiter concepto nato ablactato: ⁊ ad menſam recepto multū gaudet. Cōceptio namqȝ accipitur in contritione: ſiue boni ꝓpoſiti incohatione. Unde Iſa. xxvi. a facie tua domine ꝑturiuimus ⁊ concepimus ſpiritum ſalutis. Natiuitas attenditur in confeſſione vel bonoꝝ operum oſtenſione. Sed de multis poteſt dici illud Iſa. xxvij. Venerūt filij vſqȝ ad partum: ⁊ virtus non eſt pariendi. Ablactatio attēditur in vite perfectione: quando homo in tantuȝ perficit ꝙ iam non indiget lacte paruulorum: ſȝ cibo ſolido perfectorum: de quo Hebre. v. perfectorū eſt ſolidus cibus: ad menſam receptio attenditur in celeſti refectione iuxta illud Luce. xxij. Ego diſpono vobis regnum vt edatis ⁊ bibatis ſuꝑ menſam meaȝ in regno meo ¶ Secundo gaudet filius triplici de cauſa. Primo quia ex quo vidit effectū ſue paſſionis quod notatur in parabola de oue perdita et inuenta. De qua Gregorius ait in omel. Una ouis perijt quando homo peccando vite paſcua dereliquit: in humero autem poſuit: quia peccata in corpore ſuo ipſe portauit. Et Auguſtinus in libro contra. v. hereſes. Cum eſſes inquit criſtus inimicus patris mei recōciliaui te. Cū inter montes et ſiluas errares queſiui te humeris meis portaui te patri meo redidi te: laboraui: ſudaui: caput meū ſpinis oppoſui: manus meas clauis obieci: lancea latus meum aperui totus iniurijs et aſperitatibus laceratus ſum. Sanguinem fudi. et animam poſui vt te mihi copularem: ⁊ tu te diuidis a me. hec ille. Tantum autem deſiderium de oue inuenta habuit ꝙ etiaȝ

deſertum.i.celuz dereliquit: qḋ dicitur
deſertum.i.derelictum ab homine qui
fuerat ipſum habiturus: tum quia ad
inſtar deſerti in eo ſunt dulces cantus
auium.i.angelorum: ibi ſunt roſe mar-
tirum: viole confeſſoꝝ: et lilia virginuz
Secundo gaudet filius quia videt
in peccatore conuerſo reformationem
ſue imaginis qḋ notatur in ſcḋa para-
bola de dragma perdita et inuenta in
qua imago regis refulget. Decem eñ
dragme ſunt nouem ordines angeloꝝ
Et decimus hominuz qui ad dei ima
ginem ſunt creati: ſed decima dragma
perdita fuit quãdo homo peccauit: ſz
xp̄s ipſam queſiuit ⁊ ſuam imaginem
reparauit. Tertio gaudet in eo ꝙ vi
dit reſuſcitationem ſui fratris: qḋ no-
tatur in tertia parabola de filio prodi
go de quo dicitur. Epulari ⁊ gaudere
oportebat quia frater tuus perierat et
inuentus eſt. Tertio de conuerſione
peccatoris gaudet ſpiritus ſanctus tri
plici de cauſa. primo quia recuperat tē
plum ſuum qḋ debet inhabitare de q̄
prima Cor. iij.c. Neſcitis ꝙ templum
dei eſtis vos: ⁊ ſpūs dei habitat in vo
bis. Habitare aūt non poſſet: niſi ſpūs
malignus recederet. ij. cor. vi. Que au
tem conuentio chriſti ab Belial Quis
conſenſus templo dei cū idolo Se-
cundo gaudet quia recuperat membꝛ
ſuum quod debet viuificare. i. Cor. vi.
An neſcitis: quia membra veſtra tem-
plum ſunt.ſ.ſ. Vidim⁹ autem ꝙ mem
brum preciſum putridum vel paraliti
cum nō viuificatur a ſpiritu humano.
Eodem mō nec peccatoꝛ a ſpū diuino
tum quia diuiſus eſt a deo. Iſa. lix. ca.
Iniquitates veſtre diuiſerūt inter vos
⁊ inter deum veſtrū: tum quia putre fa
ctus eſt in peccato Joel. primo. Com
putruerunt iumenta in ſtercore ſuo: tū
ꝙ paralicitatus eſt ex inordinato mo
tu non enim habet ſenſum amoris dei
de qua dicitur ſap. Sentire de deo in

bonitate. Tertio gaudet quia reci-
perat vas ſuum qḋ dꝫ implere Opor-
tet autem qḋ iſtud vas ſit vacuum ab
amore mundi ſi debet ipleri amore dei
Unde Aug. ſuper Johannez. vas es
ſed plenus eſt funde qḋ habes: ⁊ reci-
pias qḋ nō habes funde amorem ſecu
li vt implearis amore dei. Sed circa h̄
queri poteſt quomodo intelligatur il-
lud verbum maius gaudium eſt ange
lis dei ſuper vno peccatore penitentiā
agente q̄z ſuper nonaginta nouem iu-
ſtis. Ad quod dicendum ꝙ poteſt du
pliciter intelligi. Aut de tepidis iuſtis
aut de feruentibus. Si primo modo h̄
verum eſt. Unde Grego. ait. Maius
de peccatore q̄z fratre iuſto gaudiuz fit
in celo. quia ⁊ dux in prelio plus illuz
militem diligit qui poſt fugam reuer-
ſus hoſtem fortiter premit: q̄z illum q̄
nunq̄z terga verit: ⁊ nunq̄z aliud forti
ter fecit. Sic agricola illam terrā am-
plius amat q̄ poſt ſpinas habuit fru-
ctum: q̄z illam que ſemper fertilem meſ
ſem produxit. De hoc etiam Auguſti-
nus in libro contra Fauſtum ſic dicit.
Agricole plus placent agri qui ſpinis
etiam magnis eradicatis centenum ꝓ
ferunt q̄z que nullas ſpinas nunquam
habuerunt: ⁊ vix ad triceſimum perue
nerunt. Si autem intelligatur de iu-
ſtis feruentibus. Tunc diſtinguenduz
eſt inter affectum et effectum. nam ſm
Bon. meliori maioꝛ affectus mag. au
tem indigenti maioꝛ eſt tribuendus ef
fectus. videmus enim ꝙ ſi aliqua ma-
ter decez filios habeat ſi vnus infirma
tur ⁊ poſtea ſanatur. maius gaudium
oſtendit de ſanitate iſti⁹ recuperati q̄z
de ſanitate in alijs conſeruata

¶ Capitulum tertium de gloria quaz
acquirunt peccatores conuerſi et de ip
ſorum beatitudine in regno celorū

Tertium donū qḋ deus peccato
ribus penitentibus elargitur: di

citur glorificationis. Nam in celeſti et
beata hieruſalem ipſos tandem aggre
gat ſocietati ciuium ſupernorum: neq̧
vero propter peccata ipſis infimum lo
cum cõcedit. Quinſimo vt ſaluator ait.
propter ipſam penitentiam meretrices
ꝛ publicani precedent in regno celorū.
Quanta autem ſit eorum gloria in celo
oſtendit in Thayſe meretrice: de qua
in vitis patrum legitur. q tante pulcri
tudinis extitit q multi propter eã ven
ditis ſubſtantijs ſuis ad vltimam pau
pertatem deuenerunt. Sed ꝛ amato//
res eius mutuo ſe interficiebant: q cū
audiſſet abbas Pãnutius ſumpto ha
bitu ſeculari ꝛ vno ſolido profectus eſt
ad eam in quandam Egiptij ciuitatē
deditq̧ ei ſolidum quaſi pro mercede
peccandi. Illa accepto precio ait il//
li. Ingrediamur ſimul cameram. Cum
q̧ ingreſſus eſſet ꝛ locus pcioſus orna
mentis ſtratum aſcendere inuitaretur
dixit ad eam. Si eſt interius cubiculū
in ipſum eamus. Illa autem dixit. Eſt
quoddam cubiculū vbi nullus ingre//
ditur. Si vero deum times nullus lo
cus eſt qui eius diuinitati abſconda//
tur. Quod cum ſenex audiſſet dixit ei.
Scis eſſe deum. Cumq̧ illa reſpondiſ
ſet ſe ſcire deum et regnum futuri ſecu
li: necnon tormenta peccatorum dixit
ei. ſi ergo noſti cur tot animas perdidi
ſti. Et non ſolū p tua: ſed p aliorū red
denda ratione damnaberis. Illa vero
prouoluta ad pedes abbatis pannutij
cum lacrimis orabat dicens. Scio eſſe
penitentiam pater: ꝛ confido remiſſio
nem te orante ſortiri peto tribus horis
inducias: et poſt hec quo volueris ibo
et quecunq̧ preceperis faciam. Cum//
q̧ ei locum Abbas conſtituiſſet vbi ve
niam impetrare deberet: illa collectis
omnibus quecunq̧ de peccatis lucra//
ta fuerat: platiſq̧ in media ciuitate po
pulo expectante in igne cõbuſſit: cla//
mans et dicens. Venite omnes q̄ pec
caſtis mecum: et videte quomodo eã
que mihi contuliſtis exuram. Cum au
tem omnia incendiſſet ad locum quem
abbas pannutius conſtruxit perrexit:
qui illam in cellulam paruam recluſit
hoſtiumq̧ cellule plumbo ſignauit et
paruam reliquit feneſtram per quam ei
cibus daretur: iuſſitq̧ parum panis ei
et paululum aque ab alijs miniſtrari.
Cum ergo tribus annis fuit incluſa: p
fectus abbas pãnutius ad abbatem An
tonium cõuocatis diſcipulis vt ab eo
īquireret ſi remiſiſſet ei ſua peccata de
us. Et narrata cauſa ſanctus Anto//
nius diſcipulis conuocatis precipit vt
illa nocte orarent. ſtatimq̧ abbas pau
lus maior diſcipulꝰ antonij vidit in ce
lis lectum precioſis veſtibus orditum:
quem tres virgines facie clara cuſtodie
bant. Cumq̧ paulus diceret gratiam il
lam eſſe Antonij. Non eſt antonij: ſed
Thais meretricis vocem ſibi dicentem
audiuit quod cum mane audiſſet ab//
bas pannutius cum gaudio diſceſſit.
Et cum illam eduxiſſet de cella quin//
decim diebus ſuperuixit ꝛ expirauit in
pace. Ergo aperiant oculos ſuos pec//
catores vt videant longitudinem lati//
tudinem altitudinem ꝛ profundum ar
dentiſſime caritatis dei: q̄ ſua ampliſſi
ma ꝛ imenſa elemẽtia paratus eſt ſem
per peccatoribus penitẽtibus dare ſa
lutem: quam nobis omnibus largiatur
ipſe: qui viuit in ſecula. ſe. amen.

De imortalitate anime magiſtri Ro
berti de Litio ordinis minorum tra//
ctatus incipit.

¶ Sermo primus in quo tractatur ꝺ
vita cõmuni.

IVſti autem
in perpetuũ viuent. Scri
buntur hec verba origina
liter. Sapi. v. c. Quoniam falſo pleri⸗
qꝫ opinantur extinctos homines cor⸗
porali morte amplꝰ nec viuere nec vi
uificari poſſe: fiantqꝫ ex hoc in omni⸗
bus vitijs ac brutis deteriores. In p̄⸗
ſenti opere tractatum de imortali vita
ſtatui compilare. Eſt quippe ſatis ſup
qꝫ neceſſariũ aperire omnibus quem
admodum dei ſapientia ſtatuit vt ho
mines pro varietate meritorum: aut in
eternum viuent in feliciſſima patria
paradiſi: aut illã cõtemnentes eternis
ſupplicijs deputarentur: nam q̄ duri⸗
or petra cenſeri poteſt qꝫ peccator ho⸗
mo qui ſentiens certitudinaliter pro⸗
poni ſibi bonum ⁊ malũ perpetuo du
raturum a peccato ſeparari non curat
Grandis equidem iactura eſt pro mo
mentaneo ac labili huius mũdi bono
perdere gaudia nunqꝫ defutura ⁊ obli
gare ſe in ſecula ſeculoꝝ ad eternas pe
nas. Qua propter vt ipſius imortalis
vite plenior ac lucidior poſſit haberi
noticia. In hoc ſermone ad vitaꝫ in cõ
muni ſtilum noſtrũ dirigemus de qua
tria miſteria erũt contemplanda

Primum erit de vite diffinitione.
Scd̃m erit de vite originatione.
Tertiũ erit de vite ſubata ſuſceptione
quid ſit vita ſm philoſophum declara
tur et an anima ſit ipſa vita

Caplm̃ .i.

PRimuꝫ dicendum erit de vite
diffinitione. Nã vt Cicero tra
dit in primo de offitijs. Om⸗
nis enim q̄ a ratione ſuſcipit̃ ꝺ aliqua
re inſtitutio debet a diffinitione profi
ciſci vt facilius intelligatur quid ſit de
quo diſputetur. Igitur inquiramꝰ pri
mo. Quid eſt vita. Et diffinit̃ ſic a phi
loſopho libro ꝺ motu cordis. Vita eſt
actus anime primus in motu corporl̃
adaptati ad mouendum: ex quibꝰ ver
bis dubitatio mouetur An vita ſit ip̃a
anima. Et quibuſdam videtur ꝙ ſic.
Nam Ambroſiꝰ in libro de bono mor
tis oſtendit ꝙ anima non poteſt mo⸗
ri: quia eſt vita. et vita eſt cõtraria mor
ti. ait autem ſic anima vita eſt quomo⸗
do poteſt mortem ſuſcipere cum ſit ip̃i
contraria. Ipſe etiam Ambroſiꝰ in eo
dem libro probat ꝙ vita ſit anima ſic.
Cui anima infunditur vita infundit̃ ⁊
a quo anima diſcedit vita diſcedit. ani
ma ergo vita eſt. Iſido. libro primo de
ſummo bono: vita inquit corpi eſt ani
ma: ſed et philoſophus vult ꝙ anima
viuat ſeip̃a igitur erit ſua vita Adꝺ pro
bari poteſt. Anima viuit: aut ergo ſeip
ſa aut alio. Si alio aut illud viuit aut
non. Si non: ergo non dat vitam Si
viuit ergo aut ſeipſa aut alio Tunc ſi⸗
militer queritur de illo alio. Si ergo
non eſt abire in infinitum: relinquitur
ꝙ illud quo viuit viuit ſeipſo. Sed ve
riſimilius eſt ꝙ anima viuat ſeipſa qꝫ
aliud q̊ viuit. ergo anima ſeip̃a vita ip
ſa ergo vita eſt anima. Soluit aũt hãc
ambiguitatem Alex. in ſcd̃o volumine
ſumme ſue dicens. ꝙ vita non eſt ani⸗
ma: ſed actus ab ipſa egrediens: quia
vt ſcribitur in libro de motu cordis.
Primus continuus actus anime
vita eſt. Unde anima eſt cauſa vite in
corpore: et cauſa vite in ipſa. Unde
vita qua anima in ſe viuit non eſt ani
ma: ſed cauſa anime. Ideo vita non
eſt anima: nec econuerſo: formaliter lo
quendo. Ad auctoritates in contrari⸗
um allegatas Reſpondet Alex. ꝙ in⸗
telliguntur per comitantiam cãlem nõ
per idemptitatem eſſentiam ratõne ſci
licet effectus quo ip̃a corpus viuificat

Ad aliud etiam quod inducebatur ꝙ
anima viuit ſeipſa aut alio ⁊c. reſpon//
det predictus doctor ꝙ anima dicitur
viuere ſeipſa: quia principium vite eſt
in ipſa: nec eſt ab aliquo extra ipſam: ſi
cut eſt de vita corporis: quod eſt ab in
triſeco ſcilicet ab ipſa anima ſm̄ quod
dicit Ambroſius. ꝙ anima cauſat vitā
et facit ꝙ vita ſit in corpe. Nota ḡ ꝙ vi
uere ſeipō ē dupl'r aut ſicut ſe toto aut
ſic̄ aliq̄ ſui verbi gratia: aliter viuit ani
ma ſeipſa aliter vita: viuit eñi vita ſeip
ſa tota ſicut eſt vnde viuere eſt viuenti
bus eſſe In vita enim non eſt aliquid
qđ non ſit vita: ſed anima viuit ſeipſa
ideſt aliquo ſibi intrinſeco: vtpote for//
mali principio: quod nō eſt alterꝰ na
ture ꝗ̄ ipā anima. Et ideo ex hoc non
ſequitur ꝙ anima ſit vita. Si eñi hec
eſſet vera anima ē vita necaſſario opor
teret ꝗ̄ꝺidem in ea eſſet informans ⁊ in
formatum ideſt ipſa eſſet ſua froma: ſꝫ
idem eſſet illi eſſe ⁊ viuere. Sicut idem
viuere eſſe ⁊ viuere: quia vita ſeipſa vi
uit. Vita ergo eſt actus primus ⁊ con
tinuus ſubſtātie nobilis mouentis vel
cognoſcentis vel vtrūqꝫ facientis. Sꝫ
adhuc arguūt quidaꝫ dicentes ꝙ vita
non poſſit eſſe actus anime. Nam vita
cum ſit perfectio viuentium actus cuꝫ
ſit accidens nō poteſt eſſe perfectio ta
lium. Reſpondet ad h̄ Alex ꝙ eſt pri
mus actus forme ſubſtantialis ⁊ ē actꝰ
cōſequens ad primum actum: licet au
tem cōſequentium actuū ſit aliquid ac
cidens tñ actus primus qui eſt perfe//
ctio ſubſtantie non eſt accidens. Nam
ſicut intelleetus quādoqꝫ nominat ip
ſam potentiam intellectiuam quando
ꝗ̄ autem actum euiſdem accidentaleꝫ
vt ſcꝫ qui prouenit ex cōprehenſione re
rum extrinſecaꝝ. Similiter eſt de vita
Unde vita quandoqꝫ nominat ipſaꝫ
vitam prout eſt ſubſtantia: quandoqꝫ
actum euiſdem accidentalem Iſta ni
hilominus rudibus oſtendi non poſ//
ſunt: quia vt Ar. inquit in. iij. metha.
Soluere vinculum ignoranti non eſt
poſſibile. Unde vita hꝫ ſuū principiuꝫ.

Caplm ij.

Secundum miſterium contem
plandum eſt de vite origina//
tione. Unde ſcꝫ vita trahit ori
ginem ſicut a principio efficiente. Et
Plato dicit animam eſſe principium
vite. In libro autem đ motu cordis di
cit' ꝙ mors eſt cauſa vite Ar. ij. de ani
ma. anima eſt viuentis corporis cauſa
et principium. veruntñ reſtat dubium.
quia ex verbis ſanctorū videtur ꝙ om
nis vita ſit a deo. Inquit enim Augu
ſtinus libro đ vera religione. Nulla vi
ta eſt que non ſit ex deo: quia deꝰ ſum
ma vita eſt et ipē eſt fons vite. Et Dio
niſius in libro de diuinis nominibus.
Omnis vita erit vitalis motus ex vita
ipſa q̄ eſt ſuper omnem vitam. Et geñ.
ij. Formauit deus hominem de limo
terre: ⁊ inſpirauit in faciē eius ſpiracu
lum vite: ergo per effectum principiū
vite eſt ipſe deꝰ. Reſpondet Alex. vbi
ſupra. dicens ꝙ aliquid viuit in ſe per
ſe et ex ſe vt vita prima que eſt deꝰ. Et
aliquid viuit in ſe et per ſe: ſed non ex
ſe vt anima et angelus. Eſt iterum ali
quid quod viuit in ſe ſed non ex ſe: nec
per ſe vt anima ſenſibilis ⁊ vegetabilis
Illorum autem qui viuunt per ſe et in
ſe quedam poſſunt alijs vitam cōicare
vt anime rationales corporibus orga
nicis poſita vitam habentibus Que//
dam vero non poſſunt vt ſpiritus an//
gelici et ſpiritus rationales. Quedam
que non per ſe ſed participando vitaꝫ
illis mediantibus qui per ſe viuunt: vt
corpora humana. ex quibus patet ꝙ q̄
dam ſunt q̄ per ſe viuunt vt ſunt ſpūs
angelici. Et quedam ſunt q̄ non per ſe
viuūt ſed per participationeꝫ vt corpa
organica. Dicimꝰ ergo ꝙ vita eorū q̄ p
ſe viuūt immediate eſt a deo ſicut eorū

ſubſtantia vel eſſentia: Uita vero eorū qui viuūt pticipando vitā mediātib⁹ illis qui viuūt p ſe nō eſt immediate a deo: Sz illis mediantibus q̄ per ſe viuunt: Sed propter h̃ qđ diximus doctor pdictus. q. xviij. prima pte q̄rit dubium videlicz. Utrū anima ſit vita in deo: ꝛ ꝙ ſic ipē probat: qꝛ Jo. i. dicitur Qđ factum eſt in ipſo vita erat: ſz omnia poſt dn̄m facta ſunt g̃ in deo om̄ia ſunt vita. Inſuper viuere dei eſt eius intelligere. In deo autē idem eſt intellectus: et qđ intelligit̃ et ipm̄ intelligere eius. vnde quicquid eſt in deo vt intellectū eſt ipm̄ viuere: ſeu vita eius Cū ergo omnia q̄ facta ſunt a deo ſunt in ipſo vt intellecta: Sequitur ꝙ omnia in ipſo ſunt vita diuina Contra tn̄ h̃ poſſum⁹ iſtare. i. act⁹. xvij. dicit̃. In ipſo viuimus ꝛ mouemur ꝛ ſum⁹. Sz non omnia q̄ ſunt motus in deo ſunt vita. ſcđo omnia ſunt in deo: ſicut in primo exemplari. cū ergo non omnia viuant in ſeipſis videtur ꝙ non omnia in deo ſunt vita. Rndet his prefatus doctor Ad primum ꝙ creature dicunt̃ eſſe in deo dupliciter. Uno mō inq̄ntum continent̃ ab ipſo et conſeruantur virtute diuina: ſicut ea dicimus eſſe in nobis que ſunt in noſtra poteſtate: ꝛ ſic creature dicuntur eſſe in deo prout ſunt in proprijs naturis. In hoc modo intelligitur verbum apoſtoli dicentis in ipſo viuimus mouemur et ſumus: qꝛ noſtrum eſſe et noſtrum viuere ꝛ noſtrum moueri cauſatur ab ipſo deo. Alio modo dicuntur res eſſe in deo ſicut in cognoſcente: ꝛ ſic ſunt in deo per proprias rationes que non ſunt aliud in deo ab eſſentia diuina. vn̄ res prout ſunt ī deo ſunt eſſentia diuina: et qꝛ eſſentia diuina eſt vita nō aūt motus: inde eſt ꝙ res h̃ modo loquendi ī deo nō ſunt motus ſed vita. Ad argumentū dicit ꝙ exemplata oportet cōformari ſm̄ rōnem forme nō aūt ſm̄ modum eſſendi. Nam alterius modi habet eſſe que

dam forma ī exemplari: ꝛ ī exemplato ſicut forma dom⁹ in mente artificis h̃z eſſe īmateriale ꝛ ītelligibile. In domo aūt q̄ eſt extra aīam h̃z eſſe materiale et ſenſibile: vn̄ rōne rez q̄ in ſeipis nō viuunt nō ſunt vita: ſz p q̄nto ſunt ī mente dīna ſunt vita: qꝛ in mente dīna h̃nt diuinū eē ꝛc̄. Et ptz de ſuſceptōne vite ꝛ q̄ ſunt illa q̄ vitā ſuſcipiūt ꝛ viuentia dicuntur Capl̄m iij.

Tertiū miſterium contemplandum eſt de vite ſubata ſuſceptione vz. Que ſunt illa q̄ vitā ſuſcipiunt ſeu viuant. ita vt viuentia dici pnt ꝛ fit inſtantia tripliciter Primo reſpectu omniū rez naturaliū an viuāt. Scđo reſpectu corporū celeſtiū an illis ſit vita Tertio reſpectu increate nature an inſuper etiā in ipſa ſit viuens. Primo quibuſdam forte videret̃ ꝙ ī oībus rebus naturalibus ſit vita. Inquit em̄ Ar⁹. viij. phi. ꝙ motus eſt vt vita q̄dam natura extātibus oībus. Sz omnes res naturales pticipant motū: g̃ oēs res naturales pticipant vitā. Sz cōtra h̃ Dioniſius ī li. de diuinis noībus ait em̄ ſic plante ſm̄ vltimā reſonantiā vite h̃nt viuere. Ex quibus verbis accipit̃ ꝙ vltimū gradū vite obtinēt plante. Rndetur ſm̄ tho. i. pte. q. xviij. ꝙ illa ppꝛie dicunt̃ viuētia q̄ ſeipa ſm̄ aliq̄z ſpēm motus mouēt: alia vo in q̄z natura nō eſt vt agāt ſe ad aliquē motū vl̄ opatione viuētia dici nō pnt niſi p ſimilitudinē ꝛ ſic verbū phi pt intelligi: vl̄ de motu pmo. ſ. corpm celeſtiū: vel d̄ motu cōtet ꝛ vtroq̄z mō mot⁹ dicit̃ quaſi vita corporū naturaliū p ſimilitudinē ꝛ n̄ p ppꝛietatē Nā mot⁹ celi ē ī vniūſo corporaliū naturaliū: ſicut mot⁹ cordis ī aīali q̄ vita ꝯſeruat̃. Et ſilr̄ quicūq̄z mot⁹ naturalis ſe h̃z ad res naturales vt q̄dam ſilitudo vitalis opatiōis. Scđo fit inſtantia de corpibus celeſtibus d̄ quibus nonnulli aſſerunt ꝙ ſint animata Scribit ſiquidē aug⁹. li. xviij. d̄ ci. dei

Sermo de eodem

ꝙ anaxagoras apud athenienſes reuſ
factus ſit:q꞉ ſolem dixit eſſe lampadē
ardentem:negansꝗ vtiqꝫ eſſe deū. Et
vt docet dn̄s Bon̄.in.ij.di.xiiij.ar.iij.
q.ij. Quidā phi poſuerūt ꝙ celi hērent
aīam:⁊ ꝙ celum eſſet magnum aīal: et
ꝙ moueꝛ a propria forma ꝑfecta:ſicut
moueꝛ anima. Et hāc animā motricē
poſuerūt regi ⁊ dirigi a deo mediāte in
telligentia cui pōni quidā inherentes
inducūt hiero.aſſerentē ſuꝑ illud eccľ.
i.luſtrās vniuerſa ꝑ circuitū ꝑgit ſpūs
ꝙ celi ſunt animati quibus obſtat di=
ctum Io. Dama. dicentꝭ li.ij. Nullus
aīatos celos aut luminaria exiſtimet.
Inaīati quippe ſunt ⁊ inſenſibiles. rō
uō pōt eſſe ſm Bon̄.vbi ſupra:q꞉ ſuba
intellectualis nō vniꝛ corꝑi niſi mediā
te vegetabili ⁊ ſenſibili:⁊ ita ſi celū pēr
ficereꝛ a ſuba ſpūali haberet ſentire et
vegetari:⁊ ſic poſſent naturaliter cor=
rumpi.hiero.vero metaphorꝭ. locutus
ꝙ ſi ad h̄ obijcereꝛ ex verbis cōmenta=
toris:qui ait in.ij.de celo ⁊ mū. Prin
cipia que ſunt in orbibus ſunt viua.
Phs etiā dicit ꝙ principiū potentia=
liter ⁊ cauſa in vita ē orbis. Ad primū
dici pōt ſm alex. ꝙ illud intelligiꝛ de ī
telligentijs q̄ viuunt quas motrices or
bium ponūt. Uel dicunꝛ viua effecti=
ue non ꝙ habeant vitā vt formam vꝛ
actum ſuꝑeffectiue ſed tn̄ habent calo
rem:aut frigus. Nec tn̄ calida ſunt nec
frigida formaliter loquēdo Uiua ita=
qꝫ dici poſſunt.i. ꝯſeruantia viuentes
in vita. Nimirū deteſtandus error po
nentium illa viuere cū facile diuinita
tis habere poſſent eā venerarenꝛ ac co
lerent:ita quidam falſitate deluſi ſolē
⁊ lunam deos exiſtimantes corꝑa illa
adorare ſunt auſi. De quibus ſic loqui
tur Euſebius li.i.de euāgelicā ꝑpara
tione Egiptios ferūt primos
cū in celū oculos ſuſtuliſſent motum
ordinē in qūtitates corporꝫ celeſtiū ad
mirantes ſolem ac lunā deos putaſſe:
ac ſolē quidem oſiris:lunā yſin nuncu

paſſent a proprietate quadā inditis ſi
noibus. Nā ſi quis ad latinā linguam
v̄ba trāſferat multi oculi oſiris dici ꝑt
nec id abrē:radios eīn ſuos quaſi mul
tis rebus īmittit oculos quibus oīa ꝓ
ſpicit.yſin vō latine priſcā dicere poſ=
ſumus lune:h̄ nomine inclito qm̄ ſem
piterna priſcaqꝫ ſit. Et iteꝝ de grecis
idē platonem inducit Plato inquit in
cratilo ſic ſcribit Ad verbū videnꝛ mi=
hi primi grecoꝝ eos ſolūmō deos pu
taſſe q̄s etiā nunc multi ex barbaris co
lunt ſolē vꝫ atqꝫ lunam tellurē ſtellas
atqꝫ celum. Nā cū ipſa cernerent them
ſemper h̄ eſt currere atqꝫ reſolui ab hac
ipſius them nam theos.i.deos appella
rent.tertio d̄ natura īcreata dubitaꝛ
an ipā ſit viuēs Nū eīn vita addat ſ̄ eē
in illo in q̄ nihil addiꝛ ad eſſe videꝛ ꝙ
nō ſit vita. In deo autē nihil addiꝛ ad
eſſe Alioquin in ipō eſſet aliq̄ ꝯpoſitio
vn̄ nec in ipō erit vita. Rn̄det alex. ꝙ ī
deo eſt vita nō ꝑ d̄riam a ſuba. Qꝫ ipē
ſua vita eſt ⁊ ſuū viuere ⁊ tanto nobili
or eſt eius vita qūto ſimplicior q꞉ autē
dominium eſſē eſt ſimpliciſſimum ni=
hil habens de potentialitāte admixtū
Ideo eſt in plena actualitate atqꝫ vi=
gore. ꝙ autem in deo ſit vita patet per
Auguſti.qui ait in libro de fide ad pe
trum. Deus naturaliter vita eſt inde ē
ꝙ antiqui per iuramentū ſolebant di
cere Uiuat domin⁹.ſicut patet.xxij.q.
i.c.iurabunt Et primi.Reg.xxviij.c.⁊
xxiiij.⁊.xxvi.⁊.xxviij. Et ſcdi.Re.ij.c.⁊
Judith.xiij.dixit illa ſancta Judith.
Uiuit ipē dn̄s deus noſter Et Iſa.xl
ix.c.viuo ego dicit dn̄s. Et Dani.xiiij.
dixit Daniel. Nō colo idola manu fa=
cta:ſed viuentem deum qui fecit celū
et terram. Et Hiere.xxij.c.viuo ēgo di
cit dn̄s. Et Ezec.xiiij.⁊.xvi.c.viuo egō
dicit domin⁹. Ipſe ergo eſt deus qui
viuit cuius vita eſt eternā tū quia eſſe
diuinum eſt eternum;vt autem inquit
Tho.i.parte.q.x.ar.i. Illud quod vere
eſt eternum nō ſolum eſt ens ſed viuēs

tum qꝛ vt ait Ariſ. ij. metha. oſtenſo ꝙ
deus ſit intelliges Cõcludit ꝙ hꝫ vitã
ſempiternã ⁊ pfectiſſimã: qꝛ intellectus
eſt pfectiſſimus ⁊ ſemp in actu q̄re cuꝫ
ip̄a ſit vita vera: alijs nõ tm̄ tpalem. ſꝫ
etiam eternã vitã ꝯcedere põt: ad quã
iuſti feſtinantes adipiſcunt̄ regnũ ce//
lorum in q̃ xp̄s ſaluatoꝛ noſter viuit et
regnat in ſe. ſecu. amen

Explicit Sermo de vita tẽporali eter
na ſcꝫ ipſius dei.

Sermo ſcd̄us in q̃ tractat̄ de vita ho
minis ante ſuam beatitudinem

Iuſti autem
in perpetuum viuent. ⁊c.
Jteruꝫ vbi ẽ acquirenda
nũc eſt vita ĩmortalis non ſine laboꝛe:
qm̄ ip̄a eſt p̄mium cuiuſcũqꝫ oper̄ vir
tuoſi. Et vt Gre. ait in ſermone pluri//
moꝛũ martirũ ad magna p̄mia pueni
ri nõ põt: niſi p magnos laboꝛes Ue//
runtñ anteq̄ꝫ d ip̄a vite eternitate quic
q̄ꝫ dicamus de vita hominis añ ſuam
beatitudinem aliquid apiemus: vñ cõ
ſiderabimus de hominis vita ſm̄ tri//
plicem ſtatum

Primo ſm̄ ſtatum nature condite.
Secũdo ſm̄ ſtatum nature lapſe
Tertio ſm̄ ſtatum nature reperate.

Qd̄ in ſtatu nature cõdite homo ſi
voluiſſet impaſſibilis fuiſſet: ⁊ ĩmorta
lis. Caplm̄ .i.

Primo ꝯſideremus hominis vi
tam: ſm̄ ſtatuꝫ añ ip̄am vitã ſm̄
triplicẽ hominis ſtatũ nature condite
ſcꝫ ante pctm̄ q̃ tp̄e ſi voluiſſet impaſſi
bilis erat ⁊ ĩmortalis. Ad qd̄ pleni⁹ in
telligendum erũt declarande tres diffi
cultates videlicꝫ.

Prima de impaſſibilitate
Secunda de ĩmortalitate
Tertia de cibi neceſſitate

Prima difficultas de impaſſibilita
te. quõ ſcꝫ verum ſit ꝙ homo conditus
fuerit impaſſibilis. Primo qꝛ ſentire ẽ
qd̄daꝫ pati. Sꝫ in ſtatu ĩnocentie erat
hõ ſenſibil̄ g̃ ⁊ paſſibilis. Scd̄o qꝛ cor
pus hoĩs molle fuit: ⁊ omẽ molle natu
raliter paſſiuũ eſt a duro. G̃ ſi corpi pri
mi hoĩs oblatũ fuiſſet aliqd̄ durꝝ ab eo
pateret̄. ⁊ ſic fuiſſet hõ paſſibil̄. Tertio
qꝛ Aug. ſup gen. ad lr̄am dicit Adam
nõ manducauit de pomo eo ꝙ crede
ret eſſe deũ: ſed ne ſuas delitias cõtri//
ſtaret. ſ. vxorẽ ſuam ſicut Salomon ad
oꝛauit idola. iij. Re. ij. c. Ne cõtriſtaret
vxores ſuas Ex quib⁹ ptꝫ ꝙ Eua erat
cauſa ꝓpter quã Adaꝫ comederat. Aꝫ
ſtatus pꝛime ꝯditionis erat ſtat⁹ paſſi
bilitatis aĩe ⁊ corpis triſtabilis ĩ ſtatu
pꝛime ꝯditionis. Sꝫ triſticia eſt paſſio
affligens aĩam: relinquit̄ g̃ ꝙ ſtat⁹ pri
me ꝯditionis erat ſtatus paſſibilitatis
aĩe ⁊ corpis. Ad h̄ obiecta ſoluẽda ſan
ctus Tho. i. pte. q. xcvij. dicit ꝙ paſſio
dupl'r dr̄ Uno mõ ꝓpꝛie ⁊ ſic põt dici
ꝙ a ſua naturali diſpõne remouetur.
Paſſio em̄ eſt effectus actõis ſm̄ Gil
bertum poꝛectanũ li. vi. pꝛincipioꝝ In
rebus aũt naturalib⁹ ꝯria agunt et pa
tiunt̄ adinuicẽ qꝛ vnũ remouet alterũ
a ſua naturali diſpõne. et de hac dicit
Dam̄. ꝙ paſſio eſt mot⁹ p̄ter naturam
Alio mõ dr̄ paſſio cõiter ſm̄ q̄ꝫcũqꝫ im
mutationẽ etiã ſi ptineat ad pfectionẽ
ſicut ĩtelligere vl' ſentire dr̄ qd̄daꝫ pati
Ptꝫ g̃ ex diffinitiõe iſta: ꝙ paſſio erat
iſto ſcd̄o mõ ⁊ nõ pꝛimo. qm̄ ſentire et
doꝛmire nõ remouent hominem a na
turali diſpõne: ſed poti⁹ oꝛdinant̄ ad
bonũ nature Ad ſcd̄m idẽ doctoꝛ di
cit ꝙ ĩ illo ſtatu hõ poterat corp⁹ p̄ſer
uare ne pateret̄ leſionẽ ab aliq̃ duro p
tim quidẽ p ꝓpꝛiã rõneꝫ p quã poterat
vitare nociua. ptim em̄ p diuinã ꝓuidẽ
tiam q̃ ſic ip̄m tuebat̄: vt nihil occurre
ret ex impꝛouiſo a quo lederet̄ Ad ter
tium r̄ndet Alex. in. iij. volumine ſum//
me ſue. ꝙ q̄ꝫuis homo haberet naturã
triſtabilẽ nunq̄ꝫ tñ triſtaretur dummõ
ratio p negligentiaꝫ ⁊ ꝓpꝛio ſtudio nõ
deficeret. Concludunt itaqꝫ doc. omnẽ
impaſſibilitateꝫ illius ſtatus Jſido. li.

de tri. ait. Si homo in paradiſo innocēs
viueret: nec ignis eū vreret. nec aq̄ mer
geret: nec aeris abſentia ſuffocaret: nec
oīa que nocent mortalibus impediret.
et aug. li. xiiij. de ci. dei. c. xxvi. ait. Nihil
corruptionis in corpe: vel ex corpe vl-
las moleſtias: vllis eius ſenſibus inge
rebat: nullus intrinſecus morbus: nul
lus ictus metuebat̃ extrinſec⁹: ſumma
ī carne ſanitas: in animo tanta trāquil
litas: ſicut in paradiſo nullus eſt eſt⁹ aut
frig⁹: ſic ī ei⁹ hītatore: nulla ex cupidi
tate vł timore accedebat bōe volūtat̃
offenſio nihil omnino triſte nihil erat in
aniter letuz. hec ille Notat̃ tñ ſm dicta
Scoti ⁊ dñi Boñ. et alioꝝ doc. di. xix.
ij. libri: q̄ impaſſibilitas illa non erat
dos ſicut impaſſibilitas btōꝝ: q̄m ſolū
priuabat actum: ſed non potentiam
patiendi Impaſſibilitas vero beatoꝝ
priuat actum et potentiam paſſionis
ſm oēm ſtatū Et ne cui impoſſibili vi
deatur qđ dicimus de ſtatu primi ho
minis omnia ad dei voluntatē et ordi
nem referendo Inſpiciamus exempla
quibus patere pōt qualiter deus actuz
ſuſpendit actiuoꝝ ⁊ paſſiuoꝝ approxi
matoꝝ ⁊ non impeditoꝝ: ita vt actio
non fuerit ſecuta: ſi ſm naturam factuz
fuiſſet Eſt quippe ignis elementū ma
xime actiuitatis: et nihilominus tres
pueros in ardentem fornacem miſſos
vt cōburerent̃ nec minime leſit: q̄nimo
ambulabant in medio flāme laudātes
⁊ bñdicebant deum Daniel. iij. c. Jo-
hannes euāgeliſta Domitiani crude-
liſſimi tpibus Rome in dolium feruē
tis olei miſſus illeſus exiuit Sanctiſſi
ma agnes flāmis iniecta nihil ſibi no
cuit Johānes euāgeliſta venenū mor
tiferꝝ bibit: quo exauſto duo alij extin-
cti fuerant ipe vero intactus ꝑmanſit.
Quid plura Indomitas feras man-
ſueſcerat ſanctis ſuis Nōne fecit ſem-
piternus deus q̄ illos nedū offende-
re auſe ſunt: verum ⁊ ei obediebant ac
ſi rōne vigerent Ferociſſimi inter ani-
mālia leones reputantur: ⁊ tamē An-
tonio miniſtrant ad terram effodendā
ꝓ ſepultura pauli pmi heremite: vt ī vi
tis patꝝ de paulo legitur: Leonis pre
ſidio abbas zozimas ſancte marie egy
ptiace corpuſculum ſepeliuit leonez et
Hieronimus habuit qui ita obediens
erat vt ⁊ aſinum monaſterij ad paſcua
dirigeret De Jona legimus q̄ fuit a
cete deuoratus poſt triduum autē ad
littus ab eadem belua ſanus fuerat eie
ctus Jone. ij. Nec mirandum ſi ad ip
ſum rerum omnium opificem ſapien-
tiam atq̧ potentiā iſta referamus. Ip
ſe ſiquidem et hec tempora tenebraruz
prout melius iudicauit homini conue
nire aliquibus beluis marinis dona-
uit vt cum homine familiaritatem con
trahere poſſent Sicut đ delphine pli
nius in libro de naturali hyſtoria ait
Delphinus hominem nequaq̄ vt alie
nū expaueſcit ſi obuiam nauigijs ve-
nit exultans alludit Solinus autem
de mirabilibus mundi primo libro in
quit Auguſto principe in campanea
delphinum puer fragmētis panis pri
mo illeſit: et intantum conſuetudo va
luit vt alendum ſe etiam manu ipſius
crederet: mox qui cum pertuliſſet pue-
rilis audacia eum inter ſpacia lucerni
lacus euectauit: vnde effectum eſt vt
ab a iano littore puerum equitantez vſ
q̧ putheoles veheret: hoc per annos
plurimos tādiu geſtum eſt: donec aſſi
duo ſpectaculo defineret eſſe miracu-
lum. Sz vbi puer obijt ſub oculis pu-
blicis deſiderij merore delphinus inte
rijt In africo quoq̧ littore delphinus
ab iponēſibus paſtus ē tractandūq̧ ſe
ꝓbuit impoſitos q̄ frequēter geſtauit
ꝓ conſulere africe flauianus ipſe eum
cōtigit. Apud laſſium autem vrbē pue
rū delphinus adamauit: quē ꝑ maria
incedentem cum vndoſior fluctus ne-
cauiſſet delphinus ad terram reuexit:
⁊ cum ille reatum ſuum fateret̃ pniam
ſuam morte mandauit nec amplius in

profunda reuerti voluit. Hec. A. gelli⁹
in libro noctiū acticaꝝ. Et Aug. li. i. ꝺ
ci. dei. c. xiiij. dicit. ꝙ Arion citharista
optim⁹ apud corinthioꝝ rege artis
gratia dilectus fuit a q̄ licētia obtenta
ſiciliam ⁊ alias ptes Italie viſitauit. ⁊
demulcēs aures omniū ⁊ mente adeo
vt multas qn̄titates pecunie ꝯgregaret
⁊ reuerti ꝑponens corinthū: elegit ſibi
nauim ⁊ nautas corinthioꝝ naute ꝑie
cta in altum naui tenuerunt conſiliū
de ip̄o necando Arion autē intellecta
morte pecuniam ⁊ bona ſua obtulit: et
cuncta q̄ habebat illis dedit pro ſalute
tūc ei naute inquiūt ſibi vim proprijs
manibus nō offerre ſe impant ꝙ ip̄e ſo
lus in mari ſaliat. Orauit tunc cithare
dus Arion ꝙ ſibi ꝑmittant nobiles ve
ſtes cape: ⁊ cum fidibus illius carmen
canere. Naute vt delectarent̄ eius can
tu qꝺ orauerat ꝯceſſerunt. Arion ergo
ſtans in ſummo puppis ornatus altiſ
ſima voce cantauit: demū cum fidibuſ
⁊ ornatu ſeſe in ꝑfundū egit: naute ne
quaq̄ʒ dubitantes quin ꝑiſſet in curſu
ſecuti ſunt. Sed cōtingit delphinū ad
ueniſſe dorſoq̄ʒ ſuo cantorē in latoniaʒ
regionē. ꝑiander vero petiuit corinthū
retulitq̄ʒ oīa regi qui nautas fecit in
quiri. Quibus inuentis interrogauit:
quid foret ꝺ arione. Qui rn̄derūt ꝙ eēt
in Italia quos tn̄ mentiri volētes rex
de veritate conuicit. huius hiſtorie argu
mentū dicit. A. gellius. ꝙ athenis ſuo
tpe ſculpitū atq̄ʒ pictū videbat̄ ſimula
crum. ſ. delphinus vehens ſup q̄ effigi
es ſedebat humana. Dixim⁹ illa vt cla
reat omnibus nō eſſe durum: qꝺ loqui
de hominis conditi impaſſibilitate

Scd̄a difficultas ē de illius ſtatus
īmortalitate: quō ſcʒ poterat tūc illud
eſſe incorruptibile ⁊ īmortale. Nā om
ne cōpoſitū ex cōtrarijs eſt naturaliter
diſſolubile ⁊ corruptibile: igitur ⁊c. Ad
iſtud rn̄det Hugo in libro ꝺ ſacris: vbi
dicit tres ſtatus humane nature
Primus eſt nature condite
Scd̄us eſt nature lapſe
Tertius eſt nature beate.

In primo ſtatu habuit hō poſſe pec
care: ⁊ ſic habuit poſſe mori: ⁊ poſſe nō
mori: primo modo fuit vt in ipſo eſſet
corporis imortalitas. In ſcd̄o ſtatu
habuit poſſe mori: ⁊ non poſſe nō mo
ri. Et ſic poſſe peccare: ⁊ non poſſe nō
peccare: qm̄ in h̄. ſtatu eſt peccādi ⁊ mo
riendi neceſſitas. In tertio ꝟo ſtatu
habebit poſſe nō mori ⁊ nō poſſe mori
Sicut habebit nō poſſe peccare ⁊ non
poſſe peccare: qm̄ ad hunc ſtatū ꝑtinet
moriendi ⁊ peccādi impoſſibilitas. ſan
ctus ꝟo tho. in prima ꝑte. q. xcvij. dicit
ꝙ aliquid pōt dici incorruptibile tri
pliciter. vno mō ex ꝑte materie eo ſcʒ ꝙ
nō habet materiā ſicut angelus: vl' ha
bet materiam q̄ non eſt in potentia ni
ſi ad vnam formam ſicut corpus cele
ſte: et h̄ dicit̄ ſm naturā incorruptibile
Alio mō aliquid dicit̄ īcorruptibile ex
ꝑte forme: q: ſcʒ rei corruptibili per na
turam inheret aliqua diſpoſitio ꝑ quā
totaliter a corruptione ꝓhibet̄. Et hoc
dicit̄ incorruptibile ſm gloriaʒ: quia vt
Augu. dicit in ep'la ad dioſcoꝝ. Tam
potenti natura fecit deus animā vt ex
eius beatitudine redundet etiaʒ in cor
pus plenitudo ſanitatis. i. incorruptio
nis vigor. Tertio mō dicit̄ aliquid in
corruptibile ex parte cauſe efficientis:
⁊ hoc mō in ſtatu innocentie fuiſſet in
corruptibilis ⁊ īmortalis: quia deuſ ſic
voluit. Hinc ait aug. in qōnibus no
ui ⁊ veteris teſtamēti. Deus hominem
fecit: qui q̄ʒdiu nō peccaret īmortalita
te vigeret vt ip̄e ſibi auctor eſſet aut ad
mortē aut ad vitā. Et idē ī li. ꝺ baptiſ.
ꝑuuloꝝ ait. Fiebat inquit ordo iuſticie
vt ſicut oīa dn̄o ſuo: ita ⁊ corpus aīe
obediret. Et in libro de ci. dei. xiij. c. iij.
ait. Fatendum eſt prios homines ita
fuiſſe inſtitutos vt ſi nō peccaſſent nul
lum genus mortis experirent̄: ſed eoſdē
primos homines ita fuiſſe morte mul
ctatos vt quicquid ex eoꝝ ſtirpe fuiſſet

extoꝝtum eadem pena teneretur obno=
xium·pro magnitudine quippe culpe
illius naturã damnatio mutauit in pe
ius:vt qđ penaliter ꝓceſſit in peccanti
bus hominibus primis naturaliter ſe
queretur in naſcentibus ceteris.hec ille
Et idem in li.xiiij·de ci·dei.c.xxvi·Di
cit.Uiuebat itaqꝫ homo in paradiſo ſi=
cut volebat q̃ꝫdiu hoc volebat qđ deꝰ
iuſſerat.Uiuebat fruens deo ex q̃ bo=
no bonus erat.viuebat ſine vlla egeſta
te.ſicut ſemꝑ viuere hñs in ꝑtãte: cibuſ
aderat ne eſuriret potꝰ ne ſitiret:lignuꝫ
vite ne illum ſenecta diſſolueret

Tertia difficultas dicit̃ de cibi ne=
ceſſitate.Si eñi corpus erat impaſſibi
le quõ cibus indigebat Et rñdet augꝰ·
in q̃onibus noui ⁊ veteris teſtamẽti·ꝙ
ĩmortalitas primi ſtatus erat ſm vim
quandã ſupnaturalem in aĩa reſidentẽ
non aũt per aliquã diſpõnez corꝑi in=
herentem:vñ per actionem caloris ali
quid de humido corꝑis poterat deper
di ⁊ ne totaliter cõſummaretur neceſſe
erat ꝙ ꝑ aſſumptionem cibi omni ſub
ueniret·hec Tho.in prima ꝑte·q·xcvij
ar·iij· Secũdo cõſideremus homi=
nis vitã ſm ſtatũ nature lapſe· Peccã
te ſiq̃d homine introducta fuit lex mor
tis vt moriet̃ vſqꝫ ad cõſummationẽ ſe
culi iuxta cõminationem dei dicentis
geñ·ij·Quacũqꝫ die comederis morte
morieris:i.mortis neceſſitatẽ incurres
vel morti obligatus eris ſm qđ expo=
nit augꝰ.ſuꝑ geñ· Veruntñ in illis pri
mordijs longa fuit vita illoꝝ: adeo vt
audientes adam vixiſſe nongentꝰ·xxx.
annis Et malalehel octingentis nona
ginta quinqꝫ annis. Et Jared nongẽ
tis·lxij.annis. Et Mathuſaleꝫ nongẽ
tis.lxix.annis·vt ꝑꝫ geñ.v.ꝗplurimuꝫ
admirant̃·Vñ apud pleroſqꝫ varia et
falſa quidẽ de annis ſimul opinio ẽ ex
orta·Nã vt dicit Augꝰ.li.xv.đ ci·dei.c.
xij Aliqui dixerũt ꝙ·x·anni illiꝰ tꝑis
accipiunt̃ ꝑ vno anno mõ noſtro volẽ
tes ꝙ nõgenti anni ex illis eſſent nona
ginta·Sed falſum eſſe h̃ ꝯſtat: q2 vt ex
codicibus colligit̃.habet̃ eñi geñ.v·ca.
Centũ et triginta annoꝝ erat Adã qñ
tertiũ genuit filiũ: qui anni ſm illos eſ
ſent·xiij·ex noſtris. Sed obmittamus
adam q2 fortaſſe etiã qñ creatus eſt ge
nerare potuit.Sed quid de Seth de
q̃ habet̃ ꝙ centũ·v·erat annoꝝ qñ ge=
nuit Enos ac per h̃ nondum habebat
annos.ij·Enos ỽo.xc.erat annorũ qñ
genuit Caynã ⁊ in·ix· annis generaſ=
ſet·Caynã vero erat.lxx·annoruꝫ ⁊ ge=
nuit Malalehel:⁊ ſic ſepteꝫ annos ha
bebat.Quis homo generat ſeptem an
nnis.Si tũc anni·lxx·nũcupant̃ q̃·vij
fuerũt Plinius vero cũ audiſſet hoĩes
ad tot ꝑueniſſe annos hec oĩa inſicia
ipſa perueniſſe eſt arbitratꝰ inquiens
quoſdam tranſiſſe annum eſtate etiam
aliud hiemi.Archades triũ menſiũ an
nos habuiſſe Egiptios ⁊ lauinios.xiij
acharuanas ſex·Cõtra quã opinioneꝫ
augꝰ·ſuꝑ geñ·ad lr̃am adducit ſcriptu
ram dicentẽ·Sexcenteſimo anno vite
ſue mẽſe.ij·die·vij·menſ rupti ſunt om
nes fontes abyſſi magni·Et geñ·c·viij
Requieuit archa menſe.dccxxvij·die
menſis ſuꝑ mõtes armenie:at ỽo aque
ibant ⁊ decreſcebãt vſqꝫ ad·x:menſem:
⁊ poſt ſubdit ſcriptura·Sexcenteſimo
primo anno vite Noe prĩo menſe pri=
ma die menſis ĩminute ſunt aque ſuꝑ
terrã.Tales igit̃ erant tũc anni quales
⁊ nũc.Et ſi adhuc vltra querat̃ quõ tã
diu hominũ illoꝝ vita poterat elonga
ri·Ad h̃ rñdet Nicolaus de lira ſuper
Geñ·v·c·Ex verbis Joſephi.in.i·li·an
quitatũ.Qui opinioni noſtre imo ſcri
pture ſancte đ annis cõcordat aſſerẽs
Hieronimũ egyptũ ⁊ beroſum Calde
mij ⁊ Manethaꝫ idẽ tenuiſſe in illis li
bris:q̃s de antiquitate ſcripſerunt ꝙ h̃
fiebat multiplici rõne·prima rõ ſumit̃
ex bonitate cõplexionis primoꝝ ꝑentũ
qui fuerũt a deo imediate formati: ⁊ ꝑ
ꝯñs optime cõplexionati· Et ſic ad lõ
giorem vitam diſpoſiti:⁊ illa bonitas

cõplexionis magis venit ad homines
ꝓpinquos illius tp̄is q̄ȝ remotos tp̄is
moderni. Sc̄da rõ ſumitur ex mõ vi
uendi: qꝛ tꝑate viuebant. Tertia rõ
ſumit̄ ex bonitate nutrimenti quia añ
diluuiũ terrenaſcentia fuerunt melio⸗
ra q̄ȝ poſt: qꝛ inundatio diluuij fuit ꝑ
maiori ꝑte ex aquis occeani ſalſis q̄ in
ducũt ſterilitatẽ terre ⁊ ꝑ ꝯñs reddunt
peiora terrenaſcentia ex quibus abbre
uiatur hominis vita. Quarta rõ ſu⸗
mitur ex ſcia Ade: qꝛ formatus fuit in
ſcie ꝑfectione. Et iõ cognouit virtutes
fructuũ herbaꝝ ⁊ lapidũ p̄cioſoꝝ q̄ fa⸗
ciũt ad conſeruandã ſanitatẽ ⁊ vitam
ꝓlongandã ⁊ de h̄ docuit hoīes illiuſ
tp̄is Quinta rõ ſumit̄ ex bono aſpe
ctu ſideꝝ ſuꝑ regionẽ illã in qua mane
bant: q̄ aſpectus multũ facit ad longi⸗
tudinẽ vite. Sed ꝑ motũ celi cõtinuũ
mutatus eſt tꝑe ꝓcedenti. Sexta rõ
ſumit̄ ex diſpõne diuina h̄ ordinãte: vt
ꝑ longã vitam hominũ multiplicaret̄
genus humanũ Poſt omnia hec Au
guſt. li. xv. c. viij. de ci. dei. Manuducit
nos ad intelligendã illius vite diutur
nitatẽ: qꝛ nõ potuiſſent tot homines ex
vno multiplicari niſi ꝑ longũ tractum
tp̄is. Nã vt magiſter hiſtoriaꝝ dicit ſu
per geñ. x. c. Et aug⁹. narrat in libro qõ
num ſuꝑ geñ. q̄ ex tribus filijs Noe ad
huc eo viuente nati ſunt. xxiiij. milia vi
rorũ ⁊ centũ ⁊ x. mulieres p̄ter ꝑuulos
Vixit quippe Noe poſt diluuiũ ãnis
cccl. ⁊ fuerũt omnes anni nongenti. l.
ſicut ptȝ geñ. ix. c. Ex vno inſuꝑ Abraã
dicit aug⁹. vbi ſ. Nã multo amplius q̄
dringentiſ annis numeroſitas hebreoꝝ
gentis tanta ꝓcreata eſt vt i exitu eiuſ
dem populi de egypto. Sexcenta mi⸗
lia hominũ fuiſſe referunt̄ bellicee iuuẽ
tutiſ Et ſi dicat̄ q̄ poſt diluuiũ nõ tam
diu vixerũt hoīes cũ dñs dixerit geñ.
vi. Erunt dies illius centũ viginti an
norũ. rñdit aug⁹. li. xv. de ci. dei. c. xxiiij.
q̄ illud nõ fuit tp̄s humane vite poſt
diluuiũ: ſed terminus aſſignatꝰ ad pe
nitentiam his qui in diluuio erãt ꝑitu
ri. Et vt teſtat̄ magiſter hiſtorie ſcola⸗
ſtice. Dixit dñs hec verba añ annos. xx
q̄ȝ inciꝑet archa fieri q̄ facta legit̄ cen⸗
tum annis. vl' ſm̄ Strabo. eo anno di
xit deus q̄ cepit archa fieri. Sed qꝛ in
malicia ꝑſeuerauerũt ante p̄fixum ter
minũ. ſ. centeſimo anno deleti ſunt. q̄
etiã poſt diluuiũ vixerũt hoīes ſuꝑ cen
tum ⁊ xx. annos ptȝ habemus eñ. xi.
geñ. Sem erat centũ annoꝝ qñ genuit
arphaſat biennio poſt diluuiũ et poſt
vixit quingentiſ annis. Sale vixit qua
dringentis triginta tribus annis vixit
Hebre. xxxiiij. an. vixit Thamar. ccl. an
nis. vixit Abraã. clxxv. annis. geñ. xxv.
Vixit Iſaac. clxxx. annis. ſexagenariꝰ
eñ erat qñ nati ſunt ꝑuuli. ſ. Jacob et
Eſau. geñ. xxv. ⁊ ſic ⁊ alij plurimi quoſ
longũ eſſet ꝯmemorare Nõ tñ ꝓpterea
hi qui fuerũt mortẽ euadere potuerũt
Tertio ꝯſideremus hominis vitam
ſm̄ ſtatũ nature reꝑate. In q̄ ſcȝ poſt
aduentũ xp̄i ⁊ eius mortẽ ac aſcenſio⸗
nem in celũ breuius q̄ȝ prius homineſ
vitã finiunt. Si eñ ꝓpter pctm̄ mors
eſt ſubſecuta ⁊ introducta: cur nõ poſt
ſatiſfactionẽ q̄ facta eſt xp̄i paſſione to
taliter eſt remota Et ſic dicimꝰ ex do⸗
ctrina dñi. alex. i. iij. ⁊. d. Boñ. di. xix. q̄
xp̄s incarnatus eſt vt hoībus ſubueni
ret: ⁊ ꝓ eis ſatiſfaceret Homo autẽ pec
cando incurrit aliqua damna princi⸗
palia vt priuationẽ dei viſionis ⁊ de⸗
ſtinationẽ in limbo: aliqua vero incur
rit ex ꝯñti vt famẽ ſitim laborẽ mortẽ et
hm̄ói. Debuit itaq̄ȝ xp̄s ita ꝓ homine
ſatiſfacere vt melius ipſe hõ conſequi
poſſet beatitudinẽ eternã Hoc autẽ fit
remouentibus penalitatibus vl' pctm̄
hoīs lapſi cõfitent̄ vel cõpatiunt̄ xp̄o
paſſo vel de regno celoꝝ curant. vt in⸗
quit Aug⁹. ſuꝑ pſal. Ecce turbat̄ mun
dus ⁊ amat̄. Quid ſi tranquillus eſſet
formoſus quõ ei hereres: qui ſic ample⸗
cteris fedos flores eius: quõ colligereſ
ſi ſic a ſpinis nõ reuocas manũ. Et in

libro de verbis dñi idem ait. Jdō deus
felicitatibus huius ſeculi amaritudinē
miſcet: vt alia queraẗ felicitas cui⁹ dul
cedo nō eſt fallax: Et licet xp̄s vt tactū
eſt ab his penalitatibus non liberauit
nos vt nūc: ipſius tn̄ fiet merito vt in
generali remiſſione ꝑut diceẗ in ſequē
tibus beati ſua corpa reaſſument ipaſſi
bilia imortalia ⁊ glorioſa: cum quibus
eternaliter letabunẗ in gloria celeſti: in
qua criſtus benedictus viuit ⁊ regnat
in ſecula ſe. Amen

Sermo tertius ;in q̄ animaꝫ eſſe im
mortalem ſua nobilitate exemplis ⁊ te
ſtificatione probatur

I Uſti autem
in ꝑpetuū viuent. dei vi
uentis verba ſunt iterum
vbi. ſ. Predicāt equidem publice ama
tores mundi: nihil poſt mortē homini
ſupeſſe: animāqꝫ ſimul aiunt cuꝫ corpe
interire. Jdōqꝫ nullū agendum bonum
eſſe ꝓ futura vita ꝯſequenda Cui erro
ri dānatiſſimo in h̄ ſermone q̄ꝫtum po
terimus reſiſtemus. Oſtendemus aūt
aīe imortalitatem q̄ a corpe exuta non
moriẗ nō corrumpitur: nec vt iſti aiunt
deſinit eſſe: quinīmo beati ſunt illi q̄s
dn̄s inuenerit vigilātes. Et ve illi qui
negligūt pniam pctōꝝ ſuoꝝ. Et ad in
telligendum vero qualiter aīa rōnalis
ſit imortalis vtemur tribus modis
Primus modus erit ipſius anime no
bilis conditio.
Scd̄us mod⁹ erit exēploꝝ coruſcatio
Tertius erit multoꝝ teſtificatio.

¶ Q̄d tanta eſt nobilis aīe cōditio ꝙ
oīum corpoꝝ ſupioꝝ et inferioꝝ digni
tatem excedit Caplm̄ i.

P Rimus modus ad oſtendendū
aīe imortalitateꝫ diciẗ nobilis cō
ditio q̄ vtiqꝫ talis ē ꝙ aīa ipſa rōnalis
excedit dignitatē quoꝝūcunqꝫ corpoꝝ
ſeu inferioꝝ ſiue ſupioꝝ: ꝙ omni rōne
nobilioꝛ ſit aīa rōnalis ꝓbaẗ tripliciter
Auctoritate Ratione Exemplo

Primo ꝓbaẗ aucte. Naꝫ inquit Ari
ſtoteles primo de anima. Anima autē
aliquid melius eſſe ⁊ antiquius. i. nobi
lius impoſſibile eſt Impoſſibilius aūt
ad h̄ intellectū. ſ. eſſe aliquid nobilius.
Rōnabilium em̄ eſſe habet et nobiliſſi
mum ⁊ diuinū ſm̄ naturā. Jdem i pri
mo de aīa In principio docet qualiter
ſcia de aīa q̄ꝫtuꝫ ad bonitatem ⁊ hono
rabilitatē eſt ꝑponēda alijs ſciētijs na
turalibus q̄ ſunt de numero bonoꝝ ho
norabiliū ꝓpter bonitatem ſubiecti q̄d
eſt aīa intellectiua q̄ eſt nobilioꝛ omni
corpe. Ad idē dicit Aug. in li. de libe
ro arbitrio. vbi ait. Omnis aīa om̄i cor
pore eſt nobilioꝛ ſeu melioꝛ. Et in libro
lxxxiij. q̄onuꝫ Om̄is aīa melioꝛ eſt om
ni corpore Melius eſt em̄ q̄d viuificat
q̄ꝫ q̄d viuificaẗ. corpus aūt ab aīa viui
ficaẗ nō aīa a corpe nemo ambigit. Et
idē in libro de duabus aīabus. Aīa lu
ce iſta quā hoīes veneranẗ melioꝛ eſt:
q̄m quideꝫ illa intelligiẗ mente hec ſen
ſu corpis innoteſcit. ⁊ in li. viij. d̄ ci. dei
dicit. Omni corpe ꝑferunẗ aīe et in li.
ſolilo. Quicquid em̄ celi ambitu conti
netur inferius ab humana aīa eſt. ⁊ idē
in li. de q̄ꝫtitate aīe: quēadmodū faten
dum aīam humanam nō eſſe q̄d deus
eſt ſic repſumendum eſt nihil inter om
nia q̄ dicunẗ ipſi deo eſſe propinqui⁹.
⁊ Chri. in libro d̄ lapſu mundi Quan
to celū terra pulcrius: tāto aīe pulcritu
do omnē formam pulcerrimi corpis ſu
perat Ad idē eſt glo. in. c. Cū ſit de eta
te ⁊ qualitate ordināndoꝝ. q̄ dicit. Aīe
ꝑcioſiores ſunt cunctis rebus etiaꝫ cor
poralibus Jdē habeẗ xij. q. i. c. Precipi
mus. ⁊. xxiiij. q. iij. c. Si habes. ⁊ de pe
⁊ re. c. Cum infirmitas. C. d̄ ſacroſan
eccl. l. ſanximus Secundo ꝓbaẗ ra
tione ꝙ triplex poteſt eſſe.
Prima ratio creationis.
Secunda ratio ordinationis
Tertia ratio aſſimulationis.

¶ Prima rō dicitur creationis: qꝛ aīa
nobilioꝛ eſt q̄ꝫ ipa corpa creata ⁊ i eſſe

ꝓducta:ſi attendamus ad hec tria.
Primū ſcȝ a quo ſit creata
Scd̄m ſcȝ de quo ſit creata
Tertium qualiter ſit creata.
Primo quidē anima rōnalis creata
eſt a deo opifice ſummo. Vn̄ gloſa ſuꝑ
illud pſal. Qui finxit ſigillatim corda
eoꝝ dicit. Creauit deus aīas ſingulo-
rum per ſe. Aduertenduȝ tn̄ ꝙ phi qui
dam cū Platone dixerūt ꝙ aīe fuerūt
ſimul create in corpibus ſtellaꝝ:⁊ poſt
formatis corporibus iſtis organicis ꝑ
orbes planetaꝝ ad h̄ viuificanduȝ de
ſcendūt ⁊ poſtmodū corruptis corpo
ribus illuc reuertunt̄: ⁊ poſtmodū ſuo
loco ⁊ tpe iterum ad alia corpa deſcen
dunt. Hanc opinionē videtur narrare
Macrobius explanās ſomniū ſcipio-
nis. Sed hec opinio eſt ꝯtra phiam q̄
dicit ꝙ ꝓprius actus debet fieri in pro
pria materia vt phs in. ij. d aīa. Unde
ſi opinio iſta eſſet vera: corpibus nō eſ
ſet ꝑfectio. Fuerūt inſuꝑ heretici quidā
dicentes ꝙ anime fuerūt create in celū
cuȝ angelis:qꝛ ſunt eiuſdem nature et
poſtmodū ad ſuggeſtiōȝ dei tenebraꝝ
peccauerunt ⁊ merito illius pcti in cor
pore ſunt retruſe tanq̄ȝ in carcere:vt ibi
purgent̄:⁊ cum purgate ſunt ad celeſtē
gloriā reuocant̄. Et hec opinio eſt ma
nicheoꝝ q̄ contrariat̄ fidei xp̄iane po-
nens nullā aīam debere damnari. Cō
trariatur etiam phie cū ponit ꝙ corpꝰ
cōparat̄ ad aīam nō ſicut ꝑfectibile: ſȝ
ſicut carcer. qd̄ ſi veruȝ eſſet ſequeret̄ ꝙ
homo nō eſſet vera ſpēs cum ex anima
⁊ corpe nō fiat vnū. Eſt adhuc opinio
talis ꝯ ſenſibilem expientiam:qꝛ vide-
mus aīam q̄ȝtumcunq̄ȝ bonaȝ nolle a
corpe ſeparari:adeo vt anime etiā bea
te vt oſtendet̄ in ſequentibus: inclina-
tionem habeāt ad ipm̄ corpus ſibi vni
endum. Jō illa opinio eſt obijcienda.
Cui Aug. contradicit li. de eccle. dog
matibus vbi ait. Credendū eſt ⁊ firmi
ter tenendū ꝙ anime nō ſunt ab initio
create:vt Origenes finxit aut in corpo
ribus ſeminant̄ vt luciferiani ⁊ Cirillꝰ
⁊ quidā latinoꝝ affirmant. Sed a deo
aīaȝ creari ſimul ⁊ infundi in corpe cō
poſito ⁊ firmato hec ille. Scd̄o attē
dendum de q̄ ſit anima creata. Et he-
retici quidā pariter etiā ⁊ phi dixerunt
aīam de dei ſubſtantia eſſe ꝓductam.
Nāq̄ȝ ſm̄ aug. priſcilianiſte manichei
⁊ gnoſti vt ptȝ in li. vij. ſuꝑ geñ. ad lr̄aȝ
⁊ libro ꝯ fauſtum:⁊ in li. de duabꝰ aīa
bus dicebat. ꝙ aīa eſſet omnino ꝙ de
us eſt vel aliquid eſſe de ſubſtantia dei
Jdipm̄ tenuit Euripides phs vt teſta
tur Tullius i libro tuſculanaꝝ q̄onuȝ
ait Et ipe Tullius li. eo. earundeȝ q̄o
nū ait. Spūs humanus ex diuina mē
te diſertus cū nullo alio niſi cum ipſo
deo cōparari pōt:⁊ Seneca ad lucillū
epiſtola. lxvi. inquit. Nihil aliud ē aīa
q̄ȝ ps diuini ſpūs in corpus noſtrum
īmerſa: h̄ idem ſcripſit Macrobius ſu
pra ſomniū ſcipionis. Quā opinioneȝ
deiecit Aug. li. de origine aīe qm̄ ſi ita
eſſet anima nec melius nec in peius la
bi poſſet: ⁊ iteꝝ Deus multaꝝ anima
rum formatione laceraret̄. Vn̄ idē au
gu. li. de fide ad Petrum ait. Nō vnꝰ
nature poſſunt eſſe ꝙ fecit ⁊ factū. Alij
inſuper phi ex elementis animā cōſta
re aſſeruerunt. vt em̄ ſcribit Ar. in pri-
mo d anima Democritus dixit animā
eſſe ignem quendam. Jn libro vero de
vita ⁊ morte Ar. legitur Eraclitū ſem
per affirmaſſe deos oēs ex igne eſſe
et ex igne vniuerſa cōſtare ⁊ animā fa-
uillam eſſe ſtilantis eſſentie ȝeno ſtoy-
cus ⁊ leucippus illud ideȝ ꝓfiteban
tur ſm̄ Tullium li. primo q̄onum tu-
ſcul. h̄ idem affirmabat Ipareus: ꝓut
ſcribit Macrobius in li. i. ſuper ſomni
um ſcipionis. ad illud aūt tenere moti
ſunt:qꝛ aīa p̄nte corpus calet: ⁊ recedē
te frigeſcit. Diogenes teſte pho in pri-
mo de anima dixit animā eſſe aerē:cui
cōcordarunt Cleantes ⁊ criſipus: vt
ſcribit Gre. Nazan. in libro de natura
hominis Anaximes vt ait aug. li. viij

de ci. dei Omnes reruꝫ cauſas aeri de
dit. Nam dicebat deus animam ⁊ om
nia alia ab aere gigni cũ abſqꝫ aere nul
la animalia cernerent procreari moriqꝫ
ſubito aere perdito. hic ſm̃ Plinium i
libro de naturali hiſtoria inuenit horo
logiũ. Tales milleſius ꝑut refert Tul
lius libro de natura deoꝝ materiaꝫ ve
ro poſuit in humore cauſam naſcendi:
tenuitqꝫ deum ex aqua cuncta formaſſe
⁊ alia huiuſmodi ꝺ anima locuti ſunt
delatrantes. Contra quos theologi cõ
ueniunt affirmãtes de nullo ꝗ deo ani
mam eſſe creatam. Unde Aug⁹. in li-
bro de quantitate anime ait. Nõ ex his
notis vſitatiſqꝫ naturis anima facta ẽ:
quas iſtis corporeis ſenſibus tangim⁹
Nã neqꝫ ex terra: neqꝫ ex aere: neqꝫ ex
aqua: neqꝫ ex igne: neqꝫ ex his oibus:
neqꝫ ex alijs coniunctis horũ conſtare
animã puto. nec nunc diſputandũ eſt
qualiter deus poſſit ex nihilo aliquid
facere: quippe qui ⁊ angelos de nihilo
ſic ⁊ animas voluit creare. Tertio at
tendendum eſt qualiter anima ſit crea
ta. ſ. quia ſpũalis ⁊ incorporalis ſubſtã
tia: vt eñ Augu. ait Aĩa ſubſtãtia ẽ in
corporea regens corpus. ſed cum igna
ris nõ facile perſuademus ſpiritũ eſſe
animã ⁊ non corpus. quia vt Tho. di
cit. v. q. prime partis dicunt ſola corpo
ra eſſe: ⁊ qꝺ non eſt corpus nihil eſſet.
cum tñ deus ſpũs ſit. Jo. x. ⁊ angeli ſbe
ſpũales eſſe dicantur. Hinc qꝺ Lactã
tius in ſeptimo libro diuinaꝝ inſtitu-
tionum de inuiſibili deo dicit qꝛ deuſ
ab homine videri nõ poteſt ne quis cũ
putaret ex eo ipſo deum non eſſe: quia
mortalibus oculis nõ videretur. inter
cetera ſuoꝝ inſtitutoruꝫ mirabilia fecit
etiam multa quorũuis: qꝺ apparet ip
ſa autem non videntur: ſicut eſt velox
odor fetidus: vt harum rerum argumẽ
to: exemplo etiam deum: licet ſub ocu
lis non veniret. de ſua tñ vi ⁊ effectu et
operibus cerneremus. hec ille. Ange-
los et non ſolum bonos ſed etiam ma
los: ideſt demones eſſe ex effectu ma-
gnarum artium conſpicimus: de qui-
bus nunc loquimur cõmittimus ⁊ la-
tius ſuo loco tractabimus. Ad animã
igitur incorpoream veniamus: quam
eſſe Alex. in. ſecũdo ſic oſtendit. Uide
mus inquit quedam corpora que non
nutriunť augmentantur: nec generan
tur: nec mouetur motu volutiſſimo vt
lapides. Quedam que nutriunť ⁊ au-
gmentantur: vt plante. Quedam vero
que vltra hec mouetur et ſentiũt vt ani
malia. Quedam vero que vltra ħ agũt
ratione. Si ergo harum oꝑationum eſ
ſet corporeitas principium ⁊ cauſa in-
uenirentur tunc in omnibus corꝑibus
Sed ħ eſt falſum ergo illꝺ a ꝗ ille oꝑa
tiones perueniunt non erit corpus ſed
anima. Inſuper videmus actiones in
quibus conueniunt vegetabilia et ani
malia ⁊ homines: vt nutrire ⁊ genera
re. Et actiones cõmunes hominibus
⁊ brutis: in quibus cõmunicant vege-
tabilia: vt ſentire ⁊ imaginari: Et vide
mus alias que ſunt propria hominib⁹
vt rõcinari ⁊ intelligere. ⁊ inter bonum
⁊ malum verum ⁊ falſum diſcernere: ⁊
hmõi. ergo erit in vegetabilibus prin-
cipium generationis. Quod quidem
eſt anima vegetatiua in animalib⁹ bru
tis principiũ mouendi ⁊ ſtandi: qꝺ ani
ma eſt ſenſitiua. In hominibus ꝟo prĩ
cipium rõcinandi ⁊ intelligendi: quod
eſt anima intellectiua. Quis nã expli-
cet quot ſunt hominũ oꝑationes Que
licet per corpus exerceantur tanq̃ ꝑ in
ſtrumentum nihilominus ab aĩa ipſa
procedunt. quarta eſt preteritarũ rerũ
memoria quĩta ad futura prouiden-
da quot picture quot artes: quot ad
capiendũ aues piſces ⁊ indomitas, fe
ras modi diſtincti: quot ad pungan-
dum arma quot ad nauigandum ma
re diſpoſitiones mirabiles: quot ad in
ueniendam ſciendamqꝫ veritatem ar-
tium liberalium ſcientie. Unde illa in
homine. Certe non ab ipſo corpore: ſꝫ

ſubſtantiatam: que exuta corpore viuit
⁊ ſenſus ſuos: atq; ingenia viuaciter te
net nec cum corpore moritur ſicut ara
bi aſſerunt nec poſt modicum interual
lum: ſicut zeno: quia ſubſtantialiter vi
uit. Et idē in ench. ⁊ ponitur. xiij. q. ij.
c. tempus. Tēpus quod inter hominiſ
mortē ⁊ vltimam reſurrectionem inter
poſitum eſt aīas abditis receptaculis
continet: ſicut vna queq; digna eſt: vł
requie: vel erumna pro eo qđ ſortita ē
in carne dum viueret. Et Gre. libro
iiij. dialo. ſic loquitur Tres vitales ſpi
ritus creauit omnipotens deus Unū
qui carne non tegitur alium qui carne
tegitur: ſed non cū carne moritur. Ter
tium qui carne tegitur ⁊ cū carne mori
tur. Primus eſt angelicus ſpūs Se-
cundus eſt ſpūs humanus. Tertius ē
ſpūs iumentoꝝ omniūq; brutorū ani
malium. hec ille Et Hiero. ad bene-
dictum eundem reprehendens de im
moderato dolore p morte filie ſue di-
cit. Caritatis tue ſcripta percepi: ī qui
bus animū tuum dolore comotū de fi
lie redormitione cognoui non aliud in
te admiratus ſum q̄; criſtiani peccato
ris in te virtutē illatā fuiſſe ſtupeo mu
rum fidei penetratū vulneribus; orbi-
tatis quē ſopire debuerat ſpes reſurre
ctionis ⁊ regni celeſtis. Et Anaſtaſius
papa. xiij. q. ij. c. habent. ad idē ait. Ha
bent forſitan illi iuſtā longi doloris ex
cuſationē qui vitā alterā neſciunt: qui
de hoc ſeculo ad melius eſſe tranſituz
ꝯfidunt Nos aūt qui h̄ credim⁹ ⁊ do-
cemus ꝯtriſtari nimiū de obeuntibus
nō debem⁹. at vt cōcludamus audien
dus eſt xp̄s. qui. x. c. Mat. dicit Nolite
timere eos qui occidūt corpus aīaz au
tem nō poſſunt occidere Sed potius
eū timete qui pōt aīam ⁊ corpus pde-
re in gehennā Et Mat. v. Gaudete et
exultate q: merces veſtra copioſa eſt ī
celis. Mat. xxv. Ibūt hi in ſuppliciuz
eternū: iuſti aūt in vitā eternā Obmit-
to alioꝝ teſtimōia ne longitudine ver
boꝝ audientes tediū ſuſcipiant. Hoc
tm̄ addens q̄ oīa que ſcripta ſunt tā
in vtroq; teſtō q̄; in libris doct. eccleſie
hanc veritatē directe vel indirecte con
cludunt Tertiū teſtimoniū eſt theolo
gorū qui in. ij. di. xix. multipliciter ani-
me imortalitatē defendunt Eſt tm̄ hu
ius veritat⁹ inter ceteros defenſor acer
rimus. d. Boñ. qui ait primo q̄ ſi conſi
deremus animam in cōpatione ad di
uinam iuſticiā neceſſe eſt illā fore im-
mortalē. ad diuinā quippe iuſticiā ſpe
ctat vt nihil quod bene ⁊ iuſte fit q̄ ver
gat in malū exitū ſed ſm̄ oēs ſapien
tes et morales potius debet hō pati
mortē q̄; recedere a veritate vite ⁊ a ve
ritate iuſticie. Sz ſi oīo ꝑimeretur aīa
ꝑimeretur oīs iuſticia que eſt ī ipſa er-
go talis ꝑpeſſio que eſt iuſta ⁊ quā lau
dat oīs rō recta malū habebit exitū qđ
eſt contra diuinā iuſticiā

Secūdo ſi cōſideremus aīam in cō
paratione ad ꝓpriaz virtutē neceſſe eſt
eam eſſe imortalem. nam cuiuſlibet ſcie
corruptibilis opō antiquat̄ et ſeneſcit ī
tpe: ſed aīe rōnalis opō nec antiquat̄
nec ſeneſcit in tpe imo iuueneſcit: q: in
antiquis eſt ſapientia in multo tēpore
prudentia Tertio ſi ꝯſideremus ani
mam in cōpatione ad ſuum finem ne
ceſſe eſt eā fieri mortalem. Nā finis po
nit neceſſitatem his q̄ ſunt ad finē Fi-
nis vero ipſius aīe eſt beatitudo Si q̄s
beatus eſſe non pōt qui bonū qđ habet
poteſt amittere: igit̄ neceſſe eſt animaz
eſſe imortalez. Tertius modus ad oſtē
dendum aīe imortalitatez eſt exemplo
rum coruſcatio. Poſſum⁹ aūt ſubdiſti
guere tria exempla.

Primum exemplū dicit̄ apparitionis
Scđm exemplum dicit̄ exauditionis.
Tertium exemplum dicit̄ defenſionis

Primū exemplū dicit̄ apparitiōis:
⁊ ſi dicat̄ quō pōt aīa apparere cum ſit
inuiſibilis et incorporea. Dicimus q̄
deo volente apparent aliqn̄ aīe in vigi
lia: ⁊ aliqn̄ in ſomniꝭ De apparitione

in ſolitudinem duxit etatem cibum et veſtitum ei palma prebebat. Quid fe-
cit Antonius. q̃ Hilarion. quid Ma-
charius. quid Franciſcus. quid Domi
nicus. O ſancti ⁊ amici dei: dicite no-
bis quare tot vigilijs ⁊ orationibus et
diſciplinis carnem veſtram mortifica-
ſtis. Reſpondebunt certe omnes pro-
pter animam. O martires triumphan-
tes: cur vos tot cruciatibus expoſuiſtiſ
⁊ tot ſupplicijs: ⁊ mori non recuſaſtis.
Iteruʒ ⁊ ipſi clamabunt: ⁊ dicent pro
pter animam O Jheſu benedicte Cur
tu. xxx. annis in mundo et amplius fa
mem ſitim labores ſudores vulnera et
liuores ſuſtinuiſti Statim clamabit ꝑ
pter animam O anima nobilis O ani
ma delicata Cur tuaʒ in tot exemplis
nobilitatem non curas agnoſcere Re
ſpice anima miſera: quia carnem pro
te ſuſcepit criſtus: pro te pauper natuſ
eſt in preſepio: pro te circunciſus: ꝑ te
peregrinatur in egyptum: pro te ieiu-
nat: pro te orat: pro te lacrimatur: pro
te patitur: ꝑ te ſanguinem fundit Jo
Ber. in meditationibus ait Sublime
eſt anime principiuʒ que non niſi ſan-
guine criſti redemi potuit: quã ergo cõ
mutationeʒ pro anima tua das qui ꝑ
nihilo das illaʒ Nonne dei filius qui
cũ eſſet in ſinu patris a regalibus ſedi-
bus propterea deſcendit: vt eam libera
ret a poteſtate diaboli: quaʒ cum vidiſ
ſet peccatoruʒ funibus irretitam ianu
amqꝫ de demonibus tradendã vt mor
te damnaretur perpetua Fleuit ſup il
lam que flere ſe neſciebat: non ſolũ fle
uit: ſed etiã mori permiſit vt ſui ſangui
nis precio redimeret. hec ille: et Hugo
in libro de ara ſponſe ait Amplius mi
hi vilis eſſet nõ debito qui tm̃ deo pla
cui vt mori dignaretur: proinde vt nõ
perderet me. Patet ergo ex dictis q̃n-
ta ſit anime nobilitas ⁊ quantũ corpo
ra cuncta dignitate precellit: quã tñ in
feliciſſimi peccatores ſuis miſerijs vilẽ
fedãqꝫ reddunt ac faciunt Cum itaqꝫ
tãta ſit anime nobilitas quomodo po
terimus eã dicere interire cuʒ corpore
quaſi deus tam egregiam creaturã cõ
didiſſet vt eã tam breui tẽpore ꝑimeret
Concludendũ eſt ergo cũ verbis Ca-
tonis: que in libro de ſenectute Cicero
ſcripſit: vbi ſic habetur. Sic mihi ꝑſua
ſi ſic ſentio cũ tanta ſit celeritas aiorʋ
memoriã preteritoruʒ prouidentia fu
turoruʒ tot artes tot ſcientie tot inuen
ta non poſſet eã naturaʒ que res ipſas
contineat eſſe mortaleʒ ꝙ animaʒ eſſe
imortaleʒ teſtificatione probat. c. i.

Secundus modus ad oſtendendũ anime imortalitateʒ dicitur multoruʒ teſtificatio. Adducemus auteʒ tria te-
ſtimonia

Primũ eſt philoſophoꝝ
Secundũ eſt ſanctoꝝ atqꝫ doctoꝝ.
Tertiũ eſt theologoꝝ

Primũ teſtimoniũ eſt philoſopho
rum qui ſuo modo aie imortalitatẽ cõ
feſſi ſunt vnde Seneca ad Lucillum
epiſtola. xxxvi. ſic ait Mors illa quã ꝑ
timeſcimus ⁊ recuſamus iter mutat vi
tam non eripit Alius em̃ expectat qui
vos reponat in luceʒ diei Idẽ in libro
de naturalibus q̃onibus ait Si tran-
quille volumus viuere in expedito ha
benda eſt anima: vt ſiue illaʒ inſidiem:
ſiue egritudines petant quid aliud de
beo niſi vt exeat exhortari: ⁊ cũ homini
bus eam bonis emittere. Vade inqꝫ:
vade fortiter: ⁊ vade feliciter nihil du-
bitans: fac quod quandoqꝫ facienduʒ
eſt. En rerum natura que generauit ex
pectat et loc⁹ illo melior ⁊ tutior Auer
ro. ſuper. ij. metha. Aia rationalis ma-
net poſt mortem et finis proſperitatis
eius erit ſi coniugatur primo motori.
Galienus in libro de ſpermate Sicut
lumen ſolis quod eſt incorporale ſepa
ratur ab aere ab omni oculorũ intuitu
ſine corruptione: ſic et anima ſine ſui
corruptiõe ſeparatur a corpore. Plato

inſuper inter philoſophos nobiliſſim⁹ anime imortalitatē primo cōfeſſus eſt. Nā vt dicit Macrobius in libro ſaturnalium. 7. A gellius in li. noctium acticarum quem librum edidit de imortalitate anime: quem Tullius tranſtulit in latinum Denominatur autem ille liber a Phedrone quodam ſocratis et Platonis a deo dilecto vt plato nomini ſuo librum ditaret. In dicto igit̄ libro Plato ſic ait. Perfectus et purgatus hinc tranſiens habitabit cum deo. Idem Plato in Thimeo Anima eſt immortalis et ſm ꝙ vicerit paſſiones vel ficta fuerit premiabitur vel puniet̄ poſt hanc vitam Macrobius in prologo ſuper ſomnium ſcipionis ſic ait. Sic habeo omnibus qui patriam ſeruauerunt vicerint auxerint certum eſſe in celo diffinitū locum vbi beati ſempiterno euo fruantur. Lactantius li. vij. diuinarum inſti. aduerſus gen̄. refert ꝙ Polites quidem cōſuluit apolinem mileſium: vtrū remaneat anima poſt corpus an diſſoluatur. Qui reſpondit anima q̄diu vinculis tenetur in corpe corruptibiles paſſiones ſentiens mortalibus cedit doloribus. Cū vero humanam ſolutionē petuelociſſimā poſt ſolutum corpus inuenit om̄is ad ethera fertur ⁊ manet in eternum Tullius in q̄onibus tuſculanis ſic ait. Non eſt lugenda mors quā conſequitur imortalitas Idē in philip. Breuis a natura nobis data eſt vita. Sed memoria bene acte vite ſempiterna q̄ ſi non eſſet longior q̄ hec vita. Quis eēt tā amens qui maximis doloribus ⁊ periculis ad laudem gloriāq; contenderit Saluſtius in li. de rep. dicit Diuitiarum et fame gloria fluxa atq; fragilis eſt: virtus clara eternaq; habetur. ergo preclara facies magne diuitie: ad hec vires corporis breui dilabuntur ingenia et egregia facinora: ſicut anima imortalia ſunt. Quintilianus dicit. Si quis ſciat quis ſit finis bonoꝝ que vera felicitas nunq̄ videt̄ p̄matura morte perire Lucretius de eodem credit idem. Retro ꝺ terra qđ fuit ante terra: ſed quod miſſum eſt ex etheris oris id rurſum celi fulgentia templa receptant Cicero in libro de ſenectute dicit. Apđ xenophōtem aūt moriens. Cyrus maior hm̄oi dicit Nolite arbitrari O mihi cariſſimi filij mecū a vobis diſceſſero nuſq̄ aut nullū fore: nec em̄ dum eram vobiſcū animū meum videbatis. ſed eum eſſe in hoc corpe ex his rebus quas gerebam intelligebatis Eundem ergo eſſe creditote etiā ſi nullum videbitis: nec vero clarorum virorum poſt mortem honores permanent ſi nihil eorum ipſorum animi efficeret quo diutius memoriā ſui teneremus: mihi nunq̄ quidem perſuaderi poteſt animos: cū in corporibus eſſent mortalibus viuere cū exiſſent ex his emori: ⁊ paulo poſt verum ex vita ita diſcedo tanq̄ ex hoſpitio: nō tanq̄ e domo. Cōmorandi em̄ nobis natura diuerſoꝝ dedit non habitandi O preclarum illum diem cum ad illud diuinorum animorum conciliū cetūq̄ pficiſcar. Cūq̄ ex hac turbe colluuione diſcedā proficiſcar em̄ non ſolū ad eos viros de quibus antea dixi: veꝝ etiam ad Cathonem meū quo nemo vir melior natus eſt: nemo pietate preſtātior. Et in eodē libro introducit Cathonē ſic dicentem. Ego patres veſtros Scipio tuq; gaylelij viros clariſſimos mihiq; amiciſſimos viuere arbitror: et eā quidem vitam que eſt ſola vita nominanda. Nam dū ſumus incluſi in his cōpaginibus corporis munere quodā neceſſitatis ⁊ graui ope perfungimur. Eſt em̄ celeſtis anim⁹ ex altiſſimo domicilio depreſſus ⁊ quaſi demerſus in terrā: locū diuine nature eternitatiq; contrariū. Sed credo deos imortales ſpiraſſe animos in humana corpa vt eſſent qui terras tuerent: quiq; celeſtium

oꝛdinem ↄtemplantes imitarent̄ eum
vite modus atq̄ cōſtantia· Nec me ſo
lū rō ſeu diſputatio impulit: vt ita ſcri
berem ſed nobilitas etiam ſummoꝝ
philoſophoꝛum ⁊ auctoꝛitas Audie//
bam pythagorā pythagoreoſq̄ inco//
las pene noſtros qui eſſent Italici phi
quondam nominati nunq̄ dubitaſſe
quin ex vniuerſa mente diuina delibe
ratos animos haberem⁹ Demonſtra
bantur mihi p̄terea que Socrates ſu//
premo vite die dē īmoꝛtalitate animo
rum diſſeruiſſet is qui eſſet omniū ſa
pientiſſimus oꝛaculo apolinis iudica
tus. Sequit̄ didimus ad Alexandrū
cuius verba hec iter· Nos nō ſum⁹ hu
ius mundi incole ſed aduene: nec ita ī
oꝛbe terraꝝ venimus vt in eo libeat cō
ſiſtere ſed tranſire: pꝛoperamus em̄ ad
patriam legibus nullis delictoꝛumq̄
ponderibus pꝛegrauati ⁊c̄.
Ualerius maximus li·ij·c·i. anime im
moꝛtalitatem fatet̄: aſſerens fuiſſe mo//
rem golloꝝ mutuare pecunias vt eas
reciperent apud inferos· Quid plura
phi: non tm̄ verbo ſ; etiā exemplo ani
me oſtenderūt īmoꝛtalitatē; Nā infert
Augu·li·i. de ci·dei·c·xxij· ꝙ phs qui//
dam cui nomē Theobrot⁹ lecto Plā
tonis libꝛo de īmoꝛtalitate aīe: de mu
ro ſe pꝛecipitē; dedit: itaq̄ interfecit ſe
ipſum. Et Lactantius li·iij· diuinarū
inſti. dicit Multi ex his q̄ eternas eſſe
aīas ſuſpicabant̄ tanq̄ incertiſſimi mi
graturi eſſent ſibiipſis manus intule//
runt: vt Cleantes Criſſipus Zeno et
Empedocles. Et ex romanis Cato q̄
fuit in omni vita ſua ſocratice veritatiſ
imitatoꝛ· Omniū hoꝝ hiſtoꝛia miſſa d̄
Catone licet aliquid declarare: pluref
enim ſic dicti ſunt· Fuit nanq̄ quidā
Cato cenſoꝛinus d̄ q̄ meminit Tulli⁹
li·i· de amicitia: quē etiā cōmendauit
Plinius de viris illuſtriſſimis aſſerēs
ꝙ quadragies q̄te accuſatus p ſe ſolā
cām dixit optimeq̄ fuit abſolutus : et
Ualerius ſub Rubꝛica de ſtudio ⁊ in

duſtria dicit. Nunq̄ fuit ita aggrauā
tus ꝙ ꝑaliū defendi voluiſſet: ⁊ Tul//
lius in q̄ōnibus tuſculanis dicit li·i. ꝙ
fuit in eo tanta eloquentia q̄nta illis tē
poꝛibus dici poſſit: ⁊ Ualerius vbi ſ.
inquit ꝙ erat doctiſſimus litteris grē
cis et latinis. latinas tn̄ didicit ſm pli
nium de viris illuſtriſſimis: dū iam eſ
ſet ſenex ⁊ in Sardinia p̄toꝛ. hic vt no
tatur in ſpeculo tedio duplicis quarta
ne affectus vt beatioꝛē vitam fruerēt
ſeipſum interfecit. Fuit alius Cato fi//
lius ſupꝛadicti vir bellicoſus. de q̄ Frō
tinus de re militari refert. ꝙ dū in bel//
lo cōtra Macedonie regem pugnaret
eq̄ plapſus cū ſe recollegiſſet animad//
uertit gladiū cecidiſſe e vagina quod
foꝛtiter recuperauit ⁊ vulneratis hoſti
bus ad ſuos redit. qd̄ exemplū adeo ro
manos animaduertit ad pꝛeliū ⁊ ma
cedones cernit vt Macedones vince//
rentur Fuit et alius Cato qui Marc⁹
cato dicebatur filius ſupꝛadicti et ne//
pos Cenſoꝛini qui conſul in africa diē
clauſit. Fuit ꝯo alius Cato qui ⁊ poꝛ
cius filius pꝛecedentis Marci Cato
nis qui vticenſis dicitur: quia in vtica
lybie ciuitate ſe occidit· Et de hoc lo//
quitur Lactantius in auctoꝛitate alle
gata· Cauſa autem fuit vt non ſubijcē
retur a ceſare: quoniam ipſe pompeia
nas partes fuerat ſecutus De quo au
guſti. libꝛo. i. de ci·dei·c·xxiij. dicit ꝙ nō
foꝛtitudine: ſ; in patientia ſe pemit· Q
q̄ ↄfundi debeant xp̄iani: aīe negātes
imoꝛtalitatē: q̄n quidem ⁊ ipſi phi gen
tium verbo ⁊ opere animā nunq̄ moꝛi
tam luciđiſſime teſtificati ſunt

Secundum teſtimonium eſt ſctoꝝ
Omnes quippe ſancti anime imoꝛta//
litatem pꝛedicūt. Unde Sapien. ter
tio capitulo dicit Salomon Juſtoꝛū
anime in manū dei ſunt: et non tanget
illos toꝛmentum malicie· viſi ſunt ocu
lis inſipientium moꝛi illi autem ſunt ī
pacē. Et Jacob patriarcha geñ. xxxvij·

Cum ſibi filij dixiſſent d Joſeph quã
do fera peſſima deuorauit eum Et de-
ſcendam ad filium meũ lugens in in-
ferno ⁊ Thobias cũ cecus fuiſſet dice
bat his qui inſultabant ei Thobie ·ij·
Filij ſanctoꝝ ſumus et illam expecta-
mus vitã quam deus daturus eſt his
qui fidem ſuam nunq̃ꝫ mutant ab eo·
Septem fratres inſuꝑ cum certi eſſent
de anime imortalitate teſtificati ſunt ·ij
Macha·vij. Cũ Anthiocus contra fa
mem cõpelleret carnes porcinas come
dere: nec vellent obedire iuſſit ſartagi-
nes ⁊ ollas eneas ſuccendi: iuſſitqꝫ ei
qui prior fuerat locutus amputari lin
guam: ⁊ cute capitꝭ abſtracta: ſummas
quoqꝫ manus eius ⁊ pedes precidi ce
teris eiuſdem fratribus ⁊ matre inſpi-
cientibus. Et cũ iam per om̃ia inutilis
factus eſſet iuſſit ignem ei admoueri ⁊
adhuc ſpirantem teneri in ſartagine in
qua cũ diu cruciaretꝛ: ceteri vna cũ ma
tre inuicẽ ſe hortabantꝛ fortiter mori di
centes· dñs deus in ſeruis ſuis cõſola
batur mortuo. h̃ primo· Scd̃s capitur
⁊ cute capitis eius cũ capillis detracta
interrogabãt ſi manducaret priuſq̃ꝫ to
to corꝑe per membra ſingula puniretꝛ
Sic ille reſpondens patria voce dixit
Non faciã non ideo quia frater meus
crudeliter cõſecutus eſt mortẽ: negabo
dñm ꝓpter qd ⁊ ille ſequenti loco pri-
ma tormenta ſuſcepit ⁊ vltimo ſpũs cõ
ſtitutus ſic ait. Tu quidem ſceleratiſſi
me in pn̄ti vita nos perdis: ſed rex mũ
di defunctos pro ſuis legibus in eter-
ne vite reſurrectione ſuſcitabit· Poſt
hunc tertius illuditur ⁊ linguã poſtu-
latus cito protulit: ⁊ manus cõſtanter
oſtendit ⁊ cum fiducia ait, E celo iſta
poſſideo: ſꝫ ꝓpter dei legem nunc hec
ipſa deſpicio: quia ab ipſo me maiora
receptuꝝ ſpero: ita ꝙ rex ⁊ qui cuꝫ ipõ
erant mirarentꝛ adoleſcentis animum:
ꝙ quaſi nihil extimaret cruciatus et h̃
ita defuncto· quartuꝫ ſimiliter vexabãt
torquentes: ⁊ cum iam eſſet ad mortẽ
ſic ait· Potius eſt ab hominibus mor
ti datos ſpem expectare a deo: iteꝝ ab
ipſo reſuſcitandos: tibi em̃ reſurrectio
non erit ad vitaꝫ: ⁊ cũ eum amouiſſent
Quintum vexabãt at ille reſpiciens in
eum dixit· Ptãtem inter homines ha
bens cũ ſis corruptibilis facis qd vis.
Noli aũt putare genus noſtꝝ a deo eſ
ſe derelictum Tu aũt patienter ſuſtinẽ
⁊ videbis magnã poteſtateꝫ ipĩus qua
liter te: ⁊ ſemẽ tuũ torquebit Poſt hũc
ducebant ⁊ ſextum ⁊ his mori incipiẽs
ſic ait. noli fruſtra errare. nos em̃ ꝓpter
noſmetipſos hoc patimur peccãtes in
deum noſtrũ ⁊ digna admiratione fa-
cta ſunt in nobis· Tu aũt ne exiſtimes
tibi impune futurum: ꝙ contra deum
pugnare tentaueris. Poſt hunc duxe
runt ⁊ ſeptimum: qui ſimili modo ani
moſe tormenta excepit· at ⁊ mater exi-
ſtens mouentibus filijs talia loqueba
tur. Neſcio qualiter in vtero meo ape-
ruiſtis. nec em̃ ego ſpũm et aĩam dona
ui vobis ⁊ vitam ⁊ ſinguloꝝ membra
nõ ego ipã cõpegi Sꝫ mũdi creator q̃
formauit hominis natiuitatem quiqꝫ
omnium inuenit originẽ: ⁊ ſpem nobiſ
iterum cũ miſericordia reddet ⁊ vitam
Ad vltimum cum ad adoleſcentiorem
veniſſet dicebat· Fratres mei modico
nũc dolore ſuſtentato ſuſtẽtamento vi
te eterne effecti ſunt. Poſt quos om̃es
⁊ mater conſumpta eſt: ⁊ ſic patet ⁊c·

Scd̃m teſtimoniũ eſt ſctoꝝ atqꝫ do
ctoꝝ· Prim⁹ nanqꝫ ẽ augꝰ· qui. vij. li· d
trin· c· xiiij· ait· anima habet morteꝫ ſu
am cum vita beata caret: que vere ani-
me vita dicenda eſt· Sed imortalis iõ
nuncupatur q̃m̃ qualicũqꝫ etiam cum
miſeria nunq̃ꝫ deſinit viuere. et ideꝫ in
libro de ſpiritu ⁊ anima dicit Imorta
lis eſt anima ne a creatoris ſui ſimilitu
dine diſcrepare videatur· Non em̃ po
terat eſſe imago ⁊ ſimilitudo dei ſi ali
quo mortis termino clauderetur· et in
libro de eccleſiaſticis dogmatibus ait·
Solũ hoĩem inuenimus habere aĩam

ab ipſa anima. Unde Augu. homi̅es
naturam anime ſcire nolentes redar//
guit in libro confeſſionū dicens. Eunt
homines mirari alto montinm: ingen
tes fluctus maris et altiſſimos lapſus
fluuium oceani ambitum ⁊ giros ſide
rum ⁊ ſeipſos relinquunt nec mirātur.
Et in libro de ſpiritu ⁊ anima idē Au
gu. dicit: qm̄ dictum eſt mihi vt meip//
ſum cognoſcam non poſſum ſubſtine//
re vt me habeaꝫ incognitum. Magna
aūt negligentia eſt neſcire quid ſit illō
quo celeſtia tam profunde cogitamus
naturalia tam ſublimi indagatione in
ueſtigamus: et de ipſo quoqꝫ creatore
noſtro tam ſutilia deſideramus ſcire:
nec eſt nec eſt res peregrina: nec longe
quodammō quo ipſa ſapimus: ſed ad
eſt: ſemper nobiſcum tractat: loquitur
⁊ intus neſcitur: datum eſt illi tam in//
gentium rerum ſcire ſecreta et ſeipſum
cognoſcere non poteſt. hec ille. Anima
itaqꝫ ſpūalis eſt neqꝫ ex hoc animas ⁊
angelos eiuſdem ſpeciei dicimus: licet
angeli ſpūales intelligibileſqꝫ ſube ſint
qō Origenes tenuit: vt dicit ſanctus
tho. prima pte. q. lxxv. ⁊ in. q. vij. ſcdi li//
bri qōnum de anima. Cōtra quā tho.
dicit ꝙ illa que habent diuerſas perfe
ctiones ſm ſpeciē differunt ſpecie. Sꝫ
angelus ⁊ aīa habent diuerſas rōnes
ſm ſpeciem ergo angelus ⁊ anima dif
ferunt ſpecie Anima enim rōnalis hō
mini prebet ſpeciem et actum ſpecifi//
cum: quod non facit angelus.

Secundo probatur ꝙ anima omni
corpore ſit nobilior ratione ordinatio
nis. Quidnā eſt ꝙ ipſa ſit finis omniū
corporꝫ: ūno vt phs dicit. ij. phiſicorꝫ
Omniū rerū que ſunt O q̄ꝫ miranda ē
omnium elementorū celorumqꝫ varia
pulcritudo: quāta ſit in oībus creaturī
creatis bonitas quātaqꝫ in cunctis vti
litas. Ido audio aīa miſera. O anima
pigra q̄liter tibi ſeruiunt vniuerſa. Re
ſpice inquit Hugo in li. de ara ſponſe
vniuerſum mundū ⁊ conſidera in eo ſi
aliquid ſit qō tibi non ſeruiat: omnis
nanqꝫ creatura adhūc fineꝫ dirigit cur
ſum ſuum vt obſequijs tuis famuletur
⁊ vtilitati tue deſeruiat: tuiſqꝫ oblecta//
mentis pariter ⁊ neceſſitatibus ſm af//
fluentiam indeficientem occurat. hoc
celum: hoc terra: hoc mare: hoc aer: cuꝫ
his q̄ ſunt in eis vniuerſis explere non
ceſſat. hec ille. Et ſi dicatur debent iſta
omnia ad corpis conditionem referri
Poſſumus reſpondere corpa illa pro
pter animam eſſe Unde Ar. in ſcdo li
bro de aīa ait Omnia eni̅ corpa phiſi//
ca anime inſtrumēta ſunt: ſicut anima
liū ſicut ⁊ plantarum tanq̄ꝫ gratia ani
me extrinſeca. Eſt ergo corpus anime
inſtrumentum organicum. Io Aug.
in libro ſoliloquiorꝫ ad deuꝫ dicit Om
nia domine que dicuntur ſub pedibuſ
hominis ſubieciſti vt ſolus homo ſup
oīa tua tuus eēt totus. Exteriora nā
qꝫ pro corpore cuncta creaſti: ipſum ve
ro pro anima: animam pro te vt tibi ſo
li vacaret te ſolum amaret ⁊ poſſideret
ad ſolatiū hec ille. Tertia ratio ad oſtē
dendendum anime imortalitatem di
citur aſſimulationis: quia anima deo
aſſimilatur. Nam Gene. i. dixit deus
Faciamus hominem ad imagineꝫ ⁊ ſi
militudinem noſtram. quod negantes
heretici reputātur. xxviij. q. iij. c. penul
timo. De illa vero ſimilitudine dicemꝰ
ſub loco diffuſius. Nunc tamen dici//
mus animam deo ſimilem: quia ſicut
deus eſt ſimplex et non cōponitur: ſic
anima que de nullo eſt creata: ſicut de
us ē imortalis ita ⁊ anima Et alie ſunt
huiuſmodi ſimilitudines que non ac
cipiuntur ſm idemptitateꝫ: ſed ſm q̄n
dam proportionem

Tertio probatur exemplo: ꝙ omni cor
pore ſit anima nobilior. Nam vidimuſ
ſanctos crucifixiſſe corpora ſua ⁊ dura
penitentia caſtigaſſe vt aīa ſalua fieret.
Quāta fuit de ſui pauli pmi heremite
penitentia in heremo: de quo ſcribit
Hieronimus in vitis patrum Omneꝫ

in ſomnijs nõ eſt dubium ꝙ viſio illa eſt imaginaria q̃ fit per aliq̃ꝫ repñtationem alicuius rei corꝑalis. Illa v̾o apparitio que ſit ĩ vigilia ſicut apparitio Moyſi. Mat. xvij. in transfiguratione ⁊ aiarum aliaꝝ de quibus dicet̃ in ſequētibꝰ qualiter fiat difficile ē aſſignare. Nã aliqui dicunt ꝙ aĩa Moyſi apparuit illis in proprio corꝑe qđ aſſumpſit ad tp̃s. Qđ videt̃ tenere aug. in libro de mirabilibus ſacre ſcripture li. iij c. xiij. Sed dicit tho. iij. pte. q. xlv. ꝙ liber ħ falſe ſcribit̃ aug. io que tibi tradũtur nõ ſunt autētica. Idẽ alij dicunt ꝙ aĩe poſſunt apparere in alienis corporibus aſſumptis ſicut apparent angeli Recitat Dyoni. in ep̃la ad Thimo. q̃liter petrus et paulus ſibi apparuerũt in hec verba. attende miraculũ vide ꝓdigium frater Thimothee die vltima tionis eoꝝ poſt mortẽ vero illoꝝ vidi eos inuicē manu ad manus intrantes portas vrbis: et indutos veſtes luminis ⁊ colore claritatis ⁊ lucis ornatos hec ille. In legenda inſuꝑ Pauli narratur ꝙ cum ipſe duceret̃ ad locũ paſſionis cuidam matrone plantille eiꝰ diſcipule obuiauit q̃ ſm̃ Dyoniſiũ alio nomĩe lemobia nuncupat̃. q̃ flens orationibus Pauli commendare ſe cepit. Cui Paulus Uade plantilla eterne ſalutis filia comoda mihi velum q̃ caput tuũ tegis: et illo oculos meos ligabo poſtmodũ illud tibi reſtituam. Cũ ergo ad locum paſſionis veniſſet verſus orientē manibus in celũ extenſis deuotiſſime cũ lacrimis prĩa vice orauit: poſtmodũ vt dicit Dyoniſius eius oculis impoſitis vello plantille extendit collum: ⁊ ſuſcepit coronã ⁊ percuciente carnifice amputatũ eſt caput pauli Tũc Beatiſſimus in ipſo ictu explicauit velum: et collegit ſanguinem proprium: ⁊ ligauit eum ⁊ obuoluit eum ⁊ tradidit eum femine At reuerſo carnifice dixit ei lemobia vbi dimiſiſti magiſtrum meum Paulum Rñdit cum ſocio iacet vbi extra vrbem in valle pugilum: ⁊ velo tuo velata eſt facie eius Et ipſa reſpondens ait. Ecce nunc intrauerunt petrus ⁊ paulus induti veſte ꝓclara ⁊ coronas fulgentes habebant in capitibus et protulit velum ſanguine cruentatum ⁊ monſtrauit eis ꝓpter qđ multi fuerunt ad chriſtum conuerſi.

Secundũ exemplũ in legenda quoq̃ꝫ pauli primi heremite legitur ꝙ beatus Antonius ille magnus vidit angelos animam pauli ad celos deferentes qui currens ad eius cellam inuenit eũ genibus flexis ad dñm orantem ita vt vt viuere eum extimaret; ſed cum mortuũ didiciſſet dixit O ſanctiſſima anima qđ gerebas in vita in morte monſtraſti: ſicq̃ꝫ adiutorio duoꝝ leonũ ſuperuenientium ipſum tradidit ſepulture. Tertium exemplum eſt de ſancto Germano de quo dicit Grego. xij. dia. ſanctus Bñdictus longe a capuana ciuitate poſitus ipſius animam in globo igneo ad celum ferri ab angelis aſpexit. Quartum exemplum eſt đ beato Franciſco de quo refert dñs Boñ. ĩ legenda maiori ꝙ illa hora qua obdormiuit vnus ex fratribus vidit ipſiꝰ animam ſub ſpecie ſtelle prefulgentem in celum recto tramite ſurſum ferri. Miniſterq̃ꝫ fratrum terre laboris tũc erat frater Auguſti. vir vtiq̃ꝫ ſanctus et iuſtus qui in hora vltima poſitus Cum iam pridem amiſiſſet loquelam audiẽtibus qui aſtabant ſubito clamauit et dixit Expecta me pater: expecta me pater: iam venio tecum: querentibus fratribus ⁊ admirantibus cum ſic loqueretur rñdit None videtis patrem nr̃m Franciſcũ qui vadit ad celũ Et ſtatim ſancta illa aĩa migrans a carne patrẽ eſt ſecuta Sanctiſſimus ep̃us inſuper aſſiſinas ad oratiũ ſancti Michaelis ĩ monte gargano tũc temporis ꝑegrinationis cauſa prexerat Cui beatꝰ Franciſcus in nocte tranſitus ſui apparens dixit Ecce relinquo mundum et vado

Sermo de eodem

ad celum. Mane igitur ſurgens ep̄us
ſocijs narrauit q̃ viderat ⁊ aſiſſium re//
diens cū ſolicite requiſiſſet certitudina
liter recognouit ꝗꝫ ea hora qua ſibi per
viſionem innotuit beatus pater ex hoc
mundo migrauit. Quintum exem//
plū de beato Martino de q̃ refert bea
tus Seuerus in ſuo dialogo ꝙ beat⁹
Seuerus ep̄s colonienſis dū die do//
minica cum ſuis clericis poſt matuti//
num loca ſancta viſitaret illa hora qua
vir beatus obijt. Audiuit chorum ca//
nentiū in ſublimi: dixitꝗꝫ ſuis dñs me
us Martinus ep̄s migrauit ex h̄ mun
do: ⁊ nūc angeli canendo deferunt eū
in celum. Eodēꝗꝫ tp̄e mediolani Am
broſius ep̄s erat cum celebraret dñica
feſta diei: erat cōſuetudo vt veniens le
ctor nihil legere p̄ſumēdo priuſꝗꝫ ſan//
cto nutu iuſſiſſet. Factum eſt autem vt
illa die dñica nullus extaret qui lectio
nem beati Pauli legeret: qꝛ beat⁹ An
tiſtes ſuꝑ ſanctum altare obdormiuit
quē cū nullus excitare p̄ſumeret tranſ
acto longo ſpacio excitauerunt eum di
centes iam p̄terijt. Rūdet beatus Am
bro. Nolite turbari multum mihi valet
ſic obdormiſſe: tale miraculū dñs dig
natus eſt oſtendere: nam nouerit fra//
trem meū Martinum ſacerdotē egreſ
ſum fuiſſe de corꝑe me aūt eius fune//
ri obſequiuum p̄ſtitiſſe: tunc ille ſtupe
facti pariter diem et tp̄s notant: itaꝗꝫ
reperiunt ſicut dixerat illis Ambro.

Sextum exemplum eſt ſanctoꝝ ger
uaſi ⁊ protaſi martiꝝ quoꝝ corꝑa inue
nit beatus Ambro. anno ſc̄do Theo//
doſij mediolani. Nā ſibi apparuerūt ⁊
etiā cū eis apparuit Paulus ⁊ decla//
rauerūt locū quo illa corꝑa erāt recon
dita q̃ magna deuotione Ambro. ad
Baſilicā fauſte repoſuit. Septimū
exemplū eſt de inuentione corꝑis ſan
cti Sthephani q̄d repertum fuit hie//
roſolimis apparēte gamalieli p̄ſpitero
venit lucidiano. Et ne ꝑ ſinglos ire ne
ceſſe ſit: multa viſa ſunt etiā poſt mortē
de ſtatu defunctoꝝ in quibus aīaꝝ im
mortalitas aptiſſime demonſtrat̄. Se
cundū exemplum dicit̄ exauditionis.
Si aīe ſanctoꝝ nō viuerēt i regno dei
quō poſſent hoīes mundi in ſuis peti
tionib⁹ exaudiri. ꝙ āt exaudiant̄ ptꝫ d̄
illio q̃ ſe virgini glorioſe catherine An
tonio alijſꝗꝫ ſanctis cōmendant quoꝝ
ſuffragijs a multis ꝑiculis ⁊ aduerſita
tibus liberant̄ in tempeſtate mar̄ nau
fragiū patiētibus in egritudine varijs
ꝗꝫ anguſtijs laborantib⁹ q̄tiens ſubue
nit virgo beata. Quid igit̄ referes tu o
filij ꝑditiōis eſt ne mortua v̄ginis aīa
eſt ne mortua aīa beati antonij. Nun//
quid mortua eſt aīa beate Urſe aliorū
ꝗꝫ ſanctoꝝ. Abſit tam impiū errorē co//
gitare. O pater Franciſce quō aīaꝫ tuā
dicere poſſum⁹ mortuā qm̄ poſt mortē
tuā tantis exhibuiſti ſubſidia caritatis.
Narrat dñs Bon. h̄ quoꝗꝫ miraculū
in legēda maiori beati Franciſci: ꝙ in
ꝑtibus cathalonie accidit viꝝ quendā
noīe Johēꝫ beato Franciſco deuotuꝫ
quodā ſero per quandā viam incedere
in qua pro inferenda morte inſidie la//
titabant: nō quidem ipſi veꝝ cuidāꝫ al
teri. Exurgens quidam de inſidijs cū
hoſtem ſuum eum eſſe putaret: tam le
taliter cum plagis pluribus gladiauit
vt nulla prorſus ſubeſſet ſpes recupe//
rationis ſalutis. Cum igit̄ iudicio me
dicorū ipſius pietatis eſſet curatio cō
uertit ſe ad beati Franciſci patrociniū
quanta poterat deuotione ſalutem po
ſtulabat. Cui nocte aſtitit quidam in
habitu Fratris minoris per feneſtram
ingreſſus qui vocās eum dixit: qꝛ fidu
ciam habuiſti in me: ecce dñs liberabit
te: a quo cūꝫ eger inquireret quis eſſet
Franciſcum ſe eſſe reſpōdit. Et ſtatim
appropiquās vulneꝝ ſuoꝝ religaturā
reſoluit. Et cū vngento ꝑ oīes plagaſ
vt videbat̄ perunxit. ſtatim ip̄e ſenſit ſe
priſtine reſtitutum ſanitati. quo facto
beatus Franciſcus receſſit. at ille vxo//
rem letus vocauit q̃ celeriter currens ⁊

ſtare iam videns quē ſepeliendum pu
tabat in craſtinū vicinam totā clamore
cōpleuit: accurrentes aūt filij ꝛ cū nite
rentur illū tanꝙ freneticū in lectum re
ponere: ꝛ ille renuens oſtēderet ꝛ aſſe
reret ſe ſanatū tanto ſunt ſtupore atter
riti vt quaſi ſint mente oēs effecti ip
ſum fantaſticum eſſe crederent ꝙ vide
bant: quē paulo ante cōſpexerant pla
gis attrociſſimis laniatum plena vide
bāt icolumitate iocundū. Quibus ille
qui factus fuerat ſanus ait. Nolite ti
mere qꝛ ſanctus Franciſcus mō a loco
iſto receſſit Et illaꝝ ſacraꝝ manuū ta
ctu me integre liberauit. Inquit poſt
hec dn̄s Bon̄. Digna quidā beat⁹ pa
ter carne iam mortuus vt viuens cum
xp̄o pn̄e ſue oſtenſione mirabili ꝛ ma
nuum ſacraꝝ palpatione ſuaui vulne
rato letaliter viro ſanitatē ꝯceſſit cuꝫ il
lius in ſe ſtigmata tulerit: qꝛ miſericor
diter moriēs ꝛ miſerabiliter reſurgens
vulneratū genus humanū ꝛ ſemiuiuū
relictū plagaꝝ ſuaꝝ virtute ſanauit

Tertiū exemplū dicit̄ defenſionis
ſanctoꝝ: quippe patrocinia quibus ſe
pius populi ſubſidiū defenſionis obti
nuerūt aīam oſtendūt imortalē Scri
bitur nāꝙ i. ij. macha. c. xv. qualiter cuꝫ
Judas machabeus cogeret̄ bellū cō
mittere ꝯ nichanorē qui hierl'm ꝛ tem
plū diſſipare volebat: eſſetꝙ Judas i
loc̄ Samarie cū pauc̄ qui timebāt ꝑ
pter paucitateꝫ ſuam hortatus eſt eos
Judas expoſito ſomnio qđ in eadem
nocte viderat in hūc modum: viderat
ſummū ſacerdotē defunctū iam manuſ
ꝑtēdentē orare ꝑ populo iudeoꝝ poſt
hūc apparuiſſe Hieremiā ꝓpham de
diſſe ipi Jude gladiū aureū et dicentē
Accipe gladiuꝫ ſanctū in q̄ ꝯcidas ad
uerſarios populi mei Iſrl': qꝛ viſione
ꝯfortati qui erant cū Juda impetū fe
cerunt in hoſtes: ꝛ ꝓſtrauerūt ex eis nō
minus xl. millia nichanore cū eis inter
empto: ꝛ redierūt hieroſolimā bn̄dicen
tes deū: caput nichanorē ꝛ manū cum
humero abſciſam circa templū ſuſpen
dentes. Mōne ſanctus Mercuri⁹ Ju
lianū apoſtatā interfecit. Nā cum ipſe
ꝯ pſas incederet manu forti in nocte vi
dit Baſilius in eccl'ia ſancte Marie in
viſu multitudinē angeloꝝ: ꝛ in medio
quandā feminā in throno ſtantem: et
aſtantibus dicentē. Vocate mihi cito
Mercuriū: qui Julianum apoſtatam
occidat: qui me et filium meum ſupbe
blaſphemat Erat aūt Mercurius qui
dam miles qui ab ipſo Juliano ꝑ fide
criſti fuerat interfectus: ꝛ in eadem ec
cleſia erat ſepultus: ſtatimꝙ ſanctus
Mercurius cū armis ſuis que ibi ſer
uabantur affuit: ꝛ viſus ab ea in pliuꝫ
properauit: ꝛ monumentū ſuuꝫ aguit
Expgefactus Baſilius ad locū vbi ſan
ctus mercurius cū armis ſuis quieſce
bat iuit ꝛ monumentum ſuum aperiēs
nec corpus ibi nec arma inuenit Se
quēte mane ibidē rediens inuenit cor
pus eius et arma ꝛ lanceam ſanguine
cruentatā. Et ecce quidā de exercitu di
xit Cum Julianus imꝑator in exerci
tu moreret̄ affuit miles quidaꝫ ignot⁹
qui vrgens calcaribus equum auda
ci mente Julianum impetijt: lanceam
fortiter vibrans ipm per medium ꝑfo
rauit Et ſubito aſcendēs nuſꝙ compa
ruit. ipſe vero Julianus dū adhuc ſpi
raret: vt dicit̄ i hiſtoria triptita ſangui
ne ſuo manum impleuit: ꝛ in aere ꝓie
cit dicens. Viciſti me Galilee viciſti
ſicꝙ in his vocib⁹ expirauit Et ab om
nibus ſuis inſepultus relictus fuit Ec
ce quotquot nobis offerunt̄ exempla
vt animaꝫ imortaleꝫ ſciamus O dura
corda quid facitis: cur anime ſalutem
negligitis Audite chriſtum dicentem.
Mat. xvi. quid prodeſt homini ſi vni
uerſum mundum lucretur Anime vo
ſue detrimentum patiat̄: aut quam da
bit hō cōmutationem pro anima ſua:
queramus igitur illaꝫ ſaluare: vt viuat
cum criſto hic per gratiam: ꝛ in futuro
per gloriam amen

Glorioſiſſimo principi ⁊ domino dño Nicolao Marcello Sereniſſimo venetiaꝝ duci Dominicus Bollanus artium ⁊ philoſophie doctor: debita reuerentia erga ſublimitatem ſuam p̄miſſa plurimum ſe cōmendat. Cum ex florentiſſimo gymnaſio Paduano ad patriam reuerſus eſſem: tantumqꝫ ocij mihi daretur quale nunq̃ ſimile per totum tempus elapſum vite mee mihi datum fuit: cogitaui nolle vitā meam ſub ſilentio ꝑtranſire: imo aliquod opus laude dignum decreui efficere: quo mediante vita noſtra illuſtraretur. Nam vita qua ſtruimur breuis eſt: et niſi homo dū viuit aliqd̓ laude dignum efficiat: veluti belua vitam ſuā ducit: atqꝫ eandem terminat. Cum autem multa ipſe mecum animo voluerem decreui illam iamdiu inter ſic clariſſimos theologos agitatam controuerſiam de conceptione glorioſiſſime virginis Marie contexere. Opus autem ad finem peroptatum duxi: in quo quantū potuimus imitati ſumus patrem noſtrum aurelium Aug. ⁊ theologie principem: atqꝫ monarcham Scotum: a cuius fonte vberrimo multa preclara ſumpſimus: veriſſimiſqꝫ rationibus atqꝫ excellentiſſimis ſanctoꝝ auctoritatibus virginem glorioſiſſimam in conceptione ſanctā: nec vnq̃ a macula peccati originalis fuiſſe deturpatam demonſtrauimus. Cum vero intellexiſſem Serenitatem tuā glorioſiſſimam dei matrem Mariam ſummo quodam honore et reuerentia venerari: volui opus hoc tuo glorioſo nomini dedicare. Suſcipe ergo diue Princeps libēti animo opus manuum noſtrarum: ipſum lege ac perlege quoniam tua excellentia multa preclara ac laude digna in opere iſto inueniet: ⁊ hoc non tantum meum: verum etiam omnium aliorum qui ab omni cura et odio vacui ſunt erit tale iudicium. Nihil aliud mihi deniqꝫ reſtat: niſi pijs precibus orare dn̄m deum noſtrum: vt pro bono ſtatu ⁊ reipublice Venete in hac mortali vita Serenitatem et excellentiam tuam diu feliciterqꝫ conſeruet: qm̄ vt inquit ꝑipateticoꝝ princeps Ariſt. iij. politicoꝝ. Melius eſt ciuitatem regi a principe optimo: q̃ optima lege.

Dominici Bollani artiũ et philoſo
phie doctorꝫ filij Magnifici dñi Can
diani in q̃one de cõceptione glorioſiſ-
ſime virginis Marie Probemium

NOn paruo
dolore animi afficio cũ
audio quoſdã magiſtra
li inſula decoratos vi-
ros ꝑtinaciter affirmare glorioſiſſimã
intemeratãꝗ virginez Mariã ab eter-
no Jeſu xp̃i matrem electã a macula
peccati originalis fuiſſe deturpatã: at
ꝗ in eã conceptam Nam cũ ſacroſan-
cta mater eccleſia tanta taliaꝗ de glo
rioſiſſima v̾gine Maria canat atꝗ af
firmat. Que nulli vnꝗ alteri creature
pure cõceſſa vident̾ Profecto poſſent
in beatã virginem modeſtius loqui: et
ita pleno ore: q̃d affirmãt affirmare nõ
deberẽt. Si Augꝫ. totius fidei noſtre
lumen ac ſidus clariſſimuz cui datum
eſt de ſumma et incomprehenſibili tri
nitate dei loqui atꝗ determinare prõ
pter honorẽ dñi: cũ de peccatis ab illo
agitur nulla de beata virgine voluit fa
cere q̃onem Profecto hi maximo erro
re ducunt̾: affirmantes virginem ĩ pec
cato originali fuiſſe conceptam. Qm̃ ſi
ita in ſcripturis ſacris eſſe determina-
tum eſſet ſicuti hi viri affirmãt: nonne
ſancta mater eccleſia cui datũ eſt erro
res remouere ⁊ ea q̃ noſtre fidei ꝯſona
ſunt ponere eã in pc̃tõ originali conce
ptam affirmaſſet atꝗ p̃dicaſſet. Si er
go eccleſia ſancta dei h̃ affirmare non
decreuit q̃ tanta ac talia de virgine lo
cuta eſt Cur ĝ hi nulla euidenti ratiõe
coacti neꝗ ab eccleſia aſtricti hoc tam
impie affirmare audent Huius rei cãz
aliam repire nequeo: niſi ꝙ aſſidua eo
rũ de hac re cogitatio in peſſimũ vſum
cõuerſa eſt. Impoſſibile potiuſꝗ eſſet
opinionem hanc a veritate alienam ex
cordibus illoꝝ euellere q̃ iudeoꝝ ꝑfi-
diam de illoꝝ cordibus eradicare Ag
grediamur ſacre theologie fontes vber
rimos: ⁊ videamus quid de cõceptiõe
glorioſiſſime virginis affirmatur: ac in
ſcripturis ſacris legit̾. Dicat nũc nobis
ſapiã Salomonis: quid de tali conce
ptione ſentiat loquens in ꝑſona Ma-
rie. Dñs poſſedit me ab initio viarum
ſuaruz anteꝗ quicꝗ fieret a principio
creationis: ſ. mundi: qñ dictum eſt. In
principio creauit deus celũ ⁊ terraz ab
eterno ordinata ſum: vt eſſem. ſ. Jheſu
xp̃i mater: ex antiquis ſcz eternitatꝫ: an
teꝗ terra fieret. i. ante omnẽ corꝑalem
conditam creaturã nũdũ erant abyſſi
ideſt nunduz erant angelice nature: q̃
abyſſi nuncupari pñt ad oſtendendaz
eaꝝ ſubaꝝ excellentiã: ⁊ ego Maria iã
cõcepta eram in mente. ſ. opificꝫ ⁊ crea
toris mei nũdum fontes aquaꝝ erupe
rant: nũduz ſanctoꝝ p̃dicationes eru
perant qui ſancti tãꝗ fontes vberrimi
nuncupantur de quibus dixit eccleſia
In omnẽ terram exiuit ſonus eoꝝ: et ĩ
fines orbis terre verba eoꝝ. Nec mar-
tires graui mole ꝯſtiterãt. Nec marti-
res qui ſua ſtabilitate et aſperſione ſui
ſanguinis eccleſiam dei auxerũt: et in
quadam ſtabilitate illam poſuerũt cõ
ſtiterant Et ego Maria iam concepta
eram ante omnes colles. ego ſcz Ma-
ria ꝑturiebar. i. ante omnes creaturarũ
naturas atꝗ eſſentias que poſſunt ap
pellari colles: q2 ſicut vnus collis aliũ
excedit ſm apicem ⁊ ſummitatez ſuam
ſic in ordine eminentie creaturaꝝ eſſen
tia vnius ſm perfectionem eſſentialez
aliam excedit. Si ĝ eccleſia ſancta dei
id q̃d de ſapiã vnigeniti filij dei dicit̾
de glorioſiſſima virgine affirmare de-
creuit eiuſꝗ conceptio ſancta in men-
te opificis ab eterno ordinata eſt ante
cuiuſcunꝗ alterius creature cõceptio
nem atꝗ creationem: qm̃ vt dicit Au
gu. ſermõe. xliij. ad heremitas Maria
mater ſ. eius. ſ. xp̃i electa eſt ⁊ ſup omnes
creaturas p̃electa quõ audẽt hi viri af
firmare pc̃tm̃ Ade potuiſſe maculare

animam virginis ac dei matrez: ſi an//
te omnē creaturam virgo fuit concepta
atq̄ ꝑelecta ſuper omnes creaturas in
mente creatoris noſtri. Hoc ꝓfecto ab
his dicenduz non eſt: cum Aug. fidei
noſtre ſydus clariſſimū. li. xiiij. d ci. dei
c. ij. dicat homo eū peccato ſuo nō po
tuit diuinum perturbare cōſilium: qua
ſi ſtatuerat deum mutare cōpulerit qm̄
ſiue Adam peccaſſet ſiue nō: conſiliuz
dn̄i in eternū manet. Dicat etiā nobis
cantica canticoꝝ: quid de conceptione
virginis ſentiat: et de filio dei ad glo//
rioſiſſimam virginez loquente quid af
firmat. ecce iſte. ſ. dei filius: venit ſcz in
mundum: ſaliens in montibus: ⁊ tran
ſiliens omnes colles. i. excellens ſuper
omnes ſanctos ⁊ angelorū choros. en
ipſe ſcz dei filius: ſtat poſt parietem no//
ſtrum ſcz qn̄ verbum caro factum eſt ꝓ
ſpiciēs per feneſtras ſenſuū ſcz exterio
rum: ⁊ ꝑ cancellos ſenſuū ſcz interiorū
En dilectus meus ſcz dei filius loqui
tur mihi ſcz Marie vt ipm̄ dei verbuz
fieret caro dicens ſurge amica: ⁊ nō in
imica: vt certe mulieres. Veni colum//
ba mea: in qua non eſt macula aut fel:
Formoſa mea: iam hyems tranſit ad
demonſtrandum Marie iram dei ī ge
nus humanum erga illam nō eſſe nec
ipſam ſub tali hyeme poſſe capi iō im//
mediate poſt inquit. Imber abiit et re
ceſſit flores apparuerūt in terra noſtra
Surge. ſ. Maria: ⁊ nulla macula eſt ī
te. Si ḡ dei filius tranſiliuit oīes col
les omnes ſanctos ⁊ angeloꝝ choros:
nōne fuit maiori laude gl̄ia q̄ digniſſi
mus humani generis redemptor xp̄s:
q̄ deſtructor humani generis Adam
pater peccati: qui fuit de terra virgine
nullis vnq̄ maculis deturpata. Quō
ergo xp̄s redemptor noſter potuiſſet eē
deterior q̄tum ad huius ſeculi origi//
nem ip̄o Adaz. Nam vt etiā aſſerit au
relius Augu. eodem ſermone. xliij. di//
cens Sicut in celo habuit patrem im
mortalem ⁊ eternum ſic et in terra ha//
buit matrem omni corruptione caren
tem Erubeſcant hi ⁊ amplius non lo//
quant: q: marie dicitur. Surge ami//
ca mea ſpecioſa mea: ſurge ⁊ nulla ma
cula eſt inte Amplius nōne fuit poten
tia in patre eterno: vt verbū ac vnigeni
tum filium ſuum qn̄ debebat fieri caro
nobilioris maioriſq̄ dignitat eſſet q̄n
tum ad originem ip̄o Adam. Nonne
fuit ſapientia in vnigenito filio dei cū
amore ſp̄ūs ſancti in veneranda criſti
matre. Si ergo nō fuit omnipotentie
defectus neq̄ ſapiētie error: neq̄ amo
ris impedimentum Si xp̄s potuit ve
nerari matrem qua veneratione ⁊ ipſe
venerabat: quia vt dicit Aug. eodē ſer
mone xliij. In celo qualis eſt pater ta
lis eſt filius. ſic ⁊ in terra qualis eſt ma
ter ſm carnē talis eſt filius. ſ. xp̄s Pro
fecto potius hi ſilere deberent: q̄ velle
talibus ꝯtumelijs glorioſiſſimam dei
matrem afficere: de qua dixit eccleſia.
Quibus te laudibus efferaz neſcio: q:
quē celi cape non poterant tuo gremio
cōtuliſti. Et alibi dicit. Felix es ſacra
virgo maria: ⁊ omni laude digniſſima
ad demonſtrandum ipam nulla igno
minia eſſe afficiendaz. Cauſa aūt hui⁹
eſt: q: ex illa ortus eſt ſol iuſticie criſtuſ
deus noſter. Et alibi dicit ab eccleſia
Que eſt iſta q̄ progredit quaſi aurora:
pulcra vt luna: electa vt ſol. vn̄ dictum
eſt in pſalmis. In ſole poſuit taberna//
culum ſuū qd tabernaculum fuit virgo
⁊ ip̄e. ſ. criſtus tanq̄ ſponſus exiens de
thalamo ſuo. Dicāt nobis hi viri: ſi de
us ab eterno voluit eligere virginez: vt
de hac naſceret xp̄s humani gener re
demptorem quō potuit eligere creatu
ram futurā deo inimicā ⁊ ire filiam: vt
mediante filia ire genus humanū redi
meret ꝑſertim cū eā potuit mundā cō//
cipere immunditia ſeminū parentum ſuoꝝ
nō obſtante: q: ꝓpheta Job Intuens
eā creaturā in qua verbū ac dei fili⁹ de
bebat fieri caro dixit. quis poteſt facere
mundū. ſ. indiuiduū aut ſuppoſitū de

ĩmundo cõceptũ ſemine. Nõne tu qui
ſolus es ad demonſtrandũ omnipotẽ
tiam dei erga creaturã talem eſſe: vt nõ
obſtante ĩmunditia ſeminis parentum :
ipſam creaturã mundam de ĩmundo ſe
mine ↄcipi poſſe. Et iõ Anſelmus do
ctor ille venerabil' recognoſcens ſe alio
quodã loco male affirmaſſe ꝟginem in
pctõ fuiſſe conceptã dixit Decet virgi
nē ea puritate nitere: qua ſub celo nul
la maior nequit intelligi. q̄ pfecto tan
ta puritate nõ niteret ꝟgo: ſi in pctõ ori
ginali fuiſſet cõcepta. Amplius Ma//
ria fuit plena grã anteq̄ Gabriel an//
gelus miſſus fuiſſet ad eã: q2 inuenit
eã plena grã: cum dixit Aue grã plena
quali plenitudine grã nulla vnq̄ crea
tura fuit plena. q2 vt refert beatus Hie
ronimus ad Paulã ⁊ Euſtochium: et
vere dicit' plena grã q2 ⁊ ſi ceteris ſanctis
ꝑ partes dat' gratia: Marie vero ſe in
fudit totius gratie plenitudo Et in eo
de loco paulo poſt ait. Et ſi ſanctis pa
tribus ac pphetis gratia fuiſſe credit' :
tñ nõ eatenus plena. In Maria vero
totius gratie q̄ in xp̃o eſt venit plenitu
do Aug'. ſermone. xliij. d̃ natiuitate xp̃i
ſic dicente. Maria mater xp̃i electa eſt
⁊ ſuꝑ omnes creaturas p̃electa omnibꝰ
gratijs fecũdata: oĩbus virtutibꝰ orna
ta: ⁊ omni ſanctitate in vtero matris re
pleta: vt de mũdiſſima matre mũdiſſi
mus naſceret' filius q2 ſicut in celo ha
buit patrẽ ĩmortalem ſic ⁊ in terra ha//
buit matrẽ omni corruptione carentē
Ergo hi pace ſua dixerim male affir//
mant ꝟginem in pctõ fuiſſe conceptã
ſi totius gratie q̄ in xp̃o eſt: in Maria
plenitudo venit. Et iõ Hiero. ↄcludẽs
tantã gratie plenitudinē marie a dño
collatã dixit quã naturã nõ habuit Nã
ꝟgo ſm naturã pna erat ad accipien//
dam maculã peccati originalis: q2 et
ipſa per cõcubitum viri ⁊ mulieris ori
ginem habuit ab Adam. Et idõ tanta
plenitudo gratie illi data eſt: nõ ꝑ na//
turam quã habuit ſed per dei gratiam

atq̄ miſericordiam Et iõ dixit Hiero.
vſus neſciuit: q2 omnes Maria excepta
mũdati fuere: poſtq̄ in pctõ ceciderũt
Ignorauit rõ. nam ꝑ rõnem continue
apud omnes argutũ fuit omnes qui ab
Adam hñt originē per concubitũ viri
⁊ mulieris in pctõ originali fuiſſe con
ceptus ſm legē cõem hec ḡ rõ ignorauit
gratiã a dño Marie collatã: ita ac tali
ter q̄ mens humana nõ capit q2 h' exce
dit omnē aciē intellectus humani. ĩmo
pauet celũ vt dicit Hiero. ſtupet terra
Nã vt dicit Ber. expones illa ꝟba grã
plena. Inquit in ore plena gratia affa
bilitatis: in manibus plena gratia libe
ralitatis vere plena: q2 de plenitudine
eius gratie capiũt vniũſi captiui redē//
ptionem: triſtes cõſolationem: pctõres
veniã: iuſti gratiam: angeli leticiã: tota
deniq̄ trinitas gloriam q̄ ſi ita eſt : vt
aſſerit iſte ſanctus ac dei vir : pfecto et
ipſe alio quodã loco ſalua ſemꝑ reuerē
tia ⁊ ſanctitate ſua male locutus eſt af
firmando virginē a macula peccati ori
ginalis fuiſſe deturpatã atq̄ in ea con
ceptam. Neq̄ in h' aliquis mihi mole
ſtus ſit: q2 vnuſquiſq̄ magis tenet' ve//
nerari dei matrē celoꝝ reginã: angelo
rum dñam q̄ doctrinã beati Ber. in h'
paſſu extollere: q2 cũ lumine illo totius
eccleſie noſtre Hieronimo ſum : q2 af//
firmat totius gratie plenitudinē: que ĩ
xp̃o fuit ĩ glorioſiſſima ac omni laude
digna Maria veniſſe: q2 cum de pec//
catis agimus vt refert Aurelius Aug.
nullã de beata virginē volumꝰ facere
qõnem ꝑpter honorem dñi: q2 cum qõ
ſit ꝑpoſitio dubitabilis. De beata autē
virgine nulli dubiũ eſſe debet ipſam in
conceptione ſanctã ac omni gratia ple
nam fuiſſe conceptã Concludamus
ergo et dicamus q̄ ſi tanta fuit pleni//
tudo gratie in Maria : qualis nec in
Adam, nec in Eua fuit: qualis nec in
angelis: nec in archãgelis : aut in prin
cipatibus: q̃lis nec in poteſtatibus vir
tutibus: aut dñationibꝰ: qualis nec in

thronis cherubinis: nec in ſeraphinis
vnq̄ꝫ fuit: qꝛ exaltat̃ ſancta dei genitrix
ſuꝑ choros angeloꝝ ad celeſtia regna
eccleſia ſic affirmante qꝛ totius grẽ ple
nitudo: que ĩ xp̄o fuit Marie data eſt
Hieroni. teſtãte: qꝛ de plenitudine eiꝰ
gratie capiũt vniuerſi Bernhardo lo=
quente: qꝛ decet ꝟginem tanta puritã
te nitere qua ſub celo nulla maioꝛ ne=
quit intelligi Anſelmo cõfitente: qꝛ cũ
de peccatis agit̃ ꝓpter honorẽ dñi nul
la eſt faciẽda lis aut q̄ꝺ de Maria Au
guſtino dicente: qꝛ inter omnes mulie
res nemine excepta fuit benedicta Eli
ſabeth reuelante. Dicamus ḡ et ex his
ꝯcludamus glorioſiſſimaꝫ ꝟginem in
ꝯceptione ſanctã ac plenã gratia fuiſſe
nec vnq̄ꝫ a macula peccati originalis
fuiſſe deturpataꝫ q̄ꝺ cum ita ſit ſicut a
nobis demonſtratũ eſt. Ego qui ab in
cunabluis: ac teneris vnguiculis ſem
per fui ſeruus glorioſiſſime ꝟginis ma
rie: futuruſq̄ꝫ ſum: ſi deo placuerit vſq̄ꝫ
ad vltimũ etatis noſtre terminum De
creui multa que ex ſacris theologie fon
tibus emanarũt in corpus vnũ q̄ꝺnis
ꝯtexere: ⁊ hoc latino ac claro ſermone:
ita vt mediãte lumine glorioſiſſime vir
ginis Marie que tenebras intellectus
noſtri illuminare dignabitur dicemuſ
tanta ac talia: ꝙ ſi aduerſariȷ̄ veritatis
in ſua ꝑtinatia ꝑmanere nollent: rõni=
bus veriſſimis ducti ꝯfitebuntur ⁊ ipĩ
glorioſiſſimam ꝟginem in cõceptione
ſanctam nec a macula peccati origina
lis vnq̄ꝫ fuiſſe deturpatam Deo altiſſi
mo gratie infinite referantur

Queritur vtrū

glorioſiſſima ꝟgo maria
ſit in pctõ originali conce
pta Affirmatiue arguẽdo formabimꝰ
quinq̄ꝫ articulos. In primo oſtende=
mus ꝑ rõnes cões quibus oſtendunt̃
om̃es: qui ex lumbis ade habuerũt ori
ginem cõtraxiſſe tale peccatum ꝟgineꝫ
etiam ipſam in tali peccato fuiſſe cõcẽ
ptam In ſcꝺo articulo oſtendemus
ꝑ rõnes proprias ſpecialiter de ꝟgine
loquentes ipſam in tali peccato fuiſſe
conceptam In tertio hoc quidẽ de=
monſtrabimus ex priuilegiȷ̄s ſoli xp̄o
cõpetentibus In quarto adducemꝰ
auctoritates cõmunes affirmãtes om
nem creaturaꝫ humanam puram poſt
ade delictum in tali peccato fuiſſe con
ceptam. In quinto ⁊ vltimo addu=
cemus auctoritates ſpecifice de glorio
ſiſſima virgine affirmantes ipſam ĩ ta
li peccato fuiſſe conceptam

Argumenta quibus oſtendunt̃ om
nes qui ex lumbis Ade ꝑ concubitum
viri ⁊ mulieris habuerũt originem cõ
traxiſſe peccatum originale.

Ad oſtendendum omnem hu=
manam creaturam nemine ex
cepta ĩ pctõ originali fuiſſe cõ=
ceptam: accipiendum eſt illud Pauli
apoſtoli dictum. Om̃es in adam pec=
cauerũt tanq̄ꝫ ſcꝫ in radice: ergo om̃es
qui ex lumbis eius ꝑ concubitũ viri et
mulieris duxerũt originem ꝯtraxerunt
tale pctm̃. Primo ḡ ꝓbabimus antece
dens huius ꝯñtie: q̄ꝫuis ſit formaliter
Pauli apoſtoli dictũ Scꝺo ꝓbabimꝰ
ꝯñtiaꝫ. Data ꝑte negatiua anteceden=
tis. ſ. ꝙ non omnes in Adam peccaue
rũt: duo ſequerent̃ incõuenientia Pri
mum incõueniens: fuiſſet aliqua crea
tura humana que redemptione ſaluã
toris noſtri non indiguiſſet. Scꝺm
incõueniens ꝑter xp̄m redemptorẽ no
ſtrum fuiſſet aliqua creatura pura poſt
lapſum ade: q̄ in originali iuſticia fuiſ
ſet cõcepta. Primũ incõueniens ſic
deducitur. Nã xp̄s in euangelio dicit.
Nõ eſt opus valentibꝰ medico: ſed ma
le ſe hñtibus. Si ḡ virgo nõ peccaſſet
in Adam: neq̄ꝫ ꝯtraxiſſet pctm̃ ꝑ te. er=
go nõ indiguit redemptiõe: ꝓbo ꝯñaꝫ
qꝛ redemptio p̃ſupponit lapſum Con
firmatur indigẽtia p̃ſupponit defectũ
Si ergo in ꝟgine nullus fuit defectuſ

ergo nõ fuit in ea indigentia redẽptio
nis Confirmatur ſcd̃o: quia vt dicit
Paulus apoſtolus: ſicut vnius Ade
pctm̄ regnauit in om̄es in condemna
tionem: ſic ⁊ vnius xp̄i iuſticia regna-
uit ĩ omnes ĩ iuſtificationẽ Modo da
to oppoſito prime ꝑtis huius auctori
tatis: ſequit̃ oppoſitũ ſcd̃e ꝑtis eiuſdẽ
q: ſi vnius ade pctm̄ nõ regnauit ĩ om
nes in condemnationem. g̃ nec vnius
xp̄i iuſticia regnauit in omnes in iuſti
ficationem Scd̃m inconueniens ſic
deducit̃. priuatio originalis iuſticie de
bite in nobis omnibus eſt ꝓpter pctm̄
primoꝝ ꝑentum in ꝯceptione vniuſcu
iuſq; noſtrũ ꝯtractum eo ꝙ in om̄es il
los peccauimus. Si g̃ fuit aliqua crea
tura q̃ in ꝑentibus nõ peccauit. g̃ ab il
la creatura nõ fuit remota in cõceptio
ne peccati originalis. Confirmatur
qui nullo mõ peccat ab eo nõ remoue
tur id qđ alijs remouet̃ ꝓpter pctm̄: p̄
ſertim cum peccatum ſit cauſa priuati
ua illius: ſi g̃ virgo non peccauit in ra
dice: neq; cõtraxit pctm̄ originale: nec
alio altero mõ vn̄q; peccauit. g̃ ab iſta
nõ remouet̃ in cõceptione ſua origina
lis iuſticia: q̃ alijs ꝓpter pctm̄ remota
fuit. Patz g̃ illud an̄cedens fuiſſe ſuffi
cienter ꝓbatum ꝑ deductionem iſtorũ
duoꝝ inconuenientium Nunc vero
ꝓbanda eſt ꝯñа q̃ talis fuit Omnes in
adam peccauerũt tanq; in radice. ergo
om̄es qui ex lumbis eius ꝑ cõcubitum
viri ⁊ mulieris duxerũt originẽ contra
xerũt tale pctm̄ q̃ ꝯña niſi valeret: ſeque
rent̃ ſex abſurda incõuenientia. Pri
mum inconueniens. Pena eſſet alicui
creature ſillata a deo iniuſte nulla ante
cedente cauſa talis pene Incõueniens
ſic deducit̃. Virgo Maria mortua eſt
tꝑali morte: q̃ mors pena eſt q: eſt vl-
timum terribiliũ in hac vita. Aut ergo
mortua eſt: q: peccauit in adam tanq;
in radice: ⁊ nõ cõtraxit tale pctm̄: quia
fuit p̄uenta ꝑ dei gratiam ſm̄ te. aut q:
peccauit in radice: ⁊ cõtraxit pctm̄ ori

ginale. aut pena iſta data ẽ virgini ad
maiorem cumulum meritorum vt di-
cunt quidã aut iſta pena illi a dñо in
iuſte data fuit. Hec eſt diuiſio ſufficiẽſ
neq; aliud membrũ aſſignari põt qua
re virgo mortua eſt tꝑali morte. Nõ eſt
dandum primum membrũ: quia pec-
catum in radice nõ contractum nõ po
nit aliquẽ defectum in anima: ſiue in
creatura apud dñm: quia dato oppo-
ſito dicant nobis quẽ alium defectum
poſſet ponere pctm̄ originale in radi-
ce in anima alicuius niſi illum defectũ
qui eſt ꝓprie quando contrahitur tale
peccatum: qui defectus ſit alter eſt ab
illo: ſufficit nobis ꝙ ab eo v̾go nõ fuit
liberata: voca eum quomõ vis ampli⁹
ſequeretur ſi iſte defectus eſſet alter ab
illo: qui cõtrahitur in conceptione per
peccatum originale: ꝙ in anima vniuſ
cuiuſq; noſtrum fuiſſent duo defectus
cõtractio peccati: ⁊ alter p̄cedens talẽ
contractionem Neq; eſt dandũ ſcd̃m
membrum: quia ſm̄ opionem tuã vir
go nõ contraxit originale peccatũ. Ne
q; eſt affirmandum tertium membrũ
quia merita augent̃ ex bonis operibuſ
⁊ demerita augentur ex malis: g̃ mors
non potuit dari virgini in penam ad
maiorem cumulum meritorum. Con
firmatur: quia non eſt inferenda pena
alicui: niſi quando demereretur quia
non ſunt facienda mala vt eueniãt bo
na. Confirmatur ſcd̃o Virgo Maria
ob eius mortem non fuit aucta in me-
ritis ſed per eius humilitatẽ quando
dixit. Ecce ãcilla domini: fiat mihi ſm̄
verbum tuum. Et ideo poſt iſta verba
Maria dixit Magnificat anima mea
dominũ. Et poſt aliqua verba. Quia
reſpexit humilitatem ancille ſue: Ecce
enim ex hoc beatam me dicent omnes
generationes. Relinquitur ergo vlti-
mum membrum cum nullum aliorum
dari poſſit ex ſufficienti diuiſione de-
ductum: quod eſt inconueniens pro-
batũ. Huic difficilimo argumento

quidam theologi dixerunt ꝙ peccatuꝫ originale non eſt cauſa adequata mortis naturalis: ita ꝙ mors ſemper proueniat ex tali peccato: ꝓbatur qꝛ mors xp̄i nō fuit propter peccatum originale. Et ideo dicunt ꝙ cū in virgine Maria fuerunt duo principia intrinſeca. ſ. forma intellectiua: ⁊ eius materia: ratione cuius cōpoſitionis ineſt ei corruptibilitas: tranſacto certo tp̄e vnionis iſtoꝝ duorum principiorum: poſtea ꝑuenit mors: quia ſm̄ Ari. Omne corruptibile de neceſſitate corrumpetur. Et ideo mors ꝟginis fuit ex talibus principijs: ⁊ nō ex peccato originali. Sꝫ ſalua pace tantoꝝ viroꝝ. hec reſponſio theologie noſtre non eſt cōueniens quia dictum eſt a dn̄o Quacunqꝫ hora comederitis morte moriemini. Super quibus verbis ab omnibus theologis dicit̄ ꝙ duplex fuit intellecta mors temporalis ſcꝫ ⁊ eterna. Et ſi Adam nō peccaſſet: quāuis corruptibilitas vniciuiqꝫ noſtrum ex natura ꝓpria conueniat: tn̄ nunq̄ꝫ talis aptitudo fuiſſet educta de potentia ad actum: qđ autem h̄ ſit verum auctoritate aurelij Aug̃. h̄ cōprobamus libro. xiij. đ ciui. dei. c. iij. dicentis. Quapropter fatendum eſt primos quidem homines ita inſtitutos fuiſſe vt ſi non peccaſſent nulluꝫ experirētur genus mortis: ſed eoſdem primos peccatores ita fuiſſe mulctatos: vt etiam quicquid eorum ſtirpe eſſet exortuꝫ eadem pena teneretur obnoxiuꝫ. Quamuis ergo in nobis ſint principia cōpoſitionis: rōne quorum ineſt nobis mortalitas ⁊ corruptibilitas ſi primi parentes non peccaſſent fuiſſemus preſeruati a morte tp̄ali: quia vt dicit etiā Auguſtinus eodeꝫ libro de ciuitate dei. c. xix. Primos homines ita fuiſſe conditos: vt ſi non peccaſſent: nulla morte a ſuis corporibus ſoluerentur: ſed ꝑ meritis obedientie cuſtodite imortalitati donati cum eis viuerent in eternū. Ex iſtis auctoritatibus ſatis clare conſtat

reſponſionem iſtorum theologorū potius eſſe ſm̄ fallacem philoſophiam q̄ꝫ ſm̄ veram theologiam noſtram. Nec valet motiuum iſtorum ſcꝫ ꝙ peccatuꝫ non eſt cauſa adequata mortis: qꝛ xp̄s mortuus eſt ⁊ non ex peccato: quia ſuperius oſtenſum eſt ſm̄ Auguſtinum ꝙ mors ineſt nobis ex peccato primorum: criſto autem non fuit data mors propter peccatuꝫ: quia vt dicit Iſaias oblatus eſt ſcꝫ ad mortem quia voluit. vnde mors illi neceſſario data non eſt: quia ſi noluiſſet in eternū vixiſſet. Voluit ergo criſtus mori vt liberaret genꝰ humanum: quod perierat per mortem ſuam: vnde dicitur ⁊ canitur ab eccleſia. Qui mortem noſtraꝫ moriendo deſtruxit. Non quidem mortem temporalem vniuſcuiuſqꝫ noſtrum deſtruxit: qꝛ vnuſquiſqꝫ noſtrum moritur: ſꝫ deſtruxit mortem eternam quam debeamus incurrere ex peccato primorum parentum. Secundum inconueniens qđ ſequitur niſi illa conſequentia teneat ē ꝙ aliqua creatura humana a deo eſſet producta propter aliquem finem: et tn̄ naturaliter nulla antecedente cauſa inclinaretur ad oppoſitum ſui finis. probatur quia ſm̄ Auguſti. ſuper li. gene. Deus creauit hominem: vt ſummum bonum intelligeret: intelligendo amaret: amādo poſſideret: poſſidendo frueretur. Iſte ergo eſt finis vltimus hominis frui deo: ⁊ videre ipſum a facie ad faciem ſicut eſt. Vt affirmat vas electionis paulus apoſtolus. Probo modo iſto fundamento declarato inconueniens prima fronte poſituꝫ quia ſm̄ apoſtolum Paulum Om̄es indiguimus gloria dei: ⁊ redemptione eiuſdem: qꝛ poſt tranſgreſſionē legis primis parentibus date om̄es erant inclinati ad dānationem ſempiternam: q̄ damnatio ē oppoſita noſtro fini vltimo. Cum ergo etiā ipſa virgo indiguit gloria dei: ⁊ gratia dn̄i noſtri Ieſu xp̄i: ſine qua etiā ipſa in eternum damnata fuiſſet

Quero ergo ex qua cauſa indiguit tali
redemptione. Aut quia peccauit in ra
dice: ⁊ non contraxit pctm̄. Et hoc di⸗
cendum non eſt: quia peccatum in ra⸗
dice non contractū nihil punit in ani
ma noſtra apud deum rōne cuius crea
tura poſſit inclinari ad damnationem
ſempiternā Aut indiguit redemptiōe
quia cōtraxit peccatum originale: et hͦ
dicendū non eſt per te. Et cum nulla
alia cauſa aſſignari poteſt preter iſtam
Relinquitur ꝙ virgo nulla anteceden
te cauſa erat inclinata ad damnatio⸗
nem. Et indiguit gloria dn̄i noſtri Je
ſu xp̄i quod eſt incōueniens deductū
Tertium inconueniens qđ ſequit̄ niſi
ꝯn̄a illa valeat eſt ꝙ virgo Maria fuiſ
ſet redemptrix ⁊ nō redempta. Conſe⸗
quens falſum: quia tm̄ eſt vnus redem
ptor xp̄s incōueniens ſic deducit̄ Vir
go Maria paſſa eſt anguſtiam mortis
⁊ multas alias penas. Aut ergo quia
in ea fuit cauſa talis paſſionis. Aut qꝛ
in ea nō fuit aliqua cauſa talium pena
rum Nō ſm̄ quia in hoc appareret de
us iniuſtus vt deductum eſt in primo
incōuenienti. Si primū. aut talis cau
ſa fuit ex peccato in radice non contra
cto. aut ex peccato in radice ⁊ in ea con
tracto. aut ꝓpter ſalutem humani ge⸗
neris. Nō primum quia peccatum in
radice nullum defectum ponit in crea
tura qn̄ non eſt contractum Neqꝫ ſcđꝫ
ꝑ te: quia virgo nō contraxit peccatū
originale. ergo datur tertium membrū
ex ſufficienti diuiſione deductū. Con
firmatur: quia virgo non indiguit re⸗
demptione: probat̄: quia redemptio p̄
ſupponit lapſum ⁊ paſſa eſt. ergo fuit
redemptrix ⁊ non redempta Quar⸗
tum incōueniens qđ ſequit̄: niſi conſe
quentia illa valeat eſt: tolleretur oīs
via ad ꝓbandum filios ade in concep
tione ꝯtraxiſſe pctm̄ originale Hoc au
tem eſt contra Aug. in libro de baptiſ
mo puulo꜅ cōtra hereticos affirman⸗
tes puulos nō cōtrahere pctm̄ origina
le ex pctō primo꜅ ꝑentum: in quo loco
Aug. probat ꝑ rōnes veriſſimas atqꝫ
neceſſarias: ꝙ lege trāſgreſſa a primis
oēs qui ex lumbis eo꜅ trahunt originē
ꝑ cōcubitum viri ⁊ mulieris ꝯtrahunt
tale peccatum. Incōueniens ſic dedu
citur: q̄ rōne vnum indiuidum ſpeciei
humane pōt p̄ſeruari a pctō originali ī
cōceptione ne ꝯtrahat illud omnia in
diuidua pn̄t preſeruari ne in concep⸗
tione ꝯtrahatur tale peccatum probat̄
quia peccatum originale ex eadē cau
ſa in omnibus cōtrahitur. ergo ſi fuit p̄
ſeruatum aliqđ indiuiduum ne cōtra
heret tale peccatum: hoc fuit ex poſſi⸗
bilitate probatur: quia illa mota hͦ nō
potuiſſet fieri. Et vt dictum eſt: qua ra
tione vnum indiuiduū potuit p̄ſerua
ri etiā omnia indiuidua potuerūt a ta
li peccato p̄ſeruari. ergo nulla rō neceſ
ſaria poteſt probare: ꝙ omnes qui cō⸗
traxerunt originem ex primis parenti
bus concepti fuerunt in tali peccato: ꝓ
batur iſta vltima conſequentia quia ſi
eſſet aliqua ratio neceſſaria eius oppo
ſita eſſet impoſſibilis. quod tamē non
eſt: quia quod cōpetit ꝑ eandem cau⸗
ſam omnibus indiuiduis eiuſdem ſpe
ciei ſi ab vno indiuiduo illud poteſt re
moueri poteſt remoueri ab omnibus.
Cum autem peccatum originale com
petat omnibus indiuiduis ſpeciei hu
mane per Ade peccatum qđ fuit cau⸗
ſa damnationis omnium noſtrum. ſi
ab vno indiuiduo poteſt remoueri ta⸗
le peccatum: ne in conceptione contra
hat illud ab omnibus pōt etiā remoue
ri. Et ſic tolleret̄ via neceſſaria ad ꝓbā
dum puulos ꝯtrahere tale pctm̄: et ſic
baptiſmus nō eſſet neceſſariꝰ in puuliſ

Quintū incōueniens qđ ſequit̄: ni
ſi illa ꝯn̄a valeat eſt. ꝙ ſi virgo nō fuiſ⸗
ſet cōcepta in pctō originali ſi mortua
fuiſſet ante paſſionē dn̄i noſtri ieſu xp̄i
ad eternam gloriam iuiſſet anteqꝫ xp̄s
a mortuis reſurrexiſſet: quod eſt abſur⸗
dum dicere ⁊ incōueniens: ꝓbatur Nā

cunꝫ eſt aliq̃d ens in vniuerſo produ
ctum propter aliquē finem ſi nullum ē
impedimentum reſpectu ſui finis: illū
attingit finem: ſed ſic eſt ꝙ viſio intui
tiua dei: ⁊ fruitio eiuſdem eſt vltimus
finis: ꝓpter quē anima intellectiua eſt
producta. ḡ amoto omni impedimen-
to anima intellectiua attinget illum fi
nem. maior huius rōnis eſt nota: ⁊ mi
nor eſt pauli apoſtoli dicentis. Vide-
bimus illum a facie ad faciē ſicuti eſt
tūc ſic Si anima virginis fuiſſet ſepa
rata a corpe: anteꝗ̄ xps mortuus eſſet
nullum impedimentum ei fuiſſet: per
quod poſſet remoueri a viſione intuiti
ua dei: ꝓbatur qꝛ non peccatum origi
nale: neqꝫ aliquod aliud peccatum ve
niale aut mortale: neqꝫ illud impedi-
mentum: poſſet eſſe violentum quia h̄
eſſet contra dei iuſticiam: quod nullo
ãncedente defectu anima ꝟginis amo
ta fuiſſet ab vltimo fine eiuſ quod ſi ſic
non eſt ſequitur ꝙ illa anima glorio-
ſiſſima virginis marie iuiſſet ad eternā
gloriam ⁊ vidiſſet dn̄m a facie ad faciē
ſicut eſt. Tertiū incōueniens quod
ſequitur: niſi illa cōſequentia valeat eſt
fuiſſet aliq̃ creatura cōmuni curſu na-
ture per cōcubitum viri ⁊ mulieris pro
ducta: ⁊ tamen in peccato originali nō
fuiſſet concepta. hoc inconueniens eſt
ſatis clarum. Et primo ꝙ ſit producta
per cōcubitum viri ⁊ mulieris. Hoc eſt
notum quia habuit parentes ſcꝫ Joa-
chim ⁊ Annam: ex quibus generata ē.
ꝙ non ſit in pctō originali cōcepta: h̄
affirmatur a te: hoc autem incōueniēs
eſt expreſſe cōtra Aug᷒. in li. de fide ad
Petꝝ dicentem Firmiſſime tene ⁊ nul
latenus dubites omnem hominē qui
ꝑ concubitū viri ⁊ mulieris natus eſt ī
peccatis conceptus eſt ⁊ ſic apparet in
conueniens deductum

Argumenta ſpecialia oſtendentia
virginem in peccato originali fuiſſe cō
ceptam

Poſtquā deo dante rationibus
vniuerſalibus ꝓbabiliter indu
ctum eſt omnes qui ex lumbiſ
Ade per cōcubitum viri ⁊ mulieris du
xerunt originem: nemineꝫ creatura hu
mana pura excepta cōtraxiſſe pctm̄ ori
ginale Nunc in p̄nti articulo adducen
de ſunt rōnes ꝓprie quibus aduerſarij
veritatꝭ conantur ꝓbare ſpecialiter vir
ginem in peccato originali fuiſſe con-
ceptam Primum argumentuꝫ eſt h̄
ſubiectum gratie prioritate nature pre
cedit gratiam: quia ſemper ſubiectum
ſubſtantialē precedit accidens funda
tum in illo: qꝛ ſm̄ Ariſ. Subſtantia eſt
prior omni accidente. Sed anima vir
ginis fuit ſubiectum gratie: que gratia
fuit accidens. ergo prioritate nature p̄
ceſſit illam gratiam. Tūc accipio aīaꝫ
virginis in illo priori: ⁊ arguit̄ ſic. In
tali aīa eſt carentia originalis iuſticiē
debite in primis parentibus amiſſe ex
tranſgreſſiōe legis. ḡ in tali aīa ē pctm̄
originale. ꝯſequentia patꝫ a diffinitio
ne ad ſuū diffinitū. an̄s aūt ꝯn̄e ptꝫ in
illo priori. nō pōt dici ꝙ ſit gratia equi
ualens originali iuſticie: qꝛ tale ſubie-
ctuꝫ eſt prius illa. nec pōt dici ꝙ ibi ſit
originalis iuſticia: qꝛ preter xp̄m redē-
ptorem noſtrum poſt ade pctm̄: nemo
fuit in originali iuſticia conceptus.

Scd̄m argumentū eſt h̄ Virgo ma
ria indiguit grā dei: iuxta illud Pauli
apoſtoli dictū. Omnes indiguimꝰ grā
dei: iſto ſtante arguit̄ ſic Aut ḡ ꝟgo in
diguit gratia dei anteꝗ̄ eſſet. aut poſt
ꝗ̄ fuit. Nō primum qꝛ indigentia ī ali
quo p̄ſupponit illud. ḡ ſcd̄ꝫ. ſed impoſ
ſibile eſt ꝙ ſit idem inſtans indigentie
⁊ gratie ḡ in inſtanti īdigentie non ha
buit grām̄. tūc quero vtꝝ in inſtanti in
digentie erat aliquis defectus in Ma
ria Vel nullus Si dicat̄ ꝙ ſit aliquis
defectus: ille nō pōt eſſe niſi pctm̄ ori-
ginale. Si dicat̄ ꝙ ibi ſit nullus defe-
ctus. h̄ ſtare nō pōt: qꝛ vbi nullus ē de
fectus: ibi nulla eſt indigentia

Tertium argumentũ. Fundamen=
tum per qđ ponitur virginem in pctõ
originali nõ fuiſſe cõceptam eſt vt ve=
neretur Jeſu xpi mater ſed tali hono=
re deus non vult venerari matrem xpi
ergo nõ debemus ponere virginem nõ
fuiſſe ↄceptam in peccato originali. mi
nor huius rõnis ꝓbatur Quia Hiero.
ſup Matheo ſup libro generationis ie
ſu xpi Inquit. Nullã ſanctarꝫ mulierũ
in genealogia ſaluatoris aſſumi: ſꝫ eas
q̃s ſcriptura cõprehendit vt de pecca=
tricibus naſcens omnium pctã deleret
Quartum argumentuꝫ illud debet
poni in maria: ꝑ qđ virgo magis debe
tur xpo: probat̃: qꝛ dicitur in euange=
lio Cui plus dimittit̃ plus diligit Sꝫ
ponere ipam in pctõ originali eſſe con
ceptam: deinde mundatam: eſt pone=
re ipam magis xpo debitricem: q̃ȝ po
nere oppoſitum. ꝓbatur: qꝛ ẜm h̃ virgo
cognoſcit opus redemptionis: per qđ
opus verbũ caro factum eſt. ḡ illud ex
ponendum in ea ſcꝫ ipſam in peccato
originali fuiſſe conceptam Quintuꝫ
argumentũ in parẽtibus virginis fuit
libidinoſa cõiunctio. ergo ꝓles nata ex
his fuit in pctõ originali cõcepta Con
ſequentia ptꝫ: quia dicit̃ in euangelio
Bona arbor bonos fructus facit: mala
aũt bonos fructus facere nõ põt Et ab
Augꝰ. affirmat̃ in libro de fide ad Pe
trum. ꝙ omnis hõ: qui per concubituꝫ
viri ⁊ mulieris natus eſt in peccatis cõ
ceptus ẽ. Sextũ argumẽtũ q̃ñcunq̃ȝ
ſunt duo: q̃ꝝ vnuꝫ neceſſario ſequit̃ ad
aliud ſi datur ſcđm in aliquo: in illo ẽ
aut ſaltim fuit primũ: ſed ſic eſt ꝙ pec
catum origiale ⁊ rebellio ſenſuum ſunt
huiuſmõi. ſ. ꝙ rebellio ſenſuum ſequit̃
neceſſario ad pctm̃ originale Ergo po
ſita rebellione ſenſuum in aliqua crea
tura ponitur peccatum originale: aut
ſaltem fuit in illa: ſylogiſmus bonus:
maior eſt nota: ⁊ minor probatur: quia
ſenſus nunq̃ȝ fuere rebelles rationi in
in primis parentibus: niſi facta deor=
dinatione in illis: quia vt dicit Augꝰ.
li. xiiij. de ciuitate dei. c. xiij. In occulto
mali eſſe ceperunt: vt in apertam inobe
dientiam laberent̃. Non em̃ ad maluꝫ
opus preueniretur: niſi precederet ma
la voluntas. In ꝟgine aũt quãuis ip
ſa nunq̃ȝ habuit aliquẽ peccati ſtimu=
lum ex parte ſenſuum: tñ virgo paſſa ẽ
ẜm ſenſus multas paſſiones. ſ. famem
ſitim ⁊ dolorem mortis vnigeniti filij
ſui: criſti: que paſſiones ẜm animum ĩ
virgine non erant: quia ſemper in illa
fuit recta rõ dominans appetitui om=
nium ſenſuum eius. Argumenta
ſumpta ex priuilegijs xpi probãtia vir
gineꝫ a macula peccati originalis fuiſ
ſe deturpatam

Non ſufficiũt argumenta ꝑ noſ
ſuperioribꝰ articulis adducta:
imo neceſſarium eſſe videt̃: vt
abſoluat̃ tota intentio aduerſarioꝝ po
nere quaſdam rõnes ſumptas ex priui
legijs criſto cõpetentibus ad proban=
dum virgineꝫ in peccato originali fuiſ
ſe conceptam Prima rõ hec eſt Nõ
ſunt tm̃ glorioſiſſime virginis priuile=
gia a deo illi data a nobis extollenda
vt minuant̃ priuilegia atq̃ȝ dignitas ⁊
gratia ſaluatoris noſtri Jeſu xpi Sed
ꝙ ipſe ſolus xp̃s poſt Ade lapſum ex=
titerit ſine peccato per excellentiam di
gnitatem atq̃ȝ gratia ſoli attribuit̃ xpo
ergo nõ debemus ita extollere virginẽ
et eius priuilegia: vt auferat̃ dignitas
⁊ excellentia redemptorꝭ noſtri: maior
huiꝰ rõnis nulli dubia eſſe debet: quia
ſi ab aliquibus oppoſitũ teneret̃ here
ticus appellari poſſet minor aũt huiuſ
rõnis ꝓbat̃ ꝑ augꝰ. in li. de baptiſmo ꝑ
uuloꝝ dicentẽ Reſtat inquirere. vtruꝫ
in filijs hominũ aliquis potuerit eſſe ſi
ne pctõ ⁊ dicit Nõ eſt in filijs hominũ
quiſq̃ȝ ſine pctõ excepto vno mediato
re. ⁊ in codẽ libro circa finẽ libri ſcđi de
Teneamus fidei indeclinabilem cõfeſ
ſioneꝫ ꝙ ſolus xp̃s ſine pctõ natus eſt
in ſimilitudinem carnis peccati.

Secūda rō poſt ade delictum ſolus
xp̄s inter homines ſine pctō oīmode ī
uentus eſt. De mulieribus aūt nulla ī
uenta eſt aut reperta: ḡ non eſt affirmā
dum virginē ſine pctō originali fuiſſe
cōceptam. Cōſequentia ꝓbatur: q2 op
poſitū ꝯñtis: infert formaliter oppoſi//
tum añtis. Añs aūt ꝓbat̄ q2 dr̄ eccleſia
ſtes. vij. Unū de mille viris reperi: de
mulieribus nullā inueni: q̄ verba expo
nens aug⁹. dixit. Unū. i. xp̄m de mille
viris reperi: vbi notandū eſt ꝙ ibi acci
pitur numerus mille varius pro omni
numero: ſine pctō: de mulieribus nul
lam inueni. Tertia rō oīs mundicia
creature humane pure debet eſſe circa
mundiciā xp̄i: probat̄ q2 in filijs homi
num nō eſt inuentus quiſq̄ ſine pecca
to niſi xp̄s: ſed ſi virgo nō fuiſſet conce
pta in pctō originali: ⁊ fuiſſet in conce
ptione ſcā mūdicia v̄ginis fuiſſet eq̄lis
in ꝯceptione cū mūdicia ꝯceptiōis xp̄i
qđ ē abſurdū. ḡ nō ē ponendū v̄ginē ſi
ne peccato originali fuiſſe conceptam
Quarta rō fundamentū ꝑ qđ ponit̄
virginem in peccato nō fuiſſe cōceptā
eſt ꝙ potuit p̄ſeruare illam a tali pctō.
Et ſicut potuit ita decuit et ſicut decu
it ita factum eſt. Sed iſtud fundamen
tum eſt falſum: q2 iſto mō poſſet ꝓbari
xp̄m nō fuiſſe mortuū ꝓ ſalute huma//
ni generis: q2 potuit nō mori: ⁊ omne
qđ eſt poſſibile deo illi ꝯuenit: ergo de
cuit: et ſicut decuit ita debebat fieri: q̄
tū omnia falſa ſunt atq̄ riſu digna
Quinta rō fundamentum ꝑ qđ po
nitur virginem in cōceptione fuiſſe ſan
ctam eſt quia verbum dei filius debe//
bat venerari virginem: q2 ab eterno ei⁹
mater electa fuit: ſed h̄ fundamentum
eſt falſum: q2 verbum dei filius maio//
ra potuit cōferre virgini: q̄ magis ho//
norasſent eam: q̄ hoc ꝙ fuerit ſine pec
cato concepta: vt īmortalitatem ⁊ bea
titudinem de facto: et tamen hec illi a
dño conceſſa non fuere: q2 nō erant cō
uenientia. ergo non debet dici ꝙ v̄go
ex eo ꝙ debebat eſſe ieſu xp̄i mater fuit
preſeruata: ne ī peccato originali eſſet
concepta: quia hoc ſolum erat chriſto
conueniens

¶ Auctoritates cōmunes probantes
omnes: qui ex primis parentibus du//
xerunt originem in pctō fuiſſe ꝯceptos

Non contenti ex his argumentis
ſupꝯrib⁹ articul̄ adducūt ad ūſa
rij v̄itat̄ adducūt q̄ſdā auctates cōes
ꝓbantes omnē creaturā humanā poſt
Ade delictum fuiſſe in pctō originali
cōceptam. Nam Iſaias. c. liij. Inquit
omnes nos quaſi oues errauim⁹ vnuſ
quiſq̄ declinauit in viam ſuā: ⁊ dñs
poſuit in eo. ſ. xp̄o iniquitates omniū
noſtrum Et apoſtolus Paulus ad ro
manos. v. Per vnū hominem mors in
trauit in mundū: ex quo omnes pecca
uerunt. Et in eodem loco: ſicut vnius
ade delictum regnauit ī omnes in cō//
demnationem: ſic vnius xp̄i iuſticia re
gnauit in omnes Et alibi idem apo//
ſtolus ſicut omnes in adam moriuntur
ſic et in xp̄o omnes viuificant̄. Et ſan
ctus Leo papa īquit. Dñs noſter pec
cati mortiſq̄ deſtructor: ſicut nullū rea
tu liberum reperit: ſic liberandis om//
nibus venit. Et Aug⁹. li. xiij. đ ci. dei. c.
xiiij. Omnes em̄ in illo fuimus: qm̄ ille
vnus omnes corrupit: qui per feminā
lapſus eſt.

¶ Auctoritates proprie ſpecifice pro//
bantes virginem in peccato originali
fuiſſe conceptam

Ultimo ꝓ cōplemento huius af
firmatiue partis adducere intē
dim⁹ aliquas auctoritates ſpe
cialiter explicantes virginē in pctō ori
ginali fuiſſe cōceptam: vt omnino ex par
te ꝑ nos ſatiſfactū ſit aduerſarijs veri//
tat̄. Prima auctoritas eſt ſancti Ber.
in epiſtola ad Lugduneſem dicentis.
Uirgo in cōceptione minime ſanctifi
cari potuit: imo ipſa pctō fuit obnoxia
Deinde virtute ſpiritus ſancti mūda//
ta. et Anſel. li. ij. Cur deus hō inquit

licet omnis dei conceptio munda ſit:
abſq; carnalis delectationis pctō Uir
go tñ ipſa vñ aſſumpt⁹.eſt iniquitatib⁹
cōcepta eſt: ⁊ in peccatis cōcepit eā ma
ter eius De tantis totq; preclariſſimis
viris: hos duos viros auctoritate di-
gnos: q: de alijs paꝝ curamus: inue-
nimus expreſſe affirmantes virginem
in pctō originali eſſe cōceptam quibuſ
nō obſtantibus ꝑtem negatiuaꝫ omni
no tenere intēdimus: et h̄ veriſſimis rō
nibus multiſq; ꝑclariſſimis ſanctoruꝫ
auctoritatibus ducti auxiliante nobis
glorioſiſſima ac ītemerata dei genitrice.

IN oppoſitū eſt Auguſti. toti⁹
eccleſie lumen ac ſidus clariſſi
mū i libro ſmonū ſuoꝝ ad here
mitas. ſermone quadrageſimotertio ꝺ
natiuitate dñi dicens. Propterea ma
ter ſcꝫ xp̄i electa eſt: et ſuper omēs crea
turas preelecta: omnibus gratijs fecū
data omnibus virtutibus ornata: omī
ſanctitate in vtero matris repleta: vt ꝺ
mundiſſima matre mundiſſimus na-
ſceret filius: q: ſicut in celo habuit pa
trem īmortalem ⁊ eternū: ſic et in terra
habuit matrem omni corruptione ca-
rentem Igit in celo qualis eſt pater: ta
lis eſt filius: ſic ⁊ in terra q̄lis eſt mater
talis ſm carnē eſt filius: in celo cū pa-
tre eternus ⁊ immenſus incorruptus ⁊
ſublimis eſt: ⁊ in terra cū matre īmacu
latus ⁊ manſuetus. Et idem Aug⁹. in
li. de peccatis inquit. Propter honorē
dñi cum de peccatis agimus nullā de
beata virgine volumus facere q̄onem.
Adiungamus his duabus auctori
tatibus auctoritates ſancti Hieronimi
in epiſtola ad Paulam et Euſtochiū
dicentis. Et ſi ſanctis patribus et pro
phetis gratia fuiſſe creditur. tamen nō
catenus plena. In Maria vero totius
gratie: q̄ in xp̄o eſt venit plenitudo. Et
in eadem ep̄la inquit. Ceteris ſanctis
ꝑ ꝑtes datur gratia marie vero ſe infu
dit totius gratie plenitudo. Et Anſel.
in libro Cur deus hō inquit: decet vir
ginem ea puritate nitere qua ſub celo
nulla maior nequit intelligi. Et ideo
ſancta mater eccleſia canit ꝺ Maria di
cens. Que eſt iſta q̄ progreditur quaſi
aurora pulcra vt luna: electa vt ſol.
His v̄bis cōcordat Pſalmus Dauid
In ſole poſuit tabernaculū ſuum: qui
ſol fuit virgo ⁊ ipē. ſ. xp̄s tanq; ſpōſus
exiens de thalamo ſuo. Et in canticis
canticorum dicit. Tota pulcra es amica
mea ⁊ nulla macula eſt in te. Et iō ſan
cta mater eccleſia dicit. Felix es ſacra
virgo Maria: et omni laude digniſſi-
ma. Quare autem maria ſit omni lau-
de digniſſima: explicat cauſa: quia ex
te ortus eſt ſol iuſticie xp̄s deus noſter

Ordo ſeruandus in q̄one.

IN q̄one iſta ſeruabimus talem
ordinem

Primo videbimus de originali iuſti-
cia primorum parentum

Scdo videbim⁹ de lege a dño primis
parentibus data

Tertio videbimus de peccato primoꝝ
parentum ⁊ eius cauſa

Quarto videbimus q̄ mala ſunt ſecu-
ta ex tali peccato

Quinto videbimus de peccato primo
rum parentum: qd̄ tranſiuit ad omēs
poſteros ⁊ deſcendētes ex lumbis ade
primi ꝑentes noſtri

Sexto videbimus quid eſt peccatum
originale cōtractum in nobis.

Septimo videbimus in quo ſubiecto
fuit cōtractum tale peccatum

Octauo videbimus quot modis ſolui
tur debitum

Nono videbimus quot ſunt modi re-
demptionis.

Decimo videbimus ꝙ tā ex ꝑte dei q̄
ex ꝑte v̄ginis fuit poſſibile ꝙ v̄go ꝑſer
uaretur a pctō originali.

Undecimo videbimus ꝙ hoc fuit cō
uenientiſſimum.

Duodecimo videbimus ꝙ v̄go fuit in
ꝯceptiōe ſancta: ⁊ a pctō originali ꝑſer

uata ex ꝑte xp̄i redemptoris noſtri
Tredecimo hoc idez videbimus fuiſſe ex ꝑte virginis
Decimoquarto videbimus modum ꝑ quem virgo fuit liberata ne incurreret ſiue cõtraheret tale pctm̄
Quindecimo videbimus: cur ꝟgo nõ fuit liberata a penis peccati ſi fuit liberata a peccato
Sedecimo videbim⁹ in quib⁹ differt ꝯceptio xp̄i a ꝯceptione ꝟginis marie.
Ultimo ſoluem⁹ argumenta ante oppoſitum q̄õnis adducte: ⁊ ſic erit finis q̄õnis adducte.

De originali iuſticia primoꝝ ꝑentum

Creauit itaq̃ deus hominẽ ad imaginem ⁊ ſimilitudinez ſuaz omni gratia atq̃ rectitudĩe plenum ex vtraq̃ parte. ſ. tam incorꝑea q̃ʒ corꝑea ꝑfectũ Intellectus hoĩs creatorem ſuũ recte intelligebat volũtas eius ſequẽs rõnez rectã. Deũ ſuꝑ oĩa ardenti quodã deſiderio affectã: amabat: ſenſus oẽs tam iteriores q̃ʒ etiã exteriores ita ordinati erãt: vt appetitus eorũ tm̄ ad illoꝝ obiecta ſe extẽdebant q̃ʒtum a rõne recta ⁊ electione volũtatis ſequẽte illã rõnem rectã ꝑmittebant. Ex quibus ſic in homine exiſtentibus reſultabat originalis iuſticia primoꝝ ꝑentuz Nã cuncta animalia plenã obedientiã homini preſtabant ſenſus omnes recte rõni ſubiecti erant: volũtas ibi bene a deo inſtituta erat omni rectitudine plena creatorem ſuum amabat intellectus recte deũ factorem atq̃ creatorẽ ſuũ intelligebat. Nã vt dicit aureli⁹ aug. creauerat de⁹ rõnalem creaturã: vt ſummũ bonũ intelligeret intelligendo amaret amãdo poſſideret: poſſidẽdo frueretur

De lege a dñ̄o primis ꝑentibus data.

Quãuis homo plenus gr̄a atq̃ rectitudine a dñ̄o creatus eſſet tñ̄ omnipotẽs deus regula infallibilis decreuit illi dare legem. Nã cuz vnũquodq̃ ens finitum: q̃ʒuis in ſuo genere ſiue ſpecie ꝑfectũ ex ſe ſine ordine ad primum ens independens atq̃ infinitũ regulari ex ſui natura nõ poſſit qꝛ tale ens finitum eſt ens ꝑ participationem: ⁊ oĩe tale reducit̃ ad ens ꝑ eſſentiam: Cuiuſmodi deus eſt: iõ illi a dñ̄o data eſt lex: nõ quidem difficilis imo omniũ facilima: vt mediãte tali lege ⁊ eius obſeruantia homo regularetur: vt poſſet mereri vitam eternaz Dixit ergo dñ̄s primis ꝑentibus. De arbore ſcie boni ⁊ mali ne comederitis quacunq̃ eñ̄ hora comederitis morte moriemini. Nam primi parentes ĩ paradiſo delitiarum conſtituti ſolummodo fructus arboris vnius illis a domino vetitus eſt: non q̃ fructus ille tã excellens atq̃ nobilis eſſet: ita q̃ nobilior aut eo excellentior in paradiſo delitiarum inueniri non poſſet: ſed vt homo illa parua lege a dñ̄o accepta atq̃ obſeruata vitam eternam mereri poſſet qd̃ ſi in tam parua atq̃ infima re homo plenam obedientiam creatori ſuo dare nolet: duplici moreretur morte. ſ. tꝑali qua anima a corpore ſeparatur ⁊ eterna qua damnati continue moriuntur propter amotionem infiniti boni. Et propter afflictiones cõtinue a demonib⁹ atq̃ malis ſpiritibus illis datas.

De peccato primorum parentum.

Accepta ḡ lege a domino diabolus humani generis inimicus ſimulãs cauſam vetiti fructus primis ꝑentib⁹ dixit. Cur p̄cepit vobis deus ne comedatis ex oĩ ligno cui reſpondentes dixerũt: ne forte moriamur Recordabant̃ q̃ dñ̄s illis dixerat: quacũq̃ hora comederitis morte moriemini. Quibus diabolus dixit. Nequaq̃ moriemini. ſcit enim deus q̃ q̃cunq̃ hora comederitis apient̃ oculi veſtri: ⁊ eritis ſicut dij ſcientes bonũ ⁊ maluz. Cũq̃ de verbis diaboli Quia mouit ab illis cauſam mortis cogitare cepiſſent fructũ vetite arboris comederũt Unde dicit ſacra ſcriptura Uidit

ergo mulier q̄ eſſet bonū ad veſcendū
dedit q; viro ſuo qui comedit: lege er//
go illis a dn̄o data ab eis tranſgreſſa
amiſerunt gratiam omnē rectitudinē
atq; originalē iuſticiam. Tūc cĕperūt
ſentire aliā legē in ſenſibus ſuis repu
gnantem legi mentis eoꝝ: Vn̄ Anſel.
in libro cur deus hō inquit inobedien
tia primoꝝ parentū iuſticie debite nu
ditatis fuit cauſa. Cauſa autē peccati
huius fuit voluntas eoꝝ parua: ⁊ per
voluntatē eoꝝ fuit cōmiſſum tale pctm̄
Nam volūtas ꝑ electionē rectam me
retur q; illa electio eſt ꝯformis rationi
recte. Nā electio recta ſm̄ Ari.vi.ethi.
ſequitur rōnem rectā. Cum ḡ primi pa
rentes intelligerent fructū vetite arbo//
ris a dn̄o vetitum fuiſſe: ꝑ electionē re
ctam noluerunt eſſe conformes diuine
voluntati: imo voluerūt eſſe difformeſ
⁊ potiꝰ credere diabolo q̄; creatori ſuo
vn̄ Aug. li.xiiij.de ci.dei.c.xiij.inquit:
In oc//
loquendo de primis ꝑentibus
culto mali eſſe ceperūt: vt in apertam in//
obedientiā laberent̄. nō eñ ad malum
opus ꝑueniret̄: niſi ꝓcederet mala vo//
luntas. Volūtas ḡ in primis ꝑentibꝰ
fuit illa q̄ primo peccauit ex q̄ poſtea ꝑ
uenerunt ad malū opus. vn̄ dicit ſan//
ctus Aug. in eodē.c. Si volūtas ſup//
ple primorum ꝑentū in amore ſuperio
ris ⁊ imutabilis bone a q̄ illuſtrabatur
vt videret ⁊ accendebat̄ vt amaret ſta
bilis ꝑmanſiſſet. Nō inde ad ſibi placē
dum induceret̄: vt ex hac tenebreſceret
atq; frigeſceret: vt vel illa. ſ. Eua verū
crederet dixiſſe ſerpentē vel ille. ſ. Adā
dei mandato vxoris ꝓponeret volūta
tem. Ex quibus apparet q̄ pctm̄ pri//
morum ꝑentum formaliter fuit caren
tia iuſticie debite in illis amiſſe. Se
cundo apparet q̄ pctm̄ eorū nō fuit re
bellio ſenſuum erga rōnem: q; ſenſus
nunquā fuiſſent deordinati niſi primo
fuiſſet deordinata volūtas. q; ſicut pri
mi ꝑentes ſm̄ rōnem obedientiam de
bitam deo preſtare noluerūt. imo facti
ſunt rebelles creatori ſuo: ſic et ſenſus
facti ſunt rebelles rōni: obedientiā q̄;
debitam ei ꝓſtare nō potuerunt. talis
ergo rebellio ſenſuum in primis paren
tibus ſecuta eſt imediate poſt pctm̄ ab
eis cōmiſſum. Tertio apparet q̄ pec
catum eoꝝ nō fuit obligatio ad penā
duplicis mortis: q; talis obligatio or//
ta eſt ex peccato iam cōmiſſo

¶ De malis ſecutis ex peccato primo
rum parentum.

Facti ergo ſunt filij ire ex tranſ
greſſiōe legis. ⁊ amiſerunt dei
gratiā ac originalem iuſticiam
incurrerunt q; duplicem mortem. ſ. tpa
lem: mortem q; eternam incurriſſent: ni
ſi fuiſſet gratia ⁊ humanitas redempto
ris noſtri. Ex tali enim pctō omes ſen
ſus facti ſunt rebelles rōni: ſenſerūt q;
aliam legem in ſenſibus eoꝝ repugnā
tem legi mentis illorū. tunc caro cepit
cōcupiſcere aduerſus ſpūm: ⁊ ſpūs ad
uerſus carnem eiecti q; ſunt de paradi
ſo terreſtri dictū q; eſt ꝑ dn̄m Ade In
ſudore vultꝰ tui veſceris pane tuo. Et
Eue dictum fuit In dolore ꝑies filioſ
tuos. Vn̄ ſi nō peccaſſent ſm̄ Aug. li.
xiij. de ciui. dei. c. iij. Fatendum eſt pri
mos quidem homines ita inſtitutos
fuiſſe: vt ſi nō peccaſſet nullum experi//
rentur genus mort̄ ſed eoſdē primos
pctōres ita fuiſſe mulctatos: vt etiam
quicquid eoꝝ ſtirpe eſſet exortum eadē
pena teneretur obnoxium.

¶ De peccato primoꝝ parentum q̄d
tranſiuit ad omnes poſteros

Sicut gratia domini ac origina
lis iuſticia primis parentibus a
deo creatore ſuo dono data fuit
nullus eoꝝ meritis antecedentibus ip
ſis q; bn̄ coopantibus in bonū illa trāſi
uiſſet ad omnes poſteros atq; deſcen
dētes ex lumbis eius omneſ q; filij gra
tie fuiſſemus. Sic et ipſis peccantibuſ
īdignatio dn̄i cecidit ſuper illos atq;
ad omnes poſteros et deſcendentes ex
lumbis eoꝝ ſm̄ legem tranſiuit ⁊ illud

quod fuit actuale pctm̄ in illis ꝑ origi
nem in nobis dr̄ originale. Nam vt di
cit Anſelmus ī libro. Cur deus homo
Inobediētia primoꝝ parentum iuſti
cie debite nuditatis fuit cauſa per quā
oēs ſumus filij ire. ꝙ autē pctm̄ primo
rum pentum ſm legem cōēꝫ tranſiue
rit ad oēs poſteros rōnibus ⁊ aucto
ritatibus cōprobamus: qꝛ qñcunqꝫ ali
quid datur aliquibus: ita ꝙ ꝑ primos
illud debet tranſire ad poſteros ablatō
illo a primis duob⁹ auferẗ illd̄ ab om
nibus alijs ſequētib⁹. Juſticia autē ori
ginalis ita data fuerat primis pentib⁹
ꝙ ſi nō peccaſſent: illa ad omnes poſte
ros tranſiuiſſet: ergo eadem ab eis ablata
ꝓpter pctm̄ eoꝝ illa nō potuit tranſire
ad oēs poſteros: ⁊ deſcendentes ex
lumbis eoꝝ. Amplius ex lege filij ſer
uorum ſerui ſunt. Cū aūt primi pentes
fuerūt ſerui ꝓpter pctm̄ ergo oēs deſcē
dentes tali ſeruitute fuerūt affecti Am
plius originalis iuſticia ipis bn̄ coopē
rantibus tranſiuiſſet ad oēs poſteros
⁊ deſcendentes ab eis. ergo ipſis male co
operantibus in illis fuit amiſſa: atqꝫ ī
omnibus deſcendētibus ex lumbis eo
rum. Auctoritatibus hꝫ idem cōfirma
mus. Nā ſm Paulum apoſtolū Om
nes in adam moriuntur Et alibi Per
vnū hominem mors intrauit in mun
dum: ex q̄ oēs peccauerunt. Et alibi:
Sicut vnius ade pctm̄ regnauit ī om
nes in ꝯdemnationeꝫ Et alibi. Omes
in adam peccauerūt. Et ſanctus Leo
papa Dn̄s noſter peccati mortiſqꝫ de
ſtructor: ſicut nullum reatu liberū repe
rit: ſic liberandis oībus venit. Et Da
uid in pſal. Omnes declinauerunt: et
ſimul inutiles facti ſunt. et Iſaias Om
nes nos quaſi oues errauimus vnuſ
quiſqꝫ declinat in viam ſuam. ⁊ Aug.
Omnes nos in illo fuimus: qñ ille vn⁹
ſcꝫ adam oēs corrupit. Et idem Au
gu. Nō eſt in filijs hominum quiſquā
ſine peccato

Quid eſt pctm̄ originale contractū
in nobis.

Videndū eſt a nobis in pn̄ti ar
ticulo: quid eſt pctm̄ originalē
in nobis ꝯtum. Pctm̄ origia
le in nobis nō eſt aliquis malus actuſ
ſicut quidā dixerūt. Nam malus actuſ
in nobis ex mala electione voluntatis
ſequit: in puulis autē nō pōt eſſe mala
electio voluntatis neqꝫ bona qꝛ ipi nō
pn̄t exercere opōnes aīe intellectiuē ꝑ
fectas. ſ. intellectus et voluntatis ꝑ q̄s
poſſint mereri ⁊ demereri. Amplius ſi
pctm̄ originale eſſet aliquis mal⁹ act⁹
ſequereẗ ꝙ aliquis peccaret actualiter
anteqꝫ exiret de ventre matris ſue. pro
batur qꝛ pctm̄ originale cōtrahitur qñ
vnitur anima ītellectiua corpi ſuo or
ganico phiſico. Hoc aūt quod deduci
tur eſt impoſſibile quia pueri in ventrē
matris nō vtuntur libero arbitrio am
plius ſi pctm̄ originale eſſet aliqs ma
lus actus eſſet pctm̄ actuale ⁊ nō origi
nale Dicamus ſcd̄o ꝙ pctm̄ origina
le in nobis nō eſt aliquis malus habi
tus vt affirmarunt nōnulli qꝛ ex frequē
tatis actibus generaẗ habitus. vi. ethi.
mō demonſtratuꝫ eſt ꝙ pctm̄ origina
le nō eſt aliquis malus actus qꝛ talis
in pueris eſſe nō poteſt. ꝙ ſi mali actuſ
nō ſunt mali habitus eſſe non pn̄t Nā
remota cauſa remoueẗ effectus Dica
mus tertio ꝙ pctm̄ originalē ī nob nō
eſt rebellio ſenſuum erga rōnem. qꝛ ta
lis rebellio eſt ſequela peccati: et non
pctm̄ Amplius talis repugnātia ſen
ſuum eſt: qꝛ ps ſupioꝛ ⁊ rōnalis ⁊ deor
dinata erga dn̄m. Dicamus quarto ꝙ
peccatū originale nō eſt formaliter ob
ligatio ad penā damni: qꝛ talis obliga
tio eſt ex aliqua cā: talis aūt cā non pt
eē ipamet obligatio. ergo eſt ex pctō: qꝛ nō
ex virtute: nec ex aliena cauſa imed ata
Ex quibus apparet ꝙ illa ratio quam
facit Franciſcus maronis in. iiij. ſniaꝝ
in qōne vtrum beata virgo ſit in pctō
concepta nihil valet: qñ vult probare
ꝙ peccatum originale non ſit carentia

originalis iuſticie quia ſi deus creaſſet
Adam ī puris naturalibus habuiſſet
illam carentiaꝫ originalis iuſticie: ⁊ tn̄
nō habuiſſet pctm̄. Dico primo ꝙ illa
nō eſt completa diffinito peccati origi
nalis: pctm̄ eſt carentia originalis iu-
ſticie: ſed ſunt plura alia vt videt̃. neqꝫ
etiā eſt cōpleta diffinitio peccati actua
lis ſiue habitualis Ade: niſi ponantur
multa alia. hinc eſt ꝙ nō concludit̃: ibi
nō eſt originalis iuſticia et ſubiectū eſt
aptum natū ad illā. ergo ibi eſt pctm̄: ſcd̄o
dico ꝙ ſi Adam non fuiſſet creatus in
originali iuſticia: cū illa ſit donū ⁊ gra
tia ſupnaturalis tunc nō diceret̃ habe
re carentiā illius in ſubiecto apto nato
qꝛ priuatio dicit̃ dupliciter Aut qn̄ de
perditur forma in ſubiecto apto nato
ad illaꝫ vt pꝫ in ceco Aut qn̄ in nobis
debet euenire aliquid ⁊ auferet̃ mediuꝫ
ſicut patet: qꝛ ſi primi ꝑentes non pec
caſſent: habuiſſemus originalem iuſti
ciam: mō ſi deus nō creaſſet Adam cū
originali iuſticia nullo iſtoꝝ modoꝝ
fuiſſemus priuati. Dicamus quīto ꝙ
pctm̄ originale n̄ eſt appetitꝰ ſiue incli
natio: mediante qua aīa deſiderat vni
ri corꝑi infecto: qꝛ cuꝫ talis appetitꝰ ſit
anime naturalis cōpetens ei per ſe: ab
ipa nunqꝫ poſſet amoueri tale pctm̄ ꝑ
paſſionem dn̄i niſi anima intellectiua
deſtructa. Dicamus ſexto ꝙ pctm̄ ori-
ginale non eſt formaliter vnio anime
ad corpus: qꝛ ſi tale ab homine amoue
ri deberet ꝑ paſſionem dn̄i prius opor
teret ꝙ anima diſſolueret̃ a corpore: ſi
pctm̄ formaliter eſſet vnio aīe ad corpꝰ
Amplius vnio aīe ad corpus eſt natu
ralis: ⁊ ex ea inqꝫtum talis nullū cōtra
hitur pctm̄: qꝛ anteqꝫ primi ꝑentes pec
caſſent in ↄceptione eoꝝ aīe ſue fuerūt
cōiuncte corꝑibus ſuis ſine aliqua ma
cula ⁊ pctō.

Concludendo ergo diffinitionem pcti
originalis in nobis exn̄tis dicamꝰ pec
catū originale eſt carētia originalis iu
ſticie debite in primis ꝑentibus amiſſe
ex tranſgreſſione legꝭ in nobis deriuā
ta ex actuali pctō primoꝝ obligās nos
ad duplicē morteꝫ. ſ. tꝑalem ⁊ eternam
⁊ ad ceteras penas q̄ talem carentiam
ſequunt̃. Iſta diffinitio declarat̃ a no
bis ꝑ ſingulas ꝑticulas eiꝰ. Primo
dicitur pctm̄ originale: ⁊ ī h̄ diſtingui
tur a peccato actuali eſt carētia. Nam
pctm̄ nō ſit de genere poſitiuoꝝ: opor-
tet ꝙ diffiniat̃ ꝑ carentiam: ſicut cete-
ra priuatiua diffiniunt̃ Scd̄o dicit̃
originalis iuſticie: ⁊ in h̄ explicat̃ cuiꝰ
forme pctm̄ originale ſit priuatio. Di-
citur tertio loco debite: qꝛ niſi eēt amiſ
ſio iuſticie debite non obligaremur ad
duplicē penā. Dicit̃ quarto in primis
ꝑentibꝰ amiſſe ad excludendā iuſticiā
originalē in angelis malis amiſſaꝫ: qꝛ
tali iuſticia nō priuamur: ſed ea q̄ fuit ī
primis ꝑentibus amiſſa. Dicit̃ quinto
loco ex trāſgreſſione legis in nobis de
riuata: vt explicet̃ cā: quare ⁊ nos: qui
qꝫuis nō peccauimus actualiter: tn̄ qꝛ
fuimus ex lumbis eiꝰ ꝑ tranſgreſſioneꝫ
legis ab eis factā: etiāꝫ nos amiſimus
talē iuſticiā originalē debitā. Dicit̃ ſex
to ex actuali pctō primoꝝ ꝑentum: qꝛ
vt dicit Aug. Omnes in illo. ſ. Adam
fuimus qn̄ ille vnus. ſ. ꝑ pctm̄ actuale
oēs corrupit. Dicit̃ vlt. obligamꝰ nos
⁊c̄. vt explicent̃ ea que ſunt finis huius
pcti ⁊ quaꝝ penaꝝ ſit cauſa tale pec-
catum

¶ In quo ſubiecto contrahitur pecca
tum originale.

Quamuis ex ſuperioribus in ꝑ
cedenti articulo iam dictis ſa-
tis clare conſtare poſſet: quo-
modo contrahitur peccatum origina-
le in nobis: et in quo ſubiecto fuit taliſ
macula tamen ad meliorem euidentiā
dicendorum decreui declarare iſta in
ꝓprio atqꝫ determinato articulo Con
trahitur ergo peccatum originale in no-
bis iſto modo Nā anima ꝓprie eſt illa
que eſt ſubiecti ꝟtutis ⁊ vitiȷ̄: median
tibus potentijs eius. Nam anima que

peccauerit ſm eccleſiā ipſa moriet̄. Nā
ſi primi parentes noſtri nō peccaſſent
aīa vniuſcuiuſqꝫ noſtrum fuiſſet crea-
ta plena gratia cū omni rectitudine at
qꝫ originali iuſticia vnitaqꝫ corpi oēs
ſenſus fuiſſent rōni ſubiecti: ſicut fuit
qn̄ fuerūt create anime primoꝝ pentuꝫ
qn̄ fuerūt ſuis corꝑibus vnite. Nunc ve
ro ꝓpter pctm̄ eoꝝ: qui tranſgreſſi ſunt
legē: aīa noſtra creat̄ abſqꝫ gratia ori-
ginali iuſticia atqꝫ rectitudine vnitaqꝫ
corpi illud dn̄ium habere non pōt ſuꝑ
corꝑe ſuo: qđ habuiſſet ſi in gr̄a fuiſſet
creata: q̄ꝫ primum aīa eſt vnita corpori
ſuo alia lex eſt in illa: ⁊ alia in ſenſibus
corꝑis. nā caro pugnat aduerſus ſpūꝫ
⁊ ſpūs pugnat aduerſus carneꝫ ⁊ alia
lex eſt in ſenſibus diuerſa a lege ment⁹
noſtre. Iſto g̊ modo ꝯtrahitur tale pec
catū in taliqꝫ ſubiecto in aīaqꝫ noſtra
eſt talis carentia rōne cui⁹ anime nos
dicimur priuari. Nā vt dicit aug. li. de
ci. dei. In occulto mali eſſe ceperūt: vt
in aptam inobedientiā laberent̄. Non
enī ad malū opus ꝑueniret̄ niſi p̄cede
ret mala volūtas: ꝑ malam g̊ electionē
volūtatis primoꝝ fuit amiſſa illa recti
tudo q̄ erat in volūtate eoꝝ rōne cuius
tenebant̄ confirmari voluntati diuine
Volūtas g̊ fuit illa: q̄ fuit priuata ⁊ in
ordinata ꝑ malam electionem: rōe cu
ius oēs ſenſus eorū deordinati fuere.
In nobis vero nō fuit aliqua mala ele
ctio voluntat⁹: q2 nō peccauim⁹ actuali
ter: ſed in illo tanqꝫ in radice. Fuit oēe
illud qđ ſecutū eſt ex mala electiōe vo
luntatis primoꝝ: q2 ſicut volūtas eorū
curua ⁊ ꝑua ex tranſgreſſione facta eſt
Sic nos ꝑ pctm̄ eoꝝ creamur cum vo
luntate nō recta ⁊ ſine gr̄a. Et ſicut i il
lis amiſſa rectitudine volūtat⁹ ſue ami
ſerūt oēm rectitudinem ſenſuū ſic ⁊ aīa
noſtra creata abſqꝫ gr̄a ⁊ originali iu-
ſticia cū vnit̄ corpi ſuo organico oēs
ſenſus fiunt rebelles rōi: tenemurqꝫ ad
debitū duplic⁹ mort⁹ oēſqꝫ paſſiōes
q̄s habuerūt primi ꝑentes: et nos q̄ ex
lumbis eoꝝ fuim⁹ hēm⁹. Ex quibus ſic
determinat⁹ apparet error illoꝝ: q̄ dixe
runt ꝯcubitū inordinatū viri cū mulie
re eſſe cām ꝯctionis talis pcti q2 ꝑ talē
ꝯcubitū vniunt̄ ſpermata ex īfecta car
ne ꝓgredientia ex eiſqꝫ ſeminib⁹ ſic vni
tis generat̄ corpus infectū aīeqꝫ vni-
tum aīa ab eo corꝑe inficit̄. Sed ſalua
pace eoꝝ h̄ nō videt̄ eſſe veruꝫ: q2 ſi aīa
noſtra creat̄ plena gr̄a ⁊ originali iuſti
cia quēadmodum fuerūt aīe primorū
parentum create: omnes mundi cōcu-
bitus nō eſſent cauſa talis deturpatiō
nis anime: q2 cū anima noſtra intelle-
ctiua nō ſit deducta de potentia mate
rie: ſꝫ a deo īmediate creata ſpūalis nō
pōt infici a carne infecta: q2 illa nō eſt
ſuſceptibilis qualitatū corꝑalium. Am
plius in illo ſubiecto ꝯtrahitur pctm̄ ī
nobis. in quo fuit cōtractum pctm̄ pri
morum ꝑentum ex tranſgreſſiōe actua
li ab eis facta: ſed tale pctm̄ in primis
parentibus fuit in voluntate eorū con
tractum: qui potentia fundatur in ani
mabus ipſorum. ergo et in nobis tale
peccatum fuit contractum in volunta
te et anima noſtra. Ampli⁹ anima pri
morum fuit illa: que per peccatum fuit
priuata originali iuſticia: original' au-
tem iuſticia eſt bonum anime ⁊ nō cor
poris: q2 extante illa in aīa noſtra oēs
ſenſus obediunt rōni. Cum autem ca-
rentia talis originalis iuſticie ſit in ani
ma: in illa prius cōtrahitur tale pecca
tum q̄ꝫ ꝙ ſenſus fiant rationi rebelles
Caro g̊ infecta non eſt illa que priuet
animā tali originali iuſticia: ſed eſt im
mediate deus: qui īmediate creat illaꝫ
aiam. Et quia id quod anime cōpetit
ſeorſum: ⁊ per ſe abſqꝫ corꝑe non dici-
mus illi cōpetere: ideo vnita corꝑi dici
mus tale ſuppoſitum cōtraxiſſe pctm̄
originale. Nā quēadmoduꝫ dicit Ari.
primo de anima. Si quis dixerit aiaꝫ
intelligere eſt ſicut ſi quis dixerit eam
texere ⁊ filare tn̄ intellectiua eſt illa per
quam homo intelligit ⁊ ſapit: dicente

Ari.in.iij.de anima. de ꝑte aũt anime
qua intellectus cognoſcit ⁊ ſapit: tñ qꝛ
opationes ſunt ſuppoſitorũ primo me
tha.nõ dicimus animã intelligere: ſed
hoīez intelligere.ſic ⁊ in anima intelle
ctiua ꝗuis in illa ſit ꝓprie carentia ori
ginalis iuſticie debite: tñ non dicimuſ
animã ꝯtraxiſſe tale pctm̃: ſed hominẽ
medium aũt per qđ ꝯtrahitur tale pec
catum eſt cõcubitus viri ⁊ mulieris: eſt
tñ remotũ medium eſſe cauſa ſine qua
nõ: Mediũ aũt propinquũ eſt ex vnio
ne anime intellectiue cum corꝑe ſuo or
ganico. Scđo apparet error illoꝝ qui
dixerunt pctm̃ originale contrahitur ĩ
anima ex inclinatione eius ad corpus
infectũ. ⁊ cum delectatur cũ corꝑe. Sꝫ
ſalua pace eoꝝ hoc nõ eſt veꝝ: quia ta-
lis appetitus aut inclinatio aīe ad cor
pus infectum: aut ꝑcedit cognitionem
intellectus. ⁊ electionem volũtatis. aut
ſubſequitur nõ primũ quia cũ talis ap
petit⁹ ſit anime naturalis: neqꝫ ab aīa
poſſit remoueri ꝑ aliquã potentiaꝫ: cũ
ille ſit anime naturalis ⁊ ꝓprius: ſeque
retur ꝙ pctm̃ originale nunꝗ poſſet re
moueri ab anima. neqꝫ eſt dicendũ ſe-
cundũ: quia illud eſt peccatum actua
le et non originale

Quot modis ſoluitur debitum ex
aliqua cauſa contractum

His viſis atqꝫ determinatis ad
maiorẽ euidentiã dicendoꝛuꝫ
decreui in iſto articulo notare
ꝗt modis dimittit̃ debitũ ex aliqua cã
ꝯtractũ Primus ẽ modus ꝗ dimittit̃
debitũ eſſe ꝑ cauſe ceſſationẽ: vt qñ filij
remanent poſt mortẽ ſuoꝝ ꝑentũ abſqꝫ
bonis pr̃nis nõ tenent̃ ad debita patrꝫ
qꝛ ceſſauit ille: qui fuit cauſa talis debi
ti: ⁊ in bonis eius nõ remanſit quicꝗ.
Iſto mõ nõ fuit ſolutũ debitũ ꝯtractũ
in primis ꝑentibus ipis morientibus:
⁊ etiã noſtruꝫ in morte noſtra qꝛ ꝗuis
mortui ſunt: ⁊ etiã nos continue mori-
mur. tñ lex dñi non ſolũ adimpletur ex
morte tꝑali: ſed adĩpleri etiã ꝗ ad mor
tem ſempiternã: ⁊ qꝛ aīe eoꝝ poſt mor
tem adhuc remanſerũt. At dices quõ
aīa humana tenet̃ ad mortẽ ſempiter-
nam: cum ipſa ſit ĩmortalis: neqꝫ vnꝗ
moriat̃: dicimus quẽadmodum dicit
Aug⁹. li. xiij. de ci. dei. c. ij. Quãuis aīa
humana veraciter ĩmortalis ꝑhibeat̃
habet tñ ꝗdam etiã ipa mortẽ ſuaꝫ: et
paulopoſt declarãdo que ſit iſta mors
aīe dicendo. Mors igit̃ aīe fit: cũ dese
rit eaꝫ deus. ſicut corpus cũ deſerit̃ ab
aīa ſupple mors eius fit. Ad ꝓpoſituꝫ
redeuntes dicimus ꝙ debitũ noſtruꝫ
nõ fuit ſolum ꝑ mortem primoꝝ parẽ-
tum: qꝛ cauſa talis debiti eſt carentia
originalis iuſticie debite: ꝗ̃ carentia in
ꝯceptione noſtra ꝯtrahitur ꝓpter defe
ctum primoꝝ ꝑentum: qꝛ vt dicit aug.
Omnes in illo fuimus: qñ ille vnus ſcꝫ
Adam oẽs corrupit. Scđo mõ di-
mittit̃ debitũ ꝑ debiti ſatiſfactionem:
iſto mõ nõ fuit ſolutũ debitũ primorũ
ꝑentuꝫ ⁊ noſtrum: qꝛ culpa eoꝝ in no-
bis ꝯtracta obiectiue fuit infinita circa
obiectũ infinitũ: qꝛ deo diſplicuerunt
primi ꝑentes: ⁊ nos cũ illis Mõ ꝑ nul
lum finitũ pt̃ auferri culpa obiectiue ĩ
finita. Ampli⁹ ẜm paulũ nõ ſunt cõdi
gne paſſiões hui⁹ ſeculi ad futurã glo
riam niſi mediãte gr̃a dñi ꝗ̃ ablata nul
la opatio humana talis ac tanta eẽ pt̃
ꝙ illa poſſit eſſe ſufficiens nõ dico ſo-
luꝫ ad ſatiſfaciendũ ꝓpter debitũ ꝯtra
ctum. Sed etiã ſi nullũ fuiſſet contra-
ctum debitum: ipa adhuc nõ eſſet ſuffi
ciens ad futurã gloriã neqꝫ đ ꝯdigno
vt ptꝫ neqꝫ etiã de ꝯgruo niſi eſſet gr̃a
dñi noſtri ieſu xp̃i Tertio mõ põt di
mitti debitũ ꝑ debiti donationẽ factaꝫ
ab aliq̃ ꝓ nobis ſatiſfaciẽte. iſto mõ fuit
donatũ debitũ ꝯctum ex pctõ primoꝝ
ꝑentum nobis ꝑ Jeſum xp̃m redẽpto
rem noſtꝝ qui in ligno crucis pepẽdit
atqꝫ ꝓ nob ſatiſfecit: mortẽ noſtrã mo-
riendo deſtruxit: vñ ẜm Iſaiam ꝓphe
tam: vere languores noſtros ipe tulit.

Quot ſunt modi redemptionis

Sermo de eodem

NUnc cōueniens eſt vt videam⁹
in pn̄ti articulo quot ſunt modi
redemptiōis Primus ḡ mo
dus redemptionis eſt qn̄ quis redimi
tur poſtq̄ȝ lapſus eſt ī peccato mortali
actuali. Iſto mō fuerunt redempti pri
mi parentes noſtri p paſſionē dn̄i noſtri
ieſu xp̄i. Secūdus modus redēptio
nis eſt qn̄ quis redimit᷑ poſtq̄ȝ lapſus
eſt in petō veniali. Iſto mō redimunt᷑
viri pfecti: qui p gratiaȝ dei ſubleuant᷑
poſt venialem omiſſionē. Terti⁹ mo
dus redemptionis eſt qn̄ quis redimi
tur: ⁊ in gratia cōfirmatur ne amplius
in pctō mortali labat᷑. Iſto mō redem
pti fuerunt apoſtoli in gratia ꝯfirmati
poſt aduentuȝ .ſ.ſ. Et iō ampli⁹ nunq̄ȝ
mortaliter peccauerūt. Quart⁹ mo-
dus redēptionis eſt qn̄ quis redimit᷑
mediāte baptiſmo in v̄tute paſſionis
dn̄i. Iſto mō redimunt᷑ puuli qui ba-
ptiſant᷑ et aliqui efficiuntur xp̄iani.

Quint⁹ mod⁹ redemptionis eſt qn̄
quis redimit᷑ in virtute paſſiōis dn̄i: ⁊
in vtero matris ſanctificat᷑ poſtq̄ȝ ī ori
ginali pctō ceciderūt. Iſto mō fuerūt
redempti Ieremias ⁊ Iohēs baptiſta
fuerūt ſanctificati in vtero matris poſt
q̄ȝ ceciderūt pctō originali Sextus
modus redēptionis pfectiſſim⁹ eſt qn̄
aliq̄ creatura futura: q̄ ex ſui natura eſt
in potētia cōtrahendi originale pctm̄
⁊ dn̄s deus ex ſua infinita mīa in v̄tu
te paſſionis ieſu xp̄i illā p̄ſeruat ne in-
currat tale pctm̄ originale creādo aīaȝ
intellectiuā eius plenā gr̄e: ⁊ infunden
do illā aīam corpi organico phiſico in
vtero matris formatā Iſto mō fuit redē
pta glorioſiſſima v̄go Maria ieſu xp̄i
mater: vn̄ ſm ſapientiā Salomōis .i.c.
illo qđ ſic incipit. Mulierē forteȝ q̄s in
ueniet Dicit Multe filie ꝯgregauerūt
diuitias tu non .ſ. Maria ſupgreſſa es
oēs: ⁊ iō Hiero. de maria dixit Toti⁹
gr̄e q̄ in xp̄o eſt in maria venit plenitu
do. ⁊ Aug᷑. dixit oībus gratijs fecūda
ta omni ſanctitate ī vtero matris reple

ta. Hoc aūt qđ dicimus in ſequentib⁹
melius apparebit. Qđ fuit poſſibi
le tam ex pte dei q̄ȝ ex parte v̄ginis q̄
v̄go p̄ſeruaretur a peccato originali.

TEmpus nūc expoſtulat poſtq̄ȝ
determinauim⁹ breui ſmōe ea q̄
ſunt an̄cedentia ad materiā iſtā
vt videam⁹ ea q̄ ſunt ad ꝓpoſitū deter
minād a. Et primo videre decreuimus
ī iſto articulo: vtrū fuerit poſſibile deo
ſtante pctō primoꝝ parentū p̄ſeruare vir
ginē ne incurreret pctm̄ originale ⁊ ad
oſ̄ndendā hāc poſſibilitatē adducem⁹
multas rōnes efficaciſſimas Prima
ḡ rō talis eſt illud ē poſſibile deo reſpe
ctu creature: qđ nō īplicat ꝯdictionem
neq̄ȝ ex pte dei: nȝ ex pte creature Iſta
ptȝ q᷑ ſm theologos q᷑ deus p̄t facere
quicq̄d nō implicat ꝯdictionē: ſȝ q̄ vir
go ī cōceptione ꝓduceret᷑ ſcā non impli
cat ꝯdictioneȝ: neq̄ȝ ex pte dei: neq̄ȝ ex
pte virginis. ḡ h̄ fuit poſſibile deo ꝓdu
cere v̄ginē in conceptione ſcām. minor
ꝓbatur: q᷑ poſt Ade pctm̄ h̄ fuit factū
in conceptione xp̄i: ḡ etiam poterat fie
ri in virgine. amplius ſi Ade pctm̄ ha
beret remouere hanc poſſibilitatem: ſē
queretur q̄ poſſit omnipotentem dei
perturbare maxime de futuro. Et ſi di
catur q̄ aliud eſt loqui đ criſto qui nō
fuit ꝯceptus: aut ꝓductus ex cōiūctiōe
ſeminū: ⁊ aliud eſt loq̄ de virgine: cui⁹
corpus ex cōiunctione ſeminum viri ⁊
mulieris. Sed iſta reſpōſio nihil valȝ
q᷑ vt dicit Iob Intuens incarnatio-
nem verbi in vtero Marie dixit de illā
Quis pōt facere mundū .ſ. indiuiduū
de imundo conceptū ſemine Nōne tu
qui ſolus .ſ. deus Ad oſ̄ndenduȝ q̄ ſi q̄
creatura p cōiunctioneȝ ſeminū īmun
doꝝ cōciperetur in matrice mulieris ad
huc eſſet poſſibile deo ꝓducere aīaȝ in
tellectiuā ei⁹ plenā gr̄e ⁊ infundere illā
corpi organico mundato p potētiā dei
an̄q̄ȝ itroduceret᷑ aīa intellectiua ī illō
⁊ iſto mō creatura illa eēt ī cōceptione
mūda. Confirmat᷑ q᷑ pctm̄ ade nō po

tuit diuinum ꝑturbare ↄſiliuꝫ ſm Au
gu. quaſi ꝙ deus ſtatueret illum muta
re cõpulerit. Scḋa rõ omnis aptitu
do q̄ ineſt alicui nature imediate põt
educi de potentia ad actum ꝑ poten//
tiam dei: ꝓbat̃ quia deus eſt omnipo//
tens: ⁊ quicquid põt in genere cauſe ef
ficientis ⁊ finalis facere mediãte cauſa
ſcḋa põt facere ſine illa. Sed aĩa intel
lectiua q̄ imediate producit̃ a deo ha//
bet aptitudinẽ ad gratiam ſuſcipiendã
ḡ immediate põt educi de potentia ad
actũ ꝑ potentiam dei ꝙ ſi ſic eſt in ali
quo inſtanti ſm poſſibilitatẽ nõ pote//
rit eſſe ſub oppoſito gratie. Confirma
tur ſicut deus creauit animã intellecti
uam primi ꝑentis nullis aĩcedentibꝰ
meritis plenã gratie ⁊ originalis iuſti
cie ſic nõ obſtante pctõ primoꝝ ꝑentuꝫ
potuit creare animã virginis quaꝫ co
gnoſcebat futurã eius matrem in gra
tia: Tertia rõ poſſibile eſt alicui crea
ture p̄ſeruare aliquẽ ne in ſeruitute ca
dat ſtante ſeruitute ſuoꝝ parentum. ḡ
multomagis eſt poſſibile deo p̄ſerua//
re virginem ne in pctõ originali cadat
ſtante pctõ primoꝝ parentũ. ↄña patꝫ
quia creatura eſt ens ꝑ ꝑticipationem
deus vero eſt ens ꝑ eſſentiaꝫ: ⁊ quicq̄d
agit creatura agit in virtute dei qui eſt
prima cauſa infinita. aña probat̃: quia
ſm legẽ filij ſeruoꝝ ſunt serui: ⁊ tñ eſt i
facultate dñi facere liberũ primuꝫ filiũ
qui ex ſeruis debet naſci anteq̃ȝ icurrat
ſeruitutem. Exempli gratia: ſi aliquis
dñs duoꝝ ſuorũ ita ordinaret volo ꝙ
primus filius: qui ex talibus ſeruis dꝫ
naſci ſit liber: tũc ille qui naſceret̃ liber
eẽt: ⁊ tñ nullã incurriſſet ſeruitutem añ
libertatẽ ſuã: eo ꝙ fuit p̄ſeruatus ex me
ra libera volũtate dñi ſui: nõ obſtante
ſeruitute parentũ ſuoꝝ Quarta rõ le
giſlator inſtituens legẽ ex mera ⁊ libe//
ra volũtate eiꝰ nulla neceſſitate coactꝰ
p̄t excipe quẽ vult a tli lege. Sꝫ deꝰ de
dit legẽ primis parẽtibus ex libera vo//
luntate eius: ḡ põt accipe quã creatu//
ram vult a tali lege. ꝙ ſi ſic eſt potuit p̄
ſeruare v̾ginẽ ne i tali pctõ caderet nõ
obſtãte tranſgreſſione legꝭ facta ꝑ pri//
mos parẽtes. Confirmat̃: qꝛ ſicut deꝰ
dedit legẽ: ita põt illã ſuſpendere reſpe
ctu cuius ip̄e vult qꝛ cũ ip̄e ſit omnipo
tens ⁊ liber ita põt ſuſpendere actionẽ
cuiuſcũq̃ȝ Ex his oĩbus ſatis clare con
ſtat deo oĩpotenti fuiſſe poſſibile p̄ſer//
uare virginẽ mariã ne in pctõ origina
li caderet non obſtante peccato primo
rum parentũ Qḋ non ſolum fuit
poſſibile verũ etiam fuit cõueniens ꝙ
v̾go preſeruaret̃ a pctõ originali.

Non ſolũ ſufficit nob̃ demõſtraſ//
ſe fuiſſe poſſibile deo preſeruare
virginẽ ne in pctõ originali ca//
deret: q̃ȝtum etiam nobis neceſſariũ eẽ
videt̃ demonſtrare h̾ fuiſſe ↄueniens.
In p̄nti autẽ articulo intendo formare
octo excellentiſſimas rões ad oſtendẽ
dum talẽ cõuenientiã: quibus iudicio
noſtro nulla põt afferri cõueniẽs rñſio
Prima rõ ſumitur ex ꝑte xp̄i: cui ab
eterno datũ eſt redimere genus huma
nũ qḋ ꝑire debebat ex pctõ Redẽptio
nature humane ab eterno data eſt vni
genito filio dei ḡ ↄuenientiſſimũ fuit ſi
debebat fieri caro i vtero v̾ginis Ma
rie dare illi matrẽ oĩo a peccatꝭ mũdaꝫ
vt de mũdiſſima matre mũdiſſimꝰ na
ſceret̃ filius. aña ꝓbat̃: qꝛ ab eterno p̄e
ſciebat̃ a deo Adam peccaturũ: ⁊ ſicut
p̄ſciebat̃ ip̄m peccaturũ: ita decretũ eſt
in mente diuina ab eterno dare modũ
mediãte verbo ſuo: qḋ debebat fieri ca
ro: vt mediãte paſſione eiꝰ genꝰ huma
nũ qḋ debebat ꝑire: poſſet etiã redimi
ꝙ aũt h̾ ſit verum aucte aurelij Aug.
li. xij. de ci. dei. c. xxij. cõprobamus hec
eñ ſunt verba ſua: nec ignorabat deus
hominẽ peccaturũ ⁊ in eodẽ cap̄. paucꝭ
interpoſitis v̾bis inquit. Preuidebat
etiã deus gr̃a ſua popolũ puꝝ i adop
tionẽ vocandũ remiſiſſet pctis iuſtifica
tũ ſpũ ſcõ: ſanctiſq̃ȝ angelis i eterna pa
ce ſociãduꝫ. ↄña ꝓbatur ꝑ Aug. in li.

ſermonũ ſuoꝝ ſermone.xliij. de natiui
tate dñi dicente. Sicut in celo habuit
patrẽ imortalem ⁊ eternũ: ſic ⁊ in terrã
habuit matrẽ omni corruptione caren
tem. Igiť in celo qualis eſt pater talis
eſt filius: ſicut ⁊ in terra: qualis eſt ma
ter talis ſm carnẽ eſt filiꝰ Iſta auctas
eſt tante virtutꝭ ꝙ nõ ſolũ probat cõue
nientiã: verꝫ etiam ꝓbat ipſam de facto
in pctõ originali nõ fuiſſe conceptã: vt
videbiť melius in ſequentibꝰ Confir⸗
matur hec rõ: qꝛ ſi hͦ nõ fuiſſet conueni
ens: aut ꝗ hoc fuiſſet ex pte xpi: aut ex p
te vginis Marie: nõ eſt dicendum pri
mum: qꝛ cũ xp̄s ſit dei filius: nõ ſolũ hͦ
illi cõuenit: imo maiora illi conueniũt
Si vo dicať ſcd̃z.ſ.nõ fuiſſe cõueniẽs
ex pte virginis: Aut ꝗ hͦ non eſſet con⸗
ueniens virgini: in q̃tuꝫ virgo abſolu
te nõ cõpando ipſam ad xp̄m: aut com
parando virginẽ ad xp̄m Si primũ hͦ
nihil eſt: qꝛ ſaltẽ ꝓpter ſcd̃m hͦ erat con
uenientiſſimũ; ꝓbať. qꝛ diciť ab eccl̃ia.
Felix es ſacra virgo Maria: ⁊ om̃i lau
de digniſſima. Et reddit cãm eccleſia
quare vgo eſt omni laude digniſſima
non ꝙ abſolute: qꝛ nunq̃ꝫ vlli creature
pure ſancte talia verba attributa ſunt.
Sed hͦ Marie dictũ eſt: qꝛ fuit mater
xp̄i: ⁊ iõ intulit eccleſia: qꝛ ex te ortꝰ eſt
ſol iuſticie xp̄s deus noſter Secũda
rõ ſumiť ex pte excellentie xp̄i illud qḋ
denotat excellentiã in xp̄o nõ ipugnãs
ſibi reſpectu ſue redemptionis eſt po⸗
nendũ cõuenientiſſimũ in illo: ſꝫ pone
re virginẽ eius matreꝫ fuiſſe p̄ſeruataꝫ
ne pctm̃ incurreret in virtute paſſionis
denotat excellentiaꝫ in eo reſpectu ſue
originis: neq̃ꝫ repugnat redemptioni
eius qꝛ talis p̄ſeruatio eſt redẽptio no
biliſſima ꝗ hoc debet poni in natura eẽ
conuenientiſſimũ reſpectu xp̄i ⁊ matrꝭ
eius Tertia rõ ſumiť ex parte ꝑfectiſ
ſime redẽptionis. Sextus modus re⸗
demptionis in nono articulo a nobis
aſſignatus eſt poſſibilis conueniens ⁊
perfectiſſimus inter om̃es alios: q̇ mo
dus eſt ꝙ aliqua creatura p̄ſeruata in
virtute paſſionis dñi ne incurrat pctm̃
qḋ incurriſſet ſi ex ſe fuiſſet permiſſa in
currere. Cũ ergo iſte modus ſit poſſibi
lis cõueniens ⁊ perfectus inter omnes
reſpectu alicuius creature quero vtruꝫ
aliqua creatura tali mõ fuit redempta:
vel nõ: ſi nõ ꝯ. aut ergo fuit defectꝰ iſte
ex pte xp̄i: qꝛ talem creaturã tali mõ p⸗
fectiſſimo redimere noluit aut ſi potu
it talis creatura nõ meruit. Nõ eſt dicẽ
dum primũ: quia fuit demonſtratũ in
p̄cedenti articulo fuiſſe poſſibile deo p̄
ſeruare virginem. Si dicať ſcd̃m: aut
ꝗ quia talis creatura nõ meruit de con
digno: aut qꝛ non meruit de congruo:
non eſt dicendũ primum: qꝛ xp̄s non
fuiſſet perfectiſſimus redemptor: quia
q̃uis de cõdigno multa nõ deniť crea
turis tñ ad oſtendendã ꝑfectioneꝫ dei:
deus dat multa creaturis que de con
digno nõ dareniť illis: ſi dicať ꝙ crea⸗
tura ꝺ cõgruo nõ meruit talẽ modũ re
demptiõis. Cõtra creatura maiorẽ me
ruit de ꝯgruo. ꝗ potuit etiã mereri hũc
modũ redẽptionis ꝯña ptꝫ: ⁊ añs ꝓba
tur: qꝛ vgo maria ꝺ ꝯgruo meruit eſſe
mater dei: q̄ ꝑfectio maior ẽ q̃ꝫ ꝙ fuerit
redẽpta. Sexto mõ redẽptionis dicen
dũ eſt ꝗ vltimũ membꝝ ꝙ aliq̃ creatu
ra de ꝯgruo fuit redẽpta. ſexto ⁊ ꝑfectiſ
ſimo mõ redẽptionis talis ãt creatura
fuit glorioſiſſima vgo maria Quarta
rõ ſumiť ex pte ꝑfectiſſime recõciliatio
nis: ꝑfectiſſimꝰ recõciliator cui datũ ẽ
redimere naturã humanam q̄ ꝑierat ex
pctõ dꝫ eam recõciliare deo ſm ꝑfectiſ
ſimũ recõciliatiõis modũ: ſi nõ ſm oĩa
indiuidua: ſaltẽ ſm vnũ Iſta ptꝫ quia
aliter nõ eſſet ꝑfectiſſimꝰ reconciliator:
ſꝫ ſic eſt ꝙ xp̄s ꝑfectiſſimus reconcilia
tor ꝗ debuit reconciliare creaturã hu⸗
manam deo ſm ꝑfectiſſimũ recõcilia⸗
tionis modũ: ſaltẽ ſm vnũ indiuiduuꝫ
ſi nõ ſm omne maior declaratur: quia
dato appoſito: aut hoc eſſet ex defectu
potentie. ⁊ hoc non vt fuit in precedẽti

articulo demonſtratū: aut aduerſus ſa
pientie leges: ⁊ h̄ non: quia prudentia
eſt ꝓuidentia d̄ futuris ex memoria p̄
teritoꝝ. Cū aūt in verbo dei fuerit ma
xima prudentia anteq̄ꝫ virgo Maria
ↄciperet̄ potuit ex tali ꝓuidentia p̄ſer⸗
uare ip̄am ne pctm̄ orig nale in conce
ptione ↄtraheret: neq̄ꝫ h̄ fuit ↄtra mor̄
leges: quia dicitur ab eccleſia: honora
patrem tuum ⁊ matrē tuam: q̄ꝛ qui ma
le dixerit patri aut matri morte moria
tur. ſm̄ ḡ hanc legem fuit ↄueniens ꝙ
verbum diuinū: qd̄ debebat fieri caro
in vtero virginis marie: illā p̄ſeruaret
ac veneraret̄ qua veneratione ip̄m ver
bum diuinū ⁊ venerabat̄ ¶ Quinta rō
q̄ñcunq̄ꝫ aliquis alteri inimicat̄ pro re
conciliatione inter eos fienda nō con
uenit aſſumere tertiū niſi ſit ille vtroꝝ
q̄ꝫ amicus: ſed ſic eſt ꝙ virgo maria fu
it electa a deo: vt ea mediāte verbū fie
ret caro ꝓ reconcilianda natura huma
na: q̄ per pctm̄ deo fuerat facta inimi⸗
ca: ḡ virgo Maria non fuit electa in cō
ceptione inimica: ſꝫ amica qd̄ ſi ſic eſt:
virgo in pctō originali non fuit ↄcepta
Confirmat̄ q̄ꝛ nō aſſumit̄ aliquis pro
medio inter aliq̄s: in quo ſit illud ꝑ qd̄
facta eſt inimicia inter illos: q̄ꝛ illd̄ nō
eſt ↄueniens medium: ſed ſic eſt ꝙ vir
go maria fuit electa ꝓ medio inter de⸗
um ⁊ creaturam humanā vt tale verbū
in ea fieret caro ḡ Maria nō habuit il⸗
lud ꝑ qd̄ facta eſt inimicitia inter deuꝫ
⁊ hominem: cū aūt pctm̄ originale fuit
cauſa talis inimicitie ſequitur ꝙ virgo
maria illud nunq̄ꝫ cōtraxit conuenien
ter fuit electa: aliter nō fuiſſet ↄuenien
tia electionis ¶ Sexta rō opus redem
ptionis fuit maius q̄ꝫ opus creatiōis.
ergo ↄueniens fuit ⁊ eſt maiora fieri: ⁊
equalia in oꝑe redemptionis ſicut in
oꝑe creationis: ſꝫ in oꝑe creationis na
tura humana fuit creata mūda: ⁊ ī gr̄a
antecedentibus meritis. ḡ multo magꝭ
ꝑ paſſionē dn̄i noſtri ieſu xp̄i in ei⁹ vir
tute fuit cōueniens p̄ſeruare totā natu
ram humanā in aliqua creatura pura
humana: ne talis pctm̄ originale ↄtra
heret in ↄceptione. Talis aūt creatura
fuit virgo maria. q̄ꝛ ipſa q̄ꝫtum ad redē
ptionem paſſiuā fuit ꝑfectiſſime redem
pta: ꝙ aūt opus redemptiōis ſit mai⁹
oꝑe creationis ꝓbat̄: q̄ꝛ ꝑ opus redem
ptiōis verbū caro factū eſt: deus hō fa
ctus eſt Maria mater dei facta eſt ſuꝑ
oēs creaturas: taꝫ corꝑales q̄ꝫ ſp̄uales
exaltata. Exaltat̄ eīm ſcā dei genitrix ſu
per choros angeloꝝ ad celeſtia regna
ſm̄ eccleſiaꝫ: in oꝑe aūt creationis tan
ta ac talia facta nō fuerūt equalia aut
maiora his: īmo multi philoſophorū
ponunt opus creationis eſſe naturale
non ſolū in deo veruentiā in creatura
¶ Septima rō ſicut nullis añcedenti
bus meritis fuit cōueniens deo creare
adam ⁊ euā in ↄceptione ſcōs. ḡ multo
magis ꝑ merita paſſionis dn̄i noſtri ie
ſu xp̄i fuit ↄueniens ꝙ Jeſu xp̄i mater
p̄ſeruaret̄ ne in ↄceptione ↄ̄heret pctm̄
originale: ꝓbo ↄñaꝫ: q̄ꝛ pctm̄ ade nō hꝫ
remouere hāc cōuenientiā in ieſu criſti
matre: q̄ꝛ ſm̄ Aug. Maria ieſu xp̄i ma
ter electa eſt a deo ⁊ ſuꝑ oēs creaturas
p̄electa: oībus gratijs fecundata omni
ſanctitate in vtero matris repleta
¶ Octaua rō ↄueniens eſt xp̄i originē
eſſe tante ꝑfectionis atq̄ꝫ dignitatis ſi
cut fuit origo ade. Sꝫ ſi ꝟgo fuiſſet in
pctō cōcepta origo xp̄i q̄ꝫtum ad h̄ ſe⸗
culū fuiſſet minor̄ ꝑfectionis ⁊ diuini
tatis q̄ꝫ origo ade: ḡ nō eſt cōueniens
ponere virginem in peccato originali
fuiſſe cōceptā Maior huius rōnis: ptꝫ
minor aūt ꝓbat̄: q̄ꝛ ſi ꝟgo in pctō origi
nali fuiſſet cōcepta q̄ꝫtūcunq̄ꝫ mūdata
xp̄s fuiſſet de terra: q̄ aliqñ fuiſſet aliq̄
bus maculis abſterſa. Adā ꝟo nō ſic q̄
de terra nō fuit vnq̄ꝫ aliquib⁹ maculis
deturpata: ⁊ in h̄ origo xp̄i fuiſſet dete
rior origine ip̄ius ade mūdiſſime. Cū
aūt h̄ eſſe nō poſſit de ſancto ſequit̄ nō
fuiſſe cōueniens virginem in peccato
originali fuiſſe conceptam

Sermo de eodem

ꝙ v͛go ĩ ꝯceptõe fuit ſancta atꝫ ſine
peccato originali ꝯcepta ꝑ rões ſump-
tas ex parte chriſti.

Poſtq̃ꝫ demonſtratũ fuit a nob
fuiſſe ꝯueniẽs ꝙ virgo in pctõ
originali nõ eſſet ꝯcepta: nunc
in pñti articulo: conuenientia iam de-
monſtrata intendo demõſtrare hoc ita
fuiſſe et hoc ꝑ rões ſumptas ex ꝑte xp̄i
redemptoris noſtri.

¶ Prima rõ ſi xp̄s redemptor noſter
in originali iuſticia fuit concept⁹. ergo
virgo maria ex qua natus ẽ in pctõ ori
ginali non fuit concepta: añs notum ⁊
ꝯña ꝓbatur q2 originalis iuſtitia alic⁹
non patit̃ ipſum fuiſſe de terra q̃ aliqñ
aliquibus maculis fuerit deturpata et
ꝑſertim originalis iuſtitia ipſius criſti
Confirmatur. non minoris ꝑfectionis
fuit originalis iuſtitia ipſius xp̄i q̃ꝫtuꝫ
ad ſubſtantiam et circumſtantias. quã
illa originalis iuſtitia q̃ fuit in adam ⁊
in eua Iſta de ſe manifeſta: ſed iuſtitia
originalis q̃ fuit in adam ⁊ in eua q̃ꝫtũ
ad ſubaꝫ fuit ꝑfecta: et q̃ꝫtum ad circũ-
ſtantias: q2 cũ illa fuit conceptio ade ⁊
eue ſine aliqua macula q̃ꝫtum ad origi
nem aïaꝶ ſuarũ: q̃ fuerunt ſine aliq̃ ma
cula create: et q̃ꝫtum ad originem cor-
poꝶ ſuoruꝫ: que fuerũt creata ⁊ aſſum
pta ꝺ terra munda nullis vnq̃ꝫ macul̃
deturpata ſicut fuit corpus ade et cor-
p⁹ eue. qꝺ fuit aſſumptũ de latere ade.
fuit mundum nullis vnq̃ꝫ maculis det̃
patum ergo multo mag̃ fuit ꝑfecta ori
ginalis iuſtitia chriſti: tam ad ſubaꝫ q̃ꝫ
ad circumſtantias anime ei⁹ que fuit
vnita verbo et corꝑis ſui qꝺ fuit aſſum
tum de virgine nullis vnq̃ꝫ macul̃ de-
turpatũ ¶ Secunda ratio nihil quod
denotat ignominiaꝫ in chriſto eſt po-
nendum in eo. Sed ſi poneretur ꝙ
virgo fuit concepta in peccato origina
li poneretur ignominia ĩ chriſto q̃ꝫtuꝫ
ad originem eius. ergo hoc nõ eſt po-
nendum in natura. cꝫ ꝙ mater ei⁹ fue-
rit in peccato originali concepta Ante
cedens huius rationis patet ꝓ maiori
minor auteꝫ ꝓbatur. quia exponet̃ ig-
nominiam in chriſto. ꝙ fuerit ꝺ matre
que aliqñ fuerit peccatrix: ⁊ maxime q2
de preterito: nulla potẽtia ſue ſapiẽtia
poteſt ſe extẽdi: ꝙ auteꝫ preterita non
ſint preterita per nullam potentiã. aut
ſapientiam poteſt fieri ipſam nõ fuiſſe
neq̃ꝫ vnq̃ꝫ ſtatus peccati per aliquam
potentiam ita mundari poteſt: vt i p̄e
ſit equalis ſtatui innocentie. ¶ Tertia
ratio aſſumo auctori. Aug̃. in libro de
gratia et libero arbitrio dicentis. Pro
pter honorem dñi cum de peccatis agi
mus nullam de beata virgine volo fa
cere queſtionẽ. Quero de quibus pec-
catis loquatur ibi Aug̃. aut ergo locu
tus eſt de peccatis venialibus tm̃ aut
de peccatis mortalibus tm̃: aut de pec
catis venialibus et mortalibus ſimul.
Si dicatur primum ꝯtra ſi ꝓpter ho-
norem dñi virgo fuit liberata a peccat̃
venialibus multomagis fuit liberata a
peccatis mortalibus ne incurreret illa
ꝓbatur. q2 per peccatum mortale crea-
tura efficitur deo inimica et non ꝑ pec
catum veniale. Si dicatur ſecũdo aut
ergo locutus ẽ de peccato actuali mor
tali. aut loquit̃ de pctõ mortali origi-
nali. Si dicatur primũ ita ꝙ Auguſt̃
locut⁹ ſit ꝺ pctis actualib⁹ mortalib⁹ et
ñ de peccato originali. Cõtra peccatũ
originale eſt maximum peccatum ⁊ eſt
mortale. q2 omnis creatura que in tali
concipitur pctõ eſt in conceptione deo
inimica. ergo ſi ꝓpter honoreꝫ domini
virgo fuit liberata a peccatis mortali-
bus actualib⁹ que fuerunt in poteſtate
voluntatis eius. ergo multomagis fuit
preſeruata propter honorẽ domini ne
incureret peccatuꝫ originale. qꝺ ñ erat
in poteſtate voluntatis ſue quia non ẽ
honor dñi ꝙ mater eius fuerit in con-
ceptione maledicta. Relinquitur ergo
vltimum menbꝝ: ꝙ auguſt̃. ſit locut⁹
ꝺ omnibus peccatis ſimul. ¶ Quarta
ratio ſumpta ex eiſdem verbis auguſt̃

ꝑpter honorem dñi ⁊c. Honor ieſu cri-
ſti eſt vt omnino ſit imaculatus de oĩo
imaculata nat⁹ q̄ honor conuenit xp̄o
etiam per aduerſarium: et tamen xp̄us
tali honore non fuit veneratus. Que
ro qua de cauſa honor ⁊ perfectio iſta
xp̄o redemptori noſtro data nõ ſit. aut
ergo fuit pctm̄ ade. aut fuit ꝟgo que ex
lumbis primorum parentū habuit ori
ginem. aut fuit deus pater. qui hũc ho
norem filio preſtare noluit: aut ſpũſſan
ctus aut chriſtus qui tali honore vene
rare noluit. Non datur primum mē
brū qꝛ pctm̄ ade nullam ꝑfectionē aut
honorem chriſto cõuenientem remo
uere habuit. ꝓbatur quia data oppoſi-
to criſtus non fuiſſet perfectus redem-
ptor imo aliq̄ macula fuiſſet deturpa-
tus: ſi honor illi debitus per ade pctm̄
fuiſſet ablatus. qꝛ non poteſt vnq̄ re-
moueri honor debitus ab aliq̄ niſi idu
catur macula oppoſita in illo. Nec da
tur ſm̄ menbrū qꝛ dr̄ ꝑ Job. Quis po
teſt facere mundum .ſ. indiuiduum de
imundo ſemine Non obſtāte ergo ori-
gine virginis: q̄ fuit ex lūbis Ade ꝑ cõ
cubitum viri ⁊ mlier⁹. ꝑ vnionē ſꝑma-
tum infectorū in matrice Anne extitit
deus adhuc ꝑ omnipotentiam ſuã po
tuit facere tale indiuiduū mundū mū
dando corpus organicū phiſicū ex ta-
lib⁹ ſeminib⁹ eductū introducēdo aĩaꝫ
ꝟginis in illo gratiam plenã. Nec da
tur tertium menbrum: qꝛ dixit pr̄ verbi
et dñi noſtri ieſu criſti. Hic eſt fili⁹ me⁹
delectus in q̄ mihi bñ conplacuit ip̄m
audite. pctm̄ ergo ade nõ habuit remo
uere honorem vnigeniti filij dei ab eo
aliter chriſtus fuiſſet filiu. ire q̄ eſt her-
ticū. Nec datur quartum menbruꝫ qꝛ
nll'a fuit diſcordia inter ſpm̄ſanctuꝫ et
verbum: ex q̄ potuiſſet aufferri honor
qui criſto erat conueniens. Nec dat
quintum menbrum et quanto verbum
caro factum eſt cum maiore honore et
gloria. tanto poſtea ꝑ humilitatem ſuã
ꝑfectio fuit ſecuta victoria. Quinta

ratio tante potentie fuit atq̄ ſapientie
verbum diuinuꝫ anteq̄ fuerit caro i eli
gendo ſibi matrem omnĩ corruptione
carētem q̄ᷓte potētie et ſapiētie fuit pa-
ter in eligeendo filium equalez ſibi me
diante quo natura humana redimi po
ſſet ꝑ paſſionem eius. Iſta propoſitio
patet: qꝛ eadem potentia et ſapientia ⁊
voluntas numero eſt in tribus ꝑſonis
ſꝫ deus pater eligit ſibi filium ſuum a-
micū in conceptione omni laude glo-
riaq̄ digniſſimū. ergo et filius verbum
patris elegit ſibi ab eterno matrē in cõ
ceptione amicaꝫ atq̄ ſanctã: omni lau
de gloriaq̄ digniſſimã que electio talis
non fuiſſet ſi in peccatis fuiſſet concep
ta. Sexta ratio fundata ſuper dictū
Auguſt⁹ in libro ſermonū ſuoꝝ ad he-
remitas: ſermone. xliij. de natiuitate do
mini. d. Sicut i celo. ſ. criſt⁹ habuit pa
trem imortalez. et eternum ſic et in ter-
ra habuit matreꝫ omni corruptione ca
rentem: ex qua auctoritate formatur ra
tio vna p̄ſupponēdo duo. Primū du-
plex eſt corruptio animi. ſ. et corporis. aĩa
autē dicitur corrumpi ꝑpter pctm̄: qꝛ
per illud effertur deo inimica. Se-
cundum preſuppoſitū corruptio ani-
mi maior ē corruptione corporis. quia
per animi corruptioneꝫ nulla facta cor
ruptione i corpore homo efficitur deo
inimicus: per corruptionem autem cor
poris nulla facta corruptione i animo
ſtat amicitia inter deum et hominem:
hoc patet in virginibus violatis q̄ non
prebent aſſenſum voluntatis ſue. tunc
in illis non obſtante corruptione cor-
poris: animus illarum manet incorru
ptus. Ex iſtis duobus p̄ſuppoſit⁹ for-
mat ratio talis xp̄s in terra habuit ma
trem omni corruptione carenteꝫ. ergo
nulla corruptione virgo fuit corrupta
neq̄ quantuꝫ ad corpus neq̄ quantū
ad animam. Probo ꝯñaꝫ: et dato op-
poſito ꝯñtis infertur oppoſitum añtis
formaliter: qꝛ ſi fuit corrupta in animo
per pctm̄ originale. ḡ xp̄us non habuit

matrem ſimpliciter omni corruptione carentem quod ſi ſic eſt virgo in peccato concepta non fuit. Septima ratio ſumitur ex verbis auguſtini in eodem ſermone de natiuitate domini dicentis. Igitur in celo qualis eſt pater talis est filius ſic et in terra: qualis eſt mater talis ſecundum carnem eſt filius. In celo cum patre eternus immenſus incorruptus et ſublimis. In terra cum matre immaculatus et manſuetus. Modo ex iſtis verbis formatur ratio talis: qualis eſt criſtus ſecundum carnem talis eſt mater eius. Sed ſecundum carnem chriſtus non fuit aliqua macula originali deturpatus: ergo nec virgo ſecundum carnem fuit aliqua macula originalis peccati deturpata. Probo conſequentiam: quia ſi in peccato originali fuiſſet concepta: non eſſet talis mater ſecundum carnem: qualis eſt chriſtus. Confirmatur quia chriſtus in terra cum matre manet immaculatus et manſuetus. ergo virgo non fuit aliqua macula originalis peccati deturpata. Probo conſequentiam: quia illa qui eſt et fuit omnino immaculatus omnino incorruptus et ſublimis non dicitur proprie permanere cum ea: que fuit maculata corrupta ſecundum animum per peccatum atque dei inimica. Octaua ratio maior fuit potentia atque ſapientia verbi vnigeniti filij dei in redimendo matrem eius quam fuerit potentia atque deceptio diaboli in deprimendo naturam humanam: que fuit creata munda ſine aliqua macula peccati originalis. Iſta patet ſed per temtationem diaboli natura que erat munda fuit damnata. ergo multomagis per potentiam atque ſapientiam verbi natura humana in virgine fuit ſubleuata atque redempta perfectiſſimo modo redemptionis preſeruando naturam humanam: ne deturparetur macula peccati originalis. Confirmatur: cauſa mediante qua contrahitur peccatum originale in nobis eſt: quia ſumus ex lumbis Ade: et dominus imputat nobis peccatum primorum. Sed verbum diuinum eligens ſibi matrem ab eterno non imputauit illi hoc peccatum probatur: quia non eligit illam in conceptione inimicam: imo amicam: quia vt dicitur in canticis canticorum. Tota pulchra es amica mea et nulla macula eſt in te.

Quod virgo glorioſiſſima omni ſanctitate fuit repleta atque in conceptione ſancta per rationes directe loquentes de virgine Maria.

Deſcendendo ad ea que: ſunt ſpecialia magis poſtquam determinauimus ſuperioribus articulis per rationes ſumptas ex parte chriſti virginem in peccato originali non fuiſſe conceptam in preſenti articulo hoc: idem intendimus demonſtrare per rationes ſumtas ex parte virginis Marie. Et antequam deducam rationem primam preſuppono duo. Tres ſunt gradus ſanctificationis. primus in conceptione quando anima intellectiua vnitur corpori organico phyſico iſto gradu ſanctificationis fuit ſanctificatus chriſtus. Secundus gradus ſanctificationis eſt poſt conceptionem in vtero tamen matris iſto gradu ſanctificationis fuit ſanctificatus Johannes baptiſta eccleſia affirmante et Iſaie. de ventre matris vocauit me dominus.

Tertius gradus ſanctificationis eſt extra vterum. iſto gradu ſanctificationis fuerunt ſanctificati multi ſicut fuerunt apoſtoli. in tali gradu fuerunt ſanctificati poſt aduentum ſpirituſſancti. Omnes ergo gradus ſanctificationis reducantur ad iſtos tres: et qui habet primum gradum in gratia confirmatus: habet ſecundum gradum et tertium et non econuerſo. ſimiliter qui habet ſecundum gradum habet tertium gradum et non econtra. Exemplum primi chriſtus habuit primum gradum ſanctificationis quia in conceptione fuit ſanctus habuit ſecundum gradum quia in ventre Marie poſt conceptionem fuit ſanctus et habuit tertium gra

dum: q2 etiã extra vterũ ſemper ſanct9 remanſit. Exemplum ſecundi. Johannes baptiſta habuit talem gradum et etiam extra vterum fuit ſanctus: et tamen non habuit primuȝ gradũ ſanctificationis. Exemplum tertij: vt fuerũt multi apoſtoli: qui fuerunt ſanctificati extra vterum et tamen non habuerunt primũ neqȝ ſecundum gradum ſanctificationis. Secundum preſuppoſituȝ. primi duo gradus ſanctificationis fiunt in vtero matris: hoc patet q2 conceptio eſt quando creatur anima intellectiua. et illa vnitur corpori ſuo organico. talis autem vnio fit in vtero matris ſimiliter. Secundus grad9 ſanctificationis eſt in ventre matris eccleſia dicente De ventre matris mee vocauit me dominus. Iſtis ſuppoſitis ſtantibus formatur ratio talis. Glorioſiſſima virgo omni ſanctitate in vtero matris fuit repleta: vt de mundiſſima matre mundiſſimus naſceretur filius. ergo ipſa in conceptione fuit benedicta: ſancta et non maledicta: amica et non inimica: quem admodum fuerunt ceteri mulieres. Antecedens eſt ſumptum ex verbis Auguſtini in ſermone de natiuitate domini: ſic dicentis. Quemadmodum in antecedente per nos dictuȝ fuit. Probo conſequentiaȝ: quia ex oppoſito conſequentis infertur formaliter oppoſitũ antecedentis qui ſi in conceptione virgo fuit maledicta ⁊ ire filia atȝ deo inimica. ergo non fuit omni ſanctitate in vtero matris repleta. q2 per te ñ fuit repleta ſanctitate: que in conceptione dari poteſt. Confirmatur iſta ratio quia ſecundum auguſtinum ratio per quaȝ maria fuit omni ſanctitate in vtero matris repleta ē vt de mundiſſima matre mundiſſimus naſceretur filius. Modo dato oppoſito ꝙ virgo non fuiſſet ſanctificata ĩ conceptione: ipſa nõ fuiſſet mundiſſima q̃tum ad animam: immo macula peccati originalis fuiſſet deturpata. et conſequenter chriſtus non fuiſſet natus mundiſſimus de matre mundiſſima. Confirmatur ſecũdo quia ratio ſecunda per quam auguſtinus voluit ꝙ virgo maria ſit omni ſanctitate in vtero matris repleta eſt q2 ſicut verbum dei filius in celo habuit patrem ĩmortalem et eternũ: ſic habuit matrem omni corruptione carentem. Modo ſi virgo fuiſſet concepta in peccato originali. et in conceptione fuiſſet filia ire: ſimilitudo auguſtini de patre eterno reſpectu verbi filij ſui: et de matre temporali: q̃ fuit glorioſiſſima virgo nulla eſſet: quia virgo non ſimpliciter caruiſſet omni corruptione: quia ꝑ peccatum originale fuiſſet in anima corrupta et ſic chriſtus non habuiſſet eam equalitatem: quam potuiſſet habere ĩter matrem ſuam et ſe: quemadmodũ habuit equalitatem in celo ſecundum patrem eternum hoc autem eſt expreſſe contra auguſtinum dicentem Qualis eſt pater talis eſt filius: ſic et in terra qualis eſt mater talis ſecundum carnem eſt filius. Ex quibus verbis apparet ꝙ ſicut verbuȝ dei filius in celo habuit patrem omnino illi equalem. Sic ⁊ in terra chriſtus idem verbum atqȝ filius ſȝ humanitatem habuit matreȝ ſecundũ carnem omni corruptione tam animi q̃ȝ corporis ſimpliciter carenteȝ. Secunda ratio ſumitur ex plenitudine grãtie: que in maria fuit quando illi ꝑ angelum dictuȝ eſt. aue gratia plena. quã docunqȝ datur plenitudo gratie a domino alicui creature pure q̃tum eſt ex parte dei: qui dat talem plenitudinem gratie deus illam creaturam non permittit incurrere defectum qui in poteſtate ſua non eſt: ſed ex defectu ſuorum parentum procedentẽ. Sed ſic ē ꝙ glorioſiſſime virgini fuit data plenitudo gratie a domino. ergo q̃tuȝ fuit ex pte dei dedit illi talem plenitudinem gratie deus non permiſit virginem glorioſiſſimam incurrere maculã peccati originalis: que macula in poteſtate volũ

tatis virginis nõ fuit ſed ex defectu pri
moꝝ parentum ꝓcedẽtez: añs ꝓ maiori ꝓ
bat: quia qui dat gr̃ie plenitudinem: ñ
dimittit incurrere illã creaturã in aliq̃
maculã q̃ nõ ſit in poteſtate volũtatis
ſue: aliter non daretur gratie plenitu//
do q: plenitudo gratie nullũ p̃ſuponit
defectũ nã qui totũ dicit nihil excludit
¶ Huic difficili argumẽto quidã dicũt
atq̃ rñdent q̃ plenitudo gratie alicui
creature data põt intelligi dupliciter.
Aut q̃ talis plenitudo detur illi crea//
ture ſm omnem modũ poſſibilem: tam
ex p̃te dei q̃ etiã ex p̃te ei⁹ cui datur t'lis
plenitudo. Aut q̃ talis plenitudo non
det' ſm omnẽ modũ poſſibilẽ illi: ſz ſm
conuenientem: ita q̃ iſta plenitudo g̃//
tie ſit ſm ſpetiem: et non ſm ambitum
toti⁹ gener' gratie. ¶ Primo modo i ſo
lus criſtus inquantũ creatura habuit
plenitudinem gratie ſm omnez modũ
poſſibilem: tam ex parte dei quam etiã
ex parte humanitatis criſti que diuini
tati: fuit coniuncta. ¶ Secundo modo
ſancti habuerunt gratiam: et in hoc di
uerſificati ſunt a maria: q: ip̃a iter om
nes ſanctos et ſanctas habuit perfecti//
ſſimũ g̃dũ g̃tie. Et ideo ad formã argu
menti: diſtinguit' maior: q: ſi illa intel//
ligit' de primo modo plenitudinis gra
tie. Concedo ipſam: ſed nego minorez
Si vero intelligitur illa maior de ſecũ
do modo plenitudĩis gratie: nego ma
iorem et concedo minorem.
¶ Hec reſponſio non eſt ad ꝓpoſitum
q̃m hoc in loco loquimur de: gratia q̃
datur aut dari debet alicui' creature: q̃
ex ſua natura eſt prona incurrere defe//
ctum: qui non eſt in poteſtate eius: ſed
ex defectu ſuorum parentum ꝓcedentẽ
et ſm hoc querebamus vtꝝ marie q̃tũ
ad redemptionem paſſiuam fuit data
plenitudo totius gratie vel non: et vtꝝ
fuit redempta ꝑfectiſſimo redemptio//
nis modo. ſi Maria fuit redempta ꝑ//
fectiſſimo redemptionis modo et habu
it gratiam q̃ fuerit preſeruata habetur
intentũ: ſin autem non fuit preſeruata
igit' q̃tum ad redemptionem paſſiuaz
non habuit plenitudinem totius gra//
tie. imo hic fuit gratia per partes: Hoc
autẽ eſt contra Hieronimũ dicentẽ cẽ
teris ſanctis per partes datur g̃tia: ma
rie vero ſe infudit totius gratie plenitu
do et ibi loquitur de gratia que datur
creature et indigentia: ſimiliter hec re//
ſponſio eſt ꝯ aug' dicentẽ q̃ maria fuit
oĩbus gratijs fecundata ac omni ſan//
ctitate in vtero matris repleta. Et ideo
quando iſta reſponſio ꝯparat gratiam
chriſti ad gratiam que datur virgini et
alijs ſanctis non eſt ad ꝓpoſitum quo
niam compat gratiaz que datur in ſta
tu innocentie: et in ſtatu originalis iu
ſtitie ad gratiam qua indiget creatura
humana poſt lapſum primoꝝ parentũ
Amplius quemadmodũ criſtus in ſta
tu originalis iuſtitie fuit perfectiſſimuſ
ſic virgo in ſtatu gratie fuit perfectiſſi//
ma: et inquantũ creatura pura habuit
omnem gradum gratie poſſibilẽ intan
tum q̃ beatus Hieronimus affirmat
q̃ totius gratie que in chriſto eſt in ma
ria venit plenitudo: ⁊ Auguſt'. dicit q̃
fuit omnibus gratijs fecundata. Cer
tia ratio ſumitur ex verbis. Dominus
tecum. Si virgo fuit in peccato origi//
nali cõcepta: igitur in conceptione fuit
ſub poteſtate diaboli conſtituta. probo
conſequentiam: q: ſi fuit in originali
peccato concepta. igitur fuit filia ire. et
ſi filia ire: igitur a deo derelicta: ac deo
inimica fuit: et ꝯñter ſub poteſtate dia
boli conſtituta. hoc autẽ iuditio noſtro
eſt ita abſurduz dicere q̃ nulli vero ca
tholico hoc conſonare debet aut poteſt
et preſertim cum machomath qui fuit
paganus in alchorano ſuo dicat non ẽ
in filijs hominum quem non tetigerit
ſathan excepto chriſto cum ſancta ma
ria. ⁊ ideo ſi maria fuit plena gratia do
minus ſemper fuit ſecum: et nunq̃ de//
ſeruit illam: q̃ ab eterno mater ieſu cri//
ſti ordinata eſt anteq̃ quicquã fieret a

principio. quarta ratio ſumitur ex il
lis verbis benedicta inter omnes muli
eres: ⁊ arguitur ſic maria fuit benedicta
inter omnes mulieres: et ſupra omnes
ergo in cõceptione fuit benedicta et ſan
cta et non maledicta. Añs patet et ꝯña
probatur: quia ex oppoſito conſequen
tis infertur formaliter oppoſitũ añtis.
Et ſi dicatur ꝙ benedictio Marie fuit
vt ipſa ſola inter mulieres eſſet digna
mater dei et hominis: et non ꝙ in con
ceptione fuerit ſancta. Hoc nihil valet
qm̃ ſi benedictio marie fuit ſufficiẽs ad
faciendum illam eſſe dignaȝ matrẽ dei
vt in eo verbum fieret caro: multomagꝰ
fuit ſufficiens ad faciendam ipãȝ in cõ
ceptione ſanctam: cũ hoc antecedit ad
illud vt ipſa poſtea modo conuenien=
tiſſimo poſſȝ dici mater ſaluatoris: et iõ
eccleſia inquit: quibus te laudibus effe
ram neſcio: quia quem celi capere non
poterant tuo gremio contuliſti. Et ido
Hieronimus ad pauluȝ et Euſtochiũ
inquit. Quicquid maledictionis infu=
ſum eſt per euam totum abſtulit bene=
dictio Marie qđ profecto nõ eſſet ſi ꝟ
go in conceptione fuiſſet maledicta atȝ
in peccato originali concepta. quin
tã ratio ſumitur ex verbis Hieronimi
ad Paulam et. Euſtochium dicentis
Et ſi ſanctis p̃rib⁹ ac ꝓphetꝭ gratia fu
iſſe creditur: non tñ eatenus plena. in
Maria vero totius gratie que in xp̄o ẽ
veit pleitudo vnde formatur talis rato
quandocunqȝ totius gratie plenitudo
in christu eſt alicui creature daẗ illa cre
atura in cõceptione ẽ ſancta: ⁊ non ma
ledicta: iſta pȝ qꝛ oppoſitũ p̄dicati ĩfert
ſbiecti: ſȝ marie toti⁹ gratie plenitudo q̃
in chriſto eſt data eſt ꝑ Hie. ergo maria
in conceptione fuit ſancta et non male
dicta. Et ſi dicatur ꝙ Hiero. loquiẗ de
gratia quam inuenit Maria apud do
minum: vt eſſet mater dei: qñ illi dictuȝ
eſt ꝑ angelum. Inueniſti gratia apud
dominum. Iſta reſponſio eſt de dire=
cto contra Hieronimum. qꝛ Hie. dicit

ſuper illis verbis. Aue gratie plena: Et
vere dicitur plena: quia ceteris ſanctis
ꝑ partes datur gratia: Marie vero ſe ĩ
fudit totius gratie plenitudo. ⁊ iõ patȝ
error illoꝝ qui crediderunt ꝙ Maria ꝑ
ſalutationem angeli efficeretur plena g̃
tia: hoc ſalua pace non eſt verum: quia
angelus inuenit eam iam gratia plenã
de qua plenitudiñe gratie loquuntur:
Hieronimus et ceteri ſancti doctores.
Sexta ratio ſumitur ex verbis ipſius
Job qui ſm Gregorium. ij. moralium
Intuens incarnationẽ dñi dixit. Quis
poteſt facere mundum .ſ. indiuiduum
de imundo conceptum ſemine. Nõne
tu qui ſolus es. ſ. omnipotens. Job er=
go querit intuens incarnationem dñi
ꝙ ſi eſſent vnita duo ſpermata infecta
in matrice mulieris: quia illa appella=
tur conceptio prima ſm ſemina vtrum
deus non inſtante imunditia ſeminuȝ
poſſit poſtea qñ corpus erit organiza=
tum vt ſit aptum ad ſuſcipiendam aĩãȝ
intellectiuam cũ fiet conceptio ſm quã
anima vnitur ſuo corpori in tali conce
ptione educere illud indiuiduũ mun=
dũ et non infectum. Et Job dixit non
ne tu qui ſolus es oĩpotens et certũ eſt
ꝙ ſic: et ideo q̃ro de quo indiuiduo lo
cutus eſt Job: aut de xp̄o: aut de virgi
ne maria: aut de aliquo alio indiui=
duo non vltimum menbrum: qꝛ Job ĩ
tuens incarnationem domini: non ſo
lum intuebatur ꝙ verbũ debebat fieri
caro: ſed etiam in quo indiuiduo necꝫ
eſt dandũ primum menbrum: cꝛ criſt⁹
non fuit indiuiduũ eductuȝ de ĩmun=
do ſemine. Relinquitur ergo ſecũdum
menbrum qđ eſt veriſſimum: qꝛ Job in
tuens incarnationem dñi que debebat
fieri in virgine querebat ſi non obſtan
te ĩmunditia ſeminum parentum deus
poterat educere virginem Mariã mũ
dam ac ſine peccato originali concep=
tam et affirmat ꝙ ſolus deus qui ẽ om
nipotens poteſt hoc facere: vt patet in
telligenti Septima ratio: qñ aliqua

creatura poſt ade delictum fuit ad ma
iorem gradum dignitatis et gratie ſub
limata tanto fuit pfectius redēpta: iſta
patet ſed glorioſiſſima virgo inq̄ztū cre
atura pura fuit ad maximū gradū dig
nitatis et gratie ſublimata: q2 fuit ma⸗
ter dei et hominis et exultata eſt ſuper
omnes choros angelorū ad celeſtia re
gna: igitur perfectiſſimo modo redem
tionis redempta: pfectiſſimus autem
modus redemptionis eſt ſextus a nob
et ab alijs p̄clariſſimis doctoribus aſſi
gnatus. Octaua ratio. cōceptio glo
rioſiſſime v̄ginis Marie p̄ceſſit in mē⸗
te diuine cuiuſcunq3 alterius creature
pure conceptionem: vt patet p illud ſa
pientie dictum. Dominus poſſidebit
me qd fuit a nobis expoſitū in exordio
queſtionis huius: igitur per peccatum
primorum parentum conceptio virgi⸗
nis maculari non potuit. Probo añaz
p Auguſt. xiiij. de ci. dei. ca. ij. dicentē
Homo. n. peccato ſuo diuinum nō po
tuit pturbare conſilium quaſi q deus
ſtatuerat illū mutari ɔpulerit ſapientie
proba volumus hic replicari q2 ſuffici
enter fuerunt deducta in exordio Ex q̄
bus ſapiētie verbis poteſt deduci q ſi⸗
ue adam peccaſſet: ſiue nō: Maria ihe
ſu xp̄i mater fuiſſet: et in ea v̄bū caro fa
ctum eſſet: de qua materia ſi dabit no
bis tempus ad plenuz loquemur: et eā
approbamus. Nona ratio. nulla pu
ritas ſub celo maior poteſt intelligi q̄z
puritas et munditia glorioſiſſime vir⸗
ginis Marie igitur virgo ī peccato ori
ginali non fuit concepta. Añā patet: q2
oppoſitum conſequnentis infert for⸗
maliter oppoſitum antecedentis: quia
dato oppoſito conſequentis poſſet in⸗
telligi puritas que eſt in ſtatu innocen
tie. Antecedens autem patet per Anſel
mum in libro cur deus homo. dicentez
decet virginem ea puritate nitere: qua
ſub celo nulla maior nequit intelligi.

Decima ratio non ſuſtinet nomen
matris et filij: vt mater ſit primo inmi⸗
ca deinde amica: quia qui maledixerit
patri aut matri: morte moriatur: ſed v̄⸗
go maria fuit ab eterno electa mater a
verbo dei ergo non fuit electa inimicā
immo amica. Unde dictum eſt in can
ticis canticorum. Surge amica et nul
la macula eſt in te: q non eſſet ſi in pec
cato eſſet cōcepta. Undecima ratio
virgo Maria fuit electa vt ſol: et pul⸗
chra vt luna. Ergo in ipſa non fuit ali⸗
qua macula oppoſitum conſequentis
infert formaliter oppoſitum anteceden
tis. Antecedens autem probatur per
eccleſiam dixentem. Que eſt iſta que p
greditur quaſi aurora: pulchra vt luna
electa vt ſol. Et in pſalmis. In ſole. i. in
virgine poſuit tabernaculum ſuum. et
ipſe. ſ. criſtus tanq̄z ſponſus exiens de
thalomo ſuo. Duodecima rō virgo
fuit exultata ſuper choros angelorum
eccleſia dicente. exultata eſt ſancta dei
genitrix ſuper choros angleorum ad ce
leſtia regna: ergo non fuit in peccato
originali concepta. Probo conſequen
tiam: quia ſtatus peccati q̄ztumcunq3
mundatus nō habet exultari ſuper ſta
tum innocētie. Et ſi dicat q virgo fuit
exultata ſuper chorus angelorū: quia
fuit mater ihesu chriſti. Contra: hec di
gnitas marie q fuerit mater dei et ho⸗
minis non habet peruertere ordinem
regni celeſtis immo potius augere glīa ſi fuit
exaltata fuit exaltata ſē vnduz ſtatū in
nocentie: et non ſecundum ſtatum pec
cati mundatum. Tredecima ratio. il
lud indiuiduum qd eſt omni laude di
gnum nulla igomina eſt afficiendum
iſta patet ſed glorioſiſſima virgo maria
eſt omni laude digniſſim ergo nulla ig
nominia eſt afficienda Minor probat
per eccleſiam dicentem. Felix es ſacra
virgo matia et omni laude digniſſima
quia ex re ortus eſt ſol iuſtitie chriſtus
deus noſter. Decimaquarta ratio ec
cleſia ratio facit feſtum conceptionis:
et non ſanctificationis: neq3 in vtero:
nz extra q̄ virgo non fuit in peccato ori

giuali concepta. añs probatur dicit̃ enĩ
in offitio conceptionis ſicut natiuitas
mediante diuina reuelatione fuit reper
ta: ita et conceptio venerande dei geni
tricis perpetue virginis marie ꝑ multa
ſignoꝝ exꝑimenta in anglia et in Frã=
cia ceteriſq; orbis climatibus celebrã=
da olim ē declarata et cetera vbi nar=
ratur hiſtoria de celebranda virginis
conceptione ꝙ ſi aduerſarij talem ne=
gant hiſtoriam: et dicunt eaȝ eſſe falſaȝ
dicant nobis cur eccleſia permittit ta=
lia falſa affirmari: et ideo qui damnant
talem hiſtoriam damnant eciam eccle
ſiam. Vltima ratio validiſſima pro
qua oñdit̃ ꝙ virgo non fuit in peccato
concepta eſt: quia poſt peccatuȝ primo
rum dictum eſt ade. In ſudore vultus
tui veſceris pane tuo et eue: In dolo=
re paries filios tuos a qua pena nulla
femina fuit liberata niſi virgo Maria
qd̃ eſt ſignum euidentiſſimum ꝙ illa ñ
fuit in peccato concepta. Et ſic facio fi
nem huius articuli pretermittẽdo mul
ta que ſunt ſatis leuia que adducuntur
a ceteris doctoribus ad laudem virgi=
nis.

Modus per quem virgo fuit liberata
a peccato originali.

Poſtq; rationibus veriſſimis a
nobis demonſtratum eſt glori
oſiſſimam virginem a macula
peccati originalis non fuiſſe deturpa=
ta: immo in conceptione fuiſſe ſanctaȝ.
In preſenti articulo declarare intendi
mus modum quo virgo glorioſiſſima
fuit preſeruata atq; ſanctificata. Dica
mus ergo ꝙ poſtq; fuit formatum cor
pus organicum phiſicuȝ in ventre ma
tris glorioſiſſime virginis virtute ſpiri
tuſſancti illud ſacratiſſimuȝ corpus an
te infuſionẽ anime intellectiue fuit mũ
datum atq; purificatuȝ: vt eſſet vas ap
tiſſimum ad recipiendum animam illã
ſanctiſſimam: fuit poſtea creata anima
intellectiua glorioſiſſime virginis ple=
na dei gratia atq; ſanctitate vnitaq;
corpori ſuo glorioſiſſima virgo ſancta
atq; immaculata concepta eccleſia di=
cente. Que eſt iſta que progreditur q̃=
ſi aurora: pulchra vt luna: electa vt ſol:
et ideo in canticis canticorum dicitur
Surge amica mea columba mea: ſpe=
cioſa mea: ſurge et nulla macula eſt in
te. Et auguſtinus fidei noſtre lumen ĩ
ſermone de natiuitate domini inquit.
Maria mater chriſti electa eſt et ſuper
omnes creaturas ꝑelecta omnibus gra
tijs fecundata: omnibus virtutibus or
nata: omni ſanctitate ĩ vtero matris re
pleta: qd̃ verbum eſt admirabile et glo
rioſum: q2 ſi fuit omni ſanctitate in vte=
ro matris repleta igitur in conceptio=
ne fuit ſancta: et ideo virgo glorioſiſſi=
ma fuit benedicta inter omnes mulie=
res nemine excepta: et quid maledictio
nis fuit in eua ſm̃ Hieronimum totuȝ
abſtulit benedictio marie: nam gratia
per partes ceteris ſanctis data ē: Ma
rie vero ſe infudit totius gratie plenitu
do et quamuis ceteris ſanctis gratia fu
iſſe creditur: tamen non eatenus plena
in maria vero totius gratie que in cri=
ſto eſt venit plenitudo ſecundum ſan=
ctum Hieronimum: quia ſecundũ eũ=
dum. Qd̃ natura non habuit vſus ne=
ſciuit: ignorauit ratio: mens humana
non capit: pauet celum ſuper terra de
tanta plenitudine gratie marie a domi
no collata: et ideo ſecundum Anſelm.
decuit virginem tanta puritate nitere
qua ſub celo nulla maior nequit intel=
ligi: et ideo multa filie congregauerũt
diuitias: tu vero maria ſupergreſſa es
omnes. tu q̃ ſola exaltata es ſuper cho
ros angeloruȝ ad celeſtia regna: et ideo
o glorioſiſſima virgo benedixiſti Ma=
gnificat anima mea dominum: quia ñ
eſt anima alicuius creature pure a pri
cipio mundi vſq; ad finem eius: que
magis teneatur magnificare dominuȝ
et creatorem noſtrum q̃ȝ anima tua. Et
inde. Exultauit ſpiritus meus in deo
ſalutari tuo: et ratio huius fuit: quia

dominus qui potens eſt et omnipotēs
eſt fecit tibi magna: et admirabila: qꝛ
in eo fuit potentia: in eo fuit ſapientia
ī eo fuit amor erga te: tu ſola fuiſti que
domino placuiſti in vtero cuius verbū
caro factum eſt et habitauit in nobis:
Cur virgo maria non fuit liberata a pe
nis peccati origininalis: ſi fuit liberata
a peccato.

ORdo doctrine expoſtulat vide
re cur virgo Maria non fuit p̄=
ſeruata ne īcurreret penas pec
cati originalis ſi fuit preſeruata a pec=
cato originali. Quidam dixerunt ꝟ
ginem a morte temporali: que eſt pena
peccati originalis non fuiſſe preſerua=
tam ad maiorem cumulum meritorum
virginis: qꝛ vt dicit. auguſt᷒. xiij. de ci.
dei. c. vij. Quid enim precioſius quam
mors per quam ſit: vt etiam omnia de
licta deleantur et merita cumulatius
augeantur eccleſia dicente. precioſa in
conſpectu domini mors ſanctorum ei᷒
virgo ergo ob hanc cauſam mortua ē.

Hec oppinio nobis placere non po
teſt. Primo auctoritas aug᷒. eſt de di=
recto in contrarium: quia mors non eſt
data virgini ad delenda eius delicta:
quia in glorioſiſſima virgine nullum
vnquam fuit delictum. Secūdo me
rita augentur ex bonis operibus et de=
merita ex malis. Amplius nō ſunt faci
enda mala: vt eueniant bona. Quar
ta virgo non fuit aucta meritis ob eius
humilitatē ipſa dicente. Quia reſpe=
xit humilitatem ancille ſue: ecce enim
ex h̄ beatā me dicēt oēs generationes.

Nos vero formaliter huic dubitatio
ni reſpondere volumus ex dictis augu
ſtini. q. xiij. d. ci. dei. c. iiij. querit qua de
cauſa oēs nos n̄ fuim᷒ liberati a mor=
te temporali ſi per paſſionem domini
fuimus liberati a criminis nexu: et ab
ipſo originali peccato cui dubitationi
auguſt᷒. reſpondet dicens. Ad hoc re=
liqui anime experimentum ſeꝑationis
a corpore: quāuis ablato criminis nexu
qm̄ ſi regnationis ſacrum non haberet
continue ſequeretur immortalitas ⁊ ſic
ipſa fides euacuaretur. Vult ergo: au=
guſt᷒. qꝛ cum ipſa fides ſit conſtituta ex
xij. articulis inter q̄s vn᷒ articulus ē re
generationis atqꝫ reſurrectionis ſac̄m
ſi homines non: morirentur fides eua=
cuaretur et deſtrueretur ſecunduꝫ: vnū
articulum. His viſis patere poteſt qua
re ꝟgo non fuit liberata a morte tēpo=
rali: quāuis fuerit l꞉bata a pctō originali

Non habemus pro īconuenienti ad
dere tertiam reſponſionem magis ſpā
liter de glorioſiſſima virgine loquente
quāuis ea reſponſio generalis que da
ta fuit ſcd̄ꝫ auguſt᷒. ſit optima. dicam᷒
ergo virginem glorioſiſſimam non fu=
iſſe liberatam a morte temporali. quāuis
fuerit liberata et preſeruata a peccato:
et in hoc eſt magna differentia inter ꝟ
ginem et alios qui incurrerunt origina
le peccatum: quia deus voluit exercere
in virgine miſericordiam et ipſam iuſti
tiam. quia miſericordia non expellit iu
ſtitiam: neqꝫ econuerſo. nam dicitur in
pſalmis. Miſericordia et veritas obui
auerūt: iuſtitia et pax oſculate ſunt. Ex
ercuit dominus ī virgine miſericordiā
tantum quantum virgo fuit capax ad
illam recipiendam: nam ipſa ex dei mi
ſericordia fuit preſeruata ne incurreret
peccatum originale: immo anima eius
glorioſiſſima fuit creata plena gratia
que equalet quantum ad acceptationē
originale iuſtitie: Exercuit dominus
in virgine iuſtitiam: quia ſi non dimiſe
rit eam incurrere peccatum originale:
tamen cum ipſa virgo fuit de deſcen=
dentibus ab adam ex communi choe=
untium ſemine noluit liberare eaꝫ a pe
nis peccati originalis et a morte tem=
porali: vt etiam virgo non eſſet maiori
preuilegio ornata chriſto redemptore
noſtro q̄ nullo modo peccauit et tamē
ꝑ ſalute humani generis duct᷒ et obla
tus eſt: qꝛ voluit ad mortē paſſuſqꝫ ē ꝑ
pctis nr̄is nā vere ipē l꞉guores nr̄os tu

lit. hanc itaqꝫ reſponſionem putamus
veriſſimam: et optime digeſtam ſi quis
tamen meliorem habet in medium illā
proferat et adducat.

¶ In quibus differt conceptio criſti a
conceptione virginis marie.

Si volumus recte conſiderare
ea que ſuperioribus articulis a
nobis determenata fuere intel
legemus nos non tm̄ virginem glorio
ſiſſimam mariam ex coluiſſe: vt eam eq̄
lem chriſto redemptori noſtro in con//
ceptione eſſe velimus: ⁊ vt hec intentio
noſtra melius explicetur decreui in pre
ſenti articulo declarare differentiaꝫ exi
ſtentem inter conceptionem criſti: atqꝫ
inter conceptionem virginis. Et vt me
lius intelligatur id qđ determinare de
creuimus. Primo intelligenduꝫ eſt
ꝙ fuere gradus conceptionis vt ex iſtꝭ
appareat intentum. Primus gradus
conceptionis fuit eorum qui a creatore
noſtro fuerunt creati atqꝫ i originali iu
ſtitia concepti iſti fuerunt primi parē//
tes noſtri qui in originali iuſtitia con//
cepti per tranſgreſſionem legis a domi
no illis date amiſerunt originalem.

Secundus gradus fuit illius qui ī
originali iuſtitia cōceptus ē per aſſum
tionem humaniratis in deum: iſte fuit
gradus conceptionis chriſti: quando
verbum caro factum eſt: qui criſtꝰ fuit
perfectus deus atqꝫ perfectus homo:
atꝫ redemtor noſter. Tertius graduſ
conceptionis fuit illius creature: que n̄
in originali iuſtitia concepta eſt ꝑpter
peccatum primo ſed fuit concepta in ḡ
tia: et gratia q̄ꝫtum ad acceptationem
equiualet originali iuſtitie: iſto gradu
conceptionis fuit concepta ſola glorio
ſiſſima virgo poſt lapſum ade qꝛ ſola il
la meruit redimi perfectiſſim. redemtio
nis modo. Quartus gradus conce//
ptionis fuit eorum qui in peccato ori//
ginali concepti ſunt: etiam iſti fuerunt
poſt ade delictum. Ab iſto tamen pec//
cato quidam fuerunt liberate in ventre
matris vt fuerunt Johannes baptiſta
et Hieremias. Alij vero extra vterum ⁊
vt patet intelligenti terminos: Ex qui//
bus patet dr̄ia inter conceptionem vir
ginis et conceptionem criſti. primo cri
ſtus fuit cōceptus in originali iuſtitia
per aſſumptionem humanitatis in deū
rectus ſecundum voluntatem: et ſecun
dum omnes ſenſus: neqꝫ inter rationē
et ſenſuum naturā fuit aliqua rebellio
virgo in gratia fuit concepta: et non in
originali iuſtitia et hoc per perfectum
redemptionis moduꝫ. ſecundo criſtus
in conceptione non indiguit redemp//
tione paſſiua: neqꝫ habuit naturā ꝓnā
ad recipiendam maculam peccati ori//
ginalis. Virgo in cōceptione indiguit
gratia dei: ne laberetur et icurreret ma
culam peccati originalis. nam eius na
tura erat prona et habilis ad recipien//
dam talem maculam criſtus fuit con//
ceptus de ſpiritu ſancto in vtero virgi
nis: Maria auteꝫ non fuit concepta đ
ſpiritu ſancto: ſed ex cōi choeuntium ſe
mine Anima criſti in primo inſtanti ꝯ
ceptionis eius vnita verbo fuit beata a
nima virginis: q̄ꝫuis fuerit ſancta: tm̄
in primo inſtanti ſue ꝯceptionis nō fuit
beata: ergo eſt magna differentia inter
conceptionem chriſti: et inter concep//
tionem virgini marie: vt patet intelligē
ti terminos.

¶ Reſponſiones argumentorum pri//
mi articuli partis affirmatiue.

Nihil aliud nobis deniqꝫ reſtat ni
ſi ſoluere argumenta an̄ oppoſitū
queſtionis adducta. Et primo ad ar//
gumēta primi articuli ꝑtis affirmatiue
q̄onis. Ad primū argumētū duplici
modo reſpondere poſſum. Primus
modꝰ ē tenere ꝙ ꝟgo nō peccauit i ra//
dice neqꝫ ꝯtraxit peccatū originale ⁊ vt
intelligit̄ quid ſit peccare i adā tan̄qꝫ i
radice. Dico ꝙ nihꝉ aliud ē peccare in
radice niſi iputatō a dn̄o facta deſcen//
dētibꝰ ex lūbis ade ex q̄ iputatione nꝉꝉa
ꝑueniente dei gratia hoīes ī ꝯceptione
ꝯtrahunt originale pctm̄. ſm̄ ergo iſtuꝫ

primum modum dico ꝙ dñs ex sua in
finita mesericordia non imputauit pec
catum primorum matri sue gloriosissi-
me neqꝫ dimisit eam incurrere tale pec
catum. Ad argumentum nego añs
illius ꝯñe: et ad auctoritatez Pauli di
co ꝙ Paulus in ea auctoritate locutꝰ
de lege cõi. modo per gratiam potest
aliqua creatura ex libera voluntate dei
excipi a tale legi: vnde lex non tollit grã-
tiam neqꝫ gratia in vno corrumpit legẽ
in alijs ⁊ ideo stat ꝙ de lege cõi omnes
in adam debebant peccare et tamen ali
qua creatura ex singulari preuilegio fu
erit excepta. Ad deductionem primi
iconueniẽt. dico ad auctem euangelij
dico eam esse veram: sed dico ꝙ hij qui
sunt in potentia proxima ad incurren-
dum egritudinem possunt dici egri: et
nõ minus est opus medico in illis ꝗꝫ
in his qui iam ceciderunt in egritudi-
nibus: quia si bonus medicus cogno-
sceret causas ꝓpin quas egritudinis ali
cuiꝰ et anteqꝫ incurrerẽt illi daret opez
hic maxime laudandus esset: cum ergo
deus sit optimus medicus aĩarum no
strarum: sic voluit mederi virgini glo-
riosissime: ita vt non solum noluit eam
incurrere egritudinem peccati orig ina
lis verumetiam noluit eaꝫ incurrere di
spositionem precedentem tale peccatũ
dispositio aut precedens talem egretu
dinem erat imputatio peccati primoꝝ
parentum et iõ nego ꝯñam virgo non
peccauit in adam neqꝫ ꝯtraxit pctm̃: ergo
non indiguit redemtione añs autẽ il-
lud esset suffitiens ad inferendũ ꝯñs si
hoc fuisset ex natura virginis: sꝫ hoc nõ
fuit sed ex summa misericordia dei ⁊ iõ
redemptio sua fuit nobilissima. Ad
ꝯfirmationem nego añs sed bene dico
ꝙ indigentia ꝓsupponit naturam: q̃ si
non preueneretur a dei gratia incurre-
ret defectum: Ad secundam confir-
mationem dico ꝙ si ade peccatũ nõ re
gnauisset in omnes neqꝫ natura quẽ
incurrit illud fuisse prona ad recipien-
dum illud qđ cristi iustitia non regna-
uisset in omnes in iustificationem mõ
in virgine fuit excellentissima dei mise-
ricordia et iustificatio: quia id qđ debe
bat incurrere ex peccato dñs voluit illã
incurrere. ⁊ iste fuit perfectissimꝰ modꝰ
redemptionis. Ad deductionem se
cundi inconuenientis dico ꝙ si fuisset
aliqua creatura pura: que ex sui natura
non peccasset in adam: ꝙ ab illa non
fuisset remota originalis iustitia: modo
virgo quamuis non peccauit in adam
neqꝫ contraxit peccatum hoc non fuit
ex natura eius: sed ex dei gratia atqꝫ mi
sericordia. Ad confirmationem dico
ꝙ qui nullo modo peccat neqꝫ ꝯtrahit
peccatuꝫ originale ex sui natura: ab il-
lo non remouetur originalis iustitia q̃
alijs per peccatum remouetur: sed non
est sic in virgine: vt visum fuit. Si ve
ro ſm aliuum modum velemus respon-
dere possemus dicere ꝙ virgo peccauit
in adam iuxta illđ pauli omnes in adã
peccauerunt et tm̃ concedo añs prime
ꝯñe: et nego ꝯñam. Ad deductionez
primi inconuenientis nisi ꝯña valeret:
dico ꝙ mors data est virgini ex summa
dei iustitia: qꝛ quamuis liberauit eaꝫ a
peccato noluit eaꝫ liberare a penis pec
cati vt fuit plene visum in .xv. articulo
questionis quare virgo non fuit libera
ta a penis peccati. Ad argumentuꝫ
dico ꝙ illi fuit data mors ex imputati
one peccati et qñ dicitur ꝙ peccatum i
radice non contractum non ponit ali-
quem defectum: dico ꝙ q̃uis nõ po-
nat: tñ facit que si natura ex se dimissa
esset maneret defectus et maxime de-
fectus primoꝝ. Ad secunduꝫ incon
ueniens nego ipsum et concedo ꝙ vlti
mus finis hominis est frui deo et vide
re ipsum a facie ad faciem sicuti ẽ: et ad
probationem cõcedo ꝙ post ade pecca
tũ oẽs indiguimꝰ gloria dei et nego ꝙ
oẽs erãt apti ad dãnatõez: imo dico ꝙ
aptitudo ad felicitatẽ inẽ ita hõi ꝙ stã
te eiꝰ nã semꝑ hõ hꝫ tꝛez aptitudinẽ bñ

veruꝫ eſt ꝙ talis aptitudo non poterat
educi de potẽtia ad actũ niſi medãte g̃
tia dñi nr̃i ihũ xp̃i: ⁊ cũ dr̃ ꝟgo ĩdiguit
glorie dei et eius gratia cõcedo et cum
queritur ex qua cauſa dico ex pctõ pri=
moꝝ q̃ꝛ niſi fuiſſet p̄ueta ꝑ dei gratiã ĩ
curriſſet pctm̃ originale. Ad tertiuꝫ
inconueniẽs nego illud: et dico ꝙ fuit
explicata cauſa q̃re virgo mortua fuit
et eſt in .xv. articu. ex ſumma dei iuſtitia
ꝓpter peccatũ primorũ parẽtũ ne etiã
ipſa fuiſſꝫ maiori preuilegio ornata q̃ꝫ
Jeſus qui mortuus eſt pro peccatꝭ no
ſtris: q̃ꝛ voluit. Ad quartũ inconue
niens: dico negando illud: ⁊ dico ꝙ de
poſſibili ratio concludit ꝙ ſicut vnum
indiuiduũ fuit preſeruatũ omnia po=
tuerunt ſed dico ꝙ ſuppoſita lege com
muni nõ p̄ueniente gratia ſpãli ꝯcludi
tur ꝙ omnes q̄ per ꝯcubitũ viri ⁊ mu=
lieris ab adam habuerũt originẽ in pec
cato fuiſſe conceptos: ſꝫ dico ꝙ preue=
niente gratia illa rõ non ꝯcludit nccio
⁊ ſic ſunt intelligende rõnes augꝰ. ꝯtra
hereticos q̄ nolebãt aliquẽ ꝑuulũ ꝯhe=
re pctm̃ originalꝭ: ⁊ cũ dicit̃ ſi eẽt aliq̃ rõ
neceſſaria ſua oppoſita eſſet impoſſilis
dico ꝙ ſtante lege non preueniẽte gra=
tia illa ratio ẽ nccĩa ex ſuppoſitione le=
gis preueniẽte gratia illa rõ ñ ꝯcludit
et vt intelligatur abſolute ñ ẽita neceſſa
rium ꝙ qui deſcẽdũt ex adaꝫ ꝙ de ne
ceſſitate contrahant peccatuꝫ q̃ꝛ ſi dicꝭ
de potentia abſoluta vellet oẽs p̄ſerua
re: ſed hic accipitur neceſſarium pro cõ
uenienti: q̃ꝛ ſecunduꝫ legem cõem oẽs
ꝯhant: tñ per gratiam aliqua creatura
excipit̃. Ad quitũ inconueniẽs dico
ꝙ ſi virgo fuiſſet mortua añ paſſionem
domini ꝙ ipſa nõ iuiſſꝫ ad limbũ. imo
ſtetiſſet aſſociata cũ angelis et ſanctis
et expectaſſet reſurrexionem filij ſui q̃ꝛ
ordo vniuerſi ſic req̃rebat ꝙ nemo añ
criſtum fuiſſet beatus et ad paradiſuꝫ
iuiſſet neqꝫ expectatio fuiſſꝫ ei moleſta
neqꝫ ei fuiſſet impedimentum q̃ꝛ ordo
regni celeſtis ſic requirebat ꝙ criſtus ꝓ
mus eſſet in paradiſo deinde ceteri ſuo
ordine et virgo non habuiſſꝫ deſiderũ
inordinatum ꝯtra ordinem regni cele=
ſtis. Et ad rõnem dico ꝙ virgo fuit ꝓ=
ducta propter finem vltimuꝫ cũ tali tñ
ordine ne precedent xp̃m redemptoreꝫ
noſtrum vt patet intelligenti. Ad ſex
tũ dico ꝙ nõ habeo ꝑ ĩconueniẽti id ꝙ
dicit̃ eſſe inconueniens. q̃ꝛ ſm̃ Job q̄s
poteſt facere mundũ de ĩmundo ꝯcep
tũ ſemine nonne tu qui ſolus es: nam
ſm̃ auguſtꝰ: maria fuit omni ſanctitate
ĩ vtero matris repleta: et rõi dico ꝙ au
guſtꝰ in libro de fide ad petrũ loquitur
de lege cõi nulla interneniente ſpãli g̃
tia modo in virgine ſpãlis gratia inter
uenta eſt q̃ꝛ ſm̃ eundẽ auguꝰ in ſmone
de natiuitate dñi maria fuit oĩbꝰ g̃tijs
fecundata et ideo in pctõ non fuit con
cepta. Reſponſiones argumentorũ
ſecundi articuli ꝑtis affirmatiue.

Ad argumẽta ſecũdi articuli. Ad
primũ ꝯcedo ꝯñs et ꝯñiaꝫ: et cuꝫ
dicit̃ accipio animã ꝟginis in illo ꝑori
tunc in tali aĩa eſt carẽtia originalꝭ iu=
ſtitie debite: negat̃ ꝙ in illo priori ꝯpe
tat illi. neqꝫ gratiam neqꝫ carẽtia origi
nalis iuſtitie: queadmodũ homo prio
ritate nature p̄cedit riſibilitatẽ: ⁊ tñ nõ
dicimꝰ hominẽ in tali priori habere ca
rentiam riſibilitatis: vnde anima ĩ illo
priori quidditatiue eſt tm̃ anima: neqꝫ
eſt in gratia neqꝫ priuata gratia: q̃ꝛ hec
quidditatiue illi nõ conueniunt. vnde
iſto modo ſi ratio tua cõcluderet poſſꝫ
demonſtrari chriſtum in peccato origi
nali fuiſſe conceptum: quia anima ch=
riſti prioritate nature p̄cedit originalẽ
iuſtitiam: tunc in illo priori: cum nõ ha
beat originalem iuſtitiam eſſet in pec=
cato conceptus ĩmo poſſe probari per
iſtam tuam rationem ꝙ omnia priora
prius habuiſſent carentiam et priuatio
nem ſuorum poſteriorum q̃ꝫ ipſa poſte
riora. hec autem ſunt abſurda. Ad ſe
cundum argumentum dico ꝙ virgo in
diguit gloria dei quando erat in ſuis

cauſis proxime eam productiuis vt p̄-
ueneretur gratia domini: et dato ꝙ in-
ſtans indigentie ſic diſtinctum ab in-
ſtanti gratie loquor de inſtanti nature
in inſtanti indigētie non habuiſſet pec
catum: quia iſta indigentia eſt illa que
precedit defectum et non illa que ſeq̄-
tur quemadmodum cecus qui progre
ditur per viam in qua eſt fouea anteq̄ꝫ
cadat auxiliatur per videntem tamē in
diguit tali auxilio: et tamen non dici-
mus ꝙ ipſe ceciderit in foueam. Ad
tertium argumentū dico negando mi
norem .ſ. ꝙ deus tali honore non vult
venerari Et ad auctoritatem Hieroni
mi: dico ꝙ ipſemet explicat de quibus
mulieribus loquitur. Ille autem mulie
reſ fuerūt Raab meretrix Berſabe vxor
Vrie mater Salomonis et. Roth mo
abitis: iſte ſunt que aſſumuntur in gen e
alogia chriſti: et fuerunt peccatrices: tñ
virgo de qua immediate criſtus aſſum
tus eſt in peccato concepta non eſt: vt
patet: Ad quartum nego minorem:
quia virgo magis debet chriſto ꝙ chri
ſtus non dimiſerit eā incurrere pecca-
tum. q̄ꝫ ꝙ dimiſerit eaꝫ incurrere et po
ſtea mundare: quia ſtatus inno centiū
eſt melior quocunq̄ꝫ ſtatu peccati q̄ꝫtū
cunq̄ꝫ mundatus. Ad quintū nego
conſequentiam. quia ſecundum Job
deus poteſt educere indiuiduum mun
dū de inmundo conceptu ſemine. Et
ad auctoritatem euangelij dico ꝙ ma-
la arbor nullo alio interueniente maloſ
fructus facit ſed interueniēte gratia do
mini: mala arbor bonos fructus face
re poteſt: quia deus naturarum eſt au-
ctor. Et ad auguſtinum dico ꝙ iſpe lo
cutus eſt ꝺ lege ꝯmuni: nulla interue-
nienti gratia: ſed ſecundum eundē au-
guſtinum in ſermone de natiuitate do
mini Maria fuit omnibus gratijs fe-
cundata: ⁊ omni ſanctitate in vtero ma
tris repleta vt de mūdiſſima matre mū
diſſimus naſceretur filius. Ad ſextū
argumentum nego minorem: quia illo

modo poſt baptiſmuꝫ haberemus pec
catum originale: quia in nobis eſt ſen-
ſuum rebellio. Hoc autem eſt inconue
niens: ergo illud ex quo ſequitur.

Reſponſiones argumentoruꝫ tertij
articuli partis affirmatiue.

Ad argumēta tertij articuli. Ad
primum dico ad minoreꝫ ꝙ ſo
lus chriſtus ex ſui natura fuit
conceptus in originali iuſtitia ſine pec
cato hoc ſolum illi conuenit: ſed ex hoc
non tollitur: cum virgo per dei gratiaꝫ
fuerit preſeruata a peccato: Et ad au-
ctoritates auguſtini dicitur ꝙ ſolꝰ chri
ſtus ex ſui natura fuit ſine peccato et in
originali iuſtita conceptus. Ad ſecū
dum dico ad auctoritates ꝙ ſolus cri
ſtus poſt ade delictum in originali iu-
ſtitia ex ſui natura ſine peccato conce-
ptus eſt: de mulieribus nulla inuenta
eſt que ex ſui natura in originali iuſti-
tia concepta eſt ſine peccato: cum quo
tamen ſtat ꝙ non interueniente eiꝰ na
tura ſed dei gratiam ꝙ virgo fuerit pre
ſeruata: ne pctm̄ originale icurreret q̄r
ꝟgo fuit oībꝰ gratijs fecūdata oī ſancti
tate ī vtero matris repleta. Ad tertiū
ꝯcedo ꝙ mūditia ꝟginis fuit circa mū
ditiā criſti: et nego minorē ꝙ ſi virgo n̄
fuiſſet in pctō originali cōcepta fuiſſet
equalis mundite cum chriſto: nam ac-
ceptis duabꝰ albedinibꝰ: quaꝝ vna ſit
intenſa vt. viij. et alia vt. iiij. dicimꝰ ꝙ ex
eo ꝙ illa ſit vt. iiij. ꝙ illa ſit maculata: ⁊
nō ſit pura albedo. et ꝙ niſi poneremꝰ
eam maculatam ipſa ē eq̄lis cū albedi
ne vt. viij. certū eſt ꝙ nō: ſic eſt de virgi
ne reſpe tu criſti. Ad quartū argu-
mentum dico ꝙ fundamentū illud eſt
veriſſimū ⁊ cū dicit̄ ꝙ eſt falſuꝫ: nego: ⁊
cū dicit̄ ꝙ iſto modo poſſꝫ pbari ꝙ xp̄ſ
n̄ fuiſſet mortuꝰ ꝑ ſalute humani gene
ris nego: et cū dicitur potuit nō mori ꝯ
cedo: et cū dicit̄ ſic: potuit ita decuit: ne
go: et cū dr̄ oē ꝙ ē deo poſſibile illi ꝯue
nit: dico ꝙ h̄ eſt verum de potentia or-
dinata: ſed de abſoluta negatur.

Ad quintum et vltimū dico quod il
lud fundamentuꝫ eſt veriſſimū: dico ꝙ
q̄uis deus potuiſſet ꝯferre maiora vir
gini: tamen illa non conueniebant illi
in hac vita vt beatitudo et ĩmortalitas
vt patet intelligenti terminos.

Reſponſio ad auctoritates quarti
articuli partꝰ affirmatiue.

Ad auctoritates quarti articuli
dico ꝙ omnes procedunt de le
ge cōmuni: ſm enim legem om
nes debebamus incurrere peccatuꝫ. ſꝫ
non tollunt ꝙ virgo dei mater non fue
rit per gratiam preſeruata: qꝛ ſecundū
Auguſtinum virgo fuit omnibus gra
tijs fecundata omni ſanctitate in vtero
matris repleta.

Reſponſio ad auctoritates quinti
articuli partis affirmatiue.

Ad auctoritates vltimi articuli
Ad auctoritatē Bernhardi ne
go eam: qꝛ cū augꝰ. ſuꝫ qui volu
it ꝙ virgo ĩ vtero matris fuit oĩ ſancti=
tate repleta. et cum. Job ſuꝫ qui voluit
ꝙ deus poſſit educere mundum indi=
uiduum de ĩmū ndo conceptum ſemi=
ne. ergo in conceptione potuit ſanctifi
cari. Et cuꝫ Hieronimo ſuꝫ qui voluit
ꝙ totius gratie q̄ in criſto fuit in Ma
ria venit plenitudo. Ad anſꝫhel. nego
ipſum. quia ſi eſt verum ꝙ ip̄e affirmat
ꝙ deceat ꝟginē tāta puritate niteri q̄
ſub celo nulla maior nequit intelligi n̄
eſt verum ꝙ ipſa fuerit in peccato con
cepta. quia poſſemus intelligere ipſaꝫ
in conceptione fuiſſe ſanctam qͦd ē ma
ior puritas atqꝫ munditia: q̄ꝫ ꝙ ipſa
fuerit in peccato concepta: et poſtea
mundata. Et ſic ſit finis huius queſtio
nis ad laudeꝫ glorioſiſſime virginꝰ ma
rie: cuius ego ſeruus ſum ſemperqꝫ ero
vſqꝫ ad vltimum vite noſtre terminum
volente deo et auxiliante glorioſiſſima
virgine.

Deo gratie infinite.